THURE SÄLLBERG
Berättelser.

10.–

I FURUMO
OCH
PÅ SLÅTTERÄNG

HISTORIER FRÅN BYGDEN

AF

THURE S(ÄLLBERG)

STOCKHOLM
C. & E. GERNANDTS FÖRLAGS AKTIEBOLAG

STOCKHOLM 1902
IDUNS KUNGL. HOFBOKTR. FILIAL.

En runsten.

En vårdag för cirka 25 år sen gick Johannes Karlsson i Norregård och bröt sten och stretade i backsluttningen västanför sin uthuslänga. Där låg förut en liten åker, som han tänkte utvidga genom att odla upp en gräsplan nedanför, hvilken gräsplan hans föregångare inte brytt sig om att rödja. Och de hade väl inte haft tid och stunder till den saken heller, emedan man i deras dar hade sitt mesta göra med att köra lass på landsvägarne och skjutsa folk. Sedan nu emellertid järnvägarne fördärfvat körförtjänsterna, kan en åkerman, som inte föredrager att flytta in till stan och bli åkare eller hökare, få tid att ägna sig en smula åt modernäringen. Och en sådan karl var Johannes. Han ref och bråkade i jorden med järnspett, flåhacka och ärjekrok, så att hans barn, som nu skörda fälten, må såsom pärlor i guld. Ty jorden är i alla fall den huldaste moder som finns för dem, som vårda sig om henne.

Nå, en dag för 25 år sen eller så vid pass gick Johannes och bröt upp jordstenar och redde en ny åker västanför sin la'gård. Och rätt som han gnodde där i svett och flit, hittade han i jorden en stor flat stenhäll.

— Dä' blir en djädranas bra trappsten af den, lät Johannes.

Sen skaffade han sig hjälp, reste hällen och stöttade henne, så att hon stod såsom en bautasten, ty i den ställningen ville han ha henne, medan han jämnade af hennes kanter och »yxade» till henne så att hon blefve jämn och vacker. Ett sådant arbete skulle nämligen gå lättare för sig, när stenen stod rätt upp och ner.

Men hur det var, fick Johannes aldrig tid att putsa till den blifvande förstugustenen.

En riktigt ifrig jordbrukare får sällan stunder att offra åt sådant, som inte är pricis nödvändigt, och därför blef hällen stående i hans åker såsom ett ärevördigt och talande vedertecken på hans flit och odlarnit.

Men så hände det, att Johannes hade en son, Kalle hette han för resten, som blef glad vid gårdbons Mina. Och Mina blef glad vid Kalle. Men de voro blyga och oskuldsfulla bägge två, så att de kommo sig inte för att stoltsera med sin kärlek i byn, utan de dolde den och skylde honom för hela grannhället samt sökte gömma honom, så att ingen ens skulle kunna andas på'n.

Sådana idéer ha landets oskuldsfulla barn ibland. Och det är i mitt tycke underliga idéer, hvilka jag inte kan fatta. Ty jag erfar det för det mesta som om det skulle utgöra min största sällhet att få gå midt igenom bygatorna med armen om lifvet på min älskling och under det hon lutade sitt svarta hufvud mot min skuldra skrika högt och vildt inför allt det afundsamma släktet:

— Hurra, detta ä' min flicka; håll ur vägen för henne!

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Så en dag funno Kalle och hans tös på, att det var så vigt för dem att hålla sina små möten bakom den här ofvanberörda stenhällen. Den var bred, låg i en sluttning och det var stopp att ifrån gårdarne på backen skönja hvilka och hvad som rörde sig bakom stenen. Och det var inte kinkigt att osedd och i doldom smyga sig dit heller, ty det växte skyddande hassel- och albuskar i sluttningen.

Men namnen kommo dit i alla fall.

Thy gick Kalle dit ner i solakvällarne, lade sig bak' stenen och härmade kajors läten.

Och han behöfde aldrig släppa ifrån sig mer än ett par eller tre kraxande, förr än han fick se Minas sjalett skymta fram i backen.

Jesses, jag är ingen realist, ty jag gick latinlinjen under min studietid. Och därför kan jag inte på modernt sätt beskrifva Kalles och Minas ljufveliga fröjder bak' stenen. Och det får herrskapet förlåta mig, ty jag börjar bli gammal och mina själsförmögenheter ha anlag för att ge tappt, när det gäller sådana omständigheter. Men roligt hade de, och det kan hvar och en tänka sig.

Så hände det en dag, att Kalle och Mina fingo för sig att gravera in sina respektive namn i stenen, och det gjorde de också medelst en mejsel, som Kalle tagit med sig i tröjfickan. Men bokstäfverna blefvo allt ett grand sneda och konstiga, ty vederbörande skulle naturligtvis krama hvarandra om lifvet och pussas emellanåt medan de böstade in namnen i stenen. Men namnen kommo dit i alla fall.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Så begaf det sig, nu efter 25 års tid och sedan Kalle och Mina som gifta bott länge i Norregård och lagt på en hel skock barn, att en Lundastudent kom gångandes och botaniserandes öfver Norregårds ägor. Han fick se stenen samt låg vid pass sex timmar och sökte tyda inskriptionen. Men det blef löx för honom. Hur han djädrades med det i all sin grufliga lärdom, kunde han inte ändå finna tydningen, ty han var för lärder, kantänka.

Men han ville inte låta saken gå ifrån sig, utan skref till Vitterhetsakademien och beskref och ritade upp stenen. Akademisterna snusade och undersökte historien samt kommo till sist öfverens om, att en ny runsten blifvit funnen samt skickade ner en så kallad docent för att läsa af honom.

Ni skulle ha sett den där docenten vid stenen, så hade ni fått er ett grin. Han kom ner och slog sig ihop med

prästen och talade stolta och arkeologiska ord med honom. Prästafrun bakade fläskpannkaka och var högtidlig samt snodde i hop den gudligaste matsäck i världen till tröst och sinnesstyrka åt docenten och pastorn innan de dråsade af för att syna och vetenskapligen beskrifva den nyfunna runstenen.

Tyda! Dä' fordras väl ingen lärdom te å tyda dä"där.

Lundastudenten hade gifvit en teckning af terrängen, så det var ingen konstighet för pastorn och docenten att hitta rätt på stenhällen.

En afton, fick Kalle i Norregården alltså se ett par herremän demonstrera och regera vid stenen i hans hafreåker. Och när han tittat på dem en stund ifrån sin gårdsplan, masade han dit ner.

— Dä' ä' nok attan ett par stollar, som rymt ifrån dårkistan! lät han åt hustru sin.

Men han blef inte så litet snopen, ska jag säga, när han fick se sin egen själasörjare stå där och peta med en pennknif i den förglömda stenhällen.

— Här har fader Karl en rar runsten, som ingen vetat om förut; vi ska' snart tyda inskriptionen, sa' pastorn, när Kalle hälsat på vetenskapskarlarne.

— Tyda! Dä' fordras väl ingen lärdom te å tyda dä där. Dä öfversta ska' va' »Mina» och di nedersta strecken ska' föreställa »Kalle». Ja hoggde in'et för cerkla 25 år sen, när hustru min och jag va' fästefolk och vänslades! log Kalle.

Ni skulle ha sett bå' pastorn och docenten efter den upplysningen.

Många konstiga karlar har jag sett här i socknen på sista tiden, men så ta mig dalern, om jag sett några löjligare.

Docenten for tillbaka till Vetenskapsakademien som en pil, och han kommer här nog inte i brådbrasket.

Nordiska spel i Grälebo.

Patronen på Ängaholm, som ligger en half fjärdingsväg från mitt, har då den grannaste och tosigaste flicka, som finnes i världen, så det är då inte underligt, att patronen kallar henne »solstrålen» och att alla karlar, som träffa henne, bli vridna.

Ingen enda pastorsadjunkt har kommit oslickad härifrån, och löjtnanter och kaptener och moss- och torf- och landtbruks- och utdikningsingeniörer samt mejerikonsulenter och hela kreaturspremieringsnämnder, som vankat fram här och blifvit inbjudna på frukostar eller middagar hos patronens, ha lämnat kvar sina förnuft — äss de haft sådana — på Ängaholm.

Men fröken Karin bara grinar åt allesammans, och dess tokigare bli ju herrarna.

En så'n skälmunge finns inte i hela landet. Det trifs bara sprittande glädje, gyckel och tosingaforer inom hennes lilla barnungahufvud. Men annars är hon snäll och god som en liten Herrans ängel. Det är bara friare och tocket där, som hon just inte har nå't förbarmande med. Men det kommer nog hennes tid en gång, när den rätte möter henne, det har jag sagt henne flerfaldiga gånger. Och då får hon nog, stackars liten, erfara hur det kännes och hur

det bränns, då kärleken oförhappandes rusar in i hjärtat och börjar regera öfver tankar och sinne och känslor och allt det där, som ni nog vet om och som gör, att vi bli gifta och få block om fötterna. Häromsistens kom hon och förde spektakel med mej, gamle skråe, samt lurade mej att begå nordiska spel. Hon vankar för resten förbi Grälebo, där jag bor, tidt som oftast. Sommartiden susar hon förbi på en sådan där cykel, di kallart, och i vinterdagar sprätter hon sig fram på en illmänskadt lång och odräglig kälke, som jag aldrig sett maken till.

Jag stod ute på vedbacken och skulle klyfva sönder lite kaffebråte åt käringen min, som gualof fått sin »induflensa», så att hon ingenting kunde uträtta, utan satt där inne i stugan och sa', att hon väntade på döden i hvilken minut som helst. Hon får för öfrigt alltid den dödssjukan hvarje gång jag kastar fram ett ord om att gå till någon auktion i grannhället. Det hade jag nu gjort på morgonen samma dag. Och så blef resultatet det vanliga. Käringen fick sin sjukdom och skulle dö — det svor hon på — ungefär vid den tiden auktionen skulle börja.

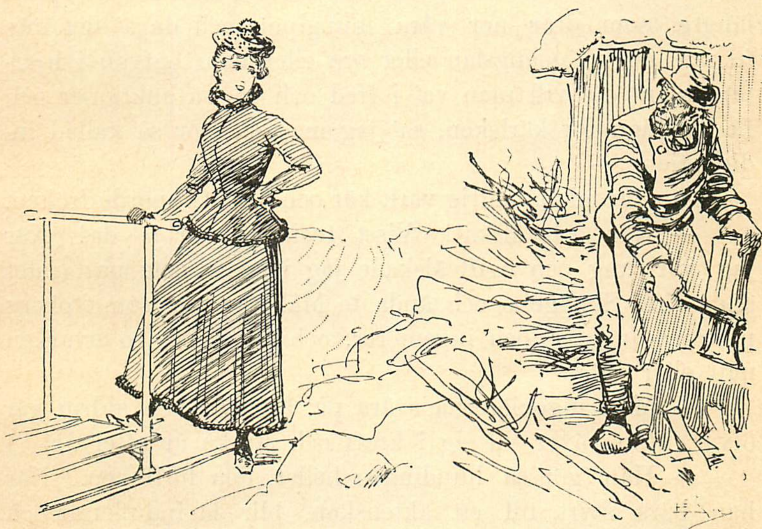
— Vill du sta och ha roligt på auktionen samt kanske dricka kaffegök och dra' fingerkrok, när jag ligger i själatåget, så gack! gråt hon. Och då fick jag förstås lof att bli hemma och sköta henne och sysslorna. Men arg var jag där jag stod på vedbacken och knölade sönder kaffeveden. Jag grunnade och grunnade, om jag inte skulle kunna hitta på något djädrigt meklament, som förmådde bota hennes sjukdom, så att jag kunde få gå på auktioner och andra roligheter, jag såväl som andra reela karlar i socknen.

I detsamma kom fröken Karin framsprättandes med sin långa drög och började grina det första hon fick se mig.

— Hva' är det nu, som är så roligt? Har fröken fått en ny slags ingeniör till friare? lät jag. För jag var ju vid misshumör och satiriskt anlagd i det momanget.

— Stackars, stackars karl! Ni har ju en min på er, som ni vore kär upp öfver öronen, skrattade hon, så att det klingade som bjällror.

— Kär! Tvi den dålie! Hvem i all sin dar skulle ja' bli kär i här ute? Och för resten ska' jag säja fröken, att ja', gualof, har ett godt vett och starka nerver, så att jag reder mej nok för kärleken! lät jag.

I detsamma kom fröken Karin framsprättandes.

— Men ni ser så där olycklig och dum ut, som karlar pläga göra, när de ä' kära eller vilja spela förälskade. Ni ser ut, som om ni friat nu på morgonkvisten och blifvit åthutad i stället för kysst! svarade hon och tog på sej en min, full af medkänsla, den bytingen.

— Jesses, skoja inte me mej! Ja' ä' ju gift, så kärleken är ju en öfvervunnen ståndpunkt. Men jag är förbaskad, för käringen har fått sin induflensa och vi ha auktion i Bockebo, sa' jag.

— Ja, ser ni det, att det är kärlek, som lagt de där rynkorna i ansiktet på er och att det är kärlek och ömhet, som dra ner era mungipor på det där viset! Er älskade hustru är sjuk och ert hjärta bäfvar af ängslan och oro och medlidande och sorg! sa' hon och la' hufvudet på sned.

— Fröken ska' inte häda en medelålders och kloker karl, sa' jag — för jag har gunås varit gift i flera år, och när man dä varit, så ä' dä inte nå'n kärlek med i spelet längre, som drar ner våra mungipor, och då ä' det inte frågan om nå'n ängslan eller oro eller nå'n bäfvan i hjärtat, utan då vill man va' i fred och gå på auktioner och få lite lugn för kärleken, sa' jag med en stor så kallad indignation. —

— Har ni då aldrig varit kär och älskat? sporde fröken.

— Kär och älskat! Visst tusingen har ja' dä! När jag var ung och ogift älskade jag igenom hela pastoratet ända ifrå' Skuggebo och ända te Målen, precis som frökens pastorsadjunkter och ingeniörer, och hade inte ro hvarken natt eller da'.

— Men ingeniörerna svära på, att kärleken aldrig går öfver, utan växer till sig i kraft och styrka år efter år!

— Han gör så hundingen heller, den lurifaxen. När han bara styrt till ett äktenskap, blir dä induflensa och andra krämpor och lip och pip af hemma hos fruntimret samt kaffegöksträngtan och auktionsgriller hos karlarne. Tro hvarken ingeniörer eller prester eller proselyter i den vägen, fröken lilla, för djädran i min lilla låda, om kärleken är nå'nting att lita på. Gack och titta på min Kajsa där inne! Ho' grät en gång och sa', att ho' heller ville dö än göra mej nå'n sorg eller sätta sig emot hvad jag ville. Och nu får hon induflensa och tretti, förti andra obotliga och dödliga sjukdomar, om ja' bara vill stinka af en vändning till nå'n auktion eller annan rolighet, sa' jag. Ty den så kallade indignationen satt fortfarande kvar i mej för Bockebo auktions skull.

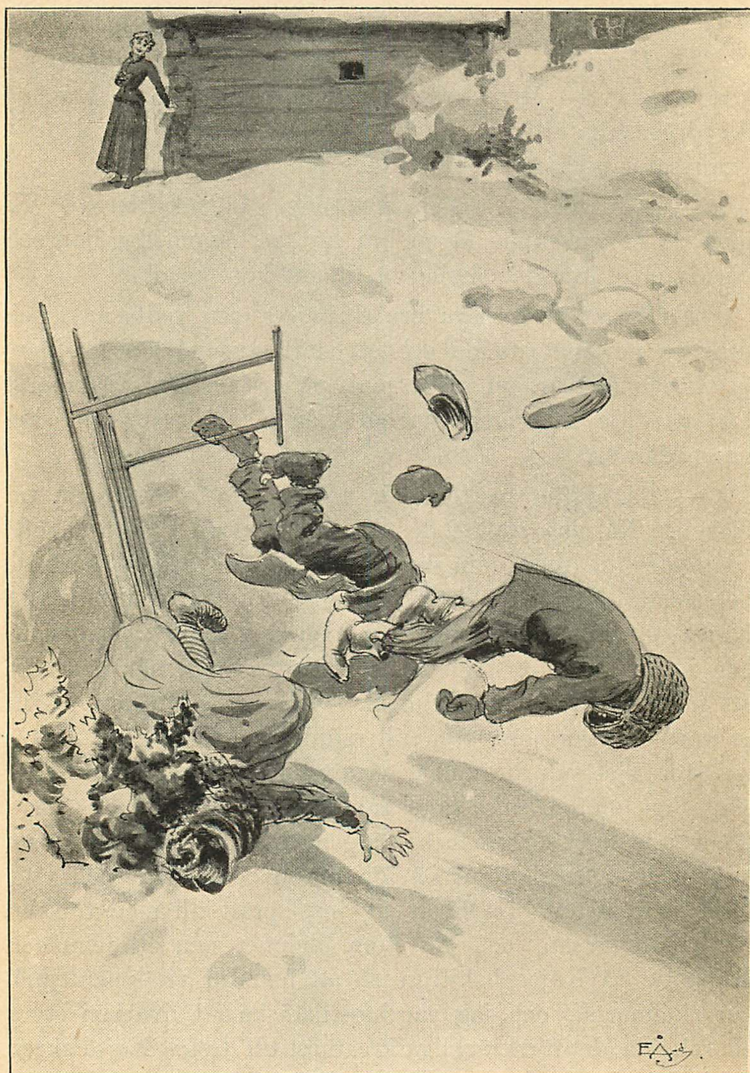
— Men ni talar inte om hurudan ni själf är, skrattade hon.

— Hurudan jag är! — Jo, ja' är anagga mej reeler i alla affärer. — Men hva' i alla tider ä' dä för ett åbäke till drög, som fröken lagt sig till med, sa' jag och dängde yxan samt gick fram och tittade på hennes åkdon.

— Ack, det är en sparkstötting. Försök honom! Ni med de benen skulle få en bra fart på honom! log hon och visade mej, hur det skulle gå till att köra med'en.

Nu ha vi en ganska bra sluttning från vedbacken och uthusen ner mot stugan och ett stort stup på vänstersidan, ty Grälebo ligger, gu' nåde mej, på en ås och på vrakmark, för att inte husen ska' ta bort något af åkrarne och slätten nedanför.

— Åk utför backen, får ni se hur fort det går, sa' fröken. Nå, jag ställde den långa helsefyrn i position och sparkade till med min broddade träsko. Och så barkade det åstad. När jag sprätte till andra gången, kom minsann Kajsa utspringande ur stugan med den tomme potatiskorgen i näfven. Hon hade tydligen bättrat sig, när hon såg, att jag inte gick till auktionen. Och nu skulle hon väl ut åt grafven efter jordpäron till middagen. Hon hade förstås en stor sjal om hufvudet, så att hon hvarken hörde eller såg, den sjåtan, utan kom rakt emot mej. Men så, serra dö, vände hon sej om och hötte med näfven åt den minste pojken, som kommit ut på förstubron och bölade och ville följa med henne. Då hade jag just sprätt till med träskon för tredje resan, och nu kom åkdonet som ett jehu och drabbade på Kajsa bakifrån, så att hon for vidöppen emellan skalmarna, och jag var inte mänska att hvarken styra eller hejda det förskräckliga kreaturet till drög. Kajsa skrek i himlens höjd, där hon låg med potatiskorgen på bröstet. Pojken skrålade där nere, och fröken grinade där uppe så att det ringde i öronen på mej.

Johannes for framstupa öfver benen på Kajsa och fick in skallen i potatiskorgen.

Men undan gick det, så att det hven. När vi så körde förbi min lilla bod, kom Johannes i Fageräng fram från gångstigen till vänster. Skam hade inte märkt Johannes, men han tar alltid den ginvägen öfver vår gård, när han skall åt Bockebohållet eller österut åt socknen. Karlen hade inte väl kommit upp från vår gatuväg, förrän kälkastollen rände till honom med nosen i smalbenet, så att Johannes for framstupa öfver benen på Kajsa och fick in skallen i potatiskorgen.

Då försökte jag hejda uslingen och skrapade med den högra träskon i vägen. Ty nu såg det mörkt ut.

Tror ni, att han stannade? Nä' gubevars, hvad han det inte gjorde! Men dråsade af vägen gjorde han och snurrade omkull vid stupet, så ett jag och Kajsa och Johannes med hufvud och hätta inkilade i korgen rullade utför den långa hällningen med en hisklig fart. Snö och träskor och bälgvantar och Gu' vet icke allt yrde och smattrade utför branten. Jag blef liggande vid en sten, Kajsa hamnade, gualof, i en enebuske. Men Johannes tumlade längst. När jag tittade mig omkring, satt han i en drifva där nere och försökte kränga korgen af hufvudet. Han trodde tydligen, att han råkat ut för skamstyg, ty jag hörde honom med skälfvande röst läsa: »Bort, o värld! med ditt försåt!» o. s. v. Fröken Karin stod och höll sig i bodknuten och hela den lilla varelsen skakade från topp till tå.

— Jess, fröken ä' väl inte fördärfvad också? sporde jag och försökte få rätt på mina träskor.

— Åh — — åh — — åh. Herre Gud så härligt! Vänta tills jag kan tala! Och så skrattade och skrattade hon, så att hon kunnat mista andan, det förskräckliga barnet.

— Oh — oh — oh! Nordiska spelen i Stockholm voro ett intet mot detta. Ha ha ha! Det här var tusen, tusen gånger härligare! skrattade hon.

— Var detta nordiskt spel då, fröken? pustade jag.

— Visst, visst! Detta var nordiskt spel af prima sort! Och så skrattade hon, tills hon var i färd med att förgås.

— Men då ska' jag väl ha ett silfverstop i pris! lät jag.

— Ja, ja! Vänta bara, tills er hustru kraflat sig upp ur enbusken, så delar hon ut priset! genmälde den bytingen. Och det höll streck. Ty maken till det tal, som Kajsa drog till med, när hon väl kommit på benen och fått träskorna på sej och ryckt korgen af skallen på Johannes, det har aldrig hittills hållits vid några nordiska spel eller marathon- eller kapplöpningar. Hon upphöjde mina egenskaper i allra högsta mått, hon gjorde mig märkligare än själfve Nordlund, för om han hade haft en hustru, skulle han nog inte med berådt mod mördat henne ute i snön midt i smällkalla vintern, sa' hon. Jo, hon upphöjde mej så pass, att hon jämförde mej med själfve Belsebub. Fröken Karin grinade, så att hon kunde sig fördärfva åt Kajsas tal och klappade i händerna och ropade »bravo»! Till sist ilsknade jag till, och när Kajsa inte orkade längre, sa' jag:

— Nu har visst dina svåra sjukdomar gett mä' sej! Är du alldeles induflensafri nu, Kajsa lella?

— Jag ska' nog ge dej för induflensa, när vi bara komma på enbeten, din hustrumördare! skrek hon.

— Gu'alof, att du blef bra igen. Då tar jag rätt och går med Johannes ner till Bockebo auktion en sväng! genmälde jag. Och därvid blef det. På två röda minuter fick jag på mej stöflar och helgdagsrock och masade i väg med Johannes, medan fröken stod kvar och pratade med Kajsa och tröstade henne. En liten stund efteråt sparkade hon förbi oss ute på gärdet.

— Nordiska spel ä' ju inte så dumma ibland! skrattade hon.

— Di ä' te stor välsignelse. Dem förutan hade jag ju inte fått käringen botad och inte kommit till Bockebo i dag!

Gu' välsigne bå' fröken och hennes drög och nordiska spelen! svarade jag.

På aftonen hade vi grufveligen lifvadt i Bockebo, och jag vred mig till en bra ko därnere för ett sablarnas rampris, så att Kajsa sa' inte ett knyst, när jag kom hemskranglandes framåt kvällen.

Nordiska spel ska' jag hädanefter flitigt öfva.

Maja.

— Jag är så nöjd och så tacksam emot himlen för allt hvad han gifvit mig, för hälsa och krafter och humör och matlust, för duktiga armar och styf rygg, för hus och hem och allt annat, som så många andra människor sakna. Men jag vet inte hvarför vår Herre stoppade in ett så oroligt och ett så fasligt brinnande och skälfvande hjärta i barmen på mig och hvarför han drifver mitt blod att köra så hett rundt omkring i mina ådror. Om jag hade fått ett lugnare hjärta och ett kallare blod, skulle här inte vankat många lyckligare karlar än jag omkring på jorden! Sa' Bengt i Bygget i soluppgången en dag.

Det var så, att Bengt och jag hade kommit öfverens om att vi skulle fiska tillsammans, och så hade vi köpt ett par nät ihop och lagt ut dem utanför vassbänkarne vid tegelbruksstranden. Nu voro vi i morgonstunden på väg att vittja dem, när Bengt lät undfalla sig de där orden. Han brukar i allmänhet inte säga mycket i sänder, den gode Bengt, och därför tyckte jag, att det var konstigt att höra honom tala om hett blod och brinnande hjärta. Hvem i hundingen har inte ett hjärta, som man har svårt att tämja? Men det brukar man ju aldrig tala om. Jag visste nog, att Bengt i alla tider gått och grubblat, som om han haft nå'n sorg eller ett stort bekymmer, men det trodde bå'

jag och andra bero på, att han hade sitt stora hypotek att dras och plita med.

— Hm, har hjärtat spelat dej nå't svårt spratt, Bengt? undrade jag.

— Inte precis något spratt, men... men... Ja, det där begriper du inte. För du har förstås intet förstånd på hvad det vill säga att hänga fast med hela sin själ och hvarje fiber i sin kropp vid en kvinna! sa' Bengt och drog ner hättan och tog långa steg.

— Jo, det har jag bå' minne och erfarenhet af. Tror du kanske, att jag är en gammal träbock? Nej tack, du. Innan jag blef gift fanns det inte en tös i hela vår rote, och inte i grannroten heller, utan att jag rände som en stolle efter henne och tyckte om henne mer än hvad nyttigt var, lät jag.

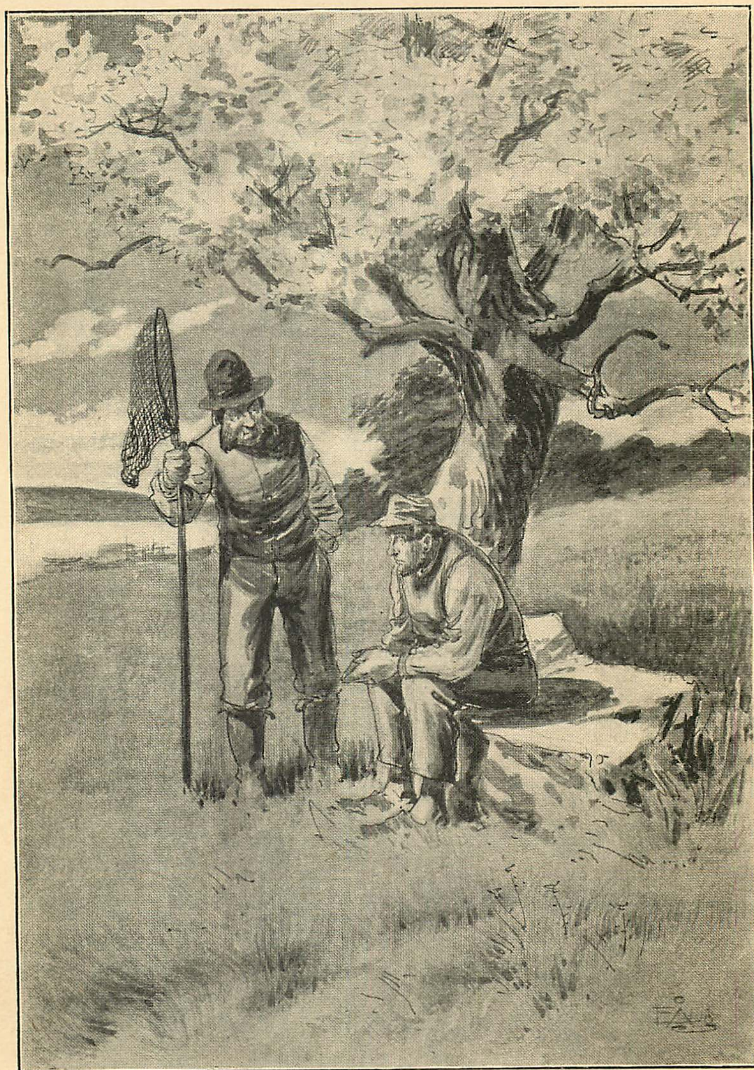
Bengt hånlog, så att jag höll på att bli rasande på'n. I detsamma klefvo vi öfver gärdsgården och kommo in i Linneryds äng, där den gamla vildappeln stod och blommade så grannt utmed stigen ner åt sjön.

När vi nådde fram till det hvita trädet, stannade Bengt och satte sig på den stora stenen, som ligger invid stammen, och han tittade långt och vidöppet och betedde sig nästan som en stolle.

— Har du ondt nå'nstans, Bengt? frågade jag.

— Åh, inte så värst! Men det kommer åt mig ibland om våren, särdeles när jag vankar fram här, då appeln blommar. Det kommer öfver mej att jag tänker på Maja, och då känner jag det som om jag hade gått vilse i lifvet och kommit in på rasande led.

— Bevara mej Gu', jag tror du börjar fela på vettet, Bengt! Går du och tänker på Maja än i dag, du gamle syndapalt. Hon for ju sin väg för många Herrans år sen och kom undan, så att ingen vet hvar hon finns nu, gapade jag.

När vi nådde fram till det hvita trädet, stannade Bengt och satte sig på den stora stenen.

— Tänker... ja, gunås... och det är då i alla fall en go' sak, att tankarna och barndomsminnet inte kunna tas ifrån mej, hvarken utaf Hypoteksbanken eller länsmannen. Om det skulle gå illa, så kan dom skilja mej ifrå' allt hvad jag har, men inte ifrån mej själf och inte ifrån Maja. Jag vet inte hvar hon är eller hur hon har det, men jag är hos henne i alla fall med min själ.

— Vi låta näten ligga. Kom med, Bengt, så sätter jag för min märr och skjutsar dej till doktorn, för du är ju sjuk, det hörs ju, afbröt jag. Och jag kunde väl inte tänka annat, när han pratade så konstigt.

— Sjuk! Ja, du skulle var't mycke' sjukare, om du haft mitt hjärta och mitt sinne och suttit med Maja under vårkvällar i ungdomstid vid det här trädet och på den här gamla stenen, när bina surrade i blommande grenar och sola gick ner där borta bakom Applakulla skog.

— Inte blir en sjuk af så'nt! lät jag.

— Nä, inte så länge det varar. Men när hon så en dag drifves åt ett annat håll, och man själf i sin feghet låter köra sig åt motsatta leden, då springer det efter några dar sönder något, där bröstkorgen börjar, och det såret vill aldrig läkas se'n. Har du aldrig blödt på det viset? sporde Bengt och tittade ut öfver ängen, som doftade och blommade.

— Jo, gubevars, nok har mitt hjärta blödt, men det kom, gualof, alltid snart en annan tös och stämde blo'en, svarade jag.

Bengt knep i hop ögonbrynen och tittade på mig med en min, som om han tyckte att jag var en dumbom eller ett kreatur. Och så torkade han sig med tröjfliken öfver pannan och började tala med en tunga, som klingade nästan vackrare än en prästs. Aldrig trodde jag, att det kunde finnas sådana ord, sådan ton i en simpel karl. Men det är väl så, att när det börjar frusta ur hjärtedjupet på folk, så blir det rödt och vackert, äfven om barmen skyles af en blångarnsskjorta och en hemväfd tröja.

Jag hade var't orolig för näten, men jag glömde bort båd' fisk och skepp och vårt morgongöra, när Bengt knäckte till att öppna sitt hjärta och drifva tankarna tillbaka till den flämtande kärlekens och ungdomens dar.

— Det är för resten en underlig Gu' vi ha' — sa' han, som aldrig eller åtminsone sällan låter en få den, man vill ha' hos sig här i lifvet.

— Nänä, det har du rätt i, Bengt, sa' jag. Ty hur det var, kom jag att tänka på, att det nog skulle varit hvitare, renare, grannare och saligare där hemma så väl i stugan som inombords, om Kajsa i Åsa fått flytta till mig och fått bestyret öfver mej och hus och hem och kreatur och mataffärder. Kors, hvad gröten skulle smakat godt och »doppat» till fläsket, om mjölet fått glida ner i grytan eller pannan mellan hennes små knubbiga fingrar.

Men skam och Manne i Bråten togo Kajsa, och Josefina i Fästampen anammade mej.

Tvi den dålige!

Men såsom man bäddar åt sej, så får man ligga.

— Nu kila vi ner, Bengt, och titta på våra nät, sa' jag. Jag ville komma bort från Kajse-tankarna. De gräma och kvälja mej alltid och rifva mej och liksom förebrå mej och säga mej, att jag förspillt lifvet och varit en skrabbelin. Men Bengt ville, att vi skulle stanna en stund i Linneryds äng.

— Låt mej sitta här ett grand och grunna, sa' han. Det är som jag låge i en vagga. Hypoteket och ledsamheterna och alltihop det där glider undan som en sky, den där gripes af en östanvind. Här satt jag med Maja, det lilla mjuka och fagra vårblomstret. Jag känner just nu hur hon kröp intill mig med sina späda lemmar. Jag var inte klen på den tiden. Du minns väl, att det var jag, som stod på kyrkotornskulan och girade fast åskledaren vid korset, och jag darrade inte på hand eller fot och kände mej inte

yr heller. Men när Maja satt här på stenen och tittade upp i ansiktet på mej med sina stålgrå ögon och log och lindade sin mjuka arm om halsen på mej och hviskade sina små drömmar och sa': »Styr om att jag får vara hos dig, Bengt, så länge lifvet räcker», så skalf och frös och darrade jag i hvar lem. Och allt mitt blod strömmade ner

Men så hade man sett oss vira armarna om hvarandra.

och skvalpade i trakten kring hjärtat. Jag kunde inte tänka, jag tyckte det var en liten blomma, som spirade upp och klängde sig fast vid min sida. Jag vardt rädd att jag — en grobian som jag varit och är än — skulle skada eller bryta stjälken. Jag vågade knappast andas åt det hållet, där hon satt och gnodde med sitt lilla hufvud mot min väst. Nå ja, man är väl ändå inte mer än mänska. En

gång i slutet af maj kunde jag inte styra mej längre. Jag tog henne om lifvet varsamt och vackert, som om hon varit af glas, och lutade mina läppar mot hennes högra ögonbryn och kysste henne där. När jag gjorde det, hvilket jag för resten aldrig ångrar, så är det ju möjligt, att hon räckte upp sitt hufvud, ty det var väl därför som mina läppar viljelöst mötte hennes, i hvilka det heller inte var just mycke' större vilja än i mina. Och det kvittar. Jag minns bara och skall ända till det ögonblick, då min själ flyr, minnas att det där ögonblicket var det enda, under hvilket jag varit säll och lycklig och stolt här i lifvet.

Det var ingen synd och ingen skam och intet brott i den kyssen. Det var två varma barn, hvars läppar möttes därför att det måste så ske, när vår och himmel tillåtit kärlek växa och gro i deras hjärtan, alldeles som de låta blommor slå ut i solljus under ljumma västanvindar.

När knopparna vuxit sig fulla och starka, så måste de spricka och slå ut. — — —

Men så hade man sett oss vira armarna om hvarandra, man hade sett våra oskyldiga läppar mötas, och det var dumt och elakt och styggt folk, som sett det, folk, inom hvilket ingenting godt kan gro. Ty det är med människorna som med åkrarne: där skulorna och gödselhögen vräkas, där växer ingenting annat än tistlar och nässlor, och där bränner man sin fot och sin hand.

Nåja, det var jag, som drog Maja intill mig, det var jag, som kysste henne. Och om Serafim eller den så kallade Cherubim ställt sig emellan oss med sitt bart huggande svärd, så hade jag gjort det ändå Och ängelen — det är jag säker på — skulle gått åt sidan och lett och varit nöjd, ty änglarna, de rena, le ju och glädjas, när människobarn älska hvarandra.

Men hvarför kastade ej hädarne sina stenar på mej, som hade tålt det och grinande stått emot det? Hvarför

kastade de dem i stället mot den veka och svaga? Jo, för det att de skulle göra än mera ondt.

Så blef hon till ett flarn. Hon var för stolt för att höra det, och så drog hon bort med sitt brinnande hjärta, som väl nu har förtärts i det kalla och ödsliga lifvet, och lämnade mig här utan glädje och utan hopp, utan lycka och utan framtid. Hvad mänskligheten ändå är feg! Det var ju mot min barm, de skulle kastat sin smuts, det var med mig, de skulle tagit ryggtaget. Men de föredrogo att bryta den veka och doftande liljans spröda stjälk. Det var lättare, förstås, sa' Bengt och hans läppar voro bleka.

— Ah, sitt nu inte här och grubbla på Maja. Det finnes ju flera än hon och lika vackra töser som hon. Inte ska' man gå och ha tråkigt för ett fruntimmers skull. Statt upp Bengt, så kila vi ner och vittja våra nät, lät jag.

Nå, den sabla karlen steg upp och skakade på sig och glodde på mej föraktfullt, som om jag varit skyldig honom pengar och mumlade något om mej, hvilket lät som »nötstöfvel». Så tittade han på blommorna, som glänste hvita i vildappeln och mumlade:

»Har himmelen icke stjärnor,
Ge drufvorna icke vin?
Och finns det i hela världen
En Maja så skön som min?»

Se'n gingo vi ner och hifvade upp trettiotvå skålpund aborrar ur våra nät.

Stufvade aborrar ä' inte stort sämre än kärlek, tycker jag.

Vådaskott.

Jag ska' tala om, att vi ha en poststationsföreståndare här ute i socknen, som inte ställer sitt ljus under någon vare sig skäppa eller halfspann. Jag törs nästan svära på, att själfve den kunglige generalpostdirektören inte är så djädrig att tala vid eller så hög i sinnet som vår poststationsföreståndare är. Ja, till och med kungen i sitt majestät är skam så mycket mera nedlåtande och gemener än vår »postmästare,» såsom han älskar kallas, den rytande ulfven. Och kungen är mycket mildare också. Det minns jag sedan jag var med i den s. k. deputationen till slottet, när vi skulle tigga oss till en präst en gång för många herrans år se'n. Vi fingo prästen fast vi just inte båtade af honom. Men så mycket lärde jag af den resan, att en kung inte är så hög i sinnet som en gammal pösig och snusig och flottig och ilsken poststationsföreståndare, hvilken säljer för tjugofem riksdaler frimärken i kvartalet.

Kungen hälsar på folk som en vanlig människa, och kungen kan skratta som en annan karl. Men det gör inte poststationsföreståndarn, utan han bara ryter och skäller och glor som en tjur på en kötthandlare.

Jag minns än i dag hur det bar till, när vår deputation kom in i slottet och skulle träda fram för majestätet

och underdånigast anhålla om prästen. Häradsdomarn i Lockebo skulle föra vår talan, och vi hade spelat öfver och lärt att bocka oss. Själf hade jag i fjorton dars tid förut gått i lagårn och öfvat mig i ödmjukhet och att göra fina komplimanger. Jag förutsatte nämligen att min store och granne högerstut var kungen och allt det öfriga fäet, stutar och kor och får, hofherrar och hofdamer af olika valör. Så gick jag fram och bockade mig för stuten och mjukade upp ryggen på mig, tills jag kunde böja mig så, att jag blef såsom den yppersta sprättebåge.

— Buh! lät stuten och ristade på hufvudet och såg bå' förvånad och belåten ut, när jag slutligen blef god för att bocka mig, så att skallen nästan snuddade vid golfvet i fodergången.

På det viset blef jag säker, och hjälpeprästen sa' också, att jag var öfver höfvan »hoffähig,» när vi drogo åstad.

Nå, när vi omsider kommo inför kungen och skulle till att bocka oss, så var där så ställdt, att golfvet var såsom den hårdaste glanskis, hvadan häradsdomaren, som var rätt bra tjock och oviger och hade nya stöflar med hala och föga tillslitna sulor, dråsade pladask baklänges midt för näsan på kungen, så att det sa' klock i häradsdomaren.

Kungen försökte hålla sig allvarsam, men det blef stopp för honom, och det får ingen säga något om, ty det såg förbålt roligt ut.

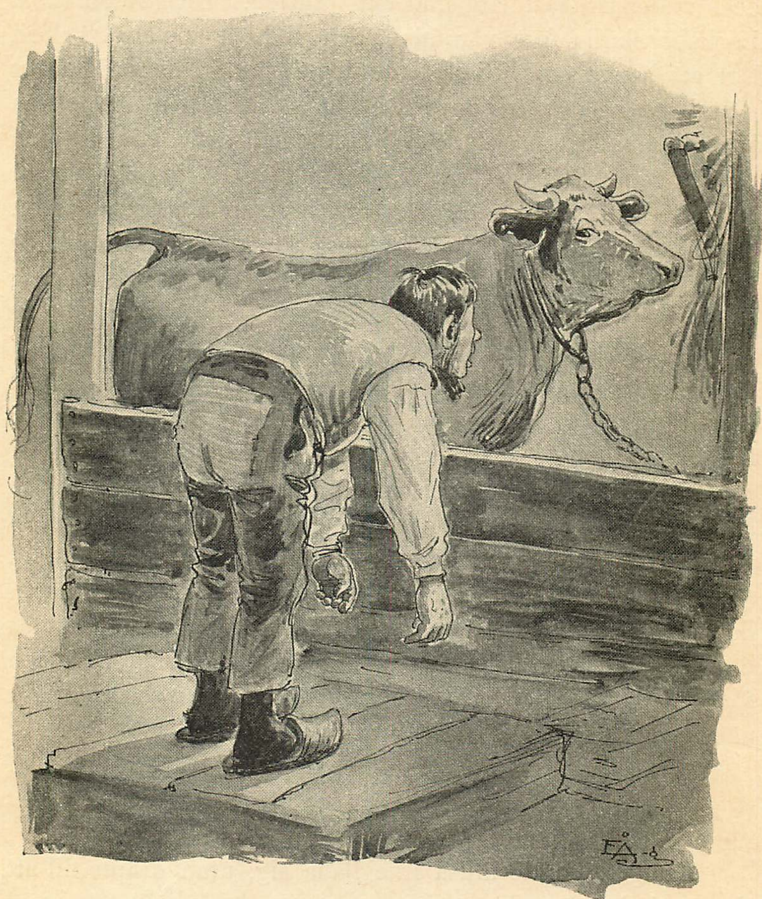
Kungen kunde alltså inte hålla sig, utan dräpte till att skratta i den kungliga salen.

— Ha ha ha! Du har fallit neder reellt för din kung. Hjälp honom på benen, karlar, och faren i frid. Prästen ska' ni få, log han och gick ut.

Så'n var kungen, god och gladlätt och hjälpsam

Men när man kommer till poststationsföreståndaren här hemma, så låter han på ett annat sätt.

— Hva' vill du nu igen? Aldrig får en va' i fred! Hva' vill du, din snushane? ryter han.

Så gick jag fram och bockade mig för stuten.

Och när man då, rädd och förfärad, dristar sig fråga, äss en kan få hämta bref och tidningsbla', så blir han än argare och vrålar:

— Hvem tror du skrifver bref te' sådana nöt och svin, som du och dina gelikar? Ni kan ju inte läsa, och om ni får några tidningar eller inte, så kvittar det. Hva' ska' du

med tidningen, din skrabber? Springa och besvära folk, det kan du. Ut med dej! Här finns inga tidningar; dem har hustru min lagt i köksspisen; där göra de mer nytta än hos en hop idioter till bönder. Ut mä' dej!

På det viset har han hållit på och härjat med oss och skällt ut oss i många herrans år, så att det inte varit stort bättre att gå efter post än att gå till stupstocken. Själfvaste länsman, hvars mun gunås inte alltid är bestruken med honung, såsom Syrak säger, är då såsom en liten himmelens ängel med palmer i händerna emot den förskräcklige poststationsföreståndaren.

En och annan gång ha vi skrifvit till generaldirektören om'en, men de brefven ha aldrig gått fort, utan gubben har nappat dem och läst dem och brännt upp dem och skällt och slagits än värre efteråt.

Tror ni det är roligt att ha en sådan poststationsföreståndare att dras med?

Nej, det är så hundingen heller!

Men nu har himmelen själf straffat honom, såsom han alltid gör, när måttet är rågadt.

— — —

Så underligt det än kan låta, har poststationsföreståndaren en fasligt vacker tös. Hon är, gualof, inte ett dugg lik far sin, hvadan man ser, att äpplet mången gång kan trilla rätt bra långt bort från päronträdet.

Lika ilsk som gubben är, lika mild är tösen, och lika butter som han är, lika glad och pigg och käck är hans flicka.

Men hon har fått gå där och stampa i ensamhet utan fästman, ty hvem i all världen skulle väl våga på att fria hos poststationsföreståndaren? Måntro, när en knappt vågar spörja efter ett bref, så kan väl ingen drista sig till att fråga honom efter dottern.

Stackars tös, jag tyckte alltid att det var synd, att hon skulle vanka friarelös på markena och lida för sin fars missgärningars och grufliga ilskas skull.

Men kärleken låter inte stuka sig, när den slagit rot och börjar växa i en människobarm. Han är knepig och påhittig och låter inte binda sig såsom man binder in en stut eller en kviga i ett bås. Nänä men! Kärleken låter inte styra sig på det viset. Han sofver inte bort sin tid, utan vakar ständigt och jämt och passar på tillfället och slingrar sig undan väktarena, när de sofva och minst ana någon argan list.

I våras blef poststationsföreståndarens tös bekant med Axel i Marås och det kom till en ganska bra kärlek dem emellan. Pojken förvillade tösen, och tösen förvred hufvudet på pojken, så att han till sist blef så oförvägen, att han tog till att stryka omkring poststationen om kvällarne, och detta till och med så vårdslöst, att »postmästaren» började ana oråd.

— Hva' går du här och drar hasorna efter dig för, du solbrända åbäke? fräste han mot Axel en afton.

— Jag går bara och tittar efter daggmask, för jag tänker lägga ut ref, stammade pojken.

— Daggmask! Nej, tror du inte jag begriper hvad du koxar efter. Du vill röfva posten naturligtvis, för det syns på dej, att du är en bof; och så går du här i förväg och söker lista ut, hvar du ska' bryta dej in. Men du kan försöka! Tror du inte, att jag har bå' revolver och gevär och bössor? Försök bara, säger jag, så ska' jag, min själ, stoppa på dej så mycket bly, så du inte duger till att springa hem till ditt sanka och otäcka Marås!

Men ju svårare det blef för de älskande att träffas, dess värre blef kärleken i dem, såsom det ju alltid händer i dylika fall.

Pojken stålsattes af faran, och poststationsföreståndarens flicka, som fått smaka på en liten puss i skymningsstunden, ville inte för allt smör i Småland försaka den sällheten. Tycker någon det.

Nej, det vet man nog, att har man vant sig vid något

godt, så är det nästan ogörligt att vänja sig af därmed. Jag har försökt några gånger med snuset t. ex. Men då har jag blifvit som en stolle och känt mej betryckt och olycklig.

Poststationsföreståndarens tös, som så länge gått och hungrat efter ett grand vänlighet och kärlek, kunde alltså inte afstå från kyssandet, när hon omsider fått smak på't. Och hvem vill kasta första stenen på henne för det? Åtminstone inte jag. Ty de få säga hvad de vilja, så smakar en kyss djädringen så godt, om en får honom af den man tycker om.

Men postmästaren var säker på att han drifvit undan Axel till evig tid och därför vaggade han sig lyckligtvis in i säkerhetssömnen, hvilket var rätt åt det etterboet. Dock, när han och hans tjocka och nästan argare käring lågo i sin djupa syndasömn om nätterna, kom Axel dit och slängde sand på tösens gafvelfönster. Och då öppnade hon fönstret och han hade en liten stege, som han vadderat i öfverändan. Den satte han varligt mot väggen och så gick han upp och klappade flickan och kysste henne igenom fönstret timtals. Men in i rummet fick och tordes han inte klifva, den mesen, och hon vågade inte heller klifva ut till honom.

Hade det var't jag, hade där nog blifvit en annan och vådligare vals.

Så ha de hållit på hela sommaren i all oskuld.

Men så hände det en natt, att poststationsföreståndarens gikt var värre än vanligt, så att han låg vaken. Samma natt hände också, att Axels stege slant ett grand emot väggen, hvaraf ett ringa dån uppstod. Och man måste medge, att det är nästan ogörligt att hålla en stege riktigt stilla, när man står på'n och kysser en flicka en sommarnatt. »Postmästarn» spratt till, påtade hustru sin i sidan och hviskade:

— Hustru, statt upp, här är posttjufvar.

— Jess, hur ska vi då vända oss?

— Jo, — sa' postmästarn och kraflade sig upp — kasta nån'ting på dej och gå ner till grinden och mota dom där, mens jag laddar bössan.

Gumman, som är manhaftig och arg, slängde på sig några kläder. Men som hon är tjock och tung, så knakade det i golfvet, när hon stultade omkring, så att Axel blef varskodd och kilade af med sin stege just när gumman kom ut på förstubron. Det var mulet och mörkt som beck den natten, men hon hörde någon löpa sin väg och gaf sig efter så godt hon kunde. Ty hon är, som sagdt, inte rädd af sig.

Strax efteråt kom postmästaren ut med bössan, och då han såg någon skubba bort utmed hagtornshäcken nere vid ingångsporten, slängde han bössan till kinden och släppte af ett skott i den riktningen.

Men när han fick höra vrålet, som följde efter skottet stelnade han af fasa.

Det var hans hustru som skrek:

— Herre, varkunna dig! Jag dör! Ska' du skjuta din egen lagvigda hustru, din fördömde usling, din bandit och kvinnomördare!

Jo, go' vänner, så gick det till. Det var ett stort aber och en svår hemsökelse för »postmästaren».

Han hade satt hela skottet i — ja, hur i all världen ska' jag nu uttrycka mig, så att jag inte skämmer ut bå' mej och boken — hm — jo, han hade slängt in hela hagelsvärmen i — hm — i — tournyren för gumman.

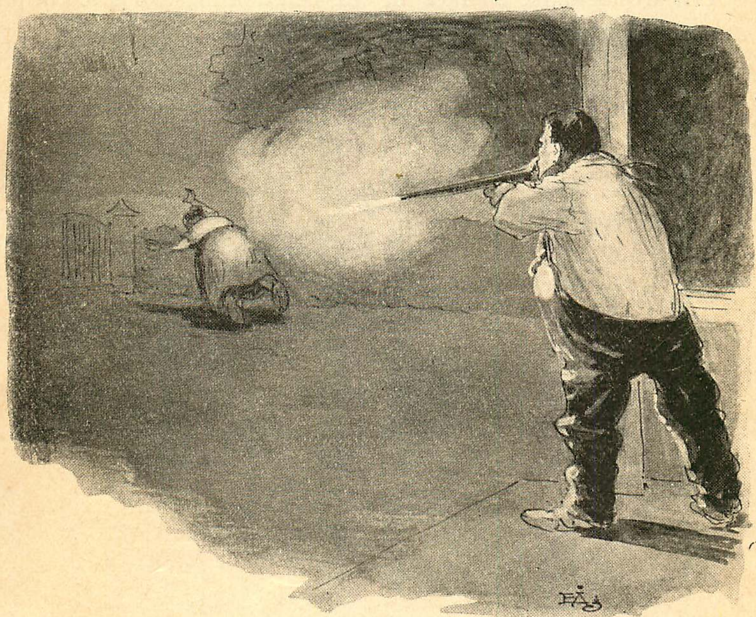
Gualof att det nu är sagdt.

Men är inte vår poststationsföreståndare en bra målskjutare kanske?

I dagningen kom han ner till mig och lejde skjuts till lasarettet, och jag följde själf med.

Vi fingo ha gumman liggandes raklång på magen i vagnshäcken — och postmästaren och jag gingo vid sidan af åkdonet.

Men ett sådant ovett, som han fick under hela färden, skulle jag inte velat ta' emot för tusentals riksdaler. Och inte kunde han försvara sig heller. Han gick med sänkt hufvud som en våt hund. Hade han alla dar varit svår emot oss korrespondenter, så fick han nu sota för detta på folkavis. Nu var han inte så vid i gapet, som när man

Slängde han bössan till kinden och släppte af ett skott i den riktningen.

sporde honom efter bref. Han bara stönade och vred sig som en orm, där han skred fram och höll i häcken för att den inte skulle rista, ty jag körde upp på stenar och all den bråte jag kunde skönja på vägen.

Jojo, hvar och en får sin lön här i världen. Nu hade postmästaren fått betaldt för gammal ost, och detta fröjdade mig och gjorde mig så godt, där jag gick och

ryckte i tömmarne, att jag beslöt att inte ta ett öre för skjutsen.

Jag har nästan aldrig haft så roligt som den morgonstunden.

Tösen och Axel hade heller inte så värst olifvadt under den tid de gamle voro på sjukhuset, ty gumman ville inte släppa sin make och mästerskytt ifrån sig, förrän haglen blifvit utplockade, hvilket tog tid, och doktorn började kunna ansvara för den skadskjutnas vederfående.

Utan skydd.

Jag har kommit underfund med, att staten icke är en så god fader för sina barn, som mången inbillar sig.

En reel far med kristligt sinne, en god och kärleksfull far ska' vårda sig lika ömt om alla sina barn och inte bara hylla det ena och framhålla och smeka och akta det för tvärdrag och farligheter och osund luft på de andra barnens bekostnad. Den, som sådant gör, är en sablarnes onaturlig fader, och det är just hvad jag fått för mig, att staten är. Gu' gifve jag nu bara inte går och jagar upp mitt sinne, så att jag blir en rabulist och en rackare, som går och ställer till myteri och uppror här ute i bygderna.

Men man kan bli besatt ibland, när man ser, hur staten hyllar somliga och försummar andra af sina barn.

Här lönas nu t. ex. en skock s. k. yrkesinspektörer, som skola vakta däruppå, att en massa bångstyriga fabrikspojkar icke förtaga sig i arbetet, att det icke dammar på dem i salarne, att arbetsgifvaren betraktar dem som små känsliga prinsar och noga öfvervakar, att deras dyrbara kroppar icke bli skrubbade af några maskinremmar eller att de i sin lekfullhet icke ränna in sina skuldlösa fingrar i kugghjul eller dylikt. Nåja, sådant kan vara på sin plats; en fader bör kärleksfullt sörja för sina barn, särdeles när dessa ha att öfva lifsfarliga yrken.

Men hvad i hundingen gör staten t. ex. för mej, stackars pojke, som måste förslita min kropp och trasa sönder min själ i en så farlig uppgift som det här skrifveriet? Inte ett dugg! Hon bara kräfver ut ohyggliga onera och afgrundsfödda vägskatter af mig, kör mig med korta tyglar, drifver mig fram som vore jag en oxe, böjd under äktenskapets slåok, som ingen kan kasta af sig — och tillåter hvem hundingen som helst att ge mig smörj. Men fabrikspojken, det gryende socialistfröet, får ingen röra vid. Ve den, som låter sådant komma sig till last.

Är det rim och reson i sådant? Nej! Jag har alltså många ting att förebrå staten och stor orsak att vara arg på honom. Men det bryr jag mig icke om. I stället inrättar jag mitt lif så, att jag dagligen samlar glödande kol på statens hufvud. Gack du också, förbigångne och försummade medvandrare, och gör sammaledes.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Men nu ska ni få höra hur jag beter mig att samla glödande kol på statens gamla ärevördiga flintskalle.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Vi ha, som man säger, en ung och färsk änka här borta i Skumphult, en riktigt älsklig och rar människa för resten, omkring 24 år gammal.

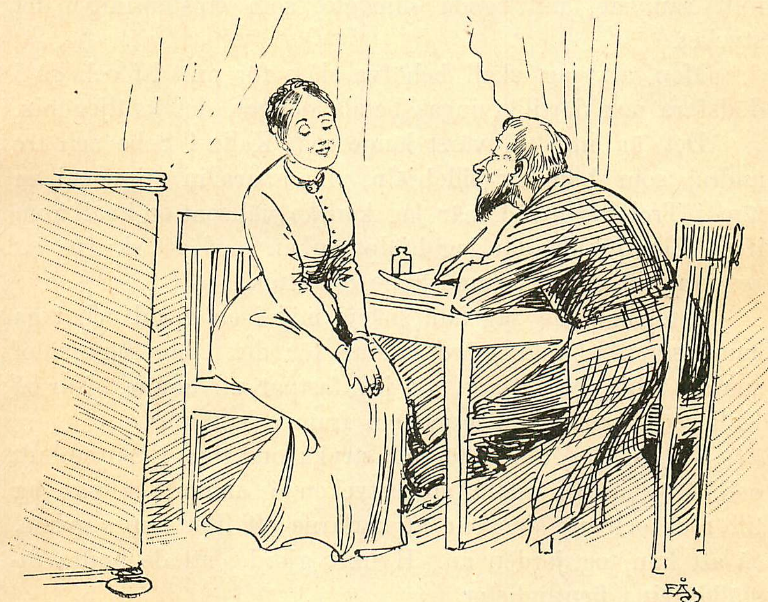
Hon är ensam och öfvergifven, stackarn, där hon sitter afsides i Skumphult. Hon behöfver bå' tröst och råd och det ena med det andra i ensamheten, ty svärföräldrarne hennes vilja lura henne och komma åt hemmanet, om de förmå.

Nå, jag har bistått henne i så ett som ett annat, ty änkor och faderlösa, det är just min force det.

Men det tåls inte kan tänka. Mången gång, när jag vankat till eller från Skumphult om kvällarne, där den arma änkan varit i behof af min hjälp och mina själsgåfvor, har jag varit utsatt för stryk och mordiska anslag på vägen.

Nu frågar jag hvad det är för en stat, som inte skyddar sina barn, när de gå omkring och göra godt och bringar hugsvalelse åt de betryckta.

Ska inte jag få gå i fred för Kalle i Sobo och hans fem bröder, fast han friar till änkan? För jag friar inte till henne. Och det borde Kalle begripa, att jag inte, såsom det nu vetter, kan tänka på gifta mig med henne, om

Nå, jag har bistått henne i så ett som ett annat, — —

bå' hon och jag ville aldrig så gärna. Nä, gubevars, jag bara hjälper henne i vissa saker, eftersom jag, skam till sägandes och utan skryt, har bättre gåfvor än Kallenötet.

Här behöfdes i sanning yrkesinspektörer, hvilka vårdade sig om hedersprissar, som taga sig an unga änkors sak, hvilket tycks vara ett vådligt och lifsfarligt yrke.

Jag bryr mig inte om att nämna, det Kalle i Sobo och hans bröder och gelikar legat på lur i Skumphulta hage

och kastat sten och till och med skjutit med salt efter benen på mig. Det bryr jag mig icke om, ty de ha aldrig råkat och ständigt skjutit bom, de blindstyrena. Och inte heller befattar jag mig stort med att Kalle och änkans svärmor ha eggat upp käringen min och ställt till ett förskräckligt s. k. helsike i mitt hus, för det jag bisprungit änkan i hennes trångmål och i hennes svåra ställning, ty jag har mitt samvete, mitt goda samvete, som tröstar mig i det stycket.

Men att jag skall behöfva slåss för mitt lif och gå i dödsfara och därtill tvingas betala pengar, det kväljer mig.

Det är inte så värst länge se'n Kalle i Sobo och tre andra, som han legt till hjälp, ville snara in mig med en töm i Trollebo grind, när jag kanske väl sent en kväll kom ifrån Skumphult, där jag hjälpt änkan med att skrifva ett reversal till ett lån, som skulle omsättas.

Inte behöfde jag låta snärja mig i en grind och taga emot stryk af gärdsgårdsstafvar för det. Jag såg gualof snaran i tid och låtsade, att jag fastnat uti henne. När så Kalle och hans hjälptrupp kom fram och skrek:

— Nu ska' du få för att stryka omkring i Skumphult och förvilla och sätta stollastycken i änkan! så var jag till reds och gaf den ene af karlarne ett litet nyp i synen, så att han tog jorden an. Hvilket gjorde, att de andra inställde sina fientligheter.

Jag ville inte karlen nå't ondt, jag ville bara värja mitt lif. Därtill hade jag ju rätt, när jag var på ärliga vägar stadd.

Men försynen, som är outgrundlig, hade velat att näsbenet sprang af på karlen. Han hade väl ett fasligt skört och uselt näsben, kan jag tro, som egentligen inte kunde vara värdt någonting. Men tror ni inte, att jag ändå blef på att lägga ut femti riksdaler för det förhärdade gamla murkna näsbenet. Annars hade de dragit mig inför domstol, sa' de, och då hade de kanhända stått där och babb-

lat om mina Skumphultafärder. Hvilket jag var lika nöjd om, ty en hop dåliga människor misstolka alltid de bästa bevekelsegrunder och vända allting åt hälsefyret, när en stackars 24-årig änka är med uti spelet.

Femti riksdaler! Det är så jag kan krevera, när jag tänker på't. Eller är verkligen priset på näseben så högt nu för tiden, godt folk? Men karlen blef gualof sned i synen för all sin tid.

Se'n hörde jag inte af Kalle i Sobo på en långlig tid, utan jag fick gå något så när i fred bå' till Skumphult och annorstädes. Änkan tog tröst och redde sig samt visade mig stor tacksamhet, såsom ju inte underligt kunde vara. Kalle i Sobo hade ingen framgång hos henne och inte fick jag af mig att hjälpa upp hans aktier, utan jag sa' henne tvärtom hvilken förskräcklig dråse han var och stigman och röfvaranförare. Det vardt alltså litet lugn en tid. Men mina femti riksdaler voro borta. Käringen min kallade mig »Skumphultelin» och förde ett fasligt gny med mig samt förklenade änkan.

Ni kan inte tro, så söt denna är.

Under allt detta och trots allt detta gick jag dock stilla och laglydigt, tyst och from min väg och samlade glödande kol på samhällets hufvud.

Hvarför ska inte staten ha lika mycket hjärta för unga änkor som för fabrikspojkar? Ä' inte änkor lika dyrbara som en hop pojkar och värda beskydd? Grufligt mycket sötare äro de i alla fall. Men staten har ingen kärlek till änkor, staten ger dem attsingen, den gamle krubbitarn, och skyddar inte ens dem för våld, som af sina hjärtan drifvas att bistå änkorna i deras bedröfvelse.

Nå, en kväll gick jag andäktigt från Skumphult. Jag hade var't och hjälpt henne att skicka af hennes lilla hypteksränta, kantänka. Hvem angick det? Ty om jag har gåfvor att skrifva till hypteksföreningen, så ska' jag väl nyttja dessa gåfvor Behöfver jag kanske sätta mitt ljus

under ena skeppo? Jag var alltså i Skumphult och bisprang änkan, hvilket var kristligt, och hustru min trodde, att jag var på ett bönemöte i Svängen. Så till vida var ju allt godt och väl.

Men när jag gick i mina tankar på hemvägen och var kommen några få bösshåll från Skumphult, kom minsann Kalle i Sobo och fyra karlar till och hunno upp mig.

— Gu' kväll! skreko marodörerna.

— Gu' signe! genmälde jag, som tvärt begrep, att det var fråga om smörj.

Men de togo sig ingenting för till att börja med, utan gingo bara tätt inpå mig. Då slog det mig, att de kanske hade i sinnet att störta mig ner i Grisebo göl, ofvan hvilken vägen strax skulle löpa fram och dit ett högt stalp ledde. Nå, vi gingo och pratade om allehanda, tills vi nådde det farliga stället. Och jag var på min vakt.

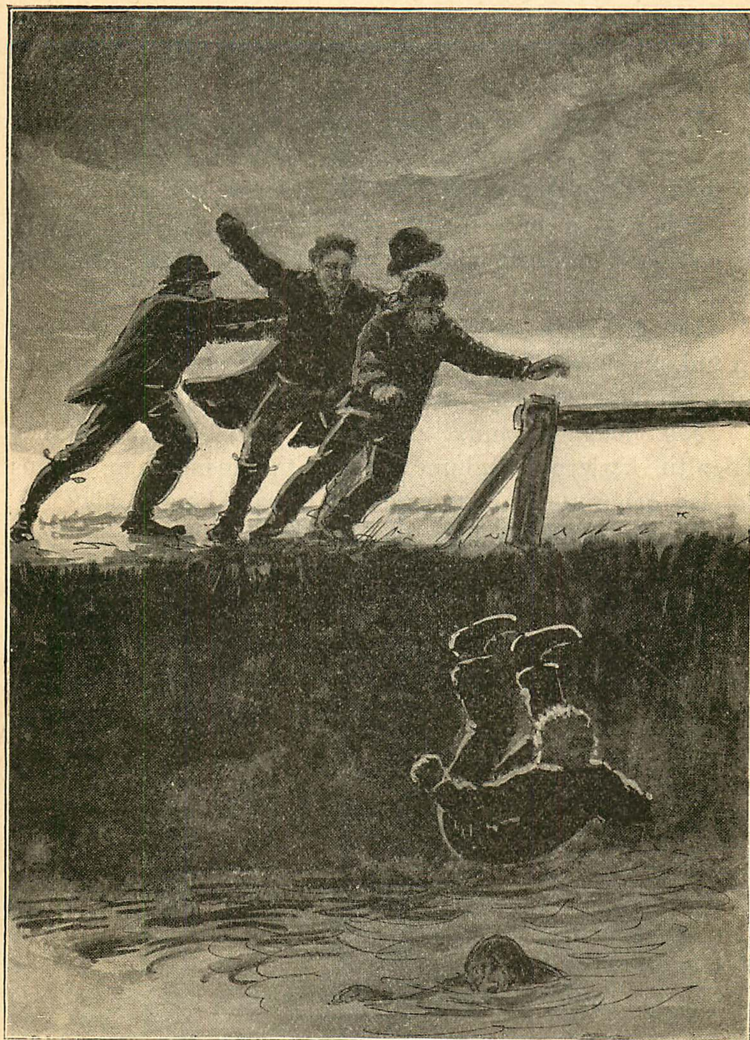
Det var så som jag räknat ut. Just på den högsta punkten raglade Kalle till och skulle förstås drämma till mig, som gick på branten, med sin kropp, så att jag skulle tumla ner i afgrunden och undfå svalka i den djupa och kalla gölen.

Men i samma momang, som han trodde sig törna emot mig, hoppade jag fram cirka en aln, och Kalle som inte träffade något motstånd, for i ett huj utför stalpet och ner i gölen.

Plums, lät det, och karlen till att pusta och böla af alla krafter.

De andra fingo nu lof att ge sig i väg till hans frälsande, och jag med för resten. Gu' vet hur det gick till, ty jag var så altererad, att jag inte minns ett dugg. Om jag råkade fälla de andra eller om jag snafvade och föll emot dem, det vet jag inte. Men allesammans ramlade i en hög ner till Kalle.

Där uppstod ett sådant skrikande och skrålande och ett så fasligt allo i hålet, att jag blef förfärad och sprang min

Men allesammans ramlade i en hög ner till Kalle.

väg det fortaste jag kunde. En stor lycka var i alla fall, att de samtliga kommo upp med lifvet, ty skriket hade förnummits till Skumphult och änkans dräng och piga räddade dem.

Allt gick sålunda väl och bra den kvällen. Men det dröjde inte många dar, förrän länsmannen kom och stämde mig för vägafridsbrott.

De rysansvärda karlarne hade anmält, att jag störtat dem samt och synnerligen i gölen i afsikt att döda dem, sa' länsman och förespeglade mig bå' häktelse och annat.

Hvad sägs om en stat, som tillåter att sådant opåtalt kan drabba en ärlig medborgare, som hjälpt en frånfallen änka att skrifva till hypoteksföreningen i Vexiö.

En fabrikspojkes lif och lemmar skyddar staten, men en änkotröstare och beskärmare har intet skydd, utan hotas med häktelse, om han vågar freda sitt lif.

Jag nödgades muta ner saken med två hundra riksdaler till karlarne och hundra banko till länsmannen. Finns det lag och rätt till i ett land, där sådant kan hända?

Håller detta på litet till, så får jag gå ifrån bå' gård och grund, så vida inte jag dessförinnan blir lönnmördad på Skumphultavägen.

Men jag har föresatt mig att icke klaga, icke vrenskas, utan tåligt bära mina lidanden samt allt framgent samla glödande kol på statens hufvud och vara änkors beskärm.

En hästläkare.

Jag tackar försynen på denna stunden riktigt innerligt för det att jag får slita min tid i ärlighet ute på landet och icke blifvit en stadsbo. Ty säga hvad man vill: stadsboarnas moral är betänklig och kan icke annat vara.

De äro så många tillsammans därinne och den ene lär den andre sina hundstycken och rackarestreck, så att hela samlingen till sist blir förfärlig.

Härute är det inte så godt om läromästare i det onda. Äro vi för den skull icke så klyftiga som de synddrypande och i allehanda knep och skojeri utstuderade stadsbarnen och fäbommarne, så stå vi i alla fall himla bra mycket närmare än de. Det kan väl hända, att vi synda lite smått vi också härute i tystnaden och lugnet på vidderna. Men det blir inte så särdeles mycket af'et. Vi ha knapp tid öfver för syndagärningar, ty sysslor och bestyr och kreatur och pengavigilans ta'r gualof upp all vår tid. Och för resten ha' vi våra reele präster härute, som valla oss och köra oss med korta tömmar på dygdens väg.

Men stadsborna tyckas hvarken bry sig om präster eller någon slags religion. Om jag ska' säga min mening rätt ut och det är jag minsann inte rädd för — så tycks det mej att de luta mer åt muhamedanism och mormonism än åt den lutherska läran.

I denna stunden är jag arg på stadsboar, ty en sådan har spelat mej ett spratt, som inte just var så grannt och som hållit på att vångla mig in i bå' slagsmål och process. Så jag kan inte vara annat än förbanskad i mitt inre.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Jösse i Fågelsången och jag handlade hästar med hvarandra och jag var lycklig och glad efter affären, ty jag var säker på, att jag lurat honom inte så illa litet, hvilket jag ansåg rättfärdigt. Ty Jösse gick med räfvastycken och pratade lögner om min moral för prosten den gången jag trådde efter att bli kyrkovärd, hvilket jag ock blifvit, om inte Jössanötet varit. Därför sa' jag också till mig själf, när jag lurat Jösse på hästabytet och var på hemväg:

— Sir du där du, Jösse, att den så kallade herr Nemesius vakar! Och så trallade jag på vägen och var så skrofglad, att jag till och med kysste Kajsa, när jag kom hem. Hon trodde att jag var full, förstås. Men då hon inte kunde känna att jag luktade starkt, då hon nosade på mig, blef hon lite lugnare.

Hästen visade heller inga fel och de tre pröfvodagar, som man har vid hästaffärer, gingo utan att Jösse kom och ville rifva upp, hvilket jag nästan bäfvat för, ty jag hade, som sagt, med Guds hjälp purrat honom galant och trissat upp honom på minst 50 riksdaler.

Men Jösse höll sig lugn och jag var glad.

Så körde jag en dag ett lass ved till sta'n. Det gick bra och min nye häst aktade inte lasset ett tecken, så det var en lust att köra och jag behöfde inte nyttja pisk en endaste gång.

När jag kom in på stadsgatan, mötte jag gamle Alström, hofslagaren därinne, som påstår, att han är den likaste hästbotaren i universum. Han hade inte väl fått syn på mej och min häst, förrän han kom framskranglandes

och tittade på hästen och synade honom fram och bak och på sidolinien också.

— Din häst ä' sjuk! sa' han.

— Han är väl så hundingen heller! genmälde jag och började darra i alla leder.

— Jo han ä' riktigt sjuk! Ä' han försäkrad? fortfor Alström och raglade kring hästen, för Alström är en supare han som de andra stadsboarne.

— Nä, gunås, hva' han inte är försäkrad! Men är dä' nå'n fara på färde?

— Fara! Får du inte bot för honom i rappet, så mister du honom, förklarade karlen.

— Kors, hva' ska' jag ta' mej till? lät jag.

— Spring efter ett kvarter brännvin. Men skynda dej, så ska' jag blanda ihop ett meklament! lät Alström, och lofvade se till lasset.

Nå, jag skubbade efter brännvin i en brinnande hast. Och när jag kom tillbaks med buteljen tog karlen upp ett par nypor hvitt pulver, hvilket såg ut som stött socker, och trattade ner det i brännvinet.

— Släpp nu ner den vänstra skakeln och håll opp bakbenet på luringen, så ska' jag hälla i honom dekokten! komderade Alström.

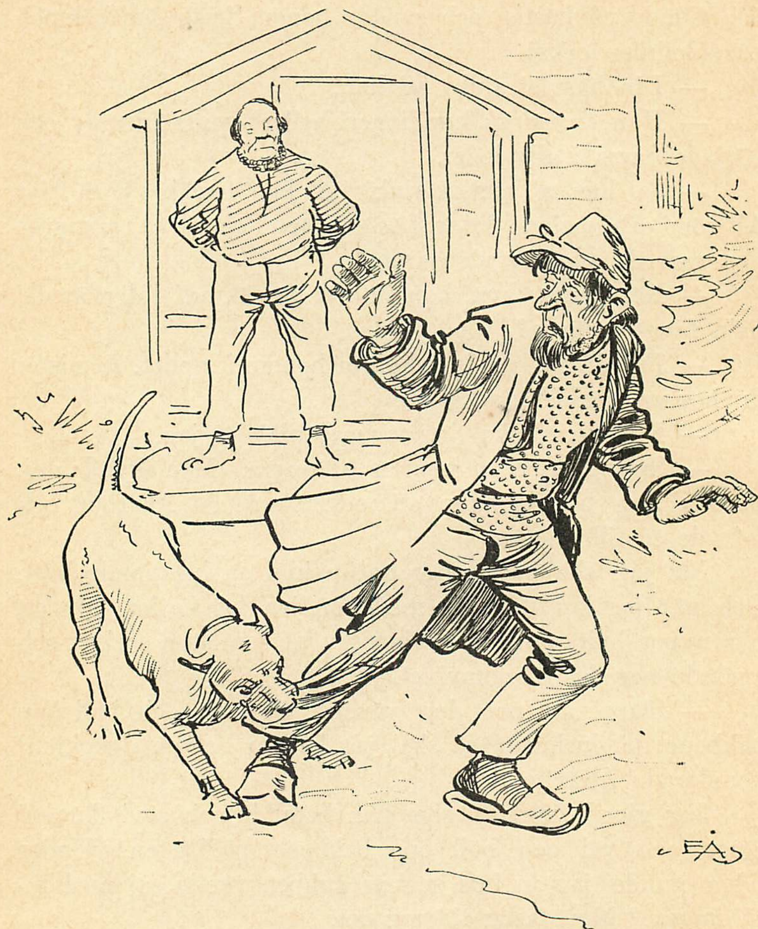
Jag gjorde, förstås, som han befallde och stod där bå' länge och väl och höll opp bakbenet på hästen. Under tiden kunde jag ju inte se hur gubben vände sej med ingifningen. Men faslig tid tog det.

— Vell han inte ta in? sporde jag.

— Åhjo, tåla dej du! Han ä' djädrig och vill inte gå på'et. Men i sig ska han ha' dä! stönade Alström.

Till sist fick jag då släppa ner benet.

— Nu har han fått'et. Kör nu och var lugn, mente gubben. Och nog hade det varit svårt för honom att tratta brännvinet i kampen, för Alström var röd i synen som en kokt kräfta.

Men Jösse bara grinade och tussade hunden på mej.

När jag se'n kom hem om kvällen, gick jag ner till Jösse i Fågelsången och knäckte till att skälla på'n, för det han lurat på mej en sjuk häst och begärde tio kronor i skadestånd om han ville undvika process och chikan.

Men Jösse bara grinade och tussade hunden på mej,

så jag fick mina byxor ramponerade. Och med det beskedet fick jag lägga af hem igen.

Ett par dar efteråt for jag åter ner till sta'n och mötte Alström ånyo.

— Bevare mej Gu'! Hästen har ju sjukdomen kvar i kroppen. Han tarfvar mer medoksin om han ska' kunna lefva. Dä' var välsignadt väl, att vi kom att råkas igen! hojtade gubben och trefvade på hästen.

Nå, jag fick löpa efter brännvin igen och ställa mig i en gränd och hålla upp bakbenet i femton minuters tid, mens gubben hällde det i hästen. Jag höll rent af på att bli lam i ryggen genom att stå och streta med det sabla hästbenet, för det är minnsann intet latmansgöra att hålla opp bakben på hästar. Det vet ju hvar man.

När det var gjordt tycktes Ahlström färdig att storkna, så han hade nog haft strängt han också med att tvinga brännvinet i det stackars djuret.

— Har hästen haft sjukdomen i kroppen länge? sporde jag.

— Ja — hick — i hi-hick sex hi-ve-hick-ers ti', sa' Alström och fordrade en krona för sitt besvär. Och det gaf jag honom, för det töcktes han ha förtjänt. Herre Jess, karlen såg alldeles utsjasad ut af öfveransträngningen.

Den kvällen gick jag ner till Fågelsången i stort vredesmod.

— Nu har ja' bevis på hvilken bedragare du är, Jösse. Hästen har haft en sjukdom i minst sex veckor och var alltså sjuk och fördärfvad, när vi gjorde affären. Du ä' bedräglig, och har varit bedräglig i all din tid, din tjufstryker! lät jag och hötte med käppen.

Men då blef det lif i Jösse, ska' jag säga. Han tog till att hoppa och hojta och svära på, att jag var den störste uslingen i hela häradet, att jag var en idiot och en processmakare och en skojare och en äktenskapsbrytare.

Med buteljen för sin egen mun.

Ja, det fanns intet brott och ingen synd som jag inte begått, sa' han, och påstod, att om han nappade bössan och sköte ner mej, skulle han göra samhället en stor tjänst.

— Men då finge du allt släppa till nackafläsket lell! genmälde jag.

— Nähä du, om jag knipsade dej, finge jag i stället skottpengar och medalj för berömliga gärningar! skrek han och fick fatt i betsmannen och körde mig bort från Fågelsången som om jag varit en vålddriftandes och okynnes hund.

Då blef jag emellertid så besatt, att jag tvärt gick bort till nämdemannen och fick skrifven en stämning på Jösse för ärekränkning och våld och mordförsök och bedrägeri i handel och Gu' vet icke allt hvad nämdemannen krängde ihop, ty han är en sabla karl och kan verkligen skrifva stämningar, som gå på djupet.

Tre eller fyra dar efteråt for jag till sta'n igen och träffade på hästabotaren.

— Om vi ge' honom en dosis till, så tror jag att vi få sjukdomen ur honom och att dä' än en gång kan bli folk utå hästen! sa' Alström, när han noga bekikat honom.

Och så fick jag än en gång ränna efter brännvin och ställa mig till att hålla upp bakfoten.

Men denna gång var hästen icke riktigt med på'et. Rätt som han stod, ryckte han foten ifrån mig, och när jag då tittade mig omkring, fick jag se Alström stå — med buteljen för sin egen mun och klunka i sig medicinen med en sådan fart, att han kunnat storkna.

Då gick ett gudomeligt ljus upp för mig. Jag begrep nämligen tvärt, att hästen aldrig varit sjuk, utan att den rysansvärda stadsbosmeden lurat mej allt ifrån begynnelsen för att komma åt brännvin.

Ä'ke det grufligt att tänka sig! Jag hade fått springa efter det och betala det och därpå som ett spektakel ställa mig med ryggen mot skojaren och streta med hästens bakben, mens han i lugn och ro tömde hela buteljen samt dessutom ge honom betalt för besväret.

Tror ni, go vänner, att nå'n annan än en helt och hållet gudlös stadsbo kan utföra ett sådant spektakel?

Och det sa' jag Alström också. Men han bara grinade åt mig.

— Hva' hundan ä' ni bönder skapade till annat än att luras! Skål! gapade han.

Med en sådan människa kunde jag ju för skams skull inte byta ord, utan knallade mig dädan.

Nå brännvinet och besväret behöfde jag ju inte hänga mig för. Det var ju världsliga saker. Men värre var det att jag gått och stämt Jösse i Fågelsången på grund af den brännvinstörstande banditens funder och skoj.

Jag fick lof återtaga stämningen och be Jösse om ursäkt, och sådant skär en karl i själen. Men så ha' hans pojkar därtill diktat en visa om mej och Alström och hästen, och gjort mej till ett stort socknaspektakel, och det kväljer mej värst.

Hade jag inte den trösten, att jag likväl lurat Jösse i hästhandeln, så vet ingen hvad jag kunnat göra mig själf i förargelsen och dispirationen.

Gubbakärlek.

När en gammal 75-årig gubbe blir kär i en tös, så ska jag tala om för herrskapet, att det går hett till. Man skulle väl eljes vara böjd att tro, det någon vidare stor och brusande kärlek icke skulle kunna få rum i en åldrings förkrympta barm. Men tror man sådant, misstager man sig storliga. Aj, aj, aj, hvad gubbar kunna bli kära och galna och vilda, till och med när de stappla på grafvens rand. De ä' tusen gånger värre än vi pojkar. De kunna älska så att det brakar i deras gamla giktbrutna kroppar och merendels varda de också samtidigt så svartsjuka, att det rent af gnistrar om dem. Därför önskar jag innerligt, att jag, när jag blir gammal en gång, inte måtte gå och förgapa mig i de uppväxande tösernas skönhet, utan att jag måtte blifva en af de människor, hvilkas dårskaper försvinna med åren.

Jag hyser i alla fall en stor vördnad för ålderdomen och jag älskar icke de människor, som utan rörelse kunna se en lifvets solnedgång, då aftonens mörker börjar breda sig öfver det skumma ögat och skymningens skuggor falla allt djupare öfver förståndet och tankeförmågan. Men jag kan inte hjälpa, att jag inte kunde låta bli grina åt gamle Peter Magnis i Hiarum, när han en höst helt plötsligen

blef toseter och kär och ville spela pojk samt försökte dansa polska med sina 75-åriga gamla skinntorra och skramlande ben.

Peter Magnis var verkligen 75 år och hade varit änkeman i cirka 25 års tid, så här fanns väl ingen i kristenheten, som kunde inbilla sig, att den gamle hvithårige gubbastulten skulle bli anfäktad af den så kallade kärlekens kval. Vi trodde tvärtom, att han satte större värde på en 50-öring än en flicka. Ty pengar var han glad åt och sådana hade han samlat icke så litet på gamledar.

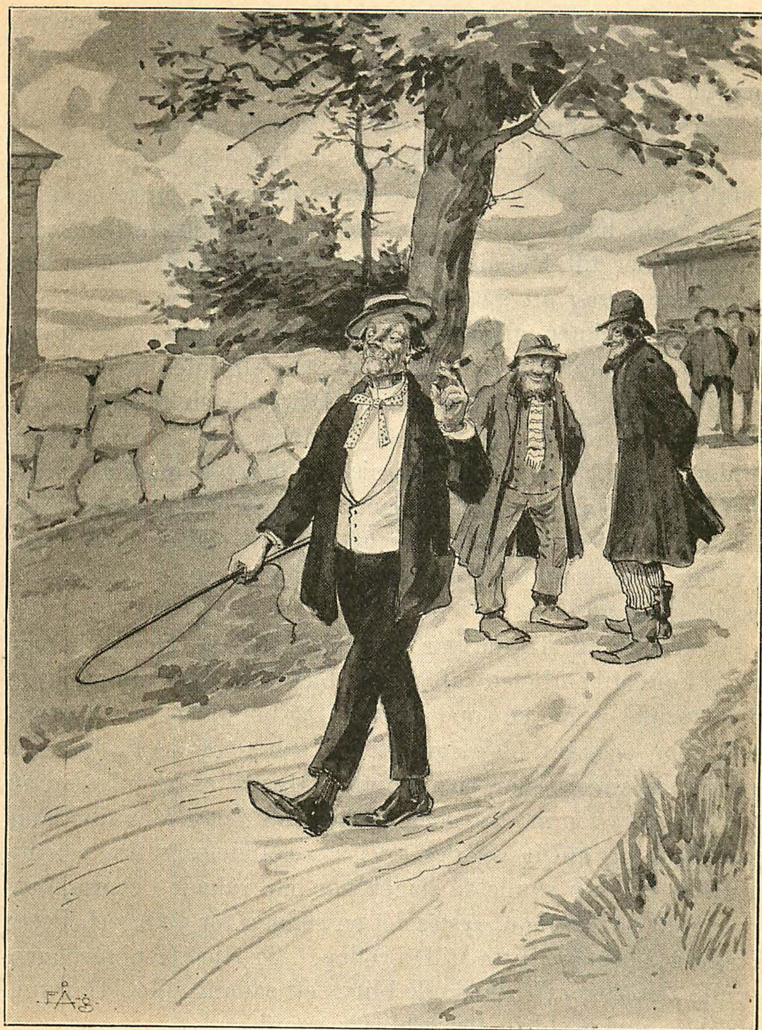
En son hade han i första giftet, och den hade han aldrig gifvit ett runstycke, utan pojken hade fått ge sig ut vind för våg på egen hand i världen och försörja sig bäst han gittat. Men det hade gått bra för denne. Han hade till sist blifvit slaktare i en stad och korfmakare eller en sådan där »charkutisör», di kallar't.

Nå, så kom här på sensommarn ut en fattig skomakaredotter ifrån sta'n. Hon var systerdotter till Salomon i Höhället och skulle bli därnere och njuta några veckors landtluft, sades det.

Nu ligger Höhället bara några bösshåll ifrån Hiarum, så att den sabla tösen råkade Peter Magnis tidt och tätt. Det var en lifvad flicka, ska' jag säga, och fri var hon bå' i sitt tal och i sina fasoner, så att en annan, som bara var van vid våra egna oskulder här ute, rent kunde bäfva och hissna.

Hvad hon egentligen tog sig till med Peter Magnis, det vete Gu', men hon hade inte flaxat omkring mer än ett par tre veckor därnere i Höhället förrän hon skapat om gubbasjätern helt och hållet, så att det var med nöd en annan kunde känna igen honom.

Han knäckte till att stryka blanksmörja i håret, han lät sy sig små kavajer, precis som en pojk, beställde sig resårkängor och rätt i rappet gick det så långt, att han kostade på sig löständer också. Han kom till kyrkan rö-

Hela socknen grinade och skåkade åt gubben.

kandes cigarr och med ny smällpiska i näfven och en liten halmhatt på hufvudet. Hemma i Hiarum tog han upp gångar i trädgården, lät sätta in nya fönster med hela rutor

i stugan och byggde en utkrusad veranda för åttio kronors kostnad, så att stugan tedde sig som ett blångarnslinne med brysselspetsar på.

Kan man tänka sig en sådan rackaregubbe.

Hvarenda kväll i solagången finklädde han sig, smorde blanksvärta i håret, tog på sig söndagsblad, uppståndarekrage och halsduksrosett, beöste sig med osevatten samt trippade ner till Höhället och var så kär i stadboflickan, att han knappt såg att gå vägen.

Hela socknen grinade och skåkade åt gubben, men det brydde han sig inte om, och han fäste sig inte ett dugg vid hvad folk sade. När han satt i Höhället och flickbytingen kröp intill honom och dårade honom och petade honom under hakan, hade Peter Magnis gifvit attan om hela världen ramlat sönder och samman. Den förhäxade skråen begrep inte, att tösen bara ville åt Hiarum och hans pengar. Ty hon tänkte naturligtvis, som sanningen var, att han snart skulle kola af.

Men Peter Magnis var inte alltid så säll. Om en annan karl kom i närheten af tösen, blef han som ett vilddjur och rasade som en ond ande. Då hoppade han jämfota och svor och var blek som ett lik och tuggade fradga och vände sig precis som en galning. Många svartsjuka karlar har jag sett i min dar, men maken till Peter Magnis i Hiarum har jag aldrig skådat. Vi voro alldeles säkra på, att gubben en dag skulle få slaget, när han råkade i svartsjuka.

Men så, serradö, lystes det en söndag för dem, och Peter Magnis började rusta till bröllop. Tredje lysningsdagen skulle det stå, och då skulle blifva ett sådant gille i Hiarum, att dess make aldrig förut blifvit spord.

— — —

Hur det kom sig hade gubbens son, korfvamakaren, fått nys om saken några dar innan bröllopet skulle stånda. Att han blef rasande på't, kan ingen förtänka honom och så sprang han till en sådan där jurist, som det gualof finns

så godt om i städerna, och frågade, om man inte kunde förhindra vigseln.

Jurister ä' djädriga, de veta råd för allting, och när han grunnat en stund och förhört korfvamakarn, kom han underfund med, att Peter Magnis icke hade — som det heter på lagspråket — »afvittrat» efter sin första hustru, och på den grund kunde man ju tillsvidare förgöra giftet för Peter Magnis och stadbotösen.

Men det var måntro inte mycken tid att vinka på, och lång väg och klen postgång är det till vår socken.

Juristen hade emellertid i sonens namn ihopsatt ett bref till vår präst och skickade en fullmakt till vår fjärdingsman att anföra jäf emot äktenskapet. Men postgången hit är som sagdt, klen. Vi få vår post om söndagarne efter tjänstens slut och pastorn, som ju skulle ner till Hiarum, hann inte titta igenom sina bref, innan han drog af dit ner, utan skickade hem hela bibban och fick alltså inte läsa juristens skrifvelse om »afvittringen», hvadan han kom till bröllopsgården utan att ana något krångel.

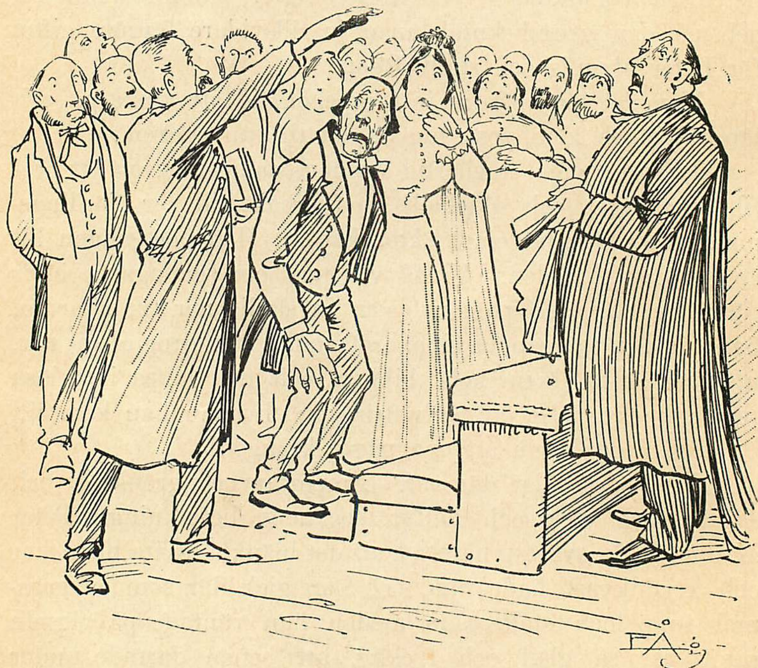
Jess, så ståtligt där var. Äreportar och grönklädt och skinka och stek och halfva socknens befolkning. Peter Magnis hade svärtat håret så att det blänkte, hvita handskar och kryddkvast hade han, och han gick där som en gammal tupp och stoltserade medan han väntade på vigseln samt var så glad och lycklig, att benen darrade under honom.

Frälsningsarméns musik var ditkallad att blåsa och det gjorde den också och trummade så att Hiarum darrade därvid. Ett så ståtligt bröllop hade vi knappt skådat, det kommo vi öfverens om, och själfve pastorn såg förbluffad ut öfver all den myckna och stora härligheten.

Omsider skulle där då bli vigsel af. Peter Magnis skranglade in med flickan. Det var både ynkligt och löjligt att se den gamle stofilen komma stultande fram till kullerstolarne med en nitton års tös. Och där hviskades också

måntro bland gästerna en hop mustiga ord, som man inte gärna kan återgifva.

Nå, musiken spelade först en sång eller en psalm, jag minns inte riktigt hvad det var, men nå't gudeligt var det i alla fall, och sen knäckte pastorn till med vigseln.

Jäf, jäf! skrek fjärdingsmannen.

Men han hade inte kommit många rader i boken förrän vi fingo höra ett flåsande ute i förstun och en karl, som hojtade och befallde:

— Tåcka er, sti' åt sidan, så att jag kommer fram. Dä' va' väl märkeligt, att ni inte kan flötta er, för här ä brådska på färde!

Vi kände bums igen fjärdingsmannens röst och undrade hvad som nu stode på.

Men pastorn las och låddes inte att han hörde bråket. Rätt i rappet hade emellertid karlen bökat sig igenom folkskocken på golfvet och kom fram och ställde sig bredvid den stackars Peter Magnis samt hade på sig en min, som om all världens ve och väl berott på honom.

— Jäf, jäf! skrek fjärdingsmannen.

Men pastorn dråsade på med brudvigseln och bara tittade lite' ilsket öfver glasögonen på fjärdingsmannen, hvilken han tydligen ansåg vara full.

Då blef emellertid denne etter befängd och vrålade till, så att vi hoppade därvid:

— Jäf, jäf! Ja' anmäler jäf emot vigseln! och så flydde han pastorn sin fullmakt och en hop andra handlingar.

Det blef tyst i stugan som i en graf, medan pastorn läste papperen, och när han slutat läsningen var han blek och sa':

— Den här vigseln måste tillsvidare uppskjutas.

Vi blefvo som om vi fallit ner från skyarne. Peter Magnis tog sig till att gråta som ett barn och sprang sin väg, bruden svimmade och måste bäras ut i nattstugan och pastorn for i väg som ett åskmoln från bröllopsgården.

Det var till en början ett elände utan all gräns. Men när vi sansat oss lite grand, blefvo vi arga på brudens släktingar, som kommit från staden, och skällde ut dem och mente på, att de inte hade ute hos oss att göra och ställa till spektakel med gammalt folk, utan att de kunde hålla sig hemma i sina babyloniska städer med sina lättfärdiga flickor.

Och så körde vi dem utan förbarmande bort ifrån Hiarum. De måste rent af springa sig till räddning, annars hade de fått smörj.

Se'n försökte vi snoka rätt på den arme Peter Magnis, men vi funno honom inte. Han hade gömt sig. Men när vi omsider funno honom, höggo vi in på kalasmaten, körde bort frälsningsmusiken och åto sedan upp alltsammans, hvilket

ju också egentligen var ändamålet med vår därvaro. Hvadan bröllopet i alla fall fick en ljufvelig afslutning för oss, om inte just för brudgummen. Hvilket ju också kunde kvitta.

— — —

Jaha, så gick det till i Hiarum den dagen och så slutades gubbaskråens kärlekssaga.

Någon tid efteråt kom sonen hem och tog hand om Peter Magnis, som blifvit alldeles tafsig och föryrad af den sena kärleken, som han inte tålde vid.

Sonen sålde gården och tog gubben med sig till sta'n, och nu spörjs det, att Peter Magnis sitter därinne och stoppar korf kilometervis. Om detta inte är så trefligt som att stoppa kyssar på nitton års flickor, så är det i alla fall bra mycket lugnare för gubben.

Förlofningskalas.

En vecka voro bå' jag och en hel hop andra hårdvallsgubbar och gummor och flickor och pojkar här i socknen, skam till sägandes, nära döden och utstodo svåra och olidliga plågor. Med mig själf var det så nära på utspel, att jag höll mig mer till psalmboken och pietisten än till andra tidningar och tidskrifter. Och då kan en allt veta, att det var allvar å färde.

— — — — — — — — — — — — — — — —

Och nu ska' jag »remitera» ut hela eländet. Men det går inte för sig, utan att jag får börja från början.

Den här Andreas i Skägganäs, som gubevars alltid haft en viss flax i alla sina affärer, fast han var en ganska framstående dumbom, hade blifvit änkeman för cirka ett halft år se'n. Och inte sörjde han så värst mycke öfver den saken, för hon, som dog, var svager och halter och hade därtill lungehosta, så karlen hade just aldrig haft nå'n reel nytta af henne, hvarken inom- eller utomhus, hvarken i det ena eller andra hänseendet. Men han hade tagit henne till äkta ändå för hennes medels skull. Och det får man ju inte häda Andreas i Skägganäs för, ty om ett fruntimmer bara har godt om medel, så kvittar det egentligen, om vackerleken inte är så öfverdrifvet stor. Och har hon

mycke på kistbotten, och ä' hon mycke grömmer, så är då lite lungehosta hos henne rakt inte att förkasta.

Alltså sörjde inte Andreas i Skägganäs så särdeles mycke, när han blef änker, utan tog den saken kristligen och på ett undergifvet sätt, fast han visste att jordölet, som han fick hålla midt i »Olsmässekroken», då vanligen allt är uppätet, skulle gå till inte så illa lite. Om han därför såg lite nedslagen och dyster ut, så var det, förstås, för den kostnadens skull. Åtminstone är det min tro. Ty en karl i hans ställning får ju inte ställa till jordöl på knussel, utan på ett hedersamt sätt, särdeles när själfva matmora gått undan.

Och Andreas knusslade inte.

— Du gör nok snart om samma manöver och kniper dej ett rikt gifte till! lät jag till honom vid begrafningen.

— Åh nä, den räf, som varit i sax en gång, aktar sig efteråt! svarade han och ville ta sig ett annat prat.

— Den som lefver får si, och osvuret är bäst, Andreas! stollades jag.

Och rätt fick jag, ty om jag ska' skräppa med mig själf, så är jag inte nå'n oäfven profet till och med i min egen socken. Hvilket annars är ovanligt.

Serradö, det gick inte längre än till julhälgdagarne, förrän Andreas i Skägganäs började fria härs och tvärs och brant och djupt i trakten, bå' te flickor och änkor. Men det sades, att han just inte hade så värst stor framgång. Och om man ska' hålla sig till sanningen och vara uppriktig, hvilket ju alltid är min starka sida, så får man medge, att Andreas just inte blifvit skapad till att dåra fruntimmer.

Någon grannlåtskarl är han då rakt inte, skäggig och snusig och tofvig och skacker och vind, som han är.

Men kvinnan är ett underligt ting, som ingen begriper mer än vår Herre, som skapat henne.

Och Han har nog gjort henne så underlig, på det att vi skulle bli så mycket tosigare efter henne, kan jag tro. Rätt som det var, dunstade det ut, att Andreas fått kärlek till sin piga och att hon inte skulle ha något emot att bli mor i Skägganäs.

Men det troddes inte, ty dels var flickan ung och grann och så visste vi, att hon hade Johan i Byn till sin bestämde fästman.

Och när man frågade tösen om'et, så bara grinade hon. Sporde man åter Andreas själf, om det låg någon sanning i pratet, så svarade han endast: »Dra åt häcklefjäll bå' mä' er och era geftermålsplaneringar!»

Därför tystnade det talet rätt snart. Men en söndag ställde Andreas till gille i Skägganäs, ett stort och bastant gille för att hedra sin aflidna hustrus minne, lät han.

Och vi kommo dit nästan alla hans känningar och bekanta ifrån Kullen och Räfsebo och Sinkamålen och Fästampen och Snufvebo och Genafä och Pinutten samt torparfolket, som lagt på Andreas' piga, hvilken heter Jenny.

Och vi åt och vi söp, så att det dundrade. Där var ingen brist, ty våra käringar hade haft förning med sig, och Jenny redde sig bra som värdinna. Johan i Byn var där också och satt, förstås, nederst vid bordet bland ungdomen.

Hvar gång Jenny kom dit neråt med faten, ville han påta på henne och vänslas med henne, och då lade jag märke till, att Andreas glodde som en tjur, och att Jenny rodnade och vispade till Johan med näfven.

När vi ätit så pass, att vi knappt kunde röra oss, asade vi oss ut och hofvo oss i gräset vid gafveln nedanför bibänken och dusade och gäspade och päste.

Om en stund fingo vi kaffegök där ute, hvilket muntrade upp oss ett grand.

När vi karlar fått gökarne och fruntimren sina släta i ordning, stötte Andreas till Efraim i Genafä uti sidan.

Strax steg Efraim upp och började hosta och harkla, så att vi förstodo, att han skulle ihop med att göra ett gudeligt tal, hvadan vi andaktsfullt sögo ett grand på våra gökar och höllo oss tysta och väntade. Så hof Efraim upp sin röst, talade och sade:

— Slamra inte med kopparne, utan håll tösst ett grand, ty si jag hafver något att säga eder. Det duger inte, att mannen går allena. Det hade inte dugt för er, det hade inte gått an för mej, och hvarför skulle det då kunna bära sig bättre för Andreas? Hvarför skall han längre gå här i Skägganäs såsom en pelikan i öknen eller såsom en nattuggla i de förstördas städer? Har han inte i rappet gått ut änkåret? Jojo men, hva' han det gjort i ensamhet och stor vedermöda. Men vi ha en nådig Gu'. Eller ha vi inte dä'? Jojo men, hva' vi dä' ha. Och han ville inte Andreas illa. Han har bara pröfvat honom. Han tog hans hustru, men nu har han en annan i beredskap åt Andreas. Vet ni, hvem dä är? Jo, dä ä' Jenny! Och nu ska vi tömma denna göken för de nyförlofvade och önska dem löcka och framgång och tur och många barn! Kopp!

— Kopp! sa' vi och kunde inte yttra oss vidare af pin förbluffelse.

Men Johan i Byn blef alldeles toseter och började hoppa och svära och knyta näfven åt Anders och Jenny och skälla på dem och skymfera dem.

— Jo, nu fick du dej en vacker jösse, du falska Jenny! Si hur kaffegök och snus dräglar om truten på'n. Ska' du inte kössa honom inför oss alla på förlofningsda'n? hånade han.

— Gack din väg, äss du inte kan styra dig, Johan! förmanade Efraim.

— Ja, jag ska' gå! sa' pojken.

Och så raglade han i väg. Jag såg, att han bara gjorde sig till med raglandet, ty han var spik nykter. Men hur han vände sig, drumlade han — med flit förstås —

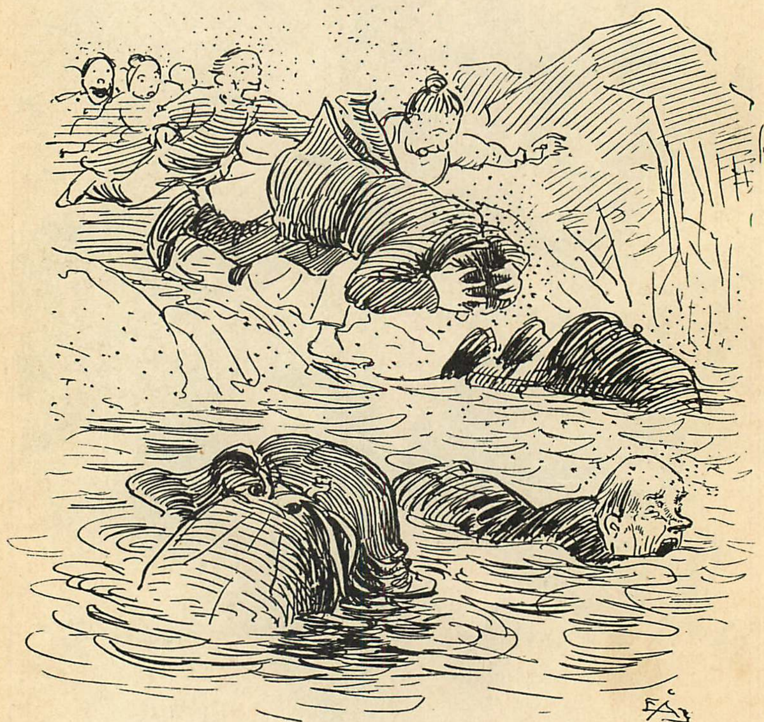

Två sekunder därefter hade vi alla bien öfver oss.

emot bibänken och välte omkull densamma, så att alla kuporna dråsade i backen.

Två sekunder därefter hade vi alla bien öfver oss. Det var bi ur sex kupor, ilskna och ursinniga öfver, att de

blifvit störda. De täckte våra ansikten och händer, ja, nästan hela våra kroppar. De flögo upp under fruntimrens kjolar. Andreas fick visst en hel svärm i hufvudet och Jenny hade det inte stort bättre. Ju mer vi slogo, dess ilsknare stucko de sabla kanaljerna. Och skrek man, som

— — och vroko oss allesammans med kläderna på i bäcken.

fruntimren gjorde, smögo de sig in i själfva munnen och stucko där. Vi hade inte en bar fläck på vår kropp någon af oss, där vi inte fingo stygn intill stygn. Och så kvickt som det gick se'n.

Till slut susade vi ner och vroko oss allesammans med kläderna på i bäcken. Hela kalasfolket låg i bäcken — och där blefvo vi slutligen fria ifrån bien.

Men ni kan väl tänka er smärtorna. Flera af fruntimren dånade och trodde, att de skulle dö bums. Hur det var, svabbade vi oss slutligen in i stugan, genomvåta från topp och till tå, och sökte lindra plågorna genom att tvätta ansikte och händer i bränvin och ättika. Men det hjälpte föga. I stället svullnade vi upp och blefvo så otäcka att se på, att vi knappt kunde känna igen hvarandra. Och många kunde heller inte se ett tecken, emedan deras ögon grott igen.

Ack, en sådan veklagan där var. Och vattnet rann och skvalade af oss samt fyllde stugugolfvet i Skägganäs, så att vi vadade till fotknölarne.

— Rif upp förlofninga, Andreas! Det började illa, förmanade Efraim.

— Nä' aldri på tiden! vrålade Andreas, svullen och förvriden i synen, så att han såg ut som själfvaste skam. Aldrig har väl jorden burit en grömmare fästman på förlofningsdagen.

Jaha, så gick det till på det kalaset.

Men det är nok sannt, hvad jag läst, att biets gadd innehåller ett förgift, ty nästan allesammans blefvo vi efteråt liggande sjuka i feber och yrsel och voro nära förgängelsen.

Men nu är det, gualof, öfver.

På bröllopet i Skägganäs kom jag dock icke, ty Andreas hade fortfarande lefvande bi vid sin stugugafvel.

Decemberstämma.

En dag läste jag i en tidning, att vi bönder ha' det så obeskrifligt godt och bra i december månad, emedan vi inte ha' något styft arbete att uträtta vid den tiden.

Vi få sitta inne vid spismuren hos kvinnfolken och röka i pipan och kurtisera! skrefs det.

Men vi få så hundingen heller.

Nänämen! Ty ni ska betänka, godt folk, att vi ha' decemberstämmorna, och aldrig under hela året ha' vi, om sanning ska' talas, så många, så maktpåliggande och så farliga sockenbestyr för oss som just under den välsignade månaden.

Den där karlen, som satte ihop och dref igenom nu gällande kommunallagen, visste nog hvad han gjorde, när han förlade alla våra viktigaste kommunalval till december månad, då vi inte ha några jordbruksbestyr, som förströ sinnet och betaga oss tid till politiska och allmännyttiga gärningar.

Hade dessa val nämligen skolat försiggå t. ex. midt i vårsådden eller under skördeandan, skulle det sett illa ut i landet vid det här momanget, ty då hade blott herremännen och andra latstockar i socknen haft tillfälle att gå på stämmorna, och då skulle de slagit hela affären under sig och styrt kommunalen åt häcklefjäll. Hvilket ju är tydligt och uppenbart.

Men i det fallet, är det då, gualof, så väl och bra beställdt, att vi få välja våra kommunalledamöter och andra förtroendemän just i december månad, då vi inte ha' stort annat att tänka på, och därför bli valen också för det mesta kloka och afvägda.

Därtill kommer ju ock, att en kandidat under denna månad har litet bekvämare att värfva sig röster än vid någon annan tid på året.

Nu kan man skäligen gå till några stycken, som ha en välsignad massa fyrk och säga:

— Kommen te' mej annandagen, så ska' vi titta efter, äss ja' har nå't igen på kuttingen och mor nå't på faten!

Måntro, om man hviskar sådana ord i örat på några hårdvallsgubbar med glänsande fyrkförmåga, så har man inte just så små utsikter att få deras röster vid tillsättandet å decemberstämman af något ledigt ämbete.

Jojo, den där, som satte ihop kommunallagen, var inte någon vanlig dumbom. Han insåg nog, att vi behöfde lite motion äfven under december månad och han förstod äfven att ställa sakerna så, att det skulle bli rusch och lif i spelet. Ja, han var sannerligen en stor man. Hvile han i frid!

Men de här valen äro dock stundtals, trots det allvar, med hvilket vi begå dem, rena lotterispel.

Omtanke och spänning och många pengar och mat och dryck kosta de, och ändå händer det, att man drar ett blankt nummer, såsom det timade för mej en gång. Då känns lifvet tungt och öde, och då kan man knappt fira jul med tacksamt och undergifvet sinne.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

I många Herrans år hade jag spekulerat på att få komma in i kommunalnämden för att få lite husbondevälde öfver en hop oppnosiga odågor här i socknen.

Det där högmodssinnet växte och växte uti mig år efter år. Men länge bar jag det inom mig själf utan att knysta därom till andra. Jag gick i mitt arbete och drömde

mig in i höghetens härlighet och grunnade öfver, hur jag skulle bete mig, när jag en gång komme in i de makthafvandes krets.

Jag öfvade upp mig i skrifning och i ett ärevördigt och vördnadsbjudande uppträdande, bjöd folk på brännvin och kaffegök och skaffade mig dymedelst ett parti inom socknen.

Till sist blef mig åtrån öfvermäktig och en dag uti medio af en december månad röt jag till mitt husfolk:

— Bereden er nu på allvar, för annanda'n komma här storgubbar hit på kalas och jag vill att dä ska' gå te' på folkavis!

— Få vi bara nå't å laga utå, så ska' vi visst rusta te gille! sa' de.

Nå, så var den saken klar.

Se'n gick jag ut härs och tvärs i socknen och betygade, att Per i Gölen, som ock ville in i kommunalen, var en förhärdad dumbom och slösare. Samtidigt bjöd jag folk på kalas till annandagen med det resultat, att halfva socknen sade mig midt i synen, att de aldrig kunde få någon likare i nämnden än mig, hvilket gladde mitt hjärta och gjorde, att jag köpte in mer och mer till kalaset, allt efter som mina tillskyndare ökades. Men det gjorde jag gladeligt och utan pust.

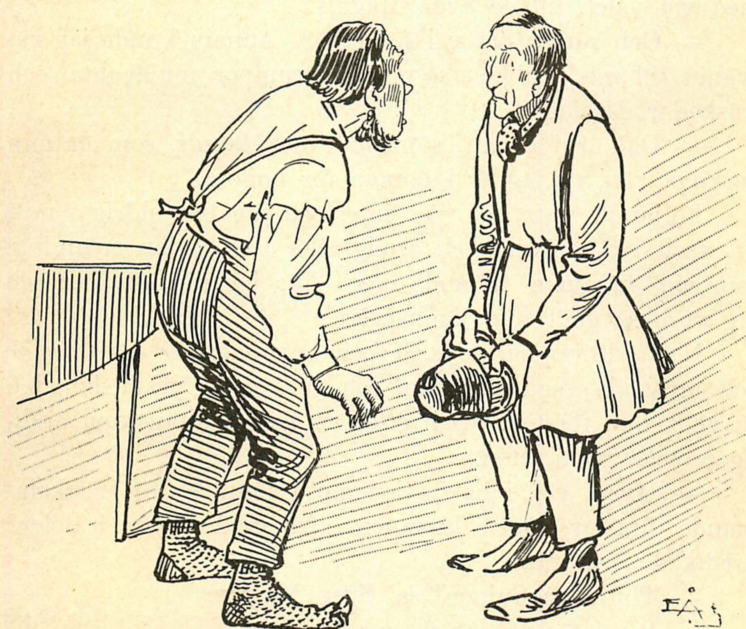
Så hade jag käringar att ränna omkring och tala om, hur jag slaktade får för att få till stånd det värsta julagille, som stått i mannaminne. Och det gjorde också god verkan och ökade mina utsikter. Ni kan inte tro, hvilken maffe jag var i de dagarne.

Och hemma bakade kvinnfolken och bykte och slaktade och fräste och voro ilskna som bin, hvilket fruntimmer alltid äro, när de ha' brådt eller något viktigt för sig. Då vispa de med svansen och lägga öronen bakut och bita ifrån sig alldeles som gamla hästar göra, när man kör dem med lass i en brantare uppförsbacke.

Jag hade alltså inte just roligt och grufligt mycket att stå i under de dagarne.

Men Per i Gölen var inte overksam han heller, fast han gick i det fördolda med 'et.

Dagen före stämman kom Sven Magnis i Fästampen upp till mig och såg långnäst och snopen ut.

Dagen före stämman kom Sven Magnis i Fästampen upp till mig och såg långnäst och snopen ut.

— Hva' hänger på? lät jag.

— Jo, dä kommer nog att sitta åt i mor'n för Per har fått ihop ett hiskeligt parti för sej och hans folk hänger ihop som ler och långhalm! sa Sven Magnis.

— Men hur har den dumbommen då vändt sej? inföll jag och kände hur jag började darra och kallsvettas.

— Jo, han har nog lagt sig på en finurlig bog. Han har skänkt nettan par strumpor och tie par mulavantar te' di stackars zulukaffrerna, som gå nakna mellan isbergen i Afrika, och så har han skänkt sjuttan dussin träskedar te' kineserna, som inte ha annat än pinnar att äta mä'. Nu har hans namn kommit in i missionsbla'et och han har hedrats på många andra vis, så han blir inte god att stångas med vid valet, tillade Sven Magnis.

— Och nu är det väl för sent? Annars kunde jag väl svängt till med dubbelt så många strumpor, mulavantar och träskedar, lät jag.

— Dä' är för sent, stönade Sven Magnis, som är min verkliga vän, ty jag är i borgen för honom.

Följande natt sof jag inte, och jag har aldrig i mitt lif varit så beklämd och orolig eller i en sådan spänning, som vid stämman följande dag. För jag såg, att Per och jag voro så godt som jämnspelta.

Nå, ordföranden snusade och hoverade sig där framme och tröskade med klubban och justerade fyrktalslängden så godt han förstod. Och efter en lång väntan kom ändtligen valet på tapeten.

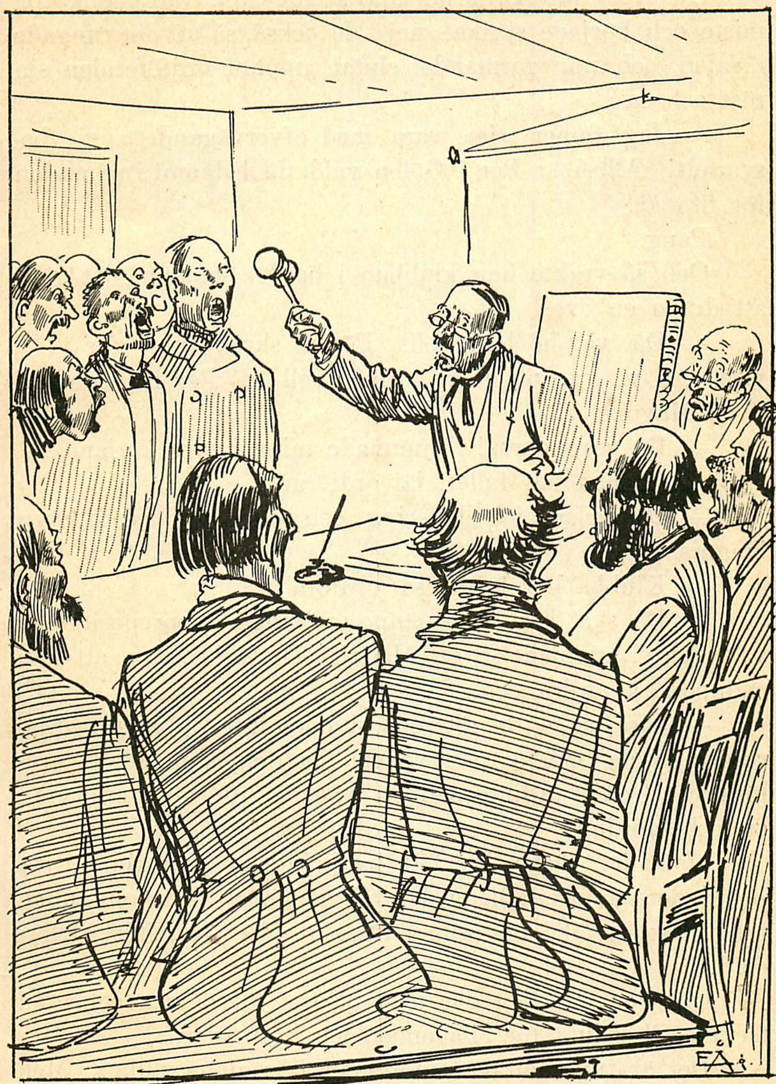
— Hvem vell i ha' te' ledamot i nämnden för nästkommande fira år efter i herranom afsomnade Jonas i Bolet? predikade ordförar'n.

— Thure på Snipen! sa' Sven Magnis.

— Per i Gölen! lät en annan.

Så uppstod där en lång tystnad, hvarunder jag bad mina vänner hviska till dem, som sutto omkring Per, att jag slaktat ner min stora stallbagge och köpt hem ett halft pund makaroner, som de bestämdt fingo smaka annanda'n äss de nu vände sig efter.

— Nå, nu ha vi således tjå kandidater å nu framställer ja' preposition på dom! Hör nu opp, godt folk: »di, som vilja ha Thure i Snipen ropa »ja» å di som önska Per i Gölen hojta »nej»! dundrade ordförar'n.

Nå, ordföranden snusade och hoverade sig där framme och tröskade med klubban.

Gu' vet hur karlarne uppfattade det. Mitt folk tog miste och började skrika »nej» de också, så att det rungade i salen, och när gormandet slutat, upphof ordföranden sin röst och sa':

— Jag finner »ja» vara med öfvervägande »nej» besvaradt! Alltså är Per i Gölen vald till ledamot i nämnden för fira år!

Pang.

Och så vräkte han klubban i bordet som om det gällt att dräpa en oxe.

— Dä' va' la' lögn lell. För vi skrek »nej» för te' å visa, att vi inte på några villkor vell ha' Per i Gölen, sa' Sven Magnis.

— Dä sekonderas! brummade mina andra karlar.

— Klubba har fallet! lät ordförar'n.

— Då yrkar jag botering och dä tvärt! skrek Sven Magnis.

— Klubba har fallet! sa' ordföra'rn.

— Då ska' här klagas änna te' kungs, för prepositionen va' orekti', gormade Sven Magnis och var så arg, att han stampade åt ordföra'rn.

— Jaså, säjer du att prepositionen inte var redig? Fjäringsman, ta' och kör ut Sven Magnis! komderade ordföra'rn. Och fjärdingsmannen vågade inte göra annat än efter befallning.

Men det säger jag, att hade inte prästen kommit in just i detsamma, så hade där blifvit smörj af i kommunalsalen, kanske lika bra som i franska eller österrikiska riksda'n.

Och sen stod jag där med kalaset för dörren och utan tecken till valuta för alla omak och kostnader.

Det är tungt att gå emot julen på sådana villkor. Men jag sökte bära det såsom en man och en kristen.

Stallbaggen fick lefva och kalaset blef inte öfver sig dundrande.

De inbjudne sökte trösta mig medelst förning och medhafda ostpannkakor, och då fann jag på det knepet att stoppa uti dem pannkakorna först. Däraf vordo de allesammans skrofmätta, att jag fick mitt mesta sofvel i behåll.

Men skulle här en annan gång bli ett ämbete ledigt, så är jag den, som inte ska' glömma hvarken negrer eller kineser eller teologer eller mormoner eller andra hedningar, utan jag skall benåda dem med yllevaror och raggvantar och träskedar och till och med smorläderslångstöflar.

Ty nu vet jag hur opinionerna ska' knipas i dessa dagar.

Gammal kärlek.

Härom kvällen just i solagången vankade jag genom Gisebo skog, som ligger omkring en half mil hemifrån.

Ingen mötte jag och ingen körde förbi mig, utan det var lugnt och ensligt och högtidligt i skogen.

Solen sjönk allt djupare och djupare bakom Traskebo kullar, såsom hon alltid gör om kvällarne, och hon kysste i förbifarten skyarne, så att de rodnade och glödde som flickor göra, när man kysser dem så där helt oförhappandes, då man kilar förbi dem.

Rätt som jag så stretade fram genom skogen i tukt och ära, nykter och anständig, såsom det höfves en karl, fick jag plötsligt höra ett vådligt gormande och rytande framför mig på vägen. Det svors och det turnerades, det röts och hojtades och skvadronerades, så att det ekade i skogen, och jag hajade till och blef liksom ett grand rädd, i fall för resten en karl kan bli förskräckt.

När jag stannade och lyddes, hörde jag emellertid att det var två karlar, som skällde ut hvarandra och brottades lite längre fram.

— Gualof att det är folk och inte troll! tänkte jag och fortade på för att få se på kolifejet.

Jag hade inte gått långt, förrän jag fick se Manne på Näset, gamle beskedlige karlen, ilsk och ursinnig hålla en

annan man i kragen. Och främlingen hade å sin sida grabbat tag i Mannes krage och slet och drog så godt han kunde. Jag kände inte igen karlen, men på hans rock såg jag att det var en Flattingebo, ty sådana rockar ha de

De skrefvade och grinade illa

just ingenstädes här i trakten mer än nere i Flattinge socken.

Manne ville vräka omkull Flattingebon och denne å sin sida vånnades af alla krafter att häfva ner Manne i diket.

De skrefvade och grinade illa och pustade och svettades och illfänades samt voro röda som tuppkammar i synen.

— Nu ä' du min gris lell, och nu kommer du inte att höra gök mer i all din ti'. I tjugu år har ja väntat på detta ögnableck. Läs dina böner, för nu sa' dä snart va' slut mä' dej! stönade Manne och sökte sätta krokben för sin fiende.

Men Flattingebon skrefvade och tyade sig undan och stod på benen.

— Nähä, du har för lite talg i tummarne och du ä' för blöter i skjortärmarne, Manne. Släpp me', annars lägger ja' dej i vägen, så att det inte ska' bli mer igen utå din lekamen än stöflarne. Du känner mej. Ja' har stukat dej förr! genmälde Flattingebon

Då blef Manne emellertid rent ifrån sig och jag skulle aldrig trott honom om den snabbhet, som han nu utvecklade. Men ilskan kan ju göra underverk ibland. Som en blixt släppte han taget med högra handen i Flattingebons rockkrage och grabbade med densamma fatt i skägget på'n och ryckte och slet och gaf sig till att springa åt vägkanten. Det gjorde måntro ondt i Flattingebon, så att han måste följa med och han vrålade som om man stuckit en knif i honom. När de komma till dikeskanten, gjorde Manne en sväng och snurrade omkring med karlen ett par hvarf. Se'n slängde han ner honom i diket. Men det var inte nog med det, utan när Flattingebon låg maktlös därnere och innan han kom sig för att resa sig upp, sprang Manne på'n och sparkade honom och trampade på honom och handterade honom riktigt illa.

Jag lät honom hållas en stund, eftersom Manne och jag äro socknebor och den andre en utsocknes karl. Men så anropade mig Flattingebon om hjälp.

— Hva' är du för ett vilddjur, som kan stå och si på hur han fördärfvar mej? Ä' du en kresten eller hva' ä' du för en? sa' han till mig.

Då kunde jag väl inte annat än varkunna mig öfver honom. Ty en kresten vill jag vara, om jag just inte är

någon värst framstående sådan, som de flesta af mina sockenbor vilja vara.

Jag drog därför upp Manne ur diket och tog honom med mig samt lät Flattingebon ligga ogild. Men han kraflade sig snart upp, ty när jag om en stund tittade mig tillbaka, såg jag honom stå på vägen och höta åt oss. Hans ena polisong var då borta.

När vi vandrat en stund sa' Manne:

— Gud ske tack och lof, att jag fick klå den usslingen! Jag känner mej nu så lätt om hjärtat att jag har lust att dansa på vägen.

— Hva' är du så arg på honom för? sporde jag.

Manne gick tyst en stund.

— Jo, sa' han, om någon gjort dej hälften så mycket ondt, som den där gjort mej, hade du längesedan mördat honom.

— Aj, aj — hva' har han då uträttat mot dej? lät jag.

— Åh, dä kan kvitta! genmälde Manne och bet ihop tänderna och gnisslade.

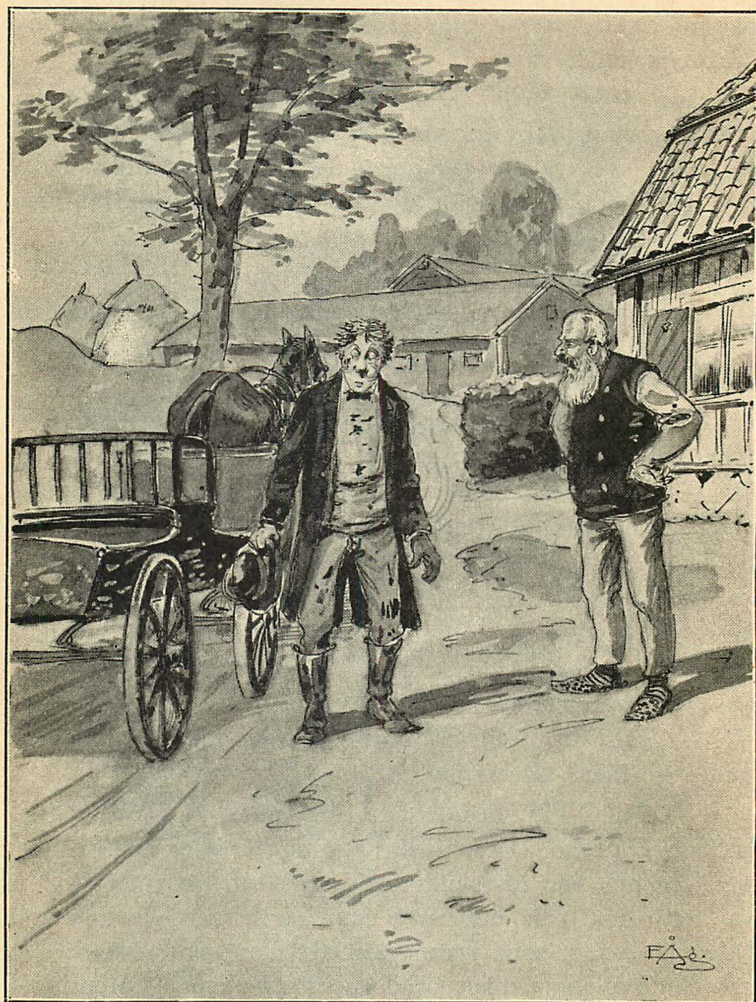
Men jag släppte honom inte.

— Tala om det, för du vet väl, att hos mej hvilar det som i grafven! tiggde jag.

— Nå så får gå då! Jo, i min ungdom friade jag till Hilda i Hafrabo. Hon hade tietusen riksdaler kalla pängar och en hel hop lösegendom. Däraf kan du veta, att hon var eftersökt och öfversvämmad af friare från alla håll. Den där oxen, som jag nyss med Guss hjälp slet skägget af och pryglade i diket friade också till henne. Men ingen hade så go' tumme med henne som jag.

— Nänä, du hade allt ett rysligt flecketöcke i ungdomen, afbröt jag.

— Flecketöcke! Jo, lita på det. Och jag är, gualof, inte helt och hållet förkastader utaf dem än i dag, om jag ska' skräppa själf.

När jag kom fram, stod gubben på gården och synade mej och häst och don.

— Nå — fortsatte han — Hilda och jag voro öfverens och hon sa', att far hennes inte skulle ha nå't emot saken, om jag reste dit och talade karlaord med honom.

En lördagskväll drog jag af till Hafrabo. Jag hade ryktat hästen så att han sken och tvättat vagnen och fiffat ut donen det bästa jag kunde.

När jag så kom te' handlarn i Vrå, som ligger en half fjärdingsväg från Hafrabo, band jag hästen vid staketet och gick in i boden för att få ett kvarter vin och en rökcigar, så att jag skulle komma fram som en karl och lukta som en herre.

Precis som jag kom in i boden gick den här Flattingebon och ett par tre hans kamrater ut därifrån. Men jag lade just inte märke till dem. Jag drack vinet och tände tobaksspolen. Men när jag kom ut, voro häst och åkdon hundingen i våld och stodo inte att finna.

— Bevars väl! Då stod du där vackert, lät jag.

— Jo, jag gjorde det. Men jag begrep genast, att Flattingebon hade löst hästen och skrämt af honom.

— Jag sprang vägen tillbaka för att leta upp honom och rätt i rappet träffade jag pojkarne, som jag mött i boddörren.

— Hva' har ni gjort af min skjuts? skrek jag.

Men de blefvo bara ilskna och rusade på mej och klådde mej, så att näsa och mun stodo i blod och jag var glad att få springa tillbaks till handlarns och söka hjälp och skydd.

— Kors, då var du illa ute, Manne!

— Jo, jag var det. Men när jag kom fram till handlingsboden, stod handlarn på gården och lyddes och sa' att han inte kunde begripa, hvad i all världen det var som blaskade och plumsade så svårt nere i sjön, hvilken ligger bredvid, och så bad han mig följa med och titta efter.

Hvad tror du det var? Jo, inte mer och inte mindre än min häst. De hade skrämt ner honom i sjön, — kan en tänka sig värre hedningar? Hästen höll på att drunkna.

— De borde halshuggits för det, inföll jag.

— Åh, det hade varit för lindrigt. Men till slut fingo vi upp djuret och vagnen och jag for fram till Hafrabo.

— Nå, det var ju välsignadt att du kom dit ändå! utbrast jag.

— Jo, det blef så lagom med välsignelsen. När jag kom fram, stod gubben på gården och synade mej och häst och don.

— Jag hör att du kommer hit för att fria, sa' han.

— Jo, det skulle just va' mitt ärende det, svarade jag.

— Vänd då om med detsamma. Den, som kör så att hästen ser ut såsom om han blifvit dragen ur en sjö, och den som välter och skrubbar näsa och syn, så att han ser ut som du nu gör, en så'n vill jag anagga mej inte ha' te' måg! skrek gubben.

— Isak i Flattinge har skrämt hästen i sjön för mej; han är inte blöt utå nå'n fortkörning, och hva' blo'en beträffar, så har Isak och hans kamrater utgjutit den, för di ha klått mej nere vid Vrå, lät jag.

Men gubben bara grinade.

— Och allra minst vill ja' ha någon till måg, som kan ljuga och vrida sig och skylla sin usselhet på andra, såsom du nu gör. — Vänd om på eviga fläcken och titta inte hit en gång till i friareaffärer! dundrade han.

— Ja, så fick jag köra därifrån med skammen. Flattingebon tog Hilda, och jag fick dra vefven. Var han inte värd den stryken han fick? Jo, bå' den och möcke mer därtill. Men jag träffar honom väl flere gånger... Eller tycker du inte, att jag bör klå honom när och hvar jag får korn på honom? slöt Manne.

— Jo, det bör du allt hålla uti med! rådde jag.

Den kärleken.

Stackars gamla Greta i Uppebo! Det fanns väl knappast någon i hela grannhället, som utstått eller fått gå igenom så mycket som hon i sin dar.

En vindböjtel hade hon haft till man, en hårdsint och arg karl, som röt åt henne och stampade i golfvet, om maten inte stod tillreds och rök på bordet, när han kom in. Och det vet man nog, hur pass trefligt det är att ha sådana karlar i huset. Kom han påstruken hem, som man säger, hände det icke sällan, att han hälsade henne med en spark eller ett slag. Men hon hade alltid tagit det tåligt och undergifvet, ty hon hade älskat honom.

Mången af grannarne hade rådt henne att gå bort ifrån honom och taga sin lille pojk med sig.

— Du behöfver inte gå hos ett så'nt vilddjur; han kan ju rent af fördärfva dig! sa' de åt henne.

Men hon bara log och svarade, att det för henne icke fanns någon glädje annat än hos honom. Hon älskade honom trots allt.

Så kommo vi en afton körandes ner till Uppebo med hans trasiga lik. Den oförvägne och dumdristige hade inte förmåtts att aflägsna sig nog långt vid stensprängningen. Ett lösskjutet block hade susat emot honom och krossat honom bums.

Då var det på vippen med Gretas förnuft. Så hon stirrade på liket med tårlösa ögon! Så hon talade till honom, där han låg, stor och krossad och stel, den nyss så starke och manhaftige, och sådana ord, som stötvis vältrade fram öfver de bleka och skälfvande läpparne på den arma Greta. Ah, du kärlek, hvilket outgrundligt, bottenlöst och rytande haf är icke du!

Vi trodde som sagdt alla, att Greta skulle mista förståndet, när vi kommo till Uppebo med karlens lik i spjälhäcken. Det var i våren, precis som nu. Ärlorna hoppade på vägen framför hästen och sipporna nego och logo på dikesrenarne.

Det var midt i vårsolskenet som hösten bröt in öfver Greta. Vi tyckte rent af att det skymnade till.

Men just när Greta hade kastat sig öfver den döde och liksom höll på att kväfvas, kom hennes lille pojk fram och nappade henne i kjolen.

— Väck honom inte, för då blir han arger! sa' den lille.

Så snart hon fick se och höra pojken, blef det bättre med henne. Kanhända kom hon att tänka som så, att hon måste taga sitt förnuft till fånga för den lilles skull och att hon måste lefva lifvet för denne.

Hon lugnade sig till sist och lefde se'n verkligen för sonen sin. All sin kärlek, som var mäktig så oerhördt mycket, öfverflyttade och koncentrerade hon på Anders. Hon släpade och arbetade för honom, vakade och svälte ibland för honom och till honom satte hon allt sitt hopp.

— Hon bara skämmer bort honom. En ska få si, att ho' inte får annat än sorg och skam af'en! lät folket.

Och det såg verkligen ut som om folket den gången profeterat sant.

Anders blef nog en stor och stark och grann gosse, men han blef omöjlig att styra. Han blef en sådan där gök, som aldrig ville gå under någons kommando, som aldrig ville lyda några befallningar eller rätta sig efter hvad

folk sa' honom. Han hade, kantänka, fått för litet stryk i barndomen. Greta hade aldrig nänts att slå honom eller stuka till det stridiga och brutala lynne, som han ärft efter far sin. Hon tyckte rent af att detta klädde pojken och påminte henne om den bortgångne, som hon älskat af hela sin själ, till och med när han misshandlade henne. Kvinnorna äro ju så konstiga och obegripliga bå' invärtes och utvärtes.

Också fick den arma Greta stora bekymmer för sin son. När han gick i skolan och skulle ha' tukt, slog han igen. Han flög på skolläraren som en liten tiger samt blef ansedd som ett vidunder.

— Han har satan i kroppen och kommer nog till sist på häktelset! menade folket.

När han sen kom ut att tjäna, bar det genast emot för honom. Så fort husbonden började brumma med honom och komdera honom, blef Anders arg och svarade sturskt. Så gaf det ena ordet det andra och alltid slutade det så, att husbonden fick stryk och Anders fick gå sin väg.

Måntro, det var inte roligt för den stackars fattiga Greta att gång på gång få hem sin son tjänstelös. Och så att höra det tal, som gick om honom och hans fördärfvade natur. Det var det allra värsta.

— Men kan du då aldrig ta' ditt förnuft till fånga? Begriper du inte, att du, som tjänar och har dina fötter under andras bord, får lof att lyda och rätta dig efter hvad den säger, som du äter hos? snyftade hon.

— Stackars mor, nok vet jag att det är så. Men jag lider det inte. Jag kan för mitt lif inte låta köra mej som en oxe. Jag begriper hur sakerna ska göras och jag vill göra dem på mitt vis, det är hela visan. Jag kan svälta, men tjäna, det kan jag nok inte.

När han inte fick något arbete, blef han bitter och hårdsint som fadern. Den andra ungdomen beundrade honom för hans dristiga och ovanliga fasoner, och så blef

han liksom en höfding för socknens vilda sällar. De bjödo på honom, följde och lydde honom och hade honom till sin s. k. redtråd vid sina gillen och i sina slagsmål. Anders

Men kan du då aldrig ta' ditt förnuft till fånga?

gick alltid i spetsen. Men det gamla lugna folket höll honom för ett vilddjur och en skräck.

Gaf han sig längre bort från hemhållet och skaffade sig arbete, drogo sockenborna en suck af lättnad. En och annan tös drog visserligen vid sådana tillfällen andra slags

suckar, ty flickorna voro tosiga efter honom. Men han blef aldrig länge borta. Han kunde inte rangera sig någonstädes. Hvart han drog blef han visserligen omtyckt af sina kamrater, men det dröjde aldrig länge, förrän han kom i gruff med förmännen och kastade dem ifrån sig som hösäckar. Och så måste han hem igen.

Så kom han gång på gång allt obändigare och hårdare och mera vild till gamla Greta i Uppebo.

I det längsta hade hon hoppats att lifvet skulle stuka honom och göra honom mjuk och anpassa honom på något ställe, där han kunde stanna och bli som folk. Men slutligen började äfven hon förtvifla. Och så låg hon om nätterna och snyftade och tiggde Gud, att han ville skapa om sinnet på den annars så härlige pojken.

— — —

Under tiden hade lilla Kajsa i Rydhemmet vuxit upp och läst sig fram. De, som inte kände henne, tyckte att hon var en yrhätta, som bara grinade åt allt.

— Hon tror att lifvet inte är annat än en lekstuga! sa' gummorna och spådde att hon skulle törna emot någonstädes.

Söt var hon med sitt burriga hufvud och sina klara ögon och sina mjuka lemmar. Hon var rakt som en liten vessla. Pojkarne älskade henne mycket, men hon bara stollades med dem och hade roligt åt deras jolmiga kärleksförklaringar och slank ifrån dem med ett skratt.

De, som närmare kände henne, sa' emellertid, att det fanns sådana tankar och ord i henne, att det var alldeles obegripligt, och de påstodo, att när hon ibland var allvarlig, kunde hon gå djupare in i sakerna än en präst.

Nå, Anders och Kajsa kommo att titta på hvarandra första gången på nyårsgillet i Blankebo, och Anders kände tvärt något underligt inom sig. Han erfor det så, som om de där ögonen hade velat bedja honom om något och som om de tyckt att det vore synd om honom. Han visste inte

hur det var, men han drogs till henne. På samma gång skämdes han likväl för henne och för sig själf också. För första gången kom det för honom, att lifvet skulle vara djädringen så härligt tillsammans med den där lilla burriga hoppetossan. Men hvilken tös i världen skulle väl våga gå jämnsides med honom för alltid?

Så blef där, förstås, ett litet kolifej i Blankebo, när gökarne vankats. Där var nå'n som sa' ett glåpord till Anders och så fick denne fatt i gossen och ville hyfva ut honom genom fönstret efter sitt gamla manér. Men det blef ingenting af den gången. Det var någon, som kom emellan.

— Nix, det får du inte, Anders! Jag ställer mig framför, förstår du. Och lyder du mig, så töcker jag om dej!

Det var Kajsa i Rydhemmet. Men den vilde pojken ville inte ge med sig ändå. Det var ju mot hans natur, kantänka. Då höjde hon sig på tå och hviskade i örat på'n.

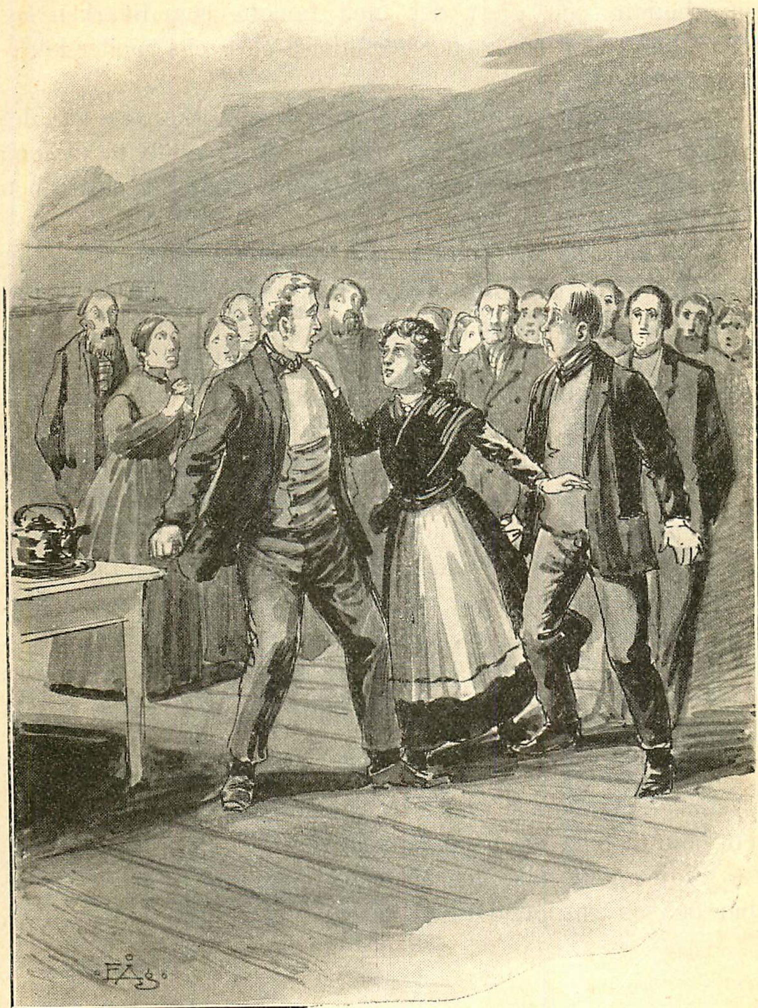
— Lyder du mej inte — så, så, ja — töcker jag om dej ändå!

Ser ni, godt folk, det låter underligt, men de orden knäckte Anders för alltid. Det var som hade han fått en elektrisk stöt. Han rent af darrade till och släppte ynglingen, som han velat dänga ut och misshandla. Hans ögon, som nyss glott så hårdt och hvasst, fingo ett blidt och vackert uttryck, och vi kände knappt igen rösten på'n, när han ögonblicket efteråt sa':

— Ja, honom ska' jag inte röra. Men så tar jag dej i hans ställe.

Och så tog han Kajsa om lifvet så vackert och varligt som hade hon varit af silke och glas och gick bort med henne från lekstugan. Kajsa följde med midt för näsan på oss, följde honom precis som hon inte haft någon egen vilja. Och vi bara gapade efter dem och undrade om hon var vettig och huru det skulle sluta.

Hvad de pratade om den kvällen, det vet Gud och stjärnorna.

Nix, det får du inte, Anders!

Men finns det nu en hejdundrande pojk i socknen, så är det Anders i Uppebo, och all världen inser, att det är den illmänskade lilla Kajesbiten i Rydhemmet, som skapat

om honom och gjort det med honom, som hvarken lag eller hån eller svält eller förföljelse eller ens moderskärleken förmådde.

Det dröjde nu inte länge, förrän han skapade ett litet vackert hem åt Kajsa och sig, dit de fingo flytta in med sin stora och underliga kärlek, som växte sig större och starkare dag ifrån dag.

— Att du ändå så kvickt förmådde vända dig efter förhållandena och bli spak och medgörlig, du med ditt sinne! sa' jag en dag till Anders.

— Åh, jag vänder mej inte efter folk för deras skull, utan för Kajsas skull. Det roligaste göra som finns, det är att göra det, som hon vill. Och spak och medgörlig är jag inte, dä ä' löx, annat än i hennes händer. Ser du, hela kodiljen är bara småsaker, fnask och elände. Att älska, så som Kajsa och jag, det är det stora och det enda, som är värdt att fästa sig vid. Jag har numera inte tid att bli arg på folk eller slåss med folk eller förarga mej längre. Jag har bara håg och tid att arbeta för Kajsa och älska henne. Skaffa du dej en så'n, så kan du också bli en bra karl, kanske. Men det finns bara en enda Kajsa i hela världen! jublade han.

Och Kajsa är glad och drillar och dansar och klappar i sina små händer, under hvilka den store Anders är som ett bomull eller en pepparkaksdeg.

Jojo, godt folk, den kärleken, han är ibland en underbar och en välsignad tillställning.

Grannsämja.

Min granne, Sven Månsson, är den konstigaste kropp som finnes i världen, och fast jag bott honom på ett par bösshåll nära i snart fyrtifem års tid, är det stört omöjligt att jag ändå kan lära känna den fördömde räfven. Ty en räf är han, full af illfundighet och hyss och lurilej. Jag har naturligtvis kommit att bli granne med honom för mina många och stora synders skull och på det att jag dagligdags skall öfva mig i tålamod. Och det har jag sannerligen fått göra.

En konstig kropp är han. Om han t. ex. lånar bara så litet som en snöskofvel eller en hacka eller en grep eller en selpinne utaf mej, så kommer han tillbaka med'et på sagder minut. Det klickar aldrig och har inte klickat under alla åren. Och om han skadat skofveln eller grepen eller någon annan doning, som han fått till låns, så är han ledsen och öfvergifven till dess han fått lämna skälig ersättning.

Men om han åter kommer och lånar femti riksdaler på åtta dar', så händer aldrig att han kommer igen med pängarne ens samma år.

Är inte det underligt?

Och om jag händelsevis kräfver honom, så blir han bara arg och skäller och hatar mig värre än förut.

— Jag kan väl inte stjäla pengar. Eller kanske du tror att jag är gjord utå pengar, efter du skriker din snålelin! Eller tror du att pengar växa på träd? gormar han och hötar emot mig, precis som han tänkte sig till att leverera mej smörj i ränta. Och när han så till sist efter ett par eller tre års tid betalar igen lånet, så gör han det med en min, som om han gåfve mig beloppet till skänks samt af nåd och stor barmhärtighet, så att jag får tacka och bocka mej och krusa för honom och spendera på'n precis som om han vore en min synnerlige välgörare. En sådan granne har jag. Men jag får inte beklaga mig, ty din granne, o, min läsare, är måhända utaf alldeles samma ull och sinne uti lånevägen, kan jag tänka.

Ja, det är ett otyg med grannar. Goda vänner är det inte alldeles omöjligt att stundom träffa på lifvets stig, särdeles om man har det så ställdt, att man kan bjuda och bestå och stiga i borgen. Men trogna grannar, det är löx.

Nåja, är det så att hvar och en ska' en gång få stå till svars för sina handlingar, så får Sven Månsson en het pers att genomgå.

Och det tröstar mig.

År efter år, dag efter dag har han blifvit värre.

Trettondagsafton var där ett stort gille i Östragård, men Måns var inte bjuden dit, hvilket kvalde honom, så att han var arg och försmädad.

Nu vet nog hvar mänska, som var't på kalas och velat ära värdfolket och göra heder åt maten och drycken, att man blir ett grand sjuk dagen efteråt. Och det erkänner jag, att Trettondagen på morgonen var jag i en sådan situation, där jag låg i sängen, att jag liksom tyckte det hela min stuga dansade rundt omkring och att käringen stod på hufvudet vid spisen med träskorna i vädret.

I detsamma kom naturligtvis Sven Månsson in och smilade. och spionerade. Där jag låg i min sjukdom före-

föll det mig som om han blifvit galen. Jag tyckte att han snurrade rundt liksom stugan och for upp och ner som om han kastats fram af höga böljor. Ända till dess han blef stående på hufvudet vid spisen bredvid min hustru. Där tyckte jag att han stod bå' länge och väl och runkade på hufvudet och tisslade och pustade ända tills han fick gumman i gråt. Sen dansade han ut. Men när han var gången, tog käringen till att värma tegelstenar och tallrikar. Tallrikarna vrok hon öfver bröst och mage på mig, så att skinnet fnurrades och med de heta tegelstenarne bäddade hon kring mig i sängen.

— Ä' du ryss rasande, käring! Vell du steka mej lifslefvandes? vrålade jag.

— Tösst, tösst, du ä' ju dödssjuk och detta ä' ju den enda räddningen för dej. Hjälper dä' inte, få vi lof skicka efter doktorn, grät gumman.

— Dödssjuker? Ja' ä' väl så skam heller! Ja' ä' väl bara lite kalassjuker och dä' går öfver på ett par timmar, mente jag.

Men den sabla Sven Månsson hade så insyltat henne med sin illfundighet att hon inte lät säga sig, utan eldade och värmde tegelsten och gjorde allt i världen för att sveda och steka ihjäl mej, och en Guss nåd var det, att hon inte fick lifvet ur mej, så många brännblåsor framkallade hon i sin välvilja å min kropp denna Trettondagsmorgon.

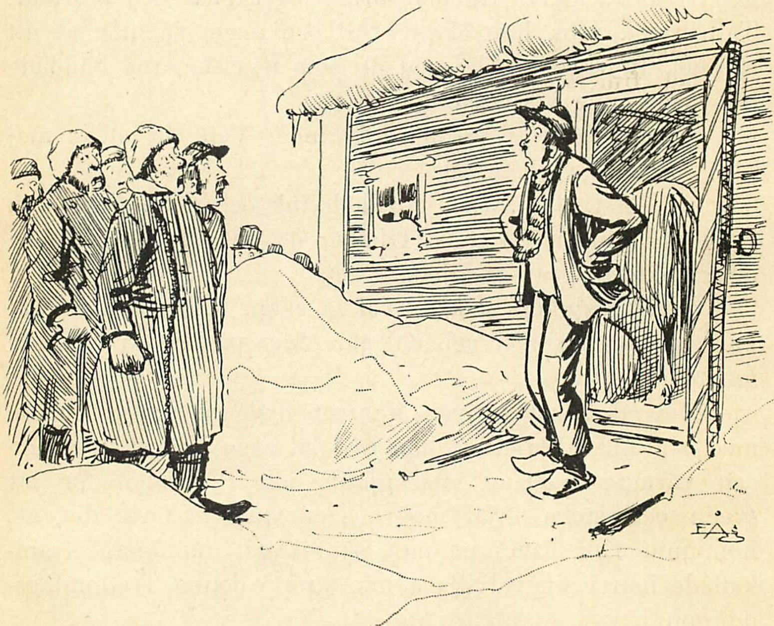
Men framåt middagstiden blef jag rasande på't och steg upp. Då hade jag inte ett dugg vidare ondt af kalaset och skulle varit precis frisk och återställd, om jag inte varit nästan halfbränd. Sämre var jag i alla fall inte än att jag kunde gå ut och rykta hästen och göra flera andra sysslor, hvilket gjorde mig nästan frisk invärtes. Men i ytterkroppen stack och sved det, som om jag hade haft en hel stack ettermyror innanför kläderna.

När tjänsten var slut i kyrkan, kommo emellertid alla

mina känningar hem samt en stor del af dem, som var't med på kalaset.

— Jess, är du oppe och är krykvist! skreko alla med en mun, när de fingo se mig i stalldörren.

— Ja, hvarför skulle jag inte va' frisker? Ja' har Gua'lof inga andra invärtes krämpor än lite hufvudvärk

Jess, är du oppe och är krykvist!

och den bättrar sej för hvar menut, se'n jag kom ut i lufta, svarade jag.

— Åh, herre Gu', vi geck hit för att säja »ajö» åt dej, efter som det bads i kyrkan för dej i dag! gapade folket.

— Ha bönerna gått för mej?

— Visst ha' di dä'! Sven Månsson hade ju bud med sej ifrå hustru' din, att förbönerna skulle gå. Han sa' att

ingen trodde, att du skulle lefva dagen öfver! ropade vännerna och voro alldeles bestörta.

Jag trodde att jag skulle sjunka ner genom stallgolfvet, där jag stod. En sådan evinnerlig skam, att bli bedd för, när man bara var kalassjuk! Så'nt har väl aldrig varit sport förr i vårt land.

— Vi trodde att du fått slaget, för du åt allt väl hårdt i går, suckade Efraim i Bygget.

— Och drack gjorde du allt mer än hälsosamt var, tillade Gustaf i Mossen.

— Och det ser en nog ibland, att folk bli rörda af slag, när kroppen får i sig mer än den tål vid, utlät sig Sven i Backen. Så vi trodde att det var på utspel med dej, när bönera gingo från predikstolen. Därför masade vi hit. Gualof, att du har bättrat dej, för du behöfver nok lefva än en tid.

Jag höll på att bli galen, där jag stod, när jag tänkte på att det svinet i granngårn besvärat präst och församling och gycklat med det heliga och gjort mej till ett spektakel och gäck i hela socknen.

Men jag sa' vännerna hur det gått till, hur jag legat och varit ett grand kalassjuk i soluppgången, hur Sven kommit in och inbillat min käring, den sjåtan, att jag låg i själatåget, hur han narrat henne att nära på förbränna min kropp med tallrikar och tegelsten samt hur han se'n för att fullborda sitt bofstreck hissat henne att låta prästen be' för mej i församlingen och önska mej en salig ändalykt, när jag bara var lite dufven efter det stora kalaset. Jag tänkte att karlarne skulle bli arga och erbjuda sig gå bort och smörja upp Sven åt mej. Men de bara grinade, de syndapaltarne. Och så fick jag lof ge dem bå' middag och kaffe, hvilket kostade mej flere riksdaler, utom besväret och förargelsen.

Jo, en sådan granne har jag. När jag nu kommer ut

på kalas och lägger för mej en liten gnista på tallriken, är det tvärt någon, som passar på och säger:

— Käre, akta dej för all del, så vi slippa be' för dej nästa helgdag.

— — —

Så en söndag tänkte jag att jag skulle ge Sven för gammal ost.

Eftersom vi hade vårt skattemöte följande tisdag, tog jag käppen i näfven och gick bort till honom och sa' att jag behöfde mina pengar, som han lånade på tre dar vid midsommartiden.

Han var mol ensam i stugan. Hustru hans var i kyrkan och barn eller tjänstefolk består han sig inte med, den skråen.

Nu var han måntro beskedlig och smilefiner, den uslingen, och ba' om ursäkt för dröjsmålet samt att jag inte skulle va' ond på honom för den sakens skull.

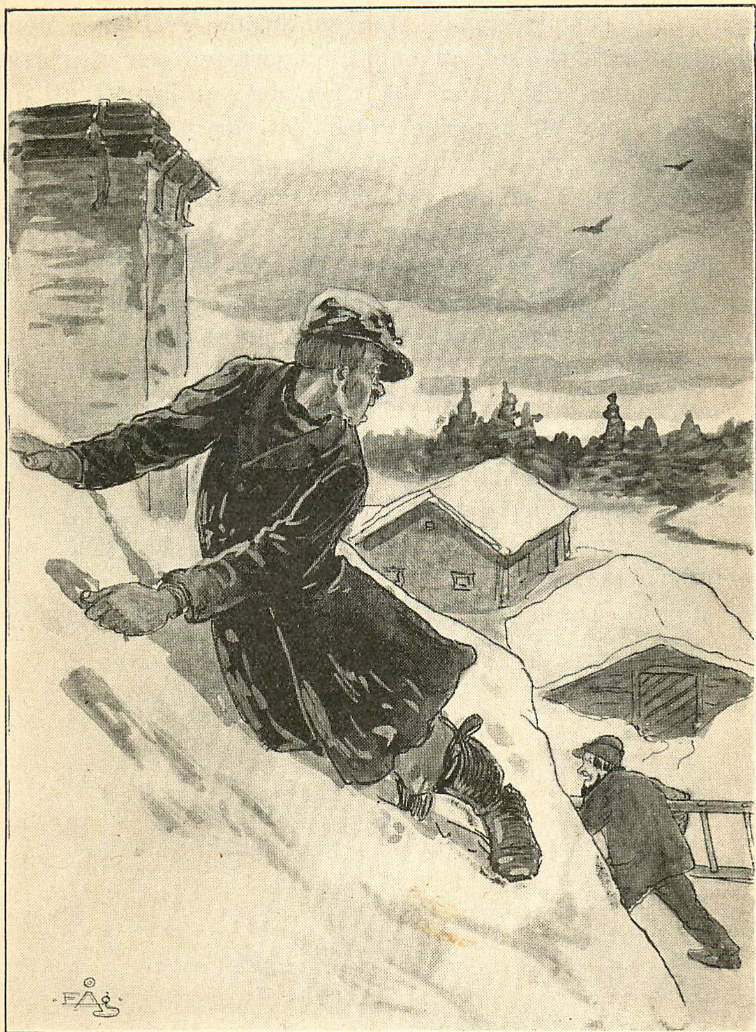
— Dä ä' ju så välsignadt, när grannar kunna dra' jämt! himlade han sej. Så jag kom' mej inte för att dyka på honom med något ordentligt ovett, fast jag, gu'bevars, stack honom med ett och annat karlaord.

— Töfva ett grand mens jag går ut en vändning, så ska' ja' komma in och lämna er pengarna! lät han och snodde i vrårna efter sin tröja eller hvad det kunde vara.

Men det dröjde och dröjde och Sven kom inte in. Då blef jag otålig till sist och tänkte gå ut och titta efter hvad han hade för sig.

När jag skulle gå, var det emellertid löx att jag kunde hitta min nya plyschhätta. Jag letade och letade under och på bord och bänkar, men nå'n hätta fann jag inte och ingen annan hufvudbonad heller stod att finna i stugan.

— Kanske Sven fick på sej henne i misshugg, tänkte jag och gick ut på backen och tittade efter honom. Men hvarken Sven eller hätta syntes till.

När jag ett par minuter efteråt fick se Sven masa åstad.

Just som jag stod där och koxade ilsk som en bålgeting, fick jag minsann se min nya mössa ligga på taket, och begrep tvärt att det var Sven, som var't framme och

gjort mej spektakel igen. Han gör ju aldrig annat. Men den som inte var sen att nappa brandstegen och resa den och kila upp till hättan på taket, det var jag. I ilskan gick det som ett nysande. Och det var väl ilskan, som gjorde att jag inte slant på taket, ty där var halt.

Men just i samma ögonblick som jag fått hättan på hufvudet, brakade stegen ner och nu satt jag där jag satt. I början trodde jag att stegen asat ner af sig själf, men när jag ett par minuter efteråt fick se Sven masa åstad neråt Gunnebohållet, förstod jag att han stått gömd i närheten och rifvit ner stegen, när han väl fått mig på taket. Må Gu' förlåta mej för hvad jag skrek och svor på min ohyggliga grannes tak den sabbatsdagen.

Jag fick sitta där länge och jag satt där som ett lefvande spektakel, när kyrkfolket slutligen kom och frälsade mej och grinade åt mej och frågade mej hur högt jag egentligen tänkt flyga.

Jojo, den som har en sådan granne som jag stackare, han vet att han är till.

Han fick sin lön.

Ärlighet, ärlighet — si det är något, som vi böra sträfva efter af allt vårt hjärta och all vår håg. Eller tycker ni inte, att det börjar gå lite väl långt, gubbar, med lögn och lurilej och bedrägeri och skamsfunder här i lifvet? Jojomän. Vi behöfva bromsa och stoppa och backa och söka köra in på bättre vägar, annars är jag verkligen rädd för att det barkar åt det så kallade häcklefjället med oss lite till mans. Jöss, så vi krångla och ljuga för hvarandra och spela komedi inför hvarandra och söka draga hvarandra vid nosen och trå och trakta den ene efter den andres gods och pengar, hustru och åsna, jungfru, oxe och dotter.

Och i det stycket är jag inte ett tecken bättre än andra, hvadan jag måhända icke kan anses lämplig och skickad att predika sanningskärlek och moral.

Men när här icke är någon annan, som gör det, så nödgas jag knäcka till. För resten har jag bättrat mig och blifvit en annan karl på detta nya sekel. Och om detta än icke vore fallet, så kan ni ju ställa mej inför er såsom ett rysansvärdt och afskräckande exempel. Hufvudsaken är att ni bättrar er. Ty här behöfs sannerligen en reel bättring. Här går hustrurna och ljuga och stjäla från sina män — sälja hafremjöl och ägg och smör i smyg och ödsla bort hvad de få därför på kaffe och annan lyx och elände.

Och vi karlar äro inte alltid sanningsenliga inför våra hustrur. Vi dra dem allt bra vid näsan ibland och äro otrogna emot dem så ofta vi kunna komma åt'et, hvilket dock, gunås, är bra sällan. Men det är i alla fall ledt af oss att vara sådana, och vi borde verkligen veta lite mera hut och skämmas för att lura våra hustrur, dem vi ju, om vi lefde efter skriften, i stället skulle älska så att det brakade efter'et.

Och så snåla och giriga vi äro se'n! Bara vi kunna komma åt pengar och andra fördelar, tänka vi inte ett dyft på våra själar och hålla inte för rof att lura våra medvandrare. Tvärtom anse vi oss för ena knipsluga och snillrika bjässar, när vi kunna kugga någon med besked.

Hitta vi något af värde på vägen, där vi åka fram, titta vi oss först omkring lite försiktigt. Och syns då ingen, vips skutta vi fram och hugga det och stoppa ner det i vårt åkdon, utan att se'n lysa upp det hvarken på predikstolen eller i tidningen. — Ja, vi äro måntro ena sköna juveler, när vi bli ordentligt granskade och skärskådade. Nu vill jag ha ändring och förbättring i det här öfverhandtagande syndaeländet, och för den skull skall jag taga fram ett exempel på, hur det kan gå den snåle, den oärlige och den girige.

— — —

När det blef påtagligt, att föret inte skulle stå bi rätt länge, ville Sven i Hägnen passa på och köra ner ett lass bräder till sta'n, innan snön gick sin väg. Och så lässte han med omsorg såsom lässas skall. Det vill säga, att Sven plockade de vinda, kvistiga och sämsta bräderna midt in i lasset och bäddade in dem med de raraste han kunde utleta, så att lasset vid ett hastigt ögonkast såg ut att innehålla alldeles ypperligt virke. Det är Svens vanliga knep och medels detsamma har han lurat mer än en godtrogen stadsbosnickare och likkistmakare.

Hustru hans gör för resten på samma sätt med sitt smör. Ingen kan stjälpa ner grannare smörtrillingar än hon i

smörhandlarns stånna. Men inuti bestå de för det mesta af potatismos och annat elände. Ja, en gång hade hon till och med omgifvit en liten halfdöd spädgris med smör och lurat den stora trillingen på en kringresande smörupphandlare, genom hvilken lyckade kupp hon vann stort rykte bland sina grannkvinnor för framstående förståndsgåfvor.

Nå, när Sven gick och knekade jämte sitt brädlass på stadsvägen och grunnade på hur pass mycket han till en början skulle begära för detsamma, fick han höra en jakt, som gick i skogen, och ett skott som smällde uti illmarkerna till höger om vägen.

— Dä' är nok Fällebopojkarne, som tjufskjuta, tänkte han och manade på hästen.

När han så kört en liten bit, varsnade han en räf ligga död vid vägkanten. Sven begrep schäsen tvärt. Jägarne hade skjutit på rofdjuret. Men räfven hade inte dött på planen utan sprungit och först härute gifvit tappt och andats ut.

Sven ref sig i hufvudet och tittade sig omkring åt alla håll och kanter. Men när han hvarken hörde eller såg några karlar, stoppade han hastigt och lustigt in räfven i sin säck och masade åstad igen.

— Den får jag flera riksdaler för hos buntmakarn! log han för sig själf och var så själaglad, att han lofvade sin kropp ett kvarter trallarevatten, när han skulle beta vid Pinutten, där de hålla löndakrog.

Si, uti Pinutten går det så till, att man lägger en 50-öring på en sten vid husgafveln och sätter en tomflaska på pengen samt går sin väg. Smyger man sedan dit efter en tio minuters tid, så är flaskan inte längre tom, men femtioöringen är såsom bortblåst. Ä'ke det liksom ett trolleri? Men jag talar nu om eländet på det att länsmannen må kunna lägga sig på lur och stäfja ofoget.

När nu Sven nådde Pinutten, band han hästen och kastade för honom en hösudd. Därpå gick han bort och

gjorde den vedertagna manövern med femtioöringen och flaskan samt drog sig sedan in i stugan med sitt matsäckaknyte.

Men ser ni, go' vänner — alla dåliga handlingar draga förr eller senare straffet med sig.

Fällebopojkarne som jagat räfven, hade fått korn på Svens knep. De sågo fjäten efter räfven och platsen, där han legat och Svens steg och så hade de följt efter gubben till Pinutten.

Sven höll just på att med tänderna lösa upp knuten på matknytet, ty i fingrarne var han krumsen, förstås, när den ene af pojkarne trädde in och slog sig i språk med gubben.

— Ha ni fått något i skogen i dag? sporde Sven.

— Inte ett ben! Jag slängde ett skott efter en räf, men han sprang sin väg! lät pojken.

— Jojo, räfven ä' inte go' att lura.

På det viset resonerade karlarne, och pojken hindrade med sitt prat Sven, så att han inte fick tillfälle titta till sin flaska. Och på den grund hade den andre Fällebopojken tid att flå räfven och stoppa kroppen åter i säcken. Ja, han fick också stunder att byta ut Svens brännvinsfyllda flaska på stenen mot en annan med gödselvatten uti.

Men omsider hade Sven betat länge nog i Pinutten, och jägarne uträttat hvad de ville. Så skildes de och Sven knekade af mot stadshållet med räfven i påsen och flaskan i fickan.

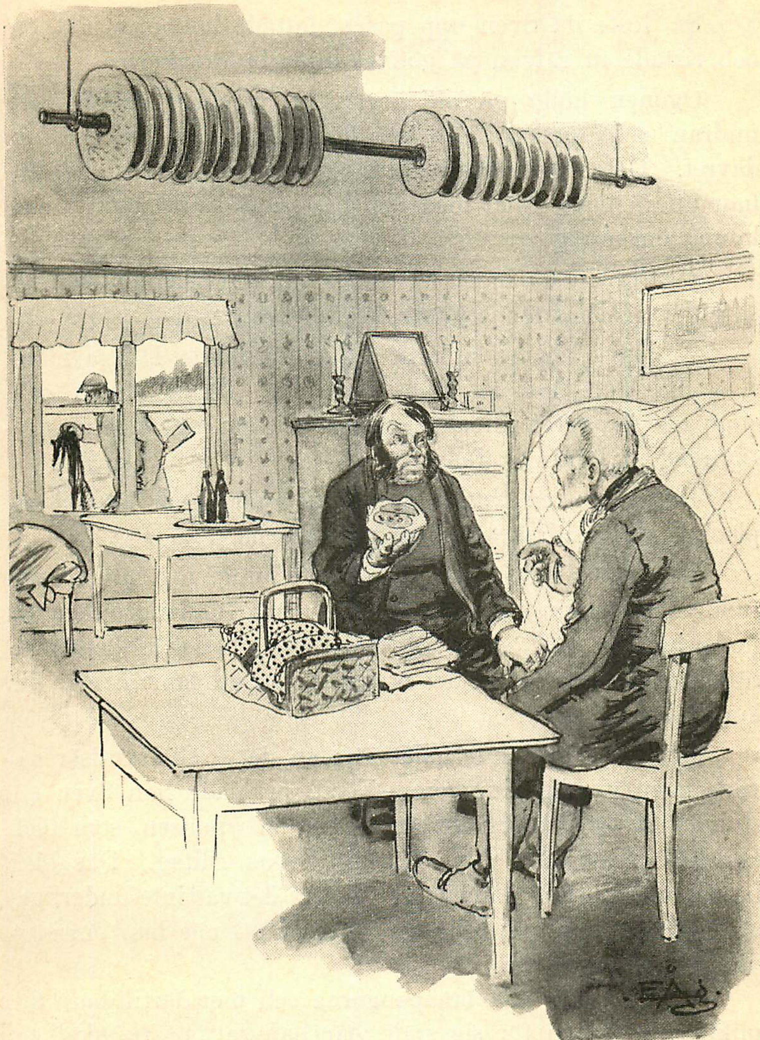
— Hon blir rolig att ha på hemvägen! myste han för sig själf

Nå bräderna var han karl att vända af och fick bra betalt. Glad och belåten tog han se'n säcken på ryggen och larfvade af till buntmakarn.

— Vell herren handla ett fint räfskinn.

— Ja, gubevars — det beror på priset.

— Vi bli nok öfverens! Men saken är den, att räfven är inte flådd — mente Sven.

På det viset resonerade karlarne och pojken hindrade med sitt prat Sven

— Det gör ingenting. Ni får i så fall 75 öre mindre för skinnet, för det tar garfvarn för att han drar af huden — genmälde buntmakarn.

Så löste då Sven upp påsen, fattade honom i bottnen och ristade ut räfven på golfvet inför buntmakarn.

Ögonen höllo på att krypa ur hufvudet på Sven af undran och förskräckelse, när han fick se det hudlösa kadavret. Och buntmakarn blef så besatt i sitt sinne, att han undfägnade Sven med den bastantaste örfil man skulle kunna önska sig.

— Vet du då ingen lefvandes hut, din usle bondkanin? skrek han och drämde ytterligare till Sven med sin stora aln.

— Jesses, skona mitt lif! Jag rår inte! Dåliga mänsker ha flått honom mig ovetandes! bölade Sven och stoppade kadavret tillbaka i påsen och sprang, kraftigt påskyndad af buntmakarens fot.

Tagen nu en varning af detta i alle, som hitten och plocken upp andras ägendom på vägarna.

Men när Sven lugnat sig en vändning, tog han till att fundera öfver sin ställning. Och då han funderat en stund, fann han ut, att skära hufvudet och en del af benen af räfven och söka sälja det öfriga såsom en lammkropp till korfmakarn i sta'n.

Men det blef inte galet förr än då. »Charkutisören» var ingen vanlig dumbom. Först pryglade han Sven en stund och se'n skickade han efter hälsopolisen, som blef alldeles besatt, när han förnam Svens tilltag. Där blef bums stämning af naturligtvis, så att det var inte underligt, att gubben såg ohyggligt förkrossad ut, när han omsider drog ut af stadenom.

— Nu ryker alla bräapengarne och mer därtill bara till plikten! grät han för sig själf, där han satt på framkälken och asade undan tårarne med bälgvanten.

— Hå, hojojo! Nu får ja allt ta' fram mi' lella flaska och si om inte ho' kan trösta mej. Och så drog han fram flaskan med det afskyvärda vattnet och satte henne till sina darrande läppar.

Dock icke ens flaskans tröst blef honom beskärd. Sven är ingen vimmelmagad person, det veta alla, men ett sådant fräsande och spottande och svärjande, som han nu

Kraftigt påskyndad af buntmakarens fot.

anställde på vägen, det låter sig icke beskrifva. Led han inte i alla fall det hans lustar och gärningar värda voro? Jojomän, hvad han det gjorde. Och det värsta återstod ännu. Jag önskar och beder, att himlen ville förskona oss lite till mans ifrån en sådan kvällsmat, som den Sven i

Hägnen fick af sin käring, då han kom hem i solagången och hade omtalat dagens händelser för henne.

Måtte så till sist denna händelse mana oss alla landtgubbar att iakttaga lite' mera ärlighet och rättfärdighet i såväl handel som vandel härute.

Linus i Fänestad.

Om ni ha hört ett riktigt bra hackelseverk skära snabbt och hvasst och immer och immer utan pauser, så kan ni nära på göra er en liten föreställning om hur Britta i Lungemosa gick an, när hon grälade på sina styfdöttrar och Danjel, sin herre och sin mästare.

Det var inte tu tal att inte Britta var både en ordnings- och arbetsmänniska. Men, Herre Gu', man kan väl både arbeta och bruka ordning utan att man behöfver fräsa och bita kring sig för det!

Dummare är jag dess bättre inte än att jag vet, att »det är en dålig yxa, som det inte är något bett uti». Men det ska' va' en gräns för allt, brukade Johannes på Moen säga.

Och Britta i Lungemosa satte inte nå'n gräns för sitt bullrande och sitt gnatande.

Förkäxad blef gubben och förkäxad vardt Mina, som var Danjels dotter från hans första gifte. Gång på gång ville hon ge sig ut i bygden att tjäna och far hennes understödde henne i det stycket. Men Britta satte alltid p för'et. Hon behöfde henne kan tänka att köra med där hemma och att käxa på. Annars hade Britta kreverat, förstås.

Så snart det därföre blef fråga om, att Mina skulle ut, blef Britta rakt toseter och klämde i:

— Jo, dä' kan jag tro, att i vell, att ja' ska' släpa ihjäl mej tvärt utan hjälpe, för Danjel gör då inte ett tecken så långt året är annat än äter och sofver och suckar och snusar och grinar illa och skäller i ett evinnerligt skällande. Och ingenting duger du te' häller, din slankelin, annat än va' ilaker och räkna ut, hur du ska' få en annan att släpa ut sej för din skull. Du tog nok lifvet af din första kvenna, och nu vell du ta knäcken på mej. Du vell ha flecka ut ur huset för att du sen ska' få husera mä' mej och plåga mej som du vill utan vettne, din bof! Eller ä' inte dä meninga?

— Talar ja' synn och ska' ja' tiga? säger du. Nä, tack ska' du ha. Ja' behöfver inte tiga för en så'n där gammal luring som du ä', och inte behöfver ja' finhyfla mina ord te' en så'n där gammal evinnerlig stöt, som du ä', för dä ä' du, så mycke som du vet dä. Och inte behöfver ja' tala nå't evangelium te' ett så'nt kreatur, som du ä' Danjel! Och flicka stannar hemma och hjälper mej, förstår du! Huru dant skulle dä gå, om hon komme ut bland en hop karlar i denna ussla värld? Nä, ho behöfver allt stå under uppsikt än en långlig tid! Går ho' här och tynar och less? säger du. Åh, dä inte farligt. Tror du inte ja' vet hva' dä ä' för sjuka som sätter åt henne? Ä' dä longehosta eller bleksot, säjer du? Asch, din evige stock! Nä, dä ä' karlagalenskap. Titta på henne! Si hur ögena stå i hösen på henne. Men dä ä' i alla fall synn om henne, för ho' har inte bättre att brås på. Ho' har ditt syndia blo i sej och mor hennes var allt ett grannt mönster, ho' också!... Ska' ja' veta hut och skämmas, säjer du? Nä, tack sa du ha! Tror du att jag skäms för en tocken uslinge som du, för en usling ä' du, vet du dä!...

Ja, på det viset gick Britta på. Hon kunde hålla i och tala ex tempore i timvis.

Tänk hvilken predikant det skulle blifvit af henne, om hon varit skapad till karl! Särdeles i denna tid, då folk inte sätter värde på några förberedda tal, utan löper efter sådana, som hvälfva ur sig hvad som kommer för dem.

Var det nu så underligt att både Danjel och Mina blefvo förkäxade? Nej, det var inte underligt. Det var naturligt.

Hände det någon gång att en friare kom till Lungemosa, och det inträffade ett par gånger, ty Mina var en snygg och en rar tös, blef Britta alldeles befängd och drabbade på den stackars friaren, så att han nog aldrig glömde det.

Johans pojk i Johanslund kom dit en gång i det ärendet. Han kom i solakvällen, och Britta stod just och rörde till paltsmet vid spisen, ty de hade slaktat den dagen i Lungemosa.

Nå, pojken satt först en stund och koxade och vred hättan emellan näfvarne och visste knappt om han skulle komma sig för med ärendet. Det är minsann inte så lätt att fria som folk tror. Men omsider slapp det ur honom, och så bad han Danjel om besked.

Men det var Britta som gaf honom besked och ett som var både reelt och klart ändå.

Innan Danjel hann öppna sin mun, släppte käringen åstad sitt skälleverk, så att det snurrade efter't.

— Jaså, du kommer hit nu se'n du friat och blett förkastader i hela den andra världen förut, din linhårige gröthöfvel! Hvem tror du vill ha' dej? Här finns inte en so i hela riket, som inte ä' tusen sinom tusende och hundra femti gånger för go' te' å bli svärmor åt en sådan tosse och basse som du ä', vet du dä'! Om jag så hade en meljon styfdöttrar, så skulle du inte få ett ben af dem, din långbente räkel där. Pallra dej du hem och tvätta dej och be' mor din snyta dej mä ett kvastaskaft, dä' passar bäst

för så'na där sillamjölkar, som du är. Här har du friat från dej, så möcke du vet dä!

Och så slängde hon en skopa tunt paltsmet i hufvudet på Johans son i Johanslund, så att ögon och mun och näsa klentes igen på'n och pojken såg ut som om en bomb eller granat kreverat i ansiktet på'n.

Och så slängde hon en skopa tunnt paltsmet i hufvudet på Johans son.

Han sprang, förstås, sin väg. Hvad som händt honom blef spridt och sen trängdes där, gunås, inte på länge några friare i Lungemosa dörrar. Och underligt var inte det. Till och med jag, som just inte bäfvar tillbaka hvarken för käringar eller frierier, skulle nog betänkt mig ett par gånger, innan jag valt Lungemosa-vägen till min friarestig.

Men vi ha alla en nådig försyn, som hjälper oss till rätta, när det blir för trist och för svårt här i världen. Det

fick också Mina bevis på, just när hon började misströsta.

Då kom nämligen Linus i Fänestad och trädde upp på valplatsen. Hur Mina och han träffades, det kan inte precis behöfva höra till den här pjäsen.

Men träffades gjorde de och tyckte om hvarandra gjored de också så att det sjöng i dem.

Linus bodde i förstukammaren hemma hos far sin och arbetade lite hvarstans. Arbete tryter inte nu för tiden för den, som vill göra något, och betalningen är som en hvar vet inte oäfven. Linus stod sig därför som en karl. Alla ville gärna anlita honom, för han var en rapp och stark pojk och en glad och lustig ture, så att där hvilade inga ledsamheter där han var med, hvarken när det var fråga om arbete eller nöje. Men så tyckte Linus omsider, att det började bli söckent i hans kammare och att det skulle vara så roligt och godt och förmånligt att ha en mänska, som såge hans gamla föräldrar till godo, när han var borta om dagarne, och som pysslade om honom själf, när han kom hem om kvällarne och var svulten och trötter efter dagsverket.

Till allt det där ansåg han ingen på hela jorden lämpligare än Mina i Lungemosa, och hon å sin sida ville lika gärna till förstukammaren i Fänestad som till Himla, den stackars lilla förkäxade synderskan.

— Men det är aldrig värdt att du sätter dä i fråga. Mor skulle bara öfverösa dej med ovett och försmädelser, suckade hon.

— Åh, hundingen heller! Jag ska' ta' dej midt för näsan på henne! lät Linus och log.

Så kom han då dit ner till Lungemosa en lördagskväll och satte sig till att fria och fråga om han kunde få Mina.

— Hva' ska' du ha' henne till? fräste Britta.

— Te' hustru! Och den som fått sin lärdom af er,

moster, den blir nog den likaste hustru som står till att få, smilade den filuren. Britta blef tvärt vänligare.

— Men hva' ska' du fö' henne med?

— Mä' mat och kaffe och dopp! sa' Linus. Och den. som lärt sej laga mat af er, moster lella, den kan nok vända till bitarne så att de smaka på folkavis, så säjer di i hela sockna. För i ä' hållen för den bästa matmora i hela pastoratet, dä säjer bå' höga och låga.

Britta kom sig inte för att skälla. I stället såg hon belåten ut och satte kokarn intill värmen på spisen och bröstade sig och snyrpte på munnen.

Ser ni, gubbar, bara en skräpper med kvinnfolk och säger åt de unga att de äro vackra och söta och åt de gamla att de laga god mat och äro dråpliga i sina hus, så får man dem hur långt man vill och lite längre, om det kniper.

— Ja, Mina har allt fått lära sig mer än andra i hennes stånd, för Gud han vet, att jag hållit henne till bå' ett och annat och inte sparat på lärdom. Men hva' har du å gifta dej på, du har väl ingenting, din stackare? sa' hon. Ty ge med sig så tvärt, det ville hon inte. Hon önskade nok höra mer beröm, kantänka.

— Hva' ja' har? Titta så'na armar och läggar ja' har och så har jag inte mindre än säng och soffa och cheffanjer och ett rundbord och sex stolar och sjutton gräslökastånd och ett gladt humör! Ska vi gå en polska, kära mor, orerade Linus. Och så nappade han tag i Britta och började dansa polka på golfvet med käringen, den stollapojken. I början stretade Britta emot. Men så sa' han:

— Herre Jess, här finns knappt en sjutton års flicka, som dansar så lätt som ni, mor Britta!

När han sagt det, började hon sprattla med.

— Si, hon går precis som en ung brud. Där blir du allt efter, Mina, rätt så tös du är! — Si här Danjel, så'na skutt hon tar! Tänk när hon var i sin gröna ungdom,

Och så nappade han tag i Britta och började dansa polka.

hva' alla pojkar skulle va' besatta efter henne. Hej! Och så trallade han och dansade och käringen hoppade på strumpfötena och Danjel gapade och gapade, och Mina

log och Britta krängde med ögonen och hoppade som en tossa allt hvad galet var. Men högfärdsanden hade farit i henne, hvadan hon gnodde på.

Till slut hängde tungan ur munnen på henne och hon var nära att kväfvas. Då släppte Linus henne och satte henne på soffkanten.

— Det var den bästa dans jag gått på länge, tack, tack, kära mor! Och så bockade han sig och krusade förskräckligt.

— Åh, åh, åh, puh-hu-uj huj-uj! Nå, så ta' henne då, din stolle! Välsigna dom du, Danjel, för ja' kan inte andas än! Klara å kaffet, Mina, och hogg sönner socker. Huj — uj — uj! Stolle där! Ta' fram skorpkorgen, Mina. Skynna dej! Kössanet kan ni väl vänta mä en vändning.

Danjel gapade fortfarande och ville knappt tro sina sinnen.

Men nu lefva Mina och Linus som ett par turturdufvor i Fänestads förstukammare, och när Britta blir för djädrig vid gamlefar i Lungemosa, så går Linus ner och dansar med henne så att det snarkar i stugan.

— Dä fördelar ettret i henne! säger Danjel.

När högmodet växer.

Det förnimmes en och annan gång, som om ur vår svenska jord i midnattsstunder ginge klagande suckar genom aflöfvade lundar. Det tyckes, som om hon sörjde öfver något och våndades af smärta, som om hon rent af börjat finna sig ensam och ledas vid.

Kanske gör hon så och har skäl därtill. Ty si, hennes söner fly henne samt hålla sig för goda att gifva henne den rykt och den ans, som hon tarfvar. Och dock har hon sällan varit sen att belöna de sonliga omsorgerna, som ägnats henne.

Långt framme i slutet af oktober, kan man ibland få se långa rader af hafreskylar stå liksom bortglömda utåt fälten, och frosten breder sin isiga och hårda skorpa öfver obärgade potatisskördar.

Under och efter andtiderna synes det bäst, huru det fattas armar, som skörda och bärga, och hemmansägarne och deras hustrur, hvilka icke kunna få sig en dräng och en piga med mindre än att de gifva nästan hela intäkten af grödan i lön, hålla på att digna af släp och arbete sent och tida.

Deras egna söner och döttrar hafva dragit bort med nejdens öfriga ungdom, antingen till Amerika eller in till städerna. Fabrikanterna, den fjärran Västern och landt-

handelsidkarne hafva sugit till sig sönerna. Och döttrarna äro vordne syfröknar.

Därför stå hafreskylarne ännu ute, hvita af oktoberfrosten, därför ligger potatisen ännu i de halffrusna fårorna och längtar efter källarvärmen, därför suckar vår gamla jord så tungt och smärtfullt i midnattsstunder, och därför se våra småbönder så utmärglade och så utarbetade ut. De hafva en allt för lång arbetsdag. Men öfver dem sträcka Stockholmsherrarna, hvilka eljest upphäfva sig till alla arbetande bröders målsmän och förmyndare och hjälpare, icke ut sina faderliga händer annat än till deras skadegörelse.

Ja, det är gunås så, att jorden vill snart ingen människa lägga hand vid, och det ser ut, som man rätt i rappet började vämjas vid de gamla hederliga yrkena också.

— — — — — — — — — — — — — — — —

Oskar Blåsjö och Kalle Barkström voro svågrar och bodde på hvar sin sida om ån.

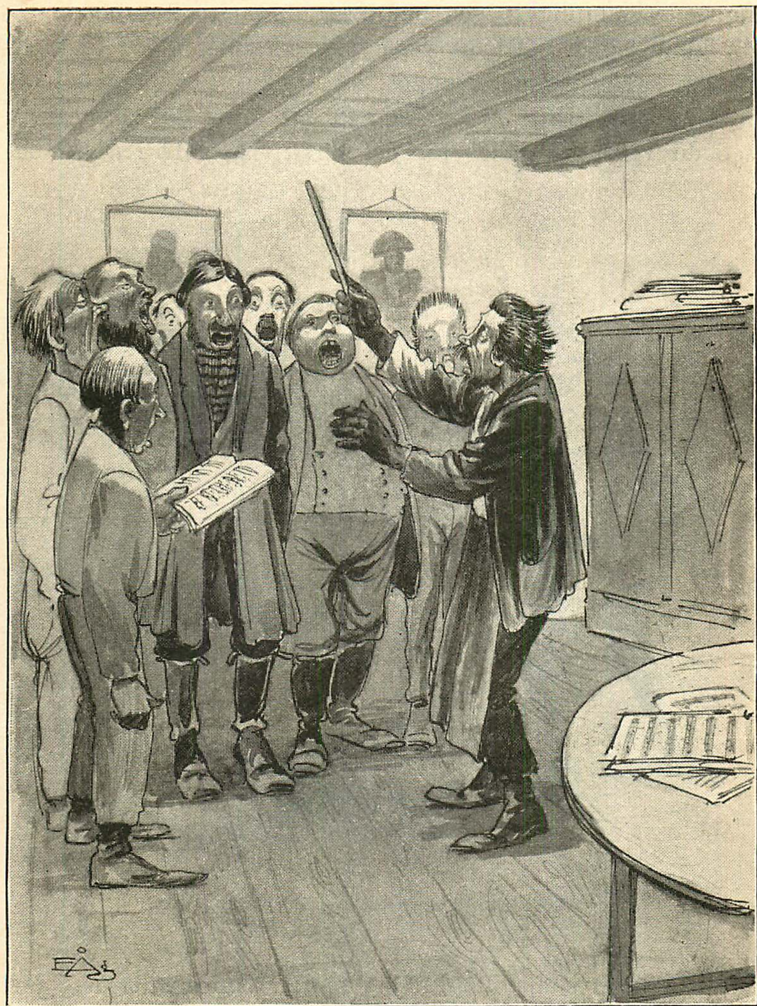
Blåsjö var en färgare, och det var godt och bra att ha' honom till hands för att stampa och färga våra vadmal och klädningstyg. Barkström var garfvare samt redde våra hudar och skinn på folkavis.

Båd färgarn och garfvarn stodo sig bra och voro till stort gagn och nytta hvar på sitt sätt en långlig tid inom flere kyrksocknar härute.

Och gudfruktiga voro de äfven. Ja, de ledde slutligen så att säga den religiösa rörelsen härute, och de höllos för att hafva större ljus i skriften än inte blott prästen utan till och med själfvaste biskopen i stiftet.

Det dröjde inte heller länge, förr än de blefvo så pass fullkomliga, att de inte kunde gå till kyrka och skrift ibland de andra fattiga syndarna i socknarna, utan de bildade sig en egen förening af utsökta heliga.

I den föreningen blef färgarn korad till sånganförare. Då tyckte han, att det var försmädligt att stå midt i sång-

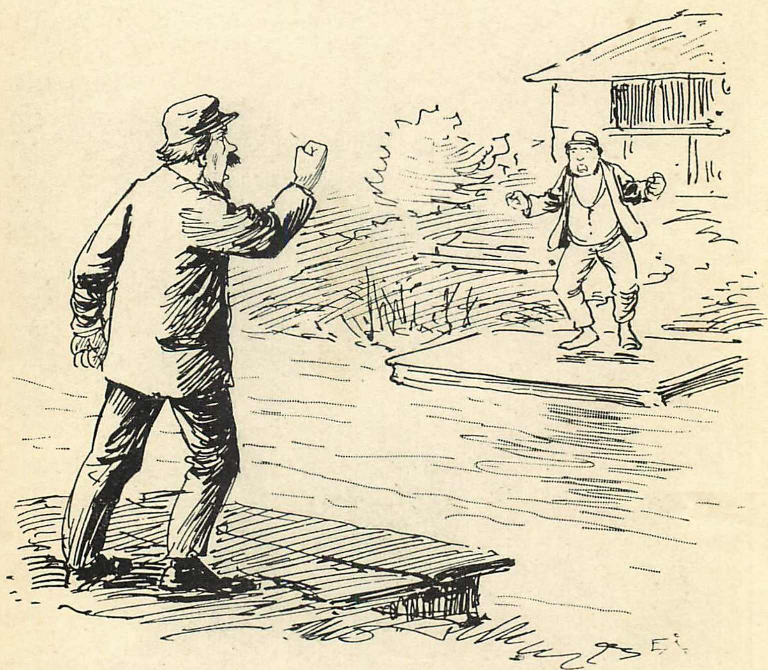

I den föreningen blef färgarn korad till sånganförare

kören på »mötena» och vifta taktpinnen med en blåfärgad näfve.

Fördenskull började han skämmas vid sitt yrke och

fann det lämpligare och finare att förvandla färgboden till en handelsbod. Och så vardt han småningom en handelspatron. Härigenom tvungos vi, hvilka inte längre hade någon, som redde våra vadmal, att köpa och slita sköra schoddyvaror i stället för de starka tyg, våra fruntimmer

De bägge helige svågrarne drabbade i hop.

förut kunnat ställa ihop åt oss under vinterkvällarne. Det var skada och förlust för oss, men det kunde inte hjälpas.

Så hände det en dag, att den store handlaren, för att vara riktigt sorterad i allt, tog hem ett parti färdiggjorda skodon. De voro granna att se uppå och inte så värst dyra heller, hvadan de gingo åt som smör, fastän de inte voro så särdeles starka att slita.

Men öfver den manövern blef den fromme garfvaren alldeles ursinnig. De bägge helige svågrarne drabbade ihop, och där kastades ord dem emellan, hvilka inte voro så öfver sig kristliga eller kärleksfulla. Ty när det blir fråga om pengar och konkurrens, får vår Herre gunås hålla till godo med att sitta emellan och bli' glömd.

— Ja' ska', min själ, allt bota dej för stöflarne, din fähund, och barka huden åt dig, din skrymtare och högfärdsande! röt garfvaren.

— Dra' du åt helsefyr mä' dej! Vi lefva i ett fritt land, vet du dä', du bölande tjur i Basan! Ja' har rättighet att sälja hva' ja' vell! Gack ur min åsyn, ty du är en affälling, du har fallit ur nåden, din förbanskade girigbuk, och i sångföreningen kommer du inte att sjunga bas fler gånger! genmälde f. d. färgaren och dref ut svåger sin.

Men åtta dagar därefter hade garfvaren tagit hem två vagnslaster mjöl ifrån Motala och knäckte till att sälja det 1 krona billigare pr säck än svågern.

När färgaren förnam detta, förvandlade han sin hy och satte sitt mjölpris 50 öre under garfvarns.

Då tog denne hem kaffe och sill och salt och socker samt höll sig i pris stadigt under sin trosförvant.

— Du fördärfvar dig på det här viset! Bry dig inte om handeln utan håll dig till garfveriet! rådde vi. Men han bara tittade illa och bet på tänderna.

— Här må gärna en tusenlapp spela, dä' ger jag tusingen, bara ja' kan få stuka den drummelen! mente han. Och färgaren ville naturligtvis inte heller gifva tappt, ty det bodde en stor ande i honom.

Han sänkte och sänkte sitt pris på allt, som garfvaren tog hem och sålde sig till förlust.

— Har han lust att dansa, så ska' ja' spela för honom, den uslingen! rasade han.

På det viset hålla de nu som bäst på att utarma hvar-

andra, dessa fullkomliga män, uti hvilka ingen vank skulle finnas.

Och inte ha vi heller någon nytta af detta heliga krig. Vi bara köpa mera än vi ha' råd till och mer än vi behöfva. Fruntimren dricka mera kaffe än de tåla och få smak för det extrafina mjölet samt förakt för det sammanmalda, som vi dock ha' oköpandes.

Färgeriet är åt putten och det går nog samma väg med garfveriet också.

Och allt detta är högfärden skuld till, högfärden och denna lust till förnämare men vanskligare sysselsättningar, som komma så många att öfvergifva den anspråkslösare men säkrare bärgningen i jordbruk och yrken.

Anagga mej, tror jag inte, att vi få lof börja predika ett grand emot högmodet här ute på landet, mot både det världsliga och andliga. Bättring är hvad som behöfs.

Nutid och forntid.

Det var midsommarsgille hos Erik på Tången och det var inte sämre gille än det alltid brukade vara ska' jag säga.

Det enda felet med detta årets gille var kanske, att anständigheten på detsamma inte var fullt så stor, som eljest, och det berodde på, att pastorn inte kunde vara med, emedan han skulle på ett barnsöl den dagen. Och hela socknen beklagade det både för gillets skull och för komministerns skull också. Ty hur det är, så är prästen i alla fall rasande rolig att ha! Visst finns här, gunås, i landet en hel hop människor, som inte göra stort annat än förfördela och skälla ut det stackars prästadömet, det finns gunås de, som stå nedanför Zions murar och gläfsa uppåt på dem, hvilka sitta på svår vakt däruppe. Men sådant är syndigt och orättfärdigt. Ty prästen är, som sagdt, bä' bra och rolig att ha' och nyttig också.

Man behöfver bara se på, hur det går till på våra gästabud och gillen härute i gårdarne, när prästen inte är med och lägger band på vår syndanatur.

Usch, så vi härja och regera framåt kvällarna, så att både tak och väggar kunna ramla ner.

Men är pastorn med, så sitta vi lugnt på bänkarne och lyssna på, hur hans visdom flödar.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Det var midsommarsgille hos Erik på Tången

Nå, vi voro på midsommargille nere hos Erik på Tången, och nu har jag ro af att på en liten stund språka om, hur det kan låta och taga sig ut, när vi bönder ge oss till att tala i vetenskapliga ämnen. Ty efter det vi redt ut kreaturs-

priserna och landsen vedermöda i allmänhet samt haft de »store ämbetsmännen» på tapeten och vid spöpålen en stund, kommo vi verkligen in på vetenskaperna vid slutet af kalaset.

Rätt som vi sålunda sutto där, yttrade nämligen Sven Svensson i Hof, som är hvad vi säga »utstoderad» efter som han gått igenom folkhögskolan:

— Dä' ä' märkvärdigt hvad vetenskapen ä' högt uppdrifven i vår tid!

— Dä' ä' lögn! brummade gamle Andreas i Furulund, hvilken är en sådan där inpiskad och envis gammal gök, som för sitt lif inte tål något nymodigt, rätt om det är aldrig så bra.

— Ä' dä' lögn? skrek Sven och såg ut som om han fått en slef hvitegröt i vrångstrupen.

— Dä' ä' lögn och skräfvel, lät den andre.

— Ja, men tänk på våra krigsmaskiner! Tänk sådana förfärliga kulor om flere, flere skeppund, som di nu kunna slunga milsvis och ändå råka precken.

— Dom va' värre förr!

— Hur kan I säja sånt? Det vet en ju, att det är osanning.

— Har du inte sett jättestenarne där borta vid Bråten? Dom ä' stora som små berg. Jättar ha' kastat dit dem från Rumskulla! Hva' ha' I för maskiner nu för tiden, som kunna kasta sådana en så'n väg? Nähä du, min gosse lille, där blir allt bå' du och den där Kruppen bet!

Och vi till att hojta och grina, så att fruntimren trodde skam farit i oss. En del höll med Sven och en del med Andreas.

Men Sven, som ju gått i folkhögskolan, ville inte, förstås, ge tappt i en diskussion. Och så underligt var inte det.

— Nå, men järnvägen då och telefonen? Hade dom sådana med i forntiden? sa' han och såg segerviss ut.

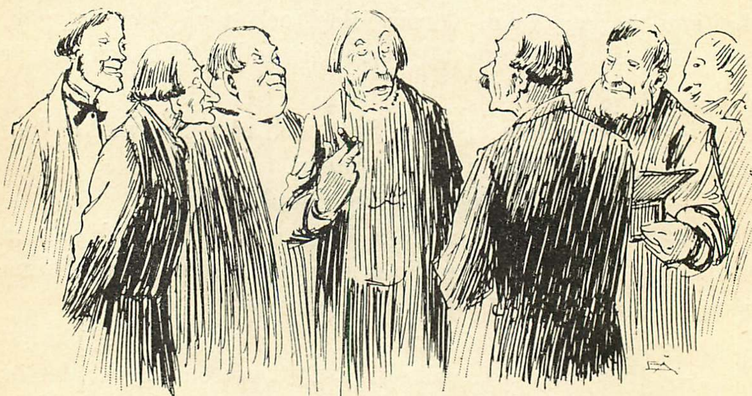
— Nähä, gualof, men dom hade det som bättre var! Dom hade Lonkentus och inte ett dugg till skatter. Jestanes, hvad vi grinade och skrålade:

— Bravo!

— Anagga den Andreas. Han har, minsann, skallemejan på rätta stället.

— Där tror ja' du blef bet, Sven!

Denne senare vred och vände sig och krängde med kroppen som en ål på en ref.

Vi blefvo allt mer och mer förbluffade

— Dä' omöjligt att disputera med en så'n, som bara sätter sagor emot verkligheten! lät han till sist.

— Sagor? Åh hut! Jag har sett jättestenarna tusentals gånger. Såg dom på hitvägen. Och det andra har jag läst i böcker, i tröckta böcker, du spoling! röt Andreas.

— Ja, det håller streck! inföllo vi andre, som inte riktigt visste hvem af dem vi skulle hålla med.

När vi så inbördes en stund hade öfverlagt om det här och just som bäst voro i färd med aftonvarden, ljusnade Sven, gick bort till Andreas och sa':

— I har väl läst om Andrée, som vågade sig att söka upp Nordpolen i en ballong. Tror I att dom hade så djärfva karlar i en forntid?

— Ja, gubevars! Vi hade tusentals, som va' möcke djädrigare och ja' skulle allt kunna räkna upp dem, om jag gitte!

— Men luftballonger hade ni inte!

— Luftballonger! Nä, det förstås, ty på den tiden fanns sådana, som kunde flyga i luften utan sådana instrument. Jag har läst om stora andar och troll, som i en blink kunde dråsa från Lappland till Skåne. Hur stor trollkarl Andrée än må va' efter denna ussla tidens mått, så fanns det värre i forntiden. Dä' har ja' läst, så möcke du vet dä!

Vi blefvo allt mer och mer förbluffade och visste rakt inte hur vi skulle tänka eller tro eller hur det här till sist skulle redas upp.

— Besitta det, att inte pastorn ändå är här, så att vi kunde få de här sakerna klarerade! mente vår värd och ref sig i hufvudet med en bekymrad min.

— Ja, det må du allt säga. Hade han varit här, så hade han redt det åt oss på eviga fläcken, inföllo vi.

— Asch, hva' behöfs det! I ä' väl inte dummare än att I förstå, att ja' har rätt! sa' Sven och log.

— Dä' ä' lögn! röt Andreas.

— Nå, men läkarkonsten då? inföll Sven. Det får ni väl erkänna, att den är förskräckligt mycke större nu än under forntiden!

— Hahaha! grinade Andreas. Ja, det har du rätt i. Men nu var du dum och högg i sten, så det förslog. I forntiden funnos inga läkare, utan då fanns bara hälsa, berghälsa, godt folk och inte en enda sjukdom. Det ordet ingick inte ens i deras språk. Dom blef flere hundra år gamla. Men nu görs här läkare på läkare och för hvar och en, som blir färdig, uppstår en ny sjukdom. Tvi för den

dålie, så rutten å ussel din ti' ä', du Sven! röt gubben och spottade i golfvet.

— Jaja, jaja! Hundan vete ändå, om inte, när det kommer till kritan, Andreas har rätt! mumlade vi och beto af ändarne på rökcegarerna, som Erik bjöd omkring.

Skandaler och panik.

— Nej, gubbar, hvarför ska' vi sitta här och bara tala om skandalerna i riket. Vi kan väl hitta på det, som är bättre och roligare att språka om. För resten har det var't en tråkig vår och försommar i år. Bara eldsvådor och skandaler, lät Andreas i Åsen.

— Dä har du rätt i! Men det, som hela världen pratar om, det alla blad skrifva om, det få väl vi också lof att röra vid, fast jag i alla fall tycker att världen börjar bli bra futtig nu för tiden, log Sven i Maden.

— Hur så?

— Jo, hvarför i hundingen behöfver ett helt land röras upp för det att några knektakäringar nere i Ystad inte kunna sämjas? Hvarför ska' den saken bli till en skandal ända därifrån och upp till Haparanda? Det säjs visst att skandalen ligger däri, att en del af knektakäringarnes män lagt sej i'et och hjälpt sina käringar i deras elekhet och djädrighet. Men svara mej, gubbar: hvad får en inte göra för husfredens skull? När min galanta blef osams med Lisa i Hulan och skällde på och var orättvis emot henne, så ville jag lugna henne. Men det slog fasligt illa ut för mej. Jag fick hvarken mat eller nattro eller någon slags husfred en lång tid, och så fick jag slutligen lof gå in på, att Lisa var en markatta, fast det sved i mej. Ja, hvad får en inte göra för friden i hemmet? Sporde Sven,

— Jo, det håller nog streck! Sådant där har en allt fått erfara lite' te' mans och skam till sägandes körde inte min en gång mej till att ge' vår piga en örfil i det otrångdaste mål man kan tänka sig. Men hon hade ödt mej annars och i evighet påstått, att jag höll mej väl med pigestackarn, som var så snäll och oskyldig som en piga kan vara! inföll Linus i Snufvebo.

— Ja, här ser ni. Och fast folk ä öfverstar och majorer och kaftiner och så vidare, så ä' de väl inte mer än människor ändå. Men för sådana som vi och för alla civila i gemen är den där Ystadsskandalen, di kallar'n, i mitt tycke rätt trösterik, sa' Sven.

— Hur så?

— Jo, när inte öfverstar och majorer och stränga kaftiner, hvilka kunna spänna ögonen i en som skam, när inte sådana förskräckliga bjässar kunna dressera sina käringar bättre än hvad det nu spörjes från Ystad, hur i all världens tid kan man då begära att vi skulle få någon diciplin på våra?

— Nähä, det är då sant och rätt. Och det må gå hur det vill i Ystad. Det var i alla fall synd om den stackar'n, som fick ta' afsked och dråsa ur landet bara för att han har en nätt och beskedlig gumma, som tydligen inte velat eller kunnat bita ifrån sig, när kopplet flög på henne. Det är ändå lite dumt, att dom inte längre få duellera med sabel eller pikstol. En duell hade klarerat saken bättre än en krigsrätt. Då hade det slutat som en s. k. fanfar i stället för som nu med eländigt skvaller, lögn och förtal! inföll jag.

— Jo, du är just en skön pojk! En dålig kristen har du alltid var't, men att du är så usel, att du önskar att folk ska' dumbellera, dä' trodde jag då aldrig! dundrade Linus och tog på sig en apostolisk min.

— Seså, nu ska' vi inte gräla eller blanda in religion i det här pratet, lät Sven.

— Nä', det ska' vi inte. Men tycker ni inte att det är hundingen hvad det görs skandaler af litet nog nu för tiden. Tänk bara hvad det har varpats ihop mycket, och hvilket rysansvärdt nummer det gjorts bara af en så simpel sak som att två kaptener en dag å Karlsborg talade med tungor till hvarandra och ryckte hvarann i mustascherna ett grand! utbrast en af gubbarna.

— Truppen såg det. Däri låg det eländiga. Kaptener ska' kunna styra sina sinnen. Hur ska de annars kunna styra en trupp? lät Sven.

— Det har du då rätt uti! inföllo vi alla i korus.

— Jag sitter och tänker — log gamle Olagus i Strängen — hvilken dråpelig skandal våra dagars tidningar skulle kunna hafva skapat till af en liten händelse, som i min ungdom inträffade på kyrkogår'n i Nybo. I vet väl, att jag ä barnfödder därnere?

— Hva' hände där?

— Jo, klockarn och prästen va' osams precis som de här kaptenerna i Karlsborg, som drabbat i hop. Prästen var en skickelig karl och en beskedlig karl. Klockarn däremot var ryseligt högfärdig och ilsk som en bålgeting. Han tålde rakt ingenting. Så hände det en söndag att ett lik skulle jordas och prästen och klockarn stodo vid grafändan. När så den förre skulle jordkasta liket, tog han af sig hatten och räckte den åt klockar'n för att denne skulle hålla honom under tiden. Tvärt blef klockarn rasande, nappade hatten och dängde den långt ut åt kyrkogården, där han trillade fram mellan grafvarne. Ni kan väl tänka er, hur ett sådant tilltag skulle störa andakten och väcka undran bland folket. — Nå'n klädhängare är jag inte! ropade klockarn'n och gick in åt kyrkan. Var inte detta ett reelt ämne till en skandal? slöt Olagus.

Jo, det tyckte vi alla och förfasade oss. Ty att fruntimmer träta och vilja äta upp hvarandra, att krigsknektar skälla och slåss, det hörer ju till. Men att kyrkans tjänare

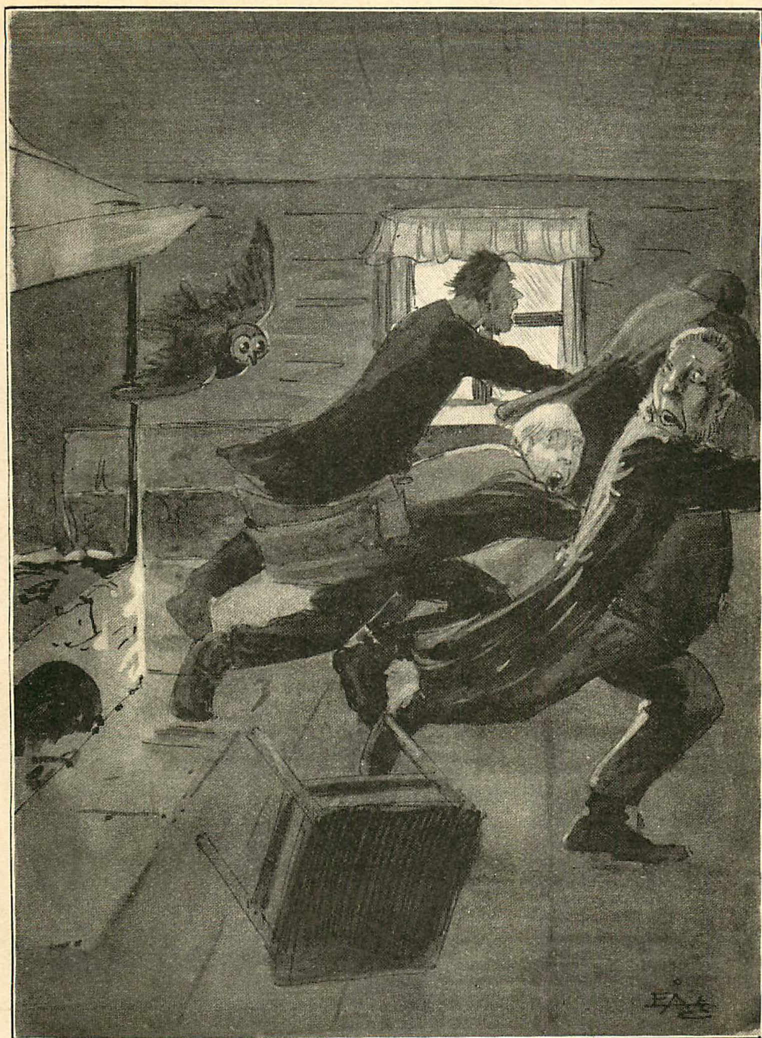
krångla med hvarandra midt under en begrafningsakt, det höllo vi för det hemskaste vi hört.

— — — Vi sutto den kvällen nere i ett aflägset torp, där vi voro för att reda en kommunal uppgift. Det var ett

Tvärt blef klockarn rasande, nappade hatten och dängde den långt ut åt kyrkogården.

fattigt hem med stor spis och låg stuga. Det såg inte mycket ut därinne heller. Men vi sutto kvar för regns skull. Och så pratades ofvanstående karlaord. På ett litet bord stod ett rissel med tallkottar uti som de fattiga barnen samlat i skogen för att säljas till fröklängning. Det hade blifvit mörkt under tiden och regnet öste fortfarande ner. Och det var skumt i stugan också, ty där fanns intet ljus

Det var mera än vi stodo ut med.

eller olja och ingen eld i spiseln heller. Nå, just som Olagus slutat sitt tal om begrafningsakten i Nybo, fingo vi höra ett asande och ett dån i pipan och skönjde något

gruфligt som susade ner och rusade fram och satte sig på kanten af risslet, så att detta vältes. I detsamma förnummo vi ett hemskt skri, under det kottarne rullade ut öfver golfvet. Det var mera än vi stodo ut med. Vi foro upp, snafvade öfver kottarne, föllo, slogo näsor blodiga och körde oss fast i dörren. Men slutligen kommo vi ut och knäckte till att springa som vilddjur mot våra hem.

Efteråt kom det i dagen, att det varit en uggla, som råkat rusa ner genom pipan och flugit fram och satt sig på risslet samt åstadkommit eländet.

Nu har det blifvit en skandal här hemma, att kommunalnämnden flytt för en uggla. Skandaler här, skandaler där, skandaler öfver allt.

Nikodemus i Föreberg.

Den verkligen sannfärdiga, lärorika samt för elaka och egoistiska karlar ganska närgående paschasa, som jag nu har att förtälja, är både ynkelig och löjlig. Då densamma emellertid utgör ett kraftigt bevis på huru synden straffar sig själf och blifver ytterligare straffad, anser jag, att hon kan verka bättring här och där i stugorna och i gårdarne, där grymma karlar husera illa med sina stackars hustrur. På dylika karlar är här, gu'nås, ingen missväxt i landet. Men i slutet af denna berättelse förekommer det kärlek och något föga kyssande, hvadan de damer, som icke tycka om dylika tillställningar, göra bäst uti att hoppa öfver densamma. Ty jag vill icke grumla någon flickas hjärta, ej heller vill jag väcka slumrad björn. Bevare mig Gu'.

Underlig är världen. Här ligga nu framför mig bref från fruntimmer, bref, dem jag endera dagen skall öfversända till den dygderika tidningen »Idun», hvilken nu vill samla upp och återgifva kvinnobref för att visa världen allt det stora och vackra, ädla och underliga, som rörer sig nederst i kvinnans själ. Nåväl, de bref, jag fått och får af fruntimmer, förmana och tillhålla mig att vara anständig och etisk i ord och åthäfvor, så att man kan läsa mig högt och rent i familjekretsen. Annars skulle hin taga mig, mena

de. Ja, jag får verkligen bekänna, att det händt mig mer än en gång, att jag svängt in ett och annat ord om kurtis och kyssning och tocke där i mina framställningar af lifvet samt att jag, min store och grofve syndare, jämväl i hastigheten vid sällsynta tillfällen knäckt till med en och annan liten, mycket liten s. k. svordom.

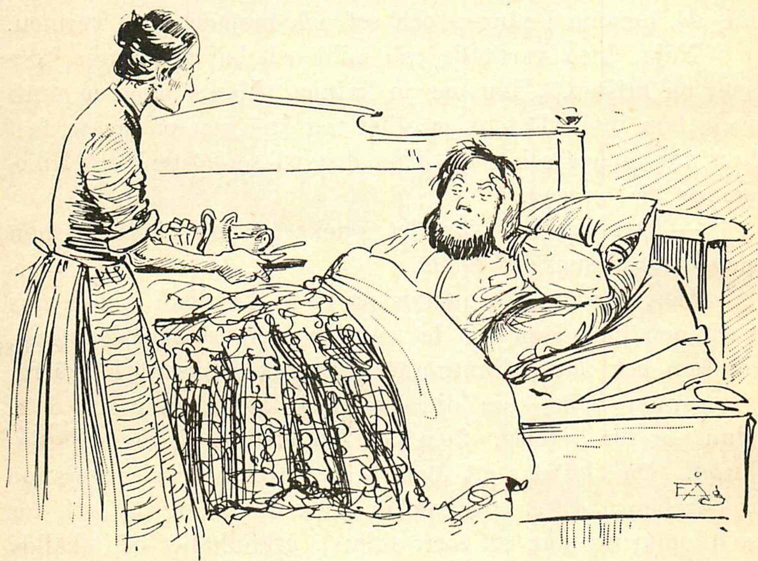
Men när jag tidt och tätt sett fruntimmer, hvilka eljest velat vara blygare och renare än självvaste den heliga Genoveva och kommendör Ouchterlony, kyssa skäggiga fästmän midt i familj, så att det smackat i hela salongen, trodde jag inte, att det var farligt att också skrifva om dylika ting, i all ärbarhet, förstås. När jag nu emellertid ser, att jag misstagit mig i detta stycke, ska' jag såsom här ofvan skett, åtminstone varna folk för läsningen, när den onda lustan kommer öfver mig att barka in på kärlekens fridlysta gebit. Men svärjandet, svärjandet skall jag, fördubbla mej, lägga bort.

— — — — — — — — — — — — — — — —

Joho, det var på det lilla viset, att Nikodemus i Föreberg var ett odjur till karl emot hustru sin. Inte för att han precis slog eller hårdrog henne, såsom flera här i socknen för sed hafva. Men det finns många andra fina sätt, på hvilka sataniska och Gud- och kärlekslösa män kunna plåga sina stackars hustrur. Visserligen kan ingen säga, att Lisa i Föreberg var någon vidare grannlåt att se på, men hon var såsom skaparen gjort henne, och om hon nu var flat som ett skärbräde samt knotig och tandlös och gick inför med tårna och så vidare, så gaf det inte Nikodemus rätt att nypa hennes armar blå och svälta henne på mat och kaffe och förhålla henne vinterkappa och drifva henne till arbete nätterna igenom. Men allt det där gjorde den uslingen. Nikodemus var lat som en stock. Klockan fyra om morgonen fick den stackars Lisa stiga upp och syssla i la'gård och stall. Karlen iddes inte ens rykta hästen, utan det fick hon göra. Och när hon så gjort ifrån sig

utegärningen, fick hon gå in och ställa i ordning dagvard åt Nikodemus. Men det fick lof gå tyst tillväga.

Hon fick inte skramla eller bullra, så att han väcktes i otid. Utan hon fick smyga omkring som en katta på strumpfötena. Och när han så omsider vaknat och ätit, och Lisa i hast fått kasta i sig det, han vrakat och lämnat, måste hon ut och följa honom i arbetet. Och de styfvaste

Och när han så omsider vaknat och ätit —

tagen kommo på hennes lott. Se'n hvilade han, men's hon lagade middag åt honom, och så tog han sig en lur och sof, men's hon diskade och fodrade djuren. — Se'n ut igen.

Så gjorde han streck på sockertoppen, så att han skulle se hur hon tog, ritade kors öfverst i mjölbingen, hade mått på fläskböstet, räknade brödkakorna, mätte till henne kaffebönorna i en fingerborg och tog tidt och tätt höjden i mjölkbunkarne.

Gick det ena eller det andra åt fortare än han ville, strök han henne smekande utåt armen och sa':

— Lisa lella, du får lof spara, annars få vi flötta åt fattighuset. När han tog bort näfven, hade hon alltid ett blåmärke mer på öfverarmen. Men det var inte värdt, att hon knystade eller sa' så mycke' som »aj» en gång.

Var det smällkallt eller yrväder, fick Lisa alltid köra till skogs efter ved eller till kvarn med mälden. Nikodemus låg då hemma i sängen och sof och mojade sig i värmen.

Nåja, Lisa var tålig och mild och bar sitt tunga kors som en kristen. Hon var ju kvinna. Men i längden sträfvade hon inte. Det eviga slitet tog knäcken på henne, fast hon var mager och seg. Hon dog på senhösten, och Nikodemus blef ensam.

— Det var väl för det stackars arma lifvet, att hon slapp ifrå't! suckade folket.

Men när nu alla människor visste hurudan Nikodemus varit och hurudana tag det var i honom, så blef det stopp, att han fick något fruntimmer att stå för huset i Föreberg.

Syster hans kom dit, men gick dädan efter åtta da'r. Han var för djädrig. Se'n fick Nikodemus dit Inga i fattighuset. Då blef där ett förskräckligt trätande och regerande i Föreberg. Efter tre veckor gick Inga sin väg och for se'n omkring som ett torrt skinn i grannhället och skällde ut Nikodemus, så att han var inte ens vatten värd. Till sist blef det ingen annan råd för honom än att vända sig till tjänstebyrån för att få sig en tjänarinna. Och det lyckades för honom. De där byråarne ha ju alltid ett och annat sådant där ambulerande skåp på lager, som ingenstädes kan bli och som ingen reel mänska vill ha, när de lagt sina egenskaper i dagen.

Dyr var hon, tyckte Nikodemus, men han hade ingen annan råd. Han skulle nog kräfva ut så mycket arbete, han kunde af henne, tröstade han sig med, och så for han en dag hän till stationen för att hämta sin nya hjälpreda.

Det var emellertid som på ett hår när, att han vändt om ensam, då han fick se henne. Kors, det var en stor och fet män'ska, grann, klädd i hatt och handskar och fin kappa Så värst ung var hon just inte, men djäringen så bra såg hon ut. Inte passade hon i Föreberg.

— Ho' har nok misstaget sej! inte vell ho' stå för ett bonnahus, så dä' är kanske så godt vi siderar och ho' vänner om! sa' Nikodemus till henne, när de träffades på perrongen.

Men hon var ett fullvaggadt fruntimmer, som, förstås, för tillfället stod utan all anställning. Därför plirade hon mot den arme Nikodemus och svarade:

— Dä' är väl ingen skam å göra hvad som helst, när dä' ä' ärligt. Och ja' kan allting. Tag ni min koffert, så kila vi i väg mä' det samma!

— Men ho' får skölla sej själf, om ho' blir messbelåten! inföll Nikodemus.

— Ja, gu'bevars! Vi ska' nog bli öfverens! log hon tillbaka. Så åkte de af mot Föreberg.

Hon fogade öfver ett sådant lätt målföre. Hon hade, kantänka, var't ute så mycket och därför kommo hon och Nikodemus snart i lifligt samspråk med hvarandra. De hade inte färdats en half fjärdingsväg, förr än hon visste att Nikodemus var barnlös och stod sig godt och var skuldfri.

— Vi ska' nog sköta't! läspade hon och flyttade sig närmare Nikodemus i sätet och log och gjorde sig till och stötte honom med armbågen i sidan, så karlen blef liksom varm och liflig i kroppen.

Han tittade under lugg på henne och kunde icke underlåta tycka, att det var annat till ställning på henne än på salig Lisa.

Grufligt förståndigt tyckte han att hon talade om båd' ett och annat. Hon fördömde ungdomens lättfärdighet och tjänstefolks pretentioner — och slängde en och annan gång in litet bibelspråk i sitt tal. Hon var, som sagdt, fullvaggad.

Dä' ä' bestämdt en dundermän'ska! tänkte Nikodemus. Hon kom honom emellertid allt närmare i sätet, hvilket han fann godt och behagligt. Och så såg hon så underligt på honom och klatschade med ögonen, så han erfor liksom behof af att lägga vänstra armen om lifvet på henne. Men det tordes han inte.

— Men kommer tid, kommer råd! tänkte han och kände sig riktigt belåten med världen.

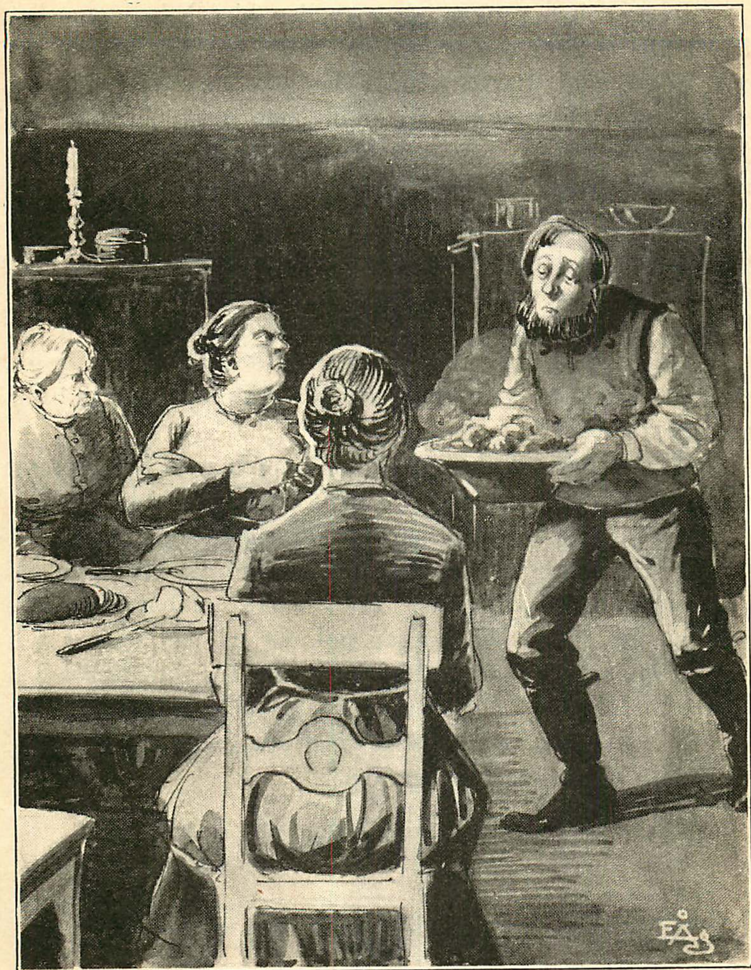
Omsider nådde de Föreberg.

— Si, så trefligt här sir ut. Här kommer ja' att trifvas! sa' hon, när hon klef ner ur schäsen. — Och här ska' ni få en liten kyss för go' skjuts och vänligt mottagande! Innan Nikodemus visste ordet af, där han stod med piskan i näfven på backen, hade hon verkligen kysst till honom. Hon var, månntro, utstuderad, den harpan. Eller hur? Kyssen knäckte Nikodemus tvärt. Det blef liksom dimma för ögonen på'n. Han var, kantänka, icke van vid sådan mat. Han glömde rent af att vattna hästen och var så förbryllad och så lycksalig, att det var med knapp nöd, han fick selen af djuret. Han gick som i en dröm.

Tio minuter efteråt hade den nya människan fått hand om hvarenda nyckel i Föreberg. Nikodemus visade henne hvar allt var till finnandes, bå' soflet och kaffet och sockret och hela kosidangsen.

— Säj bara till, när det ta'r slut! lät han. Hon hade tagit knäck på honom i ett enda tempo. Hon visste synbarligen hur en änkeman skulle tagas. När hon sedan satte på kaffet, smatt Nikodemus ut och mjölkade korna själf.

Kan man tänka sig sån't. Ett svårt och ovant göra var det för honom. Han stönade och svettades och skällde på korna, när de inte stodo still, slog ut hälften af mjölken och hade brådt som en tosing. Men gick gjorde det. Se'n fodrade han och bar in ved och vatten och uträttade själf hvarenda syssla. Hvem skulle väl trott sådant om Nikodemus, den forne latmasken?

Och dessa tre hålla nu på att jaga lifvet ur Nikodemus.

— Ja' tror rätt vi koka hvitegröt i kväll! smilade han, när han slutat sina bestyr och fått sitt aftonvardskaffe.

— Hjärtans gärna, min gubbe lelle, log hon.

— — — — — — — — — — — — — — — — —

Jaha, mina vänner, den kvällen blef Nikodemus bet. Ni skulle se, hur han ser ut nu. Han är blek som ett lik och mager som en räf. Nu är det han, som får göra hvart eviga dugg i Föreberg. Nu är det han, som får stiga upp före sol och syssla, han som får koka kaffe och bjuda den nya människan, den han naturligtvis äktade, på kaffe och dopp, innan hon stiger upp. Nu är det han, som får gno och släpa tills långt efter sol gått ner, men's hon sitter inne och fruar sig och smörjer sig och drar sig och tar de bästa bitarne samt slänger rasket till Nikodemus. Och så har hon tagit dit sin mor, en gammal tatterska och sin syster, ett ilsket skrälle. Och dessa tre hålla nu på att jaga lifvet ur Nikodemus.

Buktar han, så drabba de på honom med mortelstötar och brandstakar. Så nog vet han, att han lefver.

Härom sistens talte han om sitt elände och grät:

— Gu' gifve att ja' fått behålla min gamla Lisa; dä' va' annat te' fruntimmer. En vet hva' en har, men inte hva' en får. Men dä' har jag nok för dä' ja' inte var så'n emot henne, som ja' borde var't och för min lathet och snålhet! Måtte ni, gifta karlar, spegla er i mitt elände och husera som folk och kristna med era gummor! slöt han. Ja, måtte vi ha kraft att göra det!

God ränta.

Att vara fattig är allt bra tungt och svårt. Men det är inte godt att säga hvem som har det värst, den fattige, som bor i staden, eller den arme, som fryser och svälter i ensamheten långt ute på en öde mo. På bägge har ödet kastat tunga och olidliga bördor, men det är svårt att afgöra, hvem af dem som fått den tyngsta på sin lott.

Visst är det sant, att stadens arme har bekvämare tillgång till arbete, att han icke behöfver vandra halfmila vägar efter en beta bröd, att barmhärtiga människor, rikt och hjälpsamt folk bo i närheten, från hvilkas bord alltid någon smula faller, att han kan få vård om han sjuknar, att det alltid finns någon till hands som lyfter honom upp, om han dignar, och så vidare.

Men därute i de gråa stugorna på den ödsliga mon eller i skogarnas djup är det ofta blott de ilande, kalla vindarne, som höra den brödlöses jämmer, oftast har han långa mil till den plats, där han kan förtjäna till en skäppa mjöl och en mager sill, de närboende ha kanske icke själfva bröd till egna munnar, sura äro pinnarne, som ryka på hällen, bofällig och fallfärdig är den gamla gråa stugan, regnet silar genom dess torftak, snön yr in genom de halfruttnade väggarnes medar, unken och söndermalen är sän-

garnes halm, trasigt och tunnt är lapptäcket, tomma, så kväljande, så pinande tomma äro magarne, — och så lång, så ödsligt lång är leden ner till byn, där det burgna, men oftast kalla folket bor, hvilket heller icke alltid har någon känsla för hvad fattigmannen lider.

Till ett sådant fattigt hem tyar sig gärna den smygande sjukdomen på sitt härjartåg. Där trifs han så väl, där stannar han så gärna, där gräfver han sig in och växer sig stor och stark och segerstolt i de svaga kropparne, där slår han till döds, där gör han fångar, den grymma blodsugaren. Där är hans ljufva valplats, där härjar och bränner han, där förgiftar och ödelägger han, oanfäktad och ostörd. Långt, långt bort är läkaren, långt, långt i fjärran ligga sjukhusen med sina barmhärtighetssystrar, som kunna göra honom segern stridig. Ja, tung och tröstlös och mörk är den fattiges lott ute på vidderna, i de låga ensliga tjällen, i skogskanterna och på de blåsiga ryarne. Men en stor förmån har han dock framför städernas hungrande son. Han slipper se rikemannens orgier. Glansen af medmänniskors lycka och välmåga faller icke öfver hans elände, så att detta kommer honom att synas anskrämmeligare än det är eller föda bittra, afundsamma och stygga och rasande tankar i hans barm.

Kanske bär han fördenskull lättare sin börda, fastän hon som det vill synas, ändå är tyngst.

Frågar du honom, där han sitter och äter sin vassvälling eller där han i våren med sin smutsiga säck på magra skuldror kommer ner åt byn för att be om litet utsäde eller några sättpotäter, frågar du honom hur han kan härda ut, så svarar han:

— Åh, dä' får väl gå! En har växt upp vid svält, en ä' fattigt född er, så en vet ju inte annat om. Dä får väl gå den ene da'n efter den andre. När dö'en kommer, har en annan lika möcke som den likaste helgår'sbonne, fast han får en finare begrafning. Men hva' kvettar inte !dä

Jaha, go' vänner, en sådan där resignation hjälper folk att bära den smutsiga påse, i hvilken man tigger »säasäd» och sättpotatis.

Jag tror fördenskull, att det är lyckligare att få gömma sin nöd långt borta i en enslig vrå, fjärran från bullret, ostörd af dem, som tanklösa dansa och piruettera utanför nödens portar.

Men det var det jag ville säga, att

»Ser du en usling vid vägens rand,
Räck ut din hand;
Det hugnar att hjälpa och hjälpas ibland.»

— — —

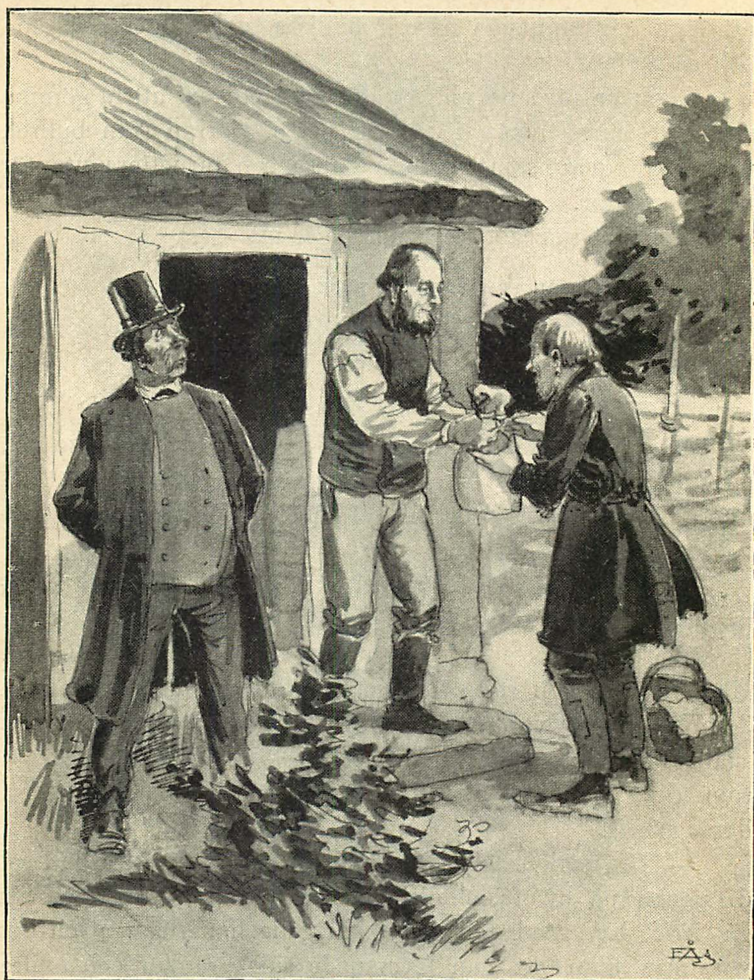
Klas Jönsson i Gummemåla by var en stor bjässe och en maffig halfgårdsbonde, den förnämste för resten i hela byn. Han stod sig bäst och åt likast. Men han hushållade väl och gaf inga stycken bort.

När de fattiga backstugusittarne kommo ner till Gummemåla i vårdagarne för att be om utsäde till sina täppor, så fingo de minsann icke många korn af Klas Jönsson. Hade han någon slösäd till hands, dängde han kanske till dem några näfvar däraf. Men nog fingo de lika många skällsord som grobara korn och fullt ut lika mycket ovett som det var ogräsfrön bland den säd han kastade ner i deras påsar.

— Di fattie vell rent runera oss. Finge di allt hva' di pocka på att få, skulle en annan snart bli tvungen att gå ifrå' bå' gård och grund, plägade han säga. Och det var inte utan att han förmanade sina grannar och andra bönder, att inte vara för gifrunda mot de fattige.

— En ska' inte vänja dem ve' nåra ovanor; dä ha di ingen betjäning af, mente han.

Särdeles var han sträng och hånfull mot Petter i Gummemåla Södergård för dennes godhjärtenhet. Petter var den minst burgne i hela byn, men hos honom fingo de

Ja, ös du te dom, Petter.

fattige ändå alltid mest bå' säd och fägning och goda ord, hvilka många gånger göra lika mycket godt som fläsk och bröd.

— Ja, ös du te dom, Petter, och göd dom och fodra de latstockarne. Du har ju så god råd. Dä ha', gunås, inte jag. Den, som vill göra rätt för sig och själf gå klar för fatti'huset, får allt se opp med det han gör. Men du har så rasanne god råd, så du kan göra hvad du vill, kan jag tro! plägade Klas håna.

Men Petter svarade egentligen aldrig på sådana ord. Ibland hände det visst, att han helt saktmodigt förklarade för Klas, att »den som ger åt de fattige, han lånar åt vår Herre», hvilket alltid stötte Klas och gjorde honom ilsk.

Men Petter gaf det han kunde och så som han plägade. Och inte försämrades hans ställning för det. Tvärtom.

Hans gård hade varit sämst, emedan den var belamrad med en mosse i öster, som sträckte sig ända bort till järnvägen och ansågs värdelös, och södersidan af hans ägor bestod af berg och illmarker, som knappast voro värda att beta.

Men ett år upptäcktes det, att mossen dugde till något. Petter sålde större delen af honom till ett bolag, som satte upp en torfströfabrik, hvilken riktade Petter på många sätt.

Och samtidigt kom en karl och fann ett berg af svart granit i Petters illmarker, och så fick han en grann summa för berget.

Petter blef en storkarl och en dundergubbe i Gummamåla.

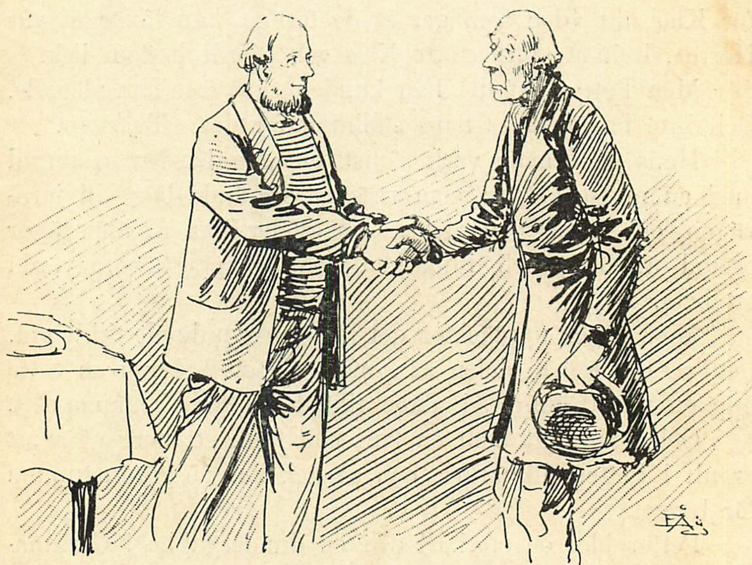
Men Klas Jönsson gick det bakut för. Han slog sig en dag i kompani med en herrekarl och satte upp en ångsåg nere vid stationen för att bli rik i ett enda tempo. När sågen var färdig, brann den ner innan den hunnit bli försäkrad.

Så lånade de upp flere pängar och byggde upp på nytt i än större skala.

Men den affären gick inte. Kompanjonen lurade Klas, lånade hans namn och ställde honom i sticket till höger och vänster i bankerna. En dag försvann han — och när

sakerna blifvit klarerade, fick Klas gå bort från sitt hemman så ren och bar som han kommit till världen. Och han fick tacka Gud att han slapp krypa in på köpet för en del vrassel, som han lurats begå.

Nå, nu sitter han i en liten dålig stuga på Gummamåla utmark, en half mil från byn. Pinnarne, som han får plocka till bränsle, äro sura och brinna motvilligt, och

Men denne fick syn på'n och tog honom med sig in.

riktigt mätt får han väl sällan äta sig. Göra ett dagsverke förmår han icke, gammal och nerbruten som han är. Kring stugan har han fått spadvända en liten »lycka». Men hur skulle han få henne satt och sådd, om inte barmhärtiga människor funnes?

Nu är det hans tur att tigga »säasäd».

Första gången han kom ner till Gummamåla, ville han inte gå in till Petter. Men denne fick syn på'n och tog honom med sig in.

— Antingen vill du ha råg eller hafre, Klas? sporde Petter.

Klas kunde ingenting svara.

— Nå, du ska få bägge delarne, och en halftunna mjöl och lite fläsk, så att du har nå't att äta mens skörden växer, sa' Petter.

När Klas suttit en stund och tittat i golfvet och stoppat till sig kakan, som Petters hustru räckt honom, torkade han sig i ögonen och sa':

— Nu förstår jag först, hvarför så möcke välsignelse har strömmat på dej och hvarför det gått så illa för mej. Du lånade ut till vår Herre och han knusslar inte med räntan, för han är en makalös låntagare. Jag gömde bara åt mej själf och tänkte bara på mej själf. Därför gick det som det gjorde.

Värre än Ryssen.

Om en del karlar kunde lära sig inse hvilka rysansvärda grömsingar och hvilka skräckinjagande fånar och idioter de äro, när de äro fulla af spritdrycker eller s. k. »bäljänskt öl», skulle de kanske nog mera än som sker hålla sig till måttligheten. Om de kunde förutse, hvilka stollastycken och vedervärdigheter de gå att möta under sitt mosiga tillstånd, skulle de måhända passa sig för att brodda på så skarpt ibland. Gån därför till sides, gubbar, om ni möter brännvin på er väg! Titten inte åt det, slicken inte på det, stigen inte intill det, utan springen med förakt förbi det samma. Det bara lurar er och skämmer ut er och gycklar med er. Det skuffar er mot väggar och plank och hvälfver omkring inälfvorna på er. Gån förbi'et och nicken inte en gång åt'et, utan spotten hellre tre resor och flyn. Det har just intet annat mål i sikte än att skämma ut er och det riktigt ändå. Det kommer er i bästa fall att lukta och stinka, som vore ni vandrande dranktunnor. Hvilken flicka vill kyssa sådana? Vänd ryggen åt'et, ty ger ni er i slang med'et, lockar det er att bliga som idioter och att drägla er och se snoriga och leda ut i synen. Låtsen att ni inte ser det, utan varen maffiga och stolta och karlavurna, när ni bara känner oset af eländet, ty det sabla brännvinet trår bara efter att sätta krokben för er och fälla

omkull er i diken och i landsvägssörja. Eller tycker ni, att det skulle se trefligt ut att skåda storgubbar klädda i reskappor vältra sig på vägarne i källossningen?

Tvi!

Men sådan är brännvinets innersta natur och väsen, att om det får tillhåll och framsteg hos oss, så slutar det inte förr än det chikanerat oss och släpat oss i träck och dålighet.

Titta inte åt'et! Det är mitt råd, och sämre råd kan ni få, go' vänner.

Men om ni nu efter vanligheten icke viljen tro mig — ty sanningen att säga, ären I allt bra sorglösa och förstockade — så skall jag här lägga framför er ett par exempel, som tala ett rent och osminkadt språk om brännvinets falskhet och illfundighet.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

En dag var vår gamle sexman ute och bar upp resterande prästskatt.

Jag fick, gualof, se honom när han var uppe på backen i min kohage. Han for hit och dit, den sjåtern och skramlade med träskorna och vinglade och rände näfvarne i backen allt ibland. Det syntes på honom, att de inte haft pengar i gårdarne, där han var't och kräft, utan att de i stället spenderat på honom för att få »ett par dars delation». Och han hade inte var't karl att hålla brännvinet på afstånd, den stackars sexmannen. Ja, han är också bra snål och girig, hvilket ju är en rot och ett upphof till dålighet.

Nå, jag såg honom alltså vingla och vagga på afstånd. Jag visste i hvad ärende han kom, och så knallade jag mig, förstås, af åt ett annat håll. Jag hade ingen kärlek till prästskatten den dagen, hvilket är ett stort fel hos mig.

Jag skubbade alltså af neråt torpen till och blef därför inte i tillfälle att se, hur det gick för sexman eller i stånd att afvärja det spektakel, som hände honom.

Skuffade in honom i — svinhuset samt lade på haspen.

Hemma på gatubacken sprungo mina pojkar, och svåger mins pojkar, som äro ena stora vindböjtlar, och lekte »tjuf och polis» och hade roligt och fyllde luften med sitt skrän. Rätt i rappet kom då sexmannen framraglande och stannade på fäbacken.

— Si, där ha vi en föllehunn! Den ska' vi ta'! hojtade en af pojkarne. Det var nog svåger mins, kan jag tro.

Och det behöfdes inte mer. De orden tände eld i pojkarne såsom en brand tänder eld i en kruttunna, och i blinken fingo bytingarne fatt i sexmannen. Några drogo honom i armarne, andra sköto på honom i ryggen under ett förskräckligt hurrande och oväsen. Sexmannen sparkade med träskorna och röt som ett vilddjur.

— Styr er pojka och släpp me', annars slår ja' er fördärfvade. Släpp me', pojka, på eviga fläcken, era bytingar!

Men pojkarne rusade i väg med den arme karlen och skuffade in honom i — svinhuset samt lade på haspeln.

Först när de fått in sexman till svinen, blefvo de rädda. De vågade inte öppna åt honom igen, ty de befarade stryk, när han kom ut. Därför tittade de en stund på hvarandra och sprungo sedan till skogs i bäfvan och stor räddhåga öfver hvad de gjort.

Men sexmannen rasade bland svinen och hojtade och skrek och sparkade sönder bägge sina träskor mot väggarne.

Han var i en ohygglig situation. Men det hade han ju i alla fall brännvinet att tacka för. Han var där han var. Han vrålade så att svinhustaket kunnat lyfta sig, och grisarne stämde in och sekunderade honom efter förmåga. Men ingen hörde dem. Jag hade ju undanstuckit mig neråt torpen, pojkarne voro långt sin kos i skogen och hustru min låg inne sjuk i sin vanliga influensa, så att hon gualof hvarken hörde eller såg.

Efter ett par timmars tid, när jag trodde att sexmannen kunde ha gått sin väg, masade jag hem och fick så höra ett stort gny från svinhuset. En hes röst svor och grät

och förbannade. Och svinen ruffade. De hade ruffat sig hesa de också. Undrande och spörjande sprang jag dit och öppnade dörren.

Åh, hvilken syn! Där stod den hedervärde sexmannen Danjel i Fållen i strumplästen uti smörjan midt i svina-

Åh hvilken syn! Där stod den hedervärde sexmannen.

hjorden, själf också till utseendet kreatursmässig, ty svinen hade nosat och rotat på'n.

Danjel raglade ut.

— Detta ska' kosta blo'! väsnades han.

— Hvem har bommat in dig här? lät jag.

— Dä' ha dina pojka. Men du ska' betala kalaset! hickade han.

— Jag tror förr att det är brännvinet, som lurat in dej i stian, genmälde jag och flydde honom en halmsudd att ansa af sig med ett grand.

När jag trattat i honom de där orden om brännvinet, föll han synbarligen på. Han sa' inte ett ord, utan bad att få låna ett par träskor. Se'n drog han sina färde och nämnde inte ens en halfdragen ande om prästskatten. Han skämdes kan veta.

Men tänk nu på den stackars hustrun, som var tvungen att ta' emot honom vid hemkomsten, så handterad som han var efter vistelsen i stian. Stackars kvinnor, som få välkomna sådana jössar. Sannerligen man kan undra på, om de säga ett litet ord vid sådana tillfällen.

Men tänk nu efter. När brännvinet kan till den grad genera och förnedra och nedsätta till och med en sexman, som är ute och kräfver prästskatt, hvad skall det då icke kunna åstadkomma med vanliga simpla människor, sådana som du och jag? Tänk bara efter.

Åt häcklefjäll med allt hvad brännvin heter!

Pojkarne fingo smörj, när de kommo hem i solakvällen.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Så kan jag nämna hvad som hände skogshandlare Månsson i vintras.

Johan i Pålshemmet skjutsade herr Månsson till Öset, där han skulle köpa en skogspark af Sven Israelsson. Nu är herr Månsson liksom alla andra skogshandlare en illfundig och synddrypande man och därför hade han med sig en kutting trallarevatten till Öset, för att därmed bedåra Sven Israelsson och lura honom vid köpet.

Nå, där dracks och pratades stora och gedigna ord. Herr Månsson hoverade sig och vräkte sig och var en gruflig bjässe. Men Sven stod sig. Där dracks och dracks timme efter timme. Men Sven lät icke bedraga sig. Till sist blef i stället herr Månsson själf så pass, att han icke

kunde reda någonting och Johan i Pålshemmet var inte stort likare han heller.

Men Sven stod bi. Han satte för hästen åt dem, vältrade upp den bepälsade stora skogshandlaren i sätet, och lyfte upp Johan bredvid honom, smackade åt öket och så skumpade herr Månsson och hans skjutsbonde bort, allt under det de sutto och slängde med sina kroppar hit och dit i åkdonet. Hästen gick, förstås, till Pålshemmet och när han stannade ute vid brunnen vaknade männen till och klefvo ur, fast det vinglade hit och dit med dem. Hästen försökte dricka ur vattenhinken, som var frusen och karlarne raglade vid sidan af honom.

— Kom nu, Pålle, så gå vi åt stallet, mumlade slutligen Johan och sträckte ut näfven samt fick händelsevis tag i herr Månssons pälskrage. Johan trodde att han höll i manen på hästen och drog.

Herr Månsson trodde att Johan ville hjälpa honom in och följde med.

På det viset hamnade de in i stallet. Johan, som hade för sig, att han ledde sin häst, föste in den bålde skogshandlanden Månsson i spiltan, där denne tumlade omkull och blef liggande i ströet. Se'n raglade Johan in i stugan, där de hjälpte honom i säng.

— Du har väl satt in hästen riktigt? sporde käringen.

— Ja' ha-ar bå' va-hattnat och sitt om honom å lå-håst sta-halldörren! lallade Johan.

Så somnade de i Pålshemmet.

Men framåt ottan, en stund före dagningen, kom Månssons far och fästmö dit och förde ett gruffligt väsen på fönster och dörrar.

— Hvad står på i all världens namn? bäfvade Johans hustru.

— Vi leta efter herr Månsson, som inte kommit hem. Er häst står förspänd ute på la'gårdsplanen. Hvar finns karlarne?

— Jo'an ligger här i sänga. Men hva' herr Månsson ä' vet ja' inte och inte har ja' sett honom heller! sa' gumman.

Nå, efter mycket bråk fingo de lif i Johan. Han blef alldeles perplex, när han fick se hästen ute och i skacklorna, stelfrusen och eländig.

Så barkade de in i stallet. Och där låg då herr Månsson i spiltan såsom ett annat djur. Där blef stor tablå och gråt och ett svårt skällande.

Måntro att finna en fin skogshandlande i sjubbskinnspäls på det viset, det är upprörande och ynkligt.

Det gick också, som man kunde tänka sig:

Herr Månsson fick korgen, hästen fick kvarkan och Johan fick rammel af hustru sin.

Jojo, brännvinet ödelägger folken och deras lycka. Det är som Ryssen, det är kanske värre än själfva Ryssen.

Behöfver ni fler exempel på dess förstörelselusta, gubbar? Nä' jag tror att vi för dagen kunna hålla med detta samt bli öfverens om att köra det från våra knutar. Ä' ni med på det?

Här är näfven!

Sorgligt slut på dansen.

— Hvar och en har sina speciella tycken här i världen. Den ene tycker om surkål, den andre om hafregröt, den ene tycker om Lisa, en annan om Maja, en svärmar för våren, en ann' för hösten, bondgubbarne i skogstrakten jubla åt stränga vintrar med godt före — och jag, jag tycker inte om midsommarn. Hvilket väl är underligt. Ah, midsommarvaka med dans och fiol och midsommarstång och kraftiga kvinnolif att hålla om, ängsbollar i rockuppslaget, det är väl ändå något dråpligt. Och en kyss bakom hasselbusken, yrande polka. Och så att vakna i soluppgången under fågelkvitter och i morgonglans på ängen med hufvudet i Majas knä. Ja, det där känner ni igen se'n ungdomstiden, gubbar, och edra ögon le och edra bröst häfvas vid tanken därpå! Men jag blir alltid ledsen och ifrån mej vid midsommartiden, och jag kan väl inte annat! sa' Fredrik i Skatebo.

— Hur så? Är det för att du tycker att det är synd, att dansen går på Gåryds äng och att ungdomen roar sig med lite bäljaspel och polka i stället för att sjunga sånger? Har du blifvit så gammal och trötter, så att du inte begriper ungdomssinnet längre, Fredrik? Inföll jag.

Gammal och trötter! Nej! Men jag blir ledsen vid midsommar för det att mitt hjärta slogs sönder och min största

sorg träffade mig vid den tiden, suckade karlen och tittade uppåt den rödfärgade aftonhimlen.

— Må dä! Du har mistat kreatur vid midsommartiden, kan jag tro. Och det vet en allt, att sådant biter svårt! inföll jag.

Fredrik glodde till på mej med en bå' sorgsen och hånfull min, precis som jag var't en slags sämre människa.

— Nå, hvad hände dig då, som kunde vara värre, Fredrik? Tala om ditt bekymmer. Det brukar allt lätta på lifvet! lät jag. För karlen såg verkligen riktigt ledsen och bedröfvad ut.

Han ville inte gärna gå in på't. Han förstod att jag var en allt för jordevänd mänska för att begripa annat än klöfvervallar och stutapris. Men till sist trängde sig väl minnet på'n så pass, att han inte kunde hålla inne med det, som rörde sig inom honom, och så fick jag hans sorgliga midsommarsaga till lifs. Jo, jo, mänskan är utsatt för mångahanda svårigheter här i tiden. Lycklig den, som antingen kan ta' det såsom en tuktan eller också är mäktig att glömma. Gualof, jag glömmer. När svedan efter den stingande törretaggen har lagt sig, minns jag inte längre olycksfallet. Men Fredrik i Skatebo tycks inte kunna glömma. Taggen sitter tydligen kvar i hjärtat på'n och gnager och stinger och äter sig in allt längre och längre. Så länge jag mins honom, har han alltid varit en sorgbunden, svårmodig och dyster karl.

— Kan du tro — yttrade han — att ända till dess jag blef tjugufem år var jag den gladaste, tosigaste gossen här i pastoratet. Det var bara lek och lust.

— Är det möjligt? undrade jag.

— Jo, gunås, det var nok så. Ingenting hade jag heller att sucka för. God hälsa, friska krafter,' godt humör och så skulle jag ju få hemmanet efter far min, nära på skuldfritt.

Gunås, det gick inte alltid så anständigt till på den tiden vid lekstugor och midsommardanser.

— Ja, det var ljusa utsikter, inföll undertecknad.

— Men ingenting utaf det där gladde mig i alla fall så som vissheten om, att jag skulle få Greta i Åkershult till hustru. Vid henne var jag så glad, att jag syndade

därmed. När jag bara tänkte på henne skalf jag i hela kroppen, när jag fick se henne kändes det som om jag träffats af en sådan där elektrisk stöt. Jag skulle hellre ha försakat gård och grund än henne. Ja, jag var, som sagdt så glad vid henne, att jag syndade med det. Det var ju ett rent afguderi. Och därför gick det väl såsom det gick. Och så satt han tyst en stund.

— Var hon så grann då? inflikade jag.

— Grann! Jo det var just det hon var. Och frisk och munter och trofast på samma gång. Jag ser henne för mig, när jag blundar. Men jag kan inte beskrifva henne. Hon hade ögon som en källa i skogen och hår som en knippa solstrålar. Och så rund och så mjuk och så brinnande liflig, se'n. Ja, jag kan se det, men beskrifva det kan jag inte. Och så hon dansade vid vår sista midsommarvaka! Och så trefligt vi hviskade till hvarandra och gjorde upp huru vi skulle ha det, när vi blefvo gifta. Inte trodde vi då, att hon några timmar efteråt skulle ligga kall och stel och död! stönade Fredrik i Skatebo.

Dog hon?

— Ja, hon dog!

— Gick det så kvickt?

— Ja, det gick kvickt. Vi voro som sagdt, på midsommarsdans i Fågelsången, och aldrig har jag haft så roligt. Men aldrig har väl någon rolighet slutat förskräckligare.

Vi kommo dit en hel skock ungdom från vårt håll roende i båtar öfver ån, för att slippa omvägen. Gunås, det gick inte alltid så anständigt till på den tiden vid lekstugor och midsommarsdanser. Det var ju ingen skam eller vanära eller chikan att supa i de gamla dagar, det var snarare tvärtom. Och för den skull medförde alla gossar starkvaror och spenderade på hvarandra mellan danserna, så att vi blefvo öfverdådiga och tosiga i våra kroppar. Det var så tidens sed. Och jag, som ju var så ung och lycklig

och glad och oförvägen. Jag drack den midsommarnatten mer än vanligt. Gu' tröste mig så visst. Och se dansen och värmen se'n — och kärleksyran. Till slut gick det rundt.

En lång tid satt jag se'n nere vid ån och väntade att Greta skulle komma upp.

— Blef där slagsmål, Fredrik?

— Nej, inte som jag minnes. Nej, inte som jag minnes. Nej där blef ett annat och mycke, mycke sorgligare slut på dansen.

— Åh hva' i all da'r hände då?

— Jo' det är så att hjärtat vill brista, när jag tänker på't, fast så många år gått se'n dess. Ack, jag talade ju om, att vi tärde starka varor under midsommarvakan. Nå, när vi nu skulle ro hem på morgonen, så skulle vi naturligtvis vagga med småskeppen och göra oss till och visa flickorna hvilka karlar vi voro. Herre Gu', jag minns hur Greta gång på gång förmanade mej att sitta stilla i båten. Men det är ju inte lönt att tala förnuft med en mänska, som har ett halft stop starkvaror i kroppen. »Var du lugn, Greta lilla, jag vet hvad jag gör», svarade jag henne endast, och så log hon och trodde nog, att det inte var så farligt med vaggandet som det kanske såg ut till. Men rätt i rappet lågo vi i vattnet, och Greta gick till bottnen och kom aldrig upp mer med lifvet. Och hur jag kom till stranden, det vet jag inte.

— Men det där var ju en ryslig tilldragelse!

— Ja, de tviflade länge på, att jag skulle återfå mitt förnuft. En långlig tid satt jag se'n nere vid ån och väntade, att Greta skulle komma upp. Till slut liksom vaknade jag till sans. Men mitt humör var och blef borta och se'n dess har jag inte tyckt om midsommar utan alltid blifvit ledsen och dyster vid den tiden. Och det kan väl ingen undra på? slöt Fredrik och gned med tröjärmen öfver ögonen.

— Nä, det kan ingen förvåna sej öfver, genmälde jag.

Ombytta roller.

Ett litet stycke hinsidan om Ingabos vägskäl synes en liten skogsstig slingra sig inåt illmarkerna österut. Stigen är dock inte så värst liten, ty det synes att folk stundtals vanka fram på densamma med dragkärror när det är barmark och med kälkar då det är vinter och före. Häraf framgår, att vägen troligtvis bär hän till något bebodt ställe och att det någonstädes inåt skogen lärer finnas en gård, ett torp eller en backstuga. Vintertiden syns där spår af träskostöflar i snön och sommartiden skönjas fjät af barfotalassar i den fuktiga dy, hvaraf marken närmast bygdevägen består.

Nåja, där bor folk ett stycke borta i skogen, fast det är en god bit till dem. Öfver mossalaggor och kullar, öfversållade af skrofliga och mossbelupna stenhögar, slingrar stigen fram, och det ser tröstlöst ut rundt omkring. Omsider når man en väldig stubbafälla, som vittnar om att en stor skog för icke längesedan växt där, och midt på fällan ligger en liten stuga, utsatt för vinden från alla håll.

Där bodde Andreas i Skogsbygget och hans gumma.

Hur han kunnat slå sig ner där? frågar ni. Ja, det är en historia om den saken också.

När Andreas var ung i världen, tjänade han nere i Kulhult, å hvars ägor Skogsbygget ligger, och var jämnårig

med sonen på stället. Sålunda skulle ock drängen och sonen exersera bevaring på samma gång. Sonen Isak var en bångstyrig sälle, ville gärna bråka och slåss, var stursk, öfvermodig och högfärdig, så han kom ofta i klammeri och skulle mer än en gång råkat illa ut, om inte Andreas, som var from och godsint, hjälpt honom och stått på hans kant, då det gick hett till på lekstugor och andra tillställningar. Ty Andreas hade den åsikten, att han skulle hålla med den han åt hos, äfven om denne icke alltid hade rätten på sin sida.

När nu gossarne varit vid beväringsmönstringen och voro på hemväg, blef det naturligtvis slagsmål af. Ty på den tiden slogos beväringspojkarne sockenvis, såsom det, gu'nås, än i dag somligstäds kan hända. Kontingenten från Hiarums socken drabbade efter vanligheten på Lungemosapojkarne vid Ingabo vägskäl, såsom sedvänjan hade varit så långt folk kunde minnas. Efter hvarje beväringsmönstring stod alltid ett slagsmål vid det vägskälet. Det var lika säkert som amen i kyrkan, och inga fjärdingsmän i världen kunde göra något däråt.

Vid det tillfälle, då Andreas och Isak mönstrats, stod ock ett slag därsammastädes och Isak anförde, förstås, Hiarumskontingenten med sådan framgång, att en Lungmosapojk blef nära dödslagen. Han kom visserligen till lifs, men han hade fått en sådan skräll i hufvudet, att det aldrig efteråt blef någon ära med honom. Han förmådde aldrig göra ett ordentligt dagsverke, utan var efter tillfrisknandet fumlig och halfidiotisk i all sin dar. Och dess bättre för honom lefde han heller inte så särdeles länge. Nå, det blef rättegång om saken, och det fanns de, som kunde taga på sin ed, att det var Isak, som med sin blydagg kommit Lungemosapojken till skada.

Men när det kom till kritan, tog Andreas saken på sig. Isak och far hans hade, kantänka, lofvat honom stora fördelar, om han ville lida straffet. Och den beskedlige sjåtern

lät lura sig. Han lät häkta sig och bekände sig saker och utstod det honom ådömda häktelset och smäleken.

Och hvad tror ni han fick för sitt besvär och sin dumma hjälpsamhet? Jo, en kal bit här i skogen och virke till en

Och så kom Skogsbygget till stånd.

stuga och löfte att få plocka bränsle vid röjning i skogsmarkerna.

— Däruppe kommer du i lugn och slipper att vändas så mycket bland folk, som ju alltid ska' dra sig för dej, som var't i häkte! tyckte Isak.

— Kanske dä'! lät Andreas. Och så kom Skogsbygget till stånd.

Men det såg ut på ett annat sätt däruppe i de dagarne. Den flacka och ganska bördiga fälla, som den stackars Andreas efter sitt självpåtagna lidande för vännen bebyggde, var då kransad af stor och härlig skog, som tog emot stormarne och motade undan frosten. Den gaf skugga i torkår och om vintern var den som en pälsfodrad tröja åt Skogsbyggefolket. Andreas och den kvinna, som band sig vid honom och delade hans ensliga och afskilda lif därborta, mådde väl. Där växte goda äringar åt dem. Marken var lättbrukad och de hade lagom mycket öppen jord för att kunna sköta den väl, och uti skogsplanen fanns tillräckligt med bete åt deras fåtaliga fäkreatur.

Österut sträckte sig skogen ner till ån, och där fanns godt om fisk, så att sofvel fattades aldrig i Skogsbygget. Dess invånare trifdes för den skull väl och en rask son växte upp åt dem. Men när denne blef stor nog, längtade han ut ur skogen och for till Amerika.

Under tiden hade Isak tillträdt hufvudgården, hvarest han braverade och ritade värre. När han vuxit ifrån lekstugornas och slagsmålens förströelser, slog han sig på att lefva herre. Han ville åka fint, bo och kalasa på herrskapsmanér och spela kort med handlandena nere vid stationen. Han byggde om Kulhult och vräkte sig som den värste patron, gick i borgen för herreslankar, som ville dricka brorskål med honom, och förlorade den ena summan efter den andra.

Omsider måste han taga till skogen för att reda sig. Park efter park fälldes, kastades i ån och flottades bort.

— Du går väl inte inpå mej med huggandet, så att du släpper nordanvinden öfver min lilla täppa! sa' Andreas ofta till Isak.

— Åhnej, skogen är så vidlöftig, så han räcker nok i bå' din och min tid! lät Isak.

Men det var märkvärdigt med det skogshygget. Ju mer Isak sålde, dess mer behöfde han sälja. Det var ingen

välsignelse med de skogspengarne, de gingo som de kommo och togo flera med sig. I många år stod skogen likväl bi, men allt närmare kom man Skogsbygget.

— Du kan väl lämna liksom lite gardiner kvar kring min täppa — dä' kan du väl göra för gammalt skull! tiggde Andreas.

— Dä' ska' vi försöka! lugnade Isak.

Men allt närmare och närmare raspade sågarne rundt omkring Skogsbygget och allt sämre och sämre blef ställningen för Isak. En dag syntes icke längre någon skog kring Andreas' åkrar. Bara stubbar och sten och småbuskar så långt ögat kunde nå. Hvad som inte dugt till timmer, bjälkar, plank eller bräder hade mejats ner till massaved. Då kommo stormar och frost och torka öfver Skogsbygget. Lägenheten, som förut födt tre kor, stod inte längre ut med att föda en. Där blef ingen nämnvärd äring vidare. Skogsbygget, där det förr varit så lungt och hälsosamt, blef till ett riktigt blåshål. Fisken i ån hade försvunnit på grund af timmerflottandet, och det stackars folket, som förr mått bra och stått sig godt däruppe, fick nu pröfva på att bå' frysa och svälta.

Det var inte underligt om Andreas under sådana omständigheter förbittrades och kände vrede mot Isak.

— Nu får du släppa till föda åt oss, se'n du fördärfvat jord och fiske och jakt och bete och alltsammans med ditt skogshuggande! sa' han.

— Du har lika möcke som jag! murrade Isak.

— Gå då hem och titta i min saltbalja, så får du se hvad jag har, och kakorna på brödkraken ä' snart räknade. Hustru min tål inte vid blåsten, utan är sjuk jämt och samt och harklar och hostar. Och detta allt blef den ståtliga lönen för min beskedlighet mot dej. Ja' vånnar jag väl vore ifrå' denna världen! suckade Andreas.

Isak blef bara ovettig på honom och hotade att vräka honom från stället och sälja jordbiten, om han inte hölle

in med sina förebråelser och sitt pip. Andreas hade ingen fasta på stället och kunde tacka Gu' att han fick sitta kvar, mente Isak.

På det viset blefvo karlarne omsider osams. Ju längre det gick, dess uslare blef Skogsbygget. Säden stod där stripig, svag och utpinad i blåsten. Där hjälpte ingen skötsel längre, och ju fattigare Andreas blef, dess mer började han hata Isak.

— Fattighuset blir min lott för dä' jag fördärfvade mej i ungdomen för din skull. Men du får allt igen'et mä' ränta, innan du dör! sa' Andreas mer än en gång.

Men Isak bara hånade honom. Och om Andreas bad om lite hjälp ibland till utsäde om vårarne, fick han ingenting annat än skällsord.

— Dä' vore bättre ja' tiggde än du! dundrade Isak.

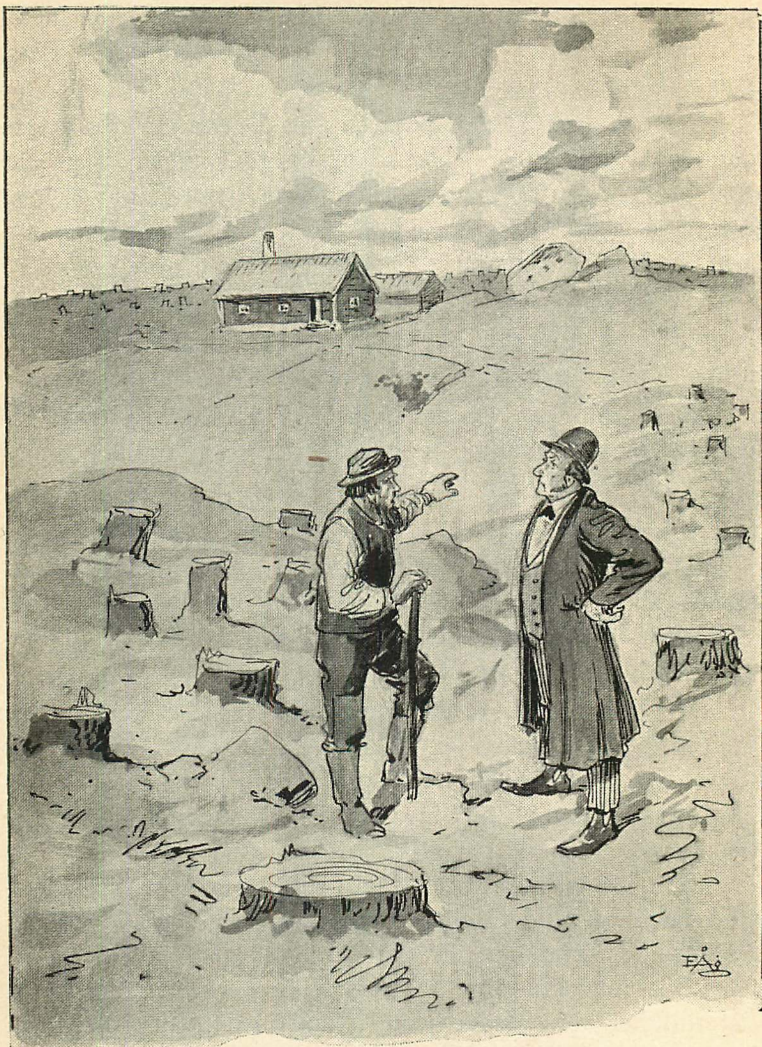
Till sist blef det ingen annan råd för Andreas än att skrifva till sin son i Amerika och tala om sitt förhållande. Han gjorde det ogärna, ty det är ju en sägen att barnabröd skall vara bittert att äta.

Men han redde ut för sonen hela sitt elände, hur han tagit sig på Lungemosapojkens öde och hur han till sist lönats för denna sin uppoffring. Svar och pengar fick Andreas tvärt jämte befallning, att han skulle underrätta, när de pantade Kulhult för Isak.

Hvarför pojken ovillkorligen ville veta den saken, förstod Andreas inte. Men när utmätningarne började damma på därnere, skref han likväl till Amerika om saken.

Två månader efteråt såldes Kulhult exekutivt och vid det tillfället kom Andreas underfund med hvarför hans son hade velat få reda på Isaks affärer.

Länsmannen i egen hög och fruktansvärd person stannade för högsta budet, men Andreas vardt skrifven som ägare till hemmanet. Länsman hade fått en anvisning från Amerika med anhållan att köpa Kulhult åt gubben.

Uppe i Skogsbygget bor nu i stället Isak.

Ni kan tro, att det blef ett pratande och rabaskande om denna händelse i hela socknen.

— Där ser en Guds finger! lät folket.

Och när dagen var inne, drog Andreas ner och bosatte sig i Kulhult och började tvärt med att sätta gården i stånd.

Uppe i Skogsbygget bor nu i stället Isak i blåsten och fattigdomen bland stubbarne och i kalmarken, som han själf åstadkommit.

Hjärtslag.

När jag ibland under senhösten sitter och tittar på min gamla lönn, som står så ärevördig på gårdsplanen, förefaller det mig som om löfven hade fasligt svårt att falla af henne. Gula ä' dom, skrynkliga och spröda och torra. Det finns inte ett dyft till saft uti dem, och när kvällvinden rör vid de stackarne, som äro rakt som utlefvade, så rasslar det i dem.

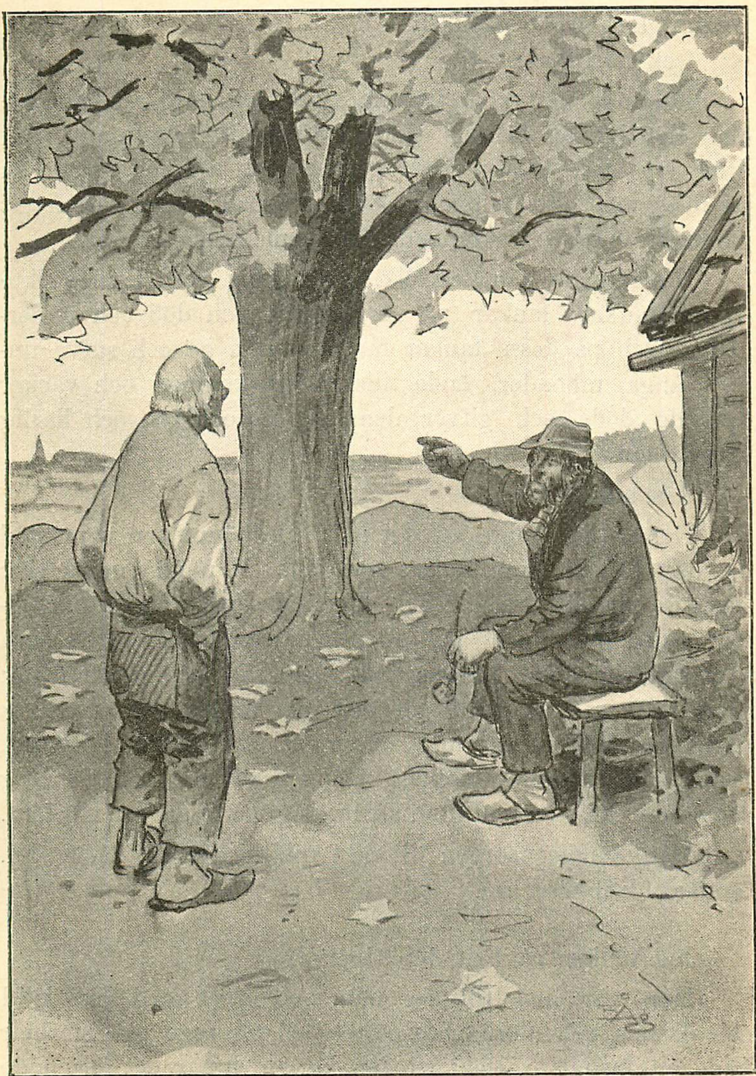
Men de tyckas ändå ha svårt att falla af till fullo, så att man kan få räfsa bort dem och göra fint på planen. De synas rent af med envishet vilja hänga kvar vid grenarne, liksom bäfvade de för att släppa sina tag och fästen.

Blott några stycken i sänder falla ner i gruset, malas sönder under våra fötter samt sprida denna unkna höstdoft, som stämmer ner våra själar och slappar vår lust.

— Kratta bort löfvet! sa' jag en dag till den gamle drängen.

— Åh, dä' lönar sej inte förr'n fällningen ä' slut. Dä' mesta löfvet hänger ju fast än, svarade han och tittade upp i trädet.

— Men hvem vet när fällningen blir fullständig? Det kan ju dröja i veckotal än.

— Ånej, dä' går kvickt, när det kommer därtill. Dä' behöfs bara en rejäl nattfrost nu och lite blåst, så är det färdigt, förklarade drängen.

Och han hade rätt.

Följande natt kom frosten, stark och hård och knäppte obarmhärtigt af löfvens skaft. Strax efter soluppgången drog en liten blåst-il öfver gården, och när jag tittade ut på morgonen, stod lönnen därute grå och naken såsom ett gammalt vrak och skramlade med sina risiga grenar.

Nu liknade hon ett lik, en mumie, som bara väckte dystra tankar, tankar på förgängelse och död och undergång. Och på dessa tankar får man se'n gå och rufva under långa månader, ända tills våren kommer och väcker upp de döda och gifver dem en ny och ren och härlig skrud igen.

Äss man lefver.

Det är inte utan, att det är med människan som med de där löfven, som falla i höstetid. Man kan mista sina bästa safter, sin friska färg. Sjukdom och sorg kunna flitigt suga must och äta på nerver och märg. Men man klamrar sig ändå hårdnackadt fast vid sitt gamla fäste; man vill inte ge med sig och det fordras att sorgernas dödskyla vräker sig tungt öfver det rätta stället i hjärtat, innan man förlorar hoppet, släpper sitt tag och låter sig föras bort af stormen, utan att bry sig om hvart det bär hän.

Men hugger sorgen till rakt midt i hjärtat, så är det, förstås, förbi med oss.

— — —

Jag tänker på Erik i Skriperyd.

Han var litet till seg han, och lifvet med dess köld och dimma och mörka höstnätter och tåreregn och stormar hade ett fasligt arbete med den karlen, innan det förmådde länsa honom på allt och göra honom kal och ren och till ett vrak och ett lik som lönnen på gården min.

Han hade haft sin vår han också, förstås. Men våren är kort, det veta vi. Han är lik en älfva, som dansar ifrån oss, och lämnar oss, när kvällen ångar och doftar som skönast och kärleken sjuder som varmast och hoppet glänser och skimrar som grönast.

När löfven sprutto ut en vårmorgon, dog Eriks Kajsa, och så blef det mörker och kyla och nära nog höst med ens i Skriperyd.

Det var ett hårdt slag för Erik, men det hade inte ändå träffat honom på det allra ömtåligaste stället i hjärtat. Där låg i vaggan en liten pojk, och det var väl dennes små knubbiga och lekande händer, som trots deras svaghet, förmådde mildra smällen, så att han inte råkade Erik till döds.

Minnet af den döda, tanken på förlusten gnagde likväl och tärde på hans inre. Men Erik höll sig likaväl uppe och höll i sig.

Så hände det sig en vinter, att Erik och hans far, som bodde hos sonen i Skriperyd och hjälpte honom med arbetet, skulle köra kol öfver sjön till masugnen, hvilken låg midt emot på andra stranden.

Gubben skulle köra med hästen för att komma fortare och slippa hänga så länge i blåsten ute på sjön. Ty Erik var rädd om far sin, hvilket eljes just inte är så vanligt nu för tiden. Stutarne skulle han köra själf.

Så drogo de af.

— Släpp ni på, far lelle, och låt det gå undan, så kommer ni förr fram och får värma er, lät Erik, då de hunnit ner på isen.

Och gubben satte i väg.

Men under natten hade det gått upp en s. k. »råk» tvärt öfver sjön, en bred och svår sådan. På morgonen hade där lagt sig en ishinna öfver henne, så att hvarken gubben eller hästen observerade någonting förr än det var för sent.

Rätt som Erik satt där på sin kolaryss och manade på sina stutar, nåddes han af ett hemskt skrän, och när han tittade fram åt sjön, såg han hur hans far och häst sjönko ner genom isen.

Han kastade sina tömmar och sprang, såsom man endast vid sådana tillfällen kan springa, mot det ställe, där han såg sin fars ludna mössa och sin hästs hufvud öfver vattnet vid en iskant. Men han hade lång väg dit, ty gubben hade fått långt försprång, och när han kom fram, var det blott kolryssen och faderns hätta han fann ofvan vattnet. Gubbe och vagn och häst hade gått till botten. Och nu låg där blott en massa svarta kol såsom ett hemskt bårtäcke flytande öfver djupet, som dolde hans faders styfnade lik.

När Erik kom hem efter några timmar, syntes det på honom, att han fått än ett dråpslag af lifvet. Han höll på att segna ner under detsamma. Men han höll sig likväl uppe.

— Gud vare tack, att jag ändå har min pojk, den raske och vackre pojken kvar! suckade han och rätade sig så småningom under bördorna.

— — —

En gång hade Erik förlorat tusen kronor på en borgen och fått låna upp beloppet af landthandlarn att klara affären med.

Den skulden grämde honom, ty han visste aldrig rätt när det skulle bli möjligt för honom att betala densamma.

Så fick han en dag bud om, att han finge ärfva samma summa efter en moster, som dött. Men arfvet skulle icke bli att lyfta förr än om ett år.

— Gualof, nu vet jag då, att jag skall kunna betala handlarn, när ett år gått, sa' han för sig själf och gladdes.

Men i samma vefva började handlarn sätta efter honom.

— Om ett år ska' du få pengar. Till dess kunna de väl få stå. Ja' kan inte betala förr, förklarade Erik.

— Du kan väl ge mej en växel. Du får omsätta den hur du vill, och skulle nå'ngång fattas dej till omsättningen, så ska' jag hjälpa dej, mente fordringsägaren.

På det viset öfvertalade handlarn Erik att uthändiga en växel. Men innan densamma första gången förföll, gick handlarn plötsligt i konkurs. Och nu stod Erik där vackert. Där blef pantauktion och elände i Skriperyd. När länsmannen varit där, såg det ut som om elden gått fram öfver lösegendomen.

Länsmannen gjorde nästan rent hus i både la'gård, stall, svinstia och vagnbod.

Måntro, den gången fick Erik också ett rapp, som kändes. Det sved äfven länge efter'et. Men det fällde honom likväl inte. Det hade inte träffat honom på hans allra ömtåligaste ställe.

Erik liknade nämligen, om jag så får säga, de löf på träden, som inte ramla ner för de första vindstötarne i hösten, utan hörde till dem, hvilka hänga fast tills den riktiga vinterkylan och den sannskyldiga stormen komma rusande nordanfrån.

— Jag har pojken att sträfva för, lät han. Och så tog han nya tag och vånnades med sådan kläm, att han i sinom tid satte upp med båd' fä och redskap å nyo i Skriperyd.

— — —

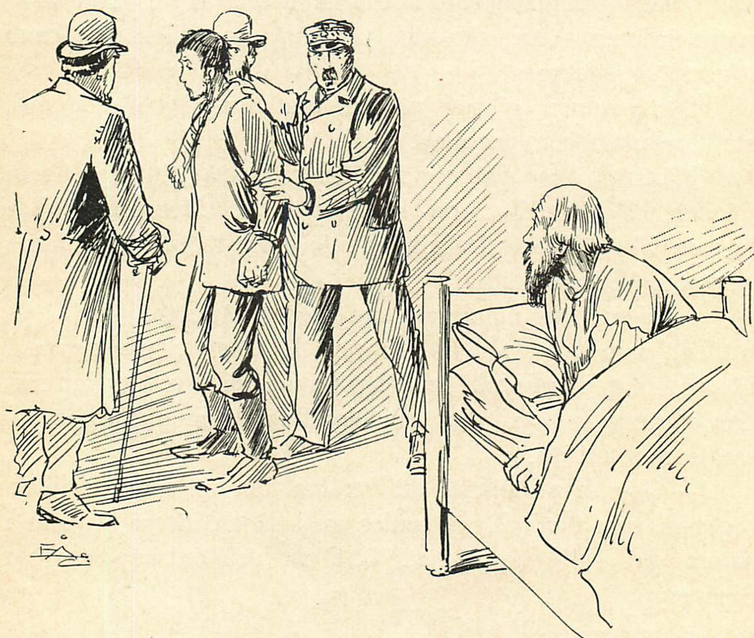
Men så kom det en tid, när sonen började gå på lekstugor och komma hem drucken i soluppgången om söndagsmorgnarne.

Då blef det så konstigt och kallt inom Erik. Han liksom började vackla.

Det är inga goda tecken, go' vänner, när en faders örongott är genomblött af tårar om morgnarna. Nej, det är dåliga tecken, och Gu' vet, hvad det är för barn, som

kunna skönja sådant utan att i kärlek och bättring söka stämma det flödet.

Erik skrumpnade och kroknade. Slagen och dödssmärtorna började närma sig det rätta stället. Men han hängde med ändå, ty hoppet, det välsignade, har en sådan underbar makt att understödja det, som lutar till fall, och hålla det uppe, som vill störta tillsammans.

En söndagsmorgon hade sonen, som vanligt, kommit hem och kastat sig i sin soffa samt slö och slapp och redlös genast fallit i sömn.

— Gualof att han kom! hviskade Erik för sig själf, där han låg vaken och väntande, såsom han legat hela natten och kämpat med Gud i dessa brinnande böner, som

endast kunna dallra ur ett blödande och tröstlöst fadershjärta.

När han nu såg sin son hemma, somnade äfven Erik. Om några timmar vaknade han emellertid vid att stugan fylldes af folk. Och bland dem var länsmannen.

— Hva' i Herrans namn står på? stammade han och reste sig skälfvande i sängen.

— Din son har i natt vid lekstugan i Karlsbygget stuckit ihjäl Karl Johans son i Brantelid. Och jag häktar honom nu.

Ser ni, godt folk, den smällen drabbade Erik just på det rätta stället, midt i hjärtats ömtåligaste punkt, och nu föll han, liksom löfven falla af min lönn, då den rätta nattfrosten kommer och kniper af deras skaft.

När de ledde ut hans raglande, ännu nästan medvetslöse pojk genom dörren, föll Erik ihop i sängen och det grånade hufvudet, till hvilket lifvet burit så många tunga tankar, sjönk ner på den tårdränkta kudden.

Då husfolket efter villervallan kom in och sporde, om han inte ville stiga upp, låg han där stum och kall.

Under ett långt lif hade han stått emot och värjt sig manliga mot ödets slag. Ibland hade han väl segnat, men han hade rest sig igen. Nu kom det dock oemotståndligt och med allvar, nu råkade slaget midt i fadershjärtat, och då föll Erik tyst, snabbt och förgäten, såsom då ett löf rasslar till marken i höstens natt.

En syndapalt.

Handlaren Bengtssons i Skäggebo bokhållare är allt en af de syndfullaste och ogudaktigaste varelser, som finns på jorden. Han är nära på värre än någon annan bokhållare, som jag förr skådat, och då kan man tänka sig hvilken förskräcklig mänska han är.

Aldrig annat än spektakel, aldrig annat än lurilej, aldrig annat än falska varor och svek och stollastycken och gny med gammal och ung.

Djädriga och fulla af hin onde och synd ä' ju alla bokhållare i universum. Men det här vilddjuret i Skäggebo är då en riktig extra prima skrådaling af första sort. En gång bildade vi en s. k. kommitté, bestående af de likaste karlarne inom Skäggebo handelsområde, och gingo ner till handlarn i Skäggebo för att få bokhållaren aflägsnad.

— Vi ä' utkorade te' en deputation, som skulle gå hit och framställa folkets önskningar hos handelsmannen, sa' Jösse i Bolet, som vi utsett att föra ordet.

— Hm — jaså! Hva' ä' det för önskningar, undrade handlarn.

— Ja, dä' ä' vektiga och gedigna saker vi komma med, lät Jösse och råkade spotta i sockerlådorna, som stodo utdragna. Ty Jösse var ifrig och märkelig samt hade inte tid eller håg att reglera sitt spottande i det ögonblicket.

— Om ni också ä' en deputation ifrån afgrunden, så

ha' ni inte rätt å spotta snus i mitt socker. Och kommer ni hit för att söka tvinga mig te' nedsättning i mina priser, så tjänar de ingenting te', för den lilla avance jag har, den behöfver jag, brummade handlarn, som inte visste, hvad han skulle tänka om oss, där vi stodo grundrika utanför disken och glodde illa på bå' handlarn och bokhållaren, förnämligast på den senare.

— Vi ha inte bedt handelsmannen att få köpa någon slags »avansch», och inte vet ja' heller hvad dä' ä' för slags delikatess eller lektyr. Ä' dä' nå'n nymodig anschofisk så får han behålla honom själf. Vi ge attan hans »avansch», eller hvad det heter. För dä' ä' väl i alla fall inte annat än nå't, som han vell söka lura bönder med. Men han nös sej den gången! Behåll han sin »avansch» te dess han surnar eller ruttnar eller dunstar bort! Vi ä' inga spekelanter på'n. Utan vi ha kommit hit för att tala om en annan affärd! dundrade Jösse, som började bli varm och komma i tagen med att hålla tal.

Handlarn drog på munnen, och den synddrypande bokhållarn hångrinade oss midt i synen, fast vi utgjorde en deputation. Ni kan förstå hur dan han är, ty en riktig mänska grinar inte åt en kommitté eller deputation.

— Grina ni i häcklefjäll och inte åt oss, för ja' ä' säker på, att åtminstone du, spoling och skrangelhane, ska' skratta lagom, när du får höra, hvad här är fråga om, röt Jösse och dängde näfven i disken, så att våg och lod och andra grejor, som stodo där, hoppade hit och dit.

— Men hvad i all världen är det då fråga om? Har jag inte alltid behandlat er ärligt? sporde handlarn och började draga öronen åt sig, som man plär säga.

— Dä' ä' inte nu fråga om den saken, fast dä' kan va' bå si och så med ärligheten. Men man får ju inte begära mer än tre marker talg utå' en träbock eller nå'n öfverdrifven ärlighet, utå en handlingsman. Dä' veta vi, gunås. Vi ä' i alla fall komna hit i en annan affär.

— Nå, sjung ut med det då, så vi få komma till saken, lät handelsmannen.

— Åh, vi komma tids nok dit. Men här råder ett allmänt och stort messnöje i orten ibland allt hederligt folk. Och nu ha vi blifvit utsedda att gå hit och anhålla, att handelsmannen bums och på eviga fläcken gör slut på roten och upphofvet te' detta stora messnöje, annars komma vi att flötta all vår handel ner te' Skaftarp. Dit ha' vi vesserligen en bit längre väg. Men så blir en då åtminstone skickligt behandlad där.

— Hva' i all min dar har jag då gjort? Eller hvad vill ni att jag ska' göra? pustade handelsmannen.

Jösse sträckte ut sin näfve, pekade som en besvärjare på bokhållarn och sa':

— Jo, vi vell inte mer och inte mindre än att handelsmannen nu tvärt på momangen kör den där fähunnen åt häcklefjäll, för han ä' en dålig mänska och en spektakelmakare och en glöhök!

Handlaren Bengtsson blef förbluffad och tittade tigande först på bokhållarn och se'n på oss.

— Gack med mej in på kontoret, så få vi talas vid, sa' han slutligen.

Och vi följde med in på kontoret. Där fingo vi cigarrer och piccardon och där fingo vi redogöra för hvad vi hade emot bokhållaren. Och jag ska säga att vi lade fram ett vackert syndaregister.

Isak i Sobo talade om att bokhållaren beställt sig en stor lergök med uppåtsvängd stjärt, och denna lergök hade han trattat full med kimrök. När nu någon blåste i göken, yrde kimrök genom stjärten midt i synen på den blåsande. En dag hade sålunda Isak själf i egen person kommit in i boden och förvånat sig öfver den bålstora lergöken.

— Och ett sådant ljud det är i honom se'n. Pröfva på! hade bokhållaren sagt.

Isak hade tagit fatt i göken och blåst till af all sin kraft.

Han hade visserligen känt, att det var något som yrde i synen på'n, men han hade inte fäst sig därvid utan trott att det var damm, som samlat sig i gökens innandöme. Men när han kom hem, hade han nästan vettskrämt hustru och barn, ty han var svart som en morian i synen, och husfolket hade trott, att han antingen blifvit biten af en galen hund eller ock att han fått pesten. De hade inte på länge vågat närma sig honom.

— Ä' inte så'nt schvinaktigt? sporde Isak.

— Jo, det ska' han få för! sa' handlarn.

— Åhja, vi ha nok lite te' mans var't utsatta för hans lergök. Och nu ska' vi ha slut på't! inföllo vi andra.

— Hm, hm — en så'n drummel! mumlade handlarn.

— Och hur gjorde han inte med gamla Inga i Pinutten! skrek Lars i Fåfängan, som också var med i deputationen.

— Hvad gjorde han med henne?

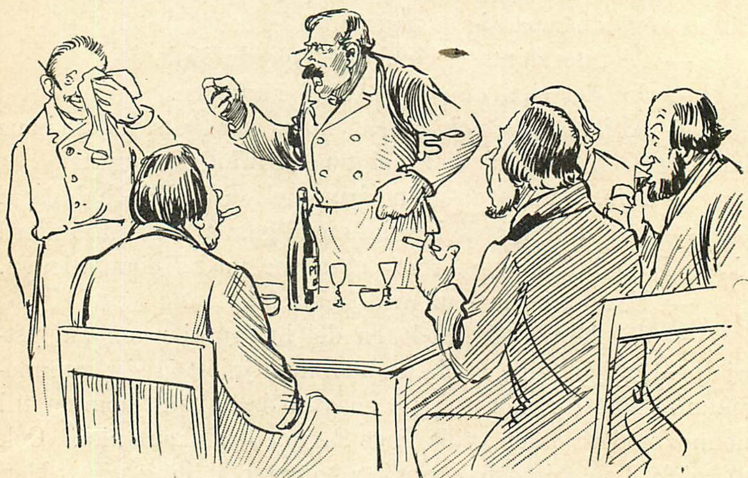
— Jo, hon hade bedt en del hustrur i roten om ysthjälpe, för hon ville ställa ihop en liten julost åt sig, gummesjåtan. När nu mororna på en viss dag skulle komma till henne med mjölken, ville Inga fägna dem, kantänka. Och så gick hon hit och köpte för trettisex skilling vin. Men den eländige bokhållarn gaf henne i stället sådant där gulaktigt ostlöpe, som ni har på flaskor och säljer. Ni kan väl förstå hur fördärfvade käringarne blefvo i sina magar utå löpet. Min var där också, och med henne blef det ingen reda på fjorton dars tid. Ä' inte så'nt upprörande och fähunsaktigt? slöt Lars i Fåfängan.

På det viset höllo vi på en timmes tid och lade fram bokhållarens uselheter, af hvilka en del voro sådana, att man knappt kan tala och mycket mindre skrifva om dem.

Handlarn satt och grunnade och ibland log han. Det syntes på'n, att han just inte blef så värst ilsk på bokhållarn.

Slutligen sa' han:

— Jag ska' säja er, gubbar, att det vore synd att köra bort honom. Han är så full af illmarighet och han är karl att tänka ut så många rackarstreck, att det tydligen blir den likaste handlare, som man kan tänka sig, af honom! Se'n hällde han upp mer piccardon och var så beskedlig, att vi till sist gingo in på att nöja oss med, att bokhållaren inkallades och undfick ett rejält ovett i vår närvaro.

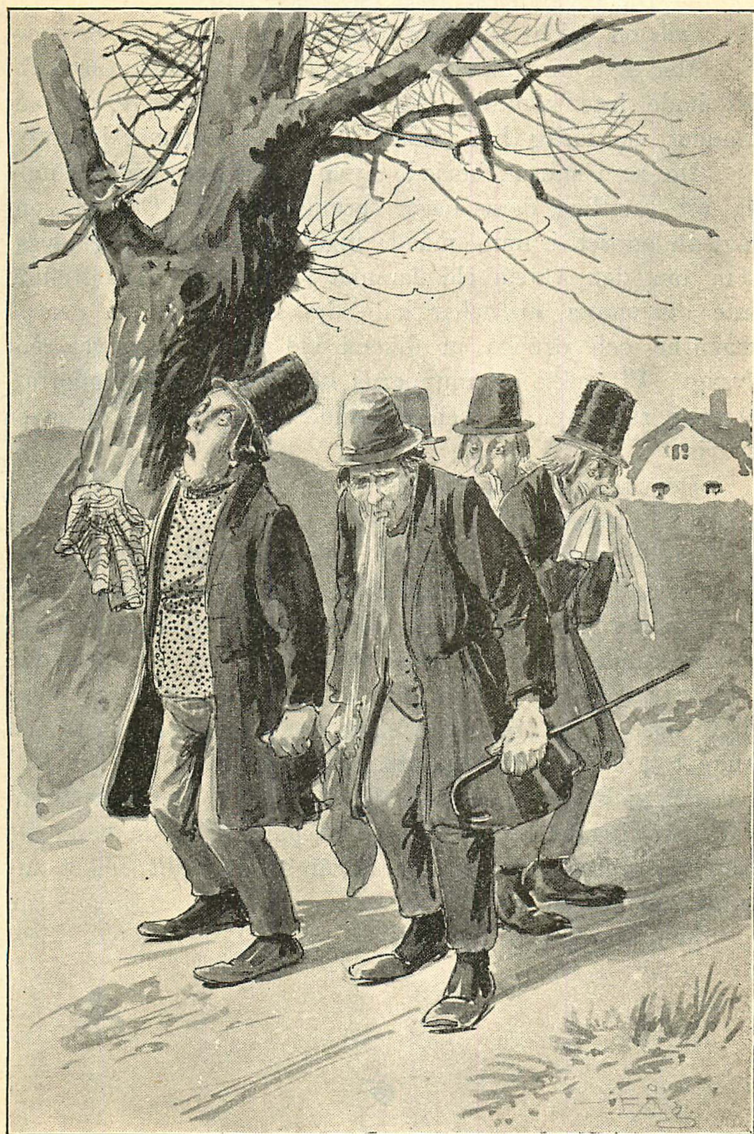

Bokhållaren grät och bedyrade.

Nå, handlarn kallade in honom på kontoret och skrupensade upp honom och lofvade honom smörj, om han inte bättrade sig. Och bokhållaresvinet grät och bedyrade, att han efteråt aldrig skulle skoja, åtminstone inte med gammalt folk.

Se'n fingo vi mera vin och voro belåtna med utgången af vår sändning.

När vi se'n gingo, stod bokhållarn i boden och grät och bad om förlåtelse, lofvade fullständig bättring samt bjöd oss snus.

Deputationen tog sig just inte bra ut, där den skred fram på vägen.

— Dä' är alldeles färskt, snyftade han.

Och en del af oss lade in snus i mun, en del snusade. Men kan ni tänka er en sådan afgrundsande till pojk! Vi hade inte kommit långt, förrän vi upptäckte, att han blandat en faslig hop sådan där Cayennepeppar i snuset. De, som snusat, började nysa i ett evinnerligt nysande, så att samtliga deras näsor sprungo i blod. Och vi, som lagt in snuset i mun, mådde ingalunda bättre. Det sved, som om den värsta eld flammat i våra gap. Det hjälpte inte att spotta, ej heller halp det, att vi lade oss ner på magarne och drucko ur dikena vid vägen. Det var rent rysligt. Vi tyckte att munnarna blifvit stora som logdörrar. Ögonen runno på oss och vi kunde knappt andas ej heller svärja.

Deputationen tog sig inte just bra ut, där den skred fram på vägen. Och folk, som mötte oss, trodde att vi voro fulla samt att vi varit i slagsmål, på grund af det blod, som frustade ur näsorna på dem af oss, hvilka skredo fram under ett ideligt och fruktansvärdt nysande. Dessa senare kunde heller inte säga ett endaste ord. De förmådde bara nysa och det var då mer än underligt, att de inte nöso ihjäl sig. Vi andra blefvo skinnlösa i munnen och kunde knappt tära en matbit på åtta dars tid.

Så gick det med den deputationen. Men det värsta var, att vi inte kunde lagföra bokhållarn, ty då hade det eländiga missfostret fått häradsrätten och allt folket att skratta åt oss på köpet.

Men smörj fick han.

Ett illdåd.

Låt mej nu tänka efter, så att jag inte ljuger. Jo, det var en tisdagsafton som jag satt på huggkubben ute på vedbacken och grunnade och grunnade. Det föll mig före som om världen inte på sätt eller vis kunde stå bi längre på grund af tecken och under, som börjat visa sig på sistone. Flera storgubbar hade dött i det draget, den ene efter den andre, såsom flugor, när pesten kommer. Mord och dråp hade öfvats i stor skala, smörgåsbordet ville de ta' bort, ölåtgången sades vara i tilltagande och brännvinet steg i pris. Ett par präster hade också vid den tiden fått vandra in i häktelse. Inte såsom fordom på grund af sin tro och för att vinna en ovansklig martyrkrona, utan till följd af förfalskning och oegentligheter.

När präster bära sig åt på det viset, då är det allt på utspel med världen, tänkte jag.

Och det var inga dumma kyrkoherrar ändå, som i de dagarne fått pröfva på friden och komforten i landsens häktelser, utan karlar så knifviga och fulla af vett, att de till och med skrifvit böcker, som jag i min enfald köpt och läst.

Ja, jag satt där, som sagdt, på min huggkubb och stödde mig sorgsen och grundrik mot yxskaftet samt funderade på denna tidens elände och vrånghet.

Banker och miljonbolag lurade hvarandra och voro i upplösningstillstånd, skandaler öfver allt, hvart man vände näsan, falska papper och äktenskapsbrott, lurilej och oäkta barn i alla väderstreck.

— Hvart i hundingen ha dygden och äran och ärligheten i handel och vandel tagit vägen? Hvart har vårt öppna och reela sätt och vårt rättframma väsen flytt, suckade jag. Tvi den dålige en sådan tidsålder och en sådan mänsklighet.

Ja, det var mångahanda saker, som kommo för mig, där jag satt och tänkte öfver situationen i världen. Och min själ blef trött och mitt hjärta tungt och mitt hufvud sjönk ner mot mitt bröst, så att jag liknade profeten Jonas utanför Nineve. Och en reel och orädd Jonas behöfde vi, sa' jag för mig själf, som komme och förskrämde en del bankdirektörer, kyrkeherrar och docenter, så att de klädde sig i säck och strödde aska på sina flintskallar samt bättrade sig och öfvergåfve sina jädrigheter, sina provisioner, raderingar och slingerbultar.

— Jaha, en Jonas behöfva vi och det tvärt, suckade jag vid mig själf.

I detsamma kom Isaks käring i Paradiset framstörtande på min vedbacke, svett och andfådd samt utan kläde på hufvudet.

— Ä' dä' vådeld hos ert? sporde jag.

— Nä' det ä' inte så väl heller! Vi ha' gualof brandförsäkradt och i ordning. Men det ä' nå't möcke, möcke värre!

— Bevar' oss väl! Mjältbrannen har väl inte slagit ner iblann era kreatur?

— Åhnej, så illa är det då, gualof, inte. Men ja' ä' rädder, att jag mister Isak, stammade hon.

— Har han fördärfvat sej?

— Nä, men han ä' möcke sjuker. Halsen har grott igen på'n, han bränner som en eld och yrar och regerar.

Nu får du lof spänna för på eviga fläcken och resa efter droppar på apeteket, och så ska du svänga fram te länsmannen och anmäla saken, så att di, som ä' skuld te' sjukdomen, bli häktade och dömda att betala bå' för skjutsen och dropparna och för sveda och värk och mistad arbetstid.

Han lockade Isak midt i vår källa.

Skulle så Isak stryka med, vell ja' ha skadestånd med hunra banko om året. För så pass ä' Isak värd och kanske mer till, dä' kan du väl vettna och intyga, du som växt opp tillsammans med honom. Skynda bara på och lägg i väg tvärt på momongen! skrek hon och vände sig som en stolle på vedbacken. Hon sprattlade och lipade och snöt sig i

kjortelen och slog ihop händerna och nedkallade åska och eld och svafvel öfver Norragårdspojkarne.

— Hva' ha' di pojkarne gjort för ondt nu igen? frågade jag och gjorde mej inte brådtom. Jag ville kantänka ha reda på hvad sammanhang det fanns emellan Norragårdspojkarne och den sjukdom, med hvilken Isak i Paradiset blifvit beslagen.

— Hva' Norragårdspojkarne gjort! Jo, bli dom inte halshoggna, så finns här ingen rätt i riket! Dom ha ställt dödssjukdom på Isak för det han boterade mot lekstugor på sista stämman. Di ha gjort hemgång och begått många andra brott, som ä' eller borde va' belagda med dödsstraff, predikade käringen.

— Ja, ja, ungdomen ä' ryslig nu för tiden. Den tänker bara på nöje och njutning och jäklastreck. Ungdomen behöfver mycken och god stryk. Men hva' ha' di gjort? lät jag och drog ut vagnen.

Gumman snöt sig. Hon talade inte vidare om någon brådska, när det nu blef tillfälle för henne att få prata och ballra ett kapitel.

— Jo, började hon, i söndags var jag hos vår dotter och måg i Bäckanäs, så att Isak var ensam hemma och jag tänkte mej inte te'baks förrän på måndan. Men så blef mågens stut sjuker på söndagskvällen, illa sjuk, så att jag fick lof resa hem efter dyfvelsträck åt dom, och på det viset kom jag hem. Det var en Guds lycka att stuten blef sjuk, annars hade jag vart kvar i Bäckanäs hela natten och då hade Isak var't förgången och döer och kallnader i detta nu'et!

— Jo, det går underligt till! inföll jag.

— Dä' gör så, ja! På söndagskvällen hade Isak gjort bön i sin ensamhet och lagt sej och befallt sej i Herrans hand, när två Norragårdspojkar, det var för resten Kalle Israel och Albin Johannes, kommo till Paradiset och började trumma på fönstren och sparka i dörrarna och kasta sten

igenom pipan och banka i väggarna och vråla och befalla ut Isak att dansa skjortedansen med dem, eftersom han voterat emot anständig polska och rejäla lekstuger. Och på det viset höllo de i bå' länge och väl. Till slut blef Isak så himla förbanskad att han sprang upp ur sänga, nappade potatesstöten och gaf sig ut i kölden barfotad och i bara skjortan för att klå pojkarna.

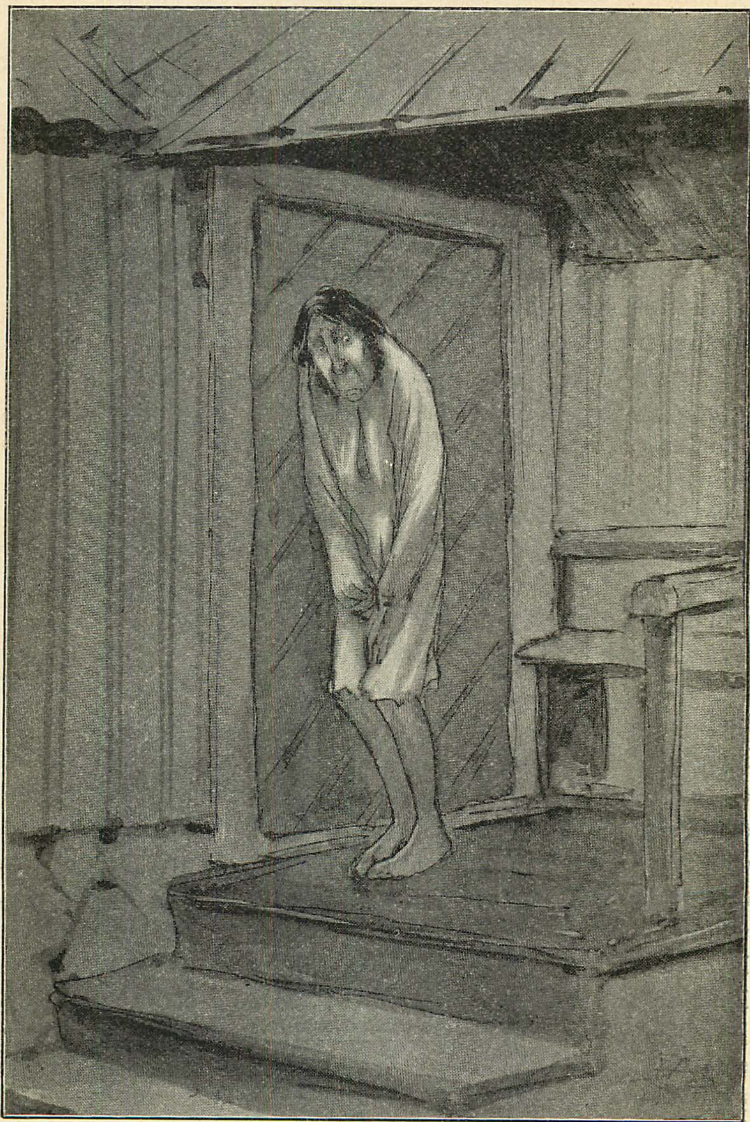
— Dä' gjorde han rätt i! inföll jag.

— Visst dä'! Nå, när han kom ut, var det beckande mörkt, för det var dimmigt. Men han fick likaväl se Albin Johannes och gaf sig efter honom. Pojken till att springa och Isak efter med potatesstöten. Men det var, som du vet, dimmigt och Isak var arg och sir dåligt gör han, så han visste inte hvart det bar af. Och pojken, den mandråparen, sprang sådana svängar, att han lockade Isak midt i vår källa. Min karlastackare plumsade burdus i henne och tappade stöten och hade ett fasligt bråk att komma upp igen. Du vet allt, hur kall vår källa är och djup. Det är den liksta källa här finns i sju körkesocknar.

— Isak fick schvalka sej! afbröt jag.

— Jo, han fick det, stackarn! Nå, när han kom upp igen ur källan, hade han inte annat att göra än att gå in igen och få lite torrt på sej. Men nu ska' du få höra på ett expediment till. När Isak jagade efter Albin Johannes och lopp i källan, hade Kalle Israel smugit sig in i stugan och reglat förstudörren inifrån, så att Isak inte var mänska att komma in i sitt eget hus. Kalle Israel hade vräkt alla möbler, skeffanjer och sängar och soffor och bänkar i en hög på golfvet och se'n hade han hoppat ut genom vindsfönstret och sprungit sin kos.

Men den arme Isak fick stå på förstubron i sin våta skjorta och huttra och frysa och kunde inte begripa, att han inte förmådde komma genom dörren. Och dimman blef allt tjockare och natten allt kallare.

Där stod han och skakade och grät timma efter timma.

Där stod han och skakade och grät timma efter timma, och där sto' han då mågen och jag kommo vid tolftiden. Vi fick lof bryta upp dörren med ett järnspett. Det hade Isak själf kunnat tänkt på, om han inte alltid var't en dumbom.

Men han tålte inte källvattnet. Han har, kanveta, aldrig lögtt sej i all sin tid, och nu ä' han dödssjuker. Halsen har grott igen på'n och tacka Gu' om han inte får longinflabbationen på köpet och stryker med. Men då vell ja' ha skadeersättning, flåsade hon.

— Har du nåra vettne på pojkarne? sporde jag.

— Vettne! Titta på Isak, så har du vettne nok! fräste hon.

Och jag for efter droppar, bå' Hoppmans och Falsys och hjärtstyrkande och konjak också, skam till säjandes.

Isak blef liggande i tre veckors tid och sväfvade mellan lif och död.

Jämt och samt lågo de efter mig, att jag skulle pussa länsman på pojkarna. Men det brydde jag mig inte om. Ty jag tänker, som väl sanningen är, att det fordras en högre makt än länsmannens att förbättra moralen. Länsmannen är för kort i rocken och mänskorna för ussla i denna tid.

Hur Sven i Böket tillbringar sin dag.

Jag dråsade häromsistens ner till Böket för att i doldom titta efter hur Sven Andersson därsammastädes tillbringade sin dag. Det är ju nämligen så vanligt i våra dagar att beskrifva huru bemärkta karlar fördrifva sin tid, huru dags de stiga upp, huru de arbeta och äta, supa och härja. Jag ville emellertid gå grundligt tillväga, ville riktigt studera min man, så att jag skulle få allt regelrätt och klart för mig. Jag tog matsäck med mig, ty jag ville bli hela da'n. Men tidigt fick jag ge' mig i väg, ty den, som ska' ta' en bonde på sängen, måste stiga upp med solen. Vi äro nämligen äfven därutinnan olika stadsboarne, att vi lägga oss tidigt och lägga oss nyktra, så att vi orka stiga opp om mornarne.

När jag kom ner till Böket, ställde jag mig på lur vid sidofönstret och glyttade in genom rutan.

Jo vars, Sven låg.

Men hustru hans for omkring därinne i strumpfötena och såg ut som om hon redan gjort ett halft dagsverke.

Hon såg trött ut.

Än var hon vid spisen och pysslade om kokarn, än satte hon sig på soffan och stoppade Svens strumpor. Och brådt tycktes hon ha, det arma lifvet. Men det syntes på henne, att hon just inte var angelägen om att Sven skulle vakna. Ty som en vessla så tyst var hon.

I sinom tid började Sven i alla fall röra på sig, och till sist vaknade han och gäspade, så att man kunnat ränna en half kaka bröd i munnen på'n.

Se'n gnodde han sig i ögonen och tittade därefter myndigt som en imperator omkring sig i stugan. Och när han därpå slängt nattbussen bort åt spisen, hof han upp sin röst:

— Anna Malena!

— Ja, hva' vell du?

— Har du bött mina skinnböxer?

— Nä, dä har du inte gett nå'n befallning på.

— Ä'ke du en harpa ifrån begynnelsen? Gett befallning! Har du inga ögon, Anna Lena? Svara mej på den frågan.

— Jo, gualof, hva' jag dä har.

— Nå, hvad har du fått dom till annat än te' att si när mina böxer har ryket sönder och grepera med stora hål bå' här och där! Och Sven kastade af sig täcket och satte sig på sängkanten i djup förtrytelse och stort vredesmod.

— Men dina strumpor har ja' bött nu i ottan, sa' gumman undergifvet.

— Nå, det var då väl! Ta' hit mina klä'er!

Så började han göra sin toalett.

— Anna Malena!

— Hva' vell du nu igen?

— Ä' kaffet kokt?

— Ja.

— Ä' här nå't starkt å slå i'et? Annars kan väl ingen drecka blasket.

— Nä, här finns inte en droppe i huset.

— Nå, så nådigt anagga dä! fräste Sven.

Så blef det tyst igen vid pass en half stund.

— Anna Malena!

— Hva' ä' dä?

— Har du drifvit ut drängen på trädan?

Satte sig på sängkanten i djup förtrytelse.

— Ja.
— Har du gett grisera?
— Ja.
— Har du släppt ut hästen?

— Ja.

— Nå, ta' då hit dett kaffeslabb och ett stöcke brö' och en skifva ost! Hva' har du nu vräkt mina träskor igen? Aldrig får en ha ett tecken i fre'. Där fruntemmer gå fram, där förstöres allting! gormade Sven.

Rätt i rappet satt Sven vid ett litet lågt bord, som drogs fram för spisen. En spillkum full med kaffe fick han jämte en half kaka bröd och ett stort stycke ost.

Sven Andersson i Böket åt sin första frukost. Och klockan var half sex.

Det dröjde en lång stund innan han geck ut, ty äta tar tid. Ordspråket säger ju också, att »man ska' äta länge och lägga't väl».

Nå, ändtligen kom han ut på gården. Jag stod bakom knuten och »stoderade» honom.

Först tittade han efter hur'dan värakten skulle bli. Rätt som han stod där och glodde sig omkring och la' in snus, tycktes han bli arg och dundrade, så att det hördes öfver hela världen.

— Anna Malena!

Gumman kom ut på förstubron.

— Nå, hva' ä' dä nu igen?

— Vell du köra dina förbanskade höns ur kålalannet? Har ja' inte sagt dej tusen gånger, att ja' vri'er hufvet af dom, om de sticka åt kålen? Och så började han kasta sten efter dem.

— Men di få väl lof att finnas på jora, invände gumman.

— Tror du inte att jora är så stor, att dina höns få rum på henne utan att de behöfva fördärfva min kål! röt Sven Andersson.

Se'n gick han längre ned åt fäbacken till. Han skred sakta fram, stannade tidt som oftast och tog af sig hättan och ref sig i skallen. Han grunnade tydligen på hvad slags gärning han skulle ta' sig för tills det blef matdags igen;

fast det behöfde han väl inte fundera så skarpt på, ty gärning brukar nog inte fattas på ett bondställe.

Men vid ladugårdsväggen stod en spade. Den grep Sven och tittade båd' länge och väl på'n. Se'n slängde han honom på axeln och gick bort till ett dike, som höll på att gräfvas bakom vedboden.

Sven tittade båd' länge och väl på'n.

Men han hoppade inte ner med spaden i diket, utan han blef stående vid kanten.

Djupa tankar dvaldes tydligen i hans hjärna, ty han spottade och ref sig i nacken.

Plötsligen tycktes han ha fått den förlösande idén, ty han grep spaden, som han slängt ifrån sig, och gick bort

från diket, mycket fortare än han gått dit. Vid la'gårn stod då hustru hans och plockade upp en del pinnar, som lågo där, till bränsle.

— Anna Malena!

— Si så! Hva' står nu på?

— Ä' potaterna kokta?

— Ja.

— Ä' fläsket stekt?

— Rätt i rappet.

— Nå, gack då in och ta' fram mina helgdagsklä'er, för jag stod och kom ihåg att det är auktion i Bagghemmet i da', och jag får lof att gå dit, fast gärningar här hemma står en öfver hufv'et. Men dä kommer ett par karlar dit, som jag är tvungen att tala vid.

Anna Malena gick in och rustade ut honom. Så gick han, se'n han hade fått i sig vid pass en kappe potatis med fläsk och doppa till.

När han kom ut på gården, stannade han och hojtade:

— Anna Malena!

— Kors, är du inte hunnen längre?

— Si efter så inte drängen latar sej. Fodra grisera väl, men slösa inte med mjölet, det ber ja' dej, och ta' in hästen i solakvällen, och så får jag be' dej så innerligt väl, att du inte låter kaffekokarebena förfrysa, mens ja' ä' undan!

Sade och gick.

— — —

Nu skulle ni kanske vilja påstå, att Sven Andersson i Böket inte kan tillbringa alla sina dagar på samma sätt.

Åhjo, i det närmaste. Och hålles det auktion i grannhället, så stämmer det precis.

Ackord.

Peter i Fållen var inte glad i hågen, där han satt i sitt gamla vagnsäte och smackade på hästen vid sin färd ner till stan.

Det var ingen rolig resa han var ute på. Hästen fick gå nästan hur han gitte, och Peter lät tömmarna hänga slaka.

Värmen pressade dessutom bå' Peter och häst och dammade gjorde det förfärligt.

— Hå, hå, ja, ja! suckade Peter rätt som han satt, när hästen ville ner i dikena och hugga sig en grässudd.

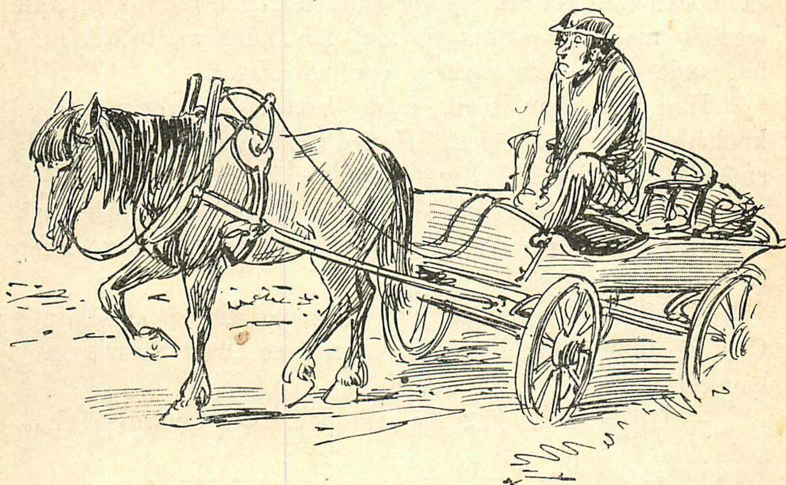
— Håll dig på vägen! Fastän vi komma då tids nog fram.

Och så sjönko bå' Peter och häst ånyo in i djupa tankar.

Det var nämligen som så, att handlarn där inne i sta'n, handlarn som Peter köpt kraftfoder och påsagödsel och sill och salt och kaffe och kli utaf, hade lagsökt honom på inte mer och inte mindre än tvåhundrafyrtio kronor. Och nu måste Peter in och göra upp för att komma från allt för stora kostnader.

Gu' vete hvarför handlarn hade satt åt honom så strängt just nu? Han hade ju lofvat »delation» till höstmarknaden, då Peter skulle sälja sina stutar. Det hade kanske skralnat till för handlarn, så att han inte var i

stånd att vänta längre. Visst hade han skrifvit bå' anmaningsbref och memorandum till Peter. Men denne hade dängt in brefven i »skeffanjeren» utan att låta läsa dem för sig. Ty själf kunde inte Peter »läsa skrefvet». Det var onödigt låta folk veta, hur han hade det med handlarn, och så hade han ju trott att ingen farligare brådska vore å färde, hvadan han gått lugnt vid sina gärningar hemma i Fållen ända tills den förbaskade lagsökningen kom.

Han duttade med hufvudet och småsvor ibland och halfgrät ibland.

Men då hade det blifvit lif i spelet i Fållen och ett grufligt bestyr med pängalånande och dylikt.

— Aldrig har här varit nå'n länsman i mina hus, och mä' Guss och go'a mänskors hjälp ska' här ingen komma i min tid, menade Peter och for omkring i socknen som en skottspole och tiggde ihop borgesmän till ett sparbankslån, medelst hvilket han skulle betala handlarn och hålla länsman från sina stuguknutar.

Efter sju sorger och åtta bekymmer hade Peter fått ihop lånet och nu var han på väg till sta'n med pengarne.

Var det då kanske så underligt, om han var bedröfvad, stackars karl? Han var bå' arg och ledsen, ty det finns väl ingenting värre på jorden än att vräka ut pängar för påsagödsel i torkår, då man inte ser ett dugg till verkan af denna. Och inte är det trefligt att lägga ut schaber för kli, som är uppätet af svin, som längesen slaktats och förtärts eller betala kaffe, utdrucket af rännarkäringar.

— Tvi, tvi, den dålie! Men så ta' mej dalern om jag köper så möcke som för tre styfver snus utå den fähunden, som lagsökt mej och skämt ut mej hos kungens befallningshafvande och i hela världen, spottade Peter.

Han var, som sagdt, både ledsen och arg, där han knekade fram på vägen. Han duttade med hufvudet och småsvor ibland och halfgrät ibland.

Rätt som Peter så satt där och lät hästen lurfva så sakteliga, fick han höra, att någon kom körandes efter honom i skarpt traf.

— Undras hvem dä' kan va', som kör så karlaktigt? Och så tittade han sig om och fick se Ola i Svensbygget komma.

— Gu'da, Peter, ä' du ute och åker i värmen! hälsade Ola.

— Ja, gunås! Hvart bär dä å mä' dej?

— Te sta'n, lät Ola och körde förbi Peter.

Så åkte de en stund och skreko till och pratade med hvarandra.

— Låt din häst gå löske efter — han följer nok med — och kom hit och åk jämte mej, så kunna vi prata bättre! skrek Ola.

Ja, det gjorde Peter. Och när de åkt och pratat en stund, hade Ola fått reda på Peters ärende och svårigheter.

Ola satt en stund och grunnade och sa' inte ett ord. Men Peter begrep att det var ett djupt ämne, som sysselsatte den gamle lurifaxen och processmakaren. Ty en så'n var Ola.

— Hva' grunnar du på, Ola? sa' Peter efter en stund.

— Jo, jag tänker på, äss vi skulle göra som handlarne själfva ha' för sed, när de icke töcka dä är roligt att betala sina egna räkningar, flinade Ola.

— Hur vända de sej då?

— Jo, de bju' »ackort», di kallart, genmälte Ola.

— Hm, sa' Peter, dä' vore inte så dumt! Men hur ska' dä gå te!

Gubbarne lutade skallarne tillsamman och lade råd och pratade länge och väl.

Till sist grinade de och handslogo och Ola fick stoppa Peters plånbok i sin ficka.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Ett par timmar efteråt inträdde de på handlarns »kantor», och Ola förde ordet.

— Dä' är ute med Peter. Gården är öfverintecknad och så har han lösöreköp, så med lag kan ingen ta' nå't. Men han vell ingen lura. Allihop därhemma, som ha fordringar å honom, ha tatt tjugefem procents »ackort» och ja' ä' den störste fordringsägaren. Vell handelsman ta tjugefem han som andra? Annars blir dä konkurs och då blir det inte ett dyft.

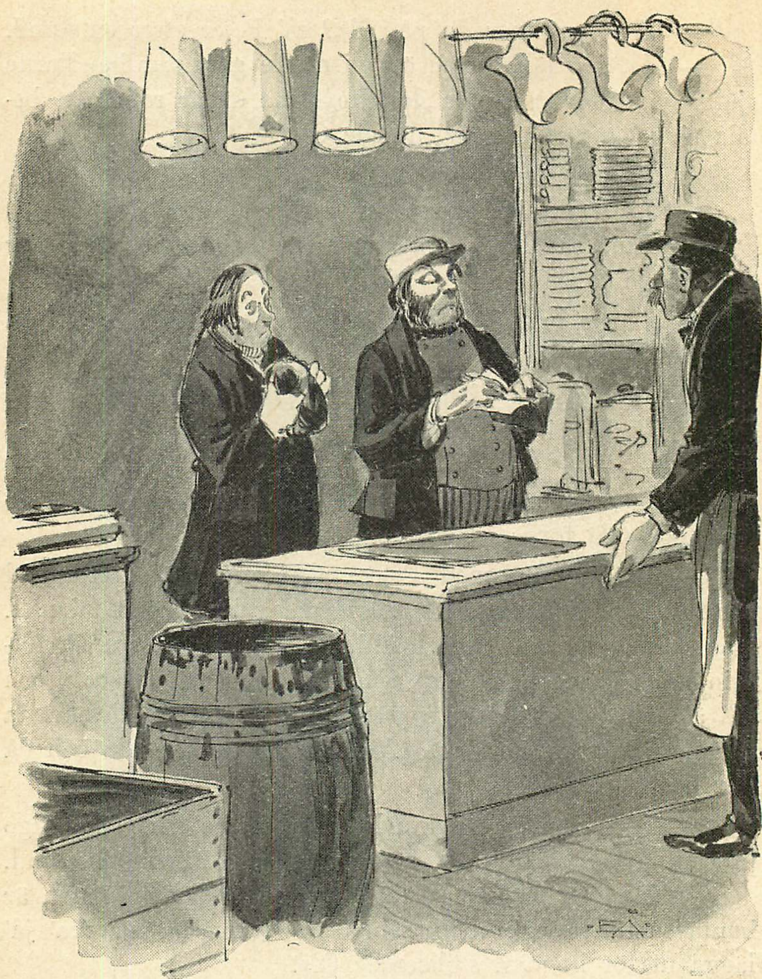
— Hm, hm! När kunde man få de fem och tjugo procenten då? sporde handlarn, när han funderat en stund.

— Nu på fläcken. Peter har inga pängar. Men är handelsmannen skeckelig och ta'r »ackortet», så ska' ja' lägga ut för honom! stoltserade Ola.

— Nå ja! Det strider visserligen emot mina principer, men har alla andra gått in på't, så vill jag inte sätta mig på tvären, genmälde handlarn.

Ola räknade upp beloppet och fick kvitto på att Peter betalt hela sin gäld.

Man kan tro, att gubbarne voro litet morska och kavata, när de kommo ut och hade gjort den där bravaden.

Ola räknade opp belopp.

— Nu har du tjänt dej en reel och bra dagspänning! log Ola.

— Ja, Gu' välsigne dej, Ola! Du har gjort en stor välgärning i denna dag. På dä' viset ska' en fila opp

tänderna på de gamla krubbitarne i städerna. Gu' välsigne dej, Ola! Och Peter grät.

— Men nu ä' du inte för go' att bestå på folkavis! lät Ola.

— Nä nä men! Och nu ska' vi schväfva ut ett grand, för dä' har ja' rå' te', genmälde Peter.

Och så drogo de ner till stadskällaren och knäckte till att festa och supa och regera så att det dundrade efter'et.

— Dä' ä' så godt att ja' har pängarne om hand så länge vi ä här i sta'n, eftersom du har gjort »ackort». Kommer dä ut, att du har medel och består, kan dä kanske komma att osa katt efteråt, förklarade Ola.

— Vesst, vesst! Behåll du planeboka tills vi dråsa hem, svarade Peter.

Så söpo de och åto och drucko bier och vordo fulla, de gamla syndarne.

Ola höll minsann inte på styfrarne, och Peter var så glad och lycklig öfver att han lurat handlarn, att han inte brydde sig om ett tecken, utan lät ruljangsen gå. Nu var han måntro inte så ledsen som när han for hemifrån på morgonen.

Men framåt aftonen ville Peter ha igen sin plånbok.

— Ta hit mina pängar nu, Ola, för dä ä på tiden att vi kneka hem. Vi börja bli liksom lite fulla, och dä kan hända att polisen vill tala vid oss.

— Dina pängar! Har ja' dina pängar? Kan du bevisa, att ja' har dina pängar? Vet du inte hut! Har du vettne på, att ja tatt' imot dina pängar? dundrade Ola.

Så blefvo de okontanta och började skälla ut hvarandra.

Men Peter var lika nöjd om att Ola skulle börja skrika ibland folk om ackordet och därför smet han ut af källaren och lät Ola behålla valplatsen.

— Illmarig ä' han, men mej ska' han inte lura! mumlade Peter.

Och så gick han bort och tog Olas märr, som var värd tvåhundra kronor mer än hans egen.

— Nu har jag band på'n! tänkte Peter och körde af med Olas märr, lämnande sin luring kvar åt denne.

Ola blef måntro ryss rasande, när han fick se, hur Peter växlat hästar. Och framåt natten kom han till Fållen och började föra ett förskräckligt väsen.

— Nu stämmer ja' dej för hästtöld! röt han åt Peter.

— Hästtöld! Ha vi inte bytt hästar kanske? Eller kan du neka till att du fick så många pängar jag hade och planeboka i mellangift? Titta efter i fickera på'n, så få ni si att jag talar sanning, lät Peter till sina pojkar.

Ola blef rent förbluffad. Så knepig hade han aldrig trott Peter om att vara, och så fick han lof falla till föga och lämna plånboken åter och göra sig sams med Peter i Fållen.

— Sir du dä, Ola, vi få lof hålla ihop, annars kan dä aldrig bli nå't »ackort»! log Peter. Och så handslogo de och voro bussar och gladdes åt, att de kunnat lura en handlande i st'an och göra ett riktigt herremansackord.

INNEHÅLL.

BLAND SOCKENKUNGAR OCH BACKSTUGUSITTARE

HISTORIER FRÅN BYGDEN

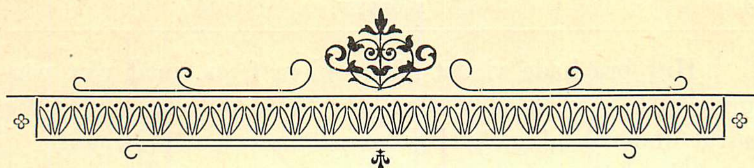
AF

THURE S.(ÄLLBERG)

STOCKHOLM
C. & E. GERNANDTS FÖRLAGS AKTIEBOLAG

STOCKHOLM
KÔERSNERS BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG 1899.

Vägsyn.

När de säga, att allting går så hiskligt fort framåt nu för tiden, så säga de inte precis hela sanningen.

Ty i åtskilligt gå vi allt baklänges ändå.

Det påstås, att Johannes Uppenbarelsebok ska' vara den värsta bok, som finnes att tolka, och jag har hört karlar, hvilka varit vådliga i lärdom, förklara, att detta beror därpå, att hon skrefs för så ofantligt längese'n, då det inte var så värst väl beställdt med lärdomen, och då man inte hade så stora pretentioner på tydlighet i uttryck och klarhet i tankar, som man nu har det inom den bildade världen. Men uppenbarelseboken är klar såsom springkällovatten, emot de författningar och lagar, hvilka nu för tiden skrifvas här i landet.

Om de »sjuttio uttolkare» kunde väckas upp från de döda, och om man förelade dem att förklara, t. ex. den nya väglagen eller »lagen om krigshärens ställande på krigsfot», så skulle de sjuttio, trots deras snillens skärpa, bli galna, innan de hunnit läsa igenom dessa dunkla skrifter.

Och det underligaste och obegripligaste är, att hvarje ny lag och hvarenda ny författning bara ställer till oreda, bråk, krångel, kostnad och ledsamhet, där de egentligen skulle bringa lättnad och reda.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Hur bra hade vi det icke fordom t. ex. med vårt vägunderhåll, och huru trefliga voro inte då vägsynerna för såväl underhållningsskyldige som läns- och nämdemän!

Åh, det minnas vi nog!

På den tiden höllos vägsynerna i de vackraste vårdagarne, åtminstone här i orten, och jag, som var nämndeman på den tiden, minnes grant, hur det gick till.

Folk hade kantänka i vårtiden inte tid att se till sina vägstycken, men det gick ändå, gualof, galant.

Länsman svor, förstås, ämbetsplikten likmätigt, när kärran höll på att stjälpa eller gå i kras.

Och vi nämndemän sekunderade honom, så godt vi kunde samt lofvade, att det skulle bli andra bullar af för den väghållningsskyldige.

Men när vi kommo fram till hans vägmärke och under en liten rishög vid detsamma funno en ost och en flaska bränvin, så stod det ju inte till att vara arg längre eller att skrifva upp den beskedlige karlen, som så väl visste, hvad en synenämnd behöfde och åtrådde.

På det viset gick det hela vägen utefter. Vid hvarje vägmärke bereddes oss alltid någon öfverraskning.

Var det klent med grus på vägen, så fanns det så mycket mera gudsgåfvor vid vägmärkena, så att vi behöfde gualof, inte vara nyktra en minut, så länge vägsynen pågick.

Ju längre vi kommo, dess mildare blef länsman i själ och hjärta, fast han röt och svor som en stolle, midt ute på vägbitarna.

Och vi nämndemän, gungade hit och dit i vårt vagnssäte, och voro fulla af godhet, fast vi sågo myndiga och djädriga ut, när vi mötte någon.

Och när vi återvände om kvällarne, hade vi häckarne fulla af limpor, fläskskinkor, ostar, bränvin och fåralår.

Länsman tog naturligtvis det mesta, efter han var herre och ordförande. Roligt och godt var det i alla fall.

Men skam tog den, som inte hade gjort i ordning med förning vid sitt vägmärke.

Om han rätt hade sin sträcka aldrig så väl iordning, tog länsman upp sin bok och sa':

— Vi syna väl på 145 lass grus?

— Visst i attan göra vi dä! Och han kan va' gla', att han slipper ifrån för så godt pris! svarade vi.

Och när vi återvände om kvällarne.

— Visserligen, men vi ska' inte vara några flåbusar! sa' länsman och skref:

»Dikena ränsas, hjulspåren igenkrattas och 145 lass groft, godt grus påköres genast.»

Jojo, det var en rolig tid det där. Men hon är förgången. Nya författningar, konstiga och obegripliga, hvilka

skulle göra vägarna bättre och underhållet lindrigare, ha' förstört och fördärfvat alltsammans, både vägar och länsmän och nämndemän. De gamle sucka nu och säga:

— Di vill förbättra allting, men tacka vill ja' den tiden, då en kunde broa sin väg med en liten ost och ett halfstop bränvin — eller om han var rätt led — med en fläskskinka!

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Nu på sistone ha' de gjort en författning, som föreskrifver, att vägsynerna ska' hållas på efterhösten.

Det visste icke hundan om, att länsmannen skulle kånka omkring härute i de dagarne, och för den sakens skull kommo jag och ett par andra gubbar i elände en oktoberafton.

Vi hade varit inne i sta'n med skållingar samt voro inte så värst absoluta på hemvägen, och vid Hallabo vägskäl skulle vi skiljas åt och ta afskedssupen.

Det var jag och Sven i Gölen, Måns i Stigåsen, Manuel i Sölje och Per i Nessabo.

— Serratre, där ställde vi åkdonen på vägen och öppnade matsäckarna samt spände till att äta sådan där välsignadt go' kryddsill från Karlshamn, som vi köpte oss i kaggavis, Adel Söderlunds sill, vet jag, som fått guldmedalj i Stockholm och Norge. Smalt gjorde hon i munnen på oss som smör, men simma ville hon ändå. Och så drucko vi och åto samt oppsalverade inte, att solen höll på att gå ner. Men man har ju inte mer roligt och godt än man gör sig, hvilket inte kommer så ofta på nu för tiden.

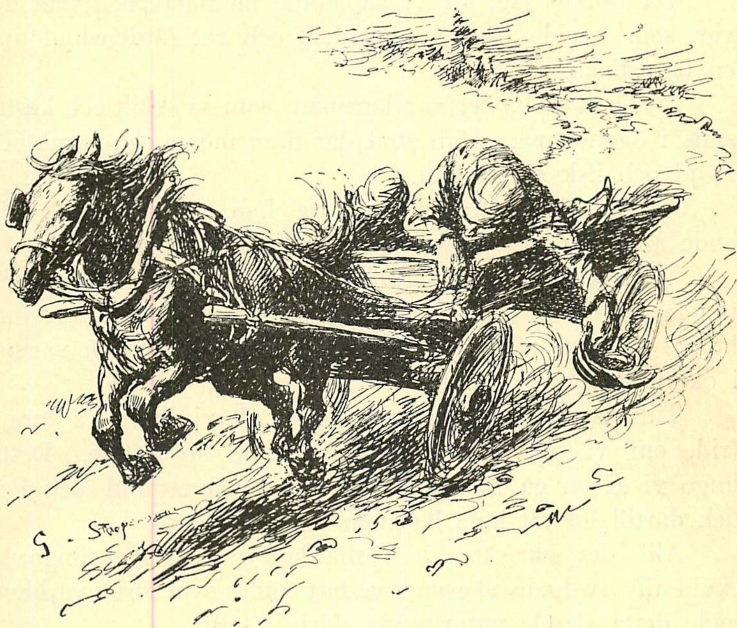
Det var inte utan att vi också trallade och hojtade ett grand vid vägskälet och voro stormodiga och vidlyftiga, så att vi märkte inte, att där kom en skjuts i skymningen, förr än en karl ropade:

— Kör ur vägen, drumlar!

— Kör du åt helseke, för här ä' ingen, som tänker stiga på sne, för dej rätt hvem du är, fast du är vider i truten. Vi ä' nämndemän och körkevärdar allihop! genmälde Manuel i Sölje!

— Kör ur vägen, fyllebultar, ropades det än en gång.

— Reta oss inte, för då går dä' dej illa! Hade du kommit som en mänska, skulle du fått bå' bränvin och Söderlundssill, men nu får du tacka Gu' och slicka tummarna, om du får krafla dig förbi oss som en hund på vägkanten! röt Måns.

Sven for af som en blixt.

Den resande blef väl stött, kan jag tro, ty han hoppade ur sin schäs, sprang bort till oss samt började hölja på oss med sin smällpiska, rätt så storgubbar vi voro.

Då blefvo vi alldeles förbaskade samt togo också slutligen till piskorna. Men Per, som alltid varit en utstuderad karl, dängde, så godt han i skummet kunde, en hel näfve snus i ögonen på fienden, så karlen såg inte hur han slog, utan dräpte till Svens fölunge i gölen, så att denne satte af som en raket.

Till all lycka satt Sven i häcken, och när vagnen skulle förbi den ilskne resanden, ville Sven, gubevars, grabba håll i karlen och gifva honom ett nyp. Och det måtte han ha gjort, ty i detsamma skrek främlingen:

— Vell du ge' mig igen min mössa, din bandit!

Men Sven for af som en blixt.

Då tänkte jag, att vi väl borde ha reda på, hvem det var, som kvalde oss i vägafriden, och ref fördenskull upp en tändsticka.

— Godt folk, det var länsman, som vi skällt och kastat snus i ögonen på. Han stod där utan mössa och peruk och rööjd och ilsk som ett bi.

— Han kom ifrån vägsyn, sa' han, och nu skulle hin onde anamma oss, påstod han.

Vi stodo där som katoliker inför påfven i Rom och tiggde om nåd och förskoning samt svuro på att vi inte kunde ana, att nådig befallningsmannen var ute på vägsyn i oktober.

Till sist lofvade han oss likväl, att vi skulle få fara i frid, om vi gåfvo 20 kronor hvar till de fattige. Detta fingo vi äfven gå in på, ty det gafs ej annat råd, och Per fick därtill lof att låna länsman sin skinnhätta.

Allt det här äro de förhärdade nya författningarna skuld till, ty hade vägsynerna fått hållas som förr i världen, hade detta elände naturligtvis aldrig händt.

Jojomän, sådana grannlåter och trefligheter ställa de till nu för tiden.

Men det värsta af allt var ändå, att när Sven kom hemskenande till Gölen och hustru hans kom ut och fick se honom ligga full i häcken med länsmans mössa och peruk i näfven, så fick hon, Gu' förlåte mina synder och skam till sägandes, inte mer och inte mindre än missfall.

Så vägsynerna äro då i denna regeringens tid inte mycket att hurra för, — det är då säkert och fulleligen bevisadt genom denna redogörelse.

Källarmästaren i Skrikebo.

På de branter, hvilka leda upp till samfundslifvets höjder, ser man dagligdags stora människohopar sprattla och klättra och klänga sig fast och svettas och illfänas.

Alla vilja dit upp, ty där tro de all härlighet vara tillfinnandes. Större delen når dock aldrig dit, utan ramla tillbaka under de fruktlösa klättringsförsöken. De ha inte nog kraftiga och hvassa klor att hålla sig fast med, och därför falla de åter antingen krossade eller svårt skamfilade till den enkla, men lugna dalen därnedanför.

Men de oupphörliga olycksfallen förmå inte ändå att varna och afhålla andra från att störta dit upp och utbyta

det fridfulla lugnet i de obemärkta dälderna mot stormarne och farorna på lifvets höjder.

Att det emellertid inte är så godt däruppe som mången tror, det har Isak Petterson i Skrikebo, minsann, fått erfara och röna, sedan han krånglat sig upp till fjärdingsman här i socknen.

Så länge han nöjde sig med att vandra fram utan äretitel framför sitt namn, så länge han fann behag i sin låga och anspråkslösa ställning som brukare i Skrikebo, hade han ro och frid.

Men sedan stormodigheten och högfärdsanden drifvit honom att uppsöka höjderna kring länsmannen och i närheten af kronofogden, har han fått känna på annat stackars karl.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

I denna tid, då synden öfverflödar, finnes det för de exekutiva myndigheterna, bland hvilka fjärdingsmannen ingalunda, är den obetydligaste, ingenting, som är förenadt med större vedermöda än att indrifva prästlönerna.

Folk bli galna, när man kommer och kräfver dem på sådana medel.

— Si, min käre, sedan vi byggde missionshuset, har jag, tack och lof, inte satt min fot i kyrkan; intet dödsfall har jag haft, och broder Jonsson döper mina barn! Hvarför skall jag då betala prästlöna? säger den på restlängden uppförde »kristlige» personen.

— Ska' ja' betala 12 kronor te prästen? Åh hut i helsefyr fjärdingsman! Jag var bara i julottan en enda liten vändning! Det är den enda gång jag varit i kyrkan i år. Dra' in hakan fjärdingsman! För tolf kronor får jag flera stycken konsert- eller cirkusbiljetter och flera halfvor punsch! Gå hem och lägg sig och hölj nå't varmt på sej, fjärdingsman. Nå'n valuta ska' en väl ha för sina pengar Tolf kronor för trefjärdedels predikan ä' för styft! håna världens barn.

Så sådant sätt blir fjärdingsmannen mottagen, när han kommer ut i socken med restlängden. Ovett men inga pängar vankas i stugorna.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

En dag kom Isak Petterson bort till Fästampen med sin restlängd. Maffig trädde han in i stugan, satte ut truten och sa':

— Hva' ä' Petter? Han ska' ut mä prästskatten i dag, annars tar skam honom?

Men Petter och hans käring hade naturligtvis sett Isak på långt håll, och så hade de i hast gjort upp en syndaplan. På Fästampen är det nu ställdt på det viset, att Petter har en liten slöjdstuga hvilken han fört upp vid gafveln. Och under golfvet i den stugan ha' de sin potatiskällare, i hvilken man kryper ner genom en lucka innanför dörren. Så fort Petter fick se Isak komma, kilade han ut och tog bort källarluckan samt bredde en mattstump öfver hålet.

— Säj honom att jag är därute, Lisa! sa' Petter till hustru sin.

— Jaha, ja' begriper nock schäsen! Men när han kommer upp igen! Hva' ska' ja' då ta' mej till?

— Ah dä går inte så kvickt för honom heller. Ja' har lagt undan källarstegen! Men säj se'n, att ja' har gått bort te Johannes i Poarp! grinade Petter och undstack sej på loftet.

Nå, allt gick efter uträkning.

När Isak, som sagdt, kom in och frågade efter mannen och förkunnade sitt fruktansvärda ärende, nöp Lisa på mun och pep med sorglig ton:

— Jo, han ä' la vesst ute i slöjdstuga' och täljer räfsepinnar.

— Då går ja' ut te' honom! lät Isak och massade dit så gravetetiskt som hans myndighet fordrade.

Men när fjärdingsmannen kom inom dörren och började titta åt vrårna efter sin man, trampade han snart på mattan och rakade ner i källarn så fort som en blixt. Och det

värsta var, att han i fallet slog hakan mot gluggkanten och fick tungspetsen så illa handterad, att han inte var människa att skrika på en lång stund.

Jo, han ä la vesst ute i slöjdstuga.

Men rätt hvad det var, fingo Petter och Lisa höra ett grufligt väsen ifrån slöjdstugan. Fjärdingsmannen vrålade och bölade och slog i källartaket med käppen samt hotade och frambesvor tillika flera milliarder onda andar till anam-

mande af icke blott källaren utan hela Fästampen i gemen. Och när Lisa lyssnat en stund och tråkat undan grinet, som ville kväfva henne, gick hon dit ut och ropade i dörren:

— Hva' i Guss' namn gör ni i källaren karlar? slöss ni?

— Vi? Här ä' ingen mer än jag! tjöt fjärdingsmannen.

— Jo, visst ä' väl Petter med, för hva' i alla tider har fjärdingsmannen ensam där nere att göra?

— Ja' dråsade ju ner igenom hålet som en torsk och har fördärfvat bå' tänder och tunga. Gack efter en stege käringehäxa!

— Åh, han göcklar bara!

— Ja' ska', min själ ge dej för göckla jag, din gamla benget, om du inte ror hit med en stege i rappet! röt Isak.

Men Lisa var månntro inte så bangen af sig, utan stod och trätte med fjärdingsmannen och »skymferade» honom en lång stund, så att karlen blef allt argare och argare därnere.

Stog och trätte med fjärdingen.

— Hm, hm, — nu förstår jag! Han ska' kräfva källarråttorna på prästaskatt också! Jaha', de ha min själ, bättre rå' att betala än vi, för di ha' stulet hälften af våra potater i vinter! hånade Lisa.

— Håller du inte din synda- och tannalöse trut, så häktar ja' dej för förgripelse på i ämbetsutöfning stadd tjänsteman, vet du dä! gnisslade Isak.

— Ha ja' rört dej kanske därnere i din embetslokal? Ha ja' förgrepet mej på dej så möcke som mä min lille-

finger en gång? Nähä du, Isak lelle, ja, vell knappast ta' i dej mä en tång rätt så hög ämbetsman du ä'!

På det viset bjäbbade käringen och till sist blef Isak så pass, att han rent af höll på att krevera af ilska, hvilket ingen kan undra på.

När då Lisa tyckte, att han lidit nog, slängde hon ner en byktafla och en såstång i källaren och menade att Isak som, vore en sådan karl och matador och fjärdingsman, nog skulle taga sig opp i ljuset medelst de sakerna.

Började ramla på henne utefter ryggtaflan.

Det gjorde han också. Men när han, blodig om munnen, kom ut på gården, var han så anfäktad af ilska och förargelse, att han bestämdt inte visste hvad han gjorde, utan högg käringen i kaluffven och började ramla på henne utefter ryggtaflan med käppen, det värsta han förmådde.

Och det var ju inte mer än rättvist och bra och väl förtjänt.

Men olyckan var den, att grannkvinnan och hennes piga stodo i sin kålgård och åskådade dansen. Och fastän de tyckte, att det var roligt och godt nog åt Lisa, så voro de i alla fall ett par goda vittnen.

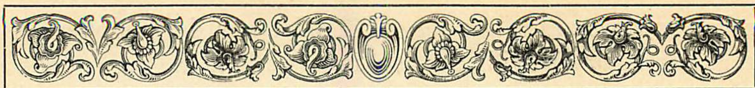
Det var emellertid inte det värsta för Isak, att han, när Petter kom med stämning för hemgång, nödgades muta ner

saken med femton kronor. Ej heller var det något att så särdeles fästa sig vid, att han i tre veckors tid hade ondt i tungan och gick och suddade på målet.

Allt det där var ju rena bagateller. Men det värsta var, att folket i hela socknen efter det där äfventyret i Fästampen tagit sig till att kalla Isak Petterson i Skrikebo för — »*Källarmästaren.*» Och i vår tid och i vår ort har det ordet, gualof, en förskräcklig klang.

Jojo, farligheterna och stormarna stryka fram på samhällets höjder.

— Ja' vell hellre va' simpel bonne och kallas rackare än va' fjärdingsman och skällas »källarmästare!» sa' också Per i Nyby.

Löftesbrytarens straff.

I vårdagarne, just när det var som allra brådast med såningen, låg Greta i Runseryd och drogs med döden. Mannen hann icke mycket med att se efter henne om dagarne, ty han nödgades ju gno med vårarbetet det värsta han kunde och passa sig väl mellan regnskurarna, om han skulle hinna få ut allt i rätter och vederbörlig tid.

Pigan måste hjälpa till ute på åkrarna, och så hade karlen, den stackarn, tvingats att lega gamla Maja på Hörnet att se om den sjuka och styra till med maten och andra affärer inomhus.

Mannen kunde sålunda icke vara annat än vid dåligt och okristeligt humör. Ty Maja brydde sig just inte om att hushålla med smulorna, utan for fram som en barbarisk och hednisk kvinna med både sofvel och bröd och kaffe och hvetemjöl. Medicinen kostade också slantar, så det var då inte underligt om Jonas, när han gick och trälade, mumlade och brummade allt ibland:

— Vräka sej sjuka medt i våren, dä' ha di håg te'. Kunna di inte görat på ventertien, när en inte har så brådt? Men fruntemmer ä' fruntemmer och dä' bli' di te' dess våra går om styr! Tvi den dålie! Här går ja te' förlust för hvareviga da', och dä står ingen annan hjälp te' buds än att ja' får lof söka repa opp mina affärder mä' ett förmån-

ligt gefte, äss Herren i sin nåd skulle låta lifvet renna ur Greta!

På så sätt gick den syndabocken och grunnade öfver antingen han skulle fria till den eller den samt gjorde öfverslag öfver de fruntimmers ägodelar, hvilka möjligen kunde passa honom, medan Greta ännu lefde och låg och våndades inne i stugan. —

Ibland kunde Maja komma ut och hojta:

— Gack in en vändning, Jonas! Ho' jämrar sig efter er och påstår att det lindrar henne, när I setter på sängakanten!

— Dä' ä' bara fruntemmersgriller! Ja' ä' väl ingen helbregdagörare eller doktor eller apetekare heller. Och inte har ja' ti' å setta fånöttig, när potaterna ska i jora — utan in mä dej du, Maja, å logna henne och häf i henne meklament, så bättrar hon se nock attan, äss dä ä Guss velje! svarade Jonas.

Men en afton, strax före solakvällen, kom Maja utrusande på kornåkern till Jonas och skrek och stammade:

— Nu får I lof in lell, för nu ä' dä' på utspel mä' henne rektigt ändå! Ho själas bestämdt innan sol går i skog!

— Åh, dä' går nock inte så kveckt heller, mente Jonas.

Men Maja grep honom i tröjan och släpade in honom till den sjuka, som verkligen låg i själatåget.

— A'jöss mä' dej, Jonas lelle! Lofva mig nu en ting, så kan ja gå bort i logn. Men lofvar du inte dä, så ä' ja rädd att ja allri får ro i grafven! stammade den sjuka.

— Hva' ä dä då?

— Jo, lofva me nu i dödsstunna, att du all'ri, all'ri går å gefter om dej!

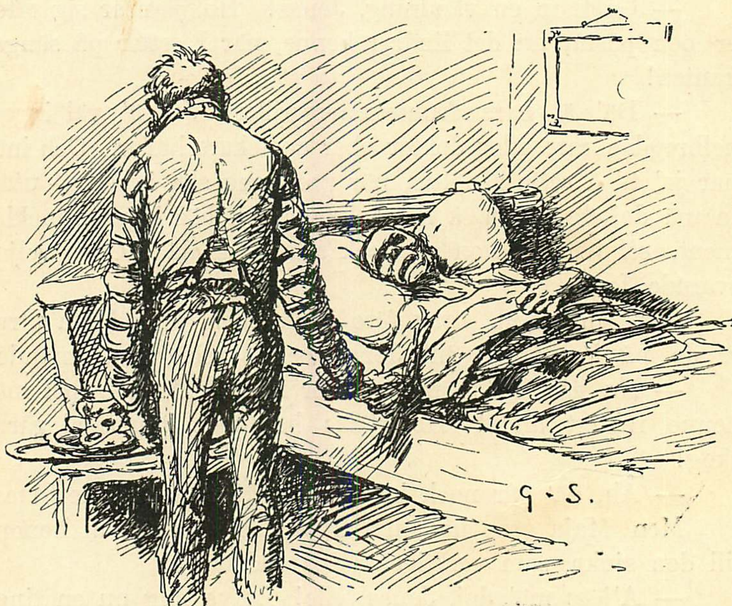
— Ja, gubevars! lät Jonas. Men han tittade åt annat håll, så man kunde då förstå, att han inte hade allvar med sitt löfte.

— Tack, tack för dä ordet. Nu ska' ja' dö i ro! Och den sjuka såg nöjd ut och tröt strax därpå.

— A' du inte vettig Jonas, som ger så'na löften. Hvem kan veta hva' du kan få för griller eller hva' du kan bli tvingad te'! suckade Maja.

— En ska' aldri' neka en döende nå'nting. Kan en hållat, så är det så, annars får dä' gå som dä' kan! genmälde Jonas och började rådgöra med Maja om tillrustningen till begrafningen.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Ajöss mä dej, Jonas lelle!

Det dröjde inte så värst länge efter det Greta var kommen i jorden, förrän Jonas började titta sig omkring efter en annan gemål.

— Den, som har ett hemmansbruk, kan inte undvara fruntemmer! mente han.

— Men du kan väl reda dej mä' en piga, så slipper du göra den aflidna emot i hennes yttersta vilja! Tvi dej skönliga, som löper efter kvinna, när Greta knappt ä'

kallnad! förmanade Maja, som hade stannat kvar på gården en tid efter jordölet.

— Piger stjäla och runera husa. Ska' en kunna lita på och ha' redit gagn utå fruntemmer, får en lof gefta sej mä dom! förklarade Jonas och fortsatte efter vårarbetets afslutande att drifva omkring på frieri i trakten.

Men det gick jämt och ständigt olyckligt för honom. Än drefvo fruntimren skoj med honom och gåfvo honom korgen, än fingo pojkarne i byarne fatt i Jonas och gjorde honom allehanda hyss och förfång, när han var ute och vandrade om kvällarne. Han kom alltid långnäst och ofta sönderrifven och illa handterad från sina giljarefärder.

— Dä' kan inte gå på annat vis för honom, när han ljög och bedrog Greta i själfva dödsmenuten! mumlade Maja.

Efter många om och men lyckades emellertid Jonas få Lena i Sjöbo så pass på trafven, att hon stämde möte med honom här och där i markerna, där de ostördt kunde få tala om sin blifvande sällhet uppe i Runseryd. Men hur inpiskade och försiktiga de voro, lurade dock de sabla pojkarna i Sjöbo ut, att kärleksmötena höllos i skuggan af ängsladan, som låg i madkanten.

Och så drogo de dit neråt en lördagskväll för att föra nojs med Jonas och Lena. Ty pojkar ä' ett illtyg, som knappt ha' försyn för något heligt. Hur det var fick dock det förälskade paret i god tid se pojkaskocken, och så gömde de sig och sin kärlek inne i den tomma ladan.

Men pojkarna släpade i sin ondska fram en stor stock och stöttade inne Jonas och Lena.

Lördagsnatten gick, söndagen likaså. I Sjöbo saknade man Lena och i Runseryd fördes väsen efter Jonas. När dessa heller inte under natten till måndagen återkommo, blef det oro i bygden och på måndagseftermiddagen anordnades skallgång efter dem.

Man inringade alla ägorna, hojtade, vrålade och skrek, som om domen kommit öfver bå' Sjöbo och Runseryd, och

till sist slöt sig ringen kring ängsladan, där man fann de tu, snopna och skamsna och så uthungrade, att det var totalt förbi med kärleken i dem.

Lena var topp tunnor rasande och fräste som en katta.

— Dä' ska' en hund och inte ja' gefta mej mä' en karl, som ä' alle mans gäck! sa' hon och gick hem, medan Jonas, öfvergifven och förskjuten, stapplade af åt sitt håll under allt dreffolkets flin och homeriska grin.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Men tror ni att Jonas gaf sig efter den betan, så bedrar ni er. Fjorton dagar efteråt hade han verkligen tjusat den tjocka Mina i Brogård.

— En ska' få si, att dä' löckas för honom te' sist. Ja' trodde, att dä' hvilade en förbannelse öfver hans friande efter han ljög för Greta, men dä' töcks ge mä' sej! lät Maja när hon erfor hur väl det vurnade sig med Jonas och Mina.

Så en söndag var han hos henne igen. Dagen var stekande het. Jonas och Mina gingo upp på gafvelrummet för att språka i ro och skymundan, medan gubben i Brogård tog en tidning och satte sig på »gongebräet» vid gafveln för att läsa lite grand.

Dagen var, som sagdt, het och tjocka Mina började svettas på kammaren, så att hon satte sig i det öppna fönstret för att svalka sig.

Jonas kunde förstås inte längre styra sig, utan satte sig bredvid henne och försökte hålla henne om lifvet.

Så sutto de en vändning och mådde bra i tvärdraget.

Men så fick Jonas olyckligtvis i sitt hufvud, att han skulle kyssa sin tilltänkta ett spadtag.

— Styr de', stolle! Far setter ju här nere och kan få si'et, log Mina och böjde sig undan.

Men Jonas var envis i det som i allt annat och ville inte försaka det goda. De glömde nog också båda två, att de sutto i fönstret. Mina böjde sig bakåt och Jonas följde efter med spetsad mun. Och hur de konstrade, oviga och klunsiga som de voro, dråsade de bägge två baklänges ut

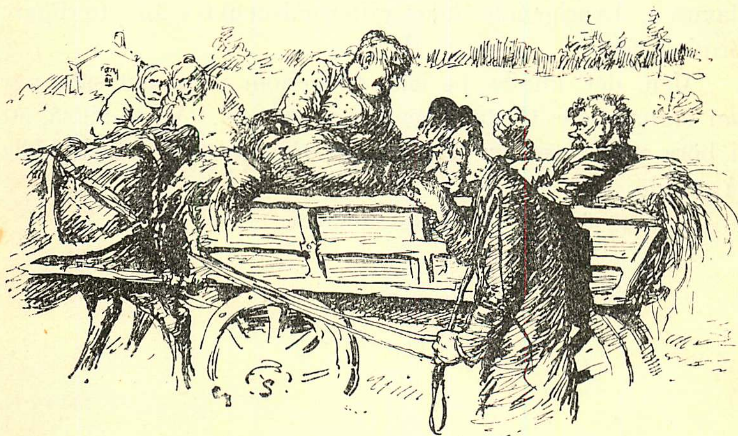
genom fönstret och kommo öfver gubben, som satt i sin oskuld och läste i sitt blad.

Han trodde, att en bomb eller granat var öfver honom och började vråla och gallskrika, så att det hördes öfver halfva socknen.

Och i hans skrän intonerade snart bå' Mina och Jonas.

Det var en härlig och osedvanlig syn, som tedde sig sabbatsaftonen å marken vid Brogårds gafvel.

Tre förskrämda människor lågo där bleka, förfärade och skrikande så att de kunnat skrämma en fiendehär på

Tre lemmalytta i samma häck.

flykten. Gubben tittade på de båda älskande och vrålade och dessa bligade på hvarandra och bölade.

Omsider kom en hel hop folk till, och då befanns det, att olyckan var större än man trodde. —

Jonas hade slagit af sitt vänsta lår mot gungbrädan. Mina hade brutit sin högra arm strax ofvan handleden och gubben hade fått axeln ur led, när de älskande ramlade öfver honom af höjden. Och allt folket förfasade sig öfver detta tredubbla olycksfall.

Det var emellertid ingenting annat att göra än sätta för oxarna och köra dem alla tre ner till lazarettet.

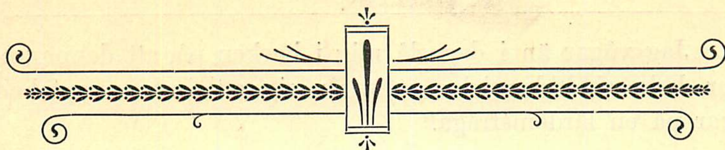
Och den foran såg sorglig och märkvärdig ut. Aldrig har väl ett kostligare lass blifvit framkördt på den vägen. Tre lemmalytte i samma häck, och så vidt plågorna det tilläto skällde de tre på hvarandra hela vägen.

Sen lågo de i samma rum å sjukstugan och grälade. Mina gaf sig katten på att hon inte skulle äkta en man som vred af henne armarna före vigseln, och Jonas påstod sig vara lika nöjd om en hustru, som ville lära honom flyga.

Jonas blef på grund af den där manövern halt och illavuren, hvarigenom hans giftermålsutsikter än ytterligare förminskades.

Men det kunde ju icke gå honom på annat sätt, när han lögnade för Greta i hennes dödsstund. Vi se alltså, att vi böra vakta oss för att bedraga våra hustrur, när de hålla på att dö.

Annars är det just inte så noga.

»I vettnes närvaro.»

På den tiden, då jag var en liten pojk som rann upp till vedermödor i en syndig värld, och var snäll samt kanske i någon föga mån mera oskyldig än hvad jag nu kan vara, si då gick äfven jag och förde skoj i en skola.

Ifrån dessa af inga hustrur eller växlar eller andra rackartyg skymda och förmörkade dagar erinrar jag mig framför mångt och mycket Kalle i Hagenborg.

Och han är mig ett ljufveligt och gladt minne, ty Kalle var skolans driftkucku och syndabock, åt hvilken vi hade ogement roligt.

Där växte förstås i den där byskolan vid min och Kalles sida många frön till blifvande kyrkovärdar och nämndemän jämte moror till dem, om hvilka det med föga fog kunde sägas, att de voro födda snillen.

Men Kalle var i alla fall den dummaste i hela skolan, hvilket icke vill säga så värst litet, när man tar i betänkande, att jag var med.

Det skulle dock varit lättare, tusen gånger lättare för den gamle skolmästaren, hvilken vi uti vår nedärfda synd kallade än »Tassen» än »Vargen», att raka sig med ett gammalt stekpanneskaft än att få lärdom och annan katekes till att bita ett dugg på den goda och trogna Kalle i Hagenborg.

Jag vågar än i dag slå mig i backen på, att denna under hela skoltiden icke gaf ifrån sig ett enda acceptabelt svar på en lärdomsfråga.

Hvaraf är katekesen tagen?

För att nu göra denna inledning kort och med ens visa hurudan Kalle var, vill jag bara anföra denna lilla katederblomma från nu åsyftade småskola.

Det hände nämligen en gång, att »Vargen» ställde sig framför Kalle och sporde:

— Hvaraf är katekesen tagen? Det blef dock löx, att den tillfrågade fick sig af att gå in i något svaromål, utan han satt där och glodde rummet rundt och ref sig i luggen. Först efter det »Vargen» stampat i golfvet åtskilliga resor och slutligen drabbat på Kalle med käppen öfver ryggen, lät denne beveka sig till att öppna sin mun och tjuta:

— Jo dä va' så sannt! Snus-Jösse har, min själ, köpt henne åt me' inne i Vexiö!

— Ä'r du då alldeles galen och totalt vettlöser pojke? skriade skolmästaren.

— Dä' må va', men sanning talar ja', för dä' har mor allti' bedt me' göra! genmälde Kalle och såg så belåten ut, som om han gjort en välgärning,

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Ja, sådan var Kalle i Hagenborg. Men om han inte hade sådana anlag, att han kunnat stiga till kommunalordförande eller biskop här i världen, så vardt han i alla fall en obegripligt bra arbetare, som verkat så troget och sträfsamt i sitt kall, att jag hoppas vår Herre en gång ska' se öfver med hans stapplande i katekesen.

Kalle dängde och svängde alltså till den grad på åker och äng, att han omsider snodde sig till en åtting. Och han betalade honom också.

Han var, kantänka, alldeles för enfaldig att använda hvad han förtjänade på annat sätt än till att göra rätt för sig.

Någon riktig nutidsmänniska var han alltså inte, ty dessa nyttja sällan sina pengar till någon rättgörelse, förän lagkarlarne i förmågo af sin myndighet börja lirka med dem.

Men om det var något i denna värld, som föreföll Kalle fasaväckande, så var det lagen och dess nattväktare.

För de senare gick han ur vägen och den förra trodde han sig följa.

Men hans förstånd var ju inte så väldigt, och därför hände det honom en gång ett sådant djädrans spektakel,

att han bestämdt mistat sitt vett för'et, om han hade haft något sådant att mista.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Sven Månssons kor och stutar hade en sommardag brutit sig in i Kalles hafregärde och åstadkommit en ganska bra ödeläggelse därstädes.

— Du får lof betala mej skadan, för du har ovana kreatur och gärds'gårn var redig! sa' Kalle.

— Aldrig får du en styfver förrän du visat bå' dä' ena och andra. Syn och domstol få lägga emella' oss, för ja' betalar inte utan att ja' blir dömder te't! svarade Sven.

Men domstolen ville Kalle inte till. Hellre hade han väl anropat hin håken om hjälp än den, och därför gick han och grubblade i sorg och själskval en långlig tid.

Slutligen fick då äfven han en dag en idé, och med den gick han till Manne i Lunden, som anses för en klyftig jösse i församlingen.

Men en skälm är han ju i bå' själ och hjärta.

— Undras om dä' skulle va' farligt, om ja' klådde upp Sven Månsson rejält, för ja' får ingen frid inom mej, hvarken natt eller da', så länge han inte fått sota nå't för dä' där våldbetandet i min hafreåker! frågade Kalle.

— Farligt! Nä' gubevars! Men du får lof göra't ärligt, och så är dä' tvång att du gör'et i vettnes närvaro! rådde Manne

Öfver det rådet blef Kalle så glad, att han gick hem mycket bå' tröstad och vederkvickt.

Serradö, två dar efter tog Kalle med sig ett par bra karlar och masade ner till Måns, som just gick och redde sin träda.

Kalle gick rätt på'n, och när han kom fram, klippte han till Måns med sin staf, så att karlen blef både flat och förargad.

— Vet du inte hut? Ska' du slöss? röt Måns.

Men han fick intet annat svar än stryk immer badd tills han nästan var fördärfvad.

Då sa' emellertid vittnena:

— Nu kan dä' va' nok, Kalle.

I vettnes närvaro.

— Ä' i säkra på att dä' är lagligt gjordt så är dä er ensak! flämtade Kalle.

— Vesst ä' dä' lagligt, sa' vittnena samt menade på, att den utdelade stryken varit fullkomligt giltig. Och så gingo de dädan.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Nå, tinget därpå stod Kalle midt emot Måns inför dombordet, men han såg just inte så ledsen ut. Det var

»Ja' slog honom i två vettnes närvaro.»

lätt att se, att han förmenade sig hafva rätten på sin sida.

— Har ni slagit käranden! sporde domaren.

— Ja, men lagligt och giltigt, så dä kan ingen lag döma mig för!

— Kan ingen lag döma er, när ni själf tillstår våldet.

— Nähä, för jag slog honom i två vettnes närvaro och dä' måtte väl räcka!

— Får man slåss i vittnens närvaro? Nej min gubbe, hos oss tillåtas inga dueller! sa' domaren.

— Men ja' har allti' hört, att en inte ska' ge ut pängar utan i vettnens närvaro, och då ska' en väl inte heller ge ut stryk utan i vederhäftigt folks åsyn! lät Kalle.

Domaren tittade på'n bå' länge och väl.

— Antingen är du en dumbom eller söker du öfva dig till advokat! Nu tror jag snarast, att du är det förstnämnda, och därför vill jag säga dig, att man icke alls må slåss, vare sig i vittnens närvaro eller ej.

— Dä' va' Manne i Lunden, som lurade mej till'et. Får ja' då inte heller klå honom, om ja' tar ett par rejäla karlar mä mej?

— Du låter allt bli det! log domaren.

Så blef det utslag i slagsmålet emellan Måns och Kalle och det blef djädrans så höga böter för den sistnämnde.

Kalle höll som sagt, på att bli galen, inte minst därför att han inte visste, om han skulle våga lämna böterna till länsmannen, utan i »vettnes närvaro»

Amerikanska björnen.

En efterhöst gick Anna-Greta i Fällan omkring uti hela grannhället och visade ett bref, som hon fått från Kalle, sonen hennes, hvilken för åtta år sedan »satte öfver pölen» och slog sig ner i Norra Amerika.

Det var lite konstigt, det där brefvet, hvadan gumman väl behöfde hjälp för att tyda det, och dels tyckte den stackars änkan det var så behagligt att få gå omkring och tala om sin ende pojk samt kunna nämna, att han nu skulle hem och hälsa på till julen.

Ty sådant stod det i brefvet. Måntro, en större nyhet kunde hon visst inte tänka sig, stackars goda själ, och därför ansåg hon, att äfven andra skulle sätta värde på att få spörja den.

Hon hade därför ingen ro i kroppen, sedan hon fått brefvet, utan trippade omkring hit och dit i roten med detsamma och med sin nyhet.

Och det får ingen förundra sig öfver. Hvem som helst af oss, som bodde ensam i en liten stuga, fjärran i en skogskant, skulle nog af vida mindre skäl finna anledning att komma ut för att få språka med menniskor.

— Jaha, nu kommer Joan hem emot helgen! sa' Anna Greta i stugorna.

— Åh färkelen! Dä ska' bli roligt å se om en känner igen honom. Har han skrifvet? lät folket.

— Ja, si här ska' I få läsa brefvet!

Och så räckte den stackars stolta och hjärteglada gumman fram den skrifvelse, i hvilken »mister John Swansson» skref, att han, som nu hade månny, tänkte »go» hem till Sveden på en »little trip», emedan han tyckte det skulle bli »bjuteful» å »spika» med gamla »fränds».

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Vid sjutiden en söndags afton rådde mycken frid hos gamle Karl Bengtsson i Granåsen.

En väldig brasa flammade och sprakade å den stora hvalfspisen, så att Kalle måste sätta sig midt på golfvet för att inte bli helstekt. Här satt han och vaggade på stolen och mådde väl i värmen, medan han gnabbades med kärringen, som satt på soffan och predikade om hvad Kalle skulle köpa hem från stan, dit han följande dag i ottan skulle fara för juluppköp.

Dottren höll sig på soffan vid bakfönstret, i hvilket hon tittade och tittade ett par tre gånger i minuten. Hon bidade kantänka, A'gust i Bjälkabo, och hoppades hvar stund få se honom skymta nere vid la'gårdsknuten.

Och hon tycktes inte hafva bedragit sig på A'gust, ty rätt som hon satt där och skrufvade och vred sig på soffan i älskogsfeber, for hon upp liksom hade någon stuckit henne i benet med en syl, slätade till håret, ordnade kjolarne, tog hufvudklädet och slank ut genom dörren som en ål.

När de gamle sålunda blifvit ensamma, hämtade gumman fram psalmboken och började läsa igenom »vangelet» högt och rent. Och ju längre hon kom in i'et ju värre gäspade Kalle, där han satt och duttade och nickade på stolen. Men gumman fortfor att stafva, sucka och läsa, och det var blott en tidsfråga, när Kalle skulle somna in på allvar och dråsa omkull med stolen.

Då, just som det var allra högtidligast, skramlade det till i förstun, dörren slogs upp och in stormade Anna-Greta i Fällan, blek, utan hufvudkläde samt med den förskräckligaste ångest och bäfvan målade i hvarenda ansiktsskrynkla. Mor i Granåsen hann knappast tappa psalmbok och glasögon, eller Kalle vagga sig i jämnvikt på stolen, förrän Anna-Greta störtade i famnen på gubben.

— Fräls mej, hjälp mej för himmelens skull ifrån' lejonet eller björnen! — stammade hon.

Och Kalle och Anna-Greta och stolen tumlade om på golfvet i en röra.

— Hva', hva', hva', i Guss' nam' står på! A' skam ella' länsman ella' bägge två efter dej! mumlade Kalle, och satte sig upp på golfvet, under det Greta fortfarande höll sig fast vid halsen på'n och darrade som ett asplöf.

Mor på stället bara gapade. Hon visste inte hvad hon skulle säga eller taga sig till i en sådan stund.

Och hvad skulle hon väl tänka heller. Måntro att sitta i sin andakt och få se ett annat fruntimmer komma in såsom ett yrväder och knyta sig om halsen på ens egen och endaste karl!

Hvilken hustru som helst skulle bli bå' förvånad och perplex vid en sådan syn.

Kalle var emellertid inte människa att stiga upp. Så argt höll sig Anna-Greta fast om halsen på'n och stammade:

— Kalle, Kalle, käre välsignade Kalle lelle!

Men när Inga i Gransåen hade sett på tillställningen en vändning, och hunnit sansa sig ett grand, blef hon het

och ilsk, fast det inte gått fem minuter se'n hon läst »vangelet» och varit from.

— Släpp karlen, släpp honom på eviga momangen, för min ä' han! Annars ska' ja' fresta, om inte mortlastöten kan hjälpa karlagalenskapen ur kroppastollen på dej, ditt gamla laja och evinnerlia skrälle! fräste Inga.

För det är minsann skinn på den gummas näsa.

Men hon hade knappt fått det sista ordet ur sin mun, förrän hon gaf till ett illvrålande, så att fönsterrutorna skallrade. Och idetsamma föll hon framstupa på golfvet och började krypa på händer och fötter bort under sängen. Samtidigt började också Anna-Greta att hoa och illgrömma sig och suga sig fast som en blodigel vid Kallestackaren.

— Si, nu ä han i dörra! tjöt hon.

Och när Kalle tittade ditåt, fick han syn på en luden varelse, luden från ofvan till nedan.

— Dä ä' en björn, som går på bakbena! Och ingen bössa har ja! flämtade han, när han synat vidundret en vändning.

Och så började äfven han att krypa under den andra sängen och stönade och pustade och stretade förskräckligt, ty han fick lof att släpa Anna-Greta med sig. Hon släppte honom inte, kan'veta.

Och där lågo de nu allesammans under sängarne och skälfde samt hörde hur vilddjuret tassade fram på golfvet under ett murrande, hvilket lät som ett människogrin.

De tordes inte röra en lem eller ge ett ljud ifrån sig.

Rätt som de så lågo där och höllo på att förgås af skrämsel, fingo de höra liksom en karlaröst.

— Well, well, kom ni fram! Va' inte blyga för me. Ja, ä' John Swansson from Fällan and är inte mer än en mänska fast ja' är from Nortamerika!

— Ä' du där, Joan lilla? Ja' töcker ja' känner igen dett mål! Har du kört ut lejonet eller björnen! hviskade Anna-Greta.

— Yes! Kom I fram bara!

Och så kröpo de fram. Men om inte mister John Swansson kastat af sig pälsen på en stol i detsamma de tittade fram under sängbottnarne, hade där nog blifvit ett elände till.

Nu kommo de emellertid utkraflandes, dammiga och grymma samt snopna och skamflata.

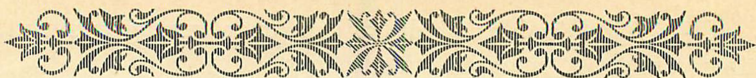
Där lågo de nu allesammans under sängarne.

— A' dä' mänskligt att klä' ut sej på dä' viset, när en ska' hälsa på mor sin! Sannerligen trodde ja' inte dä' var ett vilddjur, som kom in genom stugudörra! Och så satte jag å som en pil genom köket och hit för att söka hjälp, och freda lifvet! snyftade Anna-Greta, fastän dä' nu egentligen var gjädjetårar hon fällde.

— Ja' trodde, att dä va' en en björn! lät Kalle och borstade af sig damm och spindelväf.

— Å ja' trodde, att dä va' hin onde, som gett sig ut efter vanligheta emot jul! mente Inga.

— Oh not! men vi ha' dä ludna ut på de fine pälssarne i Union States, och dä begriper ni inte i Sweden! kraxade mister John, satte sig på framsoffan och kastade upp fötterna på chiffonierskläffen, som var nerfälld.

»Han slog» sig fram.

Aldrig i lifvet har jag blifvit så förbluffad, som när jag en dag i tidningen såg, att Kalle Brokvist hade blifvit kallad till fjärde profpredikant vid återbesättande af kyrkoherdebeställningen i Ringåsa pastorat, som är af andra klassen och ger fyratusen.

Och det var nära på att jag svimmat, då jag en tid efteråt las i telegramafdelningen, att Kalle vid valet fått tre fjärdedelar af alla rösterna.

Nog vet jag, förstås, att prästval är någonting underbart och oberäkneligt, att till och med den störste profet inte kan ställa horoskopet för ett sådant, men jag skulle då mycket förr trott, att jag själf en vacker dag kunde utses till biskop öfver det halfva Hernösands stift, ifall det delas, än att Kalle Brokvist skulle bli vald till kyrkoherde och detta i en tid och uti ett land, där det andliga lifvet är så pass högt uppdrifvet, som det gualof är i vårt.

Ty Kalle har hundingen så mycket mera skärpa i armar, rygg och ben än i hufvudet.

När han gick i skolan, förstod han sig väldigt bra på gymnastik, men inte ett dugg på vetenskapen.

Kalle Brokvist kunde på den tiden ge en hel klass den allra yppersta smörj på mindre än tio minuter, men han skulle icke på en vecka kunnat lära sig förstå det onto-

logiska beviset för Guds existens eller skrifva en sida latinsk stil på folkavis.

Det hände en gång, att Kalle en kväll vardt öfverfallen af åtta stycken gjutare. Inom fem minuter hade han hemburit den härligaste seger.

Fyra af dem slog han ner och de öfriga fyra slängde han hufvudstupa i hamnen samt gick därpå sin väg lugn och majestätisk som en imperator.

Men blef det fråga om att sätta ihop en kria, så vardt han bet, grufligen bet och stukad, såvida det icke gällde kalabaliken i Bender eller den Viborgska smällen eller Bråvalla slag.

Men Kalle slog sig ändå igenom skolan och maturiteten, och det gjorde han formligen med armstyrka och med sina näfvar.

Vi fingo hviska hvart eviga ord till honom och desslikes skrifva hvarenda prick, som han skulle skrifvit, annars fingo vi den hiskligaste smörj.

Och så fruktansvärda voro hans rapp, att vi af bäfvan och räddhåga för desamma öfvade upp oss till ett sådant mästerskap i hviskningskonst och annat »smitande», att de skarpsyntaste lärare i världen sällan kommo underfund med underslefven.

I studentskrifningarna fingo vi löfte att bjuda Kalle på bakelser. Det kunde ju icke förmenas.

Men i bakelset låg en kladd, och Kalle skref sig igenom.

Se'n hviskade vi till honom i den muntliga examen och själfva censorerna märkte ingenting, så fint bedrefvo vi det. Och på så sätt blef Kalle student.

Hur han vände sig vid akademien, det vete Herren, för jag lagade mig utom örfilahåll för honom. Men efter tolf års sträfvan blef han präst och allt sedan dess har han flackat omkring såsom en skjutshäst i stiftet och predikat så att han kunnat spräcka kyrkorna, ty han hade ett mål

såsom en domsbasun. Och koncept har han nog skrämt sig till af kamrater.

Men hvem i attan kunde tro, att han skulle få ett pastorat!

— En ska' få si, att han slagit sig till det med armkraft och eröfrat det med knytnäfvarna, tänkte jag, då jag las notisen. Och så började jag höra mig för uppåt Ringåsa, för att spörja hur undret tillgått.

Jo, bevars, min tankegång hade inte varit så galen i detta stycke, såsom den beklagligen är i många andra fall.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

I Transjö by af Ringåsa församling hade ungdomen jämt och samt gjort sig känd för råhet och oordentlighet. Transjöpojkarna hade alltid varit en skräck för den stillsammare befolkningen, ty om lördagskvällarne drogo de kring i socknen som vilda djur, skränade och slogs och förgrepo sig på hvad de kunde komma öfver.

Lekstugor och lottdragningar voro deras element och slagsmål deras njutning.

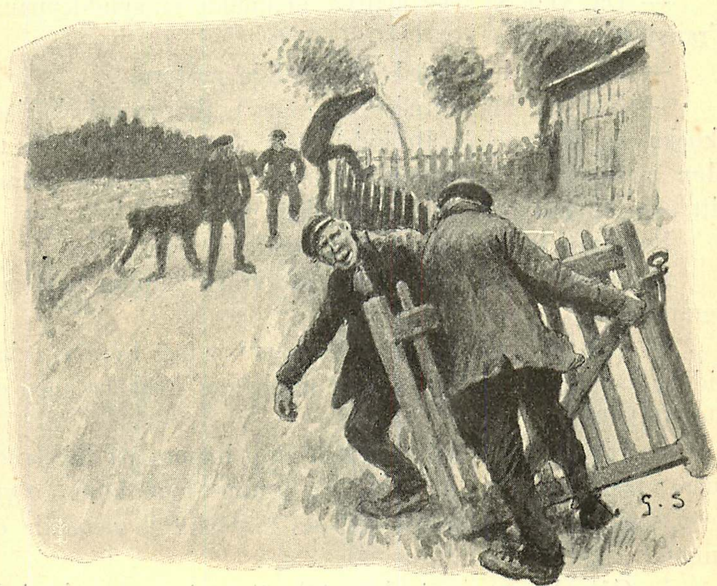
Att nattetid fylla brunnar, spika igen stugudörrar och släppa ut kreatur, bryta sönder fruktträd, bära bort grindar och rifva ner stengärdesgårdar hade alltid utgjort obeskrifliga nöjen för dessa Transjögossar. Hvarken kyrkorådet eller kommunalnämnden eller länsman rådde på dem, utan de blefvo tvärt om allt djädrigare efter hvarje varning och förmaning, som bestods dem.

Guds ord bet inte ett dugg på dessa vilda sällar, hvilka tvärtom drefvo såsom en sport att störa andliga sammankomster, hvadan de voro på vippen, att både andligen och lekamligen fördärfva hela socknen. Ty inga talare eller predikanter vågade sig åt det hållet, emedan de aldrig voro säkra för stryk.

Så dog emellertid den gamle kyrkoherden i Ringåsa samt vardt begrafven, och Kalle Brokvist skjutsades dit såsom vice pastor samt började dundra fram sina gamla koncept.

Nu hade Kalle alla dar haft för princip att företaga långa promenader om aftnarna. Hans herkuliska lemmar behöfde verksamhet och det var en pina för honom att sitta stilla.

Fördenskull kom han ofta om kvällarne att vanka förbi Transjö, och pojkarne fingo derför i sina hufvuden, att han gick ut för att spionera på dem.

»bära bort grindar»

— Vi ska nog vänja honom af med dä' och hålla honom från knutarne? mente de samt kommo öfverens om att ge' honom smörj, om de råkade på honom, när det var mörkt och vette till.

De hade, förstås, ingen aning om hvad pastorn dugde till utan trodde att de lätteligen skulle reda upp honom.

Så hände det sent en lördagsafton, att Kalle Brokvist, som gjort en lång tur, på hemvägen fick höra ett grufligt

stim utanför Packebo, där hans kyrkovärd bodde. Och när han kom fram fick han se en hel skock Transjöpojkar göra sig redo att binda kyrkovärdens dräng och piga vid hvar sin pelare i verandan.

Det öfriga husfolket hade de tydligen bommat inne i byggningen.

Pastorn gick sakteliga fram till våldsverkarna. —

— Hvad ha'n i för er? sporde han.

— Dä' veta vi bäst själfva, genmälde en synddrypande Transjöson.

— Gå'n nu hem med er! befallde pastorn.

— När vi bli tillreds! svarade pojkarna och började skocka sig kring Kalle Brokvist. Det såg ganska hotande ut. Men pastorn var lugn som en filbunke och tycktes mera i sitt esse än när han stod i predikstolen.

Pojkarna trängde sig allt närmare in på'n.

De tycktes ha' för afsigt att tråka honom bort mot verandan.

— Om vi rätt skulle ta' och surra fast honom också vid en pelare, så kunde han ju uppbygga Packebo med ett litet tal! lät en.

— Likast vore väl å hifva upp honom på taket och surra fast honom ve' pipa, så kunne han höras öfver hela sockna. Höga herra ska' stå höjt! inföll grinande en annan.

— Gå'n hem genast, dumnöt! röt pastorn, som började ilskna till.

— Ja, kom så få vi sällskap! hånade den värste bjässen i högen och skulle lägga sin arm om lifvet på pastorn för att draga honom åt verandan till.

Men det tempot skulle han aldrig hafva gjort.

Ty i detsamma vardt han gripen af Kalle, lyftad i höjden och slungad såsom utur en kanon öfver de andras hufvuden långt bort åt en krusbärsbuske, där han blef liggande.

Och sen kom turen till de andra.

Smack, smack, smack! lät det på Packebo gård. Kalle Brokvist kände sig grufligen lifvad och inspirerad af sitt ämne, och det dröjde inte många minuter förrän allesamman syndaträlarna från Transjö lågo där såsom strö på gården.

Men det var inte nog med det, utan Kalle Brokvist tog desslikes upp sin käpp från marken och bearbetade ytterligare hvarjom och enom af dem tills de knappt kunde röra

»bearbetade ytterligare hvarjom och enom af dem»

en lem och till dess hvars och ens lekamen var på det härligaste marmorerad.

Där lågo de nu tillintetgjorda och stukade och slagna sönder och samman.

Pastorn öppnade dörren åt kyrkvärden, som kom ut på gården och lofvade himlen med allt sitt husfolk, när han såg huru fridstörarne vältrade sig stönande och vanmäktiga på hans gård.

— Pastorn är såsom Simson. Filisteerna äro till spillo gifna! jublade kyrkovärden.

Därefter bäddades en höhäck med halm, Transjöpojkarna lades upp däri och kördes dädan efter oxar i natten samt levererades hvar i sitt hem.

Men när ryktet om denna prästerliga smörj och tuktan kom ut i pastoratet,' så stod det inte till att hejda folket. De höllo Kalle Brokvist för en halfgud med förmåga att göra underverk.

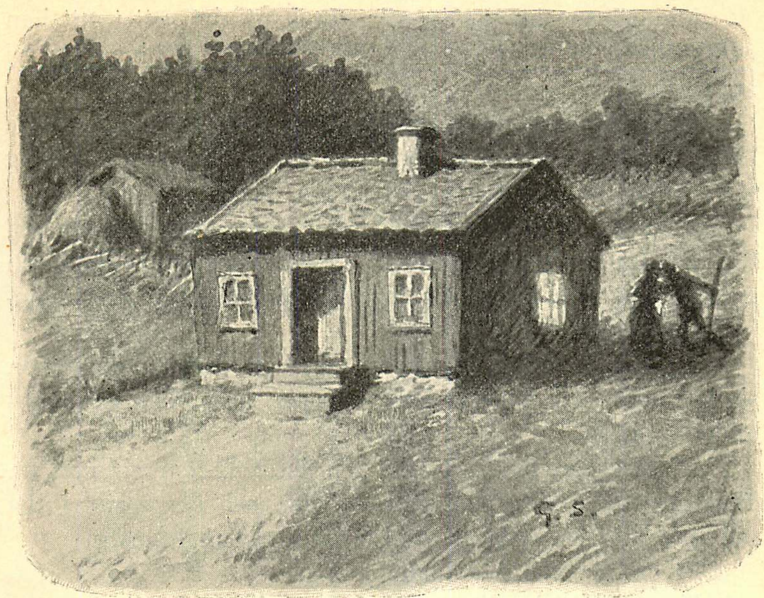
— Dä ä' präst hela da'n, han kan föra en vettvillig ungdom på rätta vägar. Honom ska' vi ha i evig tid! läto de.

Och så kallade de honom till »fjärde» och valde honom med storm och förtjusning till sin »körkeherre».

Transjöpojkarna gå nu där och hänga sina hufvuden såsom sjuka hönor samt våga ej lyfta händerna till slagsmål och illtyg eller öppna munnen till vrål. De äro omvända och vordna som annat folk.

Och Kalle Brokvist har alltså i sanning »slagit» sig fram här i lifvet.

Gack du, min vän, och sök göra sammaledes.

Fårakullsdramat.

Man kan inte tänka sig ett gårdanamn, som låter mera fromt och beskedligt än Fårakull. Det klingar blygt och förskrämdt, menlöst och dumt för alla, som höra det och inte känna till stället och folket, som bor där.

Men för oss, som ha' gården med alla dess mångfaldiga röfvar- och kärlekshistorier midt i socknen, för oss har det en helt annan klang.

Manuel i Fårakull var i sin tid en högfärdsande, hvadan man jämt och samt spådde honom ofärd. Ty det kan man ju veta, att när högfärden är inne i stugan, så står olyckan redan och lurar ute i förstun.

Manuel var högmodig och stursk på det sättet, att han ovillkorligen skulle ha' finare och grannare doningar än vi andre bönder.

Han tålte inte, att någon hade spanskare stutar, yrskare hästar eller vackrare åkdon och grejor än han. Allting skulle han ha' utaf prima, som man säger.

Och när hans hustru dog, så att han fick gifta om sig, tog han minsann och letade ut åt sig den mest rödletta och granna och trindlagda tös, som fanns på långa vägar omkring.

När då vi andre sporde honom, hvad han gamle karlen, skulle med den flickslängan, grinade han, den högmodsanden, och sa':

— Ska' en ha' nå't, ska' en ha' dä, som sir nå't ut. Man ska' ha' smidig och granner don, och det kostar i alla fall inte mer att föda en välfuntad än en led hustru!

Precis de orden hof han ur sig.

Men han fick allt se ändå, hvad det kostade honom; ty det kan inte vara farligt att säga det nu: det kostade honom inte mer och inte mindre än lifvet.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Kristin, flickan, som han tog till äkta, var just ingenting att skräppa med. Det var det fina skinnet, förstås, som gaf henne något värde, men ett skinn skrumpnar gunås snart. Annars var hon full af dårskaper och en riktig hamsa och slampahej både med pojkar och i sina gärningar. Men att förvrida hufvudet på manfolk, det var hon inte oduglig till, och det hade hon sin lust uti, det hjärtlösa stycket.

Alla pojkar i trakten sprungo såsom tosingar efter henne, och grenadier Nords son, volontären, sköt sig tvärt igenom bröstet med geväret, när det blef kunnigt, att hon skulle flytta till Manuel i Fårakull.

Det hette visserligen, att det olyckat sig för pojkstackarn på en älgjakt. Men de, som hittade honom i skogsbrynet, och sågo hur han låg och allt det där, de begrepo

nog, att han krånglat med det själf, stackars barn. Men för föräldrarnes skull och för att den arme volontären skulle komma som en kristen åt jorden, rördes det icke i den saken.

Alla voro vi dock öfvertygade om hur det gått till, och öfverallt växte oviljan mot Kristin.

— Hon får nog betala't och det med ränta ändå! hette det.

Och det har hon också fått.

Nå, Manuel och Kristin blefvo gifta med stor gamman. Men bröllopet var i alla fall kusligt, ty alla hennes gamle friare sköto om kvällen så ilsket och vårdslöst utanför knutarne i Fårakull, att de flesta fönsterrutorna i huset sprungo sönder.

Så gick det en liten tid, och allt var godt och väl, fast Manuel började åldras och se oolirg ut.

Rätt hvad det var spordes det, att han slagit sig till att dricka och de, som vankade dit, påstodo, att Kristin lockade honom till det.

— Man ska' få se, att hon vill ha' honom att supa ihjäl sig! hviskades det.

Och det var nog inte så orätt det. Jämt och samt ställde hon flaskan till honom.

— Ta' dig en knaber till, så lättar det lifvet! mente hon. Och till sist gick det så långt, att hon satte kruset bredvid sängen om nätterna och lurade Manuel att supa, så ofta han vaknade. Drängen hjälpte och understödde henne i uselheten, ty han och matmodern hade blifvit alldeles galna i hvarandra.

Det dröjde heller icke länge, förrän hon fick Manuel så slö, att hon kunde purra af honom testamente på fastigheten, och sen rent af hällde hon brännvin uti honom.

Det var klart, att karlen inte skulle stå emot ett sådant ständigt fruktansvärdt drickande. Också dog han knall och fall en dag.

— Där har hon en själ till på sitt samvete! sa' folket och insinuerade, att hon nog på sista tiden inte skytt att

till och med i förbund med drängen krångla »*lite hvitt*» (arsenik) i hans bränvinsglas.

Ifrån den tiden tyckte vi rent, att det var hemskt därnere i Fårakull, och ogärna ville man vanka förbi där, sen det blifvit mörkt.

Men ändå skulle det bli värre därborta.

Kristin hade nätt och noga gått ut änkeåret, när hon gifte sig med drängen.

Det sades tvärt, att denne strax efter giftermålet tog tömmarna i sina händer, och att Kristin fick dansa efter karbas ibland.

Hon hade varit så toseter efter honom — mente man — att han väl omsider började bli ked och äcklas vid henne och därtill hängde nog det, som de gemensamt utfört med Manuel, såsom något naggande och kyligt dem emellan.

Lika medgörlig, som Erik varit, när han var hennes dräng, lika katig och svår blef han som husbonde. Och det går ju så till ibland.

Så kom Mina Fyr, husarens flicka, dit upp i tjänst en vår, och det dröjde inte länge förrän denna fick mera att säga i huset än matmodern.

Tidt och tätt hörde man talas om det ena spektaklet värre än det andra från Fårakull.

— Kristin har börjat skörda nu, och det är då inte för tidigt, efter allt hvad hon sått ut i sin dag! yttrade grannarne, och de hade rätt däruti.

Kristin hade bedragit sin förste man i kompani med drängen. Nu höllo denne, sedan han blifvit herre på täppan, och pigan ihop emot henne.

På det viset lefde de i Fårakull värre än de laglösaste tattare. Slagsmål och gräl voro hvardagsmat på det stället.

Kristins skönhet gick med ens all världens väg. Fräsande som en katta och vårdslös sprang hon omkring och vakade natt och dag på Erik och Mina. Men ju värre hon blef mot dem, dess hårdare snörades syndabanden åt om de två.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Så dunstade det en morgon ut, att Kristin dött efter endast en dags sjukdom.

I Fårakull förklarade man, att hon dött utaf kramp, som kommit åt henne, och Erik tjöt och grät och låddes att han aldrig skulle få en glad dag mer, bara för att det gått så kvickt med Kristin, att han inte hunnit hämta läkare. Det var på en torsdagsmorgon hon dog, och redan på söndagen ställde han till grafölet och fick henne ganska hederligt åt jorden.

— Det var märkligt, hvad han är bråd med det, yttrade pastorn, när Erik bjöd till begrafningen. Ty på landet brukar man annars taga tid på sig för att rusta till kalas.

— Ja, det är så'n väderlek, så en kan inte förvara ett lik länge, suckade mannen.

Men på måndagen efteråt var det Måns i Grönelund, närmaste grannen till Fårakull, som klef in till länsman och bedyrade, att det inte stode rätt till med det dödsfallet.

— Visst fick hon sig tillmätt med samma skäppa, som hon nyttjat, så det skedde henne bara rätt. Men lagen ska' väl hållas i helgd ändå! lät Måns.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Ja, go vänner, se'n blef det den gamla historien, liköppning och arsenik i mängd.

Men samma dag obduktionen verkstäldes, dunstade Mina Fyr och Erik af.

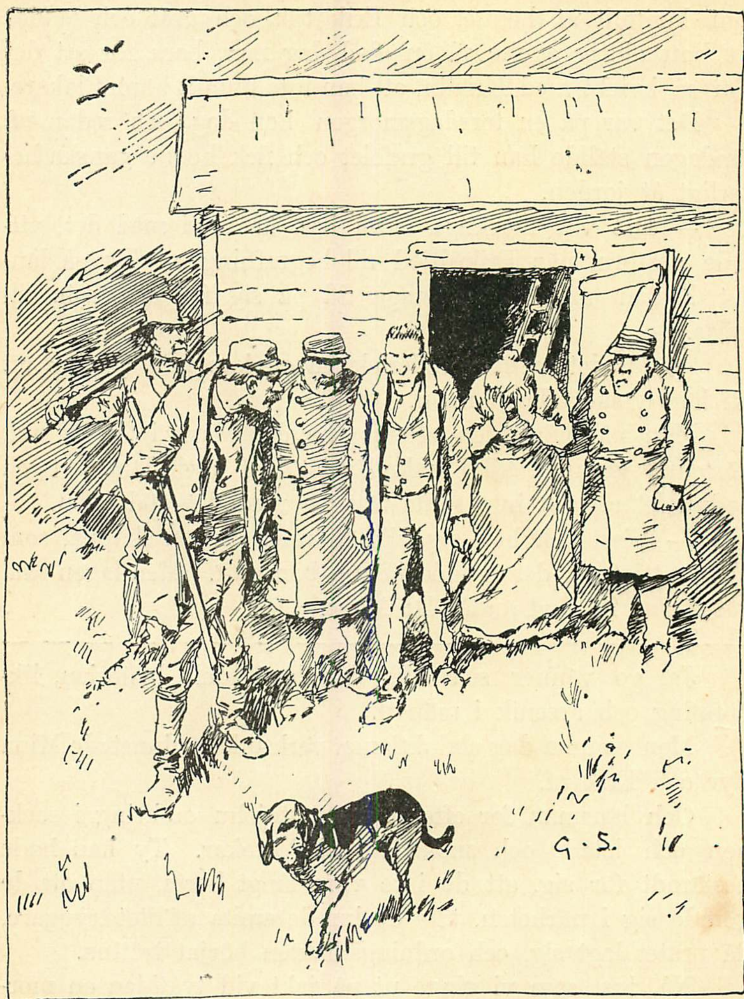
Och länsman for efteråt som ett jehu omkring i socknen och letade och snokade i alla krokar. Ty han hade bestämdt för sig, att de inte voro långt borta, utan att de gömde sig i närheten, tills de kunde smita af litet tryggare, då pratet lagt sig, och ordningsmakten börjat tröttna.

Nå, just som vi gingo ut på jakt vid tvåtiden en morgon, mötte vi länsman och fjärdingsmannen i skogen.

— Det var bra, sa' han, följ med ett grand ner till Fyrens torp.

Ja, vi följde med och ställde upp oss i en kedja utom

synhåll från stugan, medan länsman smög sig fram och lurade kring ladugården.

Följde honom skälfvande på gångstigen...

Bäst hvad det var, sågo vi honom stå en lång vändning med örat mot väggen, och strax därpå vinkade han

oss fram. Vi gingo såsom det gällt att smyga på en tjäderkull.

— Det snarkar däruppe på höskullen, här har jag fåglarna! hviskade han.

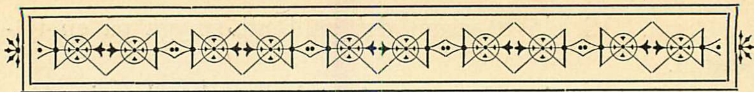
Aldrig skall jag glömma den blekhet, som bredde sig öfver ansiktena på Erik och Mina, när de fingo se oss komma uppkrypande genom foderhålet.

Det var det hemskaste jag sett! Men länsman log och sa':

— Det är så godt som en bekännelse!

Aldrig sa' de ett ord, utan följde honom skälfvande på gångstigen genom skogen.

Men i den morgonväkten darrade vi för häftigt på manschetterna för att kunna skjuta någon tjäder, fastän det eljes inte, gualof, var ondt efter dem neråt mossalaggorna bortom Fyrens husartorp.

Ett öfverdådigt valgille.

Hjälten i den här berättelsen, som nu gripes direkt ur verkligheten, är hvarken mer eller mindre än en riksdagsman uti den första kammaren.

Därför ska' jag ödmjukast anhålla att få slippa utsätta det namn han har i mantalsförteckningen och möjligen också i lifsens bok. Ty en riksdagsman är en matador med makt och väldighet, och det duger inte för skribenter att ställa sig illa med en sådan. Han skulle ju lätteligen kunna hämnas förmedelst munkorgslag.

Och komme en sådan till stånd, skulle jag minsann snart svälta ihjäl.

Jag ska' sålunda be att få kalla den förhandenvarande hjälten för Jösse Svensson, så går jag klar, ty det finns så många, många Jössar och Svenssöner bå' i lifvet och i riksdagen.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Den Jösse, som nu helt kort och flyktigt skall varda föremål för vår betraktelse, var äfvenledes märklig och framstående därutinnan, att han, före riksdagsmannaskapet, var nämndeman och desslikes ledamot uti det välvisa och i allo djupsinniga och hedervärda landstinget, hvars hufvudsakliga synd består i ett jämt och stadigt höjande af landstingsskatten.

Men det är ju i alla fall för öfvandet af sådant, som de utkoras och få lyfta sina reseersättningar och traktamenten.

Så begaf det sig vid ett tillfälle att Jösse Svensson, rik och väldig som han var, helt oförhappandes slank med vid ett förstakammarval.

Sir man på bara!

Jösse Svensson vardt själf högeligen förbluffad och glad öfver denna utgång af saken, så glad, att han icke höll för rof att bjuda halfva landstinget på tuting densamma aftonen.

Och det kan jag då till den nyutkorade riksdagsmannen, Jösse Svenssons heder och beröm säga, att ett storståtligare toddydrickande hvarken förr eller senare blifvit spordt i den goda residensstaden. Ty detta är säkert, och jag befarar intet beriktigande med anledning af detta mitt påstående.

Landstingsmännen drucko alltså tuting å stadskällaren.

Låtom oss hålla fast vid detta faktum. Tuting efter tuting.

— Spä' på, spä' på mina herrar! Här hvilar hvarken knussel eller ledsamheter! skrek den nyutkorade riksdagsmannen, som skinande af glans och ära och toddy gick omkring och dundrade på de stackars kyparne, hvilka i sitt anletes svett framburo floder af skållhett vatten och konjak.

Men Jösse unnade dem ingen ro, utan jagade nästan andan ur halsen på dem med stränga kommandorop.

— Fly di där herrarne sockerskåla! Ta' in mer konjak ock rör på dö'köttet, kypare!

— Si så, nu hof den vårdslöse drummeln ut kokhett vatten öfver näfvarna på Johan Andersson i Marås! Smörj skulle han ha! Skållade du dej, Johan Andersson? Kypare, gack på öjenblinken ut efter rårifna potater å lägg på Johan Anderssons näfvar, så får han inga brännblåser! Skål i alla fall, mine herrar, och tack för hedern och förtroendet, som ja' ska' söka uppfölla te landets fromma och skyddets båtnad och jor'brukets upphjälpande, som är tröckt och åsidosatt! Var go' och föll på lite mer konjak, häradsdomarn, annars får han mask i magen utå vattenslabbet.

»Ehuru» står det till med vår or'förare i tredje utskottet! Ja' tror han dricker inte! Ja, skål mine herrar för hans majestät kong Oscar, Sverges, Norges, Vä... Vänerns och Vättrens konung!

Ja, skål mine herrar!

En sådan omtänksam värd och celeber talare var Jösse Svensson den kvällen. Men det är då, förstås, ingen konst att vara glad och gifrund och snillrik, när man drabbas af lyckan att bli vald till riksdagsman.

Framåt elfvatiden på kvällen hade landstinget fått hvad det behöfde, och endast Jösse och tvenne af hans härads-

bor, hvilka tillsammans med honom delade rum på stadshuset, voro kvar på valplatsen.

Då hof Jösse upp sin röst:

— Kypare! skrek han.

— Hva' befalls, herr riksdagsman?

— »Ehuru mycket är ja' nu sköldig?

Det dröjde inte länge förrän räkningen kom fram och hon pekade på 270 toddar samt 1 (säger en) flaska vatten. Den nyvalde riksdagsmannen tog fram glasögonen och granskade räkningen, nickade bifallande, då han såg den första posten. Men vid åsynen af den andra greps han af en fruktansvärd vrede, om hvilken jag inte dristar säga, om den var helig och rättmätig eller ej.

— Hvar i helvete har den förbanskade vassflaskan kommit ifrån? skrek han och slog i bordet som den förnämste talman.

— Hva' befaller riksdagsman? lät kyparen.

— Jag frågar hvar den förhärdade vassflaskan kommit ifrån! Hö' kan väl inte höra te mitt kalas heller? För här har inte vankats nåt så usselt som vatten.

Och riksdagsmannen var så arg för »vassflaskans» skull, att det höll på att aldrig bli väl.

Då bekände i sista stund den ene af häradsborna, att han fått in henne för att tvätta af sitt ena rockskört med vattnet.

— Dä va' en i fjärde utskottet, som råkade hvälfva sin toddy på mej, förklarade han.

— Hm! Jaså! Ja, har du inte haft henne te' annat, så ska' ja' gärna betala för vassflaskan också! slöt riksdagsmannen och tog med högtidlig min fram sin plånbok och betalde de 270 toddarna, och den ensamma »vassflaskan».

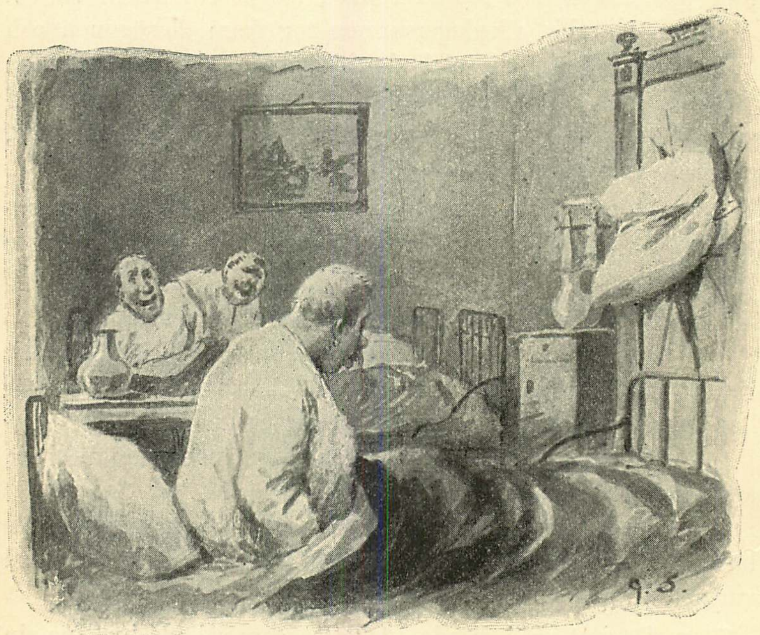
— Dä kostar fläsk å bli riksdagsman! sa' den ene vännen.

— Dä gör dä, dä ä' sannt. Men de här kalaset står sej i alla fall i nie runda år, äss Gu' vell och ty'a håller, gen-

mälde Jösse Svensson. Och så stretade karlarne upp till sitt och till sina bäddar.

— — — — — — — — — — — — — — — — —

Vi få inte undra öfver, att den gode och väldige Jösse Svensson framåt natten vardt het och varm samt att han fann luften i rummet så kvaf och tung, att han längtade efter friska fläktar.

När de vaknade på morgonen.

Han stod alltså upp af sitt läger för att öppna fönstret och släppa in en smula af septembernattens svalka. Men hur han stabblade omkring i mörkret, dråsade han emot rutan och krossade henne med sin politiska axel.

— Ah! sa' han och drog in, såsom han tyckte, nytt och friskt lif och väder. Ah, ah, ah, så skönt dä ä'!

I detsamma vaknade kamraterna.

— Har du öppnat fönstret? Dä va' då djädran så godt! mente de med en mun.

Och så blundade de ånyo.

Jösse stod emellertid båd' länge och väl kvar på sin plats och drog luft, och rätt hvad det var vaknade de andra åter.

— Nä', stäng nu fönstret och lägg dig. Hu, nu drar här, så att en kan få lunginflabation i magen! huttrade de och riktigt hackade tänder.

Det var naturligtvis inte godt att stänga ett utslaget fönster.

Men Jösse var ju politiker och smidigheten hade redan födts i hans hjärna. Alltså tog han tyst och stilla sin hufvudkudde och körde in honom i hålet efter rutan.

— Nu tror jag du, haft igen fönstret, för nu kännes här varmt och lugnt igen! lät den ene af landstingsbröderna.

Jösse lade sig, och så somnade det höga triumviratet ånyo.

Men när de vaknade på morgonen och tittade sig omkring, kunde ingen af dem begripa, hvadan dynan satt i — bokskåpsfönstret.

De refvo sig i hufvudena och grunnade och funderade, och den nyvordne riksdagsmannen allra värst.

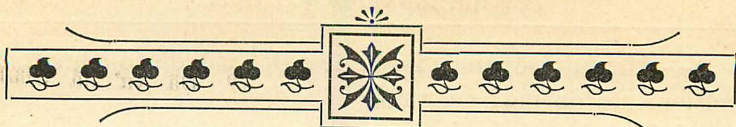
— Och jag, som trodde att dä var fönsterrutan jag knäckte och att jag släppte in frisk luft! Jag kände ju »ehuru» det drog, mumlade han.

— Dä va' visst ett styft skålande i går kväll, kan ja' töcka på't? sa' han slutligen till vännerna.

— Dä sir nästan så ut! suckade desse. Och alla tre glodde med en viss bäfvande undran på dynan i bokskåpsfönstret.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Och nu får herrskapet själf dra ut moralen ur den här berättelsen.

Massage.

Jag säger: djädarns stodenter! Men de äro i alla fall min lust och förtjusning.

Ty hvar helst man träffar på en student af den rätta kalibern, blir det alltid något roligt af, undantagandes när den spelevinkern kommer och vill vigga pengar af en.

Vid sådana tillfällen är det nämligen icke mycket lif i honom, utan då är han högtidlig, lägger ansiktet i asketiska veck samt suckar och ljuger äfven något föga.

Är han en sådan student, som har för afsikt att bli en pelare i statskyrkan, talar han städse i det högtidliga viggningsögonblicket om huru afgjord hans kallelse är samt utbreder sig så grufligen öfver huru han känner sig skickad att skrapa synder af folk, att man blir rörd såsom af en predikan samt skäms för att icke skrifva på hans lånepapper.

Kors, man gör ju hela landet och folket och religionen och kyrkan och den högre moralen en dundertjänst därmed.

Men emellan dessa viggningsperioder är den sabla studenten en glädjebringare och en solstråle ute i socknarne under sommarmånaderna, fastän han, gu'bevars, härjar och ställer till ödeläggelser och elände bland våra döttrar.

Dessa senare vilja emellertid ju själfva så ha' det, stackars töser, annars ginge de väl ur vägen och passade

sig för hvitmössorna, något, som man dock aldrig sett exempel på. Tvärtom, tvärtom, godt folk.

För egen del har jag då aldrig haft annat än glädje af studenter och särdeles i somras var en sådan genom det spratt han spelade min granne, Peter Israelsson, mig till mycken välsignelse och vederkvickelse.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Allt sedan Sven Perssons son, kandidaten, som skall bli lektor och professor, kom hem från akademien i maj, hade det varit ett förbanskadt väsen inne hos Israelssons, för dottrens skull, kan tänka. Gubben Peter, som ville gifta bort sin Jenny med häradsdomarns son och redan gifvit skriftligt på'et, hade varit som ett åskmoln hela sommaren, ty kandidaten hade inte väl kommit hem, förrän Peter begrep, att det var något slags maskopi mellan honom och Jenny.

Därför hade de aldrig haft en glad dag inne hos Israelssons, utan där hade varit ofrid och gräl och gråt och skällande och bråk, hvilket allt naturligtvis fröjdade mig i min egenskap af granne.

Om kvällarne regerade Peter och gormade därinne som ett vilddjur, och mer än en gång satt jag under min björk på gårdsplanen och lyssnade med hjärtats förtjusning till ofriden i min grannes hus.

Jag hörde Peter ryta:

— Siså, ska' du nu ut igen, di' förhärdade slyna å nattblacka! Passar dä sej för dej, som snart ska' bli häradsdomarns sonkvinna? Vill du lägga mej i grafven mä grå hår.

— Jag är väl ingen fästningsfånge heller, å inte ä' ja geft ännu mä' nå'n häradsdomareson, gualof, och inte blir jag dä' väl häller i denne kongens ti'. Å hva' grafläggandet beträffar, så kommer ni nok inte dit mä' nåra grå hår, för di testarne ni har, hinna nok ramla af, innan eran nådati' ä ute, bjäbbade Jenny, som är talför och kvick, som en liten vessla.

Och hade hon inte varit en sådan liten skälmunge och etterbyting, skulle hon nog inte kunnat dåra den blifvande professorn och lägga honom vid sina fötter.

Men när Peter och Jenny trätt och orerat så länge flickan tyckte, att hon hade tid därtill, sprang hon alltid ifrån gubben och fnittrade och jodlade som en liten fogel. Och Peter stabbade efter ut på förstubron och glodde efter henne neråt ängen.

Där kunde han stå halftimmetals på bron och svära och spotta, rifva sig i håret och känna sig förtviflad, hvilket allt gjorde mig såsom granne godt att iakttaga.

Efter ett par veckor nöjde han sig emellertid icke med att stanna på bron, utan han tog sig före att smyga efter tösen neråt ängen med en väldig påk i näfven.

Men det var alltid stopp för Peter Israelsson att träffa på de unga. Han visste, att han skulle ha' dem i ängen, ty där låg en mad på ena sidan och sjön på de två andra.

Med en väldig påk i näfven.

Hur Peter dock snokade och letade timtals, som om han velat leta upp en nål, råkade han dem likväl aldrig.

Och det var i alla fall ingenting att undra öfver, ty kandidaten och Jenny höllo till högt uppe i kronan på en lind, som var så lummig att det fordrats en stjärnkikare för att skönja dem, som sutto bland grenarna.

Men jag visste nog hundingen hvar de hade sitt gömställe.

Om den tosete kandidaten, som visste, hur det stod till mellan Peter och mej i fråga om grannsämjan, frågade mej en dag, om ja' inte ville vara med om att göra Peter ett

litet spratt, så att han blefve led vid att springa och spöka och spionera om nätterna.

Det var jag, förstås, bums med om.

Så en kväll, när Peter ånyo skulle stöfla af och vakta på de unga, frågade jag gubben, om han inte ville vara med om att dricka en kaffegök inne hos mitt.

— Hva' går åt dej, har du fått ett krestligare sinne nu? sporde Peter, när han hörde mej tala höfligt och om kaffegök.

— Dä' har jag också fått, och för rästen är ja' så gla' för vår dråpliga grässkörd i år, att jag inte vet till mig! lät jag.

— Tack då, men dä' ska' gå kveckt, för ja' ska' ut och skrämma undan en räf, som går här och vill stjäla höns om nätterna! genmälde Peter.

Jag begrep nog hvad han mente med räfven.

Så knäckte vi till med gökarne.

Peter hade dålig ro och tittade gång på gång ut genom fönstret.

Men så tidt han glodde ut, spädde jag på i hans kopp, så att gubben blef inte så illa litet yr i skallen. Ja, till sist blef han så pass, att han talade om hela affären mellan kandidaten och Jenny och svor på, att han slutligen skulle spåra upp dem och klå dem båda två, om de så rätt stämde sina möten in i häcklefjäll, röt han.

— Dä' håller ja' mä' om! Och äss ni vill, ska' ja' gå med i kväll, så vore det väl besatt, om inte ett par så'na som vi bägge skulle kunna ringa in dem, föreslog jag.

Det förslaget blef han glad åt, och så togo vi en reel gök till samt drogo ner åt ängen.

— Nu sätta vi oss under den här linden. Titta ni åt öster, ska' jag kika åt vester! mente jag, när vi kommo till trädet i hvars krona kandidaten satt och vänslades med Jenny.

Peter lade sig på marken och tittade som en tjur åt öster' och brummade. Och det kändes så godt att veta

att den sabla stodenten kysste dottren hans rakt öfver näsan på'n.

Aldrig har jag erfarit en sådan själafrid, och underligt var det, att jag och fästefolket bara kunde hålla oss för grin.

Om en halftimme somnade Peter som en stock. Gökarne hade varit för styfa, kanveta.

Då kom kandidaten neder ur trädet och så bundo vi hop benen på gubben och girade fast armarne på'n vid trädet. Jenny hade ingenting emot'et, fast hon låddes, att vi gjorde synd. Och så gingo vi dädan och satte oss hemma på gårdsplanen.

Men, du milde, ett sådant larm och skrik vi fingo höra nerifrån ängen vid tolftiden på natten! Mycket vrål och mycken solosång har jag hört i min dag, bå' på konserter och i sångföreningar här hemma, men aldrig har jag hört någon drämma till som Peter. Han fyllde nästan hela världen med sitt skrål.

Vi rusade dit och frågade hvad det gällde.

— Lefver ja'? Skrek Peter.

— Dä hörs nästan så, men nog ä' det på utspel med Er, fader Peter, svarade studenten.

— Ja, jag kan inte röra en lem! Ben och armar ä' förlamade på mej. Ja' har fått slaget. Aj, oj, oj! Skecka efter barnmorskan och prästen, så att ja' får skrefta mej och bli åderlåten.

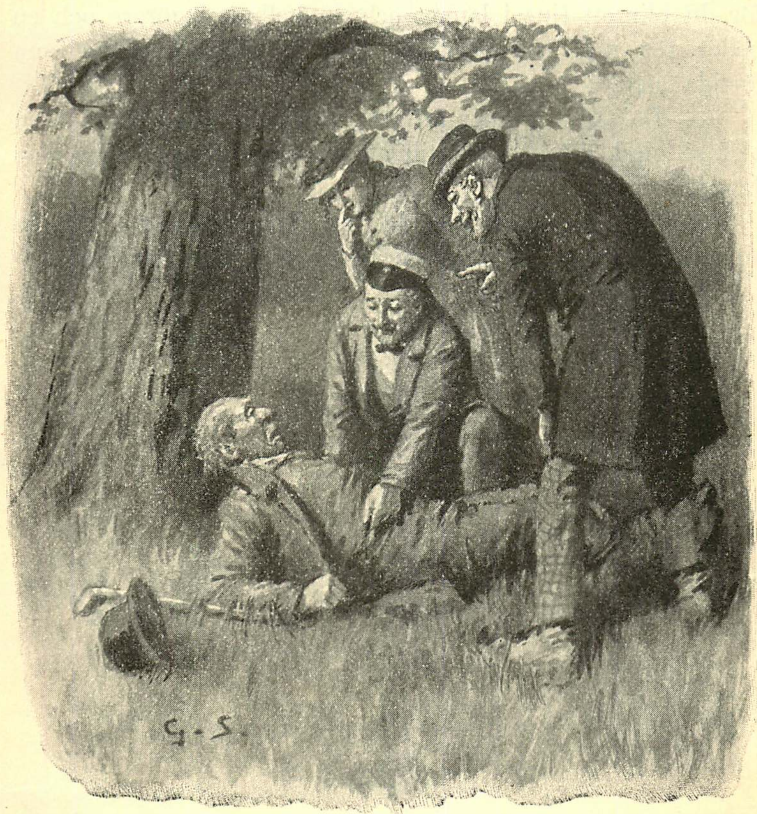
— Dä hjälper inte! Men jag kan bestämdt bota er med massage, käre, gamle hederlige fader Peter, sa' kandidaten och lät så trovärdig som en studerad doktor.

— Ja, om du gör dä, så att ja' kommer mej, så får du fleckan för ti' och evighet och jag rifver opp kontraktet mä' häradsdomarn, lofvade Peter.

Och kandidaten till att massera honom, hvilket han gjorde så fint och behändigt, att han skar bort repen och skyfflade undan dem, så att Peter i fyllan och förskräckelsen inte märkte, att han bara varit bunden.

— Känner ni ingen lindring?

— Jo, tack och lof. Nu börjar lifvet komma te'baks bå' i armar och ben. Du, va' mej en välsignad massagerare! grät Peter.

Han skar bort repen.

— Ja, hade jag bara lite mer pengar, så att ja' kunde ta' mina examina i rappet, skulle jag allt bli redig med tiden! lät kandidaten och masserade Peter och strök honom och rullade honom, så att det stod härliga till.

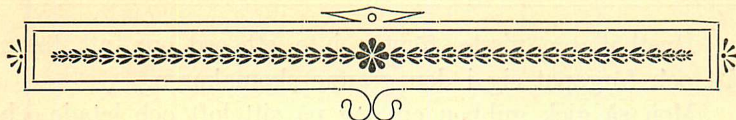
Efter 10 minuter reste sig gubben, och när han då kände, att han mådde bra och var helfärdig i hela kroppen, erfor han en sådan glädje och tacksamhet, att han tog den förbluffade kandidaten i famn och sa':

— Du ska' få pengar utå mej te ett halft tjog examina, för du blir ett ljus i lannet och en helbrägdagörare och en heder för mej och sockna. Men ja' skrifver opp'et som förtida arf!

— Dä' är inte mer än rätt, genmälte kandidaten, som blef så glad, att han tog till att dansa polska på vägen med Jenny.

Så fick den ynglingen det bra förspändt här i världen Men han har nog mej, att tacka för åtskilligt härvidlag.

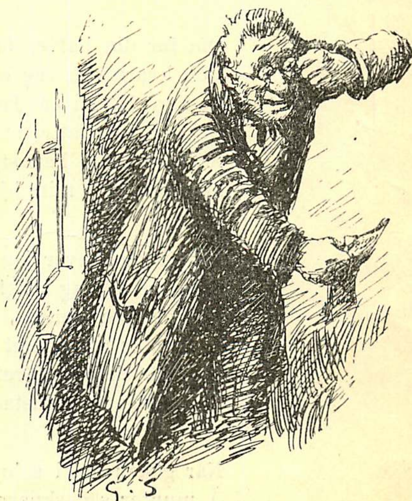
Djädrans stodenter!

Otur.

På jorden finnes inte och har inte funnits en älskare med sådan otur, som skomakare-Joans gesäll Adolf, och inte heller någon flickefader, som varit lyckosammare i sin riddarvakt öfver sin dotters ära, än rusthållaren i Mogård.

När det började dunsta ut i socknen, att Adolf slog sina slag för Mina i Mogård, så tyckte vi alla att det var synd om rusthållarn, ty det tager sig ju alltid illa ut, när en rik bondflicka af aktningsvärda föräldrar tyar sig till en lös person, som inte har mer än sina tomma händer och inte så stor jordbit, som han kan lägga sin tröja på. Åtminstone visar det, att föräldrarne inte hållit henne i ordentlig tukt och spatsergång. Men talet om Adel och Mina blef minsann snart afbrutet och det på ett lifvadt och bra sätt ändå.

Och läste och läste.

Rusthållaren visste förstås inte ett ord om, att tösen gått och förgapat sig i den granne skomakaren.

Men så gick gubben en dag på sitt loft och letade och svor, spejade och regerade efter sin vänstra långstöfvel, som han inte var människa att hitta. Hur han då ref och trefvade uti bråten däruppe, fick han händelsevis fatt på ett färskt bref, som han inte kände igen. Men han såg, att det stod »Adolf» under det, och då anade han bums oråd, stoppade det på sig, stängde in sig i nattstugan och läste och läste samt blef grön i synen utaf ilska och förtret. Och så underligt var inte det, ty brefvet var till på köpet skrifvet på rim, adresseradt till Mina och lydde så här:

Evigt ällskade vän och ungdomsflecka!

»En liten strof jag dekta vell
Tell lella vännen min.
När far din låser dörren till
Hvar gång som jag vill in,
Så må jag sjonga med min röst
En stump, som tränger tell dett bröst.

Om far din hafver fä och gull,
Och kvarn och såg också,
Så kan dä' bli en dag te' mull,
Och du kan fattig stå.
Af högfärd ä' han styf å stor,
Men kärlek i mitt hjärta bor.

Du vet nok hvar jag väntar dej
Igen om lördag natt!
När gubben somnat, smyg te' mej,
— Det är ett ljufligt spratt —
Vår kärlekskalk förutan drägg
Den töms vid Linstads badstuvägg.

När göken gal i soluppgång,
Å munter sädesknarr
I daggigt gräs gör sina språng,

Ä gubbaskam vår narr.
Han snarkar då å anar ej
Att du i badstun' ä' med mej.

Ja, kom igen om lörda' kväll,
När gubben gått te' ro,
Så ä' du söt å rar å snäll,
Å natta ska' bli go'.
Så vaksam som en and på ägg
Är jag vid Linstads badstuvägg.»

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Jess, hvad rusthållaren blef arg och förbanskad. Men han låtsade inte om någonting.

När så lörda'n kom, skickade han hustru sin och flickan bort till släktingar i en annan socken. Mina ville inte gärna följa med, kantänka, men det hjälpte inte. Och rusthållaren var så knepig, att han inte ställde till resan för än det var så in på tiden, att hon inte kunde skicka återbud till Adolfalufvern om mötet.

Så fort fruntimren emellertid hade gifvit sig i väg, kallade rusthållaren in sina drängar och tog fram bränvin och kaffe samt talade om för dem, hvilka anslag »skomakare-Adel» hade emot Mina och om mötet vid Lindstad.

— Vell i hjälpa mej, pojka, å spela den pleggande pojeten ett spratt i kväll? sa' rusthållarn och lät flaskan gå omkring.

— Ja serratrecken! grinade drängarne, för sådant tyckte de om.

Nå, när kvällen kom, hade en af drängarne klädt ut sig i Minas kjolar och hällt utaf hennes osevatten på sig, så att han liknade Mina såsom ett bär och osade såsom Mina på långt håll.

Sen togo de med sig så mycken ungdom där fanns i byn och ringade så badstu'an och Adel, som om de skolat ringa björn. Och rusthållaren och hans spanska rör voro med. Men tyst gick det. Rätt som nu Adolf låg och väntade vid badstuguknuten, fick han se tösa komma i skummet.

— Gu' välsigne dej, som kom, Mina lella! Gubbastöten märkte väl inget? sporde han.

— Inte! pep den föregifna Mina.

— Nå, då kan vi gualof ha' oss en roli' stund! jubilerade skomakaren och kösste tösen, så att det skrall i hela den tysta naturen.

— Kors, ja' tror du supit brändevin? Har du en tår mä' dej, välsignade Mina, sa' Adolf.

Han hade knappt sagt de orden förrän drängen högg honom i kalufven och hojtade till, hvarvid hela högen kom framrusande. Men främst kom rusthållaren själf med lyftad käpp.

— Jo, vesst ha' vi dröckjom te' dej! Du ska' nok tusingen få tömma din »kärlekskalk förutan drägg», din drummel! röt rusthållaren och började dalja den arma skomakarn, så att det var en stor lust och verklig glädje däråt. Men Adolf skrek.

— Böla på vers, äss du kan, så låter dä rarare! sa' gubben. Och alla de andra grinade och tände lyktor och hade så besattandes roligt åt spektaklet, att Lindstad badstuga väl aldrig i lifvet varit omgifven af ett sådant jubel.

— Ja' tror att du spelar »gubbaskams rull» i natt, för dä' sir ut som om du vore narren! fortfor rusthållaren, allt under det att han och pojkarne klente ner den arme skomakaren med tjära och rullade omkring honom i skäktefallet, som hopats i badstuförstugan.

Se'n roade de sig med honom så länge, att Adolf ovilkorligen måste möta kyrkfolket, när han linkade hem i sitt jämmerliga tillstånd.

Detta förskräckliga spektakel grep emellertid Adolf så pass, att han hufvudstupa lemnade socknen och for i väg till Amerika.

Sen hördes det ingenting af honom. Men skolläraren, som har posten om hand, lät ibland förstå, att det då och då gick bref emellan honom och Mina i Mogården.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Vi hade emellertid nära på glömt bort bå Adel-Skomakare och äfventyret vid Lindstads badstuga. Men så, serra dö, kom Adolf minsann åter dagarna före pingst ett år. Ni kan aldrig tro hur fin han var med guldkedja och rock som en svalstjärt. Stöflar hade han alldeles som ett par drögåsar och så hvassa voro de i tårna som spetsarne på en hötjuga.

När rusthållaren fick syn på'n vid kyrkan pingstdagen, tänkte han som så, att han väl kunde bjuda honom hem till middagen.

— Sådan fågelskrämma som han nu är, kan han inte vara farlig för Mina, mente gubben och gick bort och sporde m:r Adolf Swansson, om han inte ville svänga med upp till Mogård efter tjänsten.

— Yes, döbbelju, well! sa' Adolf.

Men innan de satte sig till bords hos rusthållarns, ångrade gubben på att han dragit dit amerikanen.

Ty han såg allt på Minas later och braskande, att hon fortfarande var glad vid pojken.

— Flecka ä' blind, ho' måtte inte si hur den skrangelhanen vetter i ben och hasor! murrade gubben och blef allt mer och mer bedröfvad i sin anda.

Obegripligt fin var Adel emellertid och i allting vände han sig precis som den värste herre. När han skulle äta dängde han i öfverdåd från sig knifven, och gaf sig på köttet efter Mogårds gamla skälleko med bara gaffeln. Men det var då dumdristigt gjordt, och kunde inte aflöpa annat än illa. Ty just när gubben vid ett tillfälle såg hur Minas ögon, alldeles vidöppna af kärlek och beundran, hängde fast vid Adel, fick denne en köttkluns fast i halsen. Han tråkade och sväljde och tråkade flere hvarf, men det halp inte. Han blånade tvärt i synen och höll på att dråsa af stolen.

— Slå'n i rögggen, slå'n i röggen, far, ella' dör han! skrek Mina. Och rusthållarn steg upp och klämde till amerikanen mellan skulderbladen så att det ekade efter'et. Men

köttbiten satt där han satt, och inom en kvart var mister Swansson en död man.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

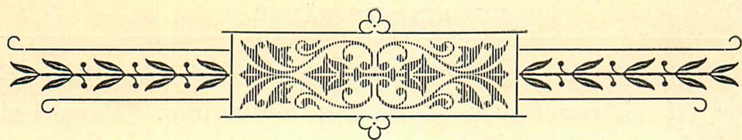
Ja, ni ha' nog sett händelsen omtalad i tidningarna. Vi blefvo förbluffade och bestörta i hela socknen. Mina

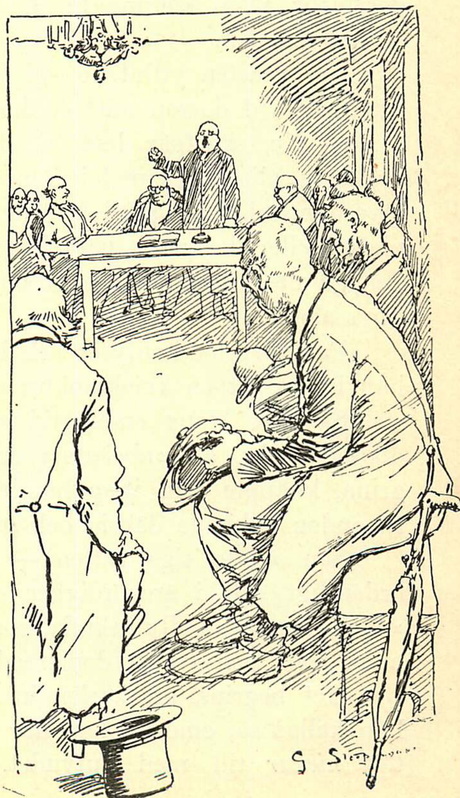
Slå'n i röggen, slå'n i röggen.

i Mogård höll rent på att bli toseter. Rusthållarn tog dock saken lugnt och på karlavis.

Men är det inte sannt som jag sa', att Adolf hade en grufvelig otur i sina kärleksföretag, samt att man inte kan tänka sig en lyckosammare flickefar än rusthållarn. Nu ska' man få se, att han ändå drifver flickan att ta' gårdbons vindögde och linhårige Anners Johan!

En skinande nämnd.

Grötlösa häradsrätt sammanträdde till lagtima vinterting den 9 januari, som var en kall och bra dag, sammanträdde med föreskrifven, öflig och sedvanlig pomp och ståt, med tingspredikan och Gu' vete allt.

Komministern i Fårabo predikade om kärlek till nästan samt om försonligheten samt röt och dundrade med knytnäfven i dombordet, så att om t. ex. jag hade gått fram och vändt mig på det viset och sagt sådana ord med en sådan röst, hade jag fått plikta minst 500 riksdaler för störande af tings- och kvinnofrid.

Men komministern ta-

lade likväl — gu'nåde en gång den svenska juridiken — för ett ohörsamt och obotfärdigt auditorium. Hans ord beto inte ett dugg på hvarken nämnd, åklagare, »abekater» eller menighet.

Ogudaktigast och syndfullast på den stunden voro naturligtvis åklagarne och nämnden, hvilka bara sutto och tänkte på den middag, som skulle gifvas för dem af en ny nämndeman.

Hur ska' det väl gå med dessa en gång? Åt häcklefjäll förstås.

Emot slutet af predikan slängde pastorn fram några tröstefulla ord därom, att den, som på grund af det ofullkomliga i mänskligheten icke vunne rättvisa här, han skulle dock för visso komma till sin rätt en gång vid den stora öfverdomstolen.

När prästen yttrat de orden, inföll Hans i Backen, som satt nere vid dörren med en hop smutsiga utslag i näfven.

— Nu skarfvar han så dä' brakar efter'et! Ja' har vräkt in alla mina mål i Jönsepings hofrätt, som ju ä' en öfverdomstol, men allri' fått rätt en enda gång, utan måst plekta eller krypa i häktelse på köpet! Och detta skrek den gamle processmakarn så högt, att det hördes öfver hela tingssalen.

Pastorn blef konfyser och hade nog kommit af sig, om han inte varit en kvicktänkter och resoluter karl.

Så fort Hans emellertid sagt sin replik och tingspredikanten såg, att »abekater» och notarier redde sig till att grina, knäppte han ihop händerna och röt »amen», så att nämnden vaknade därvid och gnuggade sig i ögonen.

Sen »satte sig» rätten — som det heter — reelt och ordentligt och i ärevördighet, och när den satt sig, skulle »Nickodemus» i Rumskulla, som blifvit vald till nämndeman, fram och svärja domareed.

Det begrips, att karlen inte heter »Nickodemus»; men han kallas så, emedan han har spasmer, så att han tidt och tätt *nickar* till med hufvudet. Och på karlar som ha'

det lytet, är Nickodemus ett djädrans så bra vedernamn, tycker jag.

När Nickodemus kom fram för domaren, nickade och svor han alldeles välsignadt rent och bra, ty fast han inte är någon öfverdängare i arbete eller andra affärer, så är han minsann ingen dufunge, när det kommer an på att svärja och bravera med stora ord och åthäfvor

Se'n förekom där just ingenting vidare viktigt vid tingen å denna första rättegångsdag, förrän precis kl. 3 e. m., då Nickodemi första »mål», hans nämndemansmiddag, företogs till behandling, och detta mål blef både vidlyftigt, hedersamt och långvarigt samt synnerligen grundligt och väl utredt.

Ty när Nickodemus beställde middagen på gästgifvaregården, och värden frågade, om det skulle vara det och det och vin och champanj, så nickade förstås den nyvalde nämndemannen. Och krögarn, som inte kände till Nickodemi spasmodiska egenheter, vräkte fram så mycken mat och så många flaskor, att en annan korporation än en häradsrätt och en skock åklagare, hvilka ju samtlige äro vana vid stora och intrasslade mål och kompetente att knäcka kasus, skulle bäfvat tillbaka för så många kraftiga argument.

Nickodemus blef lifvad och humoristisk samt var en dråplig värd.

— Äten och dricken, gubba — nickade han åt sina medbröder i trona och i nämnden — äten bara och gån på, så att magarne stå i treangel på er som rackarehattar! Dä kostar lika möcke ändå.

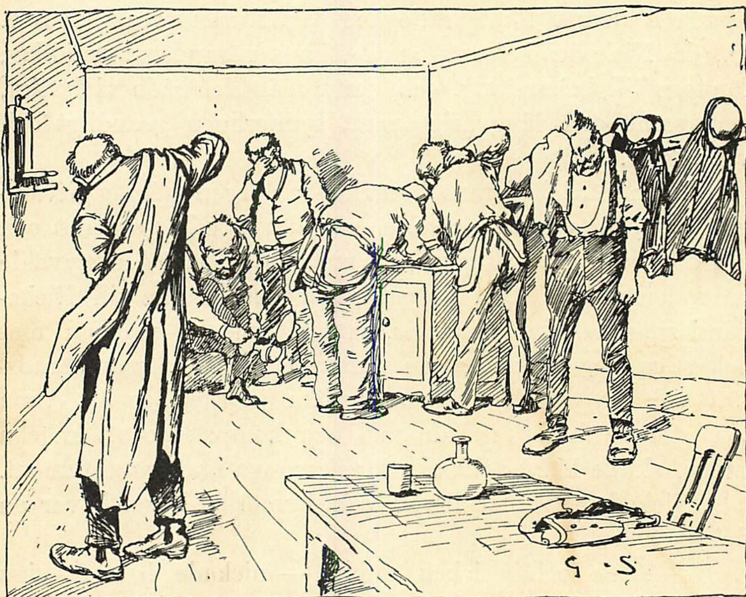
Och nämnden dömde bå' mat och vin till undergång, så att gubbarne blefvo riktigt mätta och påstrukna framåt kvällen samt rökte och bolmade och talade juridik och politik, så att gästgifvaregården kunnat sjunka därvid

Gu'vet, huru de bara kommo upp på nämndemanskammarn i tingshuset den kvällen. Men dit kommo de i alla fall, ty de vaknade där allesammans vid sjutiden i den kalla vintermorgonen, och voro då samt och synnerligen

rätt »illamåannes» efter den genomgripande handläggningen af Nickodemi stora middagsmål.

Häradsdomaren steg först upp och gick och skrabbade i mörkret på kammaren. Därvid kom han underfund med att det inte fanns en droppe vatten i den stora handkannan.

— Hvem ha' druckit ut tvättevattnet? sporde han.

Sen tvättade sig hela nämnden.

— Dä' vete hundan, och för min del bestrider ja' påståannet! svarade hvar och en.

— Då får du, Nickodemus, såsom yngste nämndeman, gå ner åt menighetens rum efter vattenkanna, som står te höger inom dörren! komderade häradsdomarn.

Och Nickodemus laggade af i skummet. Men som han var ny och obekant ännu med juridiska former, fick han fatt i det stora fotogenkruset och bar upp det.

— Häll handfatet fullt! sa' häradsdomaren. Och Nickodemus gjorde så.

Sen tvättade sig hela nämnden och gnodde sig det värsta de kunde, två och två isänder vid handfatet.

— Dä' va' helsefyr hva' här egentligen osar »fortisken», utlät sig häradsdomaren, när han torkat sig och stod och redde ut sitt hår, som han äfven genomblött, för att skrämma undan och afkyla kopparslagarna.

— Ja, dä var ryss rasande. Nån har bestämdt vält ikull lampa' i natt! Vi få lof ut i friska lufta', för här kväljer dä' en! yttrade de andra.

Och så gick nämnden ut och fnyste i vintermorgonen. Men det kvalmiga oset förföljde dem likväl.

— Tvi attan! Hela skapelsa ä' bestämdt förtiskendränkt! suckade nämndemännen och illgrömmade sig. Ty hvart de kommo luktade det lika besatt.

Och när de efter ringningen »satt sig» och domarn kom in, fnyste denne också och tyckte, att domstolen luktade fotogen. Han förvånades, men än mer förbluffad blef han, när han tittade på sina nämndemän och fick se dem så skinande och blanka af olja i ansiktena, att man lätteligen kunnat spegla sig i synen på dem. Allra blankast var Nickodemus, ty han såg ut som en nyförtent kastrull.

Domarn tittade på dem och undrade, hvi de voro så skinande icke blott i ansiktet utan äfven om händer och i hår. De voro såsom nyfernissade kyrkänglar.

Ja, granna voro de, men de luktade inte så värst ljufveligt.

Dock nämnden sken den dagen, och så unnerligt var inte det, när den tvättat sig i — »förtiskén.»

Måla-Svens omvändelse.

Sven i Målen och jag hade varit ena vådliga bussar i långliga tider.

Men nu är det slut med vänskapen och vi komma nog i slagsmål och process också kanhända, hvad det lider.

När vi voro unga i världen, Sven och jag, och växte upp tillsammans här i socknen, hade vi, gunås, mycket gemensamt.

Vi träffades alltid om lördagskvällarna och hade våra hyss ihop i gårdarna,

Det var vi, som agerade spöken nere i Söndra och höllo på att förskräcka samtlige fruntimmer i hela byalaget samt ställde till ett sådant spektakel, att skolmästarn till och med skref om det i tidningarna, och när det sedan blef upptäckt, fingo Sven och jag gemensamt stryk för dessa bravader.

Men vi hade mycket annat gemensamt.

När Sven friade till Mina i Hult, så följde jag med honom och stod på vakt utanför, medan Sven var inne och uppenbarade sitt hjärtas tankar för Mina.

Och kom under tiden Justus i Ågård dit i samma ärende till henne, ty Minas föräldrar ville, att hon skulle ha' denne senare, så var det jag som tog en gapstång och höll

Justus från väggarna tills Sven kom ut och hjälpte till att döpa honom i floddiket nedanför ladugården.

Och jag mins specielt huru vi buro oss åt en pingstaftonnatt.

Sven var inne i Hult och jag stod utanför och skulle vakta på Justus. Rätt hvad det var kom han också, och det bar ihop med oss förstås. Den kvällen hade jag ingen gapstång, utan vi barkade tillsammans och togo liftag, så att vi lågo och rullade om med hvarandra på gräsplanen, när Sven kom ut.

— Håll honom en vändning, sa' Sven och sprang ner åt ladugården.

Dädan kom han tvärt med ett par nya oxtömmar, med hvilka vi sen snörade den arme Justus, så att han vardt maktlös såsom en hösäck.

Sedan buro vi upp och lade honom på taket. Och där fick han ligga natten igenom. Han vågade inte skrika eller röra på sig, ty då hade han dumpit till mark och blifvit fördärfvad. Utan där låg han och pinades och var nära halfdöd, när kyrkofolk, som gick förbi framåt morgonen, varsnade honom.

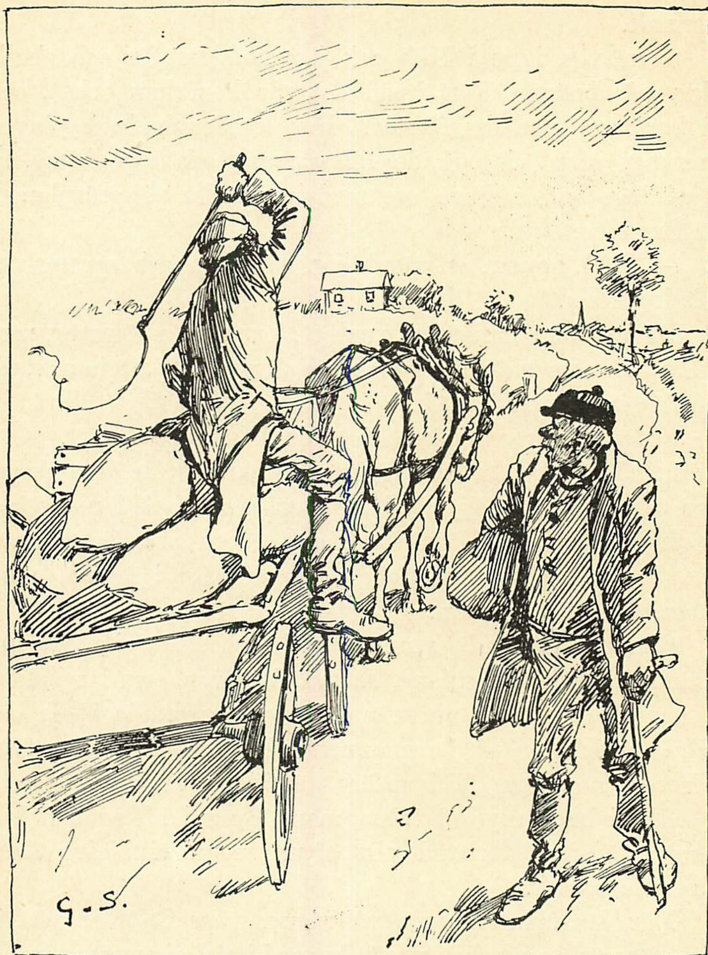
Och när jag, min syndare, gick och slog mina slag för nämndemannens Justitiana, så var det Sven, som låg bakom en hasselbuske nere vid vägskälet och sprutade bläck och andra otäckheter på länsmannens skrifvare, hvilken äfven gick och hoppades få hemföra Justitiana såsom segerbyte.

Så vi hade mycket tillsammans Sven i Målen och jag. Denna vänskap förband oss äfven sedan vi blefvo äldre och reela karlar.

När länsman var ute på vägsyn passade Sven på vid mitt vägmärke och begynte tala med befallningsmannen om en process, som han tänkte anlägga mot svärfar sin, och lofvade länsman en stor summa, om han ville föra saken.

Nå, befallningsmannen log och gladdes, lyddes och snusade, så att han inte fick tid att kasta en blick på min eländiga vägbit.

Men där Svens stycke tog vid, stod jag och tog emot den väldige med talet om en boutredning och ett par auktio-

Är du arger på mej.

ner efter döda släktingar på hustru mins sida, hvilket allt jag sade mig vilja anförtro åt länsmannens visdom och red barhet.

Aldrig kastade denne då en blick på Svens vägbit, utan den blef sådan den var, gropig och eländig, ty Sven hade aldrig gjort ett grand vid honom.

Jo-jo men, Sven och jag hade inte så litet ihop.

Men så, serradö, blef Sven väckt och omvänd i ett enda tempo, och det gick så kvickt, att vi visste inte ordet af förrän det var gjordt.

Ifrån den stunden gaf han mig på båten och vårdade sig knappt om att hälsa på mig.

— Är du arger på mäj, eller hva' i hundingen går det åt dej, Svänte? sporde jag honom en gång, när vi möttes på kvarnvägen.

— Nä, men nu kan ja' inte dra' i ok mä dej längre; du ä inget sällskap för mej! lät han och dräpte i detsamma till sin häst med piskskaftet tre resor utefter refbenen, på det att han snarast möjligt skulle komma ifrån min syndiga närhet.

Men hans lass var tungt, vägen djup och hästen utmagrad, så det gick inte fortare än att jag hann slänga i honom någonting om, att »den rättfärdige plägar förbarma sig öfver sitt ök».

Men det ångrade jag sen, ty jag hade icke kommit många steg förrän Sven dängde en sten i ryggen på mej, så att jag fick hicka efter andan en half fjärdingsväg.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

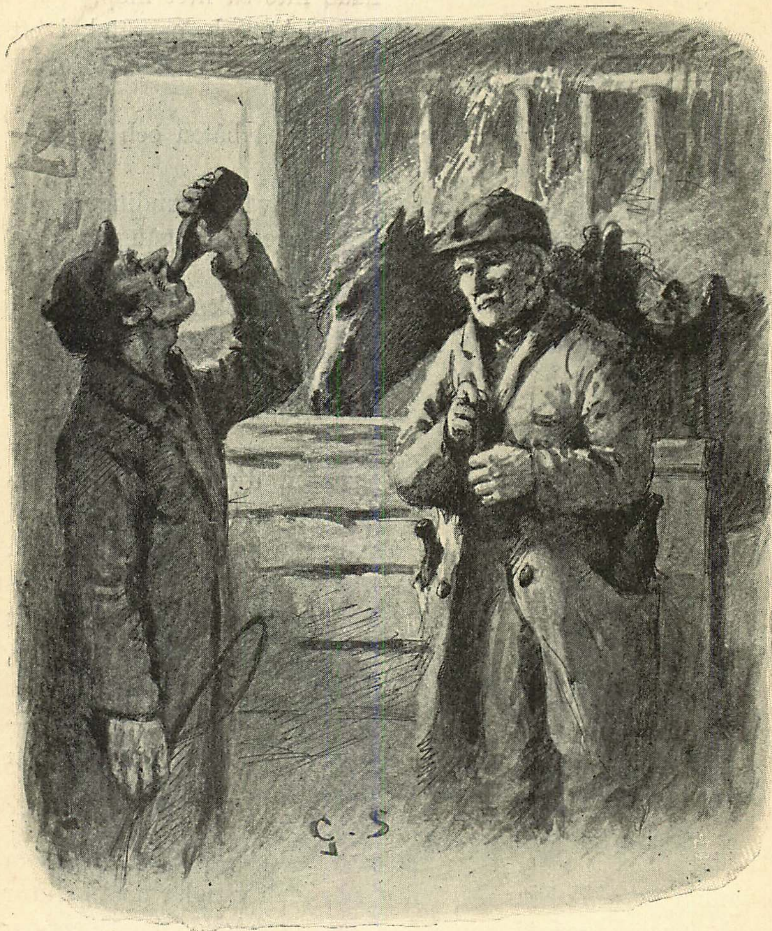
Se'n träffades vi inte på vådligt länge, utan jag fick sköta mej själf både med länsman och andra affärer.

Men en dag mötte jag honom likväl på Wernamo marknad och efter som jag, gubevars, var ett grand lifvad, som vanligt är vid sådana tillfällen, när man vånglar med kreatur och får och ger en hop köpskålar, så frågade jag Sven, om han ville dricka öl. Han stod och funderade på't en vändning till att börja med. Men se'n hviskade han:

— Tack du, men ta' då med dej putellen till Molanders stall, så låsa vi in oss och dricka!

Och det gjorde vi.

— Här inne kan en dricka välsignadt, utan att folk får veta ett knyst om'et! lät han och drack och pustade inne i stallet, så att det stod härliga till.

Här inne kan en dricka välsignadt.

— En får lof va' försiktig, när en ä' blåbandist och hör till missionsförbundet! fortfor han och kastade tomflaskorna upp på höskullen.

Se'n torkade han sig om munnen och vi gingo dädan. Ifrån den betan blef han ett grand sällskapligare emot mig. Och icke långt efter kom han själf och hämtade mig till en predikan i grannsocknen.

När vi kommo in i Vernamo skog, sa' han till mig, att det skulle vara nyttigt för mig, i fall jag omvände mig.

— Kanske det! lät jag.

— Själf har jag förkofrat mig betydligt se'n jag fick mitt nya sinne. Ty sen det blifvit bekant att jag slagit upp med världen, behöfver jag inte lägga upp veden jag säljer, behöfver inte väga mina smörtrillingar, utan folk tror på mig ändå. Och det kan du allt tänka dej, hvad det gör under året för den, som säljer litet i hvar vecka! förklarade Sven.

— Och tror du, — fortfor han, att jag i min lifstid hade kunnat sälja min istadiga märr, äss jag lefvat i mitt gamla tillstånd. Men nu trodde de mej, när jag sa', att hon hade alla dygder och inte ett enda fel. Och tror du, att August i Bolet stigit i borgen för mitt riksbankslån, om ja' fortsatt att lefva i köttet. Men nu gick det som en dans att få dit honom.

På det viset predikade han för mig hela vägen, så att jag var inte långt ifrån väckt, när vi kommo fram till missionshuset.

Och jag styrktes ännu mer under själfva mötet.

När det var slut och jag kom ut, tittade jag efter Sven och då jag koxat en stund fick jag se, hur han gick afsides med Johannes på Höjden, som är ledamot i bevillningsberedningen.

Nå, jag gick efter och lyddes på deras prat, och då fick jag höra hur Sven tiggde och bad, att de skulle sänka skatten åt honom.

Men den andre påstod, att det vore den största orättvisa i världen och att det inte kunde gå för sig.

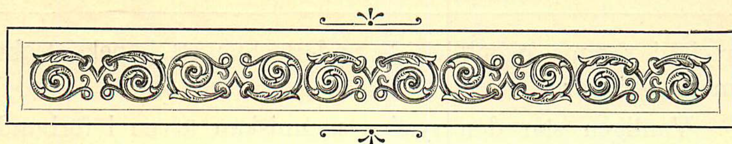
Då knäckte Sven till att gråta och jämra och snyta sig, så det var rent ynkligt.

— Hörde du inte hvad pastorn sa' om mammon och annan afgudadyrkan, och nu står du här och gråter för ett par snöda kronor, som du med all rätt får betala till stat och kommun. Hurdan kresten ä' du? mente Johannes, som i alla fall räknas för en syndare.

— Kresten? Ja' ska' ge dej för kresten, jag, lät Sven och började skälla ut den stackars gubben och fördöma honom, så att jag rent hissnade, och till slut sparkade han honom på benen och gaf honom till och med en örfil. Så ilsk blef den gudsmannen för två kronors skull.

Men den, som inte gick i sällskap med Sven hem, det var jag det. Jag hörde honom dock hela vägen, ty han kom efteråt och sjöng Sankey så att det rungade i skogen. Men hade det inte varit för skams skull och för att han hade en skock folk i sällskap, så hade hans helighet fått smaka en orättfärdig mans kyrkekäpp den aftonstunden.

Men han har det till godo.

Fördärfvad andakt.

Man har framhållit lifförsäkringsagenterna såsom de mest rysansvärda och efterhängsna menniskor på denna jordens klot. Men jag ska' säga er, att symaskinsagenterna äro inte ett enda dugg bättre, utan jag vill snarare hålla dem ännu mera farliga och ödesdigra för människor.

Ty deras verksamhet vänder sig hufvudsakligen mot fruntimren, hvilka de rent af förkränga och förvrida, och då kvinnorna börja krångla, är det förbi med hela vårt maskineri härute.

När en symaskinsagent hållit till i en socken under vid pass en fjorton dagars tid, är tillståndet inom den församlingen inte stort bättre än om skam varit framme där och huserat under en lika lång tidrymd.

Pigorna vilja inte mjölka korna eller sköta sina sysslor längre, utan knycka på nacken, säga upp sina platser och vilja burdus flytta bort från de lugna odalhemmen.

Och spörjer man dem då hvad de skola taga sig till, bjäbba de:

— Jo, ja' har fått en maskin nu, så ja' vell inte slita längre åt an'ra utan bli sömmerska.

Ja, den sabla symaskinskarlen är så pass, att han till och med kan inbilla dem, att de förvandlas till fröknar

precis i samma ögonblick de underteckna ett köpekontrakt om en »Singer.»

Vanligen står den rysliga menniskan äfven i förbund med en hattaffär, hvadan han också för det mesta samtidigt med maskinen levererar de oskyldiga varelserna ett förskräckligt hattskrälle, hvarigenom de, som förut voro så söta i sina små sjaletter, få ett så hiskeligt utseende, att de skrämma oxar och fölungar i sken samt blifva så vidunderliga och hemska, att man kan stämma blod med dem.

Och i stället för att de fordom, när de träffades, talade om sina »ungdomspojkar», om Manne, A'gust och Jo'an och Kalle, rör sig nu deras prat hufvudsakligen om maskinerna.

— Du kan inte tro så grann min maskin ä' och hur lätt han går se'n!

— Åh, han kan väl inte va' likare än min, för han ä då rent herradon!

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Och det är då säkert, att ju fattigare folk är, ju vildare ä' de att skaffa sig maskiner.

Nere hos Svens på Dalen är det så usselt, att det knappt brinner i spisen för dem. Men tösa hans kom inte från den af herranom fördömde agenten, förrän hon köpt sig en symaskin medelst ett sådant där galgkontrakt, som satte Sven än mera på kneken.

Härom sistens skulle vi gå ner till Svens med några täcken och annan bråte, eftersom Jöns i Målen, som hade lösöreköp med Sven, hämtat dädan allt hans bohag, den snålvargen, när Sven för afbetalningarne å symaskinen inte kunde förmå betala Jöns ränta längre.

Då vi kommit dit, sutto de allesammans på hvar sin huggkubb kring ett grötfat, hvilket stod på symaskinen, det enda »nöbel», som numera fanns i huset.

— Va' dä' inte en Guds nåd, att vi lade oss te' mä den här välsignade maskinen, annars hade vi inget matbord haft. För maskinen tordes han inte på, den fähunnen! Och

nu äta vi vid dyrbarare bord än självfve Jöns, fast han ä' mäktiger! grinade Sven och såg belåten ut.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Men pojkarne i grannhället voro samt och synnerligen alldeles besatta på både agenten och maskinerna.

Och så underligt var inte det, ty flickorna kunde inte hafva både en symaskin och en pojk i hjärtat på en och

Kring ett grötfat, hvilket stod på symaskinen.

samma gång, och när de nu skulle gå och fundera och grunna på afbetalningarna och hatten och frökenskapet jämt och samt, så fingo de ju ingen tid öfver att tänka på sina ungdomspojkar.

Thy gick agenten aldrig säker för smörj en enda dag, utan det hände honom rätt ofta, att han fick sig ett dängande, när han knallade mellan byarne, särdeles om han vågade sig ut i mörkret.

En lördags kväll hade vi kommit tillsammans en hel skock — ja, väl ett hundra personer — nere i Funtabo, där det skulle blifva ett bra bönemöte. En talare från själfva Stockholm, som under en åtta dars tid varit nere och hvilat sig hos sina släktingar i Grönlid, hade lofvat gå fram till Funtabo vid sjutiden på kvällen och göra ett tal, hvilket vi väl kunde behöfva, eftersom ingen predikant varit på trakten under fjorton dars tid.

Kalle i Funtabo hade burit cirka fem tolfter bräder in i stugan och lagt upp dem på stolar, så att där var bänk intill bänk, såsom i det religiösaste missionshus. Han hade stöttat under det stora slagbordet och satt upp en stol på detsamma för predikanten, så att allt var rejält och passande ordnadt. Och sömmerskorna i Skyafall sutto rundt omkring på slagbordskanten med sina guitarrer öfver knäna.

Där var stor andakt, och vi visste inte, att pojkarne samma kväll voro ute för att bota symaskinsagenten.

Och om vi det rätt vetat, hade vi nog inte lagt oss i det, för agenten var ju egentligen en stor rackare.

Medan vi alltså sutto i Funtabo i andakt och gudlighet, lågo pojkarne i dikena nedanför Grönlids brinkar och lurade på agenten, om hvilken de fått veta, att han skulle fram där densamma kvällen.

Mörkt och ledt är det ju alltid därnere i skogsdungen, men detta skedde i adventet och då är skummet därstädes förstås, tjockare än hafregröt.

Där lågo, som sagdt, pojkarne på ömse sidor om vägen med ett rep mellan sig, och så hade de med sig Pelle skomakares gamle maskin, den de hade för afsikt att binda på ryggen på agenten på det att han måtte få känna på, hur tungt maskinväsendet tryckte dem själfva.

Nå, framåt half åtta-tiden fingo de skönja agenten komma traskande med en cigarr i mun. Han trodde tvifvelsutan, att alla menniskor voro på bönemötet och att han kunde gå trygg. Men när han kom midt emellan de svartsjuka pojkarne, snarade de omkull honom med tömmen, så

att det sa' smack efter'et, och innan han i förbluffelsen hann krafla sig upp och löpa sin kos, hade de fått fatt i honom och krängt skomakare-Pellens tunga symaskin öfver skallen på'n', så att han hade själfva bordet och mekanismen på ryggen, medan benen pekade ut rätt framför bröstet på,n.

— I kväfver mej och bryter å nycklabenen på mej! jämrade han sig.

— Dä ge vi hunsingen! svarade pojkarne och snörde fast maskinen på stackarn, så det ville till ett halft dagsverke att få honom bort.

— Detta är inte menskligt! grät agenten och knäade sig ty Pelles maskin var så tung som ett litet hästlass.

— Känn på, känn på, hur det smakar, när dom tvingar en symaskin på en, grinade pojkarne.

Till sist knöto de på hans hufvud en gammal fruntimmershatt, som de fått låna af Josefa-Britta i Sjöhagen och den de försett med så många konstgjorda pappersblommor de kunnat skrapa ihop i hela roten.

— Gif dej nu i väg! ropade de och kittlade honom i hasorna med sina käppar.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

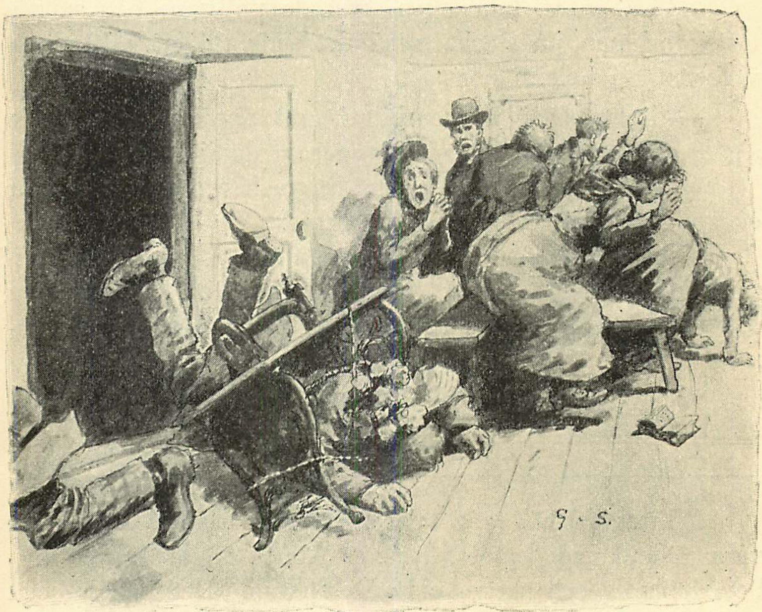
I Funtabo höll vår talare just som bäst på att uttyda våra rödglödgade synder för oss, när vi fingo höra ett fasligt stönande och skramlande uti förstun. Det dunkade och dunkade och fräste och fräste, så att talaren tystnade och vi alla bäfvade. Det var ingen, som kunde utgrunda, hvad det var för ett dån, och till sist lät det, som om man påtat mot dörren med fyra järnspett.

— Antingen det är skam eller hans sändningabud, så öppnar ja'! sa' Kalle och började skjuta upp dörren.

I början sågo vi bara fyra järnhorn, och man kan tänka sig, hur fruntimren togo till att svimma och hoa vid den synen. Men färdigt blef det först riktigt, när vi fingo se en illröd hatt och det förskräckligaste vidunder, man kan skapa sig i tanken, indråsa i stugan och tumla om-

kull på golfvet med en vådlig skräll. Agenten hade i sin olycka inte haft annat råd än att gå fram till Funtabo och söka frälsning från sin börda, hvilken höll på att döda honom.

Predikanten hoppade ut genom fönstret, och ett sådant ropande och bedjande, som där nu blef i Funtabo under

Omkull på golfvet med en vådlig skräll.

en halftimmes tid, det har ingen hvarken förr eller senare varit med om.

Ty vi trodde alla fullt och fast, att det var den onde själf, som kom på visit, och hvar och en misstänkte, att det just var honom själf skam ville åt.

Men när vidundret inte högg efter någon särskildt person, blefvo vi omsider litet djärfvare, och till sist kände

vi igen både skomakare-Pelles symaskin och den olycklige agenten.

Men vårt möte blef fördärfvadt för den kvällen. Andakten flydde tvärt. Men så fort Kalle snörat maskinen af agenten, flydde denne hufvudstupa och syntes inte sen dess i vår ort.

Hvilket var välsignadt.

I potatisgraf.

Landtborna ha' en felaktig uppfattning om lifvet inne i städerna. Men stadsbofolket har inte häller redigt begrepp om, huru vi lefva och röras härute.

Vi tro nämligen, att alla, som inte hafva »något med utaf jorden», och det hafva ju stadsbor icke i allmänhet, sällan hafva något reelt att äta, och stadens barn gå och inbilla sig, att vi hafva det enformigt och tråkigt och dystert härute, synnerligast när sommaren är slut.

Men se, det är då alldeles på tok och uppåt väggarne, y om jag ska' säga såsom det är, så ha' vi allra trefligast

just under senhösten. Sommaren är, minsann, arbetsam och ansträngande. Men när hösten kommer, och vi fått in grödan och slaktat lite smått, så ha' vi det så godt och lugnt och trefligt, som en människa kan önska sig. Vi ha' mat och välsignelse och långa nätter samt få ha' humöret i fred ända tills fram på nyåret, då den förhärdade skatten ska' ut.

Och så rasande enformigt ha' vi inte häller, ty alltid händer här något stollastycke, som vi ha' att språka om under kvällarne. Vi ha gualof våra sensationssaker, vi också, och det är sådana som duga ändå. Åtminstone är det fallet i den här trakten.

Men vi nöja oss inte med att blott höra på eller berätta paschasorna, utan vi begrunda och utlägga dem och hämta mycken lärdom af dem. Vi behandla dem såsom en präst behandlar en predikotext, och fördenskull räcker en liten paschasa eller skandal rätt länge för oss.

Sålunda fingo vi t. ex. af efterföljande händelse ett nytt bevis på försynens underbara skickelse härute. Det, som inträffade, var så undervisande och lärorikt, att Sven Nilson i Bagghemmet använde det såsom omvändelsemedel på sin son, hvilken varit i Stockholm ett par års tid och där fått sitt andliga lif platt fördärfvadt.

Paschasan är också verkligen sådan, att den till och med kan gagnas såsom tillämpning i en predikan, och då bör den väl i all världens namn äfven in i en sådan här gudlig bok.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Under en långlig tid hade det gång efter annan kommit ut dystra rykten om familjelifvet uppe i Käringanäs.

Rusthållaren Måns Jönsson därstädes, hade förstås alla tider varit en dumbom öfver alla dumbommar. Det var nu allom bekant. Men det hade han då allra värst af själf, så för den skull bör man ju inte häda honom. Dock ju längre han lefde ju elakare och grymmare blef han mot de sina, emot bå' hustru och barn. Det var det, som rörde upp oss, och för den skull tager nog skam honom en vacker dag eller natt, om inte alla gamla märken visa fel.

Måns ville, att allt skulle gå efter hans dumma och envisa hufvud och precis efter hans order. Därför gick det också vanligen så besattandes illa och åt häcklefjäll för Måns Jönsson, alldeles såsom det gick den där kaptenen, hvilken skulle sköta sitt jordbruk på militäriskt vis.

Kaptenen var en vådlig exerciskarl, och hans rättare fick inte företaga ett dugg utan order. När kvällen kom, skulle rättarn aflägga en ordentlig dagrapport.

Så hände det en dag, när kaptenen var borta på mötet, att ett härligt bergningsväder uppstod, och då tänkte rättaren, såsom riktigt var, att han borde passa på tillfället och köra in grödan, fast ordern därom inte hunnit fram.

Men när kaptenen förnam detta, blef han ryss evigt rosenrasande och befallde, att grödan bums skulle köras ut på åkrarne igen, och rättaren fick åtta dagars arrest i drängstugan för orderbrott. Sedan blef det emellertid regn, evigt regn, och kaptenen fick inte in sin säd det året.

Nänämen, det är inte värdt att samtidigt vara dum och hålla på order här i världen. Det fick Måns Jönsson syndigt erfara.

Hur gick det inte med sonen hans?

— Gack bort och gift dej med Stina i Svinanäs! kommenderade Måns en dag.

— Ho' ä' för gammal, och så har hon fel på ögonen! invände pojken.

— Dä' ger jag attan! Ho' må va' så felaktig som hälst och hvar som hälst, så gifter du dej mä' henne, begriper du det! röt Månsgubben.

— Nä' si så aldrig i evighet, om I rätt blir aldrig så himlarasande! lät sonen.

— Tösst pojk! Du hör väl, att du *ska'* ha' henne!

— Ja vesst, när dä blir sju torsdagar i en vecka!

— Skäms du inte! Ho' ska' bli din, det är afgjordt och så säkert som domen.

— Ja, om I kan trolla med knäna! bjäbbade pojken, och det var stopp för gubben att få honom till att lyda order härvidlag.

Men då körde gubben bort honom, och sonen drog af

Ja vesst, när det blir sju torsdagar i en vecka.

till järnvägsbygge långt hundan i våld uppe i Norrland, ofvanför Lule, där världen håller på att tryta.

Se'n hördes det aldrig ett knyst efter honom, förrän flera år efteråt. Då fick Måns en dag bref ifrån länsman, att pojken, som gått åstad och gift sig med nå'n finnflicka däruppe, råkat i sådan fattigdom och sånt elände, att han-

på faderns bekostnad nu skickades hem tillika med hustru och barn.

Måntro det var allt en hård nöt att knäcka för Måns. Men vi grannar tyckte, att det inte var mer än rätt åt den bråkstaken. Ty han hade inte varit för god att hushålla väl med pojken, när han var hemma, och låta honom gifta sig efter sitt eget hufve' här på orten, ty vi ha' gualof inte sådan missväxt på töser, att man behöfver dråsa upp till nordpolen efter dylika.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Men nu komma vi till det värsta. Måns fick i sin syndiga skalle, att han skulle reparera upp sina affärer och taga igen, hvad han fått sätta till för sonens skull genom att gifta bort sin enda dotter med Isak i Grythult, som var den klumpigaste och dummaste pojk vi hade i länet, fast han hade ett grand pängar. Men Måns hade alla dar tyckt om Isak, ty en dummer tyar sig till en dummer, det ser man jämt, när folk stifta vänskapsförbund och bilda kotterier.

Tösen var däremot bå' rar och snäll och grann och inte ett tecken lik far sin.

Måntro, hon hade inte torra ögon en enda dag, sen Måns kungjort henne, att det skulle hållas bröllop för henne och Grythultarn till hösten.

Stackars barn, hvarken tårar eller böner beto emellertid på far hennes. Han låddes inte om hvad hon sa', utan styrde och ställde med giftermålsaffären alldeles som om hon inte hade haft något ord med i laget.

Själfva Isak yttrade också en gång, rätt så dum han var:

— Dä' ä' kanske inte lönt, att vi dra' te' med geftet, för ja' sir bestämdt, att ho' inte vill vid mej!

— Vill! Hon ä' bara blyger, dä' tar sig nog, sa' pojken om skrikannet. Ho' blir allt så gla' ve dej som ve smör, när saka' blir klar! lät gubben.

Så en gång, just midt i själfva potatisplockningen, var Isak nere i Käringanäs en kväll, och då kommo Måns och

han öfverens om hela tillställningen och satte ut dagen för lysning och bröllop och hela kodiljen samt sutto i stugan och drucko kaffegökar och voro rysliga bussar. Och Isak hade lofvat Måns ett pängalån. Tösen gick i köket och grät, som om döden stått för dörren, och tog inte tröst.

— Ge' dej inte så vådligt öfver! Törhända kan Gu' hjälpa dej, fast det ser mörkt ut! mente mor hennes, ty i henne fanns då lite reson.

— Ja, dä' fins ingen annan än Han, som kan hjälpa, bara han ville! jämrade flickan.

Nå, sent omsider skulle då Isak ge sig i väg.

— Kors, så sent dä' ä'! Dä ä' bäst ja' lägger bena på röggen och barkar rätt öfver gärdena, så ginar det en halftimme. Annars tro de nock att ja' rymt därhemma! sa' Isak, tog hatten, handslog med Måns och gaf sig ut i mörkret.

Hur han nu rakade i väg öfver åkrarne, kom han emellertid att drumla ner i en ny potatisgraf, som Måns kastat upp för att lägga ner sin skörd uti. Hade nu Isak inte varit en dumbom, skulle han ha' begripit schäsen och förstått hvar han var. Fast det i alla fall inte är så trefligt att rätt som man går falla ner i underjorden.

Men Isaks tankegång blef alldeles omtöcknad i fallet. Säkert trodde han, att han i hast blifvit tagen af skam, och han vardt så förfärad, att han inte vågade röra en lem. Utan där låg han, och hvad som försiggick i hans skalle, det får nog ingen veta.

När Måns kom dit följande morgon och fann Isak på botten af sin potatisgraf, trodde han att det var kaffegökarne som bragt honom i det lägret. Men när de hade hissat upp honom och började språka med honom, funno de, att han var alldeles rubbad till sina sinnen. Måns försökte trösta sig med, att han bara var lite gastakramad eller riden af maran, och att det skulle gå öfver. Men det slog bom. Isak hade af den lilla tilldragelsen blifvit så toseter, som

en människa kan bli, och det finns än i dag ingen i socknen som kan få ur honom, att han inte är både död och begrafven.

Men när de hade hissat upp honom.

Men på det viset blef Klara i Käringanäs räddad, när det såg som mörkast ut för henne.

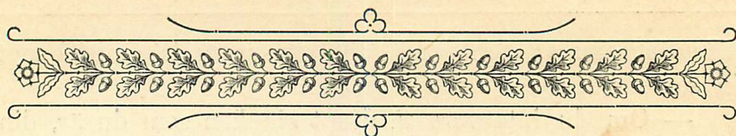
— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Af denna märkliga händelse hämtade vi lärdom under långa kvällar, och Sven Nilsson i Bagghemmet begag-

nade densamma, som sagdt, till ett omvändelsemedel mot sin son.

— Om du inte vore så djupt sjunken som du är, din hädare, så begrepe du väl härutaf, att det i alla fall finns en försyn! predikade Sven.

Och det var sanningsord han kom med den gången

Trolofningen i Ormeshult.

Gamle Sven Månsson i Ormeshult hade klena ögon. Ja, man kan nästan säga att han var mer än halfblind, ty han såg hvarken på långt eller nära håll, och det hade varit tvärt omöjligt för honom att få några brillor, som passade för hans syn.

En del påstodo, att en tattarekäring, mot hvilken han vittnat i ungdomen, hade förgjort ögonen på honom och »satt ner» hans syn. Andra åter ville minnas, att han såsom barn haft »skerfvan» (= engelska sjukan) i hufvudet och att den försvagat synen på'n. Illa hade han alltid sett, men nu på gamledar var det nästan rakt förbi för honom. Om det var aldrig så stor stil i boken och hur han än höll henne, så blef hela läsningen likväl som en gröt för Sven. Och det var inte nog med det, utan hvad han skymtade såg han ibland dubbelt, så alltid fick han en galen föreställning om'et.

Gick han fram emellan ett par grindstolpar, hände det nästan jämt, att han tog dem för folk, så att han lyftade på hättan och hälsade:

— Gu's fre' karlar!

En gång då han gick ur kyrkan, kom han att gå bredvid prästfrun och tog henne för hustru sin, som han är

kavat och sträng emot, emedan han tror, att hon lurar honom och säljer och krånglar bakom ryggen på'n.

— Du kunde gärna lagat dej ur körka så fort den gamle dö'dansaren snörflat amen, så du hade haft maten i ordning tills ja' kommit hem, ditt latskrälle, för du har då

»Gudsfred karlar!»

inte med kungörelserna att göra! Eller har du dä', din skvallerbötta? sa' Sven till prästfrun.

Denna blef förstås, rasande och knäckte till att predika för Sven, som å sin sida inte blef mindre förargad och snopen, när han fick reda på sitt misstag. Men folket på kyrkogården fick sej en rolig stund för omaket.

Sådan är Sven Månsson, hvad synen anbelangar. I sinnet är han hård och snål, så att han unnar hvarken sig själf eller andra något godt. Därför har han också blifvit en rik knase, fast han lefvat uselt och knappt haft något roligt i sin dag.

Enda barnet, en dotter, hade också fått gå i alla tider hemma och släpa fast hon gång på gång velat ut. Vid ett par tillfällen hade det också varit frågsmål efter henne i giftermålsväg, men det hade inte varit karlar, som lämpat sig för far hennes, det blindstyret. Och därför gick hon där hemma och våndades.

— Ska' du gifta dej, ska' dä' bli med Pelles son i Granåsen, för det kan bli fason på gifte. Han har lika möcke som du, så ni kan passa ihop! Ja' har talt med Pelle om'et, och pojken vänder sig nog efter oss med tiden! plägade Sven predika, när dottren jämrade sig och pratade om, att det såg ut, som om hon skulle bli öfver.

— — — — — — — — — — — — — — — — —

En vacker dag kom Sven ut på sin förstubro och hojtade efter sina fruntimmer, som gingo och räfsade nere på maden.

— Kom in med er i rappet, för här har kommit ett bref ifrå' Granåsen! skrek han och viftade med ett papper i luften. Kvinnorna kilade in, och Sven flydde dottern brefvet:

— Läs opp'et högt och rent, så få vi höra, hva' dä' kan innehålla! sa' han.

Och flickan stafvade och läste:

»Hedes Sven Månsson.

Jag fatar nu pennan i min hand för att säga dig att min son Joan fått sitt vett igen, sen han fick si länsmans skrifvare kössa Anna i Vråen, som förvillat hans förnuft. Herren har hört våra böner te' sist, som vi uppsändt, så att nu säger Joan, att han ger Anna hundingen, för han

ä' nok så pass folk och så välbärgad, att han inte behöfver slita fruntimmer ihop med nåra herraslankar, säger han. Tänk tocken nådi Gu' vi ha' i alla fall, och nu kan vi slå ihop barna och egendomen, som är oss beskärd, och nu kommer vi i nästa vecka på fredag ner till er och, trolofva dem, för en ska' smi' mens järnet ä' varmt. Ta' då dit prästen, så står trolofninga sig likare, äss de skulle vella krångla, för ungdomen ä' vrensk och ostyrig i denna usla tid, tecknat af en vän i hast.

P. Israelsson.

— Sir du dä' att du inte blir öfver du, fast du har gått här och gnällt! Nu kan du tacka Gu' och slicka tummarna, om du har så pass vett, för nu får du en pojke, som har lite att va' med! utbrast gubben och var så glad, som om han hade hittat en pängapung.

— Ja, inte ä dä' just nå'n vackerlek på'n, men han ä' väl bättre än ingen, så ja' får väl ta'n då! lät flickan och smackade med läpparne samt såg lycklig ut.

Se'n lades där råd, hur Granåsaborna skulle tagas emot. Reelt och hederligt skulle det bli och bå' prästen och hans fru och fröknarne och sonen skulle bjudas.

— Nå'n gång får en väl slö sej lös! mente Sven.

Och ett förskräckligt rabaskande blef det hos Månssons. Flickan och käringen sprungo, hvilken som värst var, kring i bygden och lånade knifvar och gafflar, tallrikar och téskedar, och de voro till och med hos nämndemannens och lånade deras granna kaffekanna utaf porslin med målning på. Ty det var stopp, att de fingo Sven att köpa en sådan.

Omsider kom trolofningsdagen och Pelle med sin son en linhårig och snusig drasut. Strax efteråt kom prästens hela familj och undrade hvad som skulle stå på i Ormeshult, dit de aldrig förr blifvit bjudna.

— Gack ut i köket och köss flecka ett spadtag, så får du si, hva' du töcker, innan vi knäcka åstad mä trolofninga, för en ska' inte köpa grisen i säcken, du Joan! hviskade

Sven åt den blifvande mågen, medan man satt och väntade på välkomstkaffet.

Johan gick och kom igen efter en vändning.

— Nå, hur smakade dä? sporde begge fäderna på en gång, när han kom in.

— Åhjo, dä' vore synn' å klaga. Sämre har ja' vatt ute för och för bättre mä! svarade pojken och drog ett stråk med tröjärmen öfver munnen.

— Dä ä' som så, herr pastor, sa' därefter Sven, men vände sej i följd af sin dåliga syn till prästsonen, bugade och kumbuktade sig för denne — dä' ä som så, herr pastor, att Pelle och ja' tänkt gefta ihop våra barn och så velle vi, att pastorn skulle trolofva dem åt oss, så att dä blir reelt och bergsäkert. Men vi ska' ha' oss en kopp kaffe först, innan vi dra te!

— Jaså, ja' lycka till då! genmälde prästen från ett annat hörn.

— Körs, setter pastorn där! Ja' ä'ke dä ferkelen hva' mina öjon grepera! Och Sven satte sig skamsen på den bottre soffan.

I detsamma bar gumman in småbrödskorgen och satte den på bordet samt trugade gästerna att sätta sig ned kring detsamma.

— Sitten nu ner, så kommer kaffet bums! bad hon, och allesammans tråkade ihop sig kring bordet.

— Nå värden själf då, ska' inte han vara med! inföll pastorn, när han såg Sven förblifva på soffan.

— Han drecker sin sleck, där han är. Han sir så dåligt, att han skäms äta ihop med folk, för han vänder sej så illa! inföll hustrun.

I detsamma hade fästmön satt nämndemannens rara kaffekanna på bordet.

Men innan någon kom sig för att börja, fingo de se Sven stiga upp och kisa med ögonen åt bordet och bita på tänderna.

— Ut din usling! skrek han.

»Ut din usling!»

Och ingen kunde begripa hvad han menade, utan de bara glodde på honom.

Men Sven gick efter sin körkekäpp, tågade sen rakt på bordet och klippte till kaffekannan, så att hon gick i hundratusen bitar, och så att det skållheta kaffet for i synen på hela sällskapet, men mest på prästfrun och fästmannen. Ett farligt skrål och skrik och jämrande blef där.

— Hva' i Herrans namn va' dä? pustade Sven.

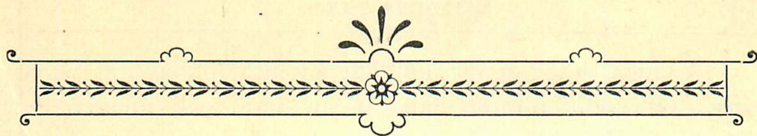
— Dä va' ju kaffekanna, ditt blindstyre! svarade hustrun.

— Åh, åh, du min store skapare! Och ja, som töckte, att det var den store hvitbrokete lagårdskatten, som fluget opp på bordet! halfgrät Sven.

Aldrig har väl sådant någonsin händt vid en trolofning förut, och hela affären hade bestämdt gått åt putten, ty Johan blef nästan toseter, om inte pastorn jämkat ihop dem. Men säkerligen hade inte ens han kunnat få affärerna till stånd, om inte Sven i yttersta minuten hade ökat hemgiften med 500 kronor.

Det var ett dyrt rapp för honom.

Men att pastorn lade sig ut för Sven, det var då mer än vackert, ty frun hans blef så illa skållad, att hon fick ligga under doktorn i tre veckors tid, innan hon kunde visa sej, och den ena fröken fick sin klädning förstörd för bå tid och evighet.

Tidens tand.

Tiden är en öfverdängare att kunna skapa om mångahanda af det, som finns här i världen, och han håller i med det där omskapandet dag ut och dag in, år ut och år in.

Han hvilar inte en endaste liten sekund för att dra' andan till sig, utan han knogar och går på i ullstrumporna jämt och beständigt såväl natt som dag och blir aldrig trött. Han är alltså en trogen och bra dagsverkare.

Sådana, som vilja störta sig i elände och giftermål, skälla ut honom och påstå, att han skrider fram mycke för sakta, att han rör sig som ett kryp på en tjärsticka. Men hvad mig beträffar, håller jag före, att han är allt för häftig i sina rörelser. Jag skulle allra helst vilja ta' honom i vingen och hålla honom tillbaka ett grand, ty efter som jag har så kallade ackommodationsvexlar i banken, tycker jag, att han rusar på som ett vilddjur och sätter i väg såsom en af gref Rosens kapplöpningshästar.

Och så grymt han far fram med saker och ting sen. Man vet knappast ordet af förrän han ruskat håret af hjässan på en, utan att man kännt det eller begriper, hur det gått till. Och rätt som man går här och trallar och slår för flickor och tycker, att man är såsom ett ungt lejon och såsom en pojk, finner man en morgon, när man tittar i spegeln, att man helt hastigt och lustigt börjat »gubba» till.

Anagga den tiden! Han har ju inte försyn för någonting. Öfverallt ränner han in sin tand och gnager, den filfrasen. Han låter ej ens de vackra flickorna vara i fred och behålla sin skönhet och tjusningsförmåga. Nä' gubevars. Han behandlar dem till och med sämre än oss karlslokar, hvilka han stundom liksom i ett anfall af godt lynne roar sig med att försköna, såsom fallet lär vara med kungen och mig, som varda allt stiligare ju äldre och gråare vi bli, så att vi äro till en svår hjärtepina samt åstadkomma gruflig ödeläggelse bland landsens kvinnor af alla klasser, stånd och åldrar.

Men mot de unga och särdeles mot de allra vackraste flickorna är tiden, med förlof sagdt, en stor drummel.

När han behandlat dem efter sin järnhårda metod ett par decennier, tussar han dem på oss såsom de blågråaste och hemskaste käringar eller svärmödrar, tandlösa samt fulla af galla och etter och egoism.

Det är just för den skull, som vi karlar också med tiden bli knarriga och djädriga i ord och åthäfvor.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Jag kom att tänka på dessa sanningar och tidens framfart med människor och pantalonger och klädningar, när vi härom aftonen voro ute på en liten morkulljakt bortåt Fästampahållet, Pett'son och jag.

Vi sto där i det gamla »draget» och lyssnade och glodde samt tummade bösshanarne i längtan och förbidan, när vi plötsligt fingo höra ett förskräckligt svärjande och illvrålande från Fästampen. Det var en karl, som svor, och ett fruntimmer, som vrålade och skällde. Det hörde vi tydligt.

— Det är bestämdt nån, som håller på att mörda en stackars kvinna! sa' jag.

— Nä' gubevars! Dä ä' bara Pelle, som daljar upp hustru sin därinne. Och dä ä inte mer än hans rätt! sa' Pett'son.

— För resten kan vi gärna gå dit och syna dom efter bataljen, när vi nedlagt morkullera! Dä kan va lärorikt nog, fortsatte han.

Men det såg ut, som om det där väsendet i Fästampen skrämt fåglarna och förmått dem att söka sig en annan plats för sitt kärleksmöte den kvällen, ty vi fingo inte höra så mycket som ett vingslag en gång. Ekorrar och igelkottar voro det enda villebråd vi skönjde, och för den skull

Där stod Pelle och tvättade sig.

blefvo vi arga och svängde ner öfver Fästampen på hemhållet.

Där stod Pelle och doppade ansiktet i vattenhon vid brunnen. Det rann blod ur näsan på'n och kinderna voro svullna och strimmiga och upprispade, som om man hade kastat en ilsken katt i synen på karlstackarn.

— Har du varit fuller och ramlat omkull, Pelle? sporde Pett'son.

— Nä för all del! Här har inte vart en droppe i huset se'n jul. Men jag råkade lägga te' Stafva mä' spadskaftet i röggen, och det tåldes inte kantänka, utan hon flög på mej å började rifvas och slöss, så ja' blef tvungen å ge henne ett par dängare till utå skaftet, innan jag kunde få henne ifrå kröppen på mej.

— Hvarför skulle du smeka henne mä' spadskaftet? lät jag.

— Åh, hon gick härute och tjåtade och skällde och sa' som vanligt, att ja' är' en lathunn!

Och Pelle frustade blod samt såg ut som om en granat kreverat i skallen på'n.

Så gingo vi in för att se, hur det stod till med Stafva. Hon hade allt fått några bra nyp, för hon gick krokig och ömmade ryggen alldeles förskräckligt. Men arg var hon, och när hon fick syn på oss och Pelle, knäckte hon till att skälla ut allt manligt kött i en sådan tonart och med sådana ord, att de inte af mig kunna utsägas. Och då kan man nog veta, att de inte voro just så vackra.

— Skrömtare, lögnhalsar, svin och kreatur och äktenskapsdjäflar ä' ni. I gör ingenting i världen annat än plåga stackars osköldia fruntemmer och bedra dem och proppa dem fulla mä' lögner och fördärfva dem! Här ska' I få si hurudana I ä! fräste hon och rusade efter ett papper, som låg i bibeln.

— Här ä' ett kärleksbref ifrå Pelle, när han friade te' mej. Nu ska' I få si hva' han lofvade då, och titta sen på min rögg, så få I si, hur han hållet dä! Och vi läste brefvet.

Där stod bland annat:

»Evigt älskade hvän och kärleksblomba! Dej ska ja bära på mina bare arma igönom hela lifvet änna te' evihetens port, för du ä' snällare än en ängel i himmolan och miljoner gånger grannare än drottningen af Saba. Om du

refve ut mett höjra öja, så kunne dä' inte göra annat än godt, och ja' skulle kössa näfven, som du gjorde't mä, så pass ällskar ja dej nu och in till min sista pust. När ja' tänker på hur löcklia vi bli, så går det omkring i skallen på mej, så att ja' vell ramla ikull, för du smakar bättre än sötost, och di andedräkt osar skönare än korfvakrydder.»

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

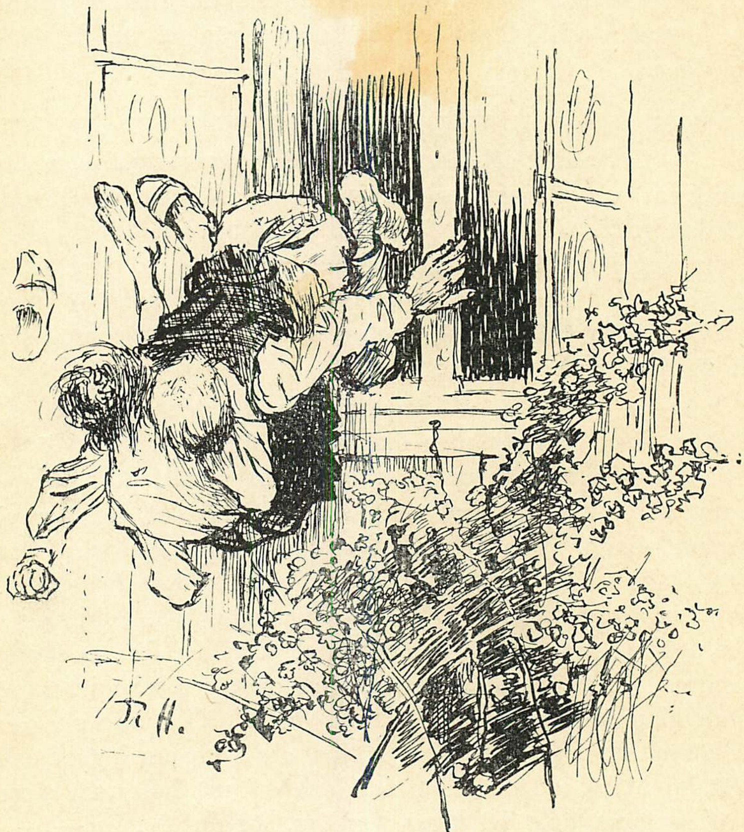
— Ge attan och läs längre i dä' där brefvet, som ho tar fram och slår mej mä' hvar gång ho' ä' illsk och besatt af den onde. Ja' skrefve't når ja' va' ong och dum! Men efter som ho' inte vell ge mä' sej, markatta, så ska' I få läsa hva' ho'! dä' förhärdade falska etterboet skref te' mej på den ti'en afbröt Pelle och tog fram ett papper ur sin chiffonier. Och vi läste:

»— — — lelle välsignade Pelle tror du inte, att ja' töcker tusen gånger mer om dej än du om mej. Ja' får inte en blunn i mina ögon en endaste natt, utan legger bara och tänker på hur rolit och godt dä' ska' bli, när vi kommer ihop. Då ska' ja' kössa dej da'n igönom och tvätta dej på halsen om söndagsmornarna och smörja dina stöflar, och hvareviga kväll ska' ja' baka pannekaka åt dej i stället för å koka gröt, så länge du lefver. Och om du rätt skulle komma fuller ifrå sta'n, så allri ett ondt ord ur min mun, bara klappning och kössning, hör du dä. Och inte ska' du behöfva slita, utan ja' ska' hjälpa dig i utegärningera och stå dej bi bå ute och inne natt och da' mä hela min store tjärlek änna tells ja' läggs i grafva, för du ä' min — —»

Här ryckte Stafva brefvet ifrån Pett'son och slängde det på elden.

När Pelle såg detta, ville han slita sitt bref från henne, och innan Pett'son och jag visste ordet af, voro de åter i hals och hår på hvarandra. Pelle frustade som en flodhäst, och hon klämde i som en ånghvissla. Pett'son och jag blefvo förskrämda och flydde ut ifrån Fästampen.

När vi så kommo till gårdsgrinden, fingo vi höra ett förfärligt brak och klingande af glas, och då vi därför tittade oss tillbaka, fingo vi se de såta makarna dråsa ut genom fönstret. Pelle skulle kantänka häfva ut Stafva, men denna

De såta makarne dråsade ut genom fönstret.

höll så ilsket fast i skägget och kalufven på'n, att han måste göra resan ut med henne han också.

Se'n fortsatte de att skrika, skälla, svärja och slåss nere på marken mellan ett par krusbärsbuskar, som växte där.

Pett'son och jag flydde fortfarande.

— Men ä dä' inte unnerligt, att folk, som hållit af hvarandra så pass som Pelle och Stafva, till sist ska kunna regera med hvarandra på dä' viset! suckade jag.

— Dä' är den förhärdade ti'en, som gör'et. Hon förändrar bå sinnet och kroppen på mänskan, förklarade Pett'son, som är en filosof.

En filur.

Per Kristofferson i Ragnarök var en fasligt dålig människa, och hustru hans var inte ett tecken bättre, fast hon gu'bevars gjorde sig till och gick på bönemöten och ville hetas vara gudelig, det leda lifvet.

Men hade det varit något bevändt med hennes »religionsfyllesofi», som skolmästaren säger, så skulle hon väl inte hjälpt Per med hans hyss och spektakel och orättfärdigheter, utan i stället förmanat och förehållit honom, att bättra sig och vandra ärliga såsom om dagen samt inte lura sin nästa eller drifva skoj med länsman och fjärdingskarlar, utan i stället uppföra sig som en annan respektabel och välaktad och betrodd man i socknen.

Men det gjorde hon inte. Tvärtom höll hon med honom samt hjälpte och understödde honom i hans elakheter och grinade och skräppte med honom, när han kunde göra nå't riktigt spratt för sin nästa, fastän hon, när folk hörde på, suckade och stönade och beskärmade sig öfver Per samt bedyrade, att hon låg och bad för hans förbättring minst två eller tre timmar hvareviga natt.

Jo, jo, fruntimmer de kunna svänga sej, så att det vetter till.

De knep Per i Ragnarök utfört, och de spratt han spelat oss socknebor äro legio, ty de äro verkligen många,

och jag håller nu icke längre för rof att basuna ut ett par af hans bravater, ty han må gärna bli utryktad en smula, så att folk i andra orter må få reda på, hvilken drummel han är, på det de må kunna taga sig till vara för honom.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Per i Ragnarök hade en son, som reste till Amerika för flere år se'n och han slog sig visst bra ut därborta, ty när han var hemma en vinter, såg han ut som en herrekarl och skräppte med Amerika, så att det var bå' synd och skam åt'et.

Här hemma var allt bara usselhet och elände, mente han, och för att bestyrka detta, tog han fram och visade ett läkarerecept, hvilket såg ut alldeles precis som en utländsk papperssedel. Ja, receptet liknade för resten en pappersdollars så besattandes bra, som ett bär liknar ett annat.

Vi tyckte, att det var ett högtidligt »receft», och Per för sin del plirade med ögona och sa':

— Låt mej få det där reseftet' Johan, dä' kan va löjeligt å ha' ett sån't i blann!

Per fick naturligtvis grannlåten, som han låste ner ganska noggrannt i sin chiffonier.

Nu vet ni och all världen för resten, att här i hela länet inte finnes en snålare och girigare karl än Abram i Sonakull. Han är så pass, att han inte låtit göra sig ett par pjäxor på 32 år, utan vankar i träskostöflar såväl heligt och söckent, både till kyrka och marknad, fast han har tusentals riksdaler utlånta i bygden.

Per var skyldig Abram fem riksdaler, och så fort sonen rest tillbaka till Amerika, masade Abram ner till Ragnarök för att kräfva ut sina pängar.

— Pojken har nok skjutsingen lämnat Per en hop medel! tänkte girigbuken.

Och så kom han till Ragnarök en afton samt knäckte till att kräfva Per det argaste han kunde. Han hotade till

och med med stämning, om han inte nu finge sin fordran på eviga momangen.

— Ja' har inte en styfver! lät Per.

Abraham räknade upp tretton kronor.

— Åh prat, Johan gaf dej nok inte så lite! menade Abram. När de så hade gått på och dividerat en lång vändning erkände Per i tysthet för Abram, ett han hade en tiodollars i sin byrå.

— När ja' växlat honom, ska' I få era pengar Abram! lofvade Per.

— Växla! Dä ä' ja' karl te! Ta' du hit sedelen på tie dollars så ska' du få tretti kronor te'bak's på'n utå mej, och så ä' vi kvett! sa' Abram.

Per låtsade, att han inte ville gå in på't, men till sist lät han öfvertala sig och tog fram det granna doktorsreceptet samt gaf det åt Abram och suckade.

Och antingen ni tror mej eller inte, så är det dock dagsens sanning, att Abram räknade upp trettio kronor och gaf Per hans revers åter samt gick hem och grinade och trallade på vägen och sa' för sig själf.

— Anagga mej, har ja' inte gjort i dag dä ingen annan skulle gått i land med, för här finns ingen, som kan säja, att han fått ut nå'n fordran utå den filuren i Ragnarök! Och Abram hoppade och kände sig så lycklig och säll som en brudgum vid midsommartiden.

Men när han ett par dar efteråt kom ner till banken i sta'n och bad att få växla den amerikanska pängen, och kassören grinade och sa', att dä' inte var något annat än ett doktorsrecept, då trallade Abram i Sonakull så lagom. Ja, föga fattades, att han hoppat i kanalen.

En så'n djädrans och fullvaggad filur är Per i Ragnarök.

Men han är ock en grömsing i humöret, hämndgirig, ilsken och hjärtlös, hvadan han, gunås, i många hänseenden är en vådlig människa.

Strax efter det folk ett år hade fått in sin råg, skulle Per slagtröska tillsammans med Erik i Intagan hos Måns i Backen. De bägge tröskkarlarne hade bytt klockor förr i världen, och Per hade för sig, att Erik lurat honom.

När de nu stodo och tröskade, tänkte Per i sitt leda sinne på det där bytet och ilsknade till så besatt, att han inte kunde berga sig, utan klippte till Erik med slagan i skallen, så att denne stöp som en torsk. Man såg inte lif i honom på länge, och det blef ingan annan råd än att skjutsa in karlen till läkaren.

— Ja' rådde inte; slagan slant i näfven på mej! jämrade Per.

Men eftersom slaget var utaf den beskaffenhet, att doktorn inte kunde ansvara för lifvet på Erik, skulle Per naturligtvis häktas.

Men hur illfundig och rysansvärd vår länsman än är, så lyckades han likväl icke få fatt i Per. Och Erik sväfvade fortfarande mellan lif och död.

En kväll skulle då länsman göra ett reelt försök att knipa Per. Just som mörkret föll på, kommo han och fjärdingsmannen framsmygande som ett par kattor till Ragnarök. Ingen hade sett dem gå dit, så att Per kunde inte blifva varnad. Men när de såsom ett par blixtar slogo ner i stugan, har Per ändå hunnit gömma sig i ugnen. Hustrun satt och spann och sjöng en sång ur »Sabbatsklockan.»

— Hvar har du din man? röt länsman.

— Ja, grät hustrun, om befallningsmannen kunde säga det, skulle ja' bli så löckelig, för ja' har ingen ro, förrän han får sitt världsliga straff. Dä' kanske kunde böja hans sinne och drifva honom te' sinnesändring och bättring. Han går väl nu omkring som ett villdjur i skogen och blir än mera förhärdad!

Och den leda käringen grät och suckade.

— Vi ska' titta på höskullen ett slag! lät kommissarien och gick ut med sin fjärdingsman. Käringen följde med. Just som de kommo på förstugubron, fick den sabla kvinnan se deras svarta ko stå under en gran i skogskanten.

— Jesses, där sir ja' nå't svart röra sig ve' den stora granen. Dä' ä' bestämdt Per! Sir befallningsmannen, att dä' rör sej därnere? hviskade hon.

Länsman kisade med ögonen ut i mörkret.

— Jaha, vid Jupiter, där ha' vi honom, och nu ä' han min! Kom Johannes! skrek befallningsmannen och satte af neråt skogen, skrikande:

— Stanna karl, annars skjuter jag!

Kon blef förstås rädd och barkade i väg inåt skogen. Länsman och fjärdingskarl lupo efter. De hörde, hur det brakade i grenar framför dem, och vägledda af detta ljud rusade de efter, säkra om sitt rof. Och till yttermera visso sköt länsman af ett revolverskott i luften. Allt vildare gick jakten. Länsman slängde först af sig kappan och kort därefter kavajen, för att han skulle bli ledig i språnget, ty han är grufligen tjänstenitisk. Med uniformsmössan på nacken, i skjortärmarne och med revolver uti näfven brusade han efter Pers i Ragnarök svarta ko, så att det rungade i skogshagen, och fjärdingsmannen följde efter. Äfven han hade slängt af sig rock och väst. Därjämte hojtade de och skreko, så att folket i det närbelägna Rasmusbo skulle kunna komma dem till hjälp.

Länsman vardt under tiden så arg och upphetsad, att han sprang såsom en råbock. Och af brakandet och stampandet framför förstod han till sist, att han vann på den jagade.

Och det var väl inte så underligt, för kon var tung på foten.

Så serradö, när de kommo framåt Rasmusbovägen, skymtade länsmannen ett svart föremål bakom ett par furubuskar.

— Det må gå som det kan, men jag är i min fulla rätt och nu skjuter jag! tänkte han och sålade af ett par kulor så lågt, att de möjligen skulle kunnat råka en medelmåttig karl i benen.

Så fort skotten gått, tystnade stampandet därframme.

— Gudskelof, nu gjorde jag göken oförmögen att springa! lät befallningsmannen och drog andan till sig.

I detsamma kommo Rasmusbokarlarne ner med en lykta och sporde hvad det var fråga om.

Men de blefvo inte litet förvånade, när de fingo se sin egen länsman i skjortärmarne, med mordvapen i handen och nästan halfdöd af andfåddhet.

— Titta efter bakom buskarne därborta, hur dä' är med Per i Ragnarök. Jag sköt i benen på'n för han var på flyende fot! pustade befallningsmannen.

Så gingo karlarne till det utpekade stället.

Hade ho' gjort något olagligt efter ho' skulle häktas.

Men ni skulle sett länsmans min, när han kom dit. Den synen var värd tie kronor, sa' Sven i Rasmusbo.

Där låg nämligen Pers svarta ko i dödsryckning, ty det hade händt så olyckligt, att den ena kulan träffat henne precis i det vänstra ögat.

— Tvy hundan! sa' länsman.

— Har kon gjort nå't olagligt, efter ho' skulle häktas. I så fall har ho' nu försonat sitt brott! lät Sven, som är en spjufver.

— Tvy fan! spottade länsman.

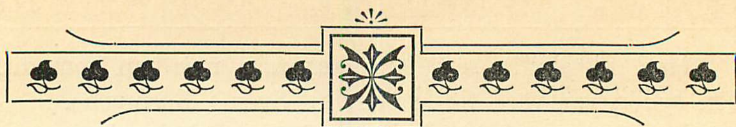
Sen måste hela karlaskocken in i skogen för att söka upp länsmans kläder, hvilket icke var något lätt göra.

Men hela denna paschasa skänkte oss mycken fröjd och fromma i socknen.

Ett par da'r efter denna katastrof gick Pers hustru med en stämning och två karlar till länsman, och sen dess har det icke varit något frågsmål efter Per i Ragnarök.

Han får nog vara i fred, men nå'n ersättning för kon får han troligen icke. Och då har han i alla fall fått sota för smällen, han gaf Erik i Intagan.

Så det se vi, att dåliga gärningar draga straffet med sig

Indiansommarfröjd.

De tala visserligen och skrifva ännu mer om den grufliga folkupplysningen här i landet. Men den är i alla fall icke så stor som den borde vara. Ty det säger jag, att just på grund af bristande folkupplysning höllo jag och ett par andra ärevördiga och vördnadsbjudande personer på att en dag blifva fördärfvade.

Och en stor nåd är det, att vi inte i detta nuet ligga antingen lemlästade eller uti lunginflammation och andra svårartade magkrämpor eller kanske i grafven.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Saken var den, att vi en söndag på efterhösten fingo för oss att göra en liten utflykt till landet för att njuta af den flyende sommarens sista solsken och vänhet.

Ty hur det är, fröjdas man med åren nästan mera åt höstens än åt vårens behag. Det är bara poeter, pojkar och dårar, som dikta vårvisor och besjunga knopp och kart. Det reela förståndet tycker bättre om frukten, det är säkert det. Jag skulle alltså inte vilja byta min mognande flicka mot v. pastorns fästmö, hvilken bara är sjutton år, om jag rätt finge femtio kronor i mellangift. Nej, indiansommaren är härlig, och om jag hade makt, sinne och förmåga att skrifva vers, skulle det gå tusen gånger lättare för mig att dikta en sång om Peter Svenssons slaktestut, när han går

i bet på det återväxande klöfverfältet, än om en gänglig och oduglig sippa på en mager tufva vid bäcken.

En sådan skald är jag, gualof.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Nå, vi skulle alltså ut att njuta af indiansommarens behag. Det var jag och patron Snuselin med fru samt tvänne bastanta handlande med sina käringar. Vi skulle, gu'bevars, åka i en wurst och hoppades på en glad och angenäm dag. Matsäckarne staplades och bundos vid kuskbocken. Flaskor hade vi inga, ty fruarna voro nykterhetsvänner.

Men Snuselin, som desslikes är en blåbandist inför Herranom, log och sa' strax innan vi satte oss upp:

— Var inte ledsna, pojkar, jag har en »liter» i kappfickan.

Och det anade jag nästan, ty han såg grufveligen uppstoppad ut.

Så klefvo vi opp och stufvade oss samman i vagnen, och sist skulle då Snuselin streta dit, hvilket mödade honom så, att han vardt svartblå i synen.

Hur det var krånglade hästarne, så att den gode och ärlige Snuselin ramlade af och slog bröstet något föga mot fotsteget i bakändan på wursten.

— Kratsch! sa' det i kappan på'en.

— Hva' var det nu, som gick sönder? sporde frun hans och tittade till som med ett par synålar.

— Åh, det var väl bara klockeglaset! mente jag och drog med ett ryck upp Snuselin i vagnen.

— Kör! sa' fru Snuselin.

Men gubben hennes såg bedröfvad och anfäktad ut. Han vred och vände sig samt ryste då och då till. Och rätt hvad det var, begynte fruntimren att fnysa och skrika, att det osade konjak i vagnen, så att inga människor kunde åka i honom.

Se'n började de äfven fördubbla sig på, att det blaskade om fötterna på dem, och innan vi visste ordet af hade Snuselins skarpsynta, aningsfulla gemål stannat åkdonet och fläckt upp kappan på sin man.

Gubben stod som ett saktmodigt offerlam.

Klock, klock, klock! ljöd det ur hans innerficka, och en ljusgul konjaksström flödade ner utefter den store blåbandistens lekamen.

Han hade, gunås, knäckt sönder buteljen mot fotsteget, när han skulle upp i vagnen och det kunde ju icke gå på annat sätt, ty »den illa gör han illa far», heter det.

Om jag nu sökte referera det tal, fru Snuselin höll till sin man på sabbatsmorgonen uti vagnen midt på vägen, skulle ni bäfva. Och inte försämrades detta tal af den omständigheten, att hon skar sönder trenne af sina rosendefingrar, då hon skulle plocka upp buteljresterna ur fickan på gubben sin, hvilken stod som ett saktmodigt offerlamm. Men slutligen tröttnade ändå äfven hennes tunga och hon slöt sin ljufliga framställning med dessa ord:

— Åhja, Snuselin, mej slipper du nog snart. Mina dar ä' kvickt räknade. Ja' känner allt, att du snart inte ska' ha' mig att plåga. Ja' står inte ut många dar till, — dä tär och tär — och se'n får du väl ha't, som du vell: en butell i hvar ficka.

Och så grät hon och de andre fruarne också.

Men under det de tjöto och vagnen rullade fram i raskt tempo, fick Snuselin tillfälle att hviska till oss:

— Varen inte ledsna, gubbar, utan vid godt mod; ja' har gualof en till i böxefeckan!

Och detta tal lättade våra sinnen.

Efter en sådan angenäm färd kommo vi ut till gästgifvaregården i Bohr, där vi skulle äta och roa oss i naturens sköt.

Medan så fruarne med lust och gamman kokade kaffe och dukade, gjorde vi gubbar en sväng utomkring och hade bakom en klippa en treflig stund med den där flaskan, som Snuselin i sin vishet undanstuckit i pantalongerna. När vi återvände, voro vi alltså inte så blyga af oss eller rädda för fruntimren.

— Men ja' har tio halfvor öl i vagnslådan! Hur i hundingen ska' vi få i oss dem? lät den ene patronen.

I detta ögonblick uppenbarade Snuselin vidden af sitt snille.

— Vi smyga in dem i förstugukammaren, och så instruera vi gästgifvaren, att han, när vi börjat äta, kommer in och ber oss gå ut och bevittna en handling! log han.

Bevittnandet.

Och på det viset gick det.

När vi ätit några bitar och började trängta efter ölet, klef gästgifvaren in.

— Ja' får väl inte be herra' va' goa å bevettna ett par namn härute! sa' han.

— Jo, vars! mente vi och gingo ut och bevittnade, tills det inte fanns en tår kvar i ölhalfvorna. Och fruarne anade gudskelof intet ondt.

På det viset blefvo vi muntra och hade ogement roligt därute. Och när fruntimren fått i sig fem koppar kaffe jämte ett grufligt beröm för sin mat, var det ingen fara med dem heller.

Färden skulle alltså blifvit utmärkt bra på slutet, om inte den ene patronen tagit med sig en hop bengaliska eldar. Just som vi emellertid strax efter skymningen fått fram hästarne och skulle stiga upp i vagnen, tog den sabla karlen till att föreslå en hurrning för Bohrs by, och i detsamma tände han på en bengalisk eld på gästgifvaregårdens förstugubro.

Vi hurrade och hojtade och därpå tände han eld efter eld, så att det sken öfver hela världen därute.

Men när den sista var utbrunnen och vi väl i vagnen, fingo vi höra ett förfärligt väsen.

Alla Bohrboarna kommo springande och flåsande med pyts- och assuranssprutor, ämbar och båtshakar och skriade och flämtade:

— Hva ä' elden lös?

De hade kantänka tyckt, att hela gästgifvaregården stått i eld och flamma.

Vi sa' dem, hur det hängde ihop, hur vi tändt bengalisk eld och hurrat till deras glorifierande, samt att vi inte kunnat tro, det de voro så litet upplysta, att de inte förmått skilja på ett sådant ljus och en brinnande byggning.

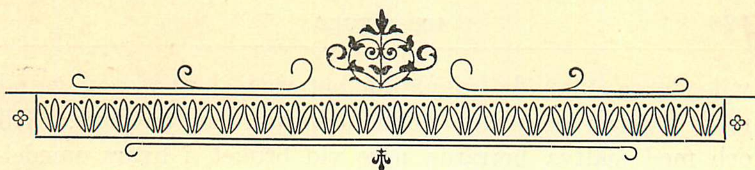
Men de ställde sig med sina sprutor och doningar rundt om wursten, och när vi slutat tala till dem, ropade alla med en mun:

— Antingen dä' va' bäjersk eller bengalisk eld, så har I ställt till honom och omakat oss, och därför bör I ha lite för besväret!

När de det sagt, begynte de spruta på oss, så att det pep efter'et, och de dängde oss om ansiktena med blöta svabbar samt skällde och grinade och slängde till och med hela ämbar kallt brunnsvatten öfver oss upp i wursten, så att snart hela vagnens innandöme vardt fyldlt jäms med sitsarne.

Ett obehagligare äfventyr har åtminstone jag aldrig varit med om. Och när de fått oss riktigt genomvåta, påtade de till hästarna med båtshakarna, så att dessa foro af som en blixt nedåt vägen, medan vattnet yrde och Bohrboarna i sin tur hurrade.

På det viset gjorde vi vårt intåg vid hemkomsten, förkylda, rådbråkade och eländа, emedan det lärda och mogna svenska folket inte kunnat skilja mellan en bengalisk eld och en brinnande gästgifvaregård.

En oskuld.

I världen och bland människor bedrager skenet så ofta och fördenskull varna vi härute folk från att »skåda hunden efter håralaget».

Men det är icke alltid så lätt att skilja mellan hvad som är godt och ondt, mellan sken och verklighet, och på den grund uppstå ganska svåra konflikter i lifvet.

Det skulle nästan fordrats en öfvermänsklig skarpsynthet för att inte ta' vilse om Brittas i Hjälmaryd rätta halt och beskaffenhet.

Sannerligen hon såg ut som en liten ängel. Så oskyldig så ren och så skär föreföll hon.

Det låg en sådan barnslig och oskuldsfull glans öfver hennes ögon, att man alldeles bestämdt tvingades att både tänka och tala försiktigt, rent och oskyldigt, när man kom i deras närhet. Det var som om små osynliga skyddssänglar lagt händer på ens skuldror och sakta hviskat: »grumla icke flickans hjärta.»

Därför gick det alltid mera städadt och poleradt till vid midsommardansen och på lekgillena, när hon var med.

Ty hurudana pojkarne än voro, ville de inte gärna visa sig om tölpar för henne. Hennes skönhet och oskuld kufvade dem. De grabbade inte tag i henne utan spörjsmål och löfte, såsom de eljes gjorde det med andra flickor, när de

ville dansa, utan de lyftade på hättorna, skrapade ett grand med fötterna och bådo henne ödmjukt om en dans. Till och med själfva herrarne nere vid bruket, i hvars omedelbara närhet Hjälmaryd låg, och bland hvars ungdom hon oftast därför rördes, bemötte henne mera som om hon varit brukspatronens än en åttingsbondes dotter.

Hon var som ett mönster för flickor. Det tyckte alla undantagandes bror hennes, hvilken ibland, när han hörde henne beprisas och lofordas, grinande plägade yttra:

— Dä' hörs, att I känner henne inte riktigt! Hon sir så'n ut, som I säjer, men »en ska' inte skåda hunnen efter håralaget».

Det var emellertid ingen, som fäste sig vid broderns tal. Tvärtom blef han i stället ansedd för en drummel, och stygging.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Det hördes aldrig af att Britta befattade sig med några karlar eller med någon slags kärleksaffär. Tjogtals ynglingar brunno halfvägs till döds för henne, men så fort någon med rädda och darrande läppar försökte tala ett ord om älskog med henne, blef hon alltid röd som en pion och sprang sin väg från den stackarn.

Den ende man någon gång om aftnarne kunde se, att hon spatserade med ensam var kassören vid bruket. Men det gjorde hon, mente man, därför att han lånade henne böcker, stämde hennes guitarr och skickade kryddad punch till far hennes, när han hade för ondt af sin andtäppa. Och kassören var för öfrigt en karl, som man inte ansåg vidare farlig för flickor, lång och skranglig och svartskäggig som han var med stora glasögon, ben som ett par styltor och fötter som plantland. Tyst och tråkig och inbunden var han äfven, så det fanns då ingen, som ansåg något skäl förefinnas till svartsjuka på honom.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Men ett, tu, tre spordes det, att den unge maskinförarn Kalle Hjälm, hade friat till Britta i Hjälmaryd och fått ja.

Han var nykomling till bruket, och han knep henne, ty allt nymodigt är, som man vet begärligt.

De andra gossarna blefvo alldeles öfver sig gifna, och hade inte Hjälm varit den karl, som han var, hade han nog fått rivalerna i hals och hår på sig.

Men nu tordes ingen på'n, ty liksom där inte fanns någon vid bruket, som var så ståtlig och grannlagd, så hurtig, glad och manhaftig som han, så gafs där heller ingen, som kunde mäta sig med honom i styrka och mannamod heller.

Där hölls ett ordentligt förlofningskalas i Hjälmaryd, alldeles på herrskapsmaner, och det var riktigt bå' vackert och rörande att se den blyga och rodnande Britta luta sig till den breda barmen på Kalle Hjälm, alldeles som en ranka klänger sig fast vid ett bröstvärn.

— — — — — — — — — — — — — — — — —

Ni kan tro, att Kalle Hjälm var glad efter den betan. Han bara trallade om dagarne och var som en kung.

En kväll hade några ynglingar i bränvin sökt dränka sin förtviflan öfver att för alltid ha' mistat hoppet om att få äga Britta, och så hade de i yrseln samlats att öfverfalla Kalle Hjälm, då han skulle kila ner till Hjälmaryd.

— Dä' är inte mer är rätt, att han får svi'a lite, för allt hva' vi få li'a! mente de och lade sig i försåt för den lycklige.

Men det var dumt gjordt. Kalle Hjälm redde upp dem allesammans och nystade ner dem, den ene efter den andre, i ån som rinner där utmed vägen. När han så tyckte, att de svalkat sig tillräckligt, hjälpte han upp dem och var så vänlig mot dem, att de skämdes.

— Ja' ä' alldeles för löcklig att kunna va' arg på er log han. Men efter den dagen var det ingen, som hvarken ville eller vågade anfalla honom. Tvärtom alla började unna honom hans lycka.

— Han är värd henne för likare och rappare och trefligare karl fins inte i nejden, sa' hans brukskamrater.

Så gick en hel sommar och till hösten skulle bröllopet stå.

Men när Septemberkvällarne började längas och mörkna, var det som om Kalle Hjälms glädje också tagit till att skumna.

Kärleken är, sägs det, så ytterst känslig, så aningsfull och skarpsynt. Han tyckte att det började liksom lägga sig något hemlighetsfullt kvalm mellan honom och Britta. Hvar gång han tog henne om lifvet eller gaf henne en kyss, kom det en oförklarlig känsla öfver honom, att någon, sedan han sist träffade Britta, gjort samma manöver med henne. Han kunde inte förklara, hvarifrån han fick den tron eller huru den kom öfver honom. Men han kunde inte frigöra sig från de tankarna. Och hvar gång de kommo öfver honom, skälfde hela hans inre, och han betogs af en ängslande oro, som nästan ville jaga honom bort från maskinerna och arbetet, så att han kunde springa hän och se hvar hans älskling var och hvad hon gjorde.

Men hvarje gång han blottade sina aningar för henne, blef hon missnöjd och berättade med den oskyldigaste och trovärdigaste min om allt hvad hon tänkt och allt hvad hon gjort och med hvem hon talat, sedan de sist råkades.

Och sedan började hon gråta och påstå, att hon vore så olycklig, så fasligt olycklig, emedan han ej hade lit till henne. Då trodde han henne, så länge han hade henne i sin famn, och förbannade sin dårskap och dumhet.

Men så fort han blef ensam, kommo de ohyggliga aningarne öfver honom igen.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

En kväll strax efter det han kommit åt fabriken för nattarbetet, och då han sålunda icke kunde gå ner till Britta, stormade de mörka tankarne häftigare än vanligt på honom.

Han hade ingen ro och kunde icke berga sig. Slutligen bad han en kamrat passa på hans maskiner, medan han sprunge ut några minuter.

Och så rusade han i skummet af neråt Hjälmaryd.

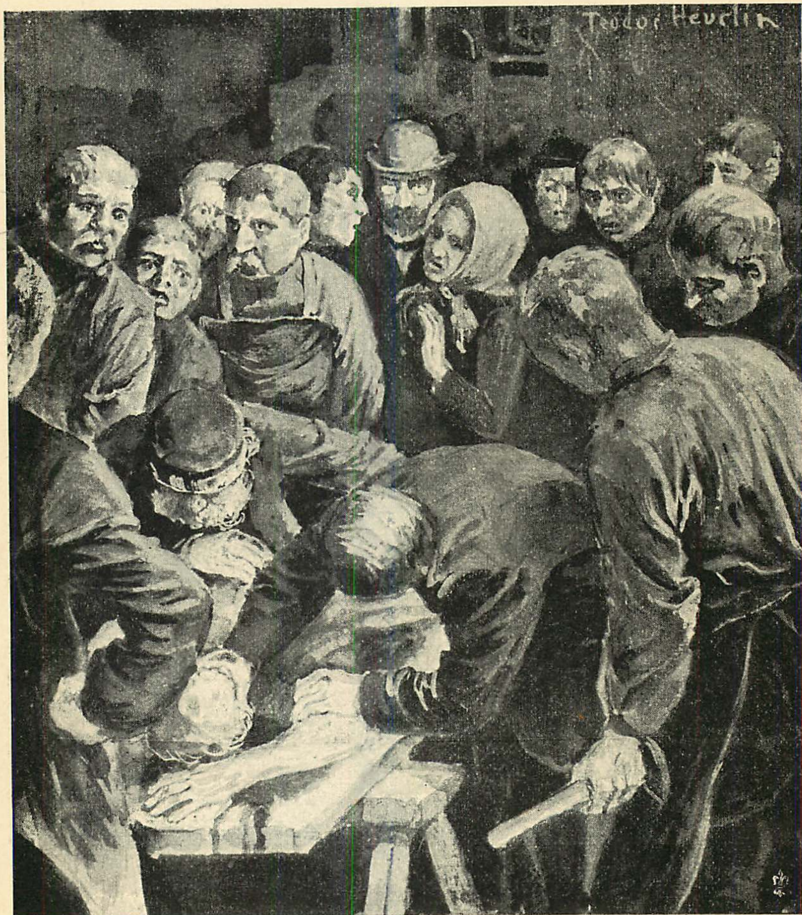

Och sedan började hon gråta.

Han sprang och tänkte, att nu skulle det väl bli ett slut med oron. Han skulle finna Britta hemma sorgsen öfver att det var hans nattarbetsvecka.

Men rätt som han sprang, fick han syn på ett par personer, hvilka smögo sig in bak' några lummiga hasselbuskar

vid stranden. Han tyckte sig känna dem bägge, och som en orm var han efter — och där, där stod Britta, den där rodnande, oskyldiga, eftersträfvansvärda Britta, sluten i kas-

»Usch så otäckt!»

sörens famn, stod där och lät sig kyssas af den utmärglade rouéens läppar.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Några minuter efteråt kom Kalle Hjälm tillbaka till sina maskiner. Men kamraterna tyckte att han såg ut, som om han blifvit blind och drucken på en gång. Han bara stirrade och raglade.

En rem höll på att glida af sin skifva. Kalle Hjälm stirrade på det precis som om han ej fattat, hvad som var på färde.

— För på remmen! skriker en af kamraterna till honom. Först då vaknade han liksom om han fått en elektrisk stöt och rusade på remmen.

I samma ögonblick sågo kamraterna, hur den kraftige unge mannen greps af densamma och kastades upp mot taket med en knastrande och ohygglig duns, och så följde han remmen än ett hvarf, och slogs ånyo i taket, innan maskineriet kunde stanna.

Få minuter efteråt trängde hela brukspersonalen in i maskinsalen för att se hvad som var å färde.

De närvarande hade tagit ner den lemlästade kroppen och lagt den på golfvet.

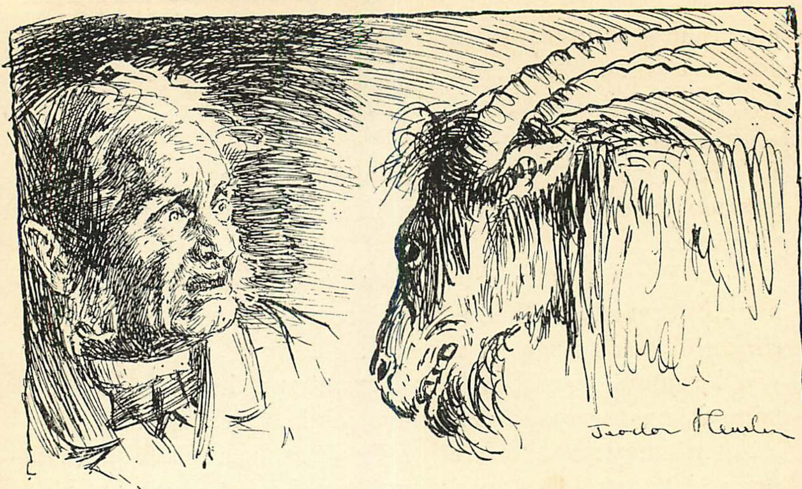
Där rådde dödstystnad i salen och om en stund kommo kassörn och Britta också ungefär samtidigt dit in.

Och hvad tror ni att den »veka, oskyldiga ängeln» tog sig till, när hon fick se, hvad som var å färde?

Hon svimmade inte, hon skrek inte häller. Hon bara bleknade och ryste till ett litet grand, raglade mot den gänglige kassören och hviskade upp mot honom.

— Usch, så otäckt! Hjälp mej ut!

Och han halp henne ur fabriken.

Inför afgrundsfursten.

Jag vill tala om för herrskapet, att jag en gång gått igenom någonting fruktansvärdt, någonting, som skakat min själ i dess innersta rot, någonting, som för en kort tid öppnade mina ögon, så att jag såg, hvilken stor syndare jag är uti lära och lefverne.

Ja, mina vänner, stöten som jag erhöll var af den allvarliga art och beskaffenhet, att jag i en blink beslöt att dädanefter aldrig sysselsätta mig med någonting så lättfärdigt, som sådant här skrifveri, hvilket under den tid min bättring pågick, syntes mig utgöra min mest rödglödgade synd.

Ack, det var en svår stund jag hade och jag vill knappast önska min värste ovän en dylik pröfning. Men jag är glad, att det är öfver nu och att min sinnesändring inte blef så absolut, att jag ännu finner det syndigt att skrifva

annat än predikningar, ty i så fall hade jag och barn fått svälta ihjäl i följd af min bättring.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

De hade gått och fört ut, att det skulle finnas en ofantlig mängd tjädrar borta i Skrefberga skogen, och det lät inte otroligt, ty den skogen ligger då så långt från all ära och redlighet, att till och med jägare sällan vanka där.

På den grund tänkte jag och min vän Johansson och kamrern i vår sockensparbank, att vi rätt så gärna kunde slå oss lösa ett dygn och knäppa en hop tjädrar däruppe i vildmarken. Ty hemma omkring knutarna ha' de plockat bort nästan så mycket fågel som funnits.

Och eftersom nu också Skrefbergaskogen ligger så afsides och i skymundan, ansågo vi oss utan att mista äran kunna ställa till med en liten skjutning vid bloss en kväll.

Sagdt och gjordt. Vi åkte dit upp så långt det var väg, och på aftonen voro vi inne i illmarken och lyddes upp fågeln, som också förekom i ganska stor myckenhet. Allt lyckades oss nästan öfver förväntan och i skymningen, då vi voro färdiga och visste hur vi hade det, sträfvade vi oss fram till ett litet enstaka torp, som ligger däruppe i en uthuggning.

Vi skulle hvila där ett par timmar och värma oss, innan skjutandet skulle begynna.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Här i detta torp var det pröfningen kom öfver såväl mig som de andra.

När vi kommo dit, hade mannen och hustrun nyss gått bort med en säck säd till kvarnen, hvilken ligger på en dryg half mils afstånd nedanför backsluttningarne.

Endast fyra stycken barn lågo i sängen och kastade sig och lekte med hvarandra såsom en skock kattungar, och en stor och dråplig stockeld brann och flammade i den stora vinkelspisen samt lyste upp stugan och sken på en hög potatis, hvilken var inlagd på golfvet till torkning för att icke ruttna under vintern i potatisgrafven.

Tillflykten var mycket treflig och mycket inbjudande för trötta jägare.

Också slogo vi oss med stort välbehag ner i stugan. Kamrern satte sig på soffan vid sidan af fönstret, Johansson vrok sig ner vid spismuren och jag själf tog säte och stämma uti en stol i närheten af potatishögen på golfvet

Så sutto vi och kysste våra jaktflaskor samt pratade historier och ljögo för hvarandra på jägarmanér.

Särdeles var kamrern alldeles förbanskad med sitt ljugande. Och jag gaf honom, förstås, inte mycket efter, min syndare. Men nu är det slut med den saken. Ty om jag inte blef helt och hållet omvänd af det, som nu hände och som jag strax ska' berätta, så hade det åtminstone så pass inverkan på mig, att jag aldrig hädanefter, såvidt i min makt står, ska' låta något ljugande komma mig till last.

Midt under det vi alltså sutto där i all sköns trefnad och lugn, ty barnen hade omsider somnat i sängen, brakade fönstret sönder och in genom detsamma flög ett vidunder, som liknade en stor svart bock.

Kreaturet susade in såsom en rem med den beställning, som en prima kapplöpningshäst använder, då han tar ett svårt hinder. Men hufvudet höll det bakåtlutadt, så att de alnslånga svarta hornen lågo utefter ryggen på'n!

Sådant kom vilddjuret in, under det glasskärfvor yrade såsom ett hagelväder rundt om öronen på oss.

Detta ögonblick var det högtidligaste i mitt lif och det skall aldrig gå ur mitt minne eller sinne.

I första förskräckelsen tänkte vi nog på ingenting. Men när vi efter ett par sekunder fingo se det svarta djuret stå midt på golfvet och med vidöppna ögon glo än på den ena än på den andre af oss, insågo vi genast, att det var den gamle pocker, som i ett vilddjurs skepnad kommit i och för vårt snara anammande. Och vi kunde väl inte tro annat.

— Välsignade skam, flämtade jag, låt dig nöja med kamrern och med Johansson. De äro mera mogna än jag

som är gift och har sex barn i äktenskapet. Kamrern djäklas alltid vid ränteuträkningar samt lämnar handlingar till indrifning och kväljer folk. Han är din man. Och Johansson nyper hustru sin och kösser sin svägerska. Tag dem, tag dem och låt mig gå i fred! ropade jag ur djupet i min själ och gjorde bättring.

Men när jag höll upp för att draga andan, fick jag höra, hur kamrern och Johansson gräto och tiggde och skällde ut mig under påstående, att jag vore den störste rackare hela landet.

— Ta'n, ta'n, så får du en fet stek. Han gör inte annat än drifver skoj med folk och lurar sin nästa. Ta'n, ta'n! Han passar bra till muntrationsråd i helseket! lät kamrern.

Och Johansson instämde och sökte ställa sig in genom att kalla den svarte behornade skam »högvälborne herr baron och vasariddare» samt »högvördige herr ärkebiskop och ordensledamot» med mera dylikt, hvilket syntes lugna och stilla afgrundsfursten.

Men åtminstone min räddhåga och bättring fortforo, så att jag tiggde och bad och framlade de andras synder i så förfärande dager jag kunde. På samma sätt gjorde de samt sökte bevisa, att de voro änglar mot mig.

— Och det säger jag, — skrek Johansson vid ett tillfälle, — att hela trakten undrar öfver, hvarför inte ers excellens och serafimerriddare för länge sen' har tagit honom! Det var, förstås, mig Johansson menade.

På det viset fortforo vi uti vår åkallan timma efter timma, och aldrig har åtminstone jag varit så uppskakad i all min tid. Den lede gick omkring med klamrande klöfvar och bara långpinade oss. Då och då tog han en potatis ur högen på golfvet och svalde den med stort välbehag. Men så fort vi började bedja hårdt och skrika, gick han till en vrå och glodde på oss.

När vi nästan voro uttröttade, kom torparen åter, och då han fick se, hur det stod till i stugan, blef han i början alldeles förbluffad.

Så snart han emellertid undersökt fönstret, blef han arg, grep den svarte i hornen och vrok honom ut genom dörren samt gaf honom en spark i sidan, så att det sang i refbenen på'n.

— Har du en sådan makt med Hin? sporde kamrern.

— Mä Hin? Nä'! Men bockarackarn har fördärfvat fönstret för mig. Han har naturligtvis stått utanför och sett potatishögen härinne i ljusskenet. Då har han inte kunnat stå emot lockelsen att få sig ett räfvamål, och så skuttade han in. Det är inte första gången. Bockar ä' djädrans illtyg! förklarade han.

— Var det en riktig bock? sporde jag.

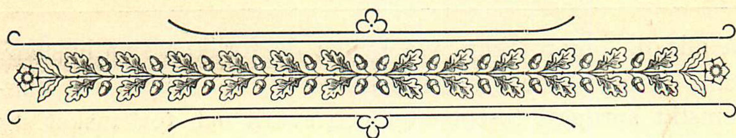
— Visst, dä såg ni väl. Ja' har sju stöcken häruppe! Hva' trodde ni att dä var? sa' torparen.

— Vi ha' legat här två timmar och trott att det var skam! genmälde kamrern.

Jöss', så torparen grinade.

Men jag tog tvärt till att svära på, att jag genast begripit, att det inte varit den riktige skam, ty då hade han nog, — lät jag, — ätit kamrern till potatisen.

Det var rätt så nära att vi kommit i gräl, vi jaktherrar. Men vi hade gått igenom för mycket. Våra sinnen blefvo snart ödmjuka och det fortfar än hvad mig beträffar.

Om männens grymhet och synd.

När en hop karlar, särdeles om de äro något äldre och mycket gifta, komma tillsammans och börja anförtro hvarandra sina erfarenheter samt yttra sig i moral och i filosofi, så kan man få höra rysansvärda saker. Om man inte visste, att de merendels ljuga och färglägga, behöfde en ung man icke gärna vara i ett sådant sällskap mera än under vid pass en half stund för att varda en pessemist af första klassen och en kvinnohatare.

Det ohyggligaste är, att dessa erfarna och filosoferande gubbstutar vanligen, när de komma ihop, inlägga all sin kraft och förmåga, all sin vältalighet och bevisningskonst uti att svärta ner fruntimmer och upphöja sig själfva och sitt honetta väsende.

För den skull skyr jag männens sällskap och håller mig förnämligast till kvinnfolken, om hvilka jag slutligen funnit att de äro mycket, ofantligt mycket bättre än de skräflande och stortaliga männen. Och då jag här dristar uttala denna sanning öppet och offentligt, hoppas jag, att denna berättelse skall blifva väl upptagen af läsarinnorna. Men jag får nog smörj af grobianerna.

Det är riktigt ohyggligt att höra männen tala om sina »huskors», sina »harpor», »fotblock» och Gu' vet icke namn

på alla de pinoredskap, vid hvilka de förlikna sina hustrur, dem de inpiskade krubbebitarna dock en gång i sin ungdomstid sprungit toseta efter och svurit och förbanskat sig på att älska och klappa och pussa

»i nöd och lust
intill lifvets sista pust.»

Men de ändra åsikter, de lufvarne, alldeles som voro de riksdagsmän allesamman och icke vanliga dödliga. Thy känner jag mig lycklig och glad på denna stunden, att jag icke är såsom en af dem.

De gå till och med så långt i ondska och elände att de till och med stämpla sina ömma och trofasta hustrurs förnämsta kärlekshandlingar såsom yttringar af inneboende grymhet och elakhet.

En kväll efter skymmet kunde t. ex folk, som vandrade på gatan i vår by, tydligen ända dit ut höra, hur handelsman Snuselin regerade med sin stackars förtviflade husära inne på kontoret.

— Käre, söte rare beskedlige och välsignade gubbe, gack inte ut i kväll! snyftade frun.

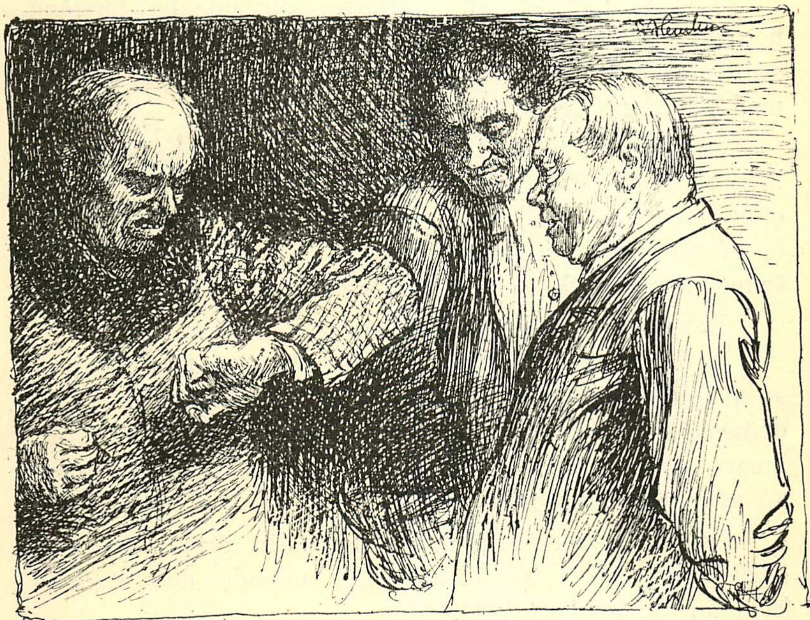
— Tösst käring! Ja' menar du ä' ryss evigt hospitalsmässig! Ska' ja' nu inte få gå bort till »Gästis» för te' å bevittna en handling åt en vän! hördes Snuselin ryta.

— Bevittna! Jo, jag känner till ditt bevittnande. Du går ju ut hvarenda kväll och bevittnar, så att pigorna få dra dej uppför trapporna, när du kommer hemraglande. Du tål inte vid det där bevittnandet, för om du går och bevittnar en tid till, så får du slaget, så möcke du vet det, du toddytunna, och då ligger du död, och hvar din själ då hamnar, det får du si dej om, din punchtratt, för dä är du, så möcke du vet det, Snuselin, och hade jag vetat, att du skulle bli ett så'nt pimplande kreatur och nattblacka och bevittnare, så hade jag inte tatt dej, för det hade jag inte gjort, så mycke du vet det, din — — — — — — — —

— Håll truten! Du begriper inte, hvad det vill säja att sköta en affär. Då duger det inte att ligga inne som

en stugegris! Vet du inte, att den flygande fågeln får något, men den sittande inget, ditt förhärdade etterbo. Och nu tar jag på mig rocken samt går ut och bevittnar midt för näsan på dig! förklarade Snuselin och drämde näfven i »skriftulpeten.»

— Ja, gack du och skäm ut dej, om du tycker det är roligt! fräste frun och sprang sin väg i vredesmod.

»Så du ser ut?»

Tio minuter efteråt trädde mannen in på Gästis med den ena ärmen bortsprättad från rocken. Snuselin hade inte observerat det i sin ifver.

— Hur sir du ut? grinade vi.

— Hur ja' sir ut? Som en karl hoppas jag! genmälde han.

Men när han strax därpå i ljushafvet därinne fick jakt-

taga, att han blott hade en enda rockärm, blef han så besatt, att det är ogörligt att beskrifva't, och det är likaledes omöjligt att tälja, hur både han och de andra svärtade ner och förtalade fru Snuselin, som af pur kärlek och omtanke, kantänka, sprättat bort rockärmen, för att få sin herre och mästare att lefva familjelif en kväll och spara sin hälsa.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Jojo, så går det till. Karlarne, som inte ha' förstånd nog att sätta värde på sina kvinnors ömhet, tala jämt och samt endast om deras fel och svagheter, men tiga så vackert med hurudana de själfva äro.

Salomon i Hägnen har nästan den likaste hustrun i hela socknen. Det enda felet med henne är det, att hon, efter hvad hon själf säger, har försläpat sig och däraf fått en så fördärfvad mage, att hon inte tål nån mat, utan är tvungen att till det mesta lefva af kaffe.

Det där är emellertid Salomon rasande på.

— Dä' ä' kostsamt och förargligt att behöfva lägga ut så många kaffepängar, när en har all möjlig reel föda oköpannes! påstod han, och ville liksom låta påskina, att hustru hans var mera full af »djäklastreck och kaffemani än af matleda och magondska.»

Det sade han flerfaldiga gånger, den grömsingen och snålvargen, som i sin elakhet inte unnade den stackars kvinnan hennes kaffefröjd.

Jo, sådana äro de sabla karlarne. Salomon gick dag ut och dag in och grubblade på, hur han skulle vänja hustru sin af med kaffedrickandet.

Nå, en gång när hon var på ett bönmöte, gjorde han sig till och kokade själf kaffe åt henne tills hon skulle komma hem.

Men i stället för bönor vrok han ett par näfvar peppar och snus i kokaren, den syndabocken.

När nu hustrun återvände, stod han emellertid så rar och smilefiner på förstugustenen och sa';

— Välkommen igen, Sanna lilla! Ja' har kokt en go' tår åt dej härinne. Dä' kan du behöfva nu!

— Gu' välsigne dej för dä, Salomon. Jo, dä ska smaka, för ja' ä' så matter, så ja' nästan kan schvemla!

— Si här, lät gubben och hälde upp en kopp. — Dä ä' minsann rejält och starkt som järnbindsle.

— Färgen har dä! Gu' välsigne dej än en gång! myste Sanna och sväljde några klunkar.

Men så sjuk som hon blef och ett sånt lefverne, som där uppstod i Hägnen den aftonstunden för mannens usselhets skull, det trotsar all beskrifning.

Det var rätt så när, att Sanna strukit med på kuppen. Men ifrån den dagen kan hon inte förtära kaffe vidare och har sålunda ingen egentlig glädje längre här på jorden.

O, hvilka rysansvärda vilddjur äro icke männen! Prygel och spö skulle de ha' samt och synnerligen.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Lena på Rydet fick en dag se hur hennes odjur till man stod bakom en höstack och vänslades med änkan efter grannen, som nyligen dött.

Må man gå hvar och en till sig själf och tänka efter hvad Lena skulle känna. Dä ska' nog ingen undra på, att hon placerade grytkroken i hufvudet på sin Sven, när han kom in på kvällen. Ty det gjorde hon i kärleken och gjorde rätt däruti. Men han tog det icke såsom en nödvändig och hälsosam aga eller såsom en tuktan till bättring, utan han förhärdades än mer i sitt sinne och tänkte på hämnd. Ty sådana äro de eländiga karlarne.

Fördenskull låddes han ånger samt gick och smekte Lena och smilade och hade räfvastycken för sig.

Så en söndag yttrade han:

— Kom med ut, Lena lilla, så ska' vi äta kössebär en vändning!

Hon följde med och var förskräckligt glad åt Svente, hvilken tog och böjde ner hela det mellanstora körsbärsträdet.

— Lägg dig här öfver toppen en stund och håll säkert, så skall jag skutta efter en korg, lät han. Ja bevars, hon vrok sig öfver trädtoppen, och när hon det väl gjort, släppte Sven sitt tag med det resultat, att trädet for upp och bar Lena med sig åt höjden.

Där låg nu den stackarn i grenarne bland körsbär mellan himmel och jord och tjöt och bölade och kunde ej komma ur fläcken. Så fort hon rörde en lem, riskerade hon nämligen att dråsa ner. Det förstod hon.

— Hjälp mig, hjälp mig för Guds skull, hojtade hon. Men Sven rörde sig ej ur fläcken, utan log försmädligt och sa':

— Dä' brådskar inte. Ät nu bär och moja dej, mens jag går åt hinstuan en vändning och språkar med änkan.

Vid det talet blef Lena så ledsen och förargad, att hon damp ner och bröt benet af sig. Och se'n fick hon ligga på sjukhuset och lida, medan hennes afgrundsande till man gick i Rydets kohage och stollades med änkan.

Tvy attan hvad karlarne i alla fall äro ena odjur! Ve, sjufaldt ve öfver dem!

Klangens Malena.

En sommarafton skred ett allvarligt tåg fram öfver gångstigen, som ledde ner till Klangs husartorp under Rasmusbo.

Det var inte mer och inte mindre än trefjärdedelar af socknens kyrkoråd, förstärkt med en fjärdingsman och den tillförordnade länsmannen, som voro på väg ner till Klangens.

Saken var nämligen den, att ett rykte spridt sig därom, att husar Klang skulle fört ett hissnesamt lif i sitt hus allt sedan han kom hem från mötet, och det hade till och med sagts, att han böstat mer än hälften af lifhanken utur hustru sin, Malena.

Föregående söndag hade de blifvit kallade till varning inför kyrkorådet, men ingen Klang hördes af och ingen

Klangesa häller, utan rådet hade fått sitta där och koxa en hel timme förgäfves i sockenstugan.

Till sist hade man då kommit öfverens om, att »Klangarackarn» säkert tyckt bättre om att gå ut på jakt än att förfoga sig till varningen och att Malena nog vore så sönderböstad, att hon icke orkade gå fram.

För den skull hade man skilts åt och beslutat att istället en dag under veckan gå ner till torpet och öfverraska Klangen på bar gärning.

Detta var nu anledningen till det ärevördiga tåget ner mot Klangens.

Rätt som de gingo där och hoppade mellan stenarne på skogsstigen, harklade sig den ene kyrkovärden och sa':

— Det ä i alla fall inte så värst underligt, att det gått åt helsefyr för Malena, ty ho' har allt sått ut en hel hop dåligheter i sin dag och såsom man sår får man skörda, det är då, besitta mej, tvärsäkert det!

— Riktigt, kyrkovärd, riktigt! Men hvad har hon då i alla fall gjort? sporde pastorn.

— Ja, språka om paschasorna, du körkevärd, som har talegåfva och känner till'et! mente sexmannen.

Just i detsamma kommo de fram till en gärdesgård och på den satte sig alla de allvarliga männen, medan de lyssnade till kyrkovärdens tal om Klanga-Malenas ungdomsbedrifter.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Det hade, måntro, varit ett godt gry i Malena, när hon var flicka, och grann och rödlett och sprittande glader var hon då, så att det förslog. Alla pojkar i hela grannhället sprungo toseta efter henne och friade till henne och slogos om henne.

— Friade inte du också te Malena på den ti'en, körkevärd? sporde sexmannen.

— Jo, gubevars, och för den skull haltar jag än i dag!

— För den skull? undrade prästen.

— Jo visst, kronejägarn sparkade ju af mig benet för att jag köpte en yllevästl åt henne nere på marknaden. Han var så stollig efter henne, att han förlorade vetet till sist.

— Äh, di sa' att han fångade dej i en vargsax, när du sprang efter henne och att det var saxa, som knäckt benet på dej. Aldrig har jag hört, att han sparkades. Och Kalle på Moen hittade ju dej halfdöer i vargsaxa' en söndagsmorn, inföll sexmannen, som var en stor filur och aldrig stack under stol med något eller skydde storgubbar.

Själfva pastorn drog härvid ett grand på smilbandet.

— Om det inte vore för pastorns skull, hade du min körkekäpp i din skalle på eviga fläcken! dundrade kyrkovärden, som kände sig stött för vargsaxens skull, kantänka.

Men hur det var, lugnade han sig och fortsatte beskrifningen öfver Malena

— Hon drog åt sig så mycket manligt kött som fanns, men själf bara stollades och gycklade hon samt var djädrig emot alla och brydde sig egentligen inte om nå'n.

Kunde hon skrapa till sig en annans fästman, så tyckte hon, att hon gjorde det besattandes bra och grinade, så att hon kunde förgås åt den andras bekymmer. En faslig röra och ett stort elände ställde hon förresten till här i orten bland ungdomen på sin tid, och det såg nästan ut, som om hon inte hade nå't hjärta, ända till hennes tid kom.

Just när hon var i sina yppersta klangdagar, kom det en landtmätare åt socknen och blef alldeles pin galen i Malena, som då tjänade hos komministerns.

En lördagskväll lofvade hon möta honom utanför ringmuren. Och det gjorde hon.

Landtmätarn, som var långt ifrån »oppslutist», ty sådana funnos gunås inte på den tiden, allra minst ibland landtmätare, kom och var glad och lycklig samt hade två punschbuteljer med sig.

— Här springer så många och vakta på mej, vi gå rätt in i sakristian! lät Malena, som hade smusslat till sig den heliga nyckeln.

Det var landtmätarn genast med om.

Därinne lurade hon den stackars »stubbabytarn» att dricka ur all punchen, så att han somnade, och sen smet hon ut samt låste honom inne i kyrkan.

Man kan tro, att klockarn och stöten blefvo ett grand förfärade, när de på söndagsmorgonen kommo in i sakristian och fingo syn på den snarkande landtmätarn och de tomma buteljerna och allt det elände, han i öfrigt ställt till därinne.

— Hon måtte varit besatt! utropade pastorn.

— Jo, jo men, och det riktigt ändå! lät kyrkovärden.

Året därpå tjänade hon i en bondgård hos ett gammalt barnlöst folk, ty där det fanns söner i huset, vågade man aldrig ha' henne. Hon rent förvildade pojkarne.

Denne hennes husbonde hade en bror i grannsocknen, en stadig och reel karl, som var änkeman och hade en son hemma till hjälp vid jordbruket.

På julkalaset fingo far och son se henne och minsann for icke skam i dem bägge två på en gång. Och tösastollen, som tyckte att det var roligt, smilade med båd far och son. Sen gingo karlarne hela vintern och voro kära som klockarkattor i samma tös, fast ingen, förstås, visste om den andres tankar.

På vårsidan hade den sabla tösen lofvat dem hvar för sig att få hälsa på henne en och samma lördagskväll.

— Hvart ska' I ta' väga far, efter I gör Er så granner? sa' pojken, när han såg gubben piffa upp sig just den där lördagsaftonen.

— Åh, ja' ska' gå bort och tala vid domarn om en inteckning! lät gubben och satte af utåt vägen.

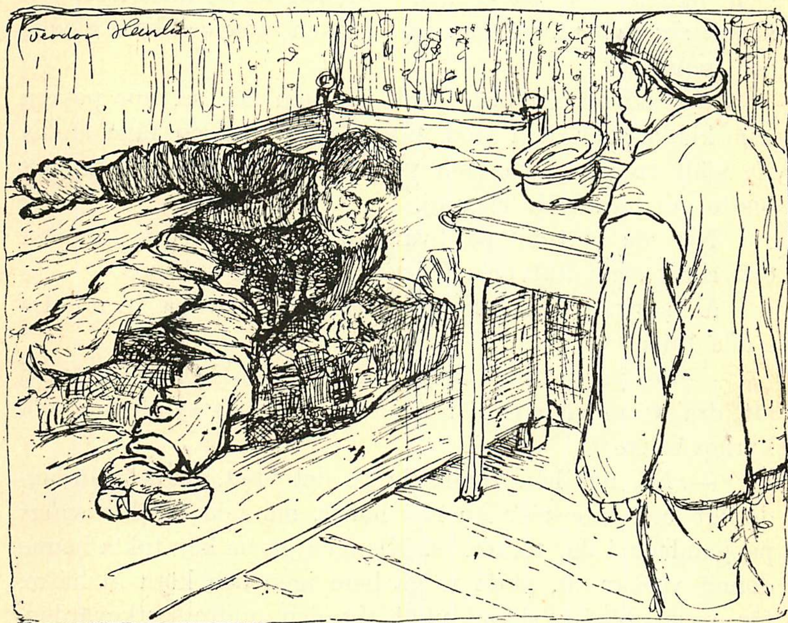
Ett par timmar efteråt lommade, förstås, sonen äfven å stad på giljarfärd.

Nå, gubben kom fram i skymningen, och Malena lurade honom till att taga af sig stöflar, rock och hatt samt förde honom sedan opp på ett vindsrum, där hon satt och språkade med honom, tills hon fick höra sonen hvissla.

— Vänta ett grand, mens ja' springer ner en vändning! Här ä' visst ugglor i mossen! sa' hon.

Pojken fick kläda af sig, han liksom gubben, ute i förstugan, på det att intet dånande skulle uppstå, och sedan fördes han i sin stad till den andra vindskammaren.

När detta väl var gjordt, tog hon pojkens kläder och rusade in till gubben, som satt i mörkret.

Han tittade som en fåne.

— Ta' på er i hast och skynda er ut, här ä' kommet främmande, som ska' legga på rummet i natt! Kom igen i da' åtta dar! hviskade hon.

Och gubben flängde på sig kläderna och satte i väg.

Framåt ottan tog hon gubbens grejor och flög in till pojken, hvilken omsider somnat på sin kammare.

— Matmor ha' blifvit så illa sjuk, så att ja' kan inte få språka med dej, och nu ä' doktorn i antågande! Klä'

på dej i rappet och spring ditt håll, så ingen får se dej, för då blir det ett evigt spektakel! Kom igen i da' åtta dar!

Sonen kröp hasteligt i sin fars kläder och rusade bort så yrvaken och perplex, att han inte kände det hatten gick långt ned mot ögonen på'n.

Just som solen rann upp, kom han hem och fick se far sin ligga i sängen klädd uti hans egen rock och stöflar. Och hatten stod på bordet. Gubben hade varit trött och kastat sig sådan han kom in. Pojken stod och bara glodde och gapade.

Så vaknade gubben. Och när han fick se, hur pojken var klädd, där han stod, tittade han som en fåne än på sig själf än på sonen, som var så förbluffad, att han knappt visste om han lefde eller ej.

När de så tittat på hvarandra en stund och funderat och rifvit sig i hufvudena, begrepo de nog schäsen.

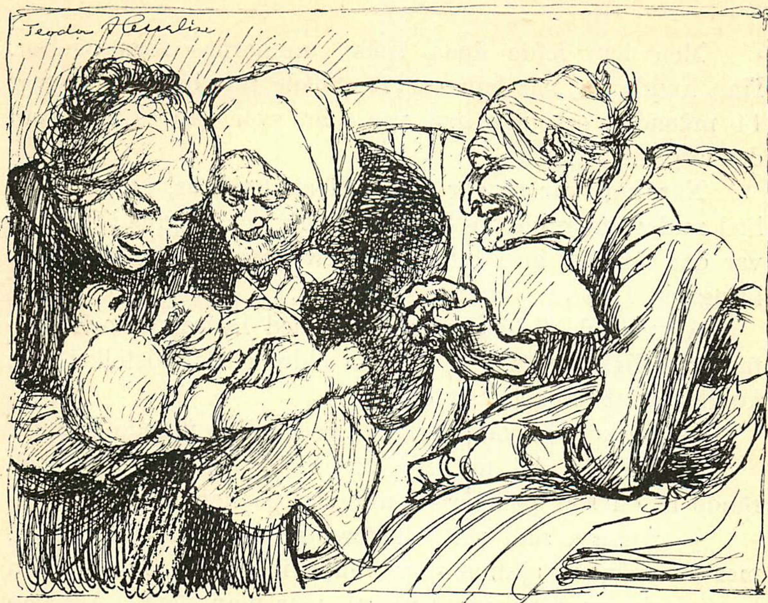
Men ifrån den stunden glodde de illa på hvarandra i alla tider.

— Jo, jag skulle kunna hålla på en hel söndag med att dra' fram sådana här bevis på Malenas syndighet, slöt kyrkovärden.

— Nå, när hon vändt sig på det viset, är det inte underligt och inte mer än rätt häller, om hon får lite smörj på gamladar! Ja, töcker, att Klangen gärna kan tukta henne denna veckan ut, så få vi gå hem igen och köra in hafre, för solen börjar skina!, utlät sig den andre kyrkovärden.

— Dä' sekonderas! Och ingen vet rätt häller, om det just är värdt att drabba på Klingasvinet i hans eget hus! lät sexmannen.

— Ske Eder såsom I viljen! sa' pastorn. Och efter det beslutet vände kyrkorådet om samt brydde sig inte om något varnande den gången.

Höst.

Sven Isakssons A'gust hade alla dar varit en konstig pojk och städse i vettet framom sina år, så att gummorna i grannhället hade beständigt hållit honom för ett vidunder och ett underverk.

Han var inte mer än vid pass fyra månader gammal, då han fick sina första tänder, och när modern höll undan läpparne på den lille parfveln och visade rännaregummorna, som kommo och sneko kaffe, de små korta pärlorna i bytingens nedre gom, så slogo de ihop händerna, snyrpte på sina egna tandfattiga gap och skreko:

— Kors i alla dar! Den pojken ä' då så långt före sin tid, att han blir då aldrig gammal!

Men han lefde ändå, trots gummornas förutsägelser. Han kunde gå, när han var 11, talade rätt bra när han var 14 månader, och när han var 4 år, svor han så rent som den argaste länsman.

När han var så där fyra och ett halft år, höllo de ett litet midsommargille hos Sven Isaksson, och Magnis i Skripen var där, förstås, med hustru och ett barn, en liten flicktossa kringsvid fyra år. Hanna hette hon.

A'gust och flickan rullade om med hvarandra och hade fasligt roligt i gräset, så att det äldre gästabudsfolket inte kunde annat än grina åt de små.

— Töcker du om flecka, A'gust lelle? flinade Magnis.

— Ho' ska bli mi lella fättemö! sa' pojkavasken och rände in en stor polkagris i munnen på den lilla.

— Ajiame, sånt vett och förstånn' han har, den pojken, mer än mången sjuttonåring. Jaja, ingen vet, hur dä kan hampa sig, ty före spå, ätter gå, plär man säga. Äss han bara får lefva, förståss. Men kloka barn bli aldrig gamla, det vet en ju! suckade Kajsa i Hult.

När se'n gästabudsfolket skulle äta sin aftonvard och hade annat att göra än titta efter de små, buro A'gust och Hanna ut alla gubbarnes hattar och käppar och roade sig med att låta dem glida utför vattenfallet, som fräste och dånade ett stenkast ifrån Sven Isakssons bostad.

Hi, hvad de grinade, när hattar och käppar skuttade upp och ner i skummet och bränningen, och inte mindre roligt hade gummorna, när de senare på aftonen fingo skåda sina herrar och män ligga på magarne och söja efter sina don vid åns krokar i maden där nedanför.

— Dä kommer nok att slå in: den pojken tar vår Herre snart, dä' ä' inte möjligt annat, så utstoderader, som han allaredan är! mente gummorna, nu ytterligare styrkta i denna sin tro.

— — — — — — — — — — — — — — — —

Medan sedermera A'gust och Hanna runno upp i världen och gingo i skola och läste för prästen, såg man dem

alltid tillhopa, när ungdomen var samlad någonstädes, och gummorna i orten sa' beständigt:

— Sir en dä' att det gick som pojken profeterade, när han bara var halffemte år och inte större än en näfve gröt!

— Hva' profeterade han då?

— Att Hanna skulle bli hans fästemö!

— Kors, tänk så unnerligt!

Det sades också, att A'gust skulle blifvit ett vilddjur och en riktig stopastolle, om inte Hanna förstått att exercera honom så väl. Han lydde emellertid henne i allting och tog sig aldrig någonting för utan att rådgöra med henne om'et.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Under tidens lopp hade där kommit opp en stor ångsåg borta vid Sven Isakssons.

Samma vågor, som en gång lekt med gubbarnes hattar och hättor och kyrkokäppar, arbetade nu natt och dag med att sätta åstad käkarne på denne fruktansvärde Moloch, som stod där och åt upp den ena skogsparken efter den andra, utan att någonsin bli mätt.

Där arbetade nu A'gust och förtjänade en rätt vacker dagspänning.

Ofta i våren sågo vi i skymningsstunden en ljus hufvudduk fladdra mellan de gröna träden på kullen öster om sågen. Och gaf man en stund akt på den företeelsen, fick man alltid rätt snart se en smidig, af sågsprån liksom pudrad gestalt ila upp för backen åt det håll, där sjaletten skymtade. Och stod man på utkik än en stund, såg man snart, huru ett ungt par slagit sig ned på någon klipphäll däruppe, och huru den ljusa sjaletten snart hvilade lugnt emot en manlig axel.

— Dä' ä' A'gust och Hanna, som sitta där och talas vid om, huru de ska' ha'det, när de bli gifta te' hösten! sa' folket.

Man log så gärna då ett vänligt löje och önskade inom sig all möjlig lycka och välsignelse åt de friska och för-

hoppningsfulla två, som sutto däruppe med armarne om hvarandras lif i vårkvällen och drömde ljusa drömmar om framtiden. Forsen fräste och sågbladen raspade och raspade djupt under deras fötter, plankor smälde och kubbar rullade, men de hörde endast hvarandras smekande hviskningar.

Liljekonvaljer doftade från löfjorden under asparne rundt omkring, men de unga kände endast hvarandras friska och varma andedräkt; smultronblomman log åt dem, där hon stod mellan stenarne, skinande hvit och fager, aftonstjärnan glindrade öfver dem ett stycke ofvanför horisonten, men de sågo endast hvarandras leende ögon.

Det var vår, frisk, aningsfull, glädjedrucken och kärleksjublande vår.

— — — — — — — — — — — — — — — —

Så kom hösten. Smultronblomman hade burit frukt och lagt sig till hvila mellan stenarne efter den vedermödan. Konvaljen hade doftat sig till döds och sof under de fallna asplöfvens gula täcke, och svarta, trasiga moln hängde som liksvepningar framför aftonstjänan Det var höst, och regnfyld vind drog fram öfver de ungas mötesplats på kullen. Sågen raspade och fallet dånade med ökadt raseri.

Men uppe på kullen sågs ändå en dag strax innan arbetstiden slutade Hannas smärta gestalt. När månen stundtals silade ner ett knippe af sin matta glans mellan sargade och brustna skyar, kunde man skönja henne däruppe, gladt väntande slutsignalen från sågen. Vinden ryckte i hennes kläder, schal och kjolar, och regnet piskade ursinnigt hennes varma, rosiga kinder, liksom vore alla höstens andar i raseri öfver, att de icke kunde rå på denna friska vårblomma, som ensam stod där och brann och glödde och liksom log åt och hånade och trotsade deras ursinnes fåfänga kamp.

I kväll skulle hon få veta så mycket, så mycket och viktigt. Under dagens lopp skulle A'gust hafva fått besked, om han finge Per Jönssons stuga, där de hoppades få plocka in det bo, de redan sträfvat ihop. Lyckades icke detta,

skulle de få vänta till våren med giftet, ty det var så ondt om bostadslägenheter i närheten af sågen.

Det var icke underligt alltså, om Hanna, när så viktiga underrättelser väntade henne, skyndat till mötesplatsen i mer än vanligt god tid.

Där stod hon, som sagdt, i skum, kall och regnig kväll och väntade glad på honom, som hon hållit af allt sedan hon var barn och älskat allt ifrån den stund hon begrepp hvad kärlek var.

Plötsligt stannade sågverket där nere en liten stund innan timmen ännu var full, och Hanna förnam ett underligt sorl och skrik från sågbacken.

— Något har gått sönder! tänkte hon och väntade att snart få se A'gust vigt klättra upp för sluttningen.

Men det dröjde och dröjde. Ingen A'gust kom och till sist kunde hon icke berga sig, utan ilade ner till sågverket och trippade fram mellan de stora brädstaplarne därnere.

Där stodo dystra grupper här och hvar.

— Gack inte in du! ropade en gammal man åt henne och sökte hålla henne tillbaka.

Men det var någonting som mäktigt dref henne in i stora såghuset. På dess tröskel sökte man ånyo hindra henne från att gå ditin, men hon gled förbi väktaren, och om en sekund stod hon i den dystra krets som slutit sig kring det af en kanttrissa rysligt stympade liket af en ung man.

— Stackars, stackars barn! mumlade arbetarne

Men själf sa' hon aldrig ett ord. Folket menade, att de aldrig skådat någonting så blekt, som hennes ansikte blef, när hon fick se den rysliga synen. Skrika kunde hon inte, gråta inte häller. Hon bara såg en stund på de kära dragen.

Se'n gick hon.

— Hon fick hjärtkramp! sa arbetarne.

Hanna satt hvar kväll på den vanliga platsen.

Men sedan dörrarne blifvit låsta om dessa sargade kvarlefvor af ett för kort stund sedan så friskt, så vackert modigt och hoppfullt människobarn och långt efter det alla arbetarne aflägsnat sig från den hemska skådeplatsen för denna olyckshändelse, satt Hanna kvar på den vanliga platsen däruppe.

Och allt efter som minuterna skredo, saktade stormen af, regnet upphörde och hösthimlen fick liksom ett blidare utseende.

Gladdes han måhända, den grymme sköflaren, öfver att den fagra människoblomman, som satt där på stenen, allt mer och mer förbleknade i hans dystra kväll?

Men när den stackars A'gust jordats följande söndag, sade gummorna, som voro med i likbegängelsen, och hvilka ju alltid ska' ha' sista ordet:

— Var dä' inte dä' vi allti' sagt. Han var för kvicker, han *kunde* inte bli gammal!

En rasande man.

Det gifs många sätt, på hvilka ilska och annat ursinne yttra och visa sig här i världen. En del hoppa och stampa samt svära äfven något föga, en del ryta och skria som vilda djur, andra åter blekna och tiga.

Hvad mig beträffar, så vill jag gärna skälla och slåss, om jag någon gång, som dock så sällan händer, gripes af vredenes anda.

På hurudant sätt kvinnorna lägga i dagen, att deras små sinnen i en eller annan mån blifvit bragta ur jämnvikten, därom behöfver man inte yttra sig, ty den saken är så vanlig, att alla människor veta det. De gifta karlarne dock bäst. Men I, som älsken, I veten det ock.

Ja, det finns alltså mångahanda afloppskanaler för inneboende ilska.

— — — — — — —

Men ett sådant vredesmod, som det, af hvilket fjärdingsmannen Johan Månsson uti Intagan häromsistens var gripen, det har jag aldrig tillförne skådat. Och aldrig vill jag häller se något dylikt.

Ty karlen saknade allt aflopp för sin vrede, så att vi i hvarje ögonblick trodde, att han skulle spricka, hvadan vi allvarligt tänkte på att för säkerhetens skull gira honom med rep.

Hans vrede var dock innerligen befogad, ty det hade händt honom någonting, som visserligen var förfärligt, men hvilket ändå kom oss att grina, hvarigenom fjärdingsmannens förskräckliga vrede än ytterligare stegrades.

Och detta efterföljande hade händt Johan Månsson under tjänsteutöfning.

Karl Bengtsson på Skogen är som man vet, en underlig prisse.

Många tro, att han är en ganska framstående dumbommedan andra påstå, att han af ett eller annat skäl gör sig dummare än han är, och denna senaste är nog den rättaste uppfattningen af honom, ty tidt och tätt ställer han till något litet ganska fint knep, som inte bevisar dumhet. Han har t. ex. inte så sällan sysslat med lönkrögeri, utan att länsman kommit åt honom för'et.

Men omsider blef han fast i alla fall, oaktadt han var djädrig inför rätten.

— Ja har inte *sålt* en droppe — lät Karl — för inte kan jag rå för, om er person kommer in te' mig och lägger en krona i fönstret och sen, när jag vänner ryggen te', stoppar på sig en betäll, som stått på spishällen!

Men ingen illfundighet halp honom. Kalle blef svårligen dömd till bra böter, och i tidens fullbordan skulle Johan Månsson, i sin egenskap af fjärdingsman, införpassa honom till kronohäktet, där Kalle skulle sitta af böterna.

De drogo åstad på vanligt sätt. Men det gick dag efter dag utan att fjärdingsmannen kom åter. Vi undrade visserligen hvad han tog sig till efter han inte återvände.

Men vi fäste oss inte stort därvid, utan tänkte som så, att han utan tvifvel var ute åt länsman med röstlängder och stämningar. Men så, serradö, uppenbarade sig fjärdingsmannen en dag såsom en rasande man midt ibland oss.

Han var blekare i synen än det finaste herrskapslik, och fradgan stod i mungiporna på'n.

Vi rent af förfärades inför vår eljest stillsamma och beskedlige fjärdingsman.

När han sansat sig så pass, att han kunde tala, fingo vi honom slutligen att berätta sitt elände.

— Jag drog af med Kalle — sa' han — på förmiddagen, och vi voro goda bussar under hela tiden. Kalle var mycke ledsen och ångerfull och bedröfvad, som inte underligt var.

Och jag, min stackare, bjöd till att trösta honom, så godt jag kunde och påvisade för honom, att han inte skulle sitta inne te' evig tid och att han inte skulle unnergå annat än ett enkelt fängelse, hvilket ju nu för tiden är en enkel sak.

I solnedgången närmade vi oss häktelset, och Kalle blef allt mer bedröfvad i sin ande.

— Hva' var dä för papper du fick Jo'an utå länsman, innan vi dro åstad? sa' Kalle, då vi voro så däromkring 300 steg ifrå' häktet.

— Dä va' fångförpassningen och de andra handlingarna, svarade jag.

— Dä skulle allt va' roligt att se, hur så'nt sir ut! Låt mig titta ett tag i dem!

Nå, jag trodde honom inte om nå't ondt, utan tog fram papperen och lät honom läsa.

I det samma voro vi just komna till häktet

— Ge mig te'baks papperen nu! sa' jag.

— Nä, låt mig läsa ett grand till och ring du på porten så länge! suckade bofven.

Och jag mitt dumhufvud gjorde så.

Inom en minut flög dörren upp och Kalle slank in.

Låt mig läsa ett grand till...

— Ja' ä' fjärdingsmannen Johan Månsson i Intagan som skall aflemna denne Kalle Bengtsson i Skogen till straff för brott, som allt står i denna förpassning! förklarade den uslingen och bockade och hoverade sig.

— Dä' ä' lögn! Dä' ä' jag som är' fjärdingsman och han som är fånge! skrek jag.

— Nu hör ni, sådan bof han ä'! grinade Kalle och bad att de genast skulle ta' hand om mej och ge honom kvitto på mej.

Ni kan tänka er, att det blef ett väsen på häktet! Befäl och knektar höllo med Kalle, eftersom han hade papperen, och jag blef så förbluffad och ilsk och altererad, att de äfven för den skull trodde, att jag var bofven.

Kalle var lugn och sekterlig och anropade dem om att genäst häfva mig in i cell.

— Han ä' en vådlig person, den här lönkrögaren. I ett nafs kan han flyga på någon af oss. Jag har, måntro, fått känna mej i lifsfara för honom under hela vägen! yttrade han. Hvilket gjorde mig ännu mera galen, så det var med knapp nöd jag undgick tvångströjan. Och så häfde de in mig, grät fjärdingsmannen.

— Och nu har du suttit af böterna Kalle? ropade vi.

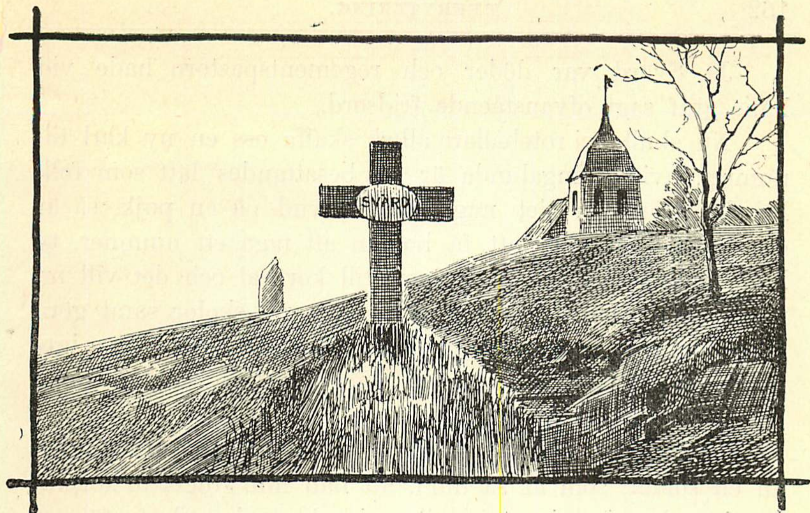
— Vesst fasingen!

Nu kunde vi inte hålla oss för grin längre, ty saken var för bra gjord af Kalle i Skogen.

Det var i det ögonblick, när skrattet skallade, som vi trodde att vår arme fjärdingsman skulle spricka.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Men när man tänker lugnt på saken, är det allt märkvärdigt ändå, att dylika ting kunna hända i vår upplysta tid.

Rekrytering.

För inte så länge sedan hade vi en ganska både brydsam och rolig aftonstund.

Det var nämligen som så, att vår gamle knekt dött och gått till det land, »där gamle Svärd» — för att begagna en viss regementspastors ord — »för evigt skulle undslippa denna syndfulla jordens vapenskrammel, trumhvirflar, skallande horntutning, trängvagnars rasslande ljud, larmslagens sömnstörande dån, vakttjänstgöringens vaksamma och maktpåliggande kall, barackatmosferens tjocka, förpestade luft, benbrytande klättringar i fästningar och vallgropar, pontonvagnars med därtill hörande materiels framsläpande å backiga och oländiga vägar, ångkokapparaternas matluktande imma samt afståndsbedömningens och målskjutningens ögonfrestande göromål, för att i stället under änglars förgaddringsslag inrycka till ett evigt möte, där inga kaptener ryta och inga arga löjtnanter svära.»

Ja, Svärd var döder och regementspastorn hade vid hans graf sagt ofvanstående fridsord.

Nu skulle vi rotehållare alltså skaffa oss en ny karl till numret, hvilket ingalunda är så besattandes lätt som folk kanske tror. Är det något till hufvud på en pojk, så är det nästan omöjligt att få honom att taga ett nummer, ty han fruktar att blifva uttagen till korpral och det vill nu ingen bli. Dessa få nämligen ligga på skolor samt göra långa beväringsmöten och kommenderingar hvilket just inte inbringar dem något i vår tid, då guld eljes rent af dråsar ner öfver kroppsarbetaren.

— Nej — sägs det — ingen har det bättre nu för tiden än en soldat, som är så dum, att han inte duger té korpral för han har ju sitt torp eller sin dryga lega bara för att göra det korta regementsmötet!

Och detta är nog sannt i alla fall.

Därför låg det nu makt uppå, att vi rotehållare fingo fatt i någon dumstock, ty vi ville inte ha' någon, som kunde bli korpral och fattig, så att vi framdeles skulle behöfva bistå honom. Nej, man har nog hundingen många onera ändå. Och med en dumbom kunde man ju dessutom ha utsikt att kunna uppgöra ett litet sidokontrakt, så att man finge honom att taga någon tiokrona mindre än lagen bjuder.

Omsider upptäckte vi en, såsom vi tyckte, lagom dum pojk och skulle kontraktera med honom.

Men den sabla gynnaren var i alla fall inte enfaldigare än att han begrep att preja oss in på märg och ben, och det såg i början mörkt ut för oss att få något sidokontrakt till stånd. Vi prutade och han stretade, så att det blef ett grufligt dundrande och svärjande och ett vådligt kakalorum uppe hos Jonas i Fageräng, där denna viktiga händelse tilldrog sig.

Till sist, när vi länge dividerat och gormat, blef Jonas ryssrasande och stampade till i golfvet, så att träskon sprack midt i tu för honom.

— Vet du då ingen lefvande hut, du pojkavalp? Ska' du vilja flå oss, din stockfiol, och ska' du inte ta' i betraktande, att lärdomen, som du får på slätten, ä' värd tie gånger mer än legan. Ta' du etthunratjugefem, annars få vi se oss om efter en annan! röt Jonas och dängde träskobitarne i spisen.

— Nähä, inte en styfver under hunra banko. Dä må f—n gå på slätten och äta ovätt och kanske få stryk på köpet för mindre än hundra banko! sa' pojken.

— Äta ovett! Tänker du då inte ett dugg på att du får äta ärter också, så tjocka att du skulle kunna skyffla dom i dej mä' en hötjuga. Tänker du inte på dä, du utsvultne och backstugufödde spoling? Vattnas dä' inte i munnen på dej nu! Jo du, vi och kongl. maj:t bjuda dej på tre veckors kalas och betalning till. Si så, ta' nu etthuneratjugofem. Hit mä' labben!

— Nähä, om ni vell predika allri' så djädrigt, släpper ja inte efter ett runstöcke. Hunra banko ska' ja ha; annars ger ja' numret attan! murrade pojken och grep sin hätta liksom för att gå sin väg.

— Äss vi skulle mjuka opp sinnet på honom mä' något föga smörj! hviskade Jonas och skelade bort åt vrån, där hans kyrkokäppar stodo.

Vi tittade på hvarandra, och Gu' vet, om vi inte gått med på förslaget, ty vi tyckte, att pojken var hård och i stort behof af förbättring.

Men just som det började rycka i armarna på oss, och käpparne vinkade, kom minsan käringen in med kaffebrickan. Tösen trippade efter bärande ett fat med bullar så stora som Uppsala högar och skorpor, hvilka mera liknade landgångarne till stora oceanångare än goda Guds gåfvor.

Kaffeaffären lugnade oss emellertid och gjorde våra sinnen blidare. Vi doppade och mumsade och stönade, befunno oss väl och lofprisade bå' Jonas och hans hustru.

När Kalle Karlsson, som är en dängare att kunna dricka skållhett kaffe fort, ty han glufsar i sig det som om han

vore förtent i halsen, slutat med påtåren, torkade han sig om munnen med tröjärmen samt grep en tidning, som låg på »skeffangeren» för att titta i henne, mens vi slutade vår drickning.

Han hade emellertid inte läst långt, förrän han stampade till i golfvet och svor en lång och syndig repris.

— Hva' nu då? Har stutapriset gått ner? sporde vi.

— Nä'! Men tösst ett grand, gubbar, så ska' ni få höra hvad värre är.

Och så harklade Kalle och las om de stora rustningarna i Norge.

Ju längre han kom i texten, dess mer rynkade vi ögonbrynen och beto hop tänderna. När jag tittade på de andra rotehållarne, såg jag hur ögonen gnistrade och näsborrarna vidgades på dem.

De sågo ut precis som karlar se ut, när de tänka att slåss.

Jonas satt stilla som en målad bock på stolen, blek som ett lik och glodde på sin bössa, hvilken hängde på väggen.

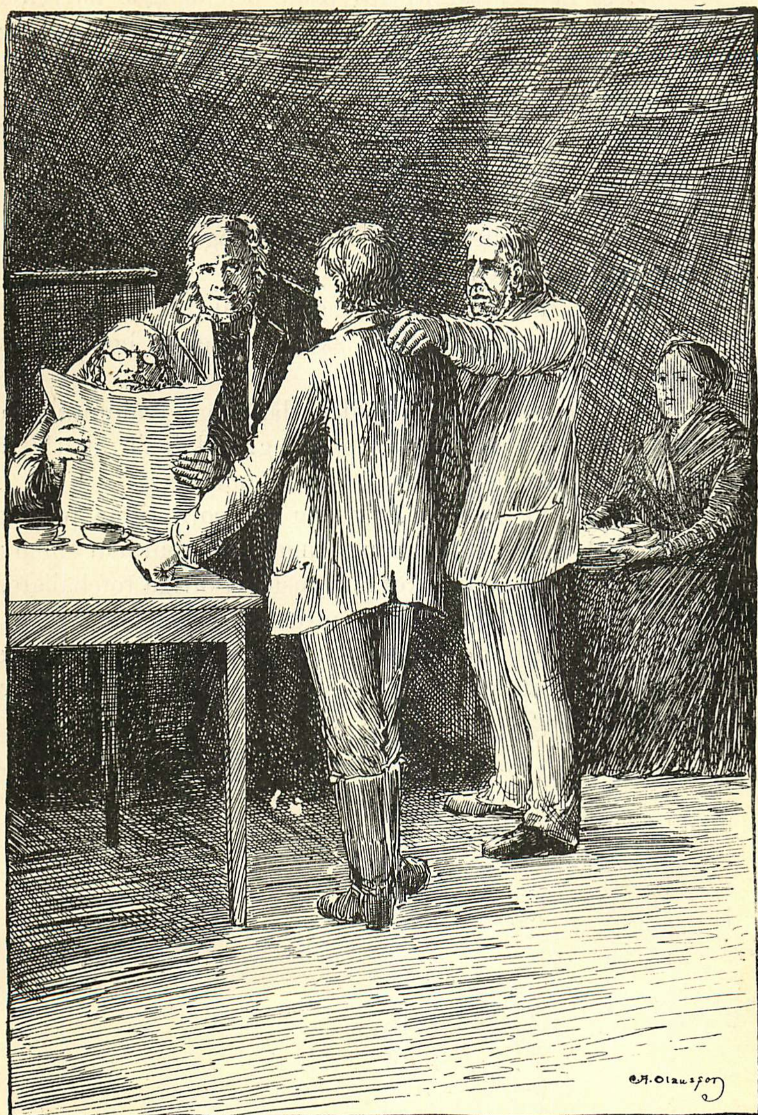
Ja, jag observerade att vi voro arga som bålgetingar allesammans och Kalle darrade på målet, så att han knappt kunde läsa.

Men allra underligast var det att se pojken, som vi skulle städja till soldat

Han hade rest sig upp och stod midt på golfvet och tycktes svälja hvarteviga ord, som Kalle las. Voro vi bleka så var han däremot röd i synen som en pion, och bröstet hof sig och arbetade på'n, som om han kappsprungit. Han såg inte alls dum ut i det ögonblicket. Hans ögon glänste och tindrade som ett par ljus.

Flickan, som satt med det plundrade kakfatet i skötet, kunde inte vända sina blickar ifrå' honom.

— Håller dä' streck hvad ni läst? flåsade pojken när Kalle lagt ifrån sig bladet, och vi andra af pur förtrytelse inte kunde komma fram med ett enda ord.

Klappa och välsigna pojken.

— Visst är det sannt! röt Kalle och dängde näfven i bordet. Och nu är ja' galen öfver, att jag inte är tjugo år yngre.

— Då tar jag numret och tjänar för roten för hunra kronor, för nu har ja' fått lust för knektaväsendet! Skrif sidokontraktet tvärt! skrek pojken.

Jag vet inte hvad som tog åt oss i det ögonblicket. Men vi stego upp allesammans på en gång och togo till att krama och klappa och välsigna pojken.

— Nä hä, du! Är dä' sånt gry i dej, så ska du, min själ, ha' hunrasjuttifem! Eller ska' vi inte ge honom det gubbar! sa' Kalle.

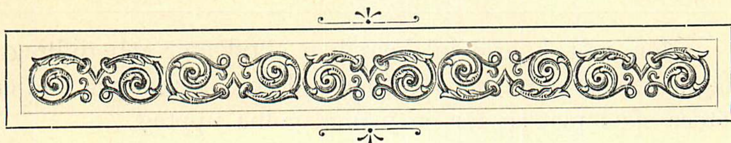
— Nej, han ska' ta' mej den dålie ha' tvåhunra och sex par strumpor, om ja' rätt ska' lägga skilna'n själf! lät Jonas och torkade bort nåt' vått ur ögonnästet.

— Dä' gå vi med på, för om en pojk tittar på det viset, när det gäller, så är han pängar värd, om han annars inte är så förhärdadt kvecker! utbrusto vi öfriga rotehållare.

Och så kladdade vi ihop kontraktet.

När det var gjordt, knäppte Jonas ihop händerna och sa':

— Gu'alof, att dä' än finnes oförfalskade pojkar kvar i dä gamla Svärget!

Aftonfrid.

Den gamle trädgårdsmästaren på Bergaholm hade många underliga och många hemska saker att förtälja ur sitt herrskaps släkthistoria.

— Det har fordom skett mycke däruppe, många stygga ting, som icke komma i ljuset förrän på den yttersta dagen, plägade han säga, i det han pekade uppåt det gamla grefliga herresätets slottslika hufvudbyggnad.

Det var mångt och mycket den gamle åttioårige trotjänaren hade att tälja för oss unga. Mitt minne har väl nu tappat det mesta, men jag kommer dock ihåg hans berättelse om ett par dunkla tilldragelser, hvilka timat däruppe under »vilda grefvarnes» dagar.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Gamle gref Hans hade blott en son. Hade fadren varit en vildhjärna och en galenpanna, så hade dessa egenskaper ännu mera utvecklade och markerade gått i arf till sonen. Och intet fanns, som lade sordin på den vilda ynglingens sjudande böjelse, ty modren hade gått bort, medan han ännu var späd.

Unge gref Rolf vistades icke mycket hemma på fädernegodset. Han for omkring öfverallt i världen och förde ett stormigt lif.

Men mot hvarje jul kom han alltid åter och tillbragte några veckor eller månader hos fadern. Bergaholm blef då städse skådeplatsen för en mängd galna upptåg.

Ty unge grefven var inte som annat folk. Ofta kom han insprängande på en häst i matsalen vid måltiderna. Stormade det på julaftonen, kröp han upp på slottstaket, satte sig grensle öfver takåsen med en champagnebutelj i ena och ett dryckeshorn i den andra handen. Han roade sig med att skjuta till måls på tuppen å kyrktornet, och var han riktigt i tagen, krusade han icke för att till och med slänga in några kulor genom själfvaste kyrkfönstren. Ett särskildt nöje fann han äfven uti att rida omkull menniskor på vägarne. En sådan vettvilling var den unge grefven.

Människorna i trakten bäfvade därför nästan för julen. Den »vilde grefven» skulle ju då komma, och någon skadegörelse och ledsamhet åstadkom han alltid.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Så kom han en vinter likväl såsom en förvandlad människa.

Han kom en natt i början af December, tyst och utan vanligt buller och bång.

Ingen såg honom, när han anlände. Betjänten, som vaknade och kom ut, körde han in samt tog sin våning i besittning utan någons hjälp. För det mesta höll han sig sedan instängd i sina rum och mottog ingen, icke ens far sin därinne. Sällan infann han sig vid måltiderna, utan lät bära in maten i sitt mottagningsrum. Men när han någon gång visade sig ute, var han så saktmodig och stillsam, att ingen kunde känna igen honom. Folket skakade också på hufvudena och sa':

— Han dör nog snart, det syns!

Ingen var dock mera förvånad öfver förändringen än gamle grefven. Han spände ögonen i sin son som uti ett underverk, frågade och svor, men den unge lämnade honom

ingen upplysning om hvad som åstadkommit sinnesförändringen.

Ortsbefolkningen gladdes emellertid högeligen åt densamma.

— I år ser det ut som om vi skulle få den lugnaste jul vi haft på länge, och det tycks som om vi nu skulle slippa att bli nedridna på kyrkovägen, lät folket.

Begripa förändringen kunde dock ingen.

En del höllo före, att gref Rolf blifvit sinnessjuk och led af ett stilla vansinne. Men de, som träffat honom, förklarade, att han talade vettigare än förr.

Till sist blef den allmänna åsikten, att han begått något rysligt brott, och att han dolde någon fruktansvärd hemlighet i sina omsorgsfullt låsta rum.

Detsamma tycktes omsider också hafva blifvit gamle grefvens mening, ty han började i smyg gå vakt både natt och dag och lyssna utanför sonens dörrar, särdeles sedan kammartjänaren en dag hviskat, att han tyckte sig se ett fruntimmersansikte genom fönstret därinne.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Just i skymningen på julaftonen fingo domestikerna plötsigt höra ett förfärligt larm i öfre vestibulen. De hörde hur den gamle, gripen af sitt allra värsta ursinne, rasade och svor, hur den unge i början fogligt, men sedermera med allt större hetta förebrådde fadren att ha »brutit sig in» i hans rum. Det lät som ett par titaner drabbat samman, och ingen vågade sig till dem. Men enstaka ord och meningar trängde sig ner, och af dem förstod man, att den unge ville gifta sig genast eller döda sig, under det att den gamle hotade med förbannelse och arflöshet samt nämnde något om en »gömd tatterska», som genast »skulle jagas bort af betjäningen eller skjutas som en galen hynda.» Allt häftigare och vildare blef grälet däruppe, allt mera högljudt. De flämtade som om lössläppta onda andar varit nära att kväfva dem.

Men då, när stormen var som hårdast, fingo de förfärade tjänarne höra, huru något började falla tungt och snabbt utför den höga trappan. Det dunkade från trappsteg till trappsteg, tills fallet afslutade med en duns mot golfvet därnere.

Och då de nu icke kunde hålla sig längre, utan sprungo ut för att se hvad som händt, låg den unge grefven därute med afbruten nacke.

— Han snafvade häruppe! Han har väl endast bedöfvats? flämtade den gamle i det han skyndade ner.

Men innan han hunnit midten af trappan, kom ett ungt, blekt, mörkt fruntimmer som ett spökelse och sprang förbi honom.

— Det korpsvarta håret fladdrade efter henne; ögon hade hon mörka som en adventsnatt och vilda som en storm! yttrade den gamle trädgårdsmästaren.

De, som redan fattat i den döde för att bära in honom, släppte sina tag af förfäran öfver denna oväntade uppenbarelse, och kvinnan kastade sig öfver den fallne som en lejoninna öfver sin unge.

Men en blick och en åtbörd af den gamle jagade bort tjänstefolket, och hvad som tilldrog sig därute mellan grefven och den unga kvinnan blef en hemlighet.

Man tyckte sig likväl gång på gång höra den gamle ropa:

— Han snafvade, den olycklige! Men ännu oftare förnams hennes hesa och hotfulla skrik:

— Du skuffade! Du skuffade!

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Emellertid försvann kvinnan från Bergaholm lika hemlighetsfullt som hon uppenbarat sig, och nyårsdagen sattes den döde in i familjegrafven.

— Han dog som han lefvat, fort och våldsamt! lät folket.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Men ifrån den julaftonen — förklarade den gamle trädgårdsmästaren — blef Bergaholm såsom ett förbannadt ställe.

Du skuffade!

Den gamle tålte hvarken sig själf eller andra. Fick man se honom, gick man helst ur vägen. Inga gäster bjödos eller kommo. Det var som om grefven dömt sig själf till fängelse och spökning.

När andra tände juljus släckte han sina, och slottet stod som ett svart spöke, som en hemsk graf. Själf red han då städse ut, åtföljd af den gamle stallknekten, red och red utan mål som en fördömd mest å aflägsna ensliga vägar och stigar.

— Det ser ut som om han rede för att bli trött och kunna sofva! hviskade den stackars karlen, som var dömd att följa med på dessa julnattsridter.

Några år, fem eller sex, efter unge grefvens död hemsöktes trakten vid själfva jultiden af ett tattarband, som tiggde, stal och begick våldsgärningar i gårdarne.

Julaftonen hade de härjat i en aflägsen by norrut i socknen och slutligen till den grad retat befolkningen, att dess tålamod tröt. Gripna af ursinne hade en mängd karlar gått ut mot tattarne, och dessa skulle säkerligen blifvit ihjälslagna, därest de icke funnit för godt att hals öfver hufvud fly.

Samma kväll kom grefven under sin ridtur åt det hållet. Tyst gick ridten på den öde vägen, då grefven plötsligen ryckte till vid ett barns snyftningar från vägkanten.

Den gamle stallknektens förvåning blef gränslös, då han såg grefven stanna sin häst och gifva akt derpå. Sådant hade förut aldrig händt. Men han icke blott stannade, utan han lyssnade till gråten, som om han tyckte sig förnimma en gammal kär och känd musik. Än mera förbluffad blef tjänaren, då grefven sprang af hästen och skyndade till en halft förfrusen ensam parfvel, som satt vid vägen i skogskanten.

Men inga gränser kände hans förvåning, då han hörde grefven med ett sådant tonfall, som han förut aldrig förnummit från det hållet, fråga den lille:

— Hvarför sitter du här, barn?

— De ha' rymt ifrån mig!

— Hvem?

»Så sutto de länge och väl.»

— Demetr och mormor!

— Hvar är din mor?

— Död är hon! Långt borta.

— Din far?

— Mördad innan jag föddes, sa' mor!

— Hvad heter du?

— Ro-olf, heter ja'!

Drängen såg hur grefven skalf, hur han bar gossen ut i månskenet midt på vägen, hur han synade den svarthyade, trasiga tattarpojken, synade hans mun, ögon, näsa och panna, såg hur han lät sin hand, len och mild som en moders glida genom barnets lockar, och slutligen såg han, hur grefven lyftade upp pojken och tryckte honom intill sig samt hur han med denna börda i sin famn gick och satte sig på en sten vid vägen. Och pojken var inte alls rädd, utan smög sig själfmant intill den gamle.

Så sutto de länge och väl. Men stall-Klas, som höl hästarne, nöp sig i armar och ben för att utröna, om han icke möjligen sof eller drömde, ty han iakttog, att stora tårar tyst och stilla välde fram ur ögonen på den »vilde grefven» och förrunno i hans gråa skägg, liksom när sol faller på is. Det tycktes som om gossen, hvilken låg vid den gamle ädlingens barm, värmt upp något, som förut legat hårdt och kallt och grymt därinne, så att den gamle nu kände en obeskriflig lättnad. Ty det smärtsamma och hemska draget öfver hans ansikte drog sig allt mer och mer undan.

Stall-Klas kände icke längre igen sin husbonde.

Omsider steg grefven till häst. Med gossen framför sig i sadeln sprängde han af mot hemmet.

Och när han en stund efteråt stod i sin vestibul med gossen i hand, blef den utskyndade lakejen blek af förvåning. Han kände ej igen sin husbonde, han heller.

Men grefven ropade:

— Tänd ljus, ljus öfverallt i kronor och stakar, ljus i hvarenda vrå, och bjud genast in allt gårdsfolket i stora salen!

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Det var en bestört tjänarskara, som en halftimma därefter stod samlad i Bergaholms stora sal, hvilken sam i ljus. Och när grefven strax därpå inträdde, glad och strålande med en liten gosse vid sin sida, höllo de på att få slaget.

— Kors, det är ju gref Rolf! Precis sådan som han var, då han var liten! hviskade de!

Men grefven steg fram i salen, lyftade upp gossen och yttrade:

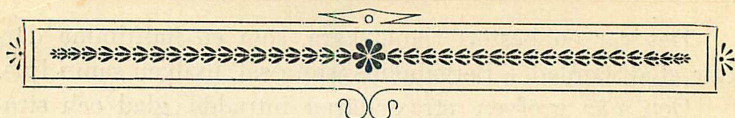
— Hvarför glädes allt kristet folk i kväll? Hvarför tända de ljus, hvarför fyllas deras hjärtan af tacksamhet? Jo, emedan ett barn är födt, ett barn, som kommit med förlossning och frid, ett barn, som tände mänsklighetens hopp i dess hemskaste skymningsstund.

Äfven till mig har i kväll på ett underbart sätt kommit ett barn. Jag känner, att Gud, som omsider bevekts, skickat det hit till förlossning och frid för mitt hjärta och för att sprida ljus i detta, hittills det mörkaste af alla hem.

Därför har jag i afton låtit tända juleljus, därför vill jag nu, att I skolen hjälpa till att tacka himmelen för den dubbla välsignelse han i dag skänkt mig, sin son och min son. Från och med denna stund skola vi bjuda gudsfruktan och dess dotter friden att bo ibland oss. Detta barn, som jag håller i min famn, och som af Guds finger förts hit öfver underliga stigar, är mitt. Behandlen det som sådant.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

— Ja, — slöt den gamle trädgårdsmästaren — ifrån den stunden blef här lika ljust på Bergaholm, som det förut varit mörkt. Välsignelse och trefnad kommo hit, kommo hit för det att barnet kom. För sitt eget barns skull har Gud tydligen välsignat alla de små. Och grefven fick frid i sin afton och gick nog in i himmelriket, ty han vardt själf ett barn. Och det är ju sådana, som få fara dit upp!

Ett tidningsbolag.

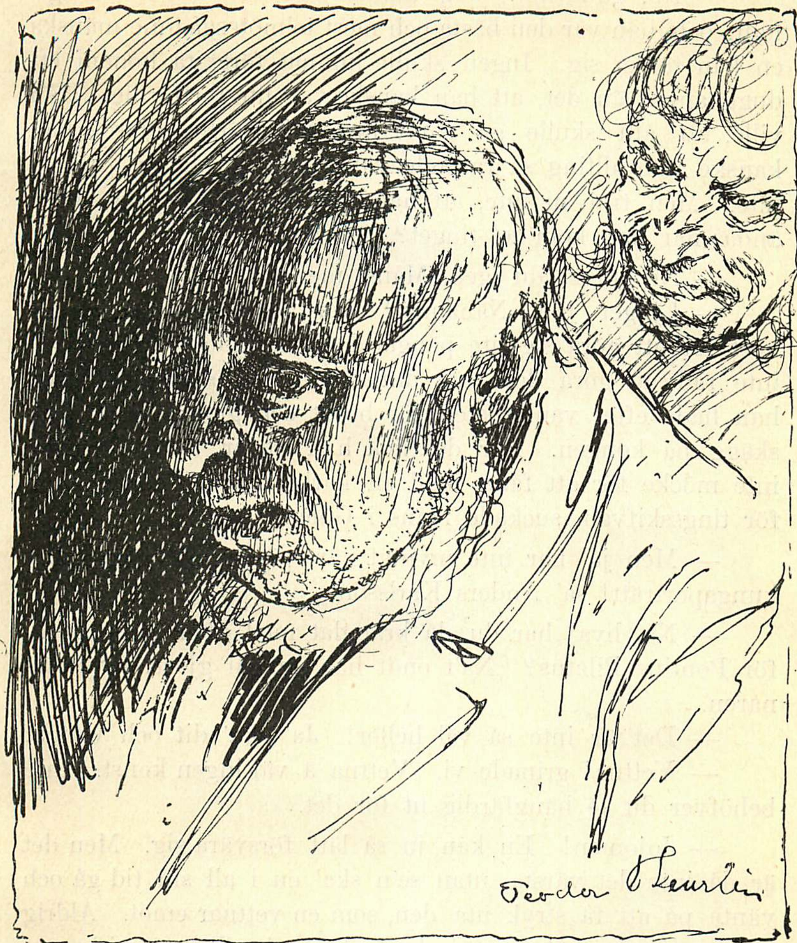
Anders Karlsson i Snipen gick och såg ledsen ut. På söndagen satt han i kyrkan och suckade, som om skeppundtals synder tråkat honom öfver bröstet. Tisdagen därefter gick han på auktionen i Kramsäng och såg ut som hans stutar hade fått den här mjältbranden eller åtminstone som om hustru hans hade blifvit nedlagd i den galopperande lungsoten, och kvällen efteråt satt han i Stulebo kvarnkammare tillsammans med mej och tre eller fyra andra karlar och spottade i spiseln och skrufvade sig på bänken precis som en karl, som befarar och befruktar att få smörj på hemvägen.

— Hva' går åt dig, Anders, ä du rädd, att ja' ska' tulla för styft, när ja' häller din hafre på kvarna? sa' mjölnaren.

— Ja, hva' hundingen går åt dig, karl! Du har vankat omkring i flera dar och sett ut som en förskrämder höna! inföllo vi andra.

Anders suckade, spottade och såg så misskundlig ut, att det var riktigt rörande.

— Jo, go'vänner, för mig ä' dä' illa ställdt och Gu' vet hur det kan barka i väg te' sist. Ja' ska' inför tinget den 31 i denna månad!

Hvad går åt dig Anders?

— Nå, det var värre. En går dit i dagningen som en fri och rejäl karl, men på kvällen kanske de köra in en på häktelset, — utlät sig Måns i Gölen.

— Men då får en väl lof att ha gjort nå't så kalladt urbota lell! inföll jag.

— Nä, gubevars! Jag kände Per Israelsson i Hagshult, och han var den bästa och mest te'mötesgåanne mänska en kan tänka sig. Ingen skulle kunnat förevita honom ett dugg annat än det, att han kanske var lite fortfärdig. Han ville, att allt skulle gå i ett huj, och därför gjorde han kanske inte allting så rasande väl. Inte var det nå't urbota inte. Men tror ni inte, att han fick tre års fästning för'et ändå, när han kom te' tinget?

— Nu ljuger du igen, Måns, menade vi.

— Ljuger ja'! Nänämen! Per Israelsson tog sig en höst för att göra sig lite pängar i sin fattigdom. Han hade inte råd att göra dom utå annat än tenn, stackarn. Men han hade efter vanligheten för brådt och glömde sätta helskägg på kongen. För det fick han tre år, så det fordras inte möcke för att fälla ikull en karl, när han kommer inför tingsskifvan, suckade Måns i Gölen.

— Men ja' har inte myntat nåra pängar eller förfalskat kungaporträtt! sa' Anders Karlsson.

— Nå, hva' har du då krånglat med efter du ska' inför Pontius Pilatus? Nå't ondt har du väl gjort! lät mjölnaren.

— Det är inte så väl heller! Ja' ska' dit och vettna.

— Vettna! grinade vi. Vettna ä väl ingen konst. Inte behöfver du se hängfärdig ut för det.

— Jojomen! En kan ju så lätt försvära sig. Men det är då inte det värsta, utan se'n ska' en i all sin tid gå och vänta på att få stryk utå den, som en vettnar emot. Aldrig en dag går en säker, stönade Anders och ville gråta i kvarnkammarn.

Ni kan inte tänka er, hvad det gjorde oss ondt om karlastackarn. Ty han hade ju verkligen rätt uti det han sade.

Och så bådo vi honom vackert och väl att tala om sin sak från början till slut, på det vi möjligen skulle kunna grunna ut något sätt att råda och hjälpa honom. Och det

var verkligen, såsom ni ska' få höra, ett ledt mål han kommit uti.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Bengt Nilsson i Fagerhult och Sven Kask i Österäng hade alla da'r varit de bästa bussar i kristenheten. Det var knappt en fjärdingsväg mellan deras hemman, och förty hade de ett beständigt hopahang med hvarandra. De skrefvo på banklån för hvarandra, och när de behöfde pängar dess emellan för något särskildt momang, så svängde de ihop växlar och delade beloppen. De bägge karlarne voro såsom ett. De lånade ärjkrokar och vagnar och järnspett och flåhackor och snus och bränvin af hvarandra, men kommo aldrig i gräl. Och om Kaskens hustru blef kaffelös, så behöfde hon bara smita ner till Nilssonskan i Fagerhult för att bli hulpen ur trångmålet.

Det rådde med ett ord en obeskriflig vänskap mellan de bägge fjärdingsbönderna. Bengts hustru hade flera hundratals gånger åkt med Kasken till sta'n och sålt smör, eftersom Kasken hade häst, hvilket Bengt inte hade, och många tjog gånger hade de inte kommit hem förr än sent om kvällarne.

Men aldrig hade det fallit hvarken Bengt eller Kasken in att skälla och vara svartsjuka för det. Så gick det i många herrans år, och ingen kunde ana att Bengt i Fagerhult och Kasken i Österäng skulle bli okontanta.

— Men i år ha de blifvit de värsta dödsfiender på jorden, och i detta momang skulle de inte ha' något emot att se hjärteblodet rinna ur hvarandra, suckade Anders och snöt sej.

— Kom den förhärdade svartsjuka' emellan? sporde vi.

— Nej, men saken var den, att Bengt i julas sa' till Kask: »Vi, som ä så bra bussar och ha' så möcket annat hopahang, vi kan gärna promenera på tidningen te'sammans, och så kan mi flicka ta' hem henne, när hon går hem ifrå' skolan. Så läser ja' först, och så hämtar du henne här. Det blir ju billigt och bekvämt.»

— Dä' har du djädrans så rätt i, svarade Kasken.

Därvid blef det också.

Kasken och Bengt salade ihop pängar och läste tidningen och Bengts flicka tog hem henne om lördagskvällarne, när hon vankade från fortsättningsskolan.

Men det blef inte galet, förrän de börjat med den ordningen.

Kasken, som var vurmer på läsning, kunde förstås inte styra sej tills Bengt hade traggat igenom bladet, utan han kom ibland på tisda'n och aldrig senare än onsda'n upp till Fagerhult för att hämta avisan.

Och då kunde det ofta hända, att det fanns två eller tre spalter i henne, som Bengt inte hunnit se igenom, hvilket förargade honom rysligt. Han tyckte, att han blef lidandes på't så mycket mer som Kasken ju fick ha' samlingen och när som helst hade tidningen att ögna uti. Bengt tyckte, att Kasken var för bråd på't och trodde, att han inte unnade honom den valuta af tidningen, som han hade rätt till. Och när det gått en tid, blef sinnet så förändradt hos Bengt, att han aldrig kunde se Kasken komma på vägen åt Fagerhult, utan att det klack till i bröstet på'n.

— Siså, nu kommer det kreaturet igen för att ta' tidningen ifrå' mej. Han unnar mej aldri' läsa henne te slut! mumlade han.

Ibland kunde han i vredesmod säga till Kasken:

— Du får vänta ett par dar. Ja' har inte läst henne än.

Men då blef Kasken alltid rasande och gormade:

— Du har ju haft hele sönda'n på dej te å läsa.

— Söndan! Tror du, att ögena' stå' bi te' å läsa bå tidningen och »vangelet!» röt Bengt te'baks. Och så blefvo de ordkastandes och bittra emot hvarandra.

Så en kväll, när Anders Karlsson gick förbi Fagerhult en stund efter sedan det skymmat, fick han se, att ett ljus fladdrade och flaxade därinne. Ibland flammade det nere vid golfvet och ibland uppåt taket. Anders tyckte rent att

det såg ut, som om elden varit lös i stugan och ansåg sig skyldig att gå in.

— Och det var min olycka, suckade han.

Ty när han kom in, fick han se Bengt med en ljusstump i näfven springa omkring som en tosing och lysa i alla vrår, ilsk som en bålgeting, medan Kasken satt på en soffa, och svor och skällde.

— Hva' står på härinne? hade Anders frågat.

— Åh, den evinnerlige drummelen har vräkt bort tidninga och ä inte människa te å' hitta henne. Men ja' går, förbaskingen, inte ur fläcken, förrän jag har henne i handom, för innan ja' lägger mej vill ja' veta, om den usle fransosen har hämtat Drefusen ifrån Djäklaön! skrek Kasken.

Bengt kröp än på händer och fötter under sängar och soffor och dammade och klente ner sej, så att han såg ut som ett kreatur, än klef han upp på stolar och glodde på hyllor och skåp samt var så altererad och ursinnig, att han gång på gång drumlade ner och slog vidöppen i golfvet. Men tidningen hittade han inte.

— Nu ger ja' letandet attan! Du får tåla dig, Kask, och ett tidningsbla' ä väl inte hela världen heller! sa' han till sist och satte ifrån sig ljuset.

Men då blef Kasken besatt och knäckte till att hojta och stampa i golfvet för tidningens skull, och innan vi visste ordet af blef han så desperat, att han nappade en stol och slängde den emot spiseln, så att benen foro åt ett och styret åt ett annat håll.

— Jaså, du gör hemgång på köpet! Då åker du ut och det i ett enda tempo ändå, rasade Bengt. Och så flögo de ihop såsom ett par racetuppar.

— Gu'vet hvem som var värst eller hvem som gaf eller fick den mesta stryken. Men ledt såg det ut. Ibland stodo de på benen, ibland rullade de på golfvet, ibland voro de vid dörren och ibland framme vid skeffanjeren. Men till sist fick jag höra Kasken gifva till ett illvrålande, och när ja' då titta efter, såg jag, att Bengts käring böstade honom

i synen med grytslefven, som var full med het gröt. Karlen blef precis som en stolle och skenade ut som ett jehu ända bort till brunnen, där han rände ner hela skallen i vatten-

»Då ska' du ut å' dä' i ett tempo ändå.»

hon. Bengt hade näsblo' och tedde sig som ett vilddjur. Bord och stolar lågo i en hög på golfvet, och käringen fräste därinne som ett katta.

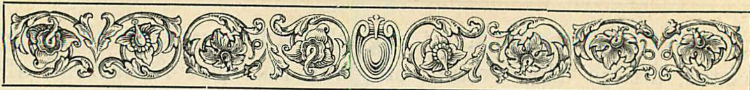
— Och nu ha de stämt mig te' vettne bägge två. Kasken påstår, att ja' ska' vettna om, hur han blef fördärfvad af gröt, med hvilken käringen ville förgöra ögona på'n, och Bengt säjer, att i fall ja' inte vill försvärja mej, så måste ja' vettna, att Kasken gjorde hemgång. Hur i alla tider ska' ja' nu vända mej, för denna sak är så invecklader, att ja' nok inte kommer ifrån'et med mindre än att ja' svär bort mej. Kan ni inte ge mej ett råd, karlar? slöt Anders och torkade tårar ur sina ögon.

Men vi kunde ingenting säga, utan sutto och grunnade och glodde in i elden, som brann i kvarnkammarspiseln.

När vi så suttit en god stund, sa' slutligen Måns i Gölen:

— Gu' hjälpe dej Anders! Jag åtminstone sir inget ljus i den saken och förstår inte, hvem du ska' vittna med eller emot. Du får lof att slingra dej och göra dej dummer och låtsas, att du är glömsker och döfver och andesvager.

— Ja, dä' ä' nok inte annat att göra, äss ja' ska' kunna rädda min själ, suckade Anders Karlsson.

Ryttarbragder.

Så snart några kavalleri- och artilleriofficerare ridit en del mil i ett sträck och lyckats fördärfva åtskilliga smalbenta jakthundslika hästar med galla i bakhasorna, så skrifves det under veckor en oerhörd massa granna saker om dessa bragder, och tidningarna ställa till och med ut referenter här och där vid de vägar och stigar, öfver hvilka kappridten företages.

Men i alla fall är det ju, när man tänker rätt på saken inte så fasligt mycket att göra väsen af. Ty att officerarne kunna rida och sporra och ta' knäcken på hästar, det är ju något, som hör till deras yrke, och därtill ha' de ju blifvit födda och uppfostrade ifrån begynnelsen.

Men när karlar, hvilka blifvit fostrade för stilla och saktmodiga yrken, för andliga strapatser, när män, hvilka tränats icke i ridhus och gymnastiksalar utan i studerkamrar och sakristior samt utan föregående öfning och utan den ringaste afsikt att vinna människopris och lagrar, likväl åstadkomma underbara ting i ryttarväg, då är detta verkligen någonting, som i mitt tycke förtjänar att granneligen beskrifvas.

Sportlitteraturen har förevigat minnet af mångfaldiga gentlemänryttare och jockeyer, hvilka dock icke ridit besattare och vådligare än kyrkovärden i Rasmusbo och kom ministern i Sutaryd.

Därför anser jag det vara på sin plats och i sin fulla ordning, att jag icke låter en större allmänhet sväfva i okunnighet och mörker rörande dessa personens ryttarbragder, ty de äro oöfverträffade och märkliga.

Om berättelsen om dem möjligen kunde mana andra kyrkans män till att efterfölja dessas exempel, anser jag mig rikligen belönad för min möda.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Det var som så, att kyrkovärden och jag en dag vid midsommartiden kommo gåendes fram åt vägen mot Rasmusbo kyrka.

Kyrkovärden hade varit ute och kräft folk räntor, ty han hade inteckningar till höger och vänster. Men eftersom man just inte haft några pänningar till honom, hade man i stället spenderat tappert med kaffegök och konjak och frukostsupar på'n, så kyrkovärden var lifvad och upplagd samt i den stämning, att han skröt och skräflade öfver sitt hiskliga mod och sin rysansvärda styrka och vighet.

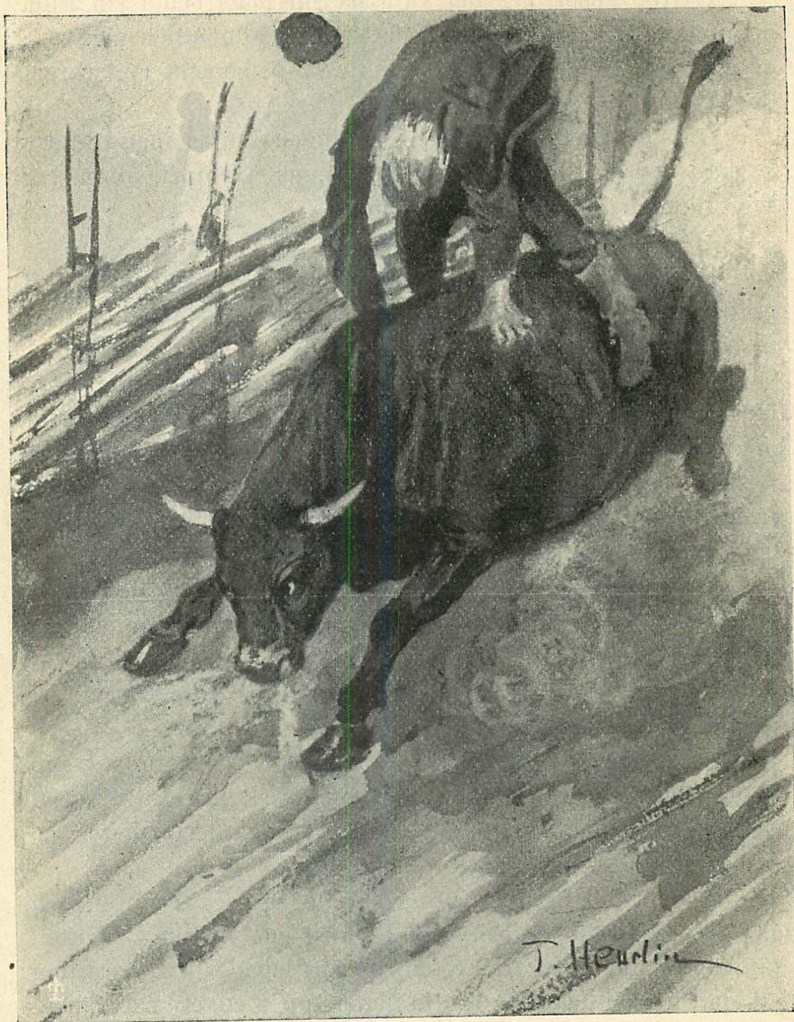
— Vi få allt akta oss för prostens tjur, som lär gå här i hagen! Han ska inte va' att leka med, och dä' är unnerligt, att han bara få gå lös vid en allmän väg, sa' jag rätt som vi gingo

— Prostens tjur! Tvy sjutsingen! Dä vore väl, om han bara komme och åbäkade sej, så skulle jag min själ snart lära honom veta hut, inföll kyrkovärden och tog på sig en myndig och skräckinjagande min.

Rätt hvad det var uppenbarade sig också tjuren och glodde och vrålade och ristade med ena hornet i marken samt skrapade med framfoten, så jag lagade mig i ordning att likt en annan Zakéus krångla upp i en ek vid vägen.

Men den sabla kyrkovärden gick minnsan i sitt bränvinsmod emot vilddjuret, och hur han slängde sig, fick han fast i svansen på'n och snodde densamma omkring en liten björk.

Tjuren blef häröfver både snopen, ledsen och förargad och slutligen ilsk. Men han kunde naturligtvis icke komma ur

»Kyrkovärden flaxade upp och ned.»

fläcken, ty han var en stor kavaljer och rädd om sitt utseende, hvadan han inte ville rycka af sig svansen för att komma åt kyrkovärden.

— Håll här ett grand, mens jag klifver upp och rider på'n, så ska' du få se, hur grundstukad och beskedlig och flat han blir! sa' kyrkovärden.

Och jag hade inte bättre vett, än att jag grep fast och höll i det yttersta af den kring björken snodda svansen. Under tiden krånglade sig kyrkovärden stönande upp på tjuren och satte sig såsom en ryttmästare på'n. En ståtlig och osedvanlig syn var det.

— Håll bara fast, så ska' vi kujonera honom och ta' illvetet ur honom! förmanade kyrkovärden och sporrade tjuren i sidorna med stöfvelklackarna och böstade honom i ljumskarne med kyrkokäppen såsom den värsta jokey.

Härunder blef tjuren så pass arg och altererad, att fradgan yrde om munnen på'n och jag trodde att han skulle dö.

Då blef jag rädd och släppte svansen, som i ett ögonblick ringlade sig af björken.

Och nu startade kyrkovärden.

Aldrig har en människa sett så ridas.

— Bu-u-uh! röt den ädle tjuren och flög af som en orkan åt prästgår'n till, medan den ärevördige kyrkovärden flaxade upp och ner på ryggen på'n, föga olik en hösäck.

— Bu-uh! tonade det öfver hela nejden, och knappast lägre tjöt kyrkovärden efter hjälp.

Jag själf bäfvade.

Men tjuren rusade hem, och då han icke kunde komma in i ladugården, sprang han hit och dit samt barkade till sist in i trädgården.

Rabatter ramponerades, blomstergrupper ödelades, och när prosten kom ut och fick se, hur hans egen tjur, riden af hans egen kyrkovärd, huserade, kände hans bestörtning, förvåning och förbluffelse inga gränser.

En sådan syn får väl en präst också sällan se.

Omsider fick tjuren ögonen på en berså, tät och lummig, och utan tvifvel menade han, att han genom att rusa in uti den möjligen skulle kunna sopa af sig ryttaren. Dit

for han äfven af. Och där var målet, där var gränsen. Kyrkovärden förlorade balansen i bersåns öppning, hyfvades från sin plats af några grenar samt dängdes midt upp på det där dukade kaffebordet, hvilket krossades och tillintetgjordes, medan tjuren glad och lättad stack i väg genom motsatta öppningen.

Hvilka ord, som därpå växlades mellan prosten och den i grädde, socker och sönderslagna koppar drunknande kyrkovärden, har jag aldrig fått veta.

Men jag trotsar hvilken kyrkovärd som helst i universum att göra denna manöver efter.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Hvad komministern i Sutaryd beträffar, så hade han en dag köpt sig en gammal kasserad husarhäst samt öfvade sig då och då i ridt. För motions och vederbörlig späknings skull.

Så fick han en dag för sig, att han skulle rida ned till Skumpaslätt och hålla sig i skogskanten för att åskåda husarernas exercis och ridning och dymedelst söka inhämta något. Och det gjorde han.

Men när ryttmästarn vid ett tillfälle lät truppen hvila, då den stod uppställd på linie, fick han oförhappandes syn på pastorn samt kände bums igen den gamla nummerhästen.

Ty ryttmästaren hade reda på hvarenda häst lika väl som på hvartenda fruntimmer i hela orten.

Ögonblickligen for skam i den sabla ryttmästarn och så lät han blåsa en piffig signal.

Nu vet man, att när en gammal nummerhäst får höra en sådan signal, är det som om hin onde själf finge makt med honom.

Innan pastorn alltså fick tid att blinka, rusade hans häst af som en raket och ställde upp sig på skvadronens högra flygel. Det hjälpte inte, hur den arme prästen stretade och drog i tyglarna.

Men så fort den syndfulle ryttmästaren väl fått se den nye husaren och flygelmannen på rättan plats, kommenderade han svängning åt vänster.

Ni kan nu tänka er, hur de fingo rida på den högra flygeln, särskildt prästen, som var allra ytterst, ty den gamla hästen stod inte att hejda. Han höll rättningen och låg som en rem utefter heden med prästen på sin rygg, och rundt gick det som en svirra.

Husarerna blefvo förfärade och bleknade, när de helt plötsligt på flygeln fingo se en präst rida såsom en ond ande, utan att de kunde begripa hvarifrån han kommit. Hela skvadronen höll på att få dåndimpen.

Men prästen grep sin häst om halsen och hängde med ända tills det gjordes halt. Men då lomade han af och syntes ej mer.

Han bedyrade sedan vid änglar och härskaror och profeter och kyrkofäder, att han icke vidare ville deltaga i någon skvadronsexercis.

Gjorde han i alla fall icke sin sak så bra, att jag vill se den präst i synen, som gör det efter?

Ja, här finnes många, som fått stora och inbräktiga pastorat för mindre och lättare bravader.

Västragårds guldbröllop.

En oktoberdag vordo bå' jag och ett par andra karlar bjudna till Salomon och Inga i Västragård på kaffe. Vi blefvo snopna lite till mans, ty vi kunde inte begripa hvad som tog vid Salomon, som slog sig lös midt i sökneveckan och ställde till kalas vid den tiden på året, innan man ju har slaktat och då sofvelbaljorna bruka vara tomma.

Och för resten har man därtill de förhärdade tjänstehjonslönerna att lägga ut just i de dagarne, så man har minsan allt annat att tänka på än kalas.

Salomon och Inga pläga heller inte bravera med bjudningar annat än någon gång i juldagarna, så vi undrade och undrade hvad som egentligen kunde vara på färde i Västragård.

Men belåtna va' vi i alla fall, ty dels tyckte vi, att det kunde vara roligt komma ut ett grand, och därtill visste vi, att det skulle komma att gå hedersamt till hos Salomon, ty ska' han bära sig vid och göra ett gästadud, så gör han det på folkavis, och en hustru har han som är en riktig dunderkäring och herradon, rätt så gammal hon är. Jaha, Salomon själf är häller ingen spädgris, fast han inte egentligen ser ut som en Metusalem och än i dag inte drar sig för hvilket arbete som hälst.

Nå, vid sagder tid kommo vi upp till Västragård, där det såg hundingen så pyntadt och reputerligt ut, som det dock alltid gjort och gör för resten.

Men nu var där riktigt helgdagsgrannt. Hvarken vagnar eller potatishäckar eller annan bråte syntes på gatubacken och midt framför förstugubron låg en stor granrisvase, hvaruti vi, förstås, skulle ansa af oss om fötterna.

— Hit måtte komma bå' klockare och präst! lät Danjel i Fageräng, när vi stodo och stampade i granriset och gnedo fram och tillbaks med stöflarne långt sedan dessa voro så rena som ett fruntimmershjärta, såsom man ju alltid förresten gnider och skrapar för att visa sig kruserlig och kalasvan.

— Ja, dä sir, min själ, inte bättre ut! suckade Magnis i Stenåsen.

Därpå gingo vi in och hälsade: Gu'ssfre!

Mycket folk var där inte och egentligen inte heller några gamla hjonelag, utan fastmer unga och medelålders mänskor. Salomon var finklädd, nyrakad och blank i synen som en apostel, och Inga stultade omkring i svarter klädning och ett hvitt förkläde utaf sockerduk.

Rart var där. Allting var ställdt precis som efter vattenpass, för ett större ordningsfolk än Salomons i Västragård finns inte.

Ja, där är till och med så rasande nogställdt i stugan, att en inte en gång vet hvar en ska' spotta, hvilket är svårt för dem, som nyttja snus eller tobak.

— Välkomna! Å tack för ni velle gå hit! hälsade Salomon.

Så satte vi oss på stolar och på soffor samt undrade hvad här skulle bli för slags bjudning. Fruntimren knäppte ihop händerna i sina sköten, hällde på hufvudena och krängde med ögonen. De visste synbarligen inte antingen de skulle lägga an begrafnings- eller barnsölsminen, utan de sutto och sjåpade sej och hviskade, snöto sej och myste med munnarna samt försökte att se heliga och rena ut, hvilket gick dåligt för dem. Vi kände dem för väl.

Så, serradö, kom kaffet in med åtta olika slags dopp till, så en visste knappast, hur en skulle reda sig med kakhögen. För fruntimren går sådant lätt, de ha' ju sina sköten att lägga uti. Men för en karl, som sitter på en stol fjärran från ett bord, har det sig ett grand svårare att reglera kakorna.

Rätt hvad det är ramlar ju en bulle och rullar hän öfver golfvet. Hur i hundan ska' man komma efter honom när man sitter med koppen i näfvarne och en stor kakhög på hvart knä?

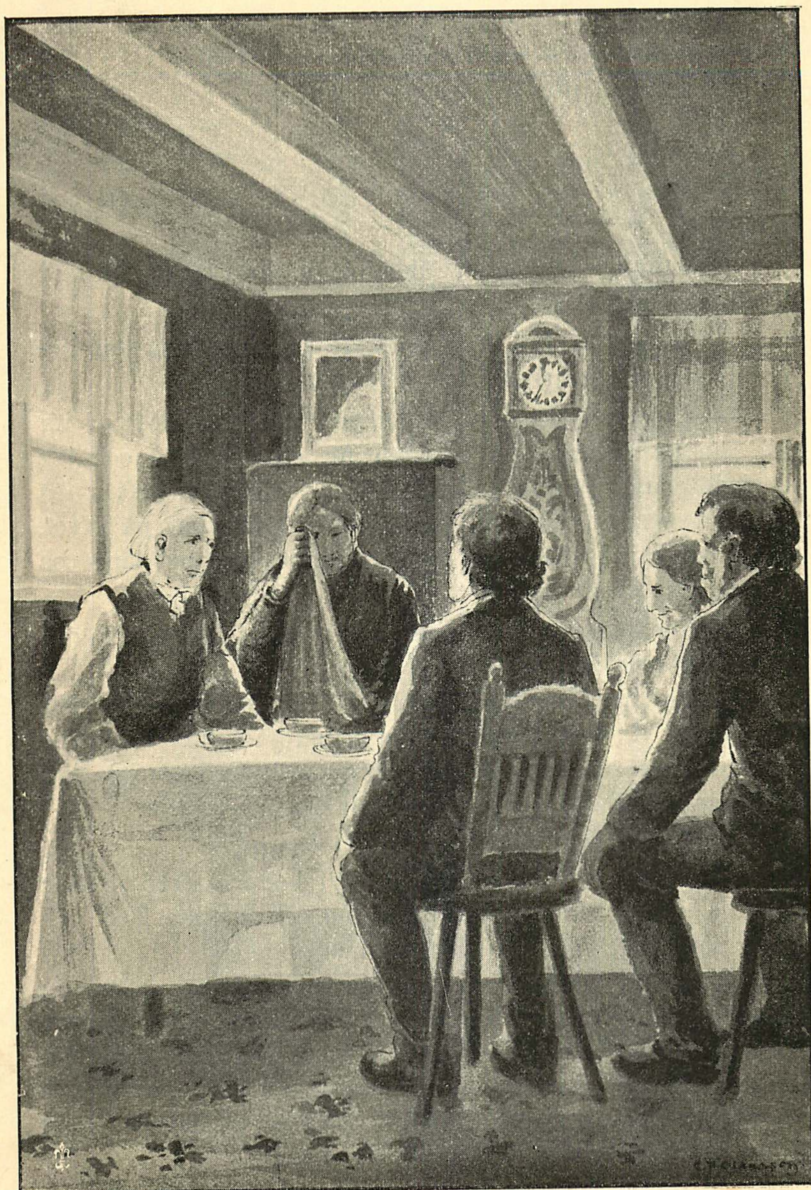
Nå, efter mycket slit och mumsande fingo vi i oss kakorna, och när vi satt ifrån oss kopparne samt bänkat oss igen i väntan på påtåren, började Salomon harkla och svälja precis som folk göra, när de tänka till att hålla tal.

— Kom hit Inga! sa' han. Och gumman gick och satte sig bredvid sin gamle Salomon framme vid chiffonieren.

— Här är nok fråga om inbördes testamente! hviskade Danjel.

— Eller om hemmanshandel mä' unnantags förmåner! genmälte Johannes i Galtås.

Fruntimren hade tydligen för sig, att där skulle göras bön, ty de ruskade kaksmulorna från sina kjolar, knäppte tillsammans händerna kring sina näsdukar samt knepo ihop munnarna, så att dessa sågo ut som skrynkliga strutar, såsom fruntimmer ska' göra på bönemöten.

Allesammans väntade vi på hvad som komma skulle, ty det syntes på Salomon att något var å färde.

Då lät han upp sin mun och höll tal:

— I dag, sa' han, är det skam te' sägandes jämt på dan inte mer och inte mindre än femti hela och runda år se'n Inga och jag sto' på den heta stenen och gifte oss!

Fruntimren började så småningom lipa, men vi karlar hviskade emellan oss:

— Kors, där sir en hur länge en man ändå kan stå ut. Tänk så underligt.

— Och så — fortsatte Salomon — har ja' bedt er hit för att på denna da'n tala om för er, hur Inga och jag började vårt hjonelag. I vår tid, när folket fördärfvar sig och sin framtid med att ha' så stora fordringar på lifvet, kan det kanske lära er, som inte gått så värst långt på vägen, ett och annat.

— Dä' kan, gunås, behöfvas Salomon! inföllo vi och vordo än mer nyfikna.

— Jo, när Inga och jag i da' för femti år sen gifte oss, hade vi hyrt förstukammar'n nere i Snufvebo. Men vi ägde inte ett dugg att möblera'n mä'! Vi hade inte mer än Ingas gamla kista, som hon fått utå moster sin.

— Dä' va allt bra' klent! inföll Danjel.

— Vesst var dä klent. När vi kommo ifrån prästen och va' vigda, satte vi oss på kistan och åto lite fläsk och brö', som Inga fått utå sitt förra husbondefolk. Dä var vår bröllopsmåltid. Men den smakade godt likaväl, bättre än risgrynsgröt tyckte vi då. Så sutto vi och åto och grunnade och sa' inte ett ord. Men när vi slutat och tackat Gu' för maten, dängde Inga te' mej i röggen och sa: »gack nu ut i böjden, Salomon, och försök å få låna en gammal säng eller en soffeskrump! Mins du dä' Inga?

— Jojomen! lät denna. Och så tittade de gamla så godt på hvarandra, så det liksom sken efter'et i stugan.

— Herren hjälpte mig och folk var beskedligt. Jag fick låna en soffa i Gölsebo, två träpallar i Skåperyd, och ett litet bord i Mjöhult.

När jag se'n kom hemknekandes med det där efter Mjöhulta enbetsstut, hade Inga varit på sitt håll och fått en hel del hon också. På ett ställe hade de stuckit till henne en stekpanna, på ett annat en gryta och en gnista fläsk. Hos klockarns hade hon fått låna ett täcke och två råghalmsbukor så vi fingo oss den raraste brudsäng, som man kan drömma sej. Ja, när sola i da' för femti år se'n gick i skog, hade Inga och jag alltså lite utaf hvarje. Vi tyckte rent af, att vi va' rika och hade det fint, för intet på jorden kan måla upp och förgylla saker och ting så, som kärleken i ungdomstid. Och så glada vi voro den kvällen, Inga och ja', att vi bestämdt gått en polska i Snufvebo förstukammare, om den inte varit så förskräckligt liten.

Men da'n därpå började vårt gemensamma dagsverke. Jag laggade af åt mitt håll och Inga åt sitt. Hvad vi knogade ihop om dagen, det drogo vi till det gemensamma boet på kvällen. Vi voro som ett par fåglar.

Året efteråt kunde vi tagas med ett torp och sätta upp med ko. Några år efteråt var jag karl att arrendera ett fanjunkareboställe. Och när vi varit ihop i fem och tjugu år, hade vi dragit te'sammans så pass, att jag vågade mej på att köpa det här hemmanet. Jaha, dä' är tjugufem år se'n dess, -- och i da' har jag med Guds hjälp löst den sista inteckningen. Därför ville ja' att ni skulle titta hit och hjälpa mej tacka Gu', hvilken i femti års ti' va'rt så nådig emot oss stackars skråar, som inte ens hade en egen pinnsoffa att lägga oss i, när vi gifte oss! slöt Salomon och drog högra tröjärmen öfver ögonen. Inga snöt sig i det hvita förklä't, hvilket väl var oriktigt. Men hon kunde synbarligen inte hjälpat.

Vi gäster blefvo också allvarsamma. Salomons ord gåfvo oss mycket att tänka på. Vi visste inte hvad vi skulle säga, och därför sutto vi länge tysta och tittade i golfvet.

Men till sist klef Danjel fram och tog de gamle i händerna.

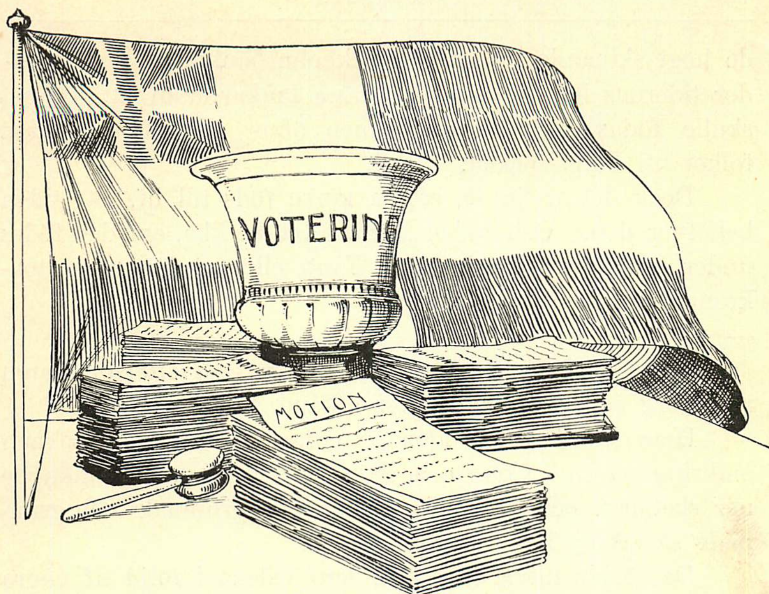
— Dä' är inte så värst underligt, att det gått er väl i världen. Ni började i ödmjukhet och i rätter ända. Nerifrån och uppåt går den säkraste leden! sa' Danjel.

— Och när två troget gå densamma sida vid sida och stötta och stödja hvarandra och inte ta' ginvägar eller bukta, så nå de målet! inföll Magnis i Stenåsen.

— Amen! inföllo vi andra, för vi hade ingenting att lägga till. Och »amen» är ett bra ord i så fall. Sen handslogo vi allesammans med de gamla och klappade dem på axlarne. Därpå undfingo vi två påtårar samt drogo omsider dädan. Men det voro vi öfverens om, att vi aldrig varit med om bättre gille än guldbröllopet hos Salomon i Västragård.

— Där vankade inte brännvin, dä förstås, men vi fick allt visdom utå Salomons tal lät Magnis, när vi gingo åt våra hemhåll.

— Och ja' sörjer inte öfver det bytet, för di får säga hvad di vill, så är visdom hundingen så mycket för mer än bå' brännvin och schwensker rom! genmälde Danjel och lade in en viss skärpa i rösten.

Lockout.

Just nu har jag för afsikt att tala om någonting lärorikt och någonting som kan gifva sparsamhetsvännerna inom riksdagen ett utomordentligt bra uppslag. Jag skall gifva dem idéer till motioner, som ska' låta tala om sig i hela den civiliserade världen, till motioner, hvilka därest de med allvar och kraft drifvas igenom skola lösa en hel del af den sociala frågan och med ens krossa all byråkrati i hela landet.

Detta låter ju någonting, sa' han, som trampa i klaveret. Det förundrar mig blott på denna stunden, att ingen af riksdagens andra snillen, att ingen af de politiska stjärnorna af första eller andra ordningen, att inte ens något af

de högt skinande ljusen på Stockholmsbänken någonsin under tidernas lopp kommit på dessa tankar, utan att de först skulle födas hos det enkla men öfver all höfva kristliga folket uti Fånö socken.

Dock det är ju så, att en tanke föds till lif, när tiden behöfver den. Och sedan kvittar det ju lika, om den födes under en hundskinnshätta i Fånö eller under en sextonkronors »stukis» i Stockholm.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Ja saken var den, att det under hela eftersommaren rådt sorg och stort bekymmer i Fånö.

Hela skördeanden igenom gingo gubbarna i socknen omkring på sina åkrar och sågo, slokörade ut. De hängde ner skallarne och runkade på dem och grunnade och grunnade så att de kunde sig fördärfva.

De sörjde likväl icke och voro ledsna i följd af några ogynsamma skördeförhållanden. Ty de hade fått stor välsignelse af både korn och kärna.

Nä, gubevars. De hade fått fullgod skörd, och när nu för öfrigt alla landtmannaprodukter, undantagandes kaffe, stiga så besattandes i pris, borde ju Fånöboarna egentligen gått och trallat på sina tegar eller dansat polska och varit som folk.

Men det gjorde de inte. Utan de bara suckade och stönade och menade på, att landets författningar voro sådana, att de rent af fördärfvade riket i längden.

Hvad var det då, som på det viset tryckte Fånöboarnas sinnen och jagade dem till förtviflans branter?

Joho, godt folk, det var inte mer och inte mindre än det, att de omsider kommit underfund med, att deras småskollärarinna tjänat församlingen uti fem år, och att hon nu hade rätt till — femtio kronors ökning å lönen.

Det var detta, som prässade de stackars Fånöboarna till marken. Hvar de gingo och hvar de lågo, sutto eller stodo, på fält, i loge, i bönehus eller hos sina kvinnor, jämt och samt red dem lärarinnan och de femti kronorna såsom en mara.

— Allri' ä' dä' annat än te' å kasta ut pänga te' onötta! suckade de och brydde sina hjärnor, huru de skulle kunna komma ifrån saken.

De skickade deputationer till lärarinnan och sporde, om hon inte ville vara tålig och låta sig nöja med det gamla arvodet.

Men det ville hon inte.

— Allting ä' dyrare nu och jag behöfver mitt! svarade hon.

Då blefvo Fånöboarna rasande i sina sinnen och öfverlade, om de inte kunde komma på henne med något fel i lära och lefverne. Men inte häller det gick för dem.

Rätt så kristliga de voro, legde de till och med pojkar att söka kyssa henne för att få något att sprida ut om hennes vandel. Men hon slog omkring sig med parasollen och värjde sig kvinnligen mot Fånöpojkarna. Inga upptänkliga knep hjälpte alltså, och det såg djädringen så mörkt ut att kunna rädda de femtio kronorna.

Gubbarna voro förtviflade. Men när då nöden var som störst, fick skolrådsledamoten och friförsamlingsmedlemmen Kalle Bengtson, ett, tu, tre en lysande idé.

— Vi säga upp henne; församlinga ä' ju inte vigd vid henne te' evig ti', tänkte han en kväll, när han gjort sin aftonbön. Och när han fått den tanken, blef han så skrofglad, att han höll på att krevera samt gaf sig ingen ro förrän han delgifvit de andra ledamöterna, undantagandes prästen, detta enkla, men verksamma knep.

— Den ingifvelsen har du af höjden Kalle! Vesst går dä' för sig! Vi säga opp henne och annonsera platsen ledig med den gamla lönen. Så få vi en ny och reda oss med henne i fem år tills ho' ska' ha' förhöjning. Gu' välsigne dig Kalle. Vi byta om lärarinna hvart femte år och behöfva på det viset alldri öka nå'n lön. Hej, dä var knepet! Utå' höjden ä' dä' kommet!

Och skolrådet, undantagandes prästen, var såsom pånyttfödt.

Vi säga upp henne, sa' Kalle . . .

Jaha, mina vänner, när tiden var inne, drefvo de igenom, att lärarinnan, den arma, som i fem år släpat med deras

illbattiga och föga snillrika afföda, blef uppsagd från platsen.

De öfverröstade prästen, annonserade tjänsten ledig, och jublet var stort uti Fånö socken.

Kan man tänka sig mera knifviga gubbar?

Men ett litet spektakel hände dem ändå härutinnan.

När tidningen, i hvilken deras annons infördes, sände sin räkning, hade de misstagit sig inne på tidningsexpeditionen om annonsens rubrik. De hade väl tittat på fel rad i annonsboken kan jag tro, ty i räkningen stod sannerligen:

»Skolrådet i Fånö.	Dbt.
An. Annonsering efter en racetjur	6:50»

Hvilket gjorde att Fånöborna trodde, att redaktören efter vanligheten blifvit besatt af en ond ande. Men prästen log i sitt apostoliska skägg.

— — — — — — — — — — — — — — — — —

Nå, hvad finnes det då för lärorikt i denna historia, och hvad gagn kunna riksdagens sparsamhetsvänner hafva af densamma? frågar ni.

Jojomen, det finnes minsan mycket att stanna för i den här texten.

Inom vårt arma betungade land härjar, gunås, en hejdundrande skock tjänstemän, hvilka efter vissa snabbt flyende års förlopp ska' ha' ålderstillägg, di kallar't.

Skulle man då inte kunna göra med dem såsom de kristliga Fånöborna gjorde med sin småskolelärarinna, när hennes år voro fullkomnade?

Landet är väl inte vigdt vid tjänstemannen häller.

Vore det inte ett bra knep och skulle det inte bli en välsignad besparing, om man knäckte till att säga upp hvar eviga en, så fort han kommer stickande och vill ha' ålderstillägg.

Vore det inte rättfärdigt! säger ni.

Ja, inte kan jag egentligen afgöra den saken, ty någon så värst framstående lärofader eller teolog eller moralfilosof

är jag inte. Men det vet jag, att intet folk på jorden håller sig för att vara så rättfärdigt som Fånöfolket, hvilket ju handterat sin småskolelärarinna på det viset.

Och för öfrigt tycks någon vidare rättfärdighet inte ingå såsom en nödvändig ingrediens i politik och ekonomi. Snarare tvärtom.

Ty allt sedan parlamentarismen kom till och prygelstraffet kom ur världen, har rättfärdigheten flytt och träffas numera sällan i detta land.

Men en öfversvinnelig lust och gamman skulle det i alla fall bereda oss skattetyngda och dignande landtgubbar bara genom att skåda, huru långnästa tjänstemännen skulle bli, om vi, när de begärde ålderstillägg, grinade och svarade:

— Stopp gubbar! Härmed säga vi upp er ifrå tjänsten och det i vettnes närvaro.

Hur helsefyrs rytande lejon de än annars äro, skulle de allt mjukna, om de träffades af sådana karlaord.

Och inte vore det farligt att säga det häller. Tjänstemännen kunna ej skrämma oss med en strejk, ty här finnes tusende sinom hundrade att taga i deras ställe. Det synes bara en länsmanssyssla blir ledig. Jesses, till och med juridiska doktorer eller andra djädriga lärdomskarlar, som tro sig gå utanpå hela gudomen, kan man få till länsmän.

Det vore alltså inte ett tecken riskabelt, om vi rätt ställde till med en sådan där lockout, hvad tjänstemännen beträffar.

I dessa viktiga och maktpåliggande frågor rådgjorde jag häromdagen med ett par karlar, hvilka rätt så när hade blifvit riksdagsmän i höstas.

Johannes i Sölje sa', att han tänkt något i den vägen och beklagade blott att han inte tog fram det vid valmötet.

— Anagga, att jag inte talade om den här saken. Men en blir så konfyser, när en ska' ge sina löften, lät han.

Och Sven i Skräflinge utlät sig på följande sätt:

— Vesst hundingen ska' tjänstemännen sägas opp, när di vell ha ålderstillägg eller annat tillskott till sina löner.

Dä' vore inte mer än rätt åt dem för deras djädrighet. Åt helsefyr mä' dem! Eller ä' dä' rimligt, att ju äldre och stummare och dummare och fulare och odugligare de bli, ju större löner ska di ha? Dä' ä ju emot naturen! Att inte riksda'n har tänkt på dä'! Tvi den dålige en så'n riksdag! Och Sven spottade och glodde så skarpt som en general samt svor och fördubblade sig på, att han skulle köra vår riksdagsman att väcka motion om uppsägning af alla tjänstemän, som ville suga landet på ålderstillägg.

— Gör han inte dä' — slöt Sven — så är han evigt olöckelier och såld under synden.

Det ser därför ut, som skulle det stunda svåra dagar för byråkratien. Psalmsångarens profetia »förminskas skall ditt välde, du grömme Antikrist», tyckes vara på väg att gå i fullbordan.

PÅ KYRKOBACKE

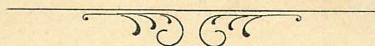
OCH

I GILLESTUGA

SKIZZER FRÅN BYGDEN

AF

THURE S.

STOCKHOLM
C. & E. GERNANDTS FÖRLAGS AKTIEBOLAG.

STOCKHOLM
KÔERSNERS BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG
1896

Ett företal.

Det finnes icke många i det här länet, som begått en sådan massa dårskaper och stollastycken som jag. Det säger åtminstone folket, och jag erkänner det också själf öppet och ärligt, ty skrymta vill jag inte. Men det håller jag före, att det dummaste jag i alla fall låtit komma mig till last är, att jag knäckte till att skrifva sådana här paschasor. Ty hade jag inte det gjort, vore jag säkerligen icke i detta ögonblick gift och fängslad samt ej heller tvungen att skrifva företal, hvilket synes mig vara en nästan lika svår botöfning som giftermålet.

Det är nu, gu'nåde mig så visst, inte mer och inte mindre än tredje gången jag kommer dragandes med en sådan här bok, och jag har ingenting annat att anföra till mitt försvar än att det är ett illfundigt och härsklystet fruntimmer, som har narrat mig att begå dessa gräsliga synder.

Den, som späkt sig med läsningen af mina två föregående volymer, minnes måhända, att det var »Greta», som fann upp det här geschäftet för att vi skulle få medel att komma tillsamman.

Hon fick sin vilja fram, det illistiga stycket, och nu, sedan hon fattat tyglar och tömmar och tagit makten och väldet, jagar hon mig till samma gräsliga vedermöda för att få grannlåter och bjäfs till sig och »lilla-Greta», som kom till oss för ett par månader sedan och nu ligger och sprattlar och gnäller i en vagn, den vi fingo borga hos korgmakaren tills de här paschasorna blifvit vända i guld.

Stackars korgmakare!

Hvar gång jag tänker på honom, måste jag bekänna för mig själf, att han byggt sitt hopp om likvid på en mycket oberäknelig grund, ty det beror ytterst och endast på recensenterna här i landet, om han inte skall taga skada genom sin affärförbindelse med mig.

Det sa' jag honom ock häromsistens i ett uppriktigt ögonblick.

Men det var så långt ifrån, att han blef ledsen för det, att han tvärt om grinade godt och bredt som en solvarg och svarade:

— Då är jag lugn som en filbunke och så säker, som om jag hade pängarna i näfven, ty här finns inte skarpsyntare, hederligare, honnettare och finare folk i landet än recensenterna!

Så sa' han och han hade tvifvelsutan rätt. Men jag själf är dock räddare för dem än för hin håle, det är tvärsäkert, oaktadt de aldrig gjort mig annat än godt och bringat mig mycken välsignelse.

Jag nämnde härofvan att det är förenadt med vedermöda att tälja sådana här historier från de landtliga samkvämen Kring Långvedsbrasan, Vid aftonvardsdags, På kyrkobacke *och* i gillestuga. *Men det är icke blott förenadt med vedermöda utan äfven med farligheter. Åtminstone för mig. Ty jag har egentligen icke någon vidare duglig fantasi, så att jag kan konstruera upp en paschasa i hufvudet och sedan svänga till henne på papperet. Utan jag måste se eller höra för att kunna få ihop något.*

Då kan man allt tänka sig, att gubbarne härute, hvilka långt ifrån alla äro fallna för gyckel eller begripa sig på skämt, ska' bli arga och besatta, när de få se sina bravader skildrade i tryck, sanningsenligt och precis så, som det har gått till.

Det ryser därför i mig, när jag påminner mig all den välsignade smörj jag fått under de två sista åren af personer, som inbillat sig, att jag fört spektakel med dem. Och nu ska' det gifvetvis bli än värre, när de i den här boken desslikes finna sig afritade och dråpligen porträtterade af en skämtsam artist. Ty jag får naturligtvis ock lida för hvad hans gärningar värda äro.

När det nu blir mörkt fram åt hösten och i adventet, vågar jag mig därför bestämdt inte utom knutarna, om jag vill ha armar och ben i behåll. Det förklarade jag ock för Greta häromsistens. Men det bara fröjdade den nippertippans hjärta. Ty hon grinade, slog ihop händerna och sa':

— Det blir just bussigt det där, gubbe lille! Då får du sitta inne och dra' vagnen och tralla för lilla-Greta. Tänk så vådligt sött det ska' bli!

Jojo, det är just sköna utsikter jag har för den närmaste framtiden.

Hvart jag spanar, ser jag ingenting annat än recensenters hvassa pännor, bondgubbars knytnäfvar, knaggligt bröd och en obetald, osmord och gnisslande barnvagn.

I detta mitt elände måste jag dock sätta min förtröstan till gladlynta och vettgiriga läsare, hoppandes att de i sin godhet rätt flitigt måtte lägga sig till med denna bok. Ty det allenast blir balsam för mig.

Vernamo i augusti 1896.

THURE S.

INNEHÅLL:

Aftonsol.

Sven Petersson i Långasjö var en öfver höfvan hård man, hård och nästan hjärtlös mot alla, men allra hårdast mot sina barn.

Huset var förmöget, det förstås, men icke ens torparbarnen i socknen gingo så simpelt och dåligt klädda som Sven Peterssons söner och döttrar i Långasjö.

Och dock var det egentligen icke snålhet och girighet, som dref Sven att hushålla på det viset med sin raska afkomma — ty rappa och duktiga voro de alla — utan det var ett hos mannen ingrodt hat till allt hvad han, mången gång orättvist nog, kallade denna världens fåfänglighet, som dikterade detta hans förhållande till barnen.

— Di ska' hållas till reelt arbete ifrå' det di kunna lyfta en yxa eller grep, och nå'ra modeapor ska' di heller inte bli, så länge mitt hufvu' vetter opp! plägade han säga.

Och knoga och arbeta fingo de också nästan mera än hvad mänskligt var, så att dagsverkarne framme på herregården, där det dock alla dagar gått tämligen hett till, säkerligen aldrig behöfde lägga sig så trötta någon kväll som »rike-Svens» barnungar i Långasjö.

De som riktigt i grund och botten kände Sven, det vill säga de, som voro uppväxta tillsammans med honom, påstodo likväl, att han i botten af hjärtat inte var så hård, som han fastmer satte en stor ära uti att synas vara.

Han hade, sa' de, fått den falska föreställningen, att det skulle vara så obegripligt karlaktigt att visa sig utan känslor och medlidande.

Och fördenskull fick han nog många gånger lida mer än någon kunde ana, fast han bevars aldrig lät förstå något sådant, menade de.

— Han båtar minsann inte af sin grymhet! lät det tidt och ofta.

Och det gjorde han inte heller.

Ty så fort en son eller dotter blef arbetsför och kom till myndig ålder, bar det af till Amerika med den ena efter den andra af dem.

Men tror ni, att han ens i afskedets stund, när de för alltid drogo bort, visade en skymt af smärta eller ömhet, så att någon märkte det? Nej bevars!

Då näst den yngsta flickan skulle i väg, observerade Sven ett par dagar förut, att hon bland sitt resgods stufvat in en liten fjäderdyna, som hon tänkte få nytta af på båten.

Sven tog ifrån henne den.

— Du kan skaffa dig en halmsudd i Göteborg och stoppa den i varet; mot dä' sofver ditt flärdfulla hufvud lika bra! lät han och läste in och gömde hvarenda fjäderkudde i hela huset, så att inte modern skulle kunna hjälpa henne till att smussla undan någon.

Man skulle kunnat tro, att en ungdom, som blifvit van vid så mycket arbete och sådan försakelse och stränghet, skulle slå sig dråpligt ut i det nya landet.

Men det är kanske icke allt för klokt att knappa in för mycket på friheten för de unga, och i alla händelser gick det då rakt icke bra i Amerika för Svens afkomma.

De hade ju under sin uppväxttid knappast som stöld fått smaka det bittersta nöje, och derför begrepo de icke att måttligt eller förståndigt begagna den frihet, som sedan i ett slag blef dem beskärd.

Tidt och ofta kom det också genom bref från andra

utvandrade sockenbor underrättelse om, hur än det ena, än det andra af Svens barn kommit på fallrepet.

Men Sven låtsade emellertid som om det icke rörde honom, och om någon stack till honom ett ord om barnen, plägade han alltid svara:

— Jag har inget på mitt samvete, för jag vet, att jag hållit dom te' tukt, så länge jag hade dom i mitt våld!

Han gaf sig således icke, och folket i socknen tyckte, att han blef allt grymmare och hårdare för hvart år, som gick, och man spådde, att han nog skulle få för gammal ost, om inte förr, så åtminstone när han en gång blefve kastad på dödsbädden.

* * *

Till sist hade han inte mer än Hedda, den yngsta dottern, kvar i hemmet. Det såg ut, som om han tyckte mer om henne än allt annat på jorden. Inte för det att han visade det så särdeles, men drängen hans talade ofta om, att det såg ut rakt som solsken i ögonen på Sven, när Hedda var i närheten.

Aldrig talade hon heller om Amerika eller att hon ville dit, och det likade honom också godt, kantänka.

Allt gick således sin gilla gång i Långasjö, ända till dess Hedda en söndagsafton kom in till gubben och omtalade, att Per i Hjortlöpen ville tala ett par ord med honom.

— Låt honom komma in!

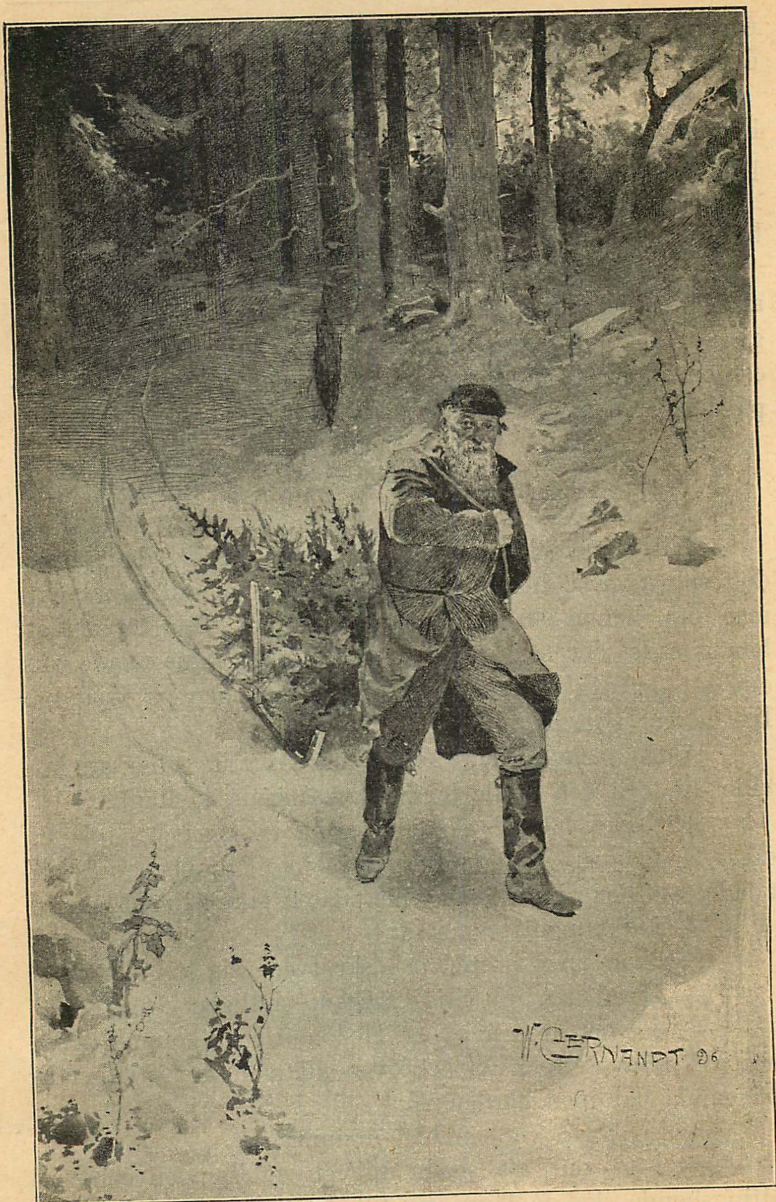
Per kom in och stod och skrufvade sig vid dörren.

— Hvad kan du vilja? frågade slutligen Sven.

— Jo, det är som så, att Hedda och jag kommit öfverens att gifta oss, och Ni behöfver allt nå'n, som hjälper Er på gamla dar med gården här! sade Per.

Jesses, hvad gubben blef ursinnig.

— Tror du, att sonen till en gäldbunden och usel åttingsbonde ska' få lägga sig till det endaste barn jag har?

röt han. Och helt visst hade han slängt stöfvelknekten i skallen på friaren, därest denne ej varit så flink att ge sig i väg.

Per visste, och Hedda också, att det inte vidare var värdt att försöka gubben med godo, ty sedan han en gång sagt en sak, så stod han fast som berg vid sin utsago.

Men ifrån den stunden blef där trist och dystert, värre än vanligt uppe i Långasjö, och på sensommaren försvann Hedda en natt.

I början trodde Sven, att hon gifvit sig af till Amerika, men det begaf sig snart, att hon endast flyttat till Per, som tagit sig an ett torp i andra ändan af församlingen.

Det blef naturligtvis ett stort spektakel af den paschasan, och Sven måste för undvikande af skandal till sist medgifva äktenskapet. Men ingen af dem fick visa sig för honom, det sa' han bestämdt ifrån.

Så gick det ett par år. Sven blef liksom litet besynnerlig i sin ensamhet, och hustrun hans omtalade en och annan gång, att hon stundom om nätterna väcktes af att gubben låg och suckade.

Så tycktes det en julafton som om någonting varit på tok med gubben.

Han hade ingen ro utan gick ut och in hela dagen, tittade gång på gång neråt vägen, som om han väntat någon.

När han trodde att ingen såg honom, smög han fram och strök med handen öfver Heddas byrå, som ännu stod vid sidofönstret i stugan, liksom för att smeka det gamla träbelätet. Och i skymningen tog han sin mössa och gick ut.

— Jag vankar ut en vändning! Kanske luften hjälper undan hufvudvärken jag har! sa' han till gumman.

Men sanningen var, att han inte kunde bärga sig den heliga aftonen.

Han ville prompt, om äfven osedd och på afstånd, se hur hans Hedda hade det, och därför hände det också, att den gamle mannen mellan kl. 8 och 9 på aftonen stod utanför det lilla torpets fönster och tittade in genom rutan.

Därinne var, trots det påtagliga armodet, så ljust och hemtrefligt.

Det unga paret hade nyss slutat sin aftonmåltid, och grenljuset brann ännu på bordet.

Per satt där med en liten knubbig flicka i knä't.

Där funnos inga innanfönster, så att gubben kunde höra hvart ord som sades. Den lilla höll just på att sluta sin aftonbön och modern stod bredvid med knäppta händer.

— Dud välsigna far å mor, mo'fa' å mo'mo', alla människor å mej själf lilla fattiga barn! Do' natt! slöt den lilla.

Men hon hade inte väl hunnit sluta, förrän dörren for upp och i öppningen stod gamla »Styfve-Sven» och grät och skakade som ett barn.

Och måntro den, som inte kanske på bortåt sextio år fällt en tår, den har en stor flod att ösa ur.

Där blef en vacker julafton firad i den torparstugan, en glädjens, ångerns och försoningens fest, som ej kan beskrifvas. Och det dröjde ej många dar efteråt, förrän det gick pängabref till Amerika med hjälp till de två af Svens barn, som ännu troddes vara vid lif därborta.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Dagen före julafton i fjol mötte jag Sven icke långt från Långasjö.

Gubben kom och släpade på en stor julgran och såg så genomlycklig och förtjust ut, att han var nästan oigenkänlig.

— Den ska' lilla-Hedda ha! Nu gualof har jag alla hemma. Per har gården och jag behöfver inte göra annat än gå omkring och ha roligt med lilla-Hedda! Herren har sändt mig en liten ängel på gamledar. Underligt går det till. Förr ville jag komdera och va' tyrann öfver stora, långa, fullvuxna pojkar. Nu är här en liten flickbyting på tre och ett halft år, som gör precis hvad hon vill med mig. Men dä' ä' roligare nu! log gubben.

Ja, jul, du välsignade jul, hur många hjärtan ha' icke veknat i ditt ljus!

Per Israelssons skinnväska.

Det skall verkligen bli en lisa för själen att få sitta här en stund och våga säga hvad man vill om Per Israelsson. Så länge han fanns ibland oss, var det minsann bäst att hålla tyst och ta' af sig mössan och bocka sig och vara kruserlig inför honom. Men nu, när både han själf och hans förhärdade skinnväska, som innehöll våra skuldebref och auktionslappar, gualof äro ur vägen, så ska' det verkligen göra godt ända in i hjärteroten att få tala om, hvilken ärans rackare och blodsugare Per var här i tiden.

Folk tala om dem, som äro snåla. Men om ni vill ha' exempel på en snålvarg af extra prima kvalité, som landthandlaren säger, så ska' vi ta' fram förre kyrkovärden Per Israelsson i Skinnarbo. Hans make i den vägen har inte funnits i åtminstone sju kyrkosocknar häromkring.

Det gick tusentals historier i bygden om hans snålhet, men jag satte på länge icke tro till dem. Dock en dag, när jag kom bort till Skinnarbo strax efter flyttningstiden på hösten för att betala en auktionsskuld, fick jag se, hurudan han var.

Just som jag var inkommen i stugan, satte moran fram några små potater och en otvättad sillbit till frukost åt den nye drängen, som de fått dit. Drängen läste andäktigt till maten, grep därpå en potatis och knäckte till att skala den med tummen. Men så fort Per fick syn på den manövern, blef han alldeles blek af harm och ilska,

sprang fram och gaf drängsjåtern en örfil, så att det sang i hufvudet på'n, och skrek:

— Skäms du inte, din slösare, för att skala potatera! Dä' har ja' själf aldri' gjort! Ät du upp skalera med; de fylla nok nå'n rynka i tarmarne på dej, din högfärdsande!

Hustru sin pinade och svälte han då ordentligt ihjäl, hvilket ju så till vida är en märkvärdighet, att det eljes i dagliga lifvet brukar vara hustrurna, som pina ihjäl sina män. Åtminstone påstå gubbarne, att det är så.

Bara häraf kan man se, hvilken förfärlig människa Per i Skinnarbo var.

Sedan han började hålla alla auktioner i trakten, hade han fullt upp att göra med att gå omkring och kräfva pängar, och därunder fick han själf alltid mat i gårdarna. Fördenskull arrenderade han bort sitt hemman, sålde alla naturaprestationer, som han fick af arrendatorn, hvadan det sällan fanns en matbit i huset till hustrun, utan där fick hon sitta och svälta och fara sämre än ett fattighjon, tills döden omsider förlossade henne från världen och Per Israelsson.

Själf gick denne emellertid omkring i orten med sin skinnväska under armen och fick kalas särdeles på de ställen, där man icke hade pängar till hands åt honom, när han kom. Hela hans väska svällde nämligen af auktionsprotokoll och lappar och sammandrag, och i hvarenda stuga hade han alltid något att fordra.

Ni vill kanske höra historien om, hur han doppade i grytan hos Jösses i Lappebol? Jo, han kom dit ner en middagsstund och skulle kräfva ut likvid för ett mindre auktionsinrop.

Jösse själf var ute i skogen och skrädde bjälkar, och Johanna hade smitit bort till grannkvinnan för att prata och slamra en vändning. Men öfver elden i spisen stod en gryta och puttrade, och det såg ut som om det legat något sofvelaktigt i henne.

Per i Skinnarbo var hungrig efter vanligheten, och då han märkte ett brödspett i taket, bröt han ur en kaka och gaf sig till att doppa i grytan det värsta han kunde. Men så värst godt fann han det i alla fall inte.

När han höll på som allra bäst, kom emellertid Johanna åter.

— Ursäkta, sade Per, att ja' doppar ett grand! Jag har gått lång väg och är bra svulten, men dä' va' ett magert fläsk du kokar! Dä' smörjer just inte brödbiten så särdeles!

— Tvi sjutsingen, inte kan I doppa där! Dä' ä' inte sofvel i den grytan, hojtade Johanna och blef alldeles perplex.

— Hva' attan ä' dä' då? frågade Per och började blekna.

— Dä' ä' Jösses böxer, som ja' får lof att koka och byka! Han handterade dem så uselt i går, när han hjälpte landtmätaren kränga en räf, som han skjutit!

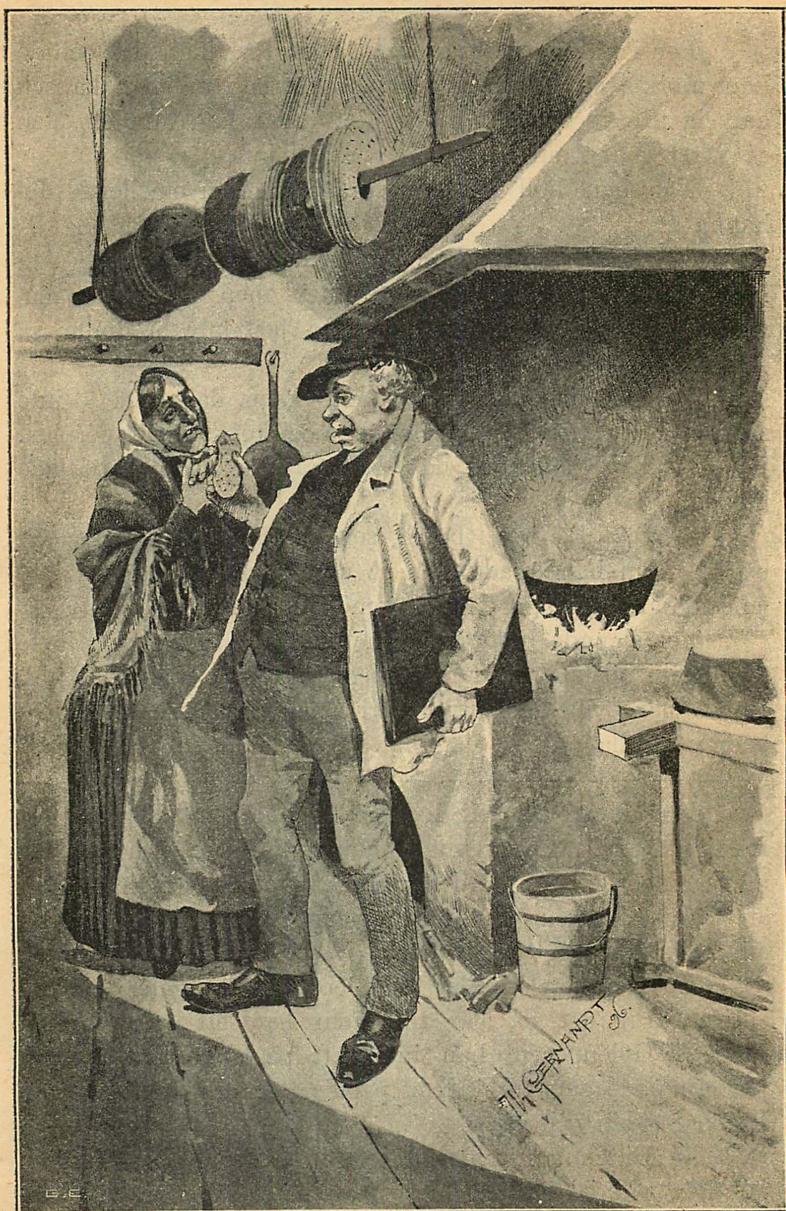
Per slängde brödbiten och lofvade Johanna och Jösse 14 dagars anstånd med betalningen af deras auktionsskuld, om de bara ville hålla tyst med hans festmåltid. Men det kom ut i alla fall.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Man kan tänka sig hvilken mammonsträl Per var, när man spörjer, att han inte kunde styra sig ens vid själfva nattvardsbordet. Ä'ke det rysansvärdt och nästan syndigt att bara tala om ett sådant elände? Men sant är det i alla fall.

En sommar skulle han, bevars, en gång gå till skrift. Hur det då bar till, kom han att ligga bredvid Måns i Gölen, som han inte sett på länge. Så fort nu pastorn hade gått förbi dem, påtade Per till Måns med armbågen i sidan och sa':

— Di femton kronorna, som du är skyldig för Skrikebo auktion, vill ja' ha' nu efter tjänsten; annars får du stämning i veckan!

Hisklig är en länsman, det är visst och sant, men aldrig ha vi ändå sport att en sådan kräft och hotat folk vid själfva Herrans bord.

Men det är kanske för det, att de aldrig bruka gå dit.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Nu är det emellertid slut med Per i Skinnarbo. Och hans väska med auktionsprotokoll, reverser, inlagor och annan uselhet har fått en snöplig, men särdeles passande ändalykt.

Patron på Broholm sålde sin gård vid midsommartiden, och en tid efteråt vände han af allt sitt lösöre på auktion och flyttade till Stockholm. Per höll auktionen, förstås, mot 20 procents provision, men då skulle han också betala hela summan, så fort auktionen var slut. Densamma varade i två dar och den sista dagen var det brådt med summering och pängaräkning. Det blef fördenskull ingen tid att äta, ty patron skulle i väg med tåget på kvällen, utan Per fick styrka sig då och då med konjak, som stod i en flaska på bordet. Och det gjorde han.

Auktionen gick till öfver fyra tusen kronor, och dem fick patron, med afdrag af provisionen, reelt af Per mot kvitto på protokollet.

— Tack, Per, tag han konjaken, som är öfver! Nu måste jag i väg! sa' patronen och for åt sitt håll.

Per i Skinnarbo stoppade ner auktionsprotokollet i sin väska, drack i sin snålhet ur det sista i konjaksbuteljen och gaf sig af på hemvägen.

Men när han kom in i Klockebo bokhult, var det skumt, och Per var inte riktig i skallen heller. Hufvudbryet och konjaken och brist på mat under dagen, allt detta pröfvade den gamle girigbuken, så att han kände sig knäsvag och i stort behof af hvila.

Kvällen var vacker, och månen silade ner sitt silfversken mellan de stora bokarnes kronor.

— Det är så godt, att jag lägger mig och hvilar en

vändning! tänkte Per och kastade sig under ett bokträd samt lade den digra skinnportföljen, som innehöll en god del af hans jordiska håfvor, under sitt tunga hufvud.

Han somnade snart, somnade djupt och dvallikt samt vaknade inte förrän framåt ottan, då han väcktes däraf, att ett af Klockebo stora svin, hvilka släppts ut åt hultet för att äta boknötter, stod och rotade honom i ansiktet med nosen.

Per blef förfärad och rusade upp som en raket.

Men då han grep efter sin väska, den kära skinnväskan, hans lif, hans Gud, hans allt, så var hon borta. Håren reste sig på hans hufvud, och han hof upp ett rysansvärdt vrål.

— Mi' skinnväska, hva' i himlens namn ä' mi' väska? skrålade han gång på gång.

Men han fick bara ett »uff» till svar, och då han tittade sig omkring, fick han se hur en stor sugga stod en bit därifrån och mumsade på själfva klaffen till väskan, det enda, som återstod af henne, medan de andra svinkreaturen här och där i buskarna höllo på att förtära auktionsprotokoll, reverser, räkningar och allt annat, som väskan innehållit.

Per for omkring som en galning, men ingenting kunde han rädda. Allt var uppsvulget eller förtrampadt, och af de två sista dagarnes auktionsprotokoll kunde han inte finna det bittersta spår.

Den arme Per i Skinnarbo blef såsom en besatt och ville i sin hiskliga vrede och förtviflan döda svinen, sprang på än det ena och än det andra, sparkade dem och skrek.

När Klockebofolket på grund af oväsendet kommo dit ner, funno de Per så spritt galen att de måste binda honom. Af papperslapparne, som lågo här och där i hultet, begrepo de hvad som timat, men af Per fingo de inga vettiga svar. Han blef allt värre och värre, och de nödgades

samma dag köra honom till dårstugan, där läkaren förklarade, att det inte fanns någon bot för honom.

Men det blef ingen så värst stor sockensorg för den saken, och särdeles alla de, som satt sig i skuld på Broholms auktion, gingo här och grinade och jubilerade invärtes.

— Hvem skall nu kräfva oss, när Per ä' ifrå' vettet, och protokollet uppätet utå' svin? myste de.

Inte var nu detta folkets jubel öfver den olycka, som drabbat den arme auktionisten, bevis på någon så värst bra moral eller rättskänsla. Men om man slängde fram ett ord i det hänseendet, fick man alltid till svar:

— Dä' ä' ingenting annat än Herrens straffdom,. på det att det ordet ska' gå i uppfyllelse, som säger, att snål spar och skam tar!

Manne på Mosastånnan.

— Att han är så farliga ful, våran Manne, dä' kan då inte göra så särdeles, men att han ska' ha' ett så klent hufvu, dä kväljer mej! sa' Jöns i Klynnan en dag till hustru sin.

— Jaså, det gör ingenting, att han är ful, säjer du. Gör dä ingenting, att näsan vetter opp på'n, så att dä rägnar ner i henne, och att bena ä' kroketa och ögena sne'a på'n som på en riktig kines? Gör dä ingenting, menar du? Jo jo, det hörs nog, hur det är beståldt med ditt eget hufvu, din evinnerlie snösock! gaf hustrun till svar.

Och så började hon orera och predika om, att en karl egentligen inte är i behof af något hufvu' alls, bara han har en rejäl kropp och annars ser ut på folkavis, så att flickorna kunna vända sina ögon till honom.

— Ä' du då rent »spettalsmässig» igen, Mari? Säjer du att en karl inte behöfver hufvu! Det ä' väl karlarne ändå som styra och ställa och regera lannet? svarade Jöns.

— Styra och regera! Ja' undrar hva' hundan du styrt och regerat, se'n vi ble' gifta, eller hur? Nä', har en pojk bara så pass utseanne, att han kan bli gift, så behöfver han inte ha nå't hufvu' alls. Se'n får han minsann nog den, som tänker och handlar för sig, precis som ja' fått göra för dig. Så pojkens dåliga hufvu sörjer ja' inte tusendelen så möcke för som för hans grömma näsa och hans skrangliga lekamen!

— Men skolmästar'n säjer, att han inte ä' kropp te' å lära honom läsa. Hva' ska' dä väl bli utå en tocken, som på samma gång ä' så dum, att han inte kan lära sig tie Guds bu' och så illavuren, att alla flicker en gång ska' slå i sken och springa åt helsefyr, när de få syn på'n! suckade Jöns.

— En ska' inte skåda hunnen efter håralaget. Hvem vet hva' Herren har utsett åt honom? Gack du ut och gör nå'n nötta och stå inte här och illgrömma dej öfver ditt eget kött och blo', för du ä' själf far åt honom, och han kan väl inte rätt gärna va' dummare än hva' du är! fräste Mari och körde ut sin Jöns.

På det viset plägade Jöns och hans gemål tidt och tätt gnabbas och kasta ord, när det blef fråga om deras gemensamme Manne.

Denne var också en »bortbyting» på alla sätt och vis, så att där fanns nog många fler än far hans, som undrade, hvad i all världens da'r det skulle bli af den fule och dumme pojken.

Skolmästaren höll på att bli gråhårig och från vettet för den pojkens skull; ty det var egentligen inte nog med, att han var så klent utrustad, utan han var så förhärdadt grym i sinnet tillika. Stryk fick visserligen Manne till att börja med, så att det var lust och fröjd däråt, men inte ens det hjälpte på'n, utan han blef liksom värre efter hvarje särskild afbasning.

De andra barnen ville heller inte gärna ha något hopahang med honom, som man säger, ty han var så vådligt osmaklig och ovettig. Men på samma gång fruktade de honom; ty trots sin dumhet var han grufligt lömsk, och han beredde sig en ogemen njutning uti att ligga dold bakom ringmuren vid kyrkan och kasta sten i skallarne på dem, som vankade förbi på vägen utanför. Ju äldre Manne blef, dess vådligare blef han för mänskligheten, och hvar och en i hela grannhället undrade hvad sjutsingen det skulle

bli af »det dumma krokbenta och stögga spektaklet i Klynnan».

Nå'n utexamen ur skolan kunde han aldrig läsa sig till, och dåliga vitsord fick han jämt och samt i seder och uppförande.

Fördenskull hatade han allt hvad lärare hette och svor på, att skolor voro de dummaste och onyttigaste tillställningar i världen. Två år å rad fick han läsa för prästen, utan att han ändå kunde få »gå fram». Men då slog han sig till friförsamlingen i socknen och gick omkring och bedyrade, att kyrka och präst måste bort, såsom varande djäfvulens tillställningar.

Så kom han i skomakarelära och gick omkring med gamle »Plutläggen», som di kallade sockenskomakaren, under vid pass 20 månader.

Men så kommo de på honom med, att han inte var riktigt snäll i fingrarna, utan stal litet till husbehof, så »Plutläggen» fick knappt ta' honom med i gårdarne. Rätt hvad det var knyckte han en klocka från pigan i Skytthemmet, och då blef Manne lagförd och dömd till böter för snatteri.

Ifrån den stunden påstod Manne, att domare och alla slags tjänstemän skulle motas åt helsefyr och det bums ändå.

— Nu har då, gu'alof, den förhärdade Klynne-pojken »spelt ut sin rull» här i trakta! mente folket, när Manne blef dömd som tjuf.

Och det hade man väl också rätt i, ty ute på landet ha' folk, som inte kan nå'nting hvarken i Guds ord eller andra ämnen, ingen framtid för sig. Och hysa de därtill ingen aktning för lag och rätt, utan stjäla och ställa till krångel och vilja vända upp och ned på det, som är gammalt och vederhäftigt och reelt och säkert, ja, då bruka vi anse sådana för banditer eller åtminstone för stollar, ty endera delen äro de, det kan väl ingen klok människa neka till.

* *
*

Men det går mycket underligt till här i världen.

Hade Manne i Klynnan kunnat hålla sina syndiga klor och vandrat någorlunda ärligt, så hade han kanske ännu gått här och bytt sig till stryk i gårdarne för sin elaka tungas och sitt stygga sinnes skull. Men just det, att han lade sig till med Skyttehemspigans gamla klocka i ilska öfver, att pigan själf inte ville vid honom, just det blef orsaken till att den ledingen kom sig upp i världen.

Han måste kantänka till sta'n och tjäna af böterna på fängelset. Nå, när han kom ut, gick han omkring därinne och sökte arbete, ty han höll sig för god, sa' han, att vidare slita ut sig ute på det dumma bondlandet, där det inte bodde annat än usla slafvar, som underkastade sig katekes och ärlighet, gudsfruktan och allmän lag, utan att spjärna emot.

Och det där Mannes tal, det slog minsann an på en faslig hop därinne. Manne fick lite arbete, så pass att han kunde nödtorftligen bärga sig, och det låter som osanning, men sant är det, att han inom ett år vardt ordförande i en fackförening rätt så ung han var, och efter ytterligare två år var han hela stan's argaste socialisttalare.

Ä'ke det bemärkeligt?

Häraf synes det, hvad man kan bli, om man skaffar sig kunskap och vänder sig väl i ungdomen!

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Nu voro vi benådade med en hackelseverksfabrik i den ena kanten af socknen, och där hade de ibland litet kolifej för sig i politik, för smederna hade lefvat litet öfver sina tillgångar och satt sig i skuld till höger och vänster, så de voro ofta inte vid godt humör, utan ville ha det ställdt på ett annat vis, se'n krediten var slut för dem.

Så kom det en dag ut ett rykte, att dit skulle komma en herre från sta'n och hålla föredrag om »nutidens slafhandel, eller hur pänningarne och åkerlapparne och inte människorna rösta.»

Ämnet lät så rasande lustigt, att vi gingo dit bort en söndagsafton en vådlig hop båd' ungt och gammalt folk.

De, som hade ställt till talet, sutto där och småmyste, liksom om de hade velat säga:

— Nu ska I då få höra på själfvaste attan, bondkaniner!

Och rätt hvad det var ramlade en slinkfotad grömsing upp på en gammal mosastånna, som de pyntat ut med ett rödt täcke och skulle ha till predikstol.

— Nä', si ta mej den dålie, ä' dä inte Manne i Klynnan? Nu ä' pi'an geft, som du stal klocka' ifrå'! skrek Per i Skyttehemmet, och vi andra togo till att grina, så vi kunde oss fördärfva.

Gång på gång försökte Manne säga ett ord, men det var inte möjligt för honom. Än frågade en, om han lärt sig läsa än, än ville de förhöra honom i katekesen, och än sporde de hurudant »klockepriset» var i sta'n. Vi trodde bestämdt, att talaren skulle spricka af ilska.

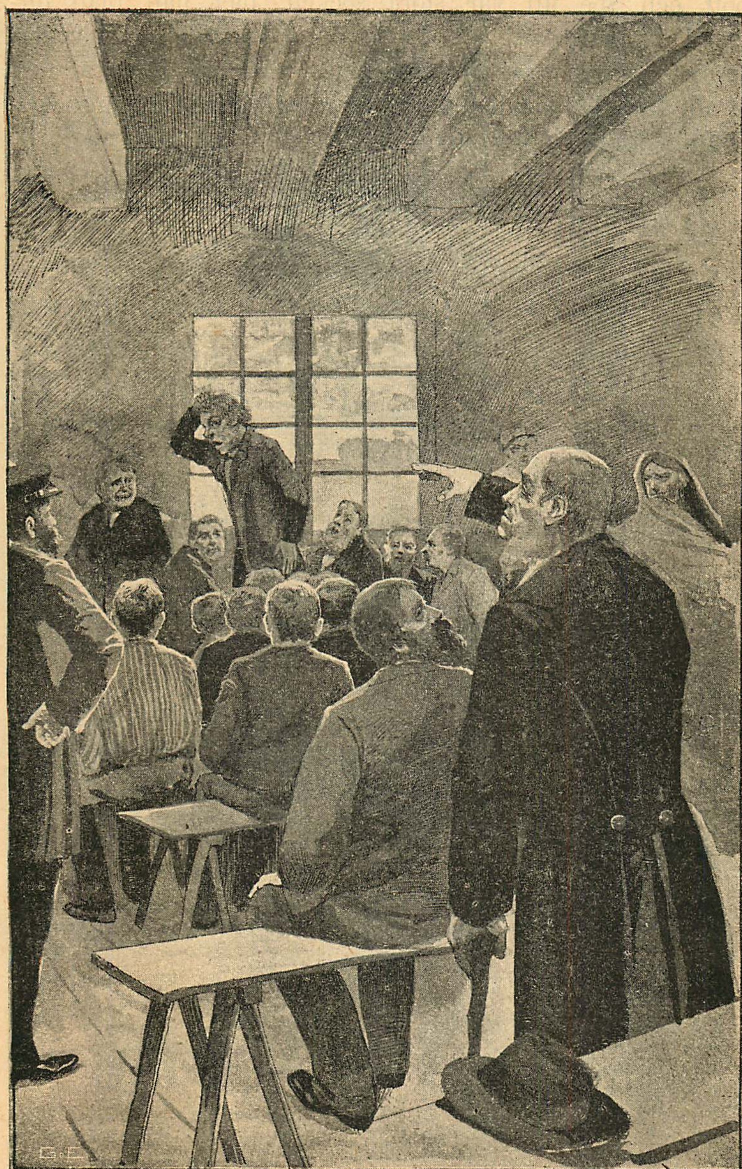
Till sist steg Johannes i Storänga upp och sa':

— När du aldrig kunde lära dig att lappa våra skor, så ä' dä väl inte lönt, att du försöker dej på att halfsula våra lagar å författningar. Det bär nok inte till för dej, utan skutta du ner utå tunna och ränn ditt håll, det gör du säkrast uti!

Och Manne slank verkligen ner och haltade bort, och bönderna och drängarna togo till att grina och stampa och klappa händer.

Men hackelseverksmakarne blefvo rasande, så att tillställningen afslutades med ett rätt bra slagsmål, hvadan vi fingo oss en särdeles lifvad aftonsång på den sabbaten.

När Manne i Klynnan kom tillbaka till staden och hans anhängare fingo veta, hur det gått för honom och att hela deras riktning genom hans förvållande blifvit till

spott och spe uti vår stora socken, blef han platt förkastad af sitt parti och döptes för eviga tider med vedernamnet »Manne på Mosastånnan», med anledning af den estrad, från hvilken han tänkte förvåna folket i sin hemsocken med sin muns vådliga tal.

Förlorade »bataljer».

Sven Månsson i Rasmusbo var den trägnaste och mest energiske processmakare vi haft på långa vägar.

Det hölls icke ett ting hvarken i detta eller i grannhäradet, utan att Sven Månsson fanns där ifrån första dagen allt intill den sista, och hade han inte egna mål att föra, så uppträdde han som »abekat» åt andra, i sådana ärenden, som läns- eller nämndemännen inte för skams skull ville åtaga sig. Och då kan man lätt tänka sig hurudana processer han förde.

Annars var det rätt underligt, att folk brydde sig om att använda Sven, ty vanligen tappade han i häradsrätten, och när han sedan skulle »vräka in hela bibban i hofrätten», så förlorade han vanligen fatalierna eller, som han själf uttryckte sig, »bataljerna».

Det hände då inte så sällan, att klienten blef ursinnig och gaf Sven smörj i stället för annan ersättning för det omak han haft.

Sådant hade alltid en ny rättegång till följd, uti hvilken Sven Månsson uppträdde mot sin förre klient och yrkade ansvar å honom för ärekränkning och öfvervåld samt ersättning för sveda och värk.

Omsider gafs det ingenting, som Sven var så glad åt som stryk. Han log knappast hälften så belåtet, om någon bjöd honom en sup, som om han fick en bra örfil.

Och gick det därvid så lyckligt till, att hans näsa sprang upp, så blef den gamle processmakaren rent af strålande, ty då fick han ju litet blodvite att ståta med, kan tänka.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Och dock hade Sven Månsson en gång, sades det, varit en hygglig och fridsam karl, han som andra, ända till dess han förlorade de fatalier, vid hvilka han fäst sina största och bästa förhoppningar.

När han var mellan tjugo och trettio år, hängde hans hela själ fast vid rusthållarns Mari i Stampen, och det troddes allmänt, att han skulle få henne, fast han aldrig kom sig för att med ens göra slag i saken medelst ett ärligt giftermål.

Så kom den nye orgelnisten och skolläraren och stack emellan, passade sin tid och knep henne.

— Men ja' hade ju ditt löfte i förväg? snyftade Sven, då han träffade Mari efter hennes förlofning.

— Jaha, men du fullföljde ju inte, utan nu har du förlorat dina fatalier! sade flickan.

— Jaså, har ja' förlorat mina »bataljer»? mumlade Svenstackarn och gick sin väg.

Ifrån den stunden greps han af illvilja och hat mot alla människor och hade inte tanke på annat än att göra folk ledsamheter och ohägn.

Orgelnisten, som anammade hans Mari, skaffade han rysansvärdt mycket omak på halsen samt förföljde honom i hvarenda vrå han kunde komma åt.

Där hölls aldrig en stämma i socknen, vid hvilken någon fördel tillerkändes orgelnisten, utan att Sven sökte öfverklaga och vräka beslutet, och om han rätt inte kom någon väg med sitt krånglande, så förorsakade han likväl med det samma tidsutdräkt, förargelse och till och med chikan.

En dag, när orgelnisten mötte Sven ensam ute på vägen, tyckte han, att tillfället var särdeles gynnsamt att ge' honom betaldt för gammal ost.

Och så drabbade orgelnisten på honom med käppen och kringböstade honom så argt han kunde i sitt vredesmod.

— Jag ska' ge' dej för ditt eviga krångel, jag! skrek orgelnisten och hamrade och sparkade, som om han gifvit sig på ett gammalt styfspelt orgelverk.

— Tackar så möcke! Vi ska' göra opp lekviden för omaket vid tingsskifvan! svarade Sven i ödmjuk ton och lommade i väg.

Nå, dä' blef naturligtvis en rättegång efter denna bastonad. Det var en hygglig domare, som satt den gången, och han proponerade, att parterna skulle ingå förlikning och lägga ned målet.

— Ja, ja, dä' är jag visst fallen för! Jag är beredd att räcka honom handen här framför dombordet! lät Sven ödmjukt och undfallande samt gick öfver och gaf sig till att klappa sin vederdeloman på kinden.

— Visst vell ja' förlikas! smilade han.

Men i detsamma rände han, midt för domarens näsa, in sina klor i ansiktet på orgelnisten, som intet ondt anade, och släppte inte sitt tag, förrän häradstjänaren kom och skilde dem åt.

Där blef minsann ett riktigt spektakel inför rätten.

Orgelnisten hoppade och sprattlade och vrålade af smärta, ty Sven hade klor som en örn, och blodet rann i strömmar ur kinden och neråt halsen på'n.

Domaren rasade, och till och med nämnden vaknade därinne, och då kan man veta, hvilket väsen där måtte varit.

Men Sven lät sig ingenting bekomma utan log och sa':

— Si, så jag älskar honom!

Detta blef emellertid ett dyrt och ledsamt kalas för Sven Månsson.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

S'en lät han emellertid orgelnisten vara i fred några år och sökte till och med att ställa sig in hos honom och visa ånger och ruelse öfver sin forna elakhet.

En dag gick orgelnisten förbi Rasmusbo, när han, hungrig och utsläpad, återvände från en jakt.

— Ack, ja' får väl inte bju' på en kopp kaffe! kom Sven ut och bad, bockade sig och såg så gudsnådig ut.

— Jo, ja' tackar! lät orgelnisten och gick in i stugan.

Hur nu Sven hade burit sig åt, det vet ingen, men säkert är, att han smusslat in ett litet ilsket gäddedrag i en bulle och orgelnisten fick det fast i munnen på sig.

— Jesses, ett sån't spektakel! Men vänta, så ska' ja' ta' ut'et! hojtade Sven och låtsade att han ville gråta samt tog ihop med att lossa draget ur läpparne på orgelnisten. Men han bara ryckte och rände fast det ännu värre, så munnen blef alldeles ihopnitad på den arme mannen.

Och sådan fick han återvända hem och forslas in till lasarettet i sta'n. Han hade fått en krok genom öfver- och en genom underläppen.

Orgelnisten har svåra ärr än i dag både efter Svens klor och efter gäddedraget.

Om nu någon tviflar på det här, behöfver han blott fara bort och se på karlen för att komma underfund med, hvilket utmärkt sanningsvittne jag är, och hvilken stor rackare Sven Månsson varit.

Varit ja, ty nu gör han nog inte flera skälmstycken, den skråen.

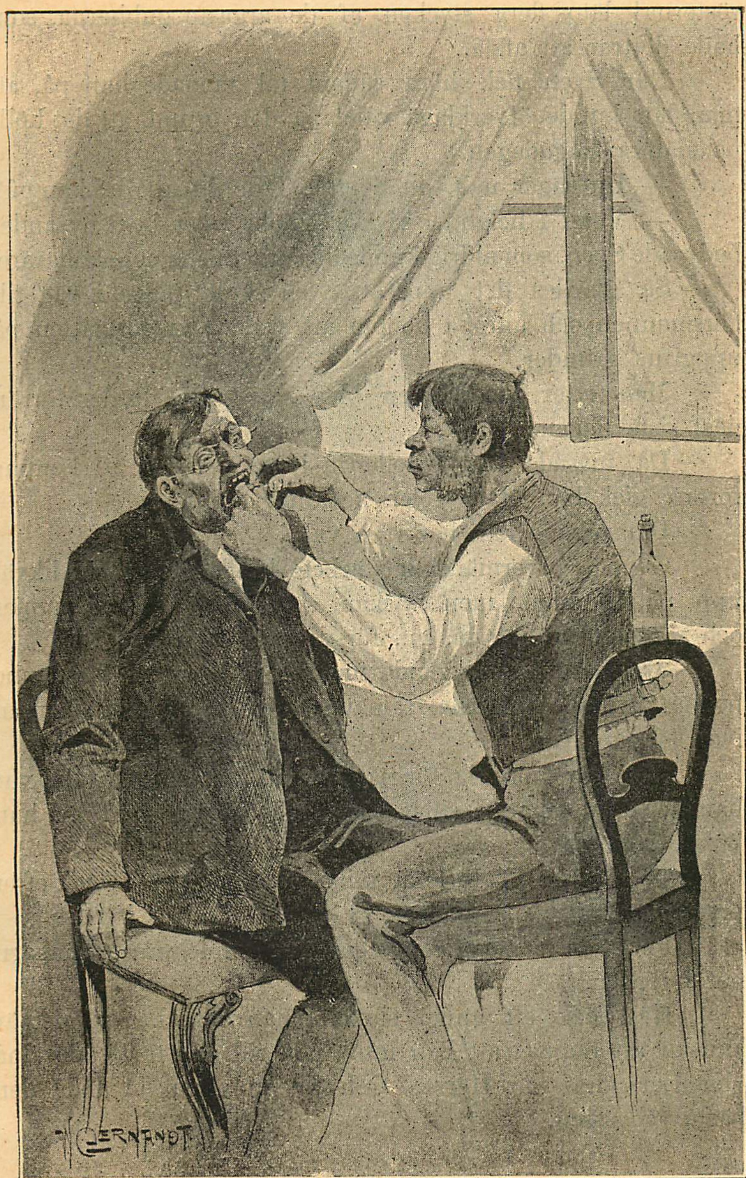
Nu har han nämligen förlorat sina »bataljer» reelt och för all tid.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

På hösten flyttade orgelnisten åt en annan socken, och strax före jul satte vi till en ny ung man i hans ställe.

Men innan valet var fullt lagståndet, gick denne och förlofvade sig med en flicka från ett annat pastorat. Och det förtröt högeligen en del af sockneboarna.

— Han hade inte var't för go' te' å fria här i sockna, den fähunnen! Hade vi trott dä', så skulle han inte fått

rösterna! läto flera stycken af de argaste gubbarna, som hade döttrar att afstå.

När Sven fick höra sådant tal, menade han på, att man lätt kunde öfverklaga valet på den grund, att det hölls på själfva frågodagen.

— Du säger nå't, du Sven! Tror du att dä' kan gå?

— Vesst i helgotte, vi ska' vräka valet i ett nysande! bedyrade Sven, som aldrig kunde lida orgelnister och skollärare.

Så gjordes det upp, att Sven skulle lägga i väg till länsmannen och anropa honom att skrifva klagoskriften på uppgifna grunder.

Men efter vanligheten blef Sven inte färdig förrän näst sista dagen.

Då masade han emellertid i väg och för att komma fortare gick han öfver gölen nedanför Svinanäs.

Där råkade han ner i en vak.

Genom öfvermänskligt arbete kraflade han sig likväl upp på iskanten, men väskan, som innehöll hans papper och protokollsutdrag m. m., försvann i djupet.

Själf blef han liggande maktlös på isen, och där funno honom Svinanäskarlarne framåt aftonen och buro in honom i en af gårdarne.

När han kom sig för så pass att han kunde tala, var han dock inte många sillar värd, och det var med nöd han kunde stamma:

— Nu har ja' förlorat mina sista bataljer! Gack efter prästen, ä' ni snälla, godt folk!

Följande söndag stoppades den gamle processmakarn ner i jorden.

Han fick ett annat sinne, innan han dog, så det är kanske att hoppas att han inte ändå till sist förlorade sina »bataljer» hos vår Herre. Och då vann han ju ändå den bästa processen.

Lätta bröllopskläder.

Hurudana böjelser stadsfolket har, det känner jag gu'alof inte till, men med oss landtbor förhåller det sig nog så, att vi gärna vilja gifta oss. Och väl är det, ty man blir i alla fall icke en reel människa, förr än man kommer in i den klämman. Då först blir det folk af vildbattingarna och yrskallarne, och därför gifva alltid våra gamlingar dem, som ha illvettiga barn att dragas med, detta råd:

— Gift dem bara, så hoppa de inte längre!

På höstsidan är det i allmänhet som vi helst vilja styra in i den äktenskapliga hamnen. — Jag vet egentligen inte hvarför det är så, men faktiskt är det i alla fall.

Visst är det sant, att det icke gifves någon dag eller stund under hela året, då våra beskedliga fruntimmer inte äro lifvade för äktenskapet. Men på höstsidan, då kvällarne bli mörka, nätterna långa och då det blir ruskigt och kusligt utomhus, då far giftermålsandan äfven in i det eljes mera kallsinniga, förståndiga och praktiska manfolket.

Det är riktigt både komiskt och lärorikt att se, hur folk slita och plita och härja och illfänas för att komma ihop framåt höstsidan, och om man noga betraktar saken, så finner man snart, att ju äldre delinkventerna hunnit bli, dess ifrigare äro de. Jag har en pasascha att tälja om den saken också.

* * *

Det finnes alltid i hvarje bygd några personer, som äro hvad man kallar klassiska, och här på orten ha' vi måntro, flera stycken sådana.

Men för momangen tänker jag hufvudsakligast på Fia Mård och gamle landtbrefbäraren Johannes Isaksson.

Fia Mård hade allt sin lilla historia och sina stora minnen, hon som andra.

Ifrån sin barndom och långt efter det hon redan börjat, såsom man säger, lägga på gummefläsket, tjänade hon hos baronens borta på Svanaholm. Men när den gamle baronen dog och den unge friherren kom till väldet däruppe och ville ha yngre och smärtare och grannare fruntimmer omkring sig, fick Fia för sin lifstid stugan, som hon nu bor uti borta på utgården, jämte ett reelt kofoder, ty hon hade varit en duktig trotjänarinna.

Hon hade det alltså mycket bra och lugnt på gamledar. Det hölls inte ett bröllop, barnsöl eller en begrafning på långa vägar i orten, utan att »jungfru Fia» skulle dit och laga maten och styra och ställa, ty hon visste, hur det skulle gå till.

Och när man nu vet, att det här ute är så, att alla gästerna vid kalasen lämna en viss part af sin »förning» till kokerskan, så kan man allt tänka sig, att det ofta fanns många godbitar i Fias skåp.

Men grann var hon inte att se på. Skam till sägandes hade hon rätt försvarliga mustascher, som mången af socknens lejon afundades henne, och i öfrigt liknade hon allt mera ett bykekar än en sylfid, samt såg inte så litet rolig ut, när hon kom och rultade på vägen, den goda Fia.

Sitt utseende rår då människan i alla fall inte för, utan det är nog skaparens ensak. Men saken var den, att Fia var så vådligt moralisk, att hon aldrig fick nys om, att en pojk och en flicka tyckte om hvarandra ett grand, utan att hon styrde till ett socknaspektakel. Och därför var hon just inte vidare omtyckt af ungdomen, utan de förde kolifej

med henne och diktade till och med visor om henne, och dem sjöngo de om lördagskvällarna, så att det skallade, när de gingo förbi hennes stuga.

Så, serradö, kom det ut i socknen, att hon själf blifvit betagen i vår gamle landtbrefbärare, Johannes Isaksson, och däraf blef det ett rysansvärdt rumor. Ty det kan man tänka sig, att när kärleken flyttar in uti en så stor kropp som Fias, så får den ett vådligt svängrum och lefver förfärligt.

Johannes Isaksson hade förut varit rättare och umgåtts med inspektorer, så han kunde omkring fem stycken utländska ord, dem han också flitigt använde, och det var det, som knäckte Fia.

En dag kom han sålunda ner till henne på Sjöhemmet, bockade sig och sa':

— Får ja' lof obstruera jungfrun mä' denna postförsändelse?

Det talesättet gjorde hennes gamla hjärta godt. Hon tyckte, att det lät liksom ett eko från Svanaholmstiden, så att allt det finaste och bästa, som fanns i hennes skåp, kom fram, och det vardt kalas för Johannes.

Ifrån den stunden skaffade han sig ofta ärende till Sjöhemmet, där han städse mådde såsom en prins.

— Dä' ä' så angenämt att gå hit, ty när en har varit ibland bildadt folk, är det alltid liksom upplyftande att träffa ett ekevågt och cyniskt fruntimmer. Annars råkar en ju inte annat än rått bondfolk härute! tyckte Johannes.

Fia myste med mun, kände sig smickrad, kokade kaffe, bakade våfflor och proppade landtbrefbäraren så full däraf, att han knappt kunde gå hem. Naturligtvis skulle Johannes varit en stock eller en sten, om han icke låtit sig sådant behaga, och det dröjde häller inte så värst länge, förrän Fia och Johannes hade saken klar sinsemellan och kommo öfverens att lägga i väg efter lysningssedel.

Men det visste de då bägge två, att om folk finge se dem tillsammans på väg till prästen, så skulle de blifva

utsatta för spektakel och drift i gårdarna, särdeles från ungdomens sida.

Fördenskull funno de upp ett besattandes godt knep, hvarigenom de ansågo sig kunna lura sockneboarne alldeles dråpligt.

De skulle nämligen ge sig åstad i sina hvardagskostymer, hvar och en särskildt, och taga med sig helgdagskläderna i hvar sitt knyte.

På det viset skulle då ingen kunna misstänka dem för att vara på väg till prästgården, tänkte de.

Men på visst klockslag skulle de mötas i Boarps äng en bit från vägen. Där skulle de ömsa kläder och se'n gå en liten skogsväg fram till prästbostället.

— Hi hi hi, hvad vi ska lura de uslingarna, och så snopna di ska bli! grinade de gamla tosingarna och pussades i glädjen öfver det väl funna påhittet.

Nå, på öfverenskommen dag i början af hösten gaf Johannes sig af med knytet under armen.

— Hvart ska' postmästarn lägga i väg så tidigt på da'n? sporde de honom, när han drog igenom Stoarps by.

— Åh, ja' ska' göra en liten schväng! svarade Johannes och såg vördig ut.

Men pojkrackarne hade sett en flik af hans helgdagsrock i knytet och anade genast argan list. — Och så fick han spioner efter sig, stackarn.

Det dröjde inte så värst länge efteråt, förr än jungfru Fia kom, också hon med ett stort knyte i handen, och rultade, knyckte på nacken och pustade i brinkarna.

Byafolket hade knappt fått syn på henne, förrän de begrepo något så när, hvad som var på färde, och inom kort var hälften af folket oförmärkt i hälarne efter henne.

Ty där bor, gunås, ett vrångt och ledt folk uppe i Stoarp. Det ha de alla da'r haft rykte för.

Men Johannes och Fia anade intet ondt, utan träffades gladeligt på den utsatta mötesplatsen.

— Nu ska' vi byta om kläder i rappet! myste Fia, och det gick som ett huj för dem bägge två att ta' af sig hvardagskläderna.

Johannes skulle just hoppa i sina söndagspantalonger och Fia stod i underkjolen och dammade af samt rätade till bakvåden på sin svarta klädning, när alla Stoarpaborna rusade fram och skreko och tjöto värre än om de varit hedniska indianer.

— Skynna på och hjälp oss ringa in vargen! larmade de.

— Ä' här en varg? bäfvade fästfolket.

— Vesst i hundan ä' här dä'! Han kommer häråt allt hva' han kan! hojtade folket.

Fia dängde sin klädning och började rulta af sådan hon var det fortaste hon kunde åt prästgårdshållet, och Johannes lämnade sina byxor i sticket, och sprang — skam att säga det — i kalsongerna efter så argt han orkade.

— Nu komma gråbena! Tre ä' di! bölade Stoarpaborna, och dess värre sprungo Fia och Johannes i förskräckelsen.

* *
*

Pastorn hade just slutat att döpa Kristins flicka i Åboliden, när dörren till ämbetsrummet slogs upp och Fia rullade in i sin underkjol och utan hufvudduk. Tätt efter henne kom Johannes hättelös och utan pantalonger.

Bå' präst och faddrar blefvo alldeles förfärade.

— Mina vänner, mina vänner, huruledes och hvadan kommen I? Hafven I varit fallna i röfvarehänder eller har den onde anden farit in i edra kroppar? frågade pastorn, medan fadder-gumman, drifven af räddhåga och förskräckelse, vände barnungen upp och ner tre gånger för att dymedelst motverka trollskottet.

— Nä', nå'n annan ande har inte farit i oss än den, att vi skulle be' om lysningssedel, men så kom di och sa', att där ä' tre vargar i Boarps hage! pustade Fia, medan

Johannes kröp in i ett hörn för att skyla sin nakenhet ett grand.

Pastorn blef allt mer och mer förbluffad, men när de talat om en del af äfventyret, så var han inte dummare, än att han begrep hela schäsen.

Han skref ut lysningssedeln, och se'n ställde han dem framför sig sådana de voro, och talade till dem om kärlekens sötma och äktenskapets helgd.

När pastorn se'n kom in till sitt middagsbord, grinade han som en vanlig syndare och sa', att väl aldrig någon präst haft ett fästepar i sådan skrud framför sig förut vid en helig förrättning.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Men ett sådant tjut och hurrande det hölls utmed vägen för Fia och Johannes, när de sedan gingo hem, det kan inte omtalas, och Johannes påstår själf, att det var det värsta han varit ute för. Ty de synddrypande Stoarpsborna hade naturligtvis burit undan och fördolt deras kläder.

— Ja' har aldrig varit så erkebuserad i hela mitt lif. Ja' trodde i hvar stund, att ja' skulle få slag eller obstruktion! sa' han.

Men gifta blefvo de se'n, fast det inte töfvade så länge, förrän »postmästarn» ångrade på't.

En upplyftad kommunalnämnd.

Kråkebo socken var ett helt år söndersliten af de mest rysansvärda kommunala tvister och stridigheter, som man kan tänka sig, och dess kyrkoråds- och dess kommunalnämndsledamöter hade sådana ärenden att handlägga och så grufliga vedervärdigheter att genomvandra, att det egentligen är underligt, att de bara kunde lefva öfver det.

Redan strax efter julen ramlade den ena armen å kyrkotornskorset sin väg, så att man började inse, att kostnad för reparation och dylikt stod för dörren och hotade med nya utgifter, ty en någorlunda bastant socken vill ju inte gärna, för folks muns skull, ha' ett ramponeradt och bristfälligt kors på sitt kyrktorn.

På kyrkostämman i maj kom också korset på tapeten. Men till något beslut kom man icke. Ty där fanns en hel hop röstegande, som tyckte att kyrkan nog »stode bi», rätt om korset inte vore så riktigt.

Där höllos sedan nio stämmor och sexton sammanträden, men fortfarande stod det ramponerade korset på spetsen af Kråkebo kyrktorn och skriade uppåt himla om socknemännens split och gudlöshet.

Vid den nionde trätostämman framträdde Anders i Gladebo och bad att få inlämna en motion.

— Till förekommande af den långvariga stridens biläggande angåennes dä' fördärfvade korset, har ja' klarerat

frågan i en skreftlig motion, som ja' ska' be å få inge, äss or'föraren vell framställa en preposisjon på'n! sa' Anders.

Ordföranden förklarade, att sådant inte lagligen kunde förvägras Anders, och fördenskull mottog han papperet och läste upp följande motion i ämnet:

»Alldenstund, förty och emedan Kråkebo kommun enligt erfarenhet och statik är fattig och svårt behäftad med många ringare omständigheter, så måste man fästa tankens uppmärksamhet vid afsikten, så att man icke tager miste om sakens rätta förhållande, utan hafver framtidens menliga följder för ögonen; och då träkors på körketorn, iföljd af kajors förorenande, blåst och tidens skarpa, uddhvassa tänder äfvensom maskars förekomst i trä och guldförgöllningens obestånd, efter några år är ett ogjordt arbete, som af efterkommande måste omgöras, och förty aldrig blifver färdigt, hvadan träkors på körketorn alltid måste blifva tvisteämne bland församlingsboar, som till och med äro gjorda af ek, bok eller tjurig gran eller tjärvirke, så vell jag föreslå, att församlingen beslutar uppsätta åt sig ett järnkors, hvilket kan ega bestånd i lång tid och ett stöcke in i evigheten för en visserligen dyrare kostnad, på hvilken ingen bör se, ty om en församling kan bära hunden, så kan den bära svansen också, enligt hvad statiken och erfarenheten, som sagdt, alltid lagt i öppen dag.»

Denna präktiga motion i församlingens brännande fråga blef naturligtvis föremål för en vidlyftig debatt, som varade i flera timmars tid, och till sist var han på vippen att gå igenom.

Det skulle han också hafva gjort, därest inte ordföranden i kommunalnämnden kort före diskussionens afslutande uppträdt och lagt de närvarande på hjärtat att icke ge sig in i äfventyrligheter.

— Skolhustaket behöfver späckas nu bums! Ska' vi så dräpa te' mä' ett järnkors på körka i samma vefva, så få vi många utgifter på en gång. Mej kan dä' kvitta, men

jag vill bara säga ifrå', så här inte blir för stort messnöje, när debetsedla komma.

I följd af detta inpass föll Anders' motion, och frågan om korset uppsköts till ett annat år.

— En får inte vräka för stort lass på en kommun på en gång, då kan han slå af sej oket! menade en del af gubbarna.

Men Anders och hans meningsfränder förde sedan ett hiskligt väsen i Herrans församling.

* *
*

Bättre gick det likväl med späckningen af skolhustaket. Det arbetet lämnades bort till muraren i Stensabo och gick bra för sig ända tills afsyningen skulle ske.

Då ville emellertid kommunalnämndsledamöterna dels visa, hvilka förståsigpåare de voro, dels lägga i dagen, hur samvetsgrant de handskades med kommunens medel.

Till den ändan sa' ordföranden, när både han och hela nämnden stodo nedanför skolhuset och koxade uppåt taket med kritiska blickar:

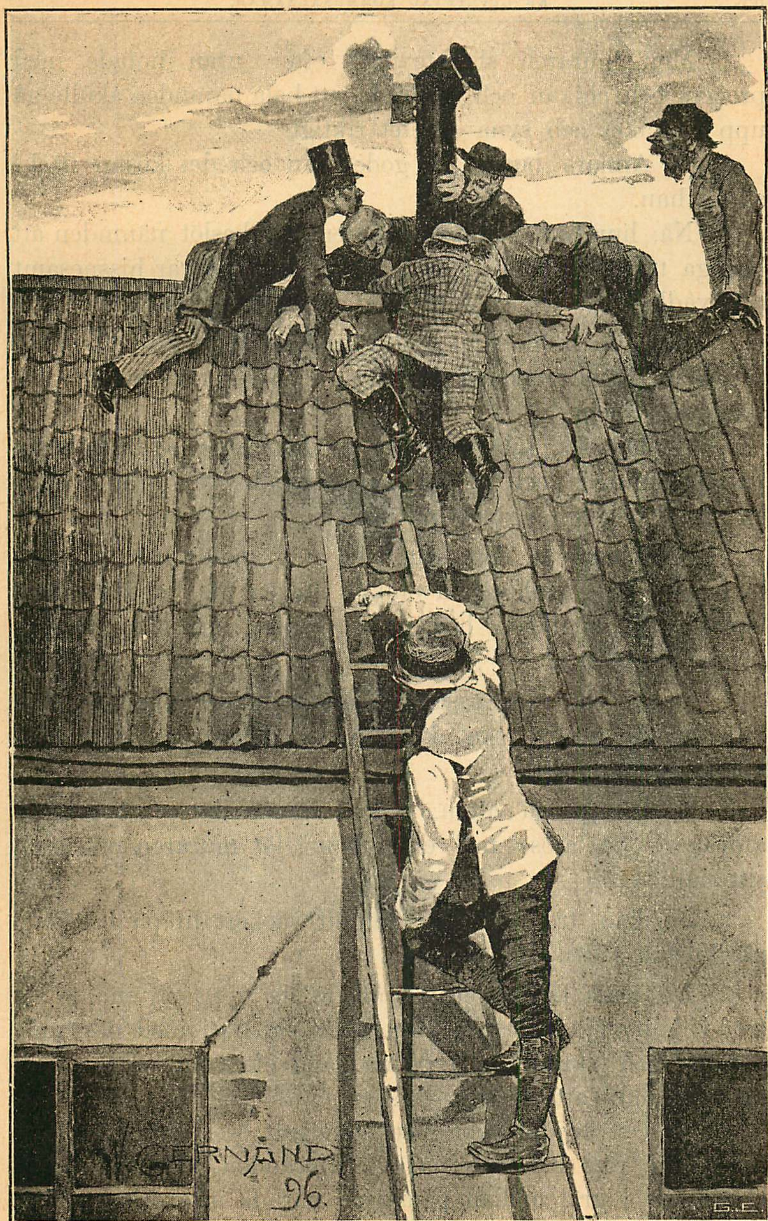
— Dä' ä' inte riktigt gjordt ve' den norra pipan! — Vi dra' af två kroner på arbetslönen!

— Dä' håller streck! Två kroner gå utaf! biträdde ledamöterna.

Men då blef muraren ilsken och började svärja:

— Bättre hade ni inte fått späckadt, om I rätt hade vändt er te' en murare ifrå' helseket, era snåljoppar och dumsnutar! väsnades han, som egentligen var en ogudaktig karl och inte frågade efter hvad han sade, fast han var en duktig och skicklig murare.

— Du ska' veta hut och lägga dina or' på ett annat sätt, när du ä' te'sammans med kommunalnämnden, din fattiglapp! röt ordföranden och hötte med sin kyrkekäpp.

96.
G.E.

Men muraren släppte inte efter, utan hotade med process och chikan och fordrade, att hela nämnden skulle gå upp på taket och syna arbetet riktigt.

— Annars begär ja' gode män och det kostar fläsk! skrek han.

Nå, hur han vändes med dem, så beslöt nämnden att bestiga taket, fast en af dem tyckte, att det var hissnesamt och vådligt, ty det är, som man vet, ett tvåvåningshus.

Men de kröpo upp ändå, kraflade sig fram till pipan och lade sig däromkring på magarne öfver takåsen och beskådade arbetet.

— Jag ska' kila ner efter en hammare, så få ni bösta på späckningen och se, att han är rejäl, lät muraren efter en stund och sprang ner på marken.

Men han var, som sagdt, en rätt gudlös karl, och när han kom ner, vräkte han omkull stegen utan den ringaste hänsyn till högheten hos de personer, som lågo på sina magar å takåsen.

— Är du ryss rasanne, häfver du ner stegen! Hur vill du då att vi ska' komma te' mark igen? tjöt hela kommunalnämnden.

— Dä' ger ja' attan. I kan stanna där och begrunda afdraget! Så ajöss mä' er, gubbar! lät muraren och gick sitt håll.

Ni kan tro, att det blef ett vackert lif på Kråkebo skolhustak i den aftonstunden.

De arma ledamöterna kraflade sig upp och ställde sig tre vid hvarje skorsten samt höllo sig däri med darrande händer och skriade alla på en gång efter muraren, så att de voro nära att spränga sig.

— Det är din vektighet, som ledt oss i fördärfvet nu och alltid, röto ledamöterna åt ordföranden. Och på så sätt råkade de i gräl mellan pauserna, när de inte orkade hojta efter hjälp och förlossning.

Fattigstugugummorna kommo ut vid skränet och när de fingo se hela socknestyrelsen stå på taket och tjuta, flydde gummorna hals öfver hufvud in och låste sina dörrar, ty de hade fullt och fast klart för sig, att orena andar farit in i kommunalnämnden, alldeles såsom uti en svinahjord.

Till och med vägfarande flydde, när de fingo se sex karlar stående på takåsen och hållande sig i piporna samt hörde dem uppgifva de hemskaste klagoljud, som någonsin tonat inom kommunen, se'n danskarne gingo där och härjade och sköto mot kyrkdörrarne.

Så länge kommunalnämndsledamöterna hotade och förbannade muraren, som drifvit dem till en dylik spets, hörde de inte af honom.

Men när de länge stått där och kvällen började falla på, bytte de om tonart och togo till att gråta och vända sig till Herranom.

Då tyckte till och med muraren, att det var synd om dem och nalkades åter.

— Äss I kasten ner en tvåkrona hvar, ska' ja' resa upp stegen! ropade han.

— Låt oss i Gu's namn göra det; vi debitera sockna' för'et på omkostnadskontot, dä' ge vi attan! sa' ordföranden.

Och muraren fick sex tvåkronor till sina fötter, satte upp stegen, och den skälfvande och förfärade kommunalnämnden kom till jorden igen.

Men när man sedan skulle å extra kommunalstämma granska räkningen å takreparationen, uppstod där förstås ett grant lif, ty där fanns naturligtvis en del, som höllo med nämnden och ansågo det rättfärdigt, att kommunen betalade de tolf kronorna, eftersom det var i socknens ärende ledamöterna voro stadda, då de tvingades till utgiften.

Men lika många andra socknemän förmenade, att om männen ville göra några himmelsfärder, så finge de göra det på egen bekostnad.

I voteringen segrade emellertid kommunalnämndspartiet, men det påstås, att de tolf kronorna komma att göra ondt i socknen under många Herrans år och utgöra fröet till osämja mellan hedervärda släkter i Kråkebo uti långliga tider. Hvart någon af de där ledamöterna kom på gille eller färdaväg, fanns alltid någon, som frågade:

— Hurudan är utsikten i alla fall ifrå' skolhustaket? Och så blef det genast gräl och elände samt en och annan gång också stryk utaf.

Ett famntag.

Stackars Anna Stina! Hon hade aldrig haft något pojkatycke.

Det vill säga, att pojkarna hade aldrig tyckt om henne. Men själf hade hon tyckt om pojkar i alla da'r, så att det rent knakat uti henne.

När hon var så där krings vid tjugu år, blef hon för en tid liksom fjantig för en kärlekshandels skull, och jag tror knappt att hon repade sig fullständigt sedan dess, ty så fort det blef fråga om giftermålsaffärer eller något, som stod i samband med dylikt, gick det rundt för henne.

Hon var allt till naturen i ungdomen litet inbilsk af sig och tyckte, såsom flickor i allmänhet bruka göra, att hon var grann, och därför inbillade hon sig också, att ingen karl kunde se henne utan att bums bli kär i henne.

Nu var Karl i Flahult, som var socknens raskaste och grannaste pojk, tillika en stor stopastolle och han plågades heller inte af något allt för godt hjärta, hvadan den vildbattingen och syndaren hade en vådlig ro af att gyckla och stollas med töserna och allra mest med den lilla Anna Stina i Fållen.

Det höll han på med en hel sommar och gick och intalade henne, att fast största delen af de andra flickorna i socknen hängde efter honom som ärtrefvor, så var det dock endast till henne allena, som hans håg stod.

Och Anna Stina i sin enfald trodde honom.

Far hennes förmanade henne visserligen och försökte öfvertyga henne, att Kalle inte hade någon mening med hvad han pratade, — men det halp inte. Tvärtom blef hon allt mera etter befängd.

— Men du kan väl begripa, att han, som kan få hvilken helgårdsflicka som hälst, inte tar dej, som ingenting har. Och inte har du någon vidare vackerlek att bögga på! predikade gubben.

— Dä' hjälper inte hva' I säjer, far! Han har sagt öfver hundra gånger, att vi ska' gefta oss! mente Anna Stina och knyckte på nacken och var så säker på Kalle som på domen.

Men framåt hösten begaf det sig, att Kalle likväl tog ut lysningssedel med en annan tös i socknen, såsom ju också hvar och en kunde tänka, att han skulle göra.

Då blef Anna Stina, som vid den där momangen var omkring tjugo år, liksom en smula »vurmer» en liten tid.

Inte på det viset, att hon tog till att magra och tackla af och önska sig döden eller dylikt, som är fint och modernt, utan hon gick för sig själf och bet på tänderna och grunnade på, hur hon skulle kunna göra Kalle ett reelt spratt.

Hon ville visst inte slänga svafvelsyra i ögonen på'n, ty så långt äro vi inte komna ännu ute på landsbygden. Hon törstade blott efter ett tillfälle att få chikanera och, som det heter, skälla ut honom på folkavis midt ibland mycket människor.

Och på den saken funderade hon så skarpt, att folk trodde att hon gick och var halftoseter.

Nå, omsider fick hon en plan färdig.

Söndagen före bröllopet gick hon till kyrkan och lagade, att hon träffade på den trolöse, när han befann sig midt inne i en stor folkskock på kyrkogården.

— Nä', si gu'da, menedare! sa' hon och gjorde sig till och neg för Kalle samt var så ilsk, att underkäken darrade och skalf på henne.

— Menedare? Hva' i hundingen menar du med dä'? sporde Kalle. Och folket till att gapa och grina.

— Jo, dä' ä' just hva' du ä', och dä' ä' en ovanlig syn att si en sådan här i sockna. Till och med di gamla ha inte sett en så'n förr här på orten, så du kan visa dej för pängar, äss du behöfde det! bjäbbade Anna Stina.

Kalle blef för en stund alldeles perplex och visste just inte antingen han skulle bli ilsk eller grina.

Men till sist gjorde han det senare och frågade:

— Hva' i all sin da' har ja' då svurjet falskt på?

— Jo, du svor inte en utan tio gånger på, att vi skulle gefta oss.

— Ja, gubevars, hvad ja' det gjorde och dä' ska' vi väl också göra!

— Ska' göra? Men nu är det ju allt utlyst för dej?

— Än se'n då? Ja' sa' vesst att vi ska' gefta oss och det ska' vi ju göra, men *hvar för sig lell,* Anna Stina. På annat vis mente jag inte, begriper du väl!

Det är onödigt att omtala, hur illa skamsen den stackars tösen blef och hur vådligt de kringstående togo till att skratta och flabba, alldeles som om de varit på en lekstuga i stället för på en kyrkogård.

Men när den här paschasan kom ut i socknen, så bidrog hon just inte att förskaffa Anna Stina något större pojkatycke. Ty man älskar inte den, som folk grinar åt.

Så gick det år efter år, tiotal efter tiotal. Kärleken brann inom henne och på giftermål tänkte hon, och hon kunde inte begripa, hvad manfolket var af för slags materia, efter det inte ville nappa. Ty jämt och ständigt inbillade hon sig, att hon var föremål för dess längtan och tillbedjan.

Så fort någon bara tittade åt henne, tänkte hon alltid:

— Siså för katten, nu vill den ha' mej också!

En gång, när hon varit på potatisplockhjälpe, kom hon hem till far sin om kvällen och sa':

— Te våren flöttar ja', så möcke kan ja' säga!

— Hvart då?

— Ja' ska' gefta mej med Kalle på Moen!

— Gualof! Har han sagt nå't te' dej?

— Nä, inte precis direkto, men han har kastat sju potäter i min rögg i da', så att dä' rent sjongt i skrofvet på me'.

— Inte ä' väl dä' ett rejält frieri?

— Ä' dä' inte? Men hade han inte velat mej nå't, så hade han väl inte dängt potäter på me heller!

Kalle ville henne dock ingenting, åtminstone inte i den vägen, och Anna Stina fick gå där år ut och år in och lida och bida och jäktas af sitt hjärta, ty kärleken är, som sagdt, vådlig.

Men en vår blef hennes granne, Johan i Hägnen, änkeman och det började verkligen likna sig till, att gubbskrabben skulle blifva vid Anna Stina till slutet.

På eftersommaren avancerade det verkligen så långt, att de mer än en gång satte möte i Hägnens kohage, när sol hade gått ner.

Låt mej nu tänka efter, så att jag inte ljuger. Jo, det var en fredagskväll. Bra skumt var det, så det var rätt passeligt väder, och Anna Stina och Johan skulle mötas på vanligt ställe.

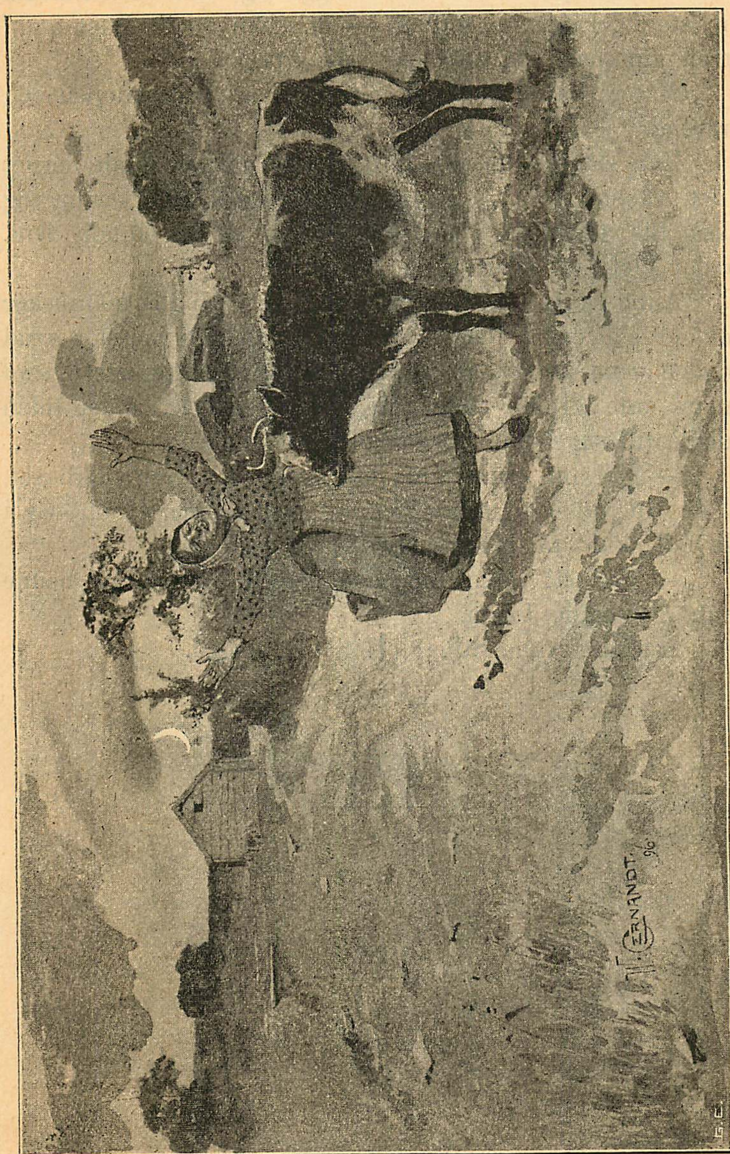
Men hon kunde förstås inte styra sig till utsatt tid, utan skumpade i väg en kvart förut och smet fram på fästigen nere i hagen.

Rätt som hon gick fick hon höra, att någon kom fnaskandes henne till mötes, och hon kunde naturligtvis inte tänka sig, att det var någon annan än hennes gubbe.

Svårt har hon att se i mörker också, sjåtan, gammal som hon blifvit under tiden.

— Jaså, du kommer allaredan, min lelle kelegris! lät hon, bredde ut armarna och ilade att ta' Johan i famn.

Men det var så långt ifrån Johan, att det tvärtom var hans enbetsstut, som Anna Stina rände på. Stuten kom i

stilla fred fästigen fram för att lägga sig öfver natten under den stora eken vid stättan, — och han anade intet ondt, förrän gumman flög på'n och ville kyssa'n.

Stuten kunde ju inte bli annat än både snopen och förargad.

Han slängde till med hufvudet, så att han rände hornet i det vänstra ögat på Anna Stina och bölade. Denna tog också till att tjuta i sin stad, ty ögat är en ömtålig lem. Så där blef ett fasligt väsen i kohagen.

Anna Stina måste in på sjukhuset, och alla människor ömkade sig öfver henne och tyckte, att det var stor synd om det arma kräket, så att till och med komministern, som annars inte brukar lägga sig i kärlekssaker, under tiden kallade till sig Johan, förmanade honom och sa':

— När nu Anna Stina blir utskrifven från sjukhuset, så är du väl snäll och gifter dig med henne, ty du var i alla fall skuld till hennes olycka!

— Får si! Men blir hon enögd, så ger ja' henne attan! genmälde Johan.

Stackars Anna Stina! Hon blef enögd.

Klockstapelsmålning i Gnidarum.

En dag, då jag kom upp till kyrkovärden i Skyaklämma af Gnidarums församling, fann jag honom liggande på sitt yttersta och hängifvande sig åt betraktelser.

— Hvad står på, kyrkovärd? sporde jag.

— Jo, jag närmar mig förgängelsen med stora steg!

— Åh, hundingen häller! Kyrkovärden ser just inte så värst döalik ut!

— Men ja' ä' förgeftad i alla fall, blo'förgeftad och fördärfvad för evig ti' och dä' har jag att tacka den förhärdade utlänningen för. Dä' ska' värkligen bli roligt att se, här länge den rackarn kan få hålla på med att suga must och märg och hälsa och matsmältning ur vårt gamla reela land! stammade kyrkovärden.

Då detta egentligen för mig var ett dunkelt tal, som jag inte kunde fatta, utan bara satt och gapade, anförtrodde mig kyrkovärdamoran, att hennes herre och mästare ett par da'r förut nere hos landthandlaren hängifvit sig åt ett allt för ymnigt förtärande af utländskt vin, hvilket rent fördärfvat honom.

På grund häraf var han nu alldeles ursinnig på alla främmande nationer och låg där och smutskastade dem alla, men synnerligen den, som släppt till det vin, hvaraf han blifvit platt förstörd, och hvilket han förmenade skulle lägga honom i grafven.

Och käringen hjälpte honom för resten härutinnan efter måttet af sina krafter, ty rätt som hon gick där, sa' hon med djup öfvertygelse:

— Tar inte skam rätt snart hvarenda utlänning, så sköter han inte sin tjänst som en karl. Här locka de ifrån oss våra grannaste krösen för 3 öre litern och göra vin utå dem och lägga geft och andra läktyrer på't, så att en rätt snart — Gu' förlåte oss våra synder — inte kan gå te' skreft utan att få den farliga maggitarren, äss mässevinet är derekt inpeteradt, som handlarn säjer!

— Men man behöfver ju inte pumpa i sig deras vin, om man inte vill! sa' jag.

— Nä', nä', *köpa* smörjan kan en ju låta bli. Men hvem kan låta bli och *drecka't* när en blir *bjuden!* inföll kyrkovärden. Och så började han på nytt förfördela ryssen och tysken och dansken och fransosen, så de till sist voro inte ens vatten värda.

— Det enda som tröstar mej nu på mitt yttersta, det är, att de allesammans fått smörj af oss i forntiden! tillade han emellertid och såg litet belåtnare ut.

Men rätt hvad det var, tog han också till att på ett hetsigt och om föga bättring vittnande sätt fara ut emot amerikanarne.

— De äro lögnandar! sa' han.

— Hur så?

— Jo, det har stått i en tidning att Chicagoboarna funnit upp att måla hus med maskiner eller genom att spruta färg på dem. Men det är en evinnerlig osanning, att Chicagoboarna funnit upp det. Färgöfversprutningssystemet har sitt ursprung härifrån Gnidarum, och det lönar sig inte för amerikanarne att komma fram med något skräfvel härvidlag. Ty om de kunna ljuga hela den öfriga världen full, så ska' de dock inte kunna lura oss i Gnidarum! orerade gubben och slog till och med i förtrytelsen näfven i väggen.

I detsamma undfick han af hustru sin en bastant brännvinsgök, och när han fått i sig den, kryade han till sig och behagade omtala, huruledes de en gång målade sin klockstapel i socknen.

* * *

Se, saken var den, att den gamle klockstapeln hade börjat bli bra grådaskig.

— Han är bestämdt inte målad sedan kristna läran kom till stånd i församlingen! påstod skolmästarn.

Och många andra herremän drefvo också gäck med kyrkorådet för klockstapelns skull.

Och grym var stapeln, det förstås, och illa for han också i regnväder. Han ruttnade märkbart och tydligt var, att han en dag skulle komma att dråsa ner med klockor och hela konkarången, om ingenting gjordes vid honom.

Detta begrep omsider till och med kyrkorådet, och då kan man nog förstå, hur uselt det var ställdt med stapeln. Ja, de betänkte saken så allvarligt och så djupt, att de till sist i sin högvördighet beslöto att rödfärga hela klockstapeln på alla sidor uppifrån och ner.

Och det gjorde de rätt uti, eftersom de ju lyckligtvis hade Nesse Prick, den förnämste och likaste rödfärgare i hela lutherska läran, boendes inom kommunen.

Nå, när saken efter många om och men var uppgjord och Nesse Prick skriftligen förbundit sig att blanda så och så mycket rågmjöl och så och så mycket kimrök i rödfärgen, på det den skulle bita sig fast redigt samt inte häller bli allt för ljusröd, så skaffade sig Nesse två medhjälpare och med dem lommade han in till sta'n för att köpa ingredienserna.

Dit hörde också omkring 6 liter brännvin, det begrips, ty Nesse Prick hade, han som andra framstående målare, en djädrans konstnärsnatur i sig, som gjorde att han ville lefva högt, medan han producerade.

Serradö, när de kommo tillbaka, lånade Pricken en 30 kannorsgryta utaf Inga på Hörnet och så spände de till att koka färgen i en sandhåla strax vid Gnidarums ringmur. Medan de där kokade och rörde i färgen, hälsade de förstås rätt flitigt på literbuteljerna, så att de till sist började tralla och sjunga visor och dansa polska i sandhålan. Sådant är naturligtvis en sedvänja bland konstnärer, men frågan är, om det kan anstå folk, som hålla på att koka rödfärg, afsedd för en kyrkoklockstapel.

Orgelnisten gick också flera gånger ut på sin förstugutrappa och runkade på hufvudet och såg bedröfvad ut, när han förnam Prickens och hans kollegers sång och öfriga syndiga väsende.

Men det gick duktigt för dem likaväl. Färgen blef bra, och hur de stretade och vände sig, fingo de omsider upp ett par stegar mot stapeln och skulle knäcka till med målningen.

— Ja, nu ta' vi oss en halare, och se'n dra' vi i Gu's namn te'! sa' Prick.

Men de där sista halarne, som de togo, knäckte dem allt bra hårdt.

Pricken kom inte mer än cirka tolf steg upp på stegen, förrän han dråsade ner och fick hela färgpytsen öfver sig, så att en rödare karl har då aldrig funnits här i landet än mäster Nesse Prick var, där han låg och vältrade sig och svor och regerade på kyrkogården. Ja, han till och med spottade rödt.

Inte en bit bättre gick det för de andra herrarne heller, när de försökte sig på att äntra stapeln.

Gång på gång jordslogo de, och än i dag förvånar det storligen hela Gnidarum, att de icke knäckte sina nackar och ryggrader vid det tillfället.

Men Pricken var inte den, som gaf sig så lätt. Han kom omsider på fötter och började ragla omkring och fundera på't.

W. GERNANDT
G.E.

Härunder ramlade han mot vapenhusdörren, så att denna fick sig en stor röd flados på framsidan, lika stor som Pricken själf. Men dörren gick opp vid stöten, och artisten föll baklänges in och blef liggandes i vapenhuset. Man kan inte säga annat, än att det var ynkeligt, men därinne fick Pricken syn på ett par pytssprutor och de gåfvo honom då i alla fall en idé midt i eländet.

Han anammade nämligen en af sprutorna, sög henne full med färg och satte så till att spruta det värsta han kunde mot tinnarne af templets klockstapel.

Det gick bra. Pricken sprutade och grinade illa, ty styft var det. Svetten lackade från hufvudet på honom, men röd och dråplig vardt stapeln, och gick gjorde det.

— Gack efter sprutor, I också, så ska' detta kveckt va' gjordt. Vesst frestar dä' bröstet, men en riskerar då inte att bryta halsen å sej! komderade Prick.

De andra lydde mästarn och det dröjde icke mer än vid pass halfannan timme, förrän hela stapeln var alldeles öfversprutad, till och med klockorna, ty det inträffade ibland, att sprutmästarne raglade till ett grand, och då hände det, att strålarne i misstag träffade de oskyldiga klockorna.

— Ge' storklockekläppen en öfversköljning; han sir så svarter och ledsen ut, så han stör all simmeltrien! befallde chefen, när han med sprutan på axeln raglade omkring stapeln och justerade verket.

— Sir I nåra bara fläckar, så ge dom ett dop, så att synemännen inte få nå't å gaffla om! Men ett välsignadt sätt var detta te' att måla klockstaplar på, och jag har funnit en ny metod, som vi kan ta' oss en halare på! lallade Pricken.

Just i detsamma kommo bägge kyrkovärdarne och dödgräfvaren för att se till arbetet.

— Hva' i hundingen är detta för ett målande? I har ju klent ner halfva kyrkogården! röt den ene kyrkovärden, när han fick se, hur de handterat omkring sig.

Och så började han skälla ut Pricken.

Men han hade inte hållit på länge med denna sin predikan, förr än en af Prickens män smög sig bakom den högvördige och spolade honom med en rödfärgsstråle på det rysligaste. Och se'n dröjde det minsann inte många minuter, förrän äfven den andre kyrkovärden och dödgräfvaren fingo hvar sitt rejäla dop, så att de inom kort sågo ut som om de legat i blod.

— Kommunen ska' sleppa betala kyrkovärdsmålningen! Den blir på köpet! grinade Pricken.

Se'n blef där, förstås, ordentlig batalj på stakar och sprutor, så att hela södra kyrkväggen och en hel hop grafkors blefvo nerklenta och fördärfvade.

Detta hände kantänka året innan den sjuke i Skyaklämma blef kyrkovärd, hvadan han erfor en stor förnöjelse i sin själ och en afsevärd lindring i sina kroppsliga lidanden, när han nu låg i sin säng och betänkte dessa rödfärgares dråpliga gärningar.

När så folket följande söndag kommo fram till Herrans hus, såg det visserligen ut som om där förevarit ett ohyggligt blodbad på kyrkogården, men klockstapeln kunde ingen kassera.

— Antingen är det nu Chicagofolket eller Prick, som funnit upp öfversprutningssystemet? sporde kyrkovärden, när han slutat berättelsen och anförtrott hustru sin, att »göken», som han fått, »längtade efter en make».

— Pricken! svarade jag.

— Jo jo men, och här ha' vi fått ett nytt bevis på, att de flesta uppfinningar göras af en slump. Hade inte Pricken dråsat in genom vapenhusdörren, så hade han kanske inte fått idéen! utlät sig kyrkovärden och tillade, att han, tack vare den rena svenska »göken», började tro, att hans lif denna gång skulle räddas undan den förhärdade och samvetslöse utlänningens stämplingar.

Nämndemannens herdestund.

Gu' tröste den socken, där det finns en mängd ohöfvisk ungdom, som inte har försyn ens för nämndemän eller andra heliga ting!

Det ser nästan ut som om gamlingarna ändå inte hafva så orätt, när de påstå, att ju längre världen står, dess illbattigare bli människorna.

Folk gaffla och skrodera visserligen om, hur vådligt bildningen stiger och hur besattandes mycket godt ungdomen får lära sig i skolorna nu för tiden.

Men jag undrar ändå, om inte vi, när det kommer riktigt till kritan, som man säger, drefvos till styfvare lärdom, då vi runno upp i världen.

Kanske togo vi inte till oss så mycken geografi och regula di tre eller hvad attan det nu heter, men en rysansvärd massa hut och aktning för riksens herrar och andra styresmän fingo vi uti oss.

Nu är det i stället modernt att föra skoj och gyckel och öfva tosingsforer med dylika, det har vår stackars nämndeman fått erfara, och sådant kan väl inte ådagalägga någon bildning eller lärdom, åtminstone inte enligt vanligt och reelt bondförstånd.

* *
*

Si, det var som så, att Per Jönsson, nämndemannen eller »Fårakull», som han för det mesta kallas efter sin

gård, hade ett jämmerligt och bekymmersamt lif, så länge hustru hans lefde och regerade.

Hon var redan bra gammal, då han anammade henne för pängarnes skull, och för hvart år, som gick, blef hon allt äldre förstås och grymmare och svartsjukare, och Fårakull allt mera flintskallig, fast han var unga karlen.

Men flintskalligheten kunde han då egentligen tacka Gu' för, ty den gjorde att han fick ett vist och salomoniskt utseende, hvilket var orsaken till, att han vardt nämndeman, hvarigenom han ju kom i tillfälle att få ligga borta på ting och syner, och detta var en sabbatshvila för den stackars karlen.

I tuårse'n på våren dagades det ändtligen för honom.

Hustrun fick nämligen en så förträfflig influensa, att nämndemannen kunde då inte önska henne en bättre.

Men hon repade sig efter en tid, så att det började ånyo se mörkt ut för honom, och hade han inte funnit på ett knep i rätter tid, så hade nog det ståtliga jor'ölet i Fårakull krupit i skrinet.

Men Per Jönsson var ingen vanlig dumbom, ska' jag säga, och han hade inte för ro skull och utan att lära sig något godt suttit sex år i en häradsrätt.

Just som gumman höll på att krya till sig som bäst, lockade han drängen att en kväll, när det blåste isande kyligt och regnade, ljuga för henne och inbilla henne, att nämndemannen »visst sto' nere vid badstugan och pratade och smilade med Magnussons efterlefverska i Stampen.»

Husch, det behöfdes inte mer för att få ut nämndemansmoran i ovädret.

Men den turen knäckte henne, så hon fick, som beräknadt var, en sådan där »svit» di kallar't, och den stod hon inte ut med.

Se'n blef där en begrafning i Fårakull, så att det var lust och gamman däråt.

I början gick det nog litet allvarsamt till väga, men fram på natten mynnade kalaset ut i fyrmannapolska, killespel och ett hurrande såsom på det bästa slåttagille.

Och länsman, som var med och fyllnade till, sa' också, när han på ottan skulle krafla sig upp i sin gamla schäs:

— Så har jag då — hick — aldrig — bevistat trefligare graföl i detta distrikt! Jag har klått dem på femton krisch — hick — i kille under denna välsignade natt — hick!

En del nymodigt folk runkade nog på skallarne och yttrade ett och annat graverande ord om det där kalaset. Men det gjorde de nog i oförstånd, ty inte får man lägga samma måttstock på en nämndeman eller en jurist som på vanligt folk.

* *
*

Och nu komma vi till det stora fördärfvet hos sockenungdomen.

Kransarne på den dödas grafkulle voro knappt vissnade, förrän »Fårakull» började slå sina lofvar kring Malin i Björkefall, den grannaste och raskaste tös, som vi ha' i pastoratet, näst min Greta förstås.

Och hvilken sann kristen kunde väl tycka på det!

Nämndemannen hade nog sjutsingen länge dragits med det, som var ledt i fruntimmersväg, så han kunde väl tränga till litet grannlåt, han också så väl som en annan.

Men pojkarne i grannhället blefvo alldeles toseta.

— Det ska' bli en evinnerlig osanning, att en flintskallig änkeman ska' få dä' fina köttet! mente de i sin afundsjuka och ställde till allt det värsta ofog man kan tänka sig för »Fårakull» på hans giljarefärder.

Ännu mera besatta blefvo de, när det spordes, att Malin lät sig nämndemannens afgudadyrkan väl behaga.

Aldrig kunde han fara bort till Björkefall, utan att de samlade sig vid något vägskäl och skrämde hästen i sken för honom.

Så han gick då såsom mot döden hvar gång han lade i väg till Malin.

En dag hade de smugit sig fram till Björkefall och tagit sprintarne ur vagnsskacklorna för honom. När han så skulle sätta i väg hem och klatschade till hästen, for denne af med endast skacklorna och drog friaren med tömmen framstupa ur åkdonet och släpade honom på magen öfver hela gårdsplanen midt för näsan på Malin.

Häraf blef den arme »Fårakull» så skamfilad och sönderskrapad, att han inte kunde visa sig för folk på en långlig tid samt nödgades begära permission från ett helt tingssammanträde. Ty det bär sig ingalunda, att en bisittare i rätten förekommer med plåsterlappar och dylikt öfver hela synen. Sådant skulle inte ingifva vederbörlig respekt för domstolen.

Till sist hade nämndemannen ingen annan råd än att stämma möte med Malin vid Ransbergs torkria.

Vid dess ena vägg var ett skjul med snedtak, och skjulets golf utgjorde tak öfver en stor morotskällare.

Här i detta aflägsna skjul hade nämndemannen och Malin länge ro och frid, och där kuttrade de såsom ett par turturdufvor.

Är det nu inte fasligt, att en nämndeman ska' behöfva springa och gömma sin kärlek, som om den vore tjufgods?

Men pojkarne lurade snart ut gömstället och ställde till den största skandal, som händt i vår trakt på långlig tid.

Kan man tänka sig, att de förvillade bytingarne gingo dit och ställde så till med golfvet i skjulet, att det blef en fallucka till den djupa källaren!

En onsdag fram på sommartalet skulle där bli bouppteckning i »Fårakull» och nämndemannen hade talat vid självfe domaren att komma och göra densamma, ty han ville, förstås, ha' det reelt och högtidligt.

Men på tisdagskvällen ville han ha ett litet samtal med Malin om ett och annat, och så kommo de bort till torkrian och gingo i sin oskuld in i skjulet.

De hade emellertid knappt gått ett par steg öfver tröskeln med armarne om lifvet på hvarandra, förrän golfvet gaf vika, och den mörka och djupa källaren uppslukade dem båda två.

— Kunde jag inte tro, att fan skulle ta' mej för det jag lurade »sviten» på Johanna! grät Fårakull, när han damp ner i mörkret.

— Och jag får göra sällskap för att jag dras med en karl, hvars första kvinna knappt är kallnad! snyftade Malin.

* *
*

När domaren och hans notarie da'n därpå kommo till Fårakull, träffade de ingen nämndeman hemma, och där blef ett fördubbladt rabaskande och letande.

Hvar och en trodde, att han råkat ut för en olycka, som han ju ock hade, — och vi måste ut hela roten för att under domarens ledning snoka efter vår borttagne nämndeman.

Vi synade det stora floddiket och petade med humlestänger i brunnar och gödselpölar, men utan resultat. Slutligen förde en af pojkarne oss bort till torkrian.

— Han brukar hållas här ibland! sa' den syndaträlen.

Och där funno vi till en evinnerlig socknaskam vår nämndeman i källaren, tjutande och gråtande tillsammans med sin tös.

— Det här kastar en skugga på hela rätten! röt domaren och glodde som en tjur på nämndemannen.

Men då klef rusthållaren i Ransberg fram och sa' som sanningen var:

— Det här är nämndemannen oskyldig till. Han har rättighet att fria och stämma möte bäst i hundingen han gitter, men om häradshöfdingen ville döma pojkarne, som fördärfvat hans kärleksstund och mitt källartak, till ett par månaders fängelse och ärans förlust i evighet, så vore det välsignadt väl!

— Nåja, åtala dem, så få vi se, hur vi kunna vränga till det för dem! log domaren och såg litet nådigare ut.

Hvad nämndemannen beträffar, så liksom svalnade hans kärlek i källaren, och somliga påstå, att han blef »väckt» under natten.

Det var som om han sedan velat draga sig för Malin, men hon släppte minsann inte taget, utan påstod, att när hon ramlat i olycka med honom och delat hans fasansfulla natt, så var han heller inte för god att låta henne få dela den goda dagen uppe i det feta Fårakull.

Och därvid blef det äfven, så pojkarne fingo inte, såsom ock rättvist var, någon välsignelse af sin illbragd.

Ett interview med Johannes i Snufvebo.

Människan är afundsjuk, egoistisk, kitslig och högfärdig, och jag, som skrifver det här, är inte ett spår bättre än andra medelmåttiga syndare.

I långliga tider gick jag och grämde mig öfver att många ynglingar, som skrifva i böcker, tidningar och tidskrifter, skaffade sig heder och namn, berömmelse och evinnerlig ära genom att tidt och tätt uppbygga mänskligheten med någonting, som de kalla interviewer.

Hur det ordet uttalas, hör då i alla fall skam till att veta, ty det är mycket för krokigt för talorganerna hos en oskuldsfull landsortsbo.

Då jag därtill såg, att de värsta interviewarna förskrefvo sig från de stora städerna, där det finns godt om både vetenskapsmän och teologer, politikussar och rackare, så tänkte jag, att det kanhända skulle blifva en sådan där epok, di kallar't, om det en gång kom ett interview från rama bondlandet.

— Äss jag bara visste, hvad det krokiga ordet betyder på reel svenska, så att jag inte dummar mig och tar miste om sakens rätta förhållande, så vore det kanske inte omöjligt för mig att en dag dräpa till med ett sådant där interview, tänkte jag.

Och ju mer jag funderade på't, dess ifrigare förmenade jag i mitt syndiga högmod, att jag därigenom skulle kunna bli ett slags matador, synnerligast härute, där det

ju inte vill så särdeles mycket till för att bli hållen för ett ljus och ett snille och en kapabel människa.

Det synes allt vid våra val till offentliga värf, menar jag.

— När Sven Månsson i Grymtås inte behöfde göra mera än sy på sig ett blått band och taga upp två sånger vid skördefesten i Hult samt sucka och runka på hufvudet och se försmädlig ut, så fort det blef tal om pastorn eller andra herrar eller om världslig kunskap; när han inte behöfde göra mera än detta för att bli invald till direktör i sparbanken, så vore det väl sjutsingen, om inte jag genom att skrifva ett duktigt interview skulle kunna dänga ännu värre puder i folkets ögon! tänkte jag.

Något har man väl också icke blott rättighet utan skyldighet att göra för sin framgång, och då alla mina grannar, med Sven Månssons glans för ögonen, genom sjungande och predikande och andra små illstreck i dessa dagar speciminera för direktörskap i sparbanken, så fick jag för mig att medelst interviewande komma mig före i världen.

Ty sanningen att säga, vill jag bra gärna krångla mig fram till nämndeman.

En sådan syssla slår nog bättre i spann än det här skrifvandet, särdeles om man tager i beräkning alla middagsbjudningar, gratisfyllen och andra naturaprestationer, hvilka likt ett himmelskt manna regna neder öfver en inte allt för omutlig bisittare och sofvare.

Det står nu visserligen i skriften, att sofvare skola rifna kläder bära, men det gäller naturligtvis inte om nämndemän, ty här finnas, Gu' bättre oss, inga personer, som ha så granna reskappor och ytterstöflar som de i hela bygden.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Nå, en dag var det husförhörskalas hos Pelle i Månsabygget, och när jag där såg, att prosten var lagom mätt och god, så att hans ansikte riktigt sken af välbefinnande,

fårstek och pannkaka, medan han med hvita fingrar liksom tapplade en polka på sin mage, så klef jag fram till'en.

— Kan prosten säga mig, hva' i attan som menas med ett interview? sa' jag.

— Jo, min kärälsklige, det är detsamma som att utfråga en märklig person om något! log prosten och tog emot långpipan, som Pelle räckte honom.

— Hm — då kan man ju säga, att ett så'nt här husförhör egentligen inte är annat än ett storståtligt interview, och att prosten är en riktig kung bland intervieware! inföll Fredrik i Bråten, som ju är en försmädare och inte så särdeles rättrogen.

Men då blef prosten liksom stött och började dundera, rätt så mätt han var, och förklara, att interview är ett tidningsord, delvis syndigt, emedan det allra oftast användes i den liberala, af honom föraktade pressen.

— Si, en kristlig och samhällsbevarande tidning interviewar just inte! sa' han.

— Ursäkta, men hva' ä' liberalism egentligen för slags religion eller lära? Håller den te' å dö på? frågade Fredrik, den stopastollen.

Då blef prosten högtidlig, blåste ut en stor sky af rök och förkunnade:

— Jag är tacksam, att detta tillfälle gifves mig att kunna säga Eder i få ord, hvad liberalism är!

— Mine käre, liberalism, det är antikrist! röt han och blef röd i synen såsom en pion.

Och vi räddes allihop.

— Åh, kors, då ä' väl liberala valmansföreningen nå'nting rysansvärdt! ropade rusthållaren i Åhs.

— Ack ja, gu'nås, man kan tryggt säga, att hon är antikrists kungliga lifgarde här på jorden! sade prosten.

— Och jag, arme fader, som har min son i Stockholm uti henne. Ve mig! Hva' ska det bli af det stackars barnet? jämrade sig rusthållaren och ville inte taga någon tröst.

Och man kan säga, att ingen af oss andra häller lugnade sig, förrän orgelnisten reste sig och tog upp psalmen:

»Förminskas skall ditt välde,
Du grömme antikrist»!

Men när vi sjungit den, så att det gungade i hela Månsabygget, kände vi oss dock en smula stålsatta mot tidens anfäktelser, och prosten log och var belåten med oss.

* *
*

Men när vi gingo dädan om kvällen, sa' jag till mig själf:

— Det må bära eller brista, det må vara hur syndigt och liberalt och antikristiskt som hälst, och prosten må säga hvad han vill, så går jag i alla fall bums bort och interviewar Johannes i Snufvebo.

Vi ha nämligen ingen märkvärdigare person i trakten än Johannes, ty han är näslös, skam till sägandes, och så mycket begriper jag då, att något konstigt måste det vara med en person, om han ska' duga till att interviewas.

Jag gick alltså mot Snufvebo och tänkte hela vägen på, hvilken vådlig maffe jag skulle kunna bli, om jag nu lyckligt och väl kunde interviewa Johannes och få reda på, hur han egentligen blef af med sin näsa.

Några säga nämligen, att en häst bet henne af honom på en marknad, när Johannes var full och oregerlig. Andra påstå bestämdt, att ingen mindre än Karl Jönsson i Bolet med egna tänder gjorde det, då de en kväll kommo i slagsmål, för det att Johannes slog sig ut för Kalles käring.

Saken var alltså hittills outredd och Johannes ville aldrig höra talas om'et. Men ett otrefligt spratt var det för honom, ty en näsa är rätt rolig att ha, äfven om hon inte är just så särdeles grann.

Precis som jag slank in i Snufvebo förstuga, fick jag höra, hur föremålet för mitt blifvande interview röt och snörflade därinne.

— Ä' du ryss rasanne, din mara? Ä' kaffet allt slut, och ändå ä' dä ju knappt tre veckor se'n ja' köpte dej en half fjärndel!

Och så hörde jag vidare, hur gumman med gråtosad röst förklarade, att de ju haft hjälpe vid potatisplockningen, så att det gått åt mycket mera än vanligt.

— Dä ä' så godt, att ja' låter dej smaka karbasen, så du lär dej hushålla! röt Johannes till svar.

Och med detsamma klef jag in.

— Guss fre' härinne!

— Dä'samma tebaks, så ä' dä betaldt! genmälde Johannes.

Se'n sutto vi där en stund och under tiden interviewade jag honom om väderleken och potatisen.

— Vä'rakten fortfar och potatera ruttna! sa' han.

Därpå interviewade jag honom angående de långa distansridter, som våra hästmilitärer ibland företaga.

— Dä ä' dumheter, di komma fortare fram och behöfva inte slita hälften så ondt, om di reste med järnvägen, di vettvilligarne! röt Johannes och gaf hustrun sin ett ögonkast, som betydde: du låter bli att krångla med kaffekokarn, fast han är här!

Hittills gick det, som synes, alldeles dråpligt med interviewen.

Men så drog jag då till med mitt stora nummer och frågade:

— Hur i hundan blef du i alla fall af med näsan, Johannes?

Då skulle ni emellertid ha sett hurudan han blef. Han vardt som en adventsnatt i synen, och ögonen togo till att glöda på honom som ett par öfvermogna krikon.

— Hva' vell du, skrubber, egentligen? skrek han och for upp på golfvet.

— Kära hjärtans, tåla dej du lite! Jag vill bara interviewa dej ett grand! sa' jag helt beskedligt.

— Ska' du! Nej, du ska' väl så i helgotte häller, för här ä' ja' hemma och i mina egna hus interviewar ja' själf! Dä ska' ja' nu också göra på folkavis! hojtade han och fick fatt i en gammal betsman, med hvilken han, som han sa', interviewade mig rätt duktigt i ryggen en vändning.

— Tål du vid mer interview? sporde han och böstade på det värsta han kunde.

Men då blef jag toseter förstås och ryckte betsmannen ifrån Johannes och interviewade honom tillbaka så godt jag kunde, ända till dess han skrek:

— Jaså, du begår hemfridsbrott!

— Nä', jag bara interviewar! svarade jag.

Men i detsamma nappade han grötgrytan, som stod och kokade på spiseln, och då tog jag bums till schappen! Och hade jag inte varit så kvick, som jag var i dörren, hade han nog interviewat hela min rygg med det skållheta vattnet, så ifrig hade han blifvit af vårt ämne.

Men den här affären med Johannes i Snufvebo har i alla fall gjort mig godt, ty först nu inser jag fulleligen, hur svårt det måtte vara att göra ett reelt interview.

Stina på Gården.

Man brukar säga, att kvinnan är ett svagt och bräckligt käril, men det håller då rakt inte streck. Åtminstone inte alltid. Och den store författare, som helt kategoriskt förklarat, att kvinnan inte är så uthållig och energisk som mannen, den författaren har bestämdt aldrig sett eller hört talas om Stina på Gården.

Då jag nu emellertid drager fram Stina och hennes dråpliga gärningar, så gör jag det ingalunda för att råda andra kvinnor i riket till att taga henne till ett föredöme.

Vare detta långt ifrån mig!

Utan jag gör det bara för att ådagalägga den segrande kraft och den aldrig mattade ihärdighet, som kunna bo bakom en kvinnas liljekullar.

Stina, som, när hon blef något till åren, gick och gällde under det klingande namnet »Posthornet», föddes i ett torp, växte upp och vardt slutligen rödhårig och grym att se uppå.

Detta kunde hon väl inte rå för, ty det är ju skaparens verk och ensak. Men se, hon var grym och led till själen också, och det är ett grand värre det.

Hennes hemsockens pojkar, hvilka eljes icke plägade vara just så särdeles kräsmagade, förde skoj med Stina samt kunde aldrig förmås att älska henne.

Kom hon med på en lekstuga, så var det ingen, som »exstimerade» att föra henne i dansen, utan hon fick sitta där och gapa och höra skällsord.

— Jesses, jag tror att dä har tatt eld i håret på dej, Stina! var den enda artighet, som stundom kunde bestås henne af de unga männen.

Ibland kunde de få fatt uti och »skena» med henne, hvilket var och är en mycket alldaglig sport om lördags- och söndagskvällarne där i trakten.

Måntro, det tog sig icke illa ut, när ett par skarpsprungna pojkar fått fatt en i hvar arm på Stina och satte i väg med henne framåt landsvägen, så att det snarkade i kjolarna och så att det röda håret flammade som en vådeld efter henne.

Hon stretade emot och rasade och fradgade af ilska. Men det hjälpte henne inte. De skenade med henne likväl tills hon var såsom halfdöd.

Allt det här födde bitterhet och hat i Stinas själ. Hela mänskligheten blef hennes fiende, och hon föresatte sig dag efter dag att ägna sitt lif åt att utkräfva hämd på alla dem, som sågo henne öfver axeln för hennes vederstyggiighets skull.

Hon spann ihop historier om grannarne och ställde folk i slagsmål, beljög sin nästa och blef allt mer och mer vidunderlig.

En dag fick hon fatt uti en enfaldig ung man och satte sig i sinnet, att hon skulle gifta sig med honom.

Ty utom enfalden besatt han en annan egenskap, som hon ansåg lämplig för sig. Danjel var nämligen stark som en björn och kunde arbeta och släpa som ett djur.

Men hur enfaldig han var, så sa' han ändå bestämdt stopp, när hon föreställde honom, att de borde gå till prästen och taga ut lysningssedel.

Men hon gaf inte tappt för den sakens skull.

Så fick hon en gång en liten bit »hvitt» af en lumpsamlare, som gick omkring i bygden.

Strax efteråt lurade hon Danjel till sig och bjöd honom på kaffe, som de skulle dricka tillsammans.

Och de voro att börja med inte så dåliga bussar vid det tillfället.

Stina hällde upp kaffe i båda kopparne, men smusslade därunder oförmärkt arsenikbiten i sin egen samt gick därpå och satte ut kokarn i köksspisen.

När hon se'n kom in och de skulle börja drickandet, låtsade hon, att hon läppjade på sitt kaffe, men i detsamma skrek hon till, som om man satt en knif i henne.

— Hva', hva' i all da'r står på! Skållade du dej i halsen, Stina? sa' Danjel.

— Nä'hej du! Men tror du inte, att ja' känner, att du har lagt geft i min kopp, Danjel? Nu har du gjort vackert ifrån dej!

— Har ja' lagt geft i ditt kaffe? Ä' du viller, människa? gapade Danjel och blef alldeles bestört.

Men Stina ropade in mor sin, och så slogo de ut kaffet i en djup tallrik, och däruti hittade de naturligt arsenikbiten.

— Kan du neka än, du kvinnomördare?

— Ja, dä' kan ja' visst! Ja' har aldrig i mitt lif haft arsenik i näfvarne! sa Danjel.

— Men ja' har väl inte kunnat lägga dit'et själf? Ingen annan än *du* har va'tt här inne och *du* har kastat dit'et, när ja' satte ut kokarn i köket, dä' ä' tydligt — och nu ska' vi följas åt te' länsman! väsnades Stina.

Danjel fann i sin enfald, att det här artade sig till att se fult ut för honom, och visste inte, hur han skulle kunna ådagalägga sin oskuld.

— Ja' törs gå min sali'hetsed på, att ja' inte lagt dit'et! bedyrade han.

— Det kan jag väl tro att du vell svärja dej ifrån'et, men vi få höra hva' länsman säjer. En får inte svärja på

så'nt, utan du ä' allt fast ändå! genmälde Stina och började kläda sig för färden till länsmannen.

Danjel blef alldeles ifrån sig.

Han insåg nog, hur mycket som talade mot honom, och han började till sist att falla till bönboken.

Men det hjälpte inte.

— Hvad i Herrans namn vill du då, att ja' ska' ta' mej till för att du inte ska' styra till spektakel och fösa mej på häktet?

— Gift dej mä' mej, så ska' allt va' glömdt! lät Stina.

Och Danjel var så perplex och förfärad, att han underkastade sig.

På det viset blef Stina gift och fick sig en man.

Det är nog inte många, som kunna räkna ut det så fint och finurligt.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Danjel hade emellertid inte varit hennes egen många veckor, förrän han fann hur vådligt hemskt och trist lifvet låg framför honom.

— Blir du inte beskedlig, Stina, så går jag mitt håll ifrån allt ihop! kunde han säga ibland.

— Gack du, giftblan'nare! svarade Stina.

Slutligen stod han inte ut längre, utan en dag knallade han sig i väg till Amerika, utan att säga farväl till Stina.

Men hur hon vändes och vånnades, fick hon till sist reda på hans vistelseort i det nya landet, och bäst han gick där och knogade i Colorados grufvor och log och var glad att ha' undsluppit sin förskräckliga hälft, fick han minsann ett bref från Stina.

»Om du flydde ytterst i hafvet, så kan du inte undgå mig. Det finns lag och rätt och polis i Amerika också och om du inte genast skickar hem pängar eller kommer själf, så är ja' hos dej om en månad,» skref hon.

Danjel hade inte annat att göra än att skicka hem sina besparingar.

Stina tog emot dem och satte dem i banken samt lät Danjel få ett par månaders ro.

Men därpå skref hon å nyo och förkunnade, att pängarna tagit slut, och att hon bums skulle resa till honom.

Danjel skickade på nytt allt hvad han under tiden förtjänat och fick lugn en tid.

Men så skref hon igen på samma vis och det höll hon på med, tills Danjel slitit ihop och skickat hem så mycket pänningar, att hon därmed kunde inköpa just det hemman, under hvilket hon var född.

Det lät hon dock aldrig Danjel få nys om.

Ä'ke det här bevis på kvinnlig energi, som heter duga?

Nu satt hon på sin gård och mojade sig och mådde såsom en pärla i guld.

Men tidt och ofta vrok hon sig likväl ner och skref till Danjel, att nöd och elände närmade sig henne, och att hon inte kunde bärga sig utan att hon nödgades resa till honom för att bli försörjd.

Och då skickade den arme, enfaldige mannen henne å nyo i sin förfäran en laddning af sina sparade och hårdt förvärfvade styfrar.

Se'n gick hon omkring i hemsocknen och lefde i lättja och kräslighet af mannens svett och släp och försakelser i de mörka och djupa schakten i Colorado.

Stundom hände det henne, att hon gjorde sig smilafin och sökte inleda någon intimare bekantskap med en ung man, men hon hade förstås ingen framgång i den saken.

Alla människor voro liksom rädda för »posthornet» och både man och kvinna fruktade för den energi, som fanns hos »Stina på Gården», såsom hon kallades allt från den dag hon köpte hemmanet.

Men fast hon hade fullt upp af allting, var det

dock icke en fattigstugugumma med tre kronor om året till sofvelpängar, som ville byta med henne.

— Hon får en usel ändalykt! sa' de. Och det är nog också troligt att hon får.

Men än lefver hon gu'nås och regerar därborta på Gården.

Mor Inga Lisa och Fyllerydsgubbarna.

Fylleryds by borta i Sötåsa socken har egentligen ingenting att berömma sig af inför Gudi, om det inte möjligen skall vara för krogen, som de gu'bevars ha' där, och hvilken, efter hvad de gamle påstå, funnits på det stället och i den byn allt sedan den hedniska tiden.

Men säkert är, att hon inte har gjort Fyllerydsboarna till några särdeles stora helgon i lefvernet, och inte häller ha de blifvit rika på grund af hennes tillvaro midt ibland dem.

Den enda grannlåt hon åstadkommit i synlig måtto, det är, att alla gubbarne i Fylleryd ha så ovanligt röda och granna näsor.

De äro rent af purpurfärgade såsom en kungamantel.

Också krumbukta och stoltsera gubbarne vådligt med sina granna trynen, om jag får säga så groft.

Om morgnarna, när de »beskat» en stund, sätta de dem i vädret såsom de värsta underlöjtnanter, men om kvällarna händer det, att de påta i landsvägen med dem.

Det borde de egentligen hålla dem för kostbara till, ty pastorn sa' en gång att det inte fins nå'n färg i hela kristenheten, som är så dyr som purpurfärgen på Fyllerydsboarnes nästippar, samt att han för sin ringa del inte finge råd att skaffa sig någon sådan, förrän Herren möjligen förhjälpte honom till ett domprosteri.

Och pastorn talade sanning.

För 25 år sedan hade Fyllerydsboarna de största och

präktigaste skogarna i hela detta härad. Dessa äro borta nu, och otäcka stubbafällor gråna, där skogarna fordom stodo i ständig grönska.

Men gubbarne i Fylleryd söpo samvetsgrant upp sina skogspängar, de som andra, hvilka härja riket och skämma ut landet medelst baggböleri.

Af detta supande vordo de rödmosiga, hvadan man kan säga, att de bytte sig till denna purpurfärg för sin skog, och det är också det enda de ha' igen af sina granna skiften. Dyr är alltså den färgen.

En af de maffigaste männen i Fylleryd var Peter Isaksson. Det kvittade om man kom kväll eller morgon och åkte där förbi, så satt alltid Peter på krogens förstugukvist och hoverade sig och sken och skrek samt svängde med sin näsa, alldeles som en stationsinspektor dänger med den röda lyktan, när han vill stoppa ett tåg.

Men när Peter var hemma i sitt hus, var han minsann lagom nosastyf.

Nere på krogen kunde han sitta kvällarna igenom och hålla långa tal om, hur stark och djärf och oförfärad han var, och hur han aldrig krusade eller bäfvade hvarken för skam eller människor.

Men smög man sig efter honom, när han se'n gick hem, fick man snart höra, hur kvastskaftet skrällde och sang emot hans skinnväst och byxor, när Inga Lisa, hustru hans, välkomnade honom.

Det hände också mångtaliga gånger, att den bålde Peter inte alls vågade sig hem om nätterna, när han blifvit mer än vanligt »jämn», utan stannade öfver natten nere i »droppastugan», såsom de äfven kalla gästgifvargården.

Ibland inträffade det, att Inga Lisa kom dit ner i skymningen, just som Peter var i sina bästa tag med att utveckla talet om sitt hissnesamma mod. Då grep hon honom alltid i kalufven och släpade den väldige med sig, midt för näsan på bönderna.

Och Peter följde med mildt och tåligt såsom ett slaktoffer.

En efterhöst blef Inga Lisa andeligen väckt och se'n fick Peter lite mera lugn för henne. Ty hon hade, kantänka, fått sitt att sköta medelst spring om kvällarna på alla »samlingar» i trakten, så nu hände det inte så sällan, att Peter hann hem och kunde krypa till kojs samt sofva af sig halfva ruset, innan hon anlände.

* * *

Men en höstnatt inträffade det ett stort spektakel i deras hus.

Inga Lisa var borta på »samling» i Svinarum, och innan hon gick, hade hon platt förglömt att sätta fram mat till Peter. De lefva nämligen ensamma och ha' hvarken tjänare eller barn.

Nå, Peter kom hemstöflandes vid elfvatiden och fann huset öde och tomt och skafferiet låst.

Då ilsknade han till.

— Ho' har så många gånger låtit mig ligga vall, så det kan rätt inte va' för tidigt, att ja' betalar henne för gammal ost! murrade han samt låste till och bommade bägge dörrarna.

Sen kröp han till kojs.

Där låg han se'n och snusade och sof så djupt och tungt, att det gick nog åt omkring en half timma, innan Inga Lisa, som kom hem bortåt tolftiden, lyckades få lif i honom, och ändå förde hon ett hiskligt regemente och väsen emot dörrar och fönster och hojtade och gormade värre än en hel sockenstämma.

Omsider vaknade dock Peter ur sin syndasömn och bränvinsdvala, och när han började befara, att hon rent skulle rifva ner hela stugan, om hon finge hållas lite till, så glänte han slutligen på fönstret, förmanade hustrun och sa':

— Gack du dit du ä' kommen ifrå'! Där du ä' om kvälla', där kan du va' om nättera, din rännarekäring, för här slipper du inte in!

— Hva' ä' dä för prat? Öppna du tvärt, annars...

— Ja, så har du sagt åt mig hvarannan natt i femton års ti'! Nu ä' dä min tur. Gack du och låna hus hos »dina bröder och söstrar»!

Men då tog det eld i Inga Lisa på rena allvaret.

— Dä ä' skellnad på mäj å däj, din föllestöfvel! Ja' går ut å lofvar lammet, men du går ut och super, du rödtrynade och bölande oxe i Basan. Vet du dä, du, att du supit opp mitt möderne och hela skogen och två ängsskiften, du sure lajinge, du stinkande sugga där, och öppnar du inte bums, så ska' fan ta däj, ditt grömma åbäke — ja' skulle inte så syndigt svärja i mitt nya nådastånd, din fördömda bränvinstratt, för dä ä' du, vet du dä!

— Dä va' hundan hva' du öfvat opp dina predikogåfvor på den korta tid du varit väckt! Gå på du, gå på hela natten äss du vell — men in slepper du inte! flinade Peter.

Käringen blef naturligtvis allt ilsknare och ilsknare, det kan tänkas, men när hon grälat sig trött och andfådd, tog hon till lipen och började anropa Peters barmhärtighet.

— Öppna dörra, Peter lelle, du vet allt att ja' håller å däj ändå, fast ja' vart stränger ibland! Öppna, så ska' ja' förbanningen inte säga ett ord mer om dett supande, utan be' Gu' hjälpa däj!

— Har du lurat nå'n förr? hånade Peter.

— Jasså, ä' dä ditt sista ord, att du inte släpper mäj in?

— Vesst i helgotte ä' dä så! Du hör väl hva' ja' säjer, käring?

— Då hoppar ja' ner i brunnen, och så kommer mett blo' öfver dett hufve!

— Hoppa du, ja' ska' inte förhindra däj, för dä' vore synn att förhålla skam en så fet stek! grinade Peter.

Inga Lisa lommade af neråt brunnen, men Peter brydde sig inte om'et.

— Hon skyr nog sjutsingen det kalla vattnet! tänkte han. Men när gumman kom ner mot brunnsöppningen, fick hon fatt i en stor sten, fast Peter i mörkret inte kunde skönja hvarken henne eller stenen.

— Ajö' mä' däj, Peter, nu skuttar ja' ner och dä' har du på ditt samvete!

— Skutta du! skrek han till svar.

— Hjälpe mäj då, Gu'! ropade Inga Lisa och dängde med detsamma stenen, så att han med ett högljudt plumsande for ner i brunnen.

Peter trodde säkert, att det var hans hustru, som brakat ner, och det hade han då inte väntat sig.

Halfnaken, som han var, rusade han ut och ner till brunnen samt började vinda ner ämbaret.

— Håll däj fast, Inga Lisa, så ska' ja' kveckt vinna opp däj, håll däj fast hjärtans gumma! Du kan väl begripa att ja' bara gycklade! bad Peter med ömklig och bruten stämma.

Men efter stenkastningen hade Inga Lisa smugit sig bakom knuten, och när Peter lopp ner till brunnen, smög hon sig in i stugan och bommade i sin tur till dörren.

Hur mannen alltså tiggde, bad och anropade nere vid brunnen, fick han därför ingen Inga Lisa att klänga sig fast vid ämbaret.

— Herre förbarma däj! skrek han slutligen och tog till att stortjutande springa omkring och väcka upp allt folket i hela Fylleryd.

Det dröjde häller inte länge, förrän samtliga de rödnäsiga gubbarne voro församlade kring brunnen med lyktor och båtshakar i händerna. Peter gick omkring dem i bara lintyget och slet sitt hår och vred sina händer.

— Det har ja' för mitt supannes skull! tjöt han.

Så sänkte de ner en lykta i brunnen. Sedan lade alla

gubbarne sig neder på sina magar rundt öppningen samt koxade neråt. Och lykta och näsor glödde i brunnshålet.

Det sägs att detta skulle hafva varit en af de skönaste syner på jorden.

Men medan de lågo där under ett par timmar och påtade med stänger och ropade och skreko efter henne i natten, stod Inga Lisa innanför sitt fönster och grinade.

Och hon kunde väl inte annat, rätt så nyfrälst hon var.

När de omsider funno letandet fruktlöst, mente de, att Peter inte vore för god att bjuda på en morgonsnaps öfver lag för allt det omak de haft. Och Peter tyckte också att det talet hade fog för sig.

Men det var dem inte möjligt att kunna tränga sig in i stugan.

Hur de satte axlarna emot och tråkade och bände och stönade, så halp det dem inte in till stopaflaskan i vråskåpet.

Här har skam fört ett reelt spel i natt! utbrast Peter och ställde sig gråtande mot väggen.

I detsamma fick Danjel i Mellangården syn på Inga Lisa genom fönstret och blef så förskräckt att han inte kom sig för ett tecken, utan bara stod och gapade som en saltstod.

— Hva' kommer åt de', Danjel? läto de andra, när de observerade hans förskräckelse, som gjorde hela hans ansikte, undantagandes näsan förstås, blek som ett lärft.

— Titta! hviskade han och pekade åt fönstret, bakom hvilket de då samtliga fingo se Inga Lisas af skadeglädje förvridna ansikte.

— Tvi för den dåli'e! ropade alla i korus och satte af i vildaste språng genom morgongryningen neråt »droppastugan» och allra efterst hoppade Peter själf och skalf i lintyget likt en annan dimfigur.

Men den här manövern gjorde Inga Lisa till en riktig

hjältinna inte bara inom Fylleryd, utan ock inom hela socknen, och särdeles alla de gifta gummorna kunde inte nog prisa henne för knepet.

— Det var det likaste tempo utå' en hustru, som vi nånsin ha' hört omtalas! säga de än i dag.

Skälleboiternas tjufvajakt.

Skällebo by låg och ligger än i dag, förstås, i en afkrok af socknen bakom skogen, som sträcker sig norr om kyrkan.

Där lefde Skälleboiterna ett isoleradt lif och voro, som man säger ett folk för sig själfva.

De hade just aldrig haft stort umgänge med de andra sockenborna och ännu mindre blef det, sedan Skällebofolket blef väckt och öfvergaf att gå åt kyrkan.

De hade egentligen aldrig haft namn om sig att vara några kvickhufvuden, utan det var snarare tvärt om med den saken.

De öfriga sockenmännen gjorde dem därför både med rätt och orätt till föremål för sin blodiga drift, och när någon yttrade eller gjorde något dumt eller bakvändt, så fick han städse höra att »han var dum och kokt som en Skälleboe».

Den omständigheten, att de senare bodde aflägset i skogen, långt från järnväg och annan »drafik», gjorde förstås, att de aldrig fått lära sig reela folkforor, de stackarne.

Fördenskull blefvo de snart ett ljufveligt byte för allehanda vinkelpredikanter. Skälleboiterna voro inte mäktiga af någon slags kritik utan de föllo till dem de sist hörde, bara han lofvade dem himla och förlät dem deras små missgärningar.

Så voro de då en tid »syndfria» och tittade med förakt ner på folket i kyrkobyn, när de voro ute och huggo vidjor i sin skogskant.

Och de pekade med vämjelse ner på kyrkan och sa':

— Si, där ligger den skökan.

Sen blefvo de baptister ett ryck och läto döpa sig samt och synnerligen i den lilla gölen invid Skärfvebo mosse. Men så fingo tre af deras bästa flickor lunginflammation genom förkylning under dopet.

Då blefvo de rasande och vordo affällingar hela skocken och syndade alldeles dråpligt samt lefde i kött och uppenbart elände ända tills Sakarias Persson flyttade till dem och fick sätta upp sig en stuga på deras allmänning.

Man hade inte klart för sig hvad Sakarias var för slags gök. Men han kom dit en gång, drifvandes, man visste inte hvarifrån och »höll samling» om kvällarna. Och Skällebofolket blef så betaget i hans predikosätt, att de nödgade honom stanna samt hjälpte honom timra upp kåken på allmänningen.

Gu' vet, hur Sakarias bar sig åt.

Men han talade ideligen i stugorna och det dröjde inte tre veckor, förrän folket var omvändt och gudeligt igen och hvart Sakarias och hans stora maruffel till hund kommo i gårdarna, så anammades de såsom välgörare och profeter.

Värst var det med fruntimren.

De rent af tillbådo Sakarias.

— Jesses, han har ögon att köpa smör för! suckade de.

Ja, till och med det stora hundkreaturet var föremål för deras dyrkan. Ty så fort den ledingen kom viftandes med svansen och snokandes mellan husen i byn, sprungo kvinnfolken ut och slängde feta köttben åt honom, hvem som värst var.

* * *

Men rätt hvad det var, började det komma bort än det ena och än det andra i byn.

Än kom Stina i Norrgården och tjöt, att hennes största ankbonde var all världens väg; än sprang Kajsa i Västergård omkring och grät och bölade öfver, att det fattades fyra höns för henne, och Anders i Mellanhyttan blef vid ett tillfälle af med fyra lam på mindre än en veckas tid. —

Hela Skällebo blef allt mer och mer upprördt och till sist frågade man Sakarias hvad han trodde om saken.

— Det är så med alla trogna. De få lof att pröfvas och hemsökas ibland. Tänk på Job! Det är långt till ni förlorat så mycket som han, så ni ska' bara sjunga och jubla, när det kommer bort en höna eller ett lam! log Sakarias och såg så saktmodig och smilfiner ut, att folket trodde.

Alltjämt miste de ägodelar, men de sa' ingenting på länge, fast det kom bort än det ena och än det andra.

Men så en dag blef Johannes i Östragård af med sin »plånebok», som han lagt ofvanpå sin »cheffanjer».

Där vore hundra banko i stutapängar uti henne.

Och när så hans granne natten efteråt pröfvades genom förlusten af tre kalfskinn, så blef där liksom uppror i byn, och folket gaf sig den på, att där fans ett tjufband i skogen bredvid.

— Hur stor Job man än vill va', så kan icke hundan tåla att stutapängarna fara åt helsike! skränade Johannes.

— Dä' får lof bli en gräns för pröfningarna, för kalfskinnen stiga i pris! lät grannen och föreslog, att byamännen skulle leta igenom skogen.

Serradö, ett par dagar efteråt kom en af Skälleboiternas pigor och sa' att en besynnerlig figur synts i skogskanten, och när ryktet härom spred sig, beslöt man att gå man ur huse och knäcka honom.

— Dä' är tjufven, och det kan väl inte vara Herren emot, att fähunnar få sitt straff, mente folket, och beväp-

nade sig med högafflar, mortelstötar, gapstänger och andra anfallsvapen samt gåfvo sig in åt skogen.

* * *

Vi, som bodde nere i kyrkobyn, visste inte ordet af, förrän vi den aftonen fingo höra ett rysansvärdt illvrålande uppifrån Skällebo skogspark. Vi blefvo rent liksom litet förbryllade och tänkte, att det utbrutit vådeld.

Men hur vi gapade, syntes ingen rök, och då skrålet blef allt värre och kom allt närmare, blefvo våra hustrur så perplexa, att de fingo fram psalmböckerna och bådo oss hjälpa till att sjunga.

— Här är krig och pestilantia i antågande! skreko de och sjöngo och gräto det värsta de kunde, så det lät snart inte stort bättre nere hos oss än uppe i skogen.

Självfva gamle prosten kom ut på sin trappa och undrade hvad det var för ett väsen, och vi tyade oss naturligtvis bort till honom för att ha något skydd, ifall skam händelsevis blifvit lössläppt på allvar.

Ty hvad skulle man tro?

Rätt som vi så stodo där och darrade i alla lemmar med postillor och psalmböcker i händerna framför prosten, fingo vi se den nye adjunkten komma och springa såsom för sitt lif, sönderrifven och hättelös med andan i halsen, i hack och häl förföljd af nästan hela Skällebo by, med stafvar och stakar i näfvarna.

— Ta' fast den helsekes oxen! tjöto de, så att det skallade i byn.

I begynnelsen tänkte vi, att adjunkten varit uppe och haft något fyr för sig med Skälleboflickorna, ty han var alldeles nyss utkommen från Upsala, så man fick inte undra på, om han rätt hade haft en bit kvar af den gamla människan i kroppen på sig. — Så vi började liksom le inom oss och tänkte, att vi i rappet skulle få höra en vacker och rolig paschasa.

Och på samma sätt tänkte visst prosten också, ty han blef bra mörk i synen, när han fick se honom komma löpande på detta föga ärevördiga sätt.

Den stackars adjunkten var nära döden, när han kom fram.

— Det är en skock vansinniga, som togo sig till att jaga mig, när jag letade svamp i skogen däruppe! stammade han och föll ner på verandan.

Men ni skulle ha sett, hur snopna Skälleboiterna ble', när de kommo under fund med, att de jagat sin egen själasörjare på det viset.

De bara gapade och stodo såsom förstenade.

— Hå kors! Och vi som trodde, att han var en tjufvarackare, för vi ha mist möen ägendom på en tid. Kära, ursäkta oss! bönföllo de.

Men prosten han drabbade minsann på dem, och hva' han sade kan icke den dålige minnas. Men ord och inga visor var det.

Våra fruntimmer stucko psalmböckerna innanför sina lifstycken och ha säkert aldrig haft så roligt eller så godt i hela sitt lif, som när de nu stodo där och hörde på hur prosten läxade upp och gnodde till de skenheliga byamännen från Skällebo. — Om man rätt hade hällt sur lut öfver dessa, kunde de inte sett snopnare ut, när de till sist lagade sig i väg på hemhållet.

* * *

Men det återstod dem än en pröfning.

Just när de stucko in på allmänningen, fingo de se Sakarie hund komma smygande från byn med Anna Britas förnämsta värpehöna mellan tänderna. De följde efter till den gudsmannens bostad, och hvad de fingo se där fördärfvade för lång tid det andliga lifvet i byn.

Först fingo de nämligen i ett hörn sikte på de bortkomna kalfskinnen och ju mer de letade, dess klarare kommo de underfund med, att Sakarias lärt sin hund att apportera hvad husbonden pekat på.

— Gömmer er i vrårna, ja' ska' hålla utkik, och så ska' vi passa på och klå skrömtaren, när han kommer! sa' Johannes' i Östergård och kisade ut genom rutan i bakfönstret.

Men han hade inte stått många sekunder, förrän han hoppade till och svor rätt så väckt han var, så hiskligt att hela huset kunnat sjunka.

När de andra tittade ut, fingo de se, hur Sakarias och Johannes' egen hustru sutto och klappade hvarandra bakom en buske i skogskanten, och bredvid Sakarias lågo tre stora hvetelefvar, ty de hade bakat hos Johannes på morgonen samma dag.

Låt mig nu slippa tala om hvilket förhärdadt lefverne där blef uppe i Skällebo!

En del med Johannes i spetsen gaf sig efter Sakarias, medan andra stannade kvar och slogo sönder fönster och bord och stolar i stugan.

Sakarias kom emellertid undan.

Han lurade ut hela skocken i Skärfvebo mosse, som i följd af regn var såsom ett gungfly, och där satte de sig fast hela tutten, så att man hade ett fasligt göra med stänger och plankor, innan man fick dem loss och på fast mark igen.

Men aldrig har det kanske i hela socknen på hundra års tid svurits så förfärligt som det svors i mossen den aftonstunden af de förut syndfria Skälleboiterna som satt sig fast där.

— Tänk så långmodig skaparn ändå är, som inte låter dom sjonka hundra mil ner i dyn, när de schvärja och turnera på dä viset! jämrade sig gummorna, som stodo på mosskanten och sågo hur deras män kraflade och rege-

rade i den sega smörjan, som stod dem till brösthålan, samt hörde deras förfärliga rytande i vredesmodet.

Man kan inte heller så särdeles undra på, att gubbarne blefvo ifrån vett och sinnen.

Först hade de ju sina förluster att tänka på, sen hade de ju nästan jagat lifvet ur sin präst och så till sist satt sig fast i mossen, utan att få hämd på Sakarias, den amalekiten.

Människor kunna bli rasande öfver mindre motigheter.

Men från den dagen lefde de också illa med sina hustrur, på hvilka de kastade skulden för allt eländet, så det var då en olycksdag på många sätt.

Fjärdingsmannens serenad.

— När nu hela sockna ä' nökter å skicklig, så borde inte baronen, som är förnämst, ställa te' så väldiga supkalas med hippning å hurrning, så att det hörs långa vägar och väcker förargelse!

Det var Johannes i Granåsen, som dristade sig till att säga så där till baronen midt ibland allt folk på kyrkobacken en söndagsmorgon.

Johannes ville förstås göra sig till och vinna människopris genom de här orden, och när han sagt dem, tittade han omkring sig bland folket och tyckte naturligtvis, att han var en riktig maffe.

Men baronen svarade ingenting angående hippandet och hurrandet utan bad Johannes, att han skulle titta upp vid tillfälle, så finge de talas vid.

Baronen är annars en duktig karl. Han vill det, som är rätt och bra, går både till kyrka och skrift, och hvad kalasandet och hurrandet beträffar, så är det för det mesta på hennes nåds födelsedagar, som de härja och muntra sig lite grand i parken där uppe.

Men en smula het är han till humöret, det får man]of att tillstå, och inte glömmer han lätt en förolämpning.

Nå, ett par dagar efter den där söndagen stod baronen och såg på, när gamle Anners Danjel Knall rödfärgade hans trädgårdsstaket, och rätt hvad det var kom Johannes,

bredbent och viktig fram till stället och hälsade och spottade och var vidlyftig efter vanligheten.

Så fort baronen fick syn på'n, blef han liksom lite mörk i synen.

— Här ska' du få för det du ger dig till att prata smörja och genera folk på kyrkbacken, din hycklare! röt baronen och gaf Johannes en sinkadus, så att han for vidöppen med hufvudet före ner i rödfärgsbaljan och klente ner sig alldeles förskräckligt.

Man kan tänka sig att han spottade och fräste, och färgen rann ifrån skallen på'n ner åt bålen, så Johannes liknade mera en mosastånna än en vanlig kristen människa.

— Ja' ska' min själ inte tvätta å mej, utan låta folk si, hur baronen handterar en socknebo, som kommer! lät Johannes när han fått rödfärgen ur halsen på sig så pass, att han kunde tala.

— Gör du det, skrattade baronen. Och gamle Anners Danjel grinade äfven, så att han kunde sej fördärfva.

Johannes lommade i väg och visade sin rödbrokighet i gårdarna.

— Si så ja' sir ut! skrek han hvart han kom.

Och folket bäfvade för honom i början. Men så snart de fingo höra sammanhanget, visste de inte antingen de skulle grina eller gråta åt honom.

Det är ifrån den betan och iföljd af det vederdopet, som Johannes nu allmänneligen kallas »Broken».

* * *

Men Johannes funderade på hämd.

I flera månaders tid tänkte han inte på annat, och hur han vrängde och krängde och lockade och tubbade och till och med delade ut bränvin i gårdarna, så lyckades han till sist drifva det därhän, att baronen på en marsstämma blef vald till fjärdingsman.

Säkert är ändå, att om Johannes då vetat så mycket som han nu vet, så hade han inte brytt sig med det där, ty hur det är, så hör hämden i alla fall till en, som är litet för mer än »Broken i Granåsen», rätt så nosastyf han ville vara.

Johannes tänkte, förstås, att han skulle chikanera baronen med det valet, och att denne skulle krevera af ilska och raseri midt under kommunalstämman och få slaganfall eller åtminstone tvingas att ödmjuka sig och tigga församlingsborna om nåd och förskoning ifrån den där fjärdingsmannakalken.

Men det slog bom för Johannes. Baronen bara steg upp, bockade sig och tackade för sysslan och förtroendet, alldeles som om han satt stort värde på fjärdingsmannaskapet.

Och Broken gick dyster hem från stämman, ty det begrep han grannt, att friherren hade något spratt i kikarn, och att han själf inte måhända hade något för all sin vedermöda.

När baronen sedan kom ridande och hann Johannes på vägen från stämman, sprang denne åt skogen det fortaste han kunde.

— Hvarför löper du så rasande, Johannes? Här fins ju inte nå'n rödfärgbalja!

— Nä', dä' förstås, men *herr fjärdingsmannen* har näfven mä' sej i alla fall, å då töcker ja' att dä' ä' bätter te å fly än — undvika stryk! flämtade Broken och visste inte hvarken hvad han sa' eller hur han sprang, förrän han dråsade ner i ett gungfly i skogskanten.

Ett par andra karlar, som strax därpå vankade vägen fram från stämman och fingo höra Brokens skrik och syndabekännelse, hjälpte honom upp ur hålet, eljes vete Gud, hur det gått med honom i den aftonstunden.

— Baronen ä' visst satan själf; aldri' kan ja' träffa på'n, utan att ja' råkar falla i olöcka eller elände! pustade

Broken, där han se'n gick på vägen, medan dy och vatten strömmade ner af hans lekamen.

* * *

Men baronen fick lätt kronofogdens löfte att skaffa karl i sitt ställe såsom fjärdingsman och han visste nog hvem han skulle få.

Vi ha i socknen knappt en dummare karl än »Brokens» egen måg, Nils på Galgen eller »Nesse med galepennen», som vi kalla honom, efter som han har en vådlig sångröst och, gubevars, försökt sig på att bli klockare i ungdomen, fast det misslyckades för honom.

Men eftersom han gått i sångskola, eller hvad det kallas, så ville han vara liksom lite för mer än andra, fast det bar illa till för den sjåten, fattig och lat och eländig, som han är.

»Nesse med galepennen» är för den skull ett rätt bra spektakel inom socknen, och honom fick baronen lätt att bli fjärdingsman i sitt ställe.

Ifrån den dagen fick högmodsandan än värre makt med Nesse.

Stugan i Galgen tog han och delade itu med ett par täcken, så att han skulle få sig ett eget expeditionsrum, kan tänka.

En dag kom länsman dit och ville tala vid honom.

— Hvar håller Nils hus? frågade befallningsman.

— Jo, fjärdingsmannen är på sitt rum! svarade hustrun, som inte ger mannen efter i högmod.

I detsamma delade sig förlåten och Nisse kom fram mellan täckena.

— Ursäkta, befallningsman, ja' höll på mä' min supé och dä' tar tid, för ja' äter fågel i kväll, bröstade sig Nisse.

— Ja, jag kan se det! Där sitter en bit kvar utaf vingen på västen! myste länsman och pekade på en stor grötkluns, som fastnat i skinnvästen på fjärdingsmannen.

Men det är omöjligt att uppräkna eller omtala allt galet och alla paschasor, som blefvo en följd af det där fjärdingsmannavalet.

»Nesse med galepennen» ställde till det ena eländet efter det andra och lät lura sig till att begå alla möjliga stollastycken, och hela socknen kastade naturligtvis skulden på svärfar hans, ty hade inte »Broken» varit, så hade ju vi som andra haft en rejäl fjärdingsman och inte en sjåter.

På vårsidan hade baronen lurat ut, när mor i Granåsen, »Brokens» hustru, hade sin födelsedag, och så kallade han till sig fjärdingsmannen.

— Du, Nils, som är en bildad karl, tjänsteman och stor sångare, borde gå bort och hålla serenad för svärmor din i kväll! sa' baronen.

— Ja, måntro det! mente Nisse och kråmade sig.

— Gör det! Här har du lite trallarevatten! — Bjud ett par af dina vänner, och när ni smort struparna, så gå bort och sjung och hurra lite grand för gumman! fortfor baronen och lämnade ut några buteljer åt Nisse.

Nå, på kvällen kom »Nesse med galepennen», bra skefbent med fjärdingsmannamössan på nacken och åtföljd af några ungdomar, ner till Granåsen för att ära svärmor sin.

Gumman hade bykt da'n förut, och gärdesgården rundt om Granåsen var garnerad och prydd med tvättkläder.

Då fick Nisse en syperb och härlig idé.

Han tog fast i en sädeskrake vid ladugårdsknuten och band, skam till sägandes, ett af gummans lintyg såsom flagga vid krakens ena ända.

Så utrustad satte han sig i spetsen för ynglingarne och tågade fram mot huset, medan lintyget fladdrade och fylldes af aftonvinden.

Där var, förstås, kaffegille i Granåsen, och när värdfolket och gästerna fingo se det underliga tåget, sprungo de ut på förstubron.

— Ta' linty'et utå kraken, din uslinge! skrek käringen.

G.E.
V. GERNANDT

Men »Nesse med galepennen», som kom och skrålade Björneborgsmarschen svarade, förstås, inte ett ord, utan stannade bara, satte fram ena foten, höll flaggan högt och klämde i med sin allra starkaste röst:

»Lys högt du segersälla fana...»

— Tösst Nesse och häda inte! röt käringen.

Men Nesse fortsatte och sjöng hviftande med fanan:

— »Sliten af strider se'n en grånad forntids da'r»

— Slitet, säjer du dä', om mitt sping spångande nya linty', så är du evigt olöckli! Klå stollen, Johannes, och täpp igen halsen på'n! gormade gumman i det yttersta raseri.

Och Johannes blef tvungen att ge sig på mågen, och stryk blef där af. »Broken» dängde och slog med sädeskraken, Nesse skrek, käringarna hoade och ynglingarne hurrade, så att maken till lif har där väl aldrig hörts i Granåsen.

Dagen därpå stämde Nisse svärfar sin för öfvervåld med lifsfarligt vapen, och följande söndag fick baronen fatt i Johannes midt på kyrkobacken.

— När nu hela socknen är nykter och skicklig, så borde inte du, som är svärfar åt fjärdingsmannen, ställa till slagsmål och skrik och hurrande i ditt hus vid läggedags! sa' baronen och runkade på hufvudet och suckade och såg så innerligt bedröfvad ut.

— Tugga på det du, Johannes! lät det andra kyrkofolket och grinade.

Det är inte troligt, att Johannes efter detta törs sätta sig till doms öfver andra, för nu är han nästan grundstukad, det syns nog på honom.

Gästgifvarns fula knep.

Nöden är ändå allt en dråplig läromästarinna, ja, så dråplig, att en hjälpepräst i ett högtidligt föredrag betygade, att nöden egentligen lärt människan allt hvad hon kan. Där öfverdref och ljög han, förstås, inte så illa litet ändå, ty länsmannen, som vi ha' fått hit, har lärt sig att kränga och vränga lagen, så att man kan hissna däråt, men det är inte nöden, som lärt honom det.

Skam är måntro också en bra läromästare.

Sven Månsson, som ägde ett halft mantal Lurakullen i västra kanten af den här gudomliga socknen, har lärt sig att förkunna ordet så förskräckligt och så kraftigt, att jag hört många förståsigpåare slå sig i backen på, att statskyrkan inte har en värre predikare, och att själfva biskopen skulle bli bet och stukad, om han gåfve sig i dispyt med Månsson. Men inte är det heller nöden, som lärt upp Sven Månsson till en sådan färdighet. Nej bevars, högfärden och självförtroendet och till och med oförskämdheten kunna, skam till sägandes, lära folk en hel hop.

Men nöden lär oss i alla fall rätt många bra saker.

Här ha' vi nu Inga Matilda i Knipan, som, då hon var försänkt i stor nöd och vånda, gjorde en icke så oäfven uppfinning, hvilken kan vara till stor båtnad för kvinnokönet, fast gubbarna, gunås, inte ha' rätt stor anledning att prisa densamma.

Inga Matilda hade i alla tider haft en rysansvärd passion för kaffe. När Johannes tog henne till hustru och förde henne till sig i Knipan, hade han just inga skulder på gården, åtminstone ingenting att tala om. Men nu är han blott och bar. Nästan allt hvad han ägt har smält bort i kaffekokaren, så det är inte underligt, att han är rasande på Inga Matilda och sticker henne med ord för hennes hemska kaffemani.

En gång tittade vi in till honom, när vi gingo till kyrkan. Johannes stod redo att följa med oss.

Men just som vi skulle gå, vände han sig om i dörren och försmädade hustru sin i allas vår närvaro, sägande:

— Du låter väl i Guds namn inte kaffekokarn stå och frysa fötterna af sig, Inga!

Hon blef, förstås, ilsken och bjäbbade:

— Dra du åt helsefyr, så möter du inget körkefolk!

Måntro, där man och hustru lefva så, där kan ju ingen välsignelse finnas.

Och det gjorde det inte heller i Knipan.

Till sist blef det så usselt, att de ingenting hade att köpa klarskinn för, och det tog måntro ett djupt tag uti Inga Matilda. Ty en sannskyldig kaffekäring försakar hellre nådamedlen än klarskinn till kaffet.

Det var i denna stora vedermöda, som hon gjorde sin stora upptäckt.

Kaffe och socker det skaffade hon sig nog, den harpan, genom byte med smör och hafremjöl, som hon stal från Johannes. Men klarskinn hade inte landthandlaren särskildt, utan för att komma åt sådant, måste Inga köpa hela lutfiskar, och dithän sträckte sig numera icke hennes väldighet.

Det var i denna djupa klarskinnsnöd, som hon fann på att klippa en bit ur gubbens gamla skinnbyxor och lägga i pannan hvar gång hon kokade sin älsklingsdryck.

Var inte det ett knepigt och bra påhitt?

Men en dag, då Johannes skulle ut till skogs och förty ville anlägga sina gamla skinnpantalonger, fann han dem grufligen spolierade. Hela bakdelen var borta och där blef ett fasligt väsen i Knipan.

— Dä' ha' råttorna gjort! lät Inga Matilda.

— Nu ljuger du! Jag sir nok, att dä' ä' kleppt mä' sax! dundrade Johannes, och slutet blef att käringen måste krypa fram med rena sanningen.

— Dä' ä' ett syndastraff öfver dej, för att du inte unnar mig lite klarskinn! pep hon.

Men se'n gick Johannes omkring i gårdarna och jämrade sig dag in och dag ut.

— Dä' tjänar ingenting till att sträfva och våndas. Nu har hon druckit upp gård och grund, ja, hon har inte ens skonat skinnbyxorna! snyftade han.

* * *

För en liten stund sedan nämnde vi ett ord om skam, och hur han kan hjälpa folk, särdeles länsmän, att göra uppfinningar. Det är nog inte mycket passande att så här i bättre sällskap nämna de där bägge kompanjonerna, ty det kunde möjligen bli en ful vana, men jag kan i alla fall inte låta bli att omtala, hvad »gamlefar» lärde gästgifvaren i Blankebo att göra en gång före jul.

Det är en rent af ynkelig historia, som mer än någonting annat visar, hur den ledingen går omkring än i dag som ett rytande lejon för att locka människor på fall och ifrån den rätta vägen.

Gästgifvaren hade suttit mycket trångt i flera år, gudskelof. Hälften af oss här i trakten äro väckta och större delen af de andra äro blåbandister eller goodtemplare, hvadan det, gubevars, inte har varit så vackert att vara gästgifvare i Blankebo. Hade här inte kommit en och annan profryttare, som lefvat såsom den förlorade sonen, och öde-

lagt sin firmas pänningar därnere, så hade gästgifvaren i Blankebo varit så lagom fet vid det här laget.

I hvardagslag och då ingen profryttare varit där, gick han därnere såsom en pelikan i öknen och slokade med hufvudet och såg hängfärdig ut.

Men så före jul räckte honom skam ett reelt handtag. Kan man tänka sig att han fann upp att låta trycka en mängd etiketter, på hvilka med stora bokstäfver stod präntadt

Sundhets-

och

Hälso-Konjak

För Sjuka och Svaga.

De där etiketterna klistrade han på en del buteljer, som innehöllo hans ilsknaste rom och satte ut dem i fönstret, så att de förbivandrande skulle kunna läsa det.

Nå, några dagar efteråt hade vi bön i Blankebo missionshus, och när vi gingo förbi gästgifvaregården, så föllo våra fromma blickar helt oförhappandes på de där etiketterna. Vi stannade och stafvade oss igenom gästgifvarens skrift.

— Hvad som kan vara nyttigt för en svag kropp är ingen synd att taga. Herren har beskärt oss vissa läkemedel! sa' skolmästaren och tillade, att han, som länge lidit af andtäppa, ville pröfva på medlet.

Då voro vi genast flera stycken, som kände på oss, att vi heller inte voro så värst starka till hälsan, hvarför vi gingo in en hel skock och frågade oss för angående »Sundhets- och hälsokonjaken».

Gästgifvaren hade anlagt en from, ödmjuk och botfärdig min, den banditen, och han till och med suckade flera gånger.

— Dä' är en predikant i Stockholm, som har funnit opp det här medlet! låt han.

BLANKEBO
GÄSTGIFVAREGÅRD
Svaga
GERNANDT

— Har en predikant funnit opp'et, då kan en kresten med godt samvete tära't! sa' vi och köpte oss en och två buteljer till mans samt gingo se'n åt hemhållet.

När vi kommo en bit uppåt backarna, smakade vi medicinen och kände oss strax efteråt förunderligen styrkte. Flera af oss betogos af en rent af öfversvallande glädje, så jag tror att vi till sist mera lofvade gästgifvaren än herranom.

Ifrån den stunden fick gästgifvarens »Sundhets- och hälsokonjak för sjuka och svaga» en vådlig åtgång, och gästgifvaren blef för hvarje dag allt fetare och mera skinande. En sådan jul som den hade han inte haft på länge. Men det andliga lifvet i socknen höll på att rent af gå under, och från den betan har det inte varit någon riktig fart i nykterhetsarbetet här i orten.

Godsherrns festmåltid och torparns kalas.

Den rike godsherrn hade inbjudit samtliga sina underhafvande till det vanliga festsamkvämet i herrgårdens stora kök på nyåret.

De voro allesammans, undantagandes barnen, befallda fram till kl. 4 e. m., och hvart man kom på godset, hade folket den dagen tvättat sig i såpa, så att deras ansikten skeno så blanka och härrliga som nyskurade kaffekokare, samt putsat och rakat sig det värsta de kunde.

Det var inte värdt för dem att komma fram smutsiga eller i orena paltor.

— Dä' ä' den besvärligaste dagsverksda' vi ha' under året. Hela kalaset ä' inte värdt så mycke bråk, som man får kosta på sig! plägade folket säga.

Kom man in i något af de längst bort från hufvudgården belägna torpen vid middagstiden den stora kalasdagen, kunde man få se man och hustru i färd med att riktigt skrofäta som man säger.

Och om man då råkade anmärka, att de åto som om de inte sett mat på eviga tider, så svarade de alltid grinande:

— Ja, måntro det, vi ha' lång herregårdsväg och få ingen matsäck ta' mä' oss i da'!

— Men ni ska' ju på kalas därframme!

— Lite té och en predikan, som frun läser upp, dä' står en sig inte på tills en kommer hem, äss en inte broar unner duktigt i förväg!

På den bestämda dagen och klockslaget sutto alla godsarne med sina hustrur på de insatta bänkarna i det ståtliga köket.

Kopparkärl skeno på hyllor kring väggarna, och från spiseln spred sig ett starkt doft ur den ångande tékitteln.

— Herre Gu', om dä' ändå vore en rejäl fläskgryta! vågade Erik på Snabben hviska till sin granne.

— Tösst, tösst, herrskapet kan komma hvilken menut som hälst!

Det var litet tryckt därinne.

Patron höll ett strängt regemente och ville gärna att den ene godsaren skulle springa till honom med skvaller om den andre.

Han hade dem på sina fem fingrar, förföljde den, som inte ville »bära till honom dålighet» om sin granne eller som försummade gå och höra den präst, som han och frun gillade, eller gick och hörde den, som herrskapet icke tyckte om.

Så det var inte något roligt ställe just.

Längst bort bakom ryggarna på de andra satt Johan i Gummebo och skylde sitt ansikte.

Han var den, som patronen höll sämst af allesammans, fast han var den likaste dagsverkaren och en hjälpsam och god människa.

Hade han två rockar, kunde han ge' bort den ena, om nöden stod på, och likadant var det med hustru hans.

Men patron var rasande på honom. Han fick honom hvarken att skvallra eller att gå in i »helnykterhetsföreningen», som han stiftat på gården.

Och det värsta af allt var, att Johan gifvit tak öfver hufvudet åt kammarpigan, enär patron dref ut henne i ur och skur en höstkväll för sin systersons skull.

Johan visste, att han inte var någon gärna sedd gäst och därför satte han sig så, att patron inte skulle få ondt i sitt hjärta af att skåda honom.

Han höll denna gång också knappt på att kunna sitta, ty i två föregående nätter hade han vakat öfver Ivar i Strängen, som låg tvärt för döden i lunginflammationen.

Rätt hvad det var kom herrskapet emellertid ner i köket.

Patron höll ett litet tal och tackade dem för det flydda året. Han var nöjd med dem allesammans, yttrade han, undantagandes Johan i Gummebo, som fortfarande hölle sig fjärran från den rätta vägen och följde sitt eget kött. Men kanske kunde också han räddas.

Så läste då frun det vanliga måttet ur en andaktsbok, medan gubbarne sutto och längtade efter att få masa hem igen, och gummorna önskade sig ett par af de blanka kastrullerna på väggarna.

Det var, förstås, deras andakt.

Men under läsningen somnade Johan in, genomvakad som han var, och sof och drömde om de glada nyårskalas, till hvilka han, när han var barn, fick vandra i sällskap med far sin, för många år sedan, under den förra ägarens, baronens tid. Han sof och log i drömmen så lugnt och godt, att han knappast vaknade, när hustrun stötte honom i sidan, då den välsignade tébrickan slutligen kom bort till den ändan.

Långt ifrån halfvaken och med drömmen ännu gycklande framför sig, for han upp och började sjunga:

»Den signade dag» — — —

— Tyst, mina vänner! Hör Johan sjunger! Kanske han fått ett annat sinne, hviskade patron.

Och Johan sjöng i sitt drömmande tillstånd den gamla visan från hans barndomstid:

Den signade dag,
Då Olle och jag
Bodde på Stigabergs kulle.
Bränvin hade jag,
Bränvin hade han,
Vi söpo oss båda så fu'ulle.

Ni kan tro, att där blef en patron och en fru, som voro lagom milda, när de hörde denna rysliga hädelse. Det hjälpte inte att Johan, när han blef vaken, bedyrade, att han inte vetat om sin sång, att det skett i yrsel, förorsakad af vakandet öfver grannen. Patron förkunnade, att det allt för väl hördes, hvaraf hans synddrypande hjärta var fullt.

Och en botpredikan blef där, som hette duga, i en hel timme, innan folket fick gå. Det var inte långt ifrån, att Johan blifvit uppsagd från torpet.

Kantänka, sjunga en sådan sång vid en téfest!

Men veckan därpå stod där i länstidningen, under rubrik: »Storståtligt gästabud för underhafvande» en vacker skildring om, hvilket kalas patronen bestått sina godsare, och hvilken öm och omtyckt husbonde han var.

* * *

När Johan och hans hustru kommo på kvällen hem till Gummabo, sprungo barnen emot dem ute på gården.

— Far, mor, vi ha varit öfver spången på andra sidan mossen, borta hos Danjel i Risbygget. Danjel har inte varit hemma se'n nyårsafton. Då gick han sin väg, och barnen och mor deras och gamla mormor ha ingen mat, di ä' så hungriga, så hungriga. Där fins inte en brödbit i huset! skreko barnen.

— Kors att vi inte ha tänkt på dem på så länge. Gack in, Greta, sätt på och koka det bästa du har, så ska vi göra ett litet fattigkalas i kväll, vi som patronens. Ja' tar kälken och drar efter mormoran, di andra orka nog gå, förklarade Johan.

— Tänk så roligt! ropade barnen, och fast Johan var så trött förut, satte han i väg som en pil med kälken öfver mossalaggen den långa obanade vägen bort till Risbygget, hvilket låg inom den andra sockengränsen.

Vid kvällsmatsdags kom han åter, dragande en utgammal, försvulten gumma på kälken, och efter den stapp-

lade en yngre kvinna med ett litet barn på armen, följd af fem andra små, som höllo henne i klädningsfållen, bleka, magra och hungriga, så att det skrek i dem, och frysande, så att deras små tänder skallrade.

Men inne hos Greta var ljus och värme och kaffe och en välkomsthälsning, som var hjärtligt menad ändå.

— Hej, nu allesammans, skrek Johan och såg inte alls sömnig ut längre! Värm er nu, godt folk, så ska' vi ha' oss ett litet kalas se'n!

Det var väl inte mycket fint eller omväxlande, det som bjöds, men det var rikligt och på samma gång det enda och det bästa som fanns.

Johan satt och såg på, hur de stackars små Risbyggebarnen åto, nej, slukade allt hvad de fingo, och ju mera de förtärde, dess belåtnare såg han ut.

Aldrig har en värd varit mera mån om sina gäster än Johan den kvällen, och ingen har känt sig lyckligare öfver sitt värdskap än han, då de små slutligen voro mätta och hade återfått sin barnaglädje.

När deras magar voro fyllda, glömde de sitt elände och sin fattigdom.

— Nu blir I här i natt! Dä' ä' för mörkt för er att gå hem i kväll, småbytingar. I fån krypa tillsammans med våra pysslingar, och åt de gamla ska' vi nog reda plats. Så få vi se, om vi ha nå't att ge er till frukost i morgon! log Greta.

* *
*

Snart sofvo både värdfolk och gäster i det af patronen föraktade torparhemmet, sofvo sött och lugnt.

Framåt morgonen stötte Johan sin hustru i sidan.

— Hur många limpor har du kvar utå' julabaket?

— Åtta stöcken!

— Ge de fyra åt de stackars människorna, när de gå hem fram på da'n!

— Nej du, ja' har allt tänkt att ge dem de sex; vi få nog baka före dem!

— Gu' välsigne dej för dä' or'et, Greta! Du ä' möcke bätter än ja'! sa' Johan, i det han steg upp och tände i spiseln. — —

Men om det kalaset i Gummebo skrefs det, förstås inte ett ord af skolmästarn till länstidningen.

Hvad orätt fås med sorg förgås.

— Johannes i Hökensås är allt en konstig kropp och en karl för sig själf. Gu' vet hvar han kom ifrån eller hur han vändt sig förr i världen. Men nå't konstigt är det i alla fall med honom! plägade det sägas om ägaren till det aflägset i socknen belägna men bördiga Hökensås.

För många år se'n hade Johannes kommit ditflyttande, sedan han ropat in stället å exekutiv auktion inne på kansliet.

Han slog sig inte just mycket i slang med folk, och ingen sökte egentligen honom heller, ty Johannes var karg och morsk och fåordig och liksom flydde alla människor. Men var han någon gång tvungen att vara tillsammans med folk, så hade han inte svårt för att snäsa och bita omkring sig, så man sa' då inte mer än man väl behöfde till honom.

När han bott i Hökensås ett par år, gifte han sig med en stackars beskedlig änka, som hade en dotter från förra giftet.

Hur de lefde tillsammans, visste man just inte, men det troddes allmänt, att både hustrun och flickan inte hade det för trefligt.

Det gick dock år efter år, och sent omsider fick man reda på, att det inte stod så rätt till med åtkomsten af de pänningar, för hvilka Johannes köpt sitt hemman.

Det kom nämligen en dag en knalle ut i socknen och sålde sitt kram i stugorna, och när han varit uppe i Hökensås,

svor han se'n och bedyrade på hvart enda ställe han kom, att Johannes bestämdt vore samma person, som varit tillsammans med Magnusson i Fritsla, då denne blef af med åtta tusen riksdaler på en marknad, utan att han se'n ens fick se röken efter pänningarna.

— Jaja — sa' folket — dä' kan en allt hålla troligt, för nå'n riktig välsignelse hvilar då inte öfver Hökensås nu för tiden!

Och efter den betan flydde man Johannes än mer.

Han hade svårt för att få tjänstefolk, och skulle han ha »hjälpe», fick han betala mer än någon annan, så det tärde och gnagde dagligen på hans medel på alla sätt och vis.

Hade inte hans styfdotter varit en så snäll och rar flicka, som hon var, hade han säkert aldrig kunnat, för sitt dåliga ryktes och sitt vilda illvetts skull, ha någon dräng.

Men nu var det så lyckligt för honom, att Anders Bom tjänade kvar där år efter år, bara för det han tyckte om tösen.

Och denna å sin sida bedyrade, när Anders menade på, att han ville flytta, att hon skulle gå på hufvudet i gölen samma dag, han droge sin kos.

Emellertid började det gå allt mer och mer bakut för Johannes.

Det var som förgjordt för honom. Jämt och samt miste han kreatur, och ständigt fick han dålig äring. Var det torrt på våren och försommaren, så att jorden rent af liksom skrek efter rägn tills det kom ett åskväder, så var det nästan säkert, att åskbyn rusade öfver ägorna på Hökensås utan att släppa ner en droppe vatten, förrän den kom en half fjärdingsväg bortom Johannes' åkrar, för så vidt den inte hade hagel med sig, ty i så fall hände det mångfaldiga gånger, att de svarta molnen stannade en vändning öfver Hökensås och laddade ur sig sitt fruktansvärda innehåll och förhärjade hans säd.

Det hvilade, som folket sa', ingen välsignelse öfver Hökensås.

Johannes fick lof att inteckna gång på gång, men pängarna gingo som de kommo, Gu' vet hvart.

— Jag tror, sa' Anders ibland, att om husbonden rätt nitade fast sedlarna med fyrtumsspik vid väggarna, så gingo de ändå sin kos.

Omsider började Anders förstå, att det inte gärna kunde hålla ihop länge till för Johannes, och han hörde sig därför om efter ett torp eller ett litet arrende samt sa' en dag till Johannes, att han tänkt flytta den följande 24 April, och att han hade för afsikt att gifta sig.

— Hvem ska' du gifta dej mä'?

— Med Kristin, eran styfdotter. Vi ä' öfverens om det! svarade Anders frimodigt.

Men då blef det lif i Johannes på Hökensås. Det var rätt så när, att han nappat ner bössan och skjutit på drängstackarn, ty Johannes hade naturligtvis Kristins fädernearf inne med sig, och han ville, förstås, inte ut med pängarna.

— Kommer du fram med sån't en gång till, så klipper ja' bå' flickan och dej, om det rätt ska' ske, när I sofva! hotade han och såg så hemsk ut, att Anders blef nästan rädd, fast han annars inte är så buskablyg.

— Vi få hålla ut en tid till. Herren hjälper oss allt till sist! sa' Kristin efteråt till Anders.

* *
*

Nå, påföljande pingstafton hade Kristin och Anders på kvällen gått ut och satt sig bakom den stora eken, som står i bolet vid Hökensås, en bit från ladugården.

De öfverlade, huru de skulle vända sig, och huru de skulle reglera sin framtid, ty de förstodo grannt, att det snart skulle vara slut både med Johannes och hennes fädernearf.

Rätt som de sutto i sina funderingar, tyckte de, att det var, som om någon gått i ladugårdsdörren, och när de lyddes och tittade, fingo de se Johannes smyga fram på gatan mellan förhuset och byggningen.

— Han ä' ute och spionerar efter oss. Vi ska' gå en bit längre bort! sa' Anders och gick med Kristin i skuggan af några hasselbuskar, som stodo ett stycke därifrån.

De hade emellertid icke suttit länge, förrän de fingo höra liksom ett smattrande rägn, och när de sågo upp, brann det i ladugårdens alla fyra hörn.

Det var ingenting att göra åt den saken, utan hela längan lades i aska, och det var med knapp nöd man kunde rädda boningshuset.

Det kom, förstås, en hop nyfiket folk om pingstdagen upp till Hökensås, och när man började undra öfver hur elden kommit ut, kände Johannes, att Anders såg så konstigt på honom.

Han tyckte precis, att det stod att läsa i drängens ögon:

— Dä' har husbonden själf tändt på!

När de nyfikna sedan gått sin väg och Hökensåsfolket satt där i sorg och bedröfvelse inne i stugan, tog Johannes på sig en gudsnådig min och till och med gråt.

— Du har tjänt mig troget, Anders, sa' han, du ska' få halfåttingen i Möcklamo, för efter detta kan ja' inte bruka honom tesammans med gården. Du kan reparera upp huset ett grand och flytta dit med Kristin, så snart du vill och ta det, uppsådt som det är.

— Vi kan rätt skrifva't tvärt, så får du fasta på't nu vid sommartinget! tillade han.

Så skedde också, och vid midsommartiden flyttade Kristin och Anders in i det lilla stället.

De visste nog, hur elden kommit ut i ladugården, men inte ville de bli några angifvare eller ställa till elände, och intet vidare förhör blef där heller om saken.

G.E.

Strax efter eldsvådan tog emellertid Johannes till att dricka omåttligt. Han kunde aldrig sofva en blund om nätterna, utom då han var full, och för hvar vecka som gick, blef han allt värre och värre och allt mera virrig i hufvudet.

Det uppdagades snart, att han försäkrat sin ladugård i två bolag, och i stället för att han hoppats få en dubbel ersättning att reglera sina affärer med, blef där process utaf och slutet blef det, att han enligt reglementena icke fick ut ett öre i brandskadeersättning. Och det knäckte honom alldeles.

Den 14 Mars följande år fick han gå från gård och grund och söka en fristad för hustrun och sig i Möcklamo hos Anders och Kristin.

För dem blef han hela våren en vådlig tynga och med deras nattro vardt det klent beställdt.

Det myckna supandet under det sista året och ångesten och samvetskvalen hade nämligen alldeles förvridit hufvudet på den gamle syndaren.

Allra värst var han om nätterna, då han låg och våndades och skrek som en riktig galning, så att man kunde bli mörkrädd för mindre.

— Rör inte mina åtta tusen, ja' har gömt dem i stengärdsgårn, så knallen hittar dom aldrig, och ja' visar ingen stället, om I bösten mina lemmar så små som gryn! Tjugofem famnar från östra renen — fjärde stenen nerifrån — ligg I tills jag förlossar er en mörk advendtsnatt, när det passar — — Fotogén och halm det brinner bra; säj ingenting, Anners lille, men brinner gör det och pängar blir dä'! Usch, röken kväfver me! — ja' kan inte andas! Ta' hit brännvinskruset!

På det viset låg han och fantiserade och skrek och slog omkring sig i sängen hela våren igenom, och Anders undrade jämt och samt, hur det skulle sluta.

Veckan före pingst blef han liksom litet vettigare och lugnare, så att han kunde gå ut och till och med biträda lite grand vid arbetet.

Men han sa' aldrig ett ord till någon människa.

Själfva pingstaftonen hjälpte han Anders att svedja vidjor till en gärdesgård, som de satte upp borta i hagmarken, och hela förmiddagen höllo de på med den saken.

— Nu gå vi rätt hem och få oss lite middag, så få vi göra't färdigt i afton! sa' Anders och torkade svetten af pannan.

— Gack du, ja' ä' inte hungrig, utan stannar och ser efter elden! svarade Johannes.

— Ja, som I vill! Ja' ska' ta' hit lite mat till er! mente Anders och gaf sig i väg.

När han om en timme återvände till arbetsstället, kände han redan på afstånd en svår lukt af brändt kläde, och när han kom fram, låg Johannes där halfbränd och död. Gubben hade fallit framstupa i den eld, vid hvilken han svedde vidjorna.

— Han tänkte komma sig upp genom eld, men i stället blef han själf förhärjad af den. Ja, ja, det står ju också, att de ogudaktiga skola af eld förtärda varda, mumlade Anders i förfäran, under det han rullade bort den döde ur den heta askan.

Stolla-Greta.

Precis som de klämde i med sammanringningen en söndag på eftersommaren tröt Stolla-Greta borta i fattighuset, och när budskapet härom, redan innan ringningen hunnit sluta, spred sig bland kyrkfolket, togo gummorna till att snyta sig, så att det lät som om en sotig fotogénmotor arbetat inne i vapenhuset, och de suckade:

— Gu' gifve, att hon bara slutat i en lycklig stund, den skråen!

Men gubbarne och socknens styresmän och fäder logo ett bredt löje och sa':

— Nå, det var just ingen dålig nyhet på söndagsmoron, för hon har ju ibland varit te stor tunga för kommunalkassan. Om nu länsman bara finge tillstånd att jorda gesällen, som de hittade död i Mogårds hage häromsistens, så kunde vi ju slå ihop bägge två begrafningarna och sparade ett par ringedagsverken!

* *
*

Det var nu många herrans år, som Stolla-Greta gått omkring småtoseter på vägarna och skrämt kvinnor och barn med sitt vilda tal och sina brinnande ögon.

Hon gjorde väl aldrig hvarken sig själf eller andra något ondt, och vissa tider kunde hon tala rätt förståndigt, särdeles om vintrarna, men så fort det blef sommar och

varmt, satte det liksom värre åt henne i hufvudet, och då masade hon ut åt vägarna med ett rep i näfven och påstod, att hon skulle ut och hänga upp — »ormen, som bedrog henne». Vid sådana tillfällen såg hon allt lite hemsk ut.

Oss socknebor, som kände till hennes tosingaforor, skrämde hon förstås inte. Men det hände tidt som oftast, att hon rusade i väg långt utomsocknes i våld, och då blef hon vanligen upptagen och hemforslad på vår bekostnad. Många pängar ha' vi fått lägga ut för sådana skjutsar, så det var då inte så underligt, om gubbarne fällde ett ord om, att hon varit en tunga för kommunen.

När hon var ute för att »hänga upp ormen», såg hon hvarken åt bönder eller herrskap. Men det underliga var, att hon liksom fick frossan i hela kroppen, så fort hon fick syn på någon luffare. Mötte hon en sådan, sprang hon fram med sitt rep och glodde in i ansiktet på'n så hemskt, att otaliga luffare under årens lopp blifvit nästan vettskrämda och sprungit halfmiltals för henne.

Så det får man då tillstå, att Stolla-Greta varit vida verksammare än både fjärdingsmän och sexmän att hålla sådana från våra dörrar här i gället.

Hur Greta blifvit så där toseter och stundtalsgalen, hade man egentligen inte reda på.

Man visste blott, att hon för 20 år se'n tjänat på herregården och varit riktig och reel i alla stycken, och att hon plötsligt en morgon befunnits vriden.

Inbunden och förfärligt häftig hade hon dock alltid varit. Herrskapet sökte läkarehjälp för henne, men då det inte hjälpte, fick kommunen öfvertaga henne. Det var då hon kom på fattighuset och kristnades till Stolla-Greta.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

— Jaha, då ha' vi ock två fattiglik ofvan jord i socknen! sa' folket och gick in i kyrkan, när sammanringningen var slut.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Det här inträffade, som sagdt, på eftersommaren eller just vid den tid, då lingonen voro mogna.

Då hålles det, som man vet, ett grymt lif ute i hagmarkerna, dit käringarna barka i väg med sina korgar för att komma i förväg för hvarandra och kunna rifva till sig det mesta de förmå af de kostbara bären, innan andra hinna dit.

Så hade ock en dag under föregående vecka Inga i Snufvebo, Karl Peters huskors, fått för sig, att hon skulle göra ett rännande till Mogårds kohage för att repa bär, innan hennes grannkvinna, som hon visste ha sitt lingonställe där, hunne göra rent hus.

Inga dängde i väg, så fort hon satt fram middagsmaten och hojtat in karlarne.

— I får ta' er aftonvard i skåpet, för ja' blir nog te' kvällen! sa' Inga i dörren.

— Ja vars, men du är väl hemma till grötadags? skrek Karl Peter efter henne, när hon skalade i väg, så att det snarkade i kjolarna.

Nå, Kalle och drängen satte sig till att äta, och när nu Inga var undan, togo de tid på sig och gjorde sig inte alls brådtom, utan tyckte som så, att de för ovanlighetens skull gärna kunde bestå sig lite mataro.

De hade väl setat där och tuggat vid pass en knapp halftimme, då Inga helt oförmodadt tumlade in i stugan och sjönk ner på soffan vid dörren, hvit i synen som det raraste bru'alakan.

Såväl Karl Peter som drängen tappade sina träskedar af förvåning, när de fingo se den eljes barska kvinnan i sådant skick och stirrade på henne en lång vändning.

— Vell nu den förhärdade maran ri'a dej igen, Inga lella? utlät sig ändtligen Karl Peter.

Men Inga bara ristade på hufvudet.

— Eller har du var't i gräl och slagsmål med Stina i Mogård, så att ilskan stockat sej i bröstet och vell kväfva dej?

Gumman svarade inte, utan fortfor att runka på skallmejan och sucka.

— Jesses bevare mej! — skrek då Karl Peter och for upp — då har väl skam själf uppenbarat sej för dej i krösenamarka och kanske han till och med friat te' dej!

De orden tycktes liksom stöta Inga, så att hon fick sitt målföre åter.

— Gack efter folk och skicka bu' på länsman! Där ligger en dö'er gesäll bakom en lita tall en bit från vägen i hagen! flämtade hon slutligen.

Och så var det gunås också.

Drängen fick löpa efter länsman, och när han kom, gingo Snufvebokarlarne och Mogårdsfolket dit ner och funno liket.

Ingen kände igen den döde, och inte blef man klar på huruledes han dött heller.

Men riktigt kallnad och liflös var han i alla fall, och man kan tänka sig hvilket prat och rabaskande det blef i socknen i följd af denna händelse.

Inga i Snufvebo blef efteråt ett riktigt vidunder af märklighet, och Karl Peter hade på länge inte ett dyft till nytta af henne, ty dagligen trafvade hon omkring i gårdarna och förtäljde, hur det bar till, när hon upptäckte den döde, och hur han då låg med hufvud och ben och tillbehör.

* * *

— Vi få inte begrafva honom, förrän jag fått besked från Kongl. Maj:ts befallningshafvande. Jag får lof att skrifva en rapport om saken! förklarade länsman.

— Men det är svårt att ha' en dö' människa liggande ofvan jord i rötmånaden, så det vore väl, om konungens befallningshafvande ville raska på! sa' Måns i Mogård.

— Jag ska' skrifva utanpå brefvet hvad det handlar om, så ta' de bums ihop med det! lät befallningsman och teck-

nade nederst på kuvertet: *Tjänstebref, innehållande en funnen död mansperson*».

— Dä' blir duktigt. Nu legger di nok inte på dä' inne på kansliet! förklarade Måns.

* * *

Det var denna händelse som åstadkom, att vi den berörda söndagen efter det Stolla-Gretas död blifvit spord kunde tala om, att vi hade två fattiglik ofvan jord.

När nu gudstjänsten var slut och vi kommo ut ur kyrkan, stod mor i Höganäs därute på backen och såg besynnerlig ut i synen.

Vi visste att hon alla dagar mer än andra omhuldat och sett till Stolla-Greta, och då pratet sade, att Greta natten förut inte ville styra sej, förrän man skickat efter Märta i Höganäs, så skockade vi oss omkring henne och sporde, hur den stackars tosingen haft det i det sista.

— Åh, det är så underligt, så underligt, go'vänner! Aldrig trodde jag, att ja' skulle få upplefva en sådan romal, för en romal är det, värre än i nå'n följetång! suckade Märta.

— Kära hjärtandes, är dä' en romal, så tala om'et, om det inte är nå't, som hänger ihop mä' bektens insegel! läto vi och blefvo så upptända af nyfikenhet, att vi knappt visste till oss.

— Käre Gu', ja' vet knappt, om ja' drömmer eller ä' vaken! Men när ja' kom till fattighuset i ottan, låg Greta och drogs med dö'en. Det var som om någonting hade sprungit sönder i bröstet på henne. Men vettet hade hon åter i det närmaste!

— Åh, bevars!

— Jo, hon talte om hvad ingen förr vetat!

— Gjorde hon! sa' vi och sträckte fram halsarna och spände öronen.

— Ja, gjorde hon så. Men kanske ja' inte bör yppa't, förrän ja' talt med länsman! fortfor Märta.

— Bah, nu ä' hon ju döer, och med den, som ä' i dödsriket, kan väl ingen länsman ha' nå'n makt, rätt så'n maffe han vill va'! inföllo vi.

— Nå, det var då ett vist och sannt ord! Jo, Greta berättade, att när hon tjänade på herregårn, så var där en gång en målare från sta'n och gjorde en hel hop grannlåter i taken. Och det minns ja' nu grannt själf. Hon blef då bekant med den eländiga människan och tog till att tycka om honom, så att hon kunnat dö, och så att hon rent af syndade med det! mente hon.

När målaren rest sin kos, fick hon emellertid spörja, att han var en vådligt dålig människa, som inne i sta'n hade ett par tre stycken fästemör, och att han därinne gått och gjort narr af henne. Då hon på det viset kom underfund med, att hon kastat bort sina likaste och bästa känslor på en usling och en bedragare och en drinkare, så liksom brast det sönder någonting i hufvudet på henne, när hon låg och sörjde och funderade en natt.

Efter den natten mindes hon knappast annat, än att det var någonting, som jämt och samt hviskade inom henne, ibland högre, ibland saktare, att hon skulle »hänga eller strypa ormen, som bedrog henne». Den rösten talade till henne äfven nattetid!

— Aha, då var det den, som dref henne omkring med repet på vägar och stigar för att leta efter »ormen». Dä' förstå vi nu!

— Jaha, och i tisdags kväll hade hon förnummit rösten starkare och tydligare än eljes, och just då hade hon mött en stackars aftynad vandrande gesäll ute på Mogårdsvägen.

— Åhåå!

— Jo, och när hon tittade i ansiktet på'n, så kände hon igen, att det just var ingen mer och ingen mindre än den där målarn, som hon älskat så starkt och som bedrog henne.

— Kors i Herrans namn!

— Hon mindes, sa' hon, att hon lockat honom en bit från vägen, att hon lydt rösten och kväft honom med repet samt att hon tyckt, att det kändes så godt, när hon hållit till strupen på'n, och att det låtit så skönt, när han rosslade!

— Herren bevare oss! Då är det Stolla-Greta, som mördat Mogårdsgesällen! Tänk så underligt, så rysligt underligt det kan gå till!

— Men ångrade hon inte gärningen, när vettet tycktes ha' återvändt till henne? ropade vi.

— När hon talt om alltsammans, yttrade hon ingenting, förrän strax innan hon slutade, utan bara låg och plockade med fingrarna i täcket.

— Men plötsligt tittade hon upp ett ögonblick och frågade:

— Herren förlåter ju sådana, som inte veta hvad de göra?

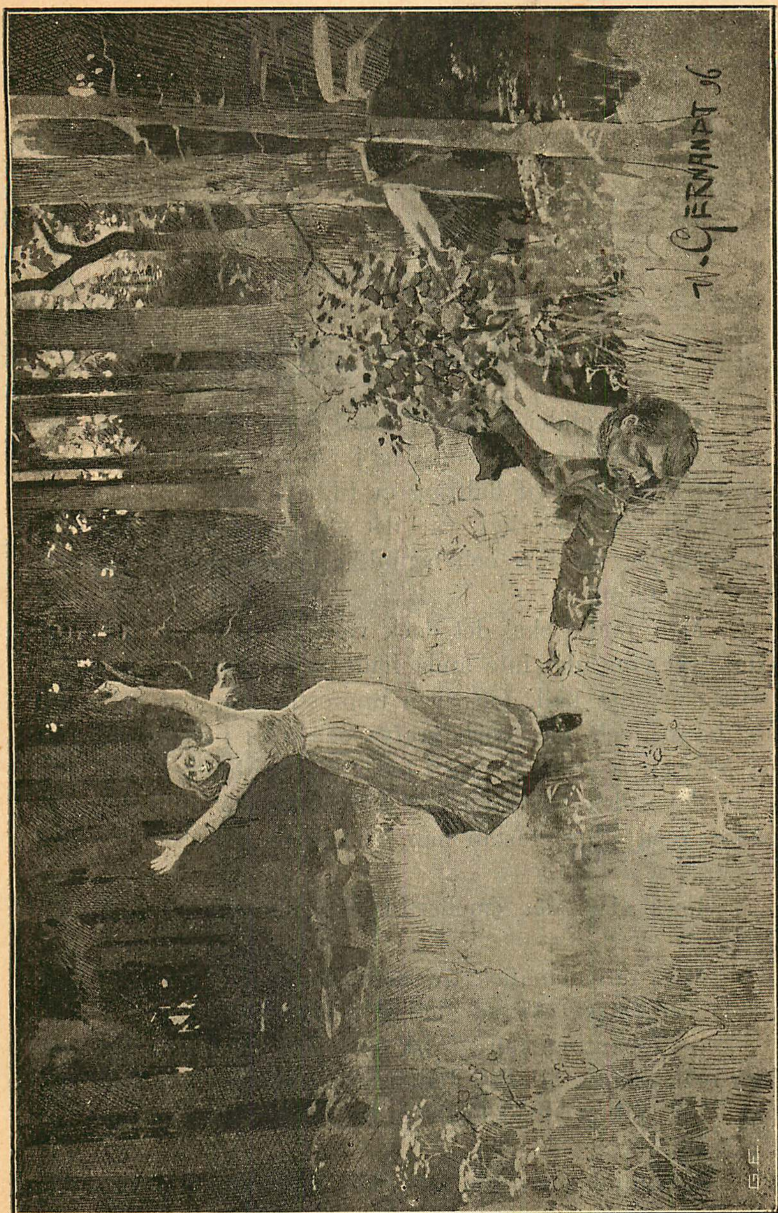
— Ja, lofvadt vare hans namn, nog gör han så! svarade jag.

— Och när hon fick höra det, såg hon riktigt både vettig och glad ut. Men inom några minuter efteråt dog hon! slutade mor Märta och torkade sig i ögonen med förklädssnibben.

Vi stodo där emellertid länge och väl på kyrkobacken och förvånade oss den ene med den andre öfver denna här underliga paschasan, hvilken lät, såsom Märta sanningsenligt sagt, likt den värsta »romal» i en följetång.

— Tänk ändå så konstigt det kan bära till och hampa sig här i världen! Nu får Stolla-Greta likväl till sist och ända intill uppståndelsens morgon sofva i samma graf som den, som bedrog henne och som hon blef toseter för! sa' slutligen Jonas i Åker.

— Ja, underliga äro försynens vägar och besynnerliga! slutade vi och tyade oss till sist åt våra hemhåll.

Teologi och kärlek.

Det var alldeles vådligt hvad Sven Månsson i Nabben var katig åt sin pojk, som låg i Upsala och funderade på prästexamen se'n ett halftjog år tillbaka.

Och så underligt var det väl inte heller, ty hvilken far skräpper väl inte och beundrar en son, som är lärd och har herrefasoner.

Men måtta ska' det dock vara äfven i det fallet, och Gud vet, om det inte ändå hade varit klokare och blifvit bättre åt alla håll, om Sven uppfostrat sin Per Johan till att hacka och plöja och grafva och dika i madodlingarna på Nabben än till att rota i teologien, uti hvilken han, efter hvad det sades, bestämdt inte var människa att komma till något reelt djup, fastän han, gu'bevars, såg rysligt grundrik ut.

Fort gick det emellertid icke med studierna för Per Johan.

Men om man fick tro Sven Månssons uppgift, så berodde det därpå, att det gick så förbaskadt väl.

— Ingenting kan gå bå' fort och väl på en gång! sa' han och påstod, att Per Johan, när han en gång blefve färdig, fick räkna ett tjänsteår för hvarje termin, som han låg i Upsala.

Komministerns son antydde däremot, att Per Johan inte hade något läshufvud alls, och att han därjämte för-

spillde största delen af sin tid med att vara kär i flickor och fria och dikta vers.

Härute hade vi icke på fasligt länge någon aning om det där, ty när man såg på Per Johan, så kunde då ingen tro, hvarken att han brydde sig om kvinnfolk eller att de kunde vilja befatta sig med honom. Inte för det att han var någon öfverdrifven fuling eller grömsinge, ty han var ju som folket är mest. Men han såg i alla fall ut som en möglig filbunke utan socker och ingefära på, tjock och lugn och liknöjd som han var, alldeles som om ingenting i vida världen rörde honom.

Vi minnas nog lite till mans, hur det bar till för tre år se'n, när han skulle predika här i kyrkan.

Sven Månsson skulle bevars själf köra den blifvande prelaten till tämplet, och långt i förväg hade han beredt sig för den färden medelst inköp af den yppersta smällepiska, som någon ska' kunna önska sig, på det att äfven han måtte kunna i sin mån imponera på kyrkfolket.

Men hästen, som inte var alls van vid så väldiga smällar och klatschar, blef redan vid själfva starten från Nabben orolig i skinnet.

Och så, serradö, när de svängde in på landsvägen, stötte de på ett fruntimmer, som dragit upp klädningen för dammets skull, så att hon såg ut som ett nysvept lik i den krithvita underkjolen.

Smällpiskan och underkjolen voro mer än hästen kunde smälta i sabbatsmorgonen, och han satte därför af i det vildaste sken, så att vagnen och gubben och prelaten foro och slängde, som ett jehu från den ena vägkanten till den andra.

Gubben höll och slet i tömmarna, så att han var nära att spricka.

— Kör I alltid så fort till kyrkan, far? frågade Per Johan.

W. GERNANDT
G. E

— Jesses, ser du inte att hästen skenar, din dumstock! skrek gubben i sin förfäran.

— Inga förolämpningar utan håll still, så att jag, som ska' predika, får stiga ur schäsen, innan någon olycka händer! förklarade Per Johan med mycket allvar och lugn.

Men det blef intet stannande af, förrän gubben slutligen lyckades få hästen att ränna emot kyrkostallet, så att det brakade i väggen, och Per Johan dängdes i backen, så att det sang efter'et. Visst fick han det mesta skinnet bortskrapadt från den prelatensiska näsan, men Gu' predikade han ändå, som om ingenting hade händt.

Dock, ju längre och längre han kom i texten, dess större och svullnare blef näsan på'n.

* * *

Skulle nu någon kunna tro, att en till ytan så lugn och liknöjd karl kunde vara toseter efter kvinnfolk?

Men så lär det allt vara ändå med Per Johan, ty vi fingo efteråt spörja, att han aldrig under tio års tid varit informator på ett enda ställe, utan att han blifvit vriden i skallen af kärlek till något fruntimmer i det hus, där han vistats.

Och se'n förnötte han hela höstterminen med att skrifva friarebref och kärleksvers till sommarflamman.

Under vårterminen däremot svärmade han endast för Upsalaflickor och friade och krabbade det värsta han kunde, till stor skada för vår arma kyrka och den rena läran.

Det sägs att han förlofvat sig nio gånger!

Allra sist var han en vinter trolofvad med en handtverkaredotter i »Supis», men det tog slut med förskräckelse dagen innan han for hem till ferierna.

— Du är då den lyckligaste och mest afundsvärda prisse, som traskar på denna sublunariska mark, Per Johan! sa' en af nationskamraterna till honom vid den lilla afskedszvycken, som hölls innan han for.

— Hur så?

— O, jag har aldrig i lifvet råkat en flicka, som pussas så gudomligt som din fästmö! sa' den djädrans medikofilaren.

Per Johan ändrade inte en min, men han gick lugnt bort och slängde in ringen genom dörren till den förbluffade fästmön.

Se'n vände han tvärt åter till det glada laget och söp såsom en teolog och som om ingenting inträffat.

Om jag ville, skulle jag kunna skrifva en bok, så tjock som Arndts postilla, full med sannfärdiga berättelser om de lidanden och kostnader, Per Johan åsamkade sig och de sina för sin vådliga kärleks skull.

Men det värsta hände väl honom ändå pingstdagen i tu år se'n.

Per Johan skulle, kantänka, ånyo visa framfötterna, som det heter, och predika högmässan i vår moderförsamling, och pingstafton kom han alltså bort till prostens, där han skulle stanna öfver natten.

Han hade emellertid inte varit där i huset i fulla fem kvart, förrän han var alldeles öfvermåttan kär i guvernanten och klämde till att sucka och deklamera inför henne, så att prostens son, som läste på juristen och själf skulle ha' ett godt öga till guvernanten, blef alldeles ursinnig på'n.

— Ska' du inte gå upp och titta igenom din predikan ett slag till, din gamle hudik! sa' juristen efter supén.

— Dä' behöfs inte! Den ligger färdig och väl genomläst i min bok däruppe! mente Per Johan och vek inte en sekund från guvernantens sida.

Allt mera rasande blef den andre naturligtvis, och så beslöt han att spela den kärleksfulle predikaren ett spratt, som skulle göra honom löjlig och omöjlig.

I det lofvärda syftet gick han upp på gästrummet och tittade på Per Johans evangeliibok med kyrkobönerna och den däri inlagda predikan samt fann därvid, att han själf hade en räknebok af Zweigbergk och ett kollegium i straff-

rätt, som förunderligt liknade Per Johans grejor till det yttre.

Och så hade han sin plan tvärt färdig.

* * *

Morgonen därpå var den ärevördige predikanten lika elegisk och kärleksfull som kvällen förut, hvadan han skred fram liksom i en dröm, när de tågade ned till kyrkan.

Prosten trodde, att han gick och tänkte på det, som ofvantill är, och ville inte störa honom med något tal.

Men Per Johan funderade minsann inte på annat än guvernanten, den spjufvern.

Så här ser man då, att i det lugnaste vattnet gå de djädrigaste fiskarna.

Juristen gick med åt sakristian, och när de omsider begynte spela på predikstolspsalmen, sa' den filuren, i det han gläntade på dörren utåt kyrkan:

— Kors hvad Signe ser trånfullt häråt! Det är bestämdt efter dej!

— Hm! log Per Johan och barkade fram till dörren. Och där stod han och glodde samt skulle bestämdt glömt af att klifva upp i predikstolen, om inte den andre i sista stund stuckit böckerna i hand på'n och föst honom i väg.

Men då hade det syndiga juristfröet bytt ut predikan och evangeliiboken mot kollegiet i straffrätt och Zweigbergks räknelära.

Nå, sången tystnade; Per Johan såg andäktigt ut öfver församlingen, tog fram boken och drog ut kollegiet, hostade två resor och redde sig att klämma i med ingångsorden.

Men ni skulle ha' sett minen på'n, när han böjde ner hufvudet och skulle läsa i konceptet!

Jag för min del har då aldrig skådat en människa med en så förbluffad och af räddhåga stämplad uppsyn.

Filbunkslugn är Per Johan, men den gången gapade han som om han fått se draken i Babel.

Församlingen undrade hvad som gick åt karlen, och vi började skämmas och bli ängsliga lite hvar. Så grep han till evangeliiboken och började bläddra i henne, men där fann han ju ingen tröst eller något Guds ord, utan bara »sorter», »reguladitri», »bråk» och »kedjeräkning» och mera sådant, som ingen har något gagn af på predikstolen. Det började bli allt mer kusligt och liksom mörkt i kyrkan.

Men rätt hvad det var tog han till att läsa »Min gärning nådigt skåda» — under det han gjorde vådliga miner åt kyrkstöten.

Denne begrep dock ingenting, så Per Johan fick lof att gå öfver till »Den signade dag» och »Som fåglar små» och många andra verser, som han kunde utantill, innan stöten, på juristens uppmaning, gick upp till honom och frågade hvad han ville.

Vi trodde, förstås, att Per Johan blifvit galen och det tänkte prosten också.

Men juristen och guvernanten grinade, så att de kunde spricka.

Hur det var fick stöten dock med juristens hjälp håll uti den rätta boken till sist samt slamrade upp till Per Johan med henne. Och se'n redde han sig tämligen, fast långt ifrån bra.

Ty juristen hade desslikes slätat ut de veck, som Per Johan gjort vid de böner, han skulle läsa, och i stället vikit allt hvad galet var åt honom, så med kyrkobönerna gick det alldeles på tok.

Men ifrån den dagen spordes det, att Per Johan gick hemma på Nabben och gjorde mycken bättring och den, som fick ha' guvernanten i fred för honom, det var allt prostens son det.

Häraf ser man, att det gifves intet ondt, som inte har något godt med sig.

Ett klockbyte.

— Gud vet hvad Sven och Petter i Kilabo ha' att dras om, men hissnesamt är det, att två annars så kloka och bastanta karlar ska' nu i fyrtio års tid ha' gått och glott illa på hvarandra, rätt så grannar dom ä'!

Jag minns nu inte för momangen, hvem det var utaf oss, som yttrade ofvanstående tänkvärda ord en söndagskväll.

Men sanningsord voro de i alla fall.

Saken var den, att vi samma söndagsafton hade kommit tillsamman på slaktgille i Fläskåsen hos Petter Magnus, och där pratades och dumderades, gubevars, en hel hop, såsom man ju alltid gör, när man är mätt och god och belåten. Det heter ju därför också, att en mätt mage gör ett lätt humör.

Nå, rätt som vi sutto där, slängde en af oss fram de där orden om Kilabomännens ömsesidiga och grufliga ovänskap, hvilken ovänskap varit en visa i grannhället i bortåt fyratio års tid.

Nu kom väl talet att falla på gubbarne närmast af den anledning, att Sven låg på sin dödsbädd och väl aldrig skulle komma att få höra gök mer, som man säger.

Han hade så långt man mindes tillbaka haft ett dåligt bröst samt hostat och regerat. När nu höstdimman kommit och lagt sig på'et, blef han riktigt knäckt och låg där, som sagdt, väntande på förlossningen.

— Undras ändå, om di inte ska' försonas, innan han tryter! sa' en utaf oss.

— Borde väl dä, ty dä står ju skrifvet, att man inte ska' låta sola gå ner öfver sin vrede, och då bör man väl så möcke mindre låta själfva lefnadssola sjunka hän öfver sitt hat! lät Per Måns i Intägt.

Det där tyckte vi alla vara så vådligt bra och kristligt sagdt, att ingen af oss hade något att svara på't, utan där blef lugnt och tyst i stugan en lång vändning.

— Men hva' ha' di i alla fall hatat hvarandra för under en så välsignadt lång tid? frågade någon efter en stund.

— Herren vet'et, för nå'n människa har då aldrig fått spaning på't! svarade Per Måns. Och så gåfvo vi oss till att repetera upp alla möjliga rackarestreck, som de spelat hvarandra under tidernas lopp, de bägge illvettiga snålvargarna, ty snåla ha' de då var't till gagn så väl Sven som Petter, det må Gu' veta.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

En gång när Petter hade knäckt sitt ben och låg till sängs, gick Sven en natt fram till hans fönster och vrålade:

— Skynna er ut, godt folk, dä' brinner i alla fyra knutarna på eran la'gård!

Han förställde sitt målföre, den ledingen, så att Petter anade ingen argan list, utan rusade upp ur sängen och kom i förskräckelsen inte ihåg, att han hade ett knäckt ben att ryckas med. Han hade heller inte tagit mer än ett flängande utåt golfvet, förrän han dråsade omkull och bröt af benet riktigt och reelt på två ställen. Men så fort det andra husfolket bara tittat ett enda tittande ut genom fönstret, begrepo de bums, att det var lurilej och djäklastreck af Sven.

— Tänk ändå, att han kunde lura ut'et så knepigt och illslugt, att han kunde få Petter att bryta benet! lät Per Måns.

— Åh, den som vill göra ondt och fördärfva sin nästa, har skam te' läromästare, och han ä' inte stort sämre än en professor eller en häradshöfding! inföll en annan.

Och det höllo vi med om.

Nå, se'n hade Petter stämt Sven för sveda och värk och mera sådant. Men han fick aldrig fulla bevis, utan bara »bindande liknelser», di kallar't. Processen varade ett par år och höll på att rent af fördärfva dem bägge två.

Sålunda hade de hushållat med hvarandra i bortåt fyrtio år och bara tänkt på att förgöra den ene den andre.

Emellertid låg det där benbrottet och grodde i Petter samt manade honom dag efter dag till hämd. Han kunde aldrig se Sven utan att han genast efteråt tittade ner på sitt sneda och krokiga ben och vardt full af vredesmod och ursinne. Och så underligt var det väl inte heller, ty han hade verkligen genom spektaklet blifvit bra illavuren i underredan, som man säger, och det var verkligen med nöd han efter den betan var i stånd att göra ett reelt dagsverke.

Han kom emellertid icke på länge åt Sven. Denne aktade sig och var på sin vakt. Men då tänkte Petter till sist som så, att eftersom ju Sven och hustru hans egentligen och enligt skriften voro *ett* kött, så kunde han gärna drabba uppå henne med sin hämd. Det skulle svida lika rasande i skinnet på hennes man, mente han.

Så gick han då ut en mörk kväll på eftersommarn ett år eller två efteråt och lade sig på lur i Svens björkdunge. Han visste att Kajsa ovilkorligen den kvällen skulle fram där, då hon återvände från ystekalas hos skolmästarns.

Och Kajsa kom också omsider traskande i mörkret och nunande på en sångvers, såsom man ju ofta brukar, när man är ensam ute och går i mörker. Ty om nå't skamstyg eller dylikt samtidigt är ute och färdas, så kan det ju inte göra en nå't ohägn, när man sjunger sånger.

Men Petter lät, minsann, inte dupera sig af nå'n sång.

V. GERNANDT
G.E.

Rätt som Kajsa trippade fram i sin oskuld, mätt och lycklig af kaffe och dopp, snarade Petter henne med en oxtöm och hissade upp gumstackaren i en björk. Och det gick så kvickt, att hon knappt visste ordet af, förrän hon dinglade mellan himmel och jord med repet midt om veka lifvet. Ja, där hängde hon och gallskrek så förfärligt, att hon nästan totalt mistat andan, när folk till slut kommo till och skuro ner henne.

Om denna »Kajsas himlafärd», såsom tilldragelsen sedan nämndes i orten, processade gubbarne ett par år och åsamkade hvarandra förluster och tidspillan.

Usch, man skulle kunna skrifva en hel bok om allt det elände, som Sven och Petter i Kilabo gjorde hvarandra i sin ilska och sitt hat.

Deras mellanvarande och uppträdande mot hvarandra visar emellertid hur uselt och vrångt människohjärtat kan vara till och med hos landbofolk, som eljes för det mesta, gu'alof, låter gudsfruktan och sedlighetskänsla något så när bestämma öfver sina tankar och gärningar.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Serradö, rätt som vi sutto där i Fläskåsen och språkade i detta ämne, kom Nils i Bögget in och satte sig vid dörren.

Han såg visst liksom litet snopen ut, när han förnam, att han kommit midt in i ett korfvagille, men inte kunde han springa för det. Peter Magnus spenderade på'n, så Nils behöfde då egentligen inte ångra, att han gått inom dörren.

När så Nils hade ätit och druckit en vändning, sa' han:

— Ja, nu go' vänner, kan ja' hälsa så möcke ifrå' Sven i Kilabo! Han tröt för pass en timme se'n!

— Åhå, bevars! Gjorde han så? läto vi alla med en mun.

— Joho, pastorn skulle dit, och när han gick förbi mitt, ba' han mej följa med och visa genvägen! fortfor Nils.

— Nå, gaf han med sej nå't mot slutet? sporde Per Måns.

— Pastorn höll det grannaste tal man kan tänka sej, så att bå' ja' och alla de andra inte kunde hålla oss för gråt, och Sven syntes gråtosad, han också!

— Jojo, det var nog hans bästa råd! läto vi och bådo Nils tala om helt och hållet, hur det gått till i Kilabo. Och det gjorde han.

När pastorn uppmanade Sven att förlåta och göra upp med Petter, så teg han bara, och det gick inte att få ett ord ur honom.

Då gick pastorn tvärt ut, och vi trodde alla, att han blifvit ilsk, lät Nils.

Men rätt hvad det var, kom han tillbaka i sällskap med ingen mer och ingen mindre än Petter själf.

Se'n blef där en ny predikan, som riktigt skar genom märg och ben. Ingen människa kan tänka sig, huru pastorn skriftade de bägge gubbarne för deras långliga och vådliga hat.

Men det bet just inte stort på dem, efter hvad vi kunde tycka.

Till sist sporde pastorn allvarligt och bestämdt, hur hatet egentligen uppstått ifrån början och hvad som var dess rot och upphof.

Då blef där tyst i stugan, och vi sutto med andan i halsen, ty vi tänkte få höra någon stor hemlighet uppdagad.

Man kunde väl aldrig tänka annat än att de kränkt hvarandra i kärleksväg nå'n gång i ungdomen, och att den ene röfvat bort all lifvets lycka för den andre.

Till sist sa' Petter:

— Dä' tjänar ingenting till att rota upp en hop gammal dålighet!

Pastorn blef förvånad, men då han funderat en liten vändning, gaf han sig ånyo på gubbarne med en predikan, och när han hållit på en kvart, mjuknade verkligen Sven, där han låg i sin säng, vinkade med handen och hviskade:

— Jo, för 40 år sedan eller så bytte jag klocka med Petter, och det fattades inte mindre än tre hjul i den jag fick!

Så fort Sven sagt det där, blef det lif i Petter, och det rent skälfde i honom, när han utfor:

— Och du lurade på mej en mä' nysilfverboett, fast du svor på, att dä' var gammalt sölfver, din bedragare!

Vi rent förfasade oss allesammans och pastorn själf ropade bestört:

— Och för den saken hafven I hatat och förföljt hvarandra i fyratio år!

— Ja, dä' var själfva upprinnelsen, men ja' förlåter honom alltihop nu, bå' klockebyte, processerna och att han hissade upp Kajsa! hviskade Sven med döende stämma.

— Räck du honom också handen till försoning! lät pastorn till Petter.

Och denne var just på väg fram till sängen för att ge näfven åt den döende trätobrodern, när han kom att erinra sig skavanken i sitt ben. Då vände han om.

— Klockebyte och allt det andra kan ja' väl glömma, om så är, men titta på mitt ben, pastorn! Ska' ja' förlåta det också?

— Visst! Och framför allt just det!

Petter stod midt på golfvet och såg ömsom på Sven, ömsom på sitt krokiga ben och visste inte hvad han skulle göra. När han tittade åt Sven, tycktes det som om han höll på att bli medgörlig, men så fort han ögnade ner åt benet, fick han ett hårdt och omedgörligt utseende.

Rätt som han så stod, började Sven att rossla och fäkta med den ena armen, och vi sågo, att det led med honom. Då kunde inte Petter hålla sig längre, utan han gick bort och tog honom i näfven.

— Nå, må gå! Det får va' slut med ovänskapen! lät han. Och fast Sven just då höll på att glida bort ur lifvet, syntes det tydligt, att han fattade orden, ty han fick en belåten min samt famlade fatt i den räckta näfven. Och med den i sin dog han.

När vi hört denna skildring af den sena försoningen mellan Kilabomännen, sutto vi länge tysta och allvarsamma därborta i Fläskåsen.

Hvad vi tänkte på är inte så lätt att säga, men troligt är, att vi funderade öfver, hur förunderligt och konstigt människosinnet i själfva verket är och hur underligt det går till i denna världen.

Handelspatronens pröfningsstund.

Att handlande ä' ena vådliga filurer, fulla af knep och allehanda syndalater, det är någonting, som är uppläst och vidkändt.

Men vi, som de ha' att ryckas med, och hvars mer och mindre välfångna egendom handlarne med sina falska varor och svek ska' draga till sig, vi ä' just inte heller några helgon, Gu' nåde oss så visst, utan vi hafva nog en hel hop illfundighet uti oss, vi också, så att det gifves visserligen tillfällen i handelsmannens lif, då hans tålamod blir satt på rätt svåra prof. Men detta tager handlarn icke så, som han skulle göra det, nämligen såsom en god pröfning och en nyttig och nödig öfning uti långmodighet och eftergifvenhet, utan han förstockar sig och låter vår djädrighet blifva för sig en äggelse till utfunderandet af än värre ocker och skinneri. Likväl får man inte neka, att hans mänskliga natur en och annan gång kan pröfvas öfvermåttan.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Jag var en dag inne i en butik, när Erik Månsson i Fläskelund kom därin.

Den första bravaden Erik gjorde, när han hängt sig öfver disken och började titta uppåt hyllorna, var, att han råkade spotta i en hvetemjölssäck, som stod där.

— Vet du då ingen hut! sa' bokhållarn.

— Jo, ja' vet möen och bra hut, men ja' ä' frusen om läppa', så dä' går snedt för mej mä' spottannet, och dä' får han ursäkta! sa' Erik.

— Jag ska' ursäkta dej, jag! återtog bokhållarn och sprätte en stor ölandsnöt mot nästippen på Erik.

Men det var dumt gjordt, ty Erik blef rädd och ryckte till så argt och brådt, att han med armbågen stötte till ett litermått, fullt med fotogen, som stod invid honom, så att måttet for pladask midt i en kaffesäck och göt sitt innehåll öfver bönorna.

Herre min skapare, sådana böner handlarn läste i en bod! Ty han kom själf ut i detsamma.

— Ja, inte var dä' mitt fel, sa' Erik, för bokhållarn sprätte mej på näsan, och dä vill ja' åtminstone ha' en fira eller fem cigarrer för!

Handlarn sa' visserligen till, att de skulle kasta bort kaffebönorna, och säcken bars ut. Men icke förty spordes det efteråt, att folket i orten klagade öfver, att deras kaffe smakade fotogén. Och hos Inga på Hörnet slog det eld i kaffebrännaren en afton, så att brännaren exploderade och ref ner halfva spishvalfvet och vred själfva pipen från kaffekokarn, som hon hade satt på för att koka af sumpen mens hon brände bönorna.

Gack och fråga henne själfva, så ska' ni få höra, om inte hvarteviga ord jag säger är sanning. Äss hon vill tala, förstås, ty hon blef omvänd af skrämseln och söker bättra sig samt gitter inte gärna språka uti världsliga ting numera. Men inte för det att någon kan få i min skalle, att handlarn kastade ut fotogénkaffet.

Nå, när Erik i Fläskelund väl hade gjort ifrån sig med spottandet i hvetemjölet och med fotogénen, gick han med piskan under armen bakom disken och sa', att han ville titta på en slump korngryn, som stod där. Men hur han svängde, kom han att med piskskaftet sopa ner en hop kaffekoppar och lampglas ur en hylla.

— Dä' får du betala! röt handlarn, som började bli bå' rasande och nervös.

— Ska' ja' betala? Rår ja' för, att I sätter era glasvaror så nära ut på kantera? Och för rästen har ja' inte rört höllan mä' mina händer, dä såg allt I, go vänner! sa' Erik till oss, som stodo utanför.

Men då blef handlarn ryss befängd och påtade till Erik Månsson i Fläskelund, så att denne drog vidöppen i golfvet bredvid disken.

— Ligg där, så gör du inte ondt åtminstone! sa' handlarn och började växla pengar med oss andra.

Serradö, Erik låg där en god stund och stönade och gjorde inte min af att stiga upp, ända tills handlarn fick håll i kappkragen på'n och reste honom upp.

Men då såg Erik lite' grann ut, mån I tro. Hela synen var röd på'n, precis som om han haft ansiktet i en blodbytta.

— Slog du dig så? skrek handlarn och blef blek som ett lik.

— Åh, inte så värst! lät Erik och torkade sig med kappärmen öfver synen.

Rätt hvad det var började det emellertid blaska omkring fötterna på handlarn, där han gick innanför disken, och när han tittat en stund på golfvet, tog han till att svärja, så att vi trodde, att bå' vi och han och hela handelsboden skulle sjunka.

Kan man tänka sig ett sådant spektakel!

När Erik dråsade omkull, hade han nämligen råkat med axeln slå af träsvickan i piccardonskärlet, som låg under disken, så att vinet börjat rinna, och då passade Erik, kantänka, på att gapa om svickstumpen och låta piccardonen strömma in i sin lekamen, ända tills han rycktes därifrån. Det var därför han låg och stönade så länge, den lycklige själen.

Inte var det heller så underligt, att handlarn svor en flänga, ty när han ryckt ut kärlet och undersökt det, var där minsann inte mycket att hurra för uti'et.

Men själf vadade han i vin till långt ofvan fotknölarna, ty boden är liten. Och han stampade i vinpölen och rasade som ett vilddjur.

— Nu ska' du då ha' smörj, om du aldrig fått'et förr! Gack ut, I andre, så att han inte får nå'ra vittnen emot mej! skrek patronen.

Och vi gingo ut på gatan.

Men vi kunde inte låta bli att allt ibland slänga ett öga in genom den stora rutan, det begrips.

Och då sågo vi, hur Erik retirerade än hit och än dit. När handlarn hoppade öfver disken och ut åt boden för att få håll i Erik, skuttade denne åt motsatt håll. Men rätt i rappet fingo de fatt i hvarandra midt för kassalådan.

— Nu ska' vi gå bakom knuten, ty nu är det som smörjen börjar vanka! sa' jag.

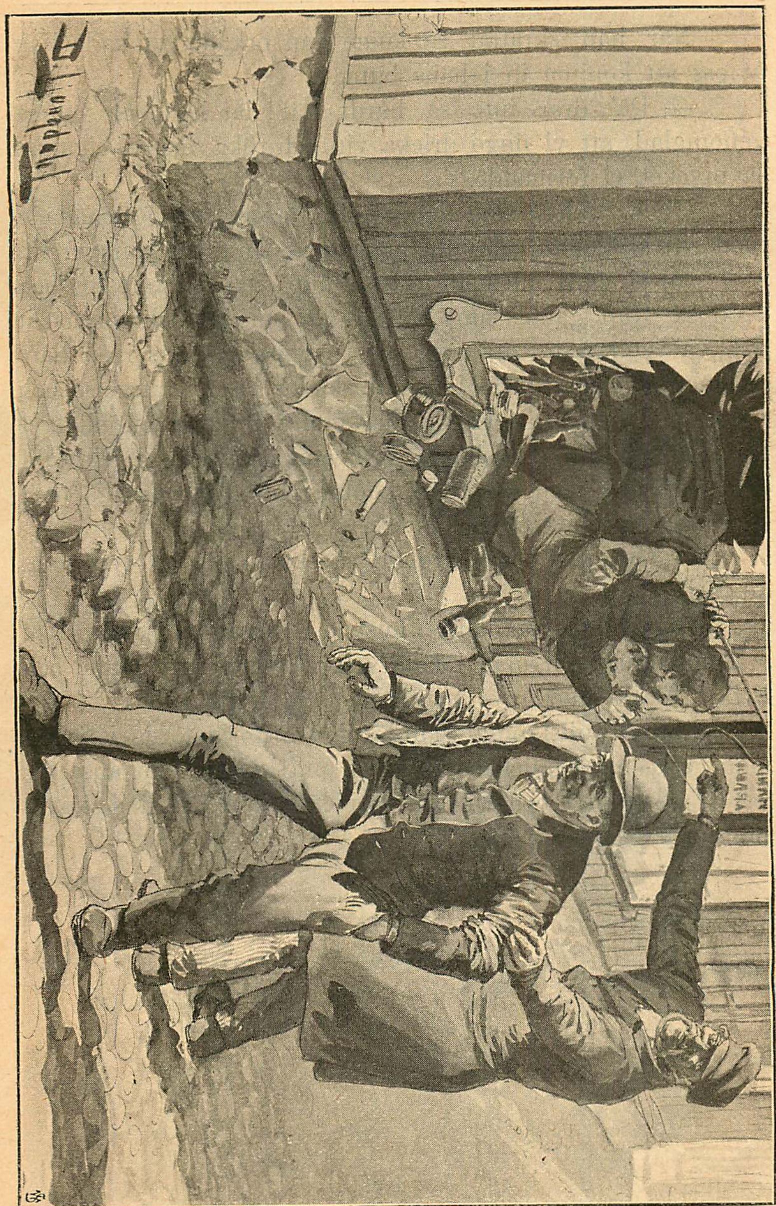
Men vi hade inte gått mer än ett par steg, förrän vi fingo höra det värsta klingande i världen, och i samma stund kommo Erik och handlarn med armarna slingrade om hvarandra ut till oss på gatan genom det stora butikfönstret. Efter dem kommo anjovis- och kakaoburkar och kaffeprofver i glaskolfvar med mycket mera, som till skyltning i fönstret å en väl fournerad speceri- och diversehandel hörer.

Ett värre och roligare spektakel har ingen människa skådat, och jag vill inte söka att beskrifva handlarns min, när han vände ögonen åt sitt krossade fönster och åt all den förödelsens styggelse, som tedde sig för honom.

— Nu sir I hur han hushållar med sina kunder! sa' Erik, i det han krånglade sig upp och plockade bort en hop glasbitar från sin hundskinnshätta och från kappskörten.

Vi kunde inte på vilkor hålla oss för grin.

Handlarn, som bor midt emot, kom ut på sin trappa och slog sig på knäna och skrattade och hoppade och vinnlade sig om ett jubilerande, som torde sakna sitt motstycke i hela denna konkurrensens värld.

När han skrattat så länge han orkade, vinkade han åt oss att komma in i hans butik.

— Dä' drar inte så hårdt här! lät han och var så genomglad, att vi fingo dricka vin och röka sexöres cigarrer så mycket vi förmådde.

Under tiden stod han i sitt fönster och försmädade med sitt strålande och jublande anlete sin arme konkurrent, som var i färd med att plocka upp sina delikatesser och pretiosa från gatan samt höll på att spricka och förgås af det våldsammaste ursinne, som någonsin dvalts i en handelsmannakropp. Och inte minskades hans förargelse och vredesmod däraf, att Erik i Fläskelund, roten och upphofvet till allt den dagens elände, gick omkring honom, vinfylld och utrustad med cigarr af konkurrenten och hotade med stämning för mordförsök.

— Ge' mej femti kronor, så ska' dä få va tyst se'n! lät Erik.

Hade inte handlarns hustru i detsamma kommit ut och anammat sin man i kalufven, så hade nog denne och Erik i Fläskelund ånyo barkat ihop midt på gatan.

Denna fullständigt sannfärdiga historia torde i någon mån visa, att handelsmannayrket, om hvilket alla anse att det är så ljufligt och rikt på fröjder, äfven har sina skuggsidor och besvärligheter.

